

SAUL S. MÜLLER
PRESSBURG
SCHLOSSTRASSE

חדושי
הרשב״א

מסכת מנחות

אשר היה טמון בכתב יד זה כשש מאות שנה באוצר יחידי סגולה גדולי חכמי רבני עיר הקדושה ירושלים ת״ו, דור אחר דור, ולא ראה אור הדפוס מעולם,

ועתה נתגלגל זכות ע״י זכאי אשר קנה ס׳ כתב יד הזה עם עוד ספרי כ״י בכסף מלא מאת חכמי ירושלים ת״ו, ונדבה רוחו אותו להוזיל זהב מכיסו להוציאם אחד אחד לאור עולם, בכל הוד ותפארת.

בהשתדלותי והשגחתי, בעזר צור ישועתי,
יצחק גאלדמאנן.

ווארשא

בדפוס של ר׳ אברהם באמבערג נ״י.
אשר הוסד ע״י הרבני מהו׳ אברהם אבלי מארקסאהן. מסובאלק

שנת התרכ״א לפ״ק

CHIDUSZE HARASZEO
Komentarz na Traktat Talmudyczny, MENOCHAS.
Warszawa, w Drukarni A. Bomberg.
1861

Wolno drukować z warunkiem złożenia w Komitecie Cenzury po wydrukowaniu prawem przepisanéj liczby exemplarzy.

Warszawa dnia 14 (26) Września 1860 r.

Cenzor Ch. Czerskier.

הסכמה.

מכבוד הרב הגאון הגדול המפורסם שלשלת היוחסין כש"ת
מהור"ר דובעריש מייזלש הרב דק"ק ווארשא.

החבור הזה חדושי הרשב"א על מסכת מנחות, הי' נכתבים כחמש מאות ושמונים שנה ת"י רבני חכמי ירושלים ת"ו, דור אחר דור, ומסורה בידם שהוא להרשב"א ז"ל, (כאשר כן יעידון בהסכמתם כבוד הגאונים חכמי הדור רבני קהל ספרדים יצ"ו אשר בעיר הקודש ת"ו), וכן יביאהו עד מפורש כבוד הרב המפורסם מהור"ר חיי"ד אזולאי זצ"ל בספרו ברכי יוסף ח"א סימן ל"ב אות ד', (והרב הקדוש הזה דייק בשמועתו היטב כידוע לקורא בספריו), ואמנם כי מובא במש"ל פי"א מה' שבת וז"ל ובהתווכחי עם החכם השלם כו' כמוהר"ר יעקב אלפאנדרי כתב אלי וז"ל, ז"א שנמצא בידי שיטה מנחות לראשונים לא נודע למי היא כו', והלשון שמעתיק שם ממש כתוב בחבור הזה. עכ"ז המחברת תעיד על מחברה כי הוא אדם הגדול בענקים, ודבריו ראוים למי שאמרם וראוי להפילם בישראל, יראי ה' יראו וישמחו וישרים יעלוזו בנועם דבריו הטהורים. ועלינו לתת רב תודה וברכה להמופלג השלם יקר ונכבד הגביר מהור"ר אברהם יעב"ץ נ"י, אשר אזר גבורה להזיל זהב מכיסו להשיג הספר הנחמד הזה דרך אניה בלב ים, ולשלם מחירו בשמחה ובטוב לב. והנני מסכים להעלות הספר היקר הזה בדפוס בעט ברזל ועופרת, לדורות עולם למשמרת, ולהמביא לביה"ד לתהלה ולתפארת. ואבטח באחב"י שלא יכנסו בגבולו בלי רשותו עד תשלום שש שנים מגמר הדפסתו, יען הוא זכה בו בכסף מלא, ולא יעברו על איסור הסגת גבול וגזל גם יחד. עץ חיים היא למחזיקים ותומכיה מאושר, יזכו לראות בשוב ה' ציון ובסכת דוד אשר יקים, הכ"ד הבא עה"ח לכבוד התורה ולכבוד נשמת המחבר זללה"ה,
ביום ג' ד' טבת תרכ"א לפ"ק ווארשא יע"א.

דובעריש מייזלש חופ"ק ווארשא יע"א.

יש ת"י הסכמה ועדות מכבוד הגאונים המפורסמים חכמי הדור רבני קהל ספרדים בירושלים ת"ו, גם הסכמה מכבוד הגאון המפורסם הרב דק"ק קאליש יע"א, אשר קבע דירתו כעת בעיר הקדש ת"ו, ויודפסו אי"ה בספר תוספות הרא"ש על מסכת ברכות, אשר אוציא לאור בקרוב מכתב יד.

הקדמת המביא לבית הדפוס.

חזית איש מהיר במלאכתו לפני מלכים יתיצב בל יתיצב לפני חשוכים. (משלי כ"ב כ"ט)

דבר גדול מלמדנו החכם מכל אדם, כי ישתדל כל איש בעוד נשמת רוח חיים באפיו, להיות מהיר במלאכתו אשר הוא נברא עליה ולתכליתה, ולא יתרפה ממנה כל ימי חיי הבלו, אבל יעלה במדרגות הסולם המוצב ארצה, מעלה מעלה, בכוונה הרצויה והמעשים הנכוחים, עד אשר ישקיף עליו בעל הבירה, ויושיט לו את שרביט הזהב אשר בידו, ונתן לו מהלכים בין העומדים ברומו של עולם, המה היוצרים ויושבי נטעים עם המלך במלאכתו שם. ולא יתיצב לפני חשוכים, אורח חיים פן יפלס, לשום כל מגמת פניו לעבוד את האדמה אשר לוקח משם, עד אשר לא ידע ולא יחוש מה למעלה ממנו, והיה עיניו ולבו כל הימים אך למצוא הון לו ולהרבות חילו, מתהפך בתחבולותיו להעמיק עד הסלע ולירד אחריו מטה מטה, במקום חשך ואפלה, עד שובו לשאולה. וזהו שדרשו חכמינו ז"ל בכתוב המוצב בפתח דברינו, חזית איש מהיר וכו', אלו הצדיקים שהם עוסקים במלאכתו של הקב"ה וכו', שמתיצבים בתורה, בל יתיצב לפני חשוכים, אלו הרשעים וכו' (שיר רבה פ"א). אמנם רצה הקב"ה לזכות את ישראל, לבל יאמר האיש ההמוני, עמוס התלאות, מורדף בלי חשך למצוא טרף לביתו, שלא נפל חבלו בנעימים לבקר בהיכל ה' תמיד ולא חלק לו בבינה, לאמור במה יזכה נער כמוני את ארחו, ותושיה נדחה ממני? לפיכך הרבה שכר מחזיקי תורה ומסייעי ידי לומדיה, כמאמר חז"ל אלו נאמר עץ חיים היא לעמלים בה לא היתה ח"ו תקומה אלא למחזיקים, אלו נאמר ארור אשר לא ילמד כו' אלא אשר לא יקים, וראיה מיששכר וזבולון, ושמעון ועזריה. ע"כ החובה הגדולה על אנשים כגילנו, שלא זכו ליהנות מזיו התורה לאור באור פני מלך חיים יומם ולילה, להשתדל עכ"פ בחלק העבודה הזה, לעשות עם מלאכתם גם את מלאכת ה', ולעמוד על משמרת תורתו הקדושה לעבדה ולשמרה, להשקות את הגן ממעיני הישועה, ולהחזיק בעץ החיים אשר כל העולם כולו יתזן ממנו, ובזה יבואו על שכרם לפני המלך. וגם זה עומק כוונת חז"ל שם, ד"א חזית איש מהיר במלאכתו זה ר' חנינא בן דוסא אמרו כו', ירצו ללמדנו בינה, כי אורחות חיים מפולשות לפני כל בני חלוף, וכ"א יכול להשלים נפשו להעלותה במסילה

העולה

הקדמת המביא לבית הדפוס

העולה בית אל, במעט הכנה ומעשה כל שהוא, אם אך כוונתו רצוי' ולבו תמיד עמו לעשות נ"ר להי"ת. ועתה אברך את ה' אשר זכני במצוה רבה כזאת, להביא אורה זו תורה לעולם, כי בא לידי מטמון יקר ספרי כ"י הרבה לקדמונינו ז"ל, ונתתי מכרם כפי אשר הושת עליהם מבעליהם, וממקום קדוש ירושלים ת"ו יהלכו, והשתבחו בעיר הקודש עפ"י עדותן של החכמים הגאונים דק"ס יצ"ו, אשר המה ת"י. וזה יצא ראשונה כ"י הרשב"א ז"ל חידושיו על מס' מנחות, ובטוח אני בשארית ישראל כי ישמעו לקול האזהרה שיצאה מפי עטו של הגאון הנעלה הרב דפה יצ"ו בהסכמתו לבל יסיגו גבולי במשך שש שנים מהיום, לבל יגרמו לי היזק ח"ו, ולמען אוכל להוציא לאור גם יתר הכ"י אשר עמדי, להגדיל תורה ולהאדירה. ות"ח לידידי הר' המופלג היקר ושלם כבוד מו"ה יצחק גאלדמאנן נ"י, אשר הי' עם לבבו לפקח על מלאכת הספר הזה בהשתדלות נמרצה, לפאר את מלאכת הקודש בכל הדור ויופי.

ברוך ה' חילו ופועל ידיו ירצה:

וכדי לסיים בדברי תורה אציגה נא פה דבר קל שאמרתי, הרמב"ן ז"ל בחידושיו עה"ת פרשת בהעלותך הוקשה לו למה צוה הי"ת על עשית הפסח שנית בשנה השנית, ואף שכבר אמרו חז"ל לא נאמרה פרשה זו אלא בגנותן של ישראל וכו', זהו נכון לדייק מכתוב האחרון ויעשו את הפסח וגו', אבל סוף סוף למה נשנית המצוה מפי הי"ת ויעשו בנ"י וגו'. עי' ברמב"ן ז"ל בחי' שם האריך ביישוב זה. אמנם נראה לי פשוט, כי ידוע שחל פסח של שנה שניה זו ביום א' בשבת, וכמאמרם ז"ל אותו יום נטל עשר עטרות ראשון למעשה בראשית וראשון לחודש ניסן וכו', וכן הובא בס"ע פ"ז בסופו בי"ד בו שחטו ישראל את פסחיהן ויום השבת היה. והנה כי כן לא ידעו ההלכה, כמו שנתעלמה אח"כ מבני בתירא, אם פסח דוחה את השבת, ודבר בעתו מה טוב, ע"כ נאמרה להם אז זאת הפרשה מפי הגבורה ויעשו בנ"י את הפסח במועדו, ומהא דייקינן במועדו אפילו בשבת:

ואני תפלה לנורא תהלה, לעזרני על דבר כבוד תורתו, להיות נטפל לעושי מצותו, וזכות רבינו המחבר ז"ל יעמוד לנו שלא ימושו דברי התורה מפינו ומפי זרעינו. ועל טוב יזכר שם כבוד א"א הגביר היקר המופלג עושה צדקה בכל עת וי"א מרבים מוה"ר זוסמאן יעב"ץ נ"י, אשר זה מקרוב קבע דירתו בעיר לאמזא, ויט שם אהל של תורה בתהלה, ויבן גם שם בית המדרש יפה לשם ולתפארת.

יהי ה' אלהיו עמו, ויקויים בו מקרא שכתוב אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד:

א"ד המדבר לכבוד התורה ולומדיה, ומתאבק בעפר רגלי חכמיה, הכו"ח פה ווארשא ג' שבט תרכ"א לפ"ק
אברהם יעב"ץ

הקדמת המעתיק

אמר הצעיר המעתיק והמגיה, אליכם אישים אקרא בקול, הנה אני נותן לפניכם היום חיבור הלזה מהרשב"א חידושים על מסכת מנחות, וכבר נודע ספר הזה בשערים המצוינים, כי הגאון רבינו חיד"א ז"ל בספרו ברכי יוסף חלק או"ח סימן ל"ב אות ד', ובס' וועד לחכמים אות י', ובשם הגדולים בדפוס ווי"נא במערכת הגדולים אות י' מראה עליו באצבע כי זה הוא להרשב"א ז"ל. והרב הגדול א"ק רב אג"ן ז"ל אשר היה רב ור"מ ראשון לציון בפעה"ק, בספרו מנחה טהורה שחיבר על מס' מנחות, העתיק ממנו כמה מאמרים ומפלפל בדבריו, וגם כתב כמה הגהות בגוף זה הספר בפנים והתם שמו בסוף כל הגה"ה. ועי' מל"מ הלכות שבת פ' י"א ה' ה' כתוב שמה כי כתב לו ר"י אלפנדרי כי הוא שיטה להראשונים ז"ל, רק שלא ידע מי המחברו. וכבר מילתי אמורה על ספר הריטב"א על מס' ר"ה אשר הובא בדפוס ע"י, וכאשר עשיתי שמה כך עשיתי בזה, כי לרוב לא הוספתי סימן מפני החדש, רק הדברים כמו שמצאתי בגוף הכ"י כך הגהתי, ומה שהיה נלע"ד לתקנו הקפתי בשני חצאי לבנה עגולים כזה (). ואת אשר תקנתי ציינתי בשני חצי אריח כזה [], וכן מה שראיתי להוסיף להבנת הענין הכל עשיתי סימן ציון ואריח, וכוונתי לא להתגדר עצמי ח"ו כ"א לעורר לב המעיין בספר הזה. להבין ולהשכיל בדעתו ושכלו את אשר לפניו, אולי הוא משגה בידי ויקיים הוא הגירסא הישנה או לטוב מאני ישנה, ואם בחפזי שגיתי אתי תלין משוגתי, אנא השם הושיעה נא לבן אמתך והסר ממני כל נגע וכל מחלה, ישיב ידו ויחזקני לעשות חיל עוד להוציא לאור את השארית כ"י להראשונים כ"ע אשר תח"י, לזכות את הרבים כאשר עם לבבי, וזכות זה הגאון יעמוד לימיני. ואזכה עוד להוליד בנים ובנות לאורך ימים ושנים, ויהיו ת"ח יראים ושלמים, ואזכה לגדלם ולהדריכם לתורתו ועבודתו ית"ש אמן:

אלה דברי המצל"ה עמוס התלאות, מדכא בלב נשבר ורוח נמוכה, אברהם במוהרר"ל"ה זללה"ה. מילידי עיר דארהיטשין תושב עה"ק ירושלם תובב"א:

שיטה להרשב"א זללה"ה

מסכת מנחות

פרק ראשון

דף ב' ע"א, **גמ'**, **ואסור** לשנויי בה, פי' רש"י שינוי אחר כגון אם קמצה שלא לשמה אסור לתת קומץ בכלי שלא לשמה. נראה מתוך לשונו דדוקא בעבודה אחרת קאמר דאסור לשנויי בה אבל באותה עבודה שכבר נעשית שלא לשמה לא. דאע"ג דלבעלים מפסלא דלא עלתה מ"מ שאר עבודות דעביד כבר לשמה קיימי הלכך אסור לשנויי בהו אבל באותה עבודה שכבר נעשית שלא לשמה לא:

שם ע"ב **מבדי** מחשבה דפסל רחמנא במנחה היקשא הוא, דאקיש רחמנא מנחות לזבחים בקרא קדש קדשים הוא כחטאת וכאשם מה זבחים פסלה להו מחשבה כדכתיב המקריב אותו לא יחשב לו אף מנחה נמי מה לי שינוי קדש מ"ל שינוי בעלים, ומשני סברא היא מחשבה דלא מנכרא, ל"ה:

וקשיא דמאי פריך ליה והלא טעמא דר' שמעון משום דמעשיה מוכיחין עליה כדשני ליה ואי הוה פריך דכיון דמנח היקישא יליף ר"ש פסול מנחות דאין היקש למחצה ואין לחלק בין שינוי קדש לבעלים דיש לפסול בשניהם כמו באשם וחטאת ולא תועיל להכשיר טעמא דמעשיה מוכיחין עליה, א"כ מאי שני ליה סברא היא מחשבה דלא מינכרא הרי זה קשיא ותירוץ כמו כן ולאו, ועוד דנותר סברת המקשה בלא טעם:

וי"ל דלעולם הכי הוה פריך כדפי' דמנח היקשא נפסול בכל מילי כמו בזבחים, ואע"ג דסברא היא דמעשיה מוכיחין עליה מ"מ מנח היקש נפסול ליה כמו בזבחים, ושני לי' דסבר' הוא דאמר כן ר"ש גם בזבחים דלא מפסלי אם יהיה בהם מחשבה דמינכרא. וא"כ אע"ג דנקישם לחטאת ואשם אין להחמיר בהם יותר מדין זבחים, וגבי דבזבחים ליכא מחשבה דמינכרא כדקאמר שאין המנחות דומות מ"מ לא מהני היקשא ליפסול דבר שאינו ראוי לפוסלו גם בזבחים אם ימצא בו כגון בעופות, ומה שפסל שינוי קדש בבהמות לפי שלא נמצא שם מחשבה דמינכרא ולכך פריך בתר הכי מעופות ומכל הנך דסוגיין, כיון דאמר דגם בזבחים לא פסל מסברא:

עוד יש לתרץ קושיא זו ולתרץ הקושיא האחרת דקשה אמאי אצטריך לר' שמעון היקיש' דבחטאת לייתי מהיקש' דזאת התורה לעולה ולמנחה. דאין לומר דלהכי אצטריך היקשא דכחטאת כאשם כדי לחלק בין מנחת נדבה למנחת חוטא לומר דזו בחטאת וזו באשם. משום דז"א שהרי מהיקש דכחטאת כאשם לא הוה ילפינן דמנחת נדבה כשרה ולא עלתה מאשם דאשם הוי דבר הלמד בהקישא משלמים ואין חוזר ומלמד בהיקש. אלא קרא דכחטאת כאשם הינו אלא גלוי מלתא בעלמא לומר דמאי דאתקיש מנחה בקרא דזאת תורת לשלמים לאו כל מנחה קאמר כי אם מנחת נדבה לבד אבל מנחת חוטא דכיון דבאה על חטא מסתברא לאקושי לחטאת דכתי' גם חטאת בקרא דזאת התורה וכן פי' בזבחים בפ"ק. א"כ גם בקרא דזאת תורת בלא קרא דכחטאת כאשם הוה מלי למימר פסולא במנחת חוטא לר' שמעון ול"ל קרא דכחטאת כאשם. אלא דלכך לא אייתי היקשא דזאת תורת משום דהא לא אתקש' מנחה לשלמים וחטאת לגבי פסול דשלא לשמה משום דס"ל דכיון דאין סברא לפסול בשינוי קדש דמחשבה דמיככר' אין לנו לומר דאתקשא בקרא דזאת לגבי פסול דשלא לשמה בשנוי בעלים, ומאחר דאין לפסול בה שינוי קדש אין לפסול בה שינוי בעלים דדין א' להם לעולם ולכך לא קאמר היקשא דזאת תורת לגבי פסול דשלא לשמה משום דאיכא לאוקמי היקשא דזאת תורת לגבי מילי אחריני ולכך אצטריך ליה לר"ש היקשא דכחטאת כאשם דפירש בה בהדיא דאיתקש לחטאת ואשם לגבי פסול דשלא לשמה שבו חלוקים חטאת ואשם

ואשם ולכך אי שני רבה דלא פסיל כי אם בשינוי בעלים פריך ליה אביי דמהדי הקישא היא ושאין לחלק בין שינוי קדש לשינוי בעלים שהרי כיון דס"ד דפי' דאין המנחות דומות לזבחים ר"ל דלכך לא אתקיש בהיקש דזאת תורת לפי שאין לחלק בין קדש לזבחים ואשכחן דאיתקש בקרא דכחטאת כאשם ג"כ אין לנו לחלק בין שינוי קדש לשינוי בעלים ודלא יועיל טעם דמעשיה מוכיחין עליה לאפוקה מהיקש דמלינו דאיתקש בהדיא א"כ לכ"ע אקשינהו ואין לחלק בין שינוי קדש לבעלים, ושני ליה סברא הוא ר"ל דלא קאמר ר' שמעון דטעם זה דמעשיה מוכיחין עליה אפקיה מהקישא דזאת תורת ולמידק דלא איתקשא לזבחים כדס"ד אלא סברא הוא דקאמר הכי דסברא הוא לומר דמאי דאיתקש הוי דוקא לגבי לפסול מחשבה דלא מנכרא אבל מינכר' לאו סברא היא לפסלה הלכך יש לנו לחלק בין קדש לבעלים:

דף ג' ע"א **ודילמא** זו אי"ר, ה"ג רש"י כלומר הא הכתי דלא מינכרא דסברי דקושטא קאמר דלשם מרחשת נדר ואייתי במחבת ודקא אמרת דכיון דאייתי במחבת מחבת הויא איכא למימר לא היא דדילמא מנחה זו אביא במרחשת אמר דתו לא מצי לשנויי לה במחבת והאי דקמיץ לה לשם מרחשת שפיר קא קמיץ, ל"ה:

וקשיא דאיך לימא שפיר קמיץ הא כיון דאתיה במחבת מפסל פסלא כדתנן במרחשת והביאה במחבת פסולה וכיון דפסולה היא איך יאמרו שכהן קומצה לשם מרחשת כמו שנדר ויקמוץ מנחה פסולה:

וי"ל דאפה"כ יש להם לטעות (קודש) שנדר זו במרחשת ודמרחשת הוא והביאה במחבת ופסלה ושהכהן קומצה לשם מרחשת כמו שנדר אעפ"י שפסולה, משיחשבו דבמחבת נדר וכשרה היא אלא שהכהן קומצה לשם מרחשת. לפי שאין להם לומר שהכהן ישנה הקרבן (דקודש) [דיותר] יש להם לחשוב שיקמוץ מנחה פסולה ויקמצה כפי מה שנדר משיחשבו שקומץ מנחה כשרה ויעשנה שלא לשמה שאין לחשוב שהכהן (יפסול וישנה הקרבן) [ישנה הקרבן ולא יפסול]. ומשני לדרבנן דפליגי עליה דר' שמעון בפ' המנחות והנסכים ואמרי הרי זו פסולה ה"כ דאיכא למפרך הכי ואנן כר' שמעון קא מיירינן, ור"ש קאמר התם דהאומר הרי עלי במחבת והביא במרחשת אף ידי נדרו יצא אלמא קביעותא דמנא לאו כלום הוא:

רא שנא אמר הרי זו. הילכך כי אייתי במחבת מחבת הויא וכי קמיץ ליה לשם מרחשת מחשבה דמינכרא היא, ל"ה. ור"ל קביעותא דמנא שקבעו לומר הרי עלי במרחשת אינו כלום דיכול להביאו במחבת הילכך אע"ג דנדר מרחשת כי הביאה במחבת מחבת הויא ואפי' אמר מנחה זו אביא במרחשת והביאה במחבת יצא דדוקא לרבנן דאמרי כי אמר הרי עלי במרחשת והביאה במחבת דמה שהביא הביא וידי נדרו לא יצא יש לחלק בין אמר הרי עלי לאמר הרי זו דבעלי כשרה ובזו פסולה אבל לר' שמעון דאמר דבזו יצא אין לחלק בין עלי לזו הילכך כפי הכלי שהביאה יש לה להיות ואם נדר זו במרחשת והביאה במחבת יש להיות במחבת וכי קמצה לשם מרחשת מנכר דמשקר:

אמרי דכרא אוכמא הוי, פי' סברי איל שחור הוא. ולכך נקט אוכמא דסתם שעירים שחורים הם, ל"ה.

נראה דר"ל שגזזוהו ונטלו צמרו, ונראה לפ' כן לפי שכשהן גדלים דרכן ליגזז, וא"כ נמצא דבא לתרץ דשעיר לשם אשם טעו ואמרי אינשי דאשם הוא שגזזו צמרו א"כ הו"ל למפרך איפכא אשם שיש לו צמר ושחטו לשם שעיר לירצי דהרי רואים דיש לו צמר ושעיר אין לו צמר וי"ל דאין הכי נמי דהוה מצי למפרך הכי אלא דפריך דעדיפא מיניה מעגל ופר ששחטן לשם פסח:

ע"ב **כאן** בקומץ מנחה לשם מנחה. מחבת לשם מרחשת, ל"ה. ונ"ל דגם במנחת חוטא מכשר דהא ר' שמעון כל המנחות קאמר ואפי' מנחת חוטא כדפרש"י לעיל, ויש שרצו לפרש דרש"י לא פי' כאן כן משום דקרא דוזאת תורת המנחה על מנחת נדבה אכתיב ואין בכלל וזאת תורת המנחה מנחת חוטא ומנחת קנאות משום דהכי כתיב קרא דזאת תורת המנחה הקרב אותה בני אהרן לפני ה' אל פני המזבח והרים ממנו בקומצו מסולת המנחה ומשמנה ואת כל הלבונה. ובמנחת חוטא ומנחת קנאות לא היה שם שמן ולבונה א"כ בהם לא דבר הכתוב לומר תורה אחת לכל המנחות שנאמר דכל המנחות דקאמר ר' שמעון (לאו) [אף] במנחת חוטא וקנאות מיירי כי אם בשאר מנחות וליכא דמתני' נקט דתנן כל המנחות שנקמצו שלא לשמן כשרות אלא שלא עלו ולשאר מנחות קאי שאין בכלל כל המנחות מנחת חוטא וקנאות דהא קתני חוץ ממנחת חוטא א"כ כל אכל המנחות הבאות בנדבה קאי כמו כן ר' שמעון כל המנחות דקאמר אכל מנחות דבנדבה קאי ובא לפלוגי על כל המנחות דמתני' דקתני לעיל לא עלו ואמר דאותן כל המנחות דתנן דלא עלו דעלו אך במנחת חוטא וקנאות לא פליג אתנא דמתני' דפסולות, ודנימא מעיקרא כי אמרי' דמתני' דלא כר' שמעון וגם כי רמינן דר"ש אדר"ש הוה אמינא דכל המנחות דר"ש אף במנחת חוטא וקנאות הם משום דהוה טעמא דמעשיה מוכיחין עליה ואין לחלק לרבה בין מנחת חוטא לשאר מנחות אבל לרבא דתלי טעמא בזאת תורת המנחה והרי לא כתיב על מנחת חוטא כדפרי' א"כ איננה בכלל, משום דאי אפשר לומר כן שהרי אע"ג דלרבא לא תלי טעמא במעשיה מוכיחין עליה כי אם בזאת

בזאת תורת המנחה אפ"ה לא מצי למימר דפסל ר' שמעון במנחת חוטא וקנאות שהרי הזכיר במלתיה חריבה לשום בלולה. אלמא דגם במנחת חוטא וקנאות שהם מנחה חריבה מכשר, וצ"ל דאע"ג דקרא דזאת תורת המנחה על מנחת שמן ולבונה אכתיב ולא על חוטא וקנאות כדפרי' דאפ"ה ס"ל דזאת תורת המנחה לכל המנחות קאי כדפירשי' לומר תורה אחת לכל המנחות, ורש"י דפי' מנחת מחבת לשם מנחת מרחשת לאו למעוטי מנחת חוטא וקנאות אתא אלא ריפא דמלתא דר' שמעון נקט דהזכיר בה מחבת לשום מרחשת וה"ה במנחת חוטא וקנאות:

כאן בקומץ מנחה לשם זבח. קשיא לי מאי שייך ענין קמילה אצל זבח שהרי יכול לשחוט זבח לשם אחר ולומר אם היא עולה שמחטה לשום חטאת ושלמים וכן יכול לקמוץ מנחה לשם מנחה אם מנחת מחבת לשם מרחשת אך איך יקמוץ המנחה לשם זבח ויאמר על מנחת נדבה הריני קומצה לשם שלמים שהוא זבח ובשחיטה:

ונ"ל דבשנוי בעלים מיירי כגון שמנחה זו מנחת חוטא של ראובן ואמר הריני קומצה להתכפר בה שמעון שמחוייב חטאת ואע"ג דשנוי בעלים לא מפסיל אלא במחוייב כפרה כמותו כדאיתא בריש זבחים דכתיב וכפר עליו ולא על חבירו מחוייב כפרה כמותו. הרי נוכל לומר דמנחת חוטא אם קמצה להתכפר בו מי שנתחייב חטאת דחשבינן ליה מחוייב כפרה כמותו:

מכל מקום יש להקשות ע"ז דאיך נחשבהו מחוייב כפרה כמותו והרי איבעיא בפ"ק דזבחים [ט' ע"ב] על חטאת חלב ששחטה על מי שמחויב חטאת דטומאת מקדש אי הוה מחוייב כפרה כמותו מי אמרי' כרת כמותה או דילמא אין קבוע כמותה:

וי"ל דה"נ משכחינן לה הכא דמקרי מחוייב כפרה כמותו כגון מי שנתחייב מנחת חוטא הבא על מקדש וקדשיו כשהוא עני ואינו יכול להביא חטאת שהוא קרבן עשיר וקומצה להתכפר בו מי שנתחייב חטאת דטומאת מקדש שהוא עשיר ונתחייב להביא חטאת דשפיר הוי מחוייב כפרה כמותו שהרי שתיהן על חטא דמקדש וקדשיו באין אלא שזה עשיר וזה עני ושפיר הוי מחוייב כפרה כמותו, וא"כ נפרש כאן בקומץ מנחה לשם מנחה כשר ועלו בין בשנוי קדש בין בשנוי בעלים כאן בקומץ מנחה לשם זבח דמפסיל בשנוי בעלים וכדפרישי', וא"כ צריך שנפרש מילתיה דר' שמעון (דפסיל במנחות) בלשם מנחת נדבה הרי היא כאשם לפיכך קמצה שלא לשמה כשרה כגון שהתנדב עולה או שלמים שהרי קרבנות נדר ונדבה הם כמו מנחת נדבה והוו בני רצוי כמותה ומפסלא בשנוי בעלים לומר דלא עלתה לשם חובה. מנחת חוטא הרי היא כחטאת אם קמצה שלא לשמה להתכפר מי שנתחייב חטאת דטומאת מקדש וקדשיו כדפרישי' כמו זה שמקריב המנחה דהוי מחויב כפרה כמותו כדפי' ורב אשי נמי בשנוי בעלים נמי הוה מוקי לה אלא דהוה מוקי לה בשנוי בעלים דמנחה ורבא בשנוי בעלים דזבח לפי מאי דפרישי':

אך נוכל לומר דגם בשנוי קדש מצינן למימר כגון דאמר הריני קומצה לכפר למי שנתחייב חטאת, או לרצות למי שנתחייב עולה או שלמים וגם הם בעלים של מנחה ובכי האי גוונא קרי שינוי קדש:

והא תנא מעשיה מוכיחין עליה קאמר, הלכך מנחה לשום זבח נמי ליתכשר, ל"ה. ר"ל דאינו תולה הטעם משום תורה אחת לכל המנחות דמפיק מינה לשם זבח אלא תלי דמעשיה מוכיחין והרי (בלא) [לפי] טעם זה דבלשם זבח ליתכשר, אבל אין לפרש דפריך דלא תלי טעמא בזאת תורת כי אם במעשיה מוכיחין משום דבזה אין קפידא כיון דאין נפקותא בדבר זה:

ה"ק אע"ג דמחשבה דלא מנכרא היא ומפסיל. פי' דלא מינכרא שכן הוא אלא ודאי ניכר שאין כן דהא מעשיה מוכיחין עליה, דאיכא למימר בהכי דכ"ע דתפסל דרבא ס"ל דמחשבה הגלויה לכל שהוא מכזב שהיא פסולה אפ"ה כשרה משום דכתיב וזאת תורה, והאי לא מינכרא לא דמי להסיא דלעיל דרבא ורב אשי ס"ל דמחשבה הגלויה לכל שמכזב דכ"ע דפוסלת והכי מתרלי לקמן, ל"ה. ר"ל דלא דמי להסיא דלעיל דהם ר"ל דלא מנכרא שהוא מכזב וכאן ר"ל לא מינכרא האמת אלא נראה (שר"ל) שהוא מכזב, ומיהו קשיא אמאי שינה לשונו לימא הכי מחשבה דמנכרא נפרשהו כמו למעלה, ופי' רבינו שמשון דבין הכא בין לעיל הוי הפי' דמנכרא שהוא דלעיל ר"ל מחשבה דמנכרא הכשר לא פסל רחמנא משום (דמחזיקין) דמעשיה מוכיחין להכשר והכא (דמחזיק) דמעשיה מוכיחין עליה לפסול קרי לה דלא מינכרא דר"ל לא מנכרא הכשר ולכך שנה לשונו דמאי דמינכר הכשר לעיל הוי הכא לא מנכרא הכשר ולעיל קרי כי מנכר השקר מנכר הכשר והכא קרי מחשבה דמנכרא הכשר כי לא מנכר השקר ומנכר האמת:

ולי נראה דלעולם פי' דלא מנכרא ודמנכרא הוי כפי פירש"י. דמנכרא דלעיל ר"ל השקר שהוא מחשב והכא לא מנכרא שיאמר אמת אלא אדרבא מנכר ההפך שהוא משקר. ולכך שנה לשונו ולא נקט הכא מחשבה דמנכרא דירצה לומר השקר כמו לעיל דקרי ליה מנכרא, משום דאי הוה נקט מנכרא הוה משמע דמשום דמנכר השקר הוי טעם הפסול שפי' לעיל דטעם דמנכר השקר

גורס

גורס הכשרות כמו כן הכא נימא לרבא דטעם דמנכר השקר גורם הפסול והרי ז"א שהרי בזבחים דלא מנכר השקר פסלינן . ולכך נקט תלמודא לרבא לשון לא מנכרא לומר דכל היכא דמחשב ולא מנכר שהוא אומר אמת וגם לא מנכר שמשקר כגון בזבחים פסול דאע"פי שאינו ניכר שמשקר מאחר דאינו ניכר שאומר אמת ויכול לחשוב הרואה שהוא משקר דפסלא המחשבה , והיינו כמי דכשאינו מחשב פסול דשלא לשמה ג"כ אינו ניכר שיאמר אמת ולא פסלינן הוא משום דאמאי נפסול ליה והלא אין שם מחשבת פסול שהרי מן הדין יש לחשוב לעולם שאין שם מחשבת פסול ואפי' שאם יחשבו שיש שם מחשבת פסול אין לנו לפסול בשביל מחשבתם כיון דאין שם מחשבת פסול אבל כשיש שם מחשבת פסול מפסיל דהואיל ואין שם דבר שימנע מלחשוב שיש שם מחשבת פסול אלא יכולין לומר שיש שם מחשבת פסול מפסלי ואעפ"י שמן הדין יש להם לחשוב שאין שם מחשבת פסול מ"מ כיון שישנה שם ואין להם דבר שמגלה להם שאינה שם לא מגרע בהכי כח הפסול שהרי כמו כן אם היו חושבים שם הקרבן היו חושבים ההפך , ולכך נקט לשון לא מנכרא האמת כדי לפסול גם בזבחים דלא מנכר אם אמת אם שקר שהרי בכלל לא מנכרא האמת הוי בין מנחות בין זבחים דבזבחים לא מנכר שיאמר אמת וכ"ש במנחות דלא מנכר האמת דגם שקר מנכר , ומכל מקום לא הוי פירושא דלא מנכרא דהכא כמו דלעיל (כדפרשי') דההיא דלעיל ר"ל לא מנכרא שמשקר וכאן לא מנכרא שיאמר אמת כדפי'. שהרי כאן לא נוכל לפרש לא מנכרא משקר . ואע"פי דהיכא דלא מנכרא שמשקר יש לפסול כמו בלא מנכרא שהוא אמת שהכל א' כדפרים' מ"מ לא נוכל לפרשו כן שהרי מנכרא שמשקר הוא אבל לא מנכר האמת נוכל לקרותו :

אמנם כדי שלא נחלק פי' דלא מנכרא דהכא לפי' דלא מנכרא דלעיל נוכל לומר דלא מנכרא לא קאי אמנחה ולא כדעת רש"י . ונפרשהו כן אע"ג דמחשבה דלא מנכרא דמשקר אמרו בעלמא דמפסל וכ"ש הכא דמנכרא דמשקר דמפסל כי הכא במנחה . אינם אי גרסי' היא משמע דקאי אמנחה כדברי רש"י :

ומאי אבל בזבחים אינו כן , פי' כיון דאמרי' דמחשבה דלא מנכרא שהיא שקר לא חשיבא כמחשבה דמנכרא מאי בזבחים אינו כן דמשמע דהתם דין הוא דלא עלו משום דשחיטה אחת לכולן הא כ"ש דדין הוא לומר דעלו דמחשבה דלא מנכרא שהוא שקר הוא , ל"ה ר"ל דאדרבא מהאי טעמא דשחיטה אחת לכלן הוה לן להכשיר :

וקשיא דהשתא אין טעם כשרות מנחה משום מעשיה מוכיחין דאדרבא מאותו טעם יש לפסול יותר אלא משום זאת תורה קא מכשר וא"כ מאי מקשה מאי אבל בזבחים הא ודאי טעמא דאבל בזבחים שחיטה אחת לכלן לא בא לפסול :

וי"ל דהיינו מאי דמקשה דמשמע הלשון דאבל בזבחים שחיטה כו' שבא לפסול והרי אין זה טעם לפסול יותר לדברי רבא ובשלמא אי הוה משוינן מנכרא ולא מנכרא לפסול וטעם כשרות דמנחה הוי משום זאת תורת ניחא דלא הוה קשי לשון דאבל בזבחים אינו כן דר"ל לפסול בזבחים מאחר שאין שם טעם שיכשרהו כמו במנחה דמתכשרא מטעם זאת תורת והפסול במקומו עומד אבל כיון דאמרת דמטעם זה דשחיטה אחת לכלן יש להכשיר יותר א"כ אעפ"י שנאמר שבא לפסול בזבחים משום דלא כתיב בהו זאת תורת מ"מ לית ליה למתלי טעמיה דפסול דזבחים בטעם שיש להכשיר בהם בכך , ומשני ליה דר"ל דאע"ג דשחיטה אחת לכלן ויש להכשיר מטעם זה אפ"ה מפסיל משום דזבח לא כתיב , והמקשה הוה ידע דטעם של פסול דזבחים לפי דברי רבא אינו אלא משום דזבח לא כתיב אלא שבא ליישב הלשון דאבל בזבחים , דה"ק אבל בזבחים אינו כך דהתם לא עלו שהשוחט עולה לשם שלמים אע"ג דמחשבה דלא מנכרא שהוא שקר הוא דהא שחיטה אחת לכולן ואיכא למימר דתעלה לשם חובה דהא ליכא למגזר שמא יאמרו מותר לשנות בזבחים אפ"ה לא עלו דזאת תורת המנחה וזבח לא כתיב דלהוי משמע תורה אחת לכל המנחות ותורה אחת לכל הזבחים , ל"ה :

וקשיא למה לי לפסול בזבחים משום האי טעמא דבזבח לא כתיב תיפוק לי משום דכתיבי קראי בהדיא לפסול בשינוי דשלא לשמה בחטאת ובשלמים לומר דלא עלו כדאיתא בריש זבחים וא"כ אפי' הוה כתיב זאת תורת הזבח לא הוה מצינן לאכשורי בהו כיון דכתיבי קראי למפסלינהו :

וי"ל דר"ל דאי הוה כתיב וזבח הוה מכשרינן גם בזבחים בשנוי קדש וקראי דכתיבי בהו הוה מוקמינן להו לשנוי בעלים משום דפשט דדרש דזאת תורת המנחה דמשמע תורה אחת לכל המנחות אי הוה כתיב וזבח דמשמע כמו כן תורה אחת לכל הזבחים לא משתמע דבא להכשיר כי אם להרבה מנחות חלוקות או להרבה זבחים חלוקים לומר שדינם שוה שלא יפסלו בשנוי קדש ולא לומר שדינם שוה שלא יפסלו בשנוי בעלים שז"א שהרי זאת תורת המנחה על המנחות החלוקות שנכתבו בפרשה נכתב ועליהם משמע דבא לומר תורה אחת לכל המנחות דלא יפסלו אי שינה זו לשם זו . ומכל מקום במנחות הוה מכשרינן שנוי בעלים משום דאין לחלק ביניהם אם לא נמצא כתוב שחילק ביניהם הלכך במנחות דלא אכתיב

בהו קרא לפסול בשינוי קדש ושנוי בעלים בהדיא כמו בזבחים אלא שנוכל לפסול במנחות בשנוי קדש ובעלים מטעם דאיתקש לזבחים בקרא דכתיב כאשם ומלינן קרא דזאת תורת המנחה דקאמר תורה אחת לכל המנחות דמכשיר בשנוי קדש כדפרישית, יש לנו לומר דמכשיר גם בשנוי בעלים משום דאין ראוי לחלק ביניהם והיקישא דאיתקש מנחות לזבחים לפסול בשינוי קדש דאלא למאי נוקי לי' בקומץ מנחה לשם זבח ולא בשינוי בעלים כדפרישית לעיל אבל בזבחים אינו כן אלא מפסלי בין בשנוי קדש בין בשנוי בעלים משום דלא אכתיב בהו זבח. דאי הוה כתיב בהו זבח נהי דלא הוה מצינן לאכשורי להו לגמרי בין בשנוי קדש בין בשנוי בעלים כמו במנחות דמכשרינן בהו לגמרי בין שינוי קדש בין שינוי בעלים ומוקמינן היקישא דפסולה בקומץ לשם זבח, ובזבחים אי הוה כתיב וזבח (הוה מכשרינן בין קדש בין בעלים משום זבח ולא הוה משכחינן מילתא דנוקי ביה פסולא דקרא) הוה צריך לומר דהוי אמרינן דזבח מכשיר שנוי קדש כדפירשנו, דפשיטא דזאת תורת לאכשורי שנוי דזבחים דעלייהו אכתיב וקראי דפסולא הוה מוקמינן בשנוי בעלים והכי קאמר לפי שאין המנחות דומות לזבחים שבמנחות מתכשרי בין בשנוי קדש בין בשנוי בעלים בקומץ מנחה לשום מנחה ופסולא דהיקש מתוקמא בקומץ לשם זבח וכדפי' לעיל אבל בזבחים אינו כן דמפסלי בין בשנוי קדש בין בשנוי בעלים משום דלא אכתי' בהו וזבח דלימא תורה אחת לכל המנחות ולכל הזבחים הילכך נפסל בהו קדש ובעלים, דאי הוה כתיב בהו זבח לא הוה מצינן למפסל בהו בין קדש בין בעלים אלא לפסול בעלי' לבד מקראי דכתיב בהו, ודמוקי וזבח לאכשורי שנוי קדש, דהכי משמע פשטיה דזאת תורה אבל משום דלא כתיב בהו וזבח פסלינן בהו הכל גם בשנוי קדש, ומ"מ נראה דוחק לפרש כן חדא דלעולם אנו פוסלין קדשים בשינוי קדש כבשנוי בעלים ואיך היינו מכשירים שנוי קדש ונפסול שינוי בעלים ועוד דבשלמים אכתיב קראי לפסול בין בשנוי קדש בין בבעלים לומר דלא עלו ובפסח וחטאת אכתיב תרי קראי בין בקדש ובבעלים א"כ לא היינו יכולין להכשיר בשנוי קדש אי הוה כתיב וזבח. ועוד רבא גמאי אצטריך לגמר כאן בקומץ מנחה לשם מנחה כאן בקומץ מנחה לשם זבח אלא כאן בשנוי קדש כאן בשנוי בעלים ולא מטעמא דרבה משום דרבה מכשיר בשנוי קדש משום דמנכרא ופסיל בשנוי בעלים משום דלא מנכרא והוא סבר להיפך דיש לפסול יותר בשנוי קדש משום דמנכר' משנוי בעלים דלא מנכרא משום דמחשבה דמנכרא פסלא טפי אלא דמכשיר בשנוי קדש מטעם זאת תורת המנחה תורה אחת לכל המנחות דגבי שנוי קדש אכתי' כדפרי' לעיל ונפסול בשינוי בעלים דזאת תורה לא קאי עלי' ולא הוה מצטרי' לאוקמי פסולא בקומץ לשם זבח, אלא להכי לא שני הכי אי משום דסבר דזאת תורת המנחה תורה אחת לכל המנחות קאי בין לשנוי קדש בין לשנוי בעלים

ואף דעל שנוי קדש נכתב מ"מ בעבור זה אין לנו מונע שלא נוכל לומר לבעלים קאי ושילה לומר תורה אחת לכל המנחות של ראובן ושמעון, או אע"ג דלא נימא הכי אלא דעל שנוי קדש לבד נאמר קסבר דאין להכשיר בשנוי קדש ולפסול בשנוי בעלים מתרי טעמי חדא דלעולם יש לפסול בשנוי קדש בעלמא כבשנוי בעלים שהרי מוקמי קראי קמאי בשנוי קדש ותניא בשנוי בעלים בריש זבחים. ועוד דכיון דסבר רבא דהכא יש לפסול במחשבה דמנכרא טפי נדלא מנכרא א"כ יש לפסול יותר בשנוי קדש מבשנוי בעלים הילכך לא אוקי הכשרא בשנוי קדש ופסולא בשנוי בעלים אלא דקומץ מנחה לשם מנחה אכשיר קרא שנוי קדש מזאת תורה סבר דכ"ש דאכשיר שנוי בעלים והיקישא דפסולא אוקי בקומץ לשם זבח וא"כ לעולם לקמי דאי הוה כתי' וזבח והוה מכשרינן שנוי קדש בזבחים במאי הוה מתוקמ' קראי דכתיבי בפסולה גבי זבחים, דהא ליכא לאוקמי להו בשנוי בעלים כדפי', דהא סבר רבא דמדמכשרינן בשנוי קדש דכ"ש דיש להכשיר בשנוי בעלים כדפי':

לכ"נ יותר לומר דאי הוה כתיב וזבח הוה מוקי פסולה דקרא בשוחט זבח לשם מנחה דכמו דתירלנו קראי דהכשירא ודפסולא דמנחה כאן בקומץ מנחה לשם מנחה דאז מכשרינן בין בקדש בין בבעלים כאן בקומץ מנחה לשם זבח ונוקי פסולה דהיקישא דמנחה כמו כן אי הוה כתי' וזבח לא לקשו קראי אהדדי וג"כ נתרץ כאן בשוחט זבח לשם זבח כאן בשוחט זבח לשם מנחה על הדרך שפירשנו בקומץ מנחה לשם זבח היינו מפרשי' כאן בשוחט זבח לשם מנחה אלא משום דלא אכתיב וזבח פסלינן בזבחי' בכל מילי גם בשוחט זבח לשם זבח בשכנגדו כשר במנחה:

והנה יש לנו לפרש דמאי דקאמר תלמודא וזאת תורת המנחה וזבח לא נאמר, דר"ל דמקרא דוזאת תורת המנחה דדרשי' מינה תורה אחת לכל המנחות לא כתי' בהדי מנחה וזבח כדי להכשיר גם מנחה לשם זבח כמו לשם מנחה, ומאי דקאמר תורה אחת לכלם וזאת תורת המנחה וזבח לא כתיב אינו ר"ל דלא כתיב גבי מנחה וזבח כמו שפירש' שהרי לא בא הפסוק לאכשורי מנחה לשם זבח אלא ר"ל דלא כתיב בקרא זאת תורת הזבח דנדרוש מיניה תורה אחת לכל הזבחים כמו דכתיב גבי מנחה וזאת תורת המנחה לדרוש תורה אחת לכל המנחות. ויש להקשות מאי קאמר וזבח לא כתיב ולכך פסלי בזבחים אימא דלכך לא כתיב וזבח משום דלא אצטריך למכתביה דדוקא גבי מנחות אצטריך למכתבי' זאת תורת המנחה לאכשורי מנחה לשם מנחה דאי לא כתביה הוה פסלינן לה משום דמחשבה דמנכרא היא ויש לפוסלה יותר כסברת רבא אבל גבי זבחים דמחשבה דלא מנכרא היא ויש להכשירה לא מצטריך קרא לאכשורי, וי"ל דלמאי דפירשנו לעיל ניחא דלכך נקט גבי מנחה לשון לא מנכרא ור"ל הכשרות ולא נקט מנכרא הפסול כדי לפסול ולכלול בכלל לשון גם הזבח דלא מנכרא ביה הפסול

והשקר

והשקר הילכך ניחא שהרי טעם דלא מנכר השקר והפסול אינו טעם להכשיר אלא ראוי לפסול בו אלא שאין ראוי לפסול בו כמו במנכרא השקר וקאמר דאע"ג דאינו טעם לפסול בו כמו במנחות משום דלא מנכר השנוי כמו במנחות מ"מ פסלי' בהו טפי מבמנחות משום דבמנחות כתי' קרא להכשר' והכא גבי זבחים לא כתי' הילכך אפשר לפסול בהם כטעם דלא מנכרא דשחיטה אחת לכלן, אי נמי טעמא דכיון דכתיב קרא דזאת תורה להכשיר גבי מנחות ולא כתיב גבי זבח גלי לן דפסלי' בזבחים אעפ"י שנאמר דאין טעם לפסול בהם משום דמחשבה דידהו לא מנכרא מ"מ פרישנא בהו משום דמדכתב קרא דהכשר' גבי מנחה ולא גבי זבח כמאן דפסיל ליה בהדיא דמי :

מחבת לשם מרחשת דאמר הריני קומץ מחבת לשם מרחשת, ל"ה · ולאו דוקא דלימא האי ליסנא דהריני קומץ מחבת לשם מרחשת שהרי בכל מקום שהזכיר שנוי דשלא לשמו אינו מזכיר שם הקרבן כגון אם הוא עולה ומשנהו לשלמים אינו אומר הריני שוחט עולה לשם שלמים אלא אומר הריני שוחטן לשם שלמים ואם היה אומר כן איך יאמר אבל בזבחים אינו כן שחיטה אחת לכלן והלא מנכר לכל דמשקר דאין לך מעשיו מוכיחין עליה דמשקר גדול מזה כשהוא אומר שמשקר אלא כל שנוי שלא לשמו הנז' בכל מקום הוי שאינו מזכיר שם הקרבן שהוא אלא משנה שם הקרבן בפיו ואין מי שיודע מה היה שם הקרבן ואושבים שכפי מה שאומר הוא אמת וכמו כן בקומץ מחבת לשם מרחשת אם אמר הריני קומץ מחבת לשם מרחשת אין זה דומיא דשנוי שלא לשמו דפוסל בעלמא אלא ר"ל דהמנחה במחבת ואמר הריני קומץ לשם מרחשת וכיון דלא הזכיר לשון מנחה לא מפסיל שהרי לא עשה השנוי כי אם במנא, ומחבת דנקט רש"י בלשונו לאו דוקא שהזכיר מחבת אלא ר"ל שהוא מחבת ואומר הריני קומץ לשם מרחשת :

לשם בילה בעלמא · פי' כיון דלא אזכיר בהדיא מנחה בלולה לשם מנחה חרבה דברי רוח בעלמא נינהו והוי כמאן דאמר הריני קומץ לשם דבר אחר (בלול), ל"ה :

וקשיא דהא תינח חרבה לשם בלולה דנימא דבלולה ר"ל בילה בעלמא אבל בלולה לשם חרבה מאי איכא למימר :

וי"ל דכמו כן נימא לשם חרבה בעלמא ר"ל דבר חרב והתלמוד לא הזכיר כי אם חרבה לשם בלולה שהוזכר במלתיה דר' שמעון ולא בלולה לשם חרבה שלא הוזכר בה אלא ה"ה להיפך וחדא נקיט להו ר' שמעון במילתיה בין במחבת בין בחרבה :

ד' ע"א **אלא** מעתה אשם · פי' באשם כתי' והוא לא ידע ואשם ונשא עונו, ל"ה :

וקשיא דמאי פריך והלא גלי קרא אותה למדרש אותה לשם כשרה שלא לשמה פסול הא שאר קדשי' בין לשמן בין שלא לשמן כשרין ומהאי קרא מפיק הכשר' דאשם שלא לשמה בריש זבחים ודלא פסלי' ליה מהקיש' דחטאת דאיתקש ליה בזאת תורת :

וי"ל דפריך הכי דאי מאותה ממעטינן לאשם א"כ מנחה נמי לימעוט וכי תימא דאותה לא אתא למעט רק זבחים ולא מנחה, הא ליתא מנא ידעינן דבמנחה בעינן לשמה הא לא ידעינן הכי אלא מהקש דזאת תורת א"כ כיון דאתקש בזאת תורת בשאר קדשים גם אותה ימעט לה בשאר קדשים דנפקי מזאת תורת בהקש אלא אשם מאי אמרת דאותה לא ימעט מרבוי דג"ש דעון עון דנהי דאותה מפיק אשם מהקש דחטאת היינו משום דלא מפיק ליה מהקש לגמרי אלא דגלי דלא אתקש בהקש דזאת תורת לחטאת כי אם לשלמים ואיכא לאוקמי ההיקש בשלמים אבל אם לא כתב בקרא דזאת תורת כי אם חטאת ע"כ אותה לא הוה מפיק ליה מהקש ולכך כמו כן אמרת במנחה ג"ש דכיון דאשכחן ג"כ ג"ש דעון עון מחטאת אותה לא מפיק לה מג"ש ולכך באת לפסול מנחה מכח ג"ש א"כ כמו כן נמי גבי אשם טמא, דנהי דמפיק ליה אותה מהקיש' דחטאת ואוקמא להקש דשלמים ליפוק ליה מג"ש דעון עון, ומשני ליה דאין הכי נמי דג"ש דמנחה הויא ג"ש גמורה דעון עון אבל דאשם דהוי עוגו אינה ג"ש ופריך מאי נפקא מינה ושב הכהן וכו', והכא לא שייך לשנויי מדדמי ילפינן כמו בפרק המפלת משום דהכא לא מכחשי ותרווייהו דרשינן ההיא דמנחה וההיא דאשם .

אלא כי גמירי גזירה שוה למותרה נדבה וכי תימא אין ג"ש למחצה הא גלי רחמנא אותה ר"ל דכי היכי דאמרי' דאותה מפיק ליה בה מהקש דחטאת הואיל דנוכל לקיים ההקש לומר דאתקש' לשלמים כמו כן ליפוק אותה מג"ש דלא תפסל שלא לשמה ולאוקמיה הג"ש למותרה נדבה הילכך לא פסלי' מנחה שלא לשמה כמו דלא פסלי' אשם מכח ג"ש דעון עון דאיכא לאוקמיה הג"ש למותרה נדבה ומאי דמפסלא שלא לשמה הוי מטעמא דמסיק משום דנמלא בה היא הילכך דמנחה לא מפסלא מג"ש דעון עון תו ליכא למפרך אשם נמי ליפסל מג"ש דעון עון · וא"ת תינח גבי מנחה דנימא דלא גמרי' למפסלא משום דאיכא לאוקמה הג"ש דעון עון למותרה נדבה כדאסיקנא אבל באשם ליכא לאוקמא לומר דמותרו נדבה דהא לא צריכא ג"ש להכי משום דבקרא דיהוידע כתיב כסף אשם לומר דמותרו נדבה :

וי"ל דכיון דאמר כי גמירי ג"ש למותרה נדבה הוא דגמירי נימא דדוקא לגבי מנחה גמירי ג"ש דעון עון ולא לגבי אשם דדוקא מעיקרא דהוה מפיק פסול שלא לשמה דמנחה מג"ש דעון עון הוה פריך שפיר דכיון דג"ש גמירי לה לגבי פסול שלא לשמה דגם גבי אשם דשייך לעשותה לגבי פסול שלא לשמה דג"כ נעשה אבל השתא דאמרי' דדוקא לגבי מותרה נדבה דבהדיא כתי' ביה הוא דאתא א"כ צ"ל דדוקא לגבי מנחה גמירי להו לא לגבי אשם :

פסולה פי' מלהקטיר ושיריה אינן נאכלין, הואיל ובאת להתיר

להתיר פי' להתיר החדש· אשם נזיר פי' נזיר טמא שבא להכשירו למנות נזירות טהרה כדכתי' והימים הראשונים יפלו· אשם מצורע בא להכשירו לבא במחנה· באה בגלל הזבח, פי' שבאה עם הכבש כדכתיב ועשיתם ביום הניפכם את העומר, אשם גזילות ואשם מעילות לכפרה אתו וכשרין שלא לשמן לא פסיקא ליה וכו', הני נמי באו לכפרה ולא כפרו:

וקשיא לי דא"כ לפי קושיא זו יפסלו כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן דהא מסקי' התם בריש זבחים דכשנעשו שלא לשמן דלא כפרו על מה שבאו, ושמא י"ל דלא פריך אלא דוקא מאשם דבא לכפר כפרה גמורה אבל שאר קרבנות באו לכפר ולא כפרו על מה שבאו דנקט ר"ל כפרה דשייכא בהו בעולה אחייבי עולה ושלמים לארצויי עליה וכיון דלאו לכפרה דבמזיד דחייב מיתה אלא על שוגג. לא שייך למפרך בהו דלפסלו משום דבאין לכפר ולא כפרו כ"א באשם מעילות וגזילות דאתו לכפר אשגגת מעילה דבמיתה ואשבועת שקר דגזלות דהיינו כפרה של שגגת עון גמור ודמי לחטאת:

אי נמי הכא פריך הכי באו לכפר ולא כפרו וכיון דקי"ל דאפ"ה כשרין כמו כן בהני אעפ"י שבאו להכשיר ולא הכשירו יהו כשרין:

ה' ע"א **מן** המותר לישראל, פי' מן המותר לישראל ולא מן האיסור ל"ה, בשלמא כל מנחת העומר שעדין בשעת הקרבתה לא הותר חדש לא קשיא משום דנימא דבשעת הקטרת קומץ בא לה התר חדש לה ולעלמא נמי דהתר שלה והתר דעלמא באין כאחד וכי האי סברא אשכחן בעלמא בגטו וידו באין כאחד אבל הכא קשיא דאפי' לאחר הקטרת קומץ זה נוהג איסור חדש עד שיבוא עומר אחר ויתירנה:

אין מחוסר זמן לבו ביום, פי' הואיל והיום תהא מותרת לישראל לאחר שתקרב מנחת העומר אחרת לאו מחוסרת זמן היא לגבוה, ל"ה· ר"ל וגהי דלישראל אסורין השתא, מ"מ לגבי גבוה מותר לישראל קרינן בה כיון שבאותו יום תהא מותרת, ומ"מ קשיא והלא הין אסורה מפני מחוסר זמן כמו שפירש"י שתהיה מותרת לאחר שתקרב האחרת שהרי שמא לא תקרב השניה או שמא תעשה כמותה שלא לשמה:

וי"ל דגם בזה תלוי הענין בזמן שהרי אם לא תקרב היום ולמחר לא יקריבנה בעבור זה לא יאסר החדש דאפי' השתא דלא אסיק אדעתיה האיר המזרח מתיר מ"מ סוף יום י"ו מתיר א"כ בזמן בלא העומר תליא מלתא ומאי דנקט רש"י הואיל והיום תהא מותרת ר"ל דאפי' לאלתר קודם סוף יום י"ו אשתרי, ומ"מ אין מחוסר זמן לבו ביום דבתר הכי ר"ל בתר עבודה ואיכ"ל (דאיידי) דנקט לי' הכא נקט לקמן דכל דכן הוא·

ואם איתא דעדין החדש אסור מנחת העומר נמי אשתכח דקרב לגבוה מה שאסור להדיוט, ל"ה·

וקשיא דמי דמי התם התירן מכללן בקדש אף להדיוט דהא אכלי כהנים מליקה אבל הכא לא התיר מכללן כי אם הקומץ הנקטר לבד אך לא השירים דקאמ' הרשב"ל דאין נאכלין עד שיבא מנחת העומר אחרת ויתירנה ואימא דלא חשיב התר מכלל איסורן בקדש מה שמותר לגבוה שהרי לא נאסר חדש לגבוה מעולם ואי משום ממשקה ישראל הא לא שייך ביה דכיון שהכתוב מתירו לא היה בכלל איסור לעולם וגלי לן קרא דלא היה בכלל ממשקה ישראל לעולם אלא כולה נאסרה לכהנים וכשהותרה לגבוה לא יצאה מכללה:

וע"ק דמי דמי התם לכתחלה הכא דיעבד דלכתחלה לא שרי לעשותה שלא לשמה:

ונ"ל דקרי הותר מכלל איסורן בקדש לגבי שירים עצמם דאכלי כהנים דליכא מנחת עומר אחרת ויתירם דאי לא משתרו השירים בשעת הקטרת קומץ באכילה תו לא משתרו בהקרבת עומר שני שהרי השירים משתרו בשעת הקטרת קומץ שלהם ובשעת הקטרה עדיין לא יצאת לשעת ראוית התר ואין לומר שהקטרת הקומץ מתיר איסור חדש דמנחה אך לא איסור חדש שהרי אינו מתיר הקדושה אם לא מפני שתראה לאכילה ואינה ראויה לאכילה עדיין ולכשתתראה כבר נקטר הקומץ ואין מי יתיר איסור חדש אלא צריך לומר דכמותרת דמיא גם לגבי איסור חדש אף לגבי להתיר השירים באכילה משום דאין מחוסר זמן לבו ביום מ"מ בעינן שימתין עד הקרבת העומר שני לכתחלה והוי נמי התר קומץ ראשון לשירים התר לשירים מהמקטיר הקומץ עתה ואינו ממתין להקטירו עד שיקרב עומר שני שמע מינה דלכתחלה נמי שרי מכלל איסורן בחדש:

כיון דאין מחוסר זמן לבו ביום לאו איסורא הוא פי' דכמאן דקריבה מנחת העומר האחרת דמי ל"ה:

וקשיא איך תקרב מנחת עומר אחרת לבו ביום וקצירתה הויא בלילה א"כ צריך להמתין עד לאחר שיקצרו בלילה מנחה אחרת:

וי"ל דממה שנקצר בליל י"ו לא היה כולו נקרב במנחת עומר הראשון שהרי היו קוצרין ג' סאין לפחות ולא היו כולן כלים בעשרון שהיו מוציאין ממנו לעומר הילכך אם נפסל עומר ראשון יכולין עדיין ליקח מן השאר, ועוד אפי' אם כלו כל הג' סאין יכולין לקצור עוד עומר אחר ביום שהרי נהי דבעינן שתהא קצירת' בלילה היינו דוקא בליל י"ו אבל משנכנס י"ו אין צריך לקצור בלילה שהרי אפי' בלא עומר קאמר דהאיר המזרח מתיר, ונהי דלא אסיק אדעתיה עד בתר הכי דטעמא דרשב"ל משום האיר המזרח מתיר מ"מ לגבי דמותר לקצור אותה ביום הוה ידע דמתיר:

שחיטה לאו עבודה היא, ואי אין מחוסר זמן לבו ביום אמאי לא יהא ממרס·

וקשיא לי דאפי' כי נימא דיש מחוסר זמן לבו ביום ליקשי הך קושיא דלית לן למפסל משום שחיטה שהקדים כיון דשחיטה לאו עבודה היא:

וי"ל דמאי דקאמר לאו עבודה היא היינו דוקא לגבי דנימא דהויה דכתיב במצורע לא קאי לשחיטה אי אין מחוסר זמן לבו ביום לפוסלה משום הויה אבל מ"מ אי מחוסר זמן לבו ביום ליפסול משום שנה הסדר אע"ג דלאו

עבודה

עבודה מפני שהוא מחק הקרבן ודוחק :

וע"ק לי מאי פריך דאי אין מחוסר זמן לבו ביום דיכא אחד מומרם, משום דלא אפסיל משום השחיטה דהאה לא כתיב ההוייה הא איכא למימר דנהי דלא אפסיל משום שחיטה דלא קיימא ליה ההוייה מ"מ אפסיל משום הקבלה דהויתו מהעבודות דקאי עלה הוייה דתהיה :

ונ"ר דבהדא קושיא מתרלא אידך משום דאי נימא דיש מחוסר זמן לבו ביום אית לן למימר לאיפסול משום דנהי דלא אפסיל משום שחיטה דלאו עבודה היא מ"מ מפסיל משום הקבלה דנהי דאפשר לעשות שחיטה בלא קבלה והא לאו עבודה היא מ"מ לא הותרה שחיטה לעשותה קודם אלא שאנו אומרים שאם עשאה לא נפסול הקרבן בכך מאחר דלאו עבודה היא הילכך איכא למימר דנהי דלא נפסול משום שחיטה דמ"מ נפסול משום קבלה, אבל מ"מ כי נימא דאין מחוסר זמן לבו ביום ואין הפסול אלא משום דכתיב ביה הוייה אבל אי לא משום הוייה נהרי להקדים לכתחלה משום דאין מחוסר זמן לבו ביום והשוייה לא קיימא לשחיטה דלאו עבודה היא א"כ שחיטה במקומה עומדת דשרי להקדימה וכיון דאי אפשר לשחיטה בלא קבלה, אית לן למימר דכי היכי דמשתריא שחיטה, דהכי נמי משתריא קבלה ודלא קיימא הויה לקבלה מאחר דלא קיימא לשחיטה:

טעמא דרשב"ל האיר המזרח מתיר :

וקשיא דאי נימא דשלא לשמן כלשמן דמי איך יאמר רב דבאה להתיר ולא התירה והלא כיון דכלשמן דמי א"כ בהתיר נעשית אלא ודאי אי אפשר לומר דכלשמן דמי שהרי בשאר זבחים אמרי' דלא עלו א"כ לאו כלשמן דמו וכמו כן בכך מנחה אי אפשר לעשותה כאלו נעשית לשמה וא"כ אין לומר דאם לא טעמא דבאה להתיר ולא התירה דהוה שרי לה רב כאלו נעשית לשמה וא"כ הק"ל דמאי אצטריך לטעם דבאה להתיר ולא התירה אלא לימא משום דיש מחוסר זמן לבו ביום ולא ממשקה ישראל היא, אלא נראה לפרש דמאי דקאמר רב משום דבאה להתיר ולא התירה היינו נמי טעמא משום דיש מחוסר זמן לבו ביום שהרי בין לרב בין לר"ש לקיש אין לדמות מנחת העומר בקמלה שלא לשמה לשאר זבחים שעשאן שלא לשמן דכשרין אלא שלא עלו והוו נדבה שהרי יכולין לעשות נדבה וכשרין אבל זאת שבאה להתיר חדש ומפני שנעשית שלא לשמה אינה יכולה להתירו איך תוכל ליעשות נדבה חדא דאין נדבה כיוצא בה ועוד אפי' תעשה נדבה הרי היא מדבר אסור לישראל כיון דלא הותר החדש ובעינן ממשקה ישראל ואינה יכולה להיות כשרה כיון שמדבר אסור אלא צריך לומר דמאי דר"ש לקיש הוה מכשיר לה כי הוה אמרי' דסבר דאין מחוסר זמן לבו ביום הוי משום דקסבר דכיון דאמרי' בכל הזבחים והמנחות שנעשו שלא לשמן דכשרות דהאי נמי הוי בכלל כלן וכשרה וכיון דכשרה היא נ"ל שתתיר, שאם לא תתיר כלום אינה יכולה לעשות נדבה כדפי' אלא קסבר דמאחר דדינה להיות כשירה בשאר זבחים דתתיר שיריים שלא גם מאיסור חדש כדפרש"י דהכי הוה סבר ריש לקיש ·

ומ"מ מקשה דבעינן ממשקה ישראל דכיון דאינה מתרת כל החדש שבעולם כמו מנחת עומר כשרה דלא הוי משקה ישראל ויש להאסר לגמרי ולכך קאמר דאין מחוסר זמן וקרינא ביה משקה ישראל ותתיר עצמה הילכך רב דסבר דיש מחוסר זמן ולא קרינא ביה משקה ישראל דסבר דלהכי לא תתיר עצמה כלום והיינו מאי דקאמר הואיל ובאה להתיר ולא התירה דר"ל דלא התירה כלום דלא התירה אפי' לעצמה :

ע"ב **אין** מביאין מנחת בכורים, פי' דאין מביאין מן החדש, מנחת בהמה, פי' מנחת נסכים, קודם לשתי הלחם לא יביא, דעומר הוא מתיר החדש במדינה ושתי הלחם מתירין במקדש דכתיב וביום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה קודם לשתי הלחם לא יביא דאמרינן בתורת כהנים קרבן ראשית שיהא ראשית לכל המנחות ומנין אף לבכורים ת"ל בכורי קציר חטים, ואם הביא כשר, טעמא מפ' בפ' ר' ישמעאל, ל"ה ·

פי' קרבן ראשית בפ' ויקרא כתי' כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה' קרבן ראשית תקריבו אותם לה', ופי' קרבן ראשית הוא שתי הלחם היו משאור וקרי להו קרבן ראשית, שהם ראשית למנחות הבאות מן החדש :

ויש לתמוה למה הולרך רש"י להביא שני מקראות לומר ששתי הלחם היא מנחה ראשונה שבאה מן החדש ושאין מביאין מנחה מן החדש קודם לה שהביא מקרא דבהקריבכם מנחה חדשה דר"ל שהיא מנחה חדשה הבאה מן החדש כמו שפירש"י ז"ל בפי' החומש ואחרי כן הביא מקרא דקרבן ראשית דמוכח מיני' דתהא ראשית לכל המנחות לבא מן החדש · וכ"ל דלכך הולרך לשני המקראות משום דממנחה חדשה שפירושו מנחה ראשונה שהיא באה מן החדש הוה ילפינן שפיר דהיא ראשונה ושאין מביאין מנחה מן החדש קודם לה. לכך הולרך להביא מקרא דקרבן ראשית דמוכחינן מיני' שהיא ראשית אף לבכורים כדקאמר מנין אף לבכורים ת"ל בכורי קציר חטים, וה"פ מנין שיקדמו שתי הלחם לחטים הבאים בתורת בכורים ת"ל וחג שבועות בכורי קציר חטים כלומר דהוי חג שבועות דמקרבי בי' שתי הלחם בכורים לכל קציר חטים אפי' חטים הנקצרים ואתו בתורת בכורים :

וא"ת מקרא דקרבן ראשית לסגי ולא לילטריך להביא קרא דמנחה חדשה, וכ"ל דאי לאו קרא דמנחה חדשה הייתי יכול לומר דשתי הלחם באין שלא מן החדש אלא דגזירת הכתוב כך היא דקרבן ראשית דהיינו שתי הלחם הבאים מחמץ שתהא ראשית כל המנחות הקרבות בעזרת ולא שתבא כמו עומר מן החדש לכך באה ראשונה כדי להתיר החדש, ולכך הולרך להביא מנחה חדשה דר"ל דבאה מן החדש כמו שפירשנו ·

שהיא

שהיא מנחה ראשונה שבאה מן החדש ולהכי נימא דמתרת איסור חדש במקדש הילכך איצטריך לתרי קראי להוכיח שמתרת החדש ושאין מביאין מנחה מן החדש ולא בכורים קודם לה:

לאפוקי נפגם המזבח. דפגימת המזבח דפסלה מהאי קרא נפקא דכתיב וזבחת עליו עולותיך בזמן שהוא שלם דעליו כלו משמע ואם פיגל בקומץ בשעת פגימת המזבח לאו פגול הוא ואם יתקן המזבח באותו היום יקטירנו, ל"ה:

והקשו בתוס' דמאי נפקא לן מינה במאי דאין מחשבתו פוסלת בשעת פגם המזבח הא מ"מ מפסלא הוית' מנחה משום פגימת מזבח דאמרינן בזבחים בפ' קדשי הקדשים מזבח שנפגם כל הקדשים שנשחטו שם פסולין שנאמר וזבחת עליו עולותיך כשהוא שלם ולא כשהוא חסר. וי"ל דהני מילי בזבחים אבל בהקטרה של קומץ או של קטורת לא בעינן שלם דקאמר נמי התם מזבח שנעקר מקטירין קטורת במקומו. וקאמר התם מודה רב בדמים דפסול משום דכתיב וזבחת, לת"ו.

ולא נהירא דמאי דמיון יש להקטרת קומץ לקטורת, דהתם פריך לרב דאמר מזבח שנפגם כל הקדשים שנשחט שם פסולין מהידך דרב דאמר מזבח שנעקר מקטירין קטורת במקומו פי' במזבח הפנימי וקס"ד דה"ה בחיצון ומשני מודה רב בדמים דאין זורקין אם אינו שלם ודמים לא בא למעט מנחה ולומר דוקא דמים ולא מנחה שהרי בתר הכי קאמר ר' אלעזר דמזבח שנפגם אין אוכלין שירי דמנחה ודמים ר"ל דה"ה מנחה אלא משו' דהמקשן דהוה פריך מיירי במזבח הקטרת והוה קס"ד דה"ה בחיצון שני לי' דמודה בדמים ודוקא במזבח הקטורת קאמר ולא בחיצון שזורקין עליו הדמים אך ה"ה במנחה, אלא נראה דלא קשיא מה שהקשו דתיפוק לי' דפסלן משום פגם המזבח משום דרש"י דקדק בזה שפי' שאם יתוקן המזבח היום יקטירנו דאין פגם המזבח פוסל אלא כל זמן שהוא נפגם אך כשיתוקן אינו נפסל הילכך אם קמצה שלא בשעה בשעת פגם המזבח קאמר דאין מחשבתו פסלה לפי שאין מקום ראוי לעבודה ולכשיתוקן יקטירנו דהכי נמי איכא ברייתא בפ' קדשי הקדשים דבשעת סילוק מסעות נאכלין בשני מקומות ומשמע פירוש' דהתם דכשנפסלין משום סלוק מזבח דאית להו תקנתא כשחזר המזבח למקומו כזה שנפגם ונתקן.

כר"ע דאמר ספיחים אסורין הילכך ליכא למפרך מה למנחת העומר שכן מתרת דאינה מותרת כלום:

וקשיא וכי שבקינן למפרך מה למנחת העומר שכן מתרת ספיחים אליבא דרבנן ושבקינן רבנן למעבד כר' עקיבא וכיון דהויא פירכא אליבא דרבנן ניפרוך לה דאית לן למסבר כרבנן:

וי"ל דה"ק אם השבת ויש תשובה על הדין הוי משום דסבר כר' עקיבא הילכך אליבי' איכא למפרך דמנחת העומר תוכיח הילכך הוי התשובה תשובה לפי דעתו דסבר כר"ע:

ומ"מ קשיא דכיון דלא הוי תשובה אלא לדעת ר' עקיבא הוה ליה למימר דאינה תשובה וכרבנן:

וי"ל דלהכי קאמר דליכא פירכא על התשובה וכר' עקיבא אי משום דסבר דהלכה כר' עקיבא ואפילו מחביריו או אפילו לית ליה מסברא דנפשיה דנימא הלכה כר' עקיבא מחביריו אפ"ה קאמר דמדאצטריך קרא להוציא הטריפה אע"ג דליכא ק"ו לאוסרה ש"מ דאית ליה לקרא דהק"ו אינו משום דאיכא על הק"ו תשובה והתשובה הויא מנחת העומר תוכיח ודסבר קרא דליכא למפרך מידי עלה משום דסבר דהלכה כרבי עקיבא:

שכן מצותה בכך, שאי אפשר להביא מן הישן שאין חדש מותר בענין אחר תאמר בטריפה שאפש' להביא כשרה, ל"ה:

ויש להקשות מאי קאמר אלא פריך הכי וכי מהדרינן אפירכי לסתור דברי התנא שהרי רב העמיד התשובה דמנחת העומר תוכיח כדברי תנא לומר דליכא למיפרך עליו מידי ולומר מה למנחת העומר וכיון שנתישבו דברי התנא מה יאמר התלמוד אחרי כן אלא פריך הכי כאלו יש עלינו לחזר למצוא פירכא להתיר התשובה ואדרבה יש לנו להעמידה:

ונראה דהלא פריך הכי אינו מדברי סתמא דתלמודא אלא מדברי רב אחא הוא דרב אחא מדיפתי קאמר הכי לרב אחא בר אבא דהוה פריך שכן מתרת לאו שבתוכה, דאותה פירכא אינה כלום שהרי נוכל לומר דכמו כן טריפה תתיר לאו שבתוכה וזה יהיה התוכיח שתהא טריפה כיוצא בה אבל אם באת למפרך לא תפרוך כדקאמרת אלא פריך הכי שכן מצותה בכך:

מפטם גברא הוא ומאי מותר לגבוה איכא, ל"ה, ואין קושיא דמפטם גברא ופטום יוכיח כי אם תקון הלשון לבד שהרי דעת מי שאמר מפטם היה דעתו לומר הפטום שבא ע"י המפטם וזה תקן לשונו לומר שלא יאמר מפטם כי אם פטום ע"כ לשון התוס':

ו ע"א **מה** להלד וכו' תאמר בטריפה והיינו התשובה הילכך איצטריך קרא לעיל מה לבעל מום שכן עשה בו מקריב הקרבן כקריבין תאמר בטריפה, ובקרבן אסור לפי המסקנא וזאת הפירכא לפי המסקנא היא ויש במקומות אחרים כיוצא בה בתלמוד, לת"ו:

ולי נראה דא"ל לומר דהויא לפי המסקנא אלא דפריך הכי תאמר בטרפה דאין ממה הלד לך להוכיח דטרפה תפסל בק"ו דבעל מום איכא איסורא דלא יוכל להיות כטריפה דהיינו דבעל מום עשה בו מקריב כקריבין אבל בטריפה אפי' היתה פסולה לקרבן כדפרי' לא תוכל לפסול המקריב כמותה הילכך לאו דוקא בק"ו וגם לקרבן לא מפסלא.

בן בתירא, אכולהו פליג אזר ואונן וכל הנך. ל"ה. וקשיא לי אטמא איך אפשר לו להקריב והלא מטמא הקומץ בנגיעה ואע"ג דנימא דמיירי דנטמא בשרץ ודאינו מטמא

מטמא כלים כדפי' בפ' כל הזבחים מ"מ אוכלין מטמא:

ונ"ל דאטמא לא פליג דמאי דפריש דפליג אכל הנך הוי טעמא כדמפרש בגמרא דהואיל דחזינן דקאמר בן בתירא דיש תקנה לקומץ בשמאל לקמוץ בימין אע"ג דשמאל הוי פסול מדבעי חזרה כמו כן יש לנו לומר בשאר פסולין דאית להו תקנה בחזרה כשאפשר לתקן אבל בטמא דאם טמאו ליכא תקנתא לא פליג, מ"מ יש להקשות אמאי תנא טמא דכיון דמטמא המנחה פשיטא דפסולה, אלא נראה דמיירי דנטמא בשרץ שאינו יכול לטמאות הכלי גם המנחה אינו מטמא כי אם במה שנגע לבד הילכך אם יחזור וימלאנו וכהי דבקומץ בשמאל לאו ביחזור וימלאנו מתוך ביתו מיירי כדפי' בגמ' מ"מ אית לן הכשרא בהכי:

ע"ב **אי** הכי התם, פי' במסכ' זבחים, ל"ה· אלמא כיון דקתני כל ולא קתני חוץ כולהו משמע וכו', כולהו משמע גם לר' שמעון·

וקשיא דהא אמרי' דאין למדין מן הכללות אפי' במקום שנאמר בו חוץ, וכ"ש כשלא נאמר בו חוץ, וא"כ אע"ג דלא קתני חוץ ממנחת חוטא הוה אמינא דלר' שמעון אינה בכלל מטעם דאין קרבנה מהודר:

וי"ל דמ"מ כיון דאין כאן טעם אחר שיהא חוץ מן הכלל יש לנו לומר קודם שהיא בכלל משנאמר שאינה בכלל שהרי פשטא דלשון וכל כולל כל דבר ומה שאינו בכלל מוציאו בלשון חוץ והכא נמי אין טעם דאין קרבנה מהודר הכרח לומר דלהכי אתכשר בפסולין אלא הוי טעם לומר דאפשר דכשרה בפסולים ומאחר שאינו הכרח יש לנו לומר יותר דהויא בכלל משנאמר דהוא חוץ מן הכלל כיון דלא קתני חוץ ומה שאנו אומרים דאין למדין מן הכללות אפי' במקום שנאמר בו חוץ היינו כשיש טעם הכרחי להוציא מן הכלל או מפני שכך היא קבלה שאינו בכלל אבל כשאינו מוכרח להוציאו או שאין קבלה שהוא הוץ מן הכלל אין לנו להוציא מן הכלל אי לא תני חוץ, כדקאמר מדלא קתני חוץ כולהו משמע:

אך נוכל לפרש דהע"ג דאין הכרח לומר שהוא בכלל יותר משהוא חוץ מן הכלל ונוכל לומר דאינו בכלל כי הכא דאיכא סברא אפשרית לומר דאינו בכלל אפי' הכי אין לטעות לומר שהוא אינו מן הכלל מדלא קתני חוץ מפני שאם היה חוץ מן הכלל היה לו לשנות חוץ כמו דקתני ברישא חוץ ממנחת חוטא והרי כ"ש הוא דברים' דאיכא סברא הכרחי' לומר שהוא חוץ ואפ"ה מפרש בהו חוץ כדי שלא נטעה לומר שהוא בכלל כ"ש דסיפא דאין סברא הכרחי' להוציאו מן הכלל אלא שאפשר לנו לומ' שאינו בכלל שנא' שאלמל' היה חוץ מן הכלל דהי"ל למתני הוץ הילכך מדלא קתני חוץ דומיא דרישא ש"מ שהוא בכלל· ולהכי קשיא אמאי אצטריך למפרעא כיון דבכלל היא ולא תנא חוץ דהנא ידענא דהויא בכלל ולהכי משני ליה דאדרבא מכח אותה סברא דאמרת דסיפא הויא דומיא דרישא ובאת להוסיף להכי שהוא בכלל מדלא קתני חוץ כמו ברישא יש להוכיח להיפך דמשום דסיפא הויא דומיא דרישא ורישא לא אתיא כר"ש וסיפא נמי לא תיתי כר"ש מטעם זה לא הוצרך לשנות חוץ כמו ברישא לפי שאינו צריך שהרי אין לטעות לומר שהוא בכלל מפני שיש לנו לומר דסיפא דומיא דרישא וכמו דרישא לא אתיא כר' שמעון סיפא נמי לא אתיא כר"ש:

שחיטה לאו עבודה היא, פי' משום דכשרה בזר:

וקשיא דעל זה אנו דנין, לכ"נ דלאו עבודה היא משום דלא אשכחן דקפיד רחמנא אשחיטת זר בשום מקום ולכך פריך דאשכחן דקפיד אשחיטת זר בפרה אי נמי דלאו עבודה היא לפי שישנה גם בחולין וא"כ מה שצריכה בקדשים לאו עבודה היא, לת"ו·

וי"ש להקשות לפי פי' רש"י דפי' דלאו עבודה היא משום דכשרה בזר דכמו כן נימא דנטילת כף לאו עבודה היא מדאשכחן דכשרה בשמאל ואמאי נכשיר קמילה בשמאל משום דאשכחן ליה הכשר עבודה בכף ונקרא עבודה יותר מדנכשיר קמילה בזר דאשכחן להכשר בשחיטה משום דנימא דלאו עבודה היא:

וי"ל דלגבי שחיטה אפשר לעשותה על ידי כהנים ואנן מכשירין אותה בזר יש לנו לומר דמה דמכשיר קרא בזר הוי משום דלאו עבודה היא אבל בנטילת כף אין לנו לומר דמאי דמכשיר בשמאל הוי משום דלאו עבודה היא שהרי אלמלי היה יכול לעשותה בימין והוה מכשיר' בשמאל היינו יכולין לומר דטעמא הוי משום דלא חשיב עבודה אבל כיון דאינו יכול לעשותה בימין א"כ לא מלינו שקלקל בה דנימא להכי דלאו עבודה היא, וממילא יש לנו לומר דהואיל דהכתוב מצוה לעשותה דעבודה היא אם לא נמלא טעם מתנגד לו, וא"ת א"כ איך נוכח הכשר' לשמאל בעלמא כמו כן נימא דשאני התם דלא אפשר בלאו הכי, י"ל דכמו כן יש לנו לומר דיש לה מעליותא טפי מדלוה הכתוב לעשותה אע"פ שלא תוכל להעשות כי אם בשמאל ולא מנעה בכך אלמא מחשיב השמאל אעפ"י שפוסלו בעבודות אחרות לגבי דנימא דבעבודה שנעשית בשמאל ואפשר לתקנה אחר כן לחזור ולעשותה כמו קמילה שלא תפסל ושילטרך לחזור ולתקנה, ולכך פרי' משחיטת פרה דליכא למימר דשחיטה לאו עבודה היא מדלא הקפיד בה בכהן שהרי מלינו שהקפיד בפרה שהצריך כהן אלמא עבודה היא ומדמכשיר בה זר אלמא יש לפסול זרות מעליותא לגבי' דאפשר בקמילה לחזור ולתקן:

אמר רב ששת לעולם לאו עבודה היא והא דבעיא כהן גבי פרה דגזרת הכתוב היא מידי דהוה אנגעים, נ"ה:

וי"ש לתמוה על סוגי' זו שמאחר שאמר שאני פרה דקדשי בד"ה היא ולא שייכא בה עבודה איך ישיב לו ולאו כל דכן הוא דבקדשי בדק הבית תהוה עבודה כדפירש"י הרי זה יאמר הן וזה יאמר לאו ומאחר דר"ל דהטעם לא

הוי

הוי משום דחשובה עבודה בקדשי בדק הבית מה הועיל לו כשהשיב לו מידי דהיה המראות נגעים יותר מתחלה :

ונראה ליישב כך דכשאמר לו דשאני פרה דקדשי בדק הבית היא הקשה לי' אלמלי אשכחת בשום מקום מקדשי מזבח דבשחיטה בעיא כהונה אז היה לך ראיה לומר דעבודה היא מדקפיד בה בזר בקדשי מזבח בכהן ומה שמכשיר זר בשאר מקומות הוי משום דאע"ג דעבודה היא הכשירו לפי שאינו מחשיב פסול של זר פסול גדול לפסול עבודה אבל מאחר דלא משכחת בשום מקום בקדשי מזבח שהצריך כהן בשחיטה כ"א בקדשי בדק הבית הוא דמשכחת ליה דלא שייך בה עבודה יש לנו לומר דמה שהצריכו שם לאו משום עבוד' היא אלא שכך גז"הכ ושלעולם לא מצינו שהצריך כהן בשום מקום בשחיטה מטעם שתהא עבוד' אלא דלאו עבודה היא מדהכשירו בכל קדשי מזבח, כך היה דעתו לומר כשתירץ לו שאני פרה דקדשי בדק הבית והמקשה שהקשה לו ולאו ר"ל דכן הוא חשב שמה שאמר לו שאני פרה דקדשי בדק הבית הוא דר"ל דאין להביא ראי' מקדשי בדק הבית לקדשי מזבח משו' דאע"ג דתאמ' הכתוב החשיבה עבודה. גבי קדשי בדק הבית אין לנו לומר שהחשיבה עבודה בקדשי מזבח מאחר שלא מצינו שהקפיד בקדשי מזבח בשום מקום בכהן ועל כן פריך ליה דלאו כל דכן הוא דמאחר דנימא דחשובה עבודה בקדשי בדק הבית כ"ש שיש לנו לומר דחשובה עבודה בקדשי מזבח ומשני ליה דאין דעתו לומר דתהא חשובה עבוד' בקדשי בדק הבית אלא דעתו לומר דלא שייכא שם עבודה ומה שהצריכו הכתו' לאו מטעם עבודה היא כיון דלא שייכא בהו עבודה אלא הצריכו מפני שיש כמה דברים שאינם עבודה והצריך שם כהן כמו מראות נגעים ·

ונילף מבמה, כלומר אכתי קשיא דרב למה לי דמאי שנא שמאל דמכשיר בן בתירא משום דאית ליה הכשרא ביום הכפורים זר נמי אית ליה בבמה הכשר קודם שנתקדש אהרן שהעבודה בבכורות ·

וב"ת מבמה לא ילפינן, שעדין לא נבדל אהרן, ל"ה, ולא נהירא שהרי שאול ושמואל הקריבו בבמה אחר שנבדל אהרן, לכ"נ מבמה לא ילפינן לפי שבמה דברים הותרו בבמה שנאסרו במקדש, לת"ו ·

וצריך לדקדק מה הכריחו לרש"י לפרש מבמה דר"ל קודם שנתקדש אהרן ולא פי' בשעת התר הבמות דאין לומר דהכריחו משום דפריך וב"ת מבמה לא ילפי' ואי מיירי מבמה דקודם שנתקדש אהרן ניחא דקאמ' דמבמה לא ילפי' משום דלא נבדל אהרן כדפירש"י אבל אי מבמה דבשעת התר הבמות אמאי לא ניליף מנייהו כיון דכבר נתקדש אהרן שהרי הטעם שפירשו התוס' שיש כמה דברים שהותרו בבמה ונאסרו במקדש אינו טעם מספיק לומר דלא ניליף מיניה ומקרא מלינן למילף. ומדפריך דלא ילפי' שמע מינה דבמה דקודם קודם אהרן הוה פרי' הרי ז"א דא"כ כי פרי' ליה דלא ילפי' מינה לפי שיש טעם לומר דאין ללמוד משם לימא ליה דלא ניליף מהשיא במה אלא מבמה דשעת התר הבמות דמלינן למילף מינה שאין שם טעם לומר דלא ילפי' מינה, אלא נראה הטעם דלכך לא פי' רש"י מבמה דשעת התר הבמות משום דכיון דהואי במה גדולה בשעת התר הבמות אית לן למימר דמאי דשרי זר בבמה קטנה הוי משום דלא חשיבה עבודה דבמה קטנה עבודה כיון דבמה גדולה קיימת ואין ראוי ללמוד משם לומר שזר כשר בעבודה דאיכא למימר דלאו עבודה היא כמו שאמר בשחיטה דלאו עבודה היא כ"ש שיש לנו לומר בזו דלאו עבודה היא כי אם אותה שנעשית בבמה גדולה כל זמן שהיא קיימת הילכך פי' דר"ל מבמה דלא היתה עדיין באותו זמן שום במה אחרת א"כ הואי חשובה עבודה ואפ"ה פריך דאין ללמוד משם כיון דעדיין לא הי' שום כהן דאין לנו ללמוד שיש הכשר לפסול זר כ"א מהכשר שתמלא לו אחר שנבחר כהן ונפסל זר אבל מהכשר שהיה לו קודם שנבחר כהן הרי אין הכשר לפסולו שהרי באותו זמן לא היה כהן ·

וכיון דקרא סתמא כתי', פי' דכתי' וקמץ משם ממקום שקמץ כבר והחזירו משום פסלות אחד פסול שמאל ואחד פסול זרות במשמע, ל"ה ·

וקשיא מאי פריך טעמא דאשמועינן רב הא לאו הכי כו' והא תניא ר' יוסי וכי אמאי הוה פשיט' לן הבריית' טפי ממילתא דרב דנאמר דלא הוה צריך לרב לאשמועינן הכי שהרי כבר אשמועינן בהא ברייתא הכי שהרי לא היה רב יודע אותה ברייתא והסכים דעתו לומר כדברי אותה בריית' וגם אם הי' יודעה ואומר דבריו כדברי הבריית' מה קשה לנו אם אומר דברים כדברי הבריית' וכי היה יודע שידענו הבריית' שלא יצטרך להשמיענו האמת ·

ונראה דלא פריך מותניא לומר דלא היה לרב להשמיענו כן כיוןדבריית' היא אלא פריך מותניא וקמץ משם וכיון דקרא סתמא כתיב הוא דפליך הכי דכיון דממשמעות הפסוק נפקא לן טעמא דבן בתירא דאין לחלק בין שמאל לזרות לא היה צריך להשמיענו כן מאחר שטעם של בן בתירא תלי בהכי וברייתא דר' יוסי ור' אליעזר אמרו מכשיר הי' בן בתירא אגב גררא מייתי לה משום דבעי לאסמוכי עליה ההיא דוקמץ משם אבל עיקר אתקפתיה הוי מההיא דוקמץ משם כדמפרש וכיון דקרא סתמא כתי' ·

ואפי' בקידש הקומץ בכלי דמכשיר בן בתירא דאי לא בקידשו קא מיירי רב לא הוה משמע לן מידי, ל"ה.

וקשיא כיון דרב אתא לאשמועי' אפי' קדש או קמץ אין קדש לא אמאי נקט שמעתתי' בזר לינקוט ליה בשמאל

בשאר דבי' מיירי בנבחירא, ונרא' לתרץ דמ"ה לא אתיא שמעתי' דרב אלא עיקרא אתיא לאשמועי' אפי' קדם אלא דאגב בטפיה נקט זר לאשמועינן נמי דינו דקרא אע"ג דממילא הוה ידעינן מסברא דקרא סתמא כתיב כדפרי' מ"מ מאחר שהוצרך להשמיענו דין דאפי' קדם נקט נמי זר כדי לאשמועי' גם דין זר למי שלא ידע הדין אע"ג דמעצמנו נוכל לדעתו ·

אי קמילת פסולין עבודה היא לפסול אע"ג דלא עביד מתן כלי לא תתקן בחזרה ואי לאו עבודה היא דלא חשיבא הואיל ובפסולה נעשית כי עביד מתן כלי נמי לא חשיב ואפשר בחזרה, ל"ה, ה"פ אי קמילת פסולין לאו עבודה היא אינו ר"ל דאינה עבודה כדאמרי' לעיל גבי שחיטה דאינה עבודה משום דכשרה בזר משום דלא דמי לשחיט' משום דשחיט' יש לנו לומר מדמכשירה בזר אעפ"י דאינו יכול לחזור ולתקנה ממה שנעשה בפסול זרות נוכל לומר דמה שהכשירה הוי או משום דלאו עבודה היא או דעבודה היא ולא קפיד אם תעשה בפסולין אבל קמילה הרי לא הכשירה אם לא שיחזור ויקמוץ ואם הכשירה בלא תיקון הייתי יכולים לומר בזה כמו בשחיטה או דאינה עבודה או דאינו מקפיד בעשותה בפסולין אבל מדמצריך לחזור ולעשותה א"כ צ"ל דעבודה היא ודמקפיד שלא תהיה נגמרת בפסול, ומאי דקאמר לאו עבוד' היא מדמכשירה בחזרה ולא אמרינן דעבודה היא והפסול פוסל בה מדאינה כשרה כשנעשית בפסול הרי עבודה פסולה ולא תהיה לה תקנה בחזרה ודלא גרע כשנעשית בפסול דפסולה דהואיל דחל עליה שם עבודה ונעשית פעם אחת אינה יכולה להעשות עוד אלא מדאמרינן דיש לה תקנה בחזרה א"כ אנו עושים כאלו לא נעשית מפני שנעשית ע"י פסולין, ודנימא דוודאי שם קמילה עבודה היא ואין להכשירה ע"י תקנה כשנעשית שלא בפסול ואחרי כן אירע בה פסול שחסרה אבל כשנעשית בפסול על ידי פסולין יש לה תקנה בחזרה מפני שכאלו לא נעשית דמי ולכך פריך כי עביד מתן כלי נמי שאע"פ דמתן כלי עבודה אחרת היא מ"מ כמו כן נימא דמתן כלי של פסולין לאו עבודה היא לומר שלא יהא לה תקנה בחזרה אלא יש לה תקנה ·

וא"ת והא אשכחן בקבלה שנעשית בפסולין דפסולה כדתנן כל הזבחי' שקבל דמן זר ואונן כו' פסל אלמא קבלת פסולין עבודה היא וכמו כן נימא דמתן כלי של פסולין דדמיא לקבלה נימא דלא יהא לה תקנה והכי דנימא דקמילת פסולין לאו עבודה היא היינו משום דגלי בה קרא דוקמץ דיש לו תקנה אבל מתן כלי דלא גלי ביה קרא אימא דעבודה היא שהרי יש לנו לדמותו לקבלה להשוות עבודות דמנחה לעבודת דם כמו שאנו מכשירים שחיטה בזר ופוסלין בקבלה כמו כן גבי מנחה אעפ"י שנכשיר קמילה בחזרה לא נכשיר מתן כלי משום דיש לנו לדמותו מתן כלי לקבלה ·

וי"ל דלא דמי מתן כלי לקבלה דבקבלה להכי פסולה דאי איפשר בחזרה ותיקון שהרי צריך לקבל הדם מן הצואר והרי קבלו והרי אינו יכול להחזירו לצואר ולחזור ולקבלו כמו גבי מתן כלי דיכול להחזירו למנחה ולקמצו פעם אחרת וליתנו בכלי וגם בקבלה יכול לחזור ולתקן כגון שנשאר מדם הנפש בצואר אחר שקבל הפסול מן הדם הרי ג"כ יכול לחזור ולתקן שלא יהא הקרבן נפסל שהרי אם קבל פסול הדם ונשאר דם הנפש יחזור הכשר ויקבל ומאי דתנן דכשקבלו פסולין את הדם דפסול מיירי דקבלו כל הדם דהכי מסקינן בפרק כל הפסולין (דף ל"ד) דפסול אינו עושה שיריים אלא חוץ למקומו ולזמנו הואיל ומרצה לפגולו אבל שאר פסולין אינם עושים שיריים ואם יש דם הנפש יחזור ויתקן, והרי אין להקשות דא"כ דיש לו תקנה אמאי לא הוכיח מהתם דאי עביד הפסול מתן כלי דיש לו תקנה כמו כשקבל הדם דיש לו תקנה אם נשאר דם הנפש, משום דלא דמי דהתם דין הוא דיש לו תקנה ולחזור ולקבל לפי שאותו הדם שנשאר בצואר בשעת קבלת הפסול לא נפסל שהרי לא נפסל אלא הדם שקבל לבד ולא שייך בזה פסול אם לא מפני שנאמר שהעבודה שעשה בפסול יעשה הדם שיריים כאלו היתה כשרה שהדם נעשה שיריים ואינו ראוי לעבודה וכיון דעבודת פסול אינה עבודה גמורה אינו עושה אותה שיריים הילכך אותו דם שלא נפסל ראוי הוא לעשות עבודה אחרת כשרה על ידי הכשר ולכך אמרי' דאם יש דם הנפש דיחזור הכשר ויקבל אבל כאן אם במתן כלי שעושה נפסל הקומץ כמו שנפסל הדם שקבל הרי לא יהיה לו תקנה בקומץ אחר שהרי אין שם קומץ אחר שיעשה ממנו עבודת קמילה ומתן כלי כי אם מאותו שנפסל שיחזור ויקמצנו הילכך אם באנו לומר שהיא עבודה אין לו תקנה בחזרה אלא שאנו אומרים דמאחר דיש לו תקנה בחזרה ודלא דמי לקבלה שקבל כל הדם דפסל דאין לו תקנה משום דאי אפשר להחזירו לצואר ולחזור ולקבלו כי הכא, ואין לומר דמאחר דהכא אמרינן דקמילת פסולין לאו עבודה היא דכמו כן התם נימא דקבלת פסולין לאו עבודה היא ודלא תפסול, משום דמאי דאמרי' לאו עבודה היא לא הוי לגבי שיהא עבודה שעשה הפסול כשרה אלא דלאו עבודה היא לגבי דנימא שנעשית העבודה בפסול ושוב אין לה תקנה אלא שאנו רואים כאלו לא נעשית שם שום עבודה על ידי הפסול משום דעבודת פסולין לאו עבודה היא ולא איפסל הקומץ ויחזור ויקמוץ אבל התם אע"ג דנאמר כמו כן דעבודת פסולין לאו עבודה היא כאלו לא נעשית שם שום עבודה על ידי הפסול מ"מ כיון שאי איפשר לעשות לה תיקון בחזרה כדפירש"י יש לפסול הקרבן מפני שכאלו לא נעשה העבודה דמיא והרי חסר העבודה אבל כאן דאיפשר לתקן אי נימא דעבודת פסול לאו עבודה היא איפשר לתקן ·

ומ"מ נהי דתירצנו דאין לדמות מתן כלי לקבלה לומר דכל היכי דבשקבל כל הדם פסול כמו כן הוא כשעשה המתן כלי נפסל משום דלא דמיא לקבל דהתם

אי

אי אפשר בחזרה אבל כאן' דאיפשר בחזרה נימא דיתתקן כדפריש'. מ"מ קשה דנימא דאע"ג דבידו לתקן דלא יתקן משום דעבודת מתן כלי דפסולין עבודה היא כלומר שנפסלה ושאין לה תיקון דגבי דקמילת פסולין לאו עבודה היא מתן כלי דפסולי' עבודה היא כדאשכחן גבי שחיטה וקבלה דאמרי' דשחיטה לאו עבודה היא וקבלה עבודה היא כמו כן נימא גבי קמילה ומתן כלי דאע"ג דקמילה לאו עבודה היא דמתן כלי עבודה היא :

וי"ל דאין לדמותם לשחיטה וקבלה משום דבשלמא אם היינו אומרים דקמילה לאו עבודה היא או שהיא עבודה שאינו מקפיד בפסולה כמו שאנו אומרים בשחיטה אז הייינו יכולין לומר דנדמה מתן כלי לקבלה לומר דעבודה היא דאין לה הכשר בחזרה אבל מאחר שאנו אומרים דקמילה עבודה שצריך לעשותה בהכשר אלא שקמילת פסולין לאו עבודה היא ויחזור ויתקן הרי מן הדין אית לן למילף שאר כל העבודות שצריכים הכתוב לעשותם בהכשר דכשעשאם בפסול לומר דלאו עבודה היא ואם איפשר בתיקון שיתקנו ואפילו בעבודות קבלה אית לן למימר הכי אלא שאי איפשר לתקנם כדפרישית אבל במתן כלי דאיפשר לתקן יתקן כמו בקמילה שהרי אין סברה לומר דזאת איננה עבודה מאחר דהתיקן עבודות ודצריך לעשותן בהכשר דאדרבא אי נימא דעבודת מתן כלי יש לה שם עבודה יותר מקמילה כמו שמצינו מקבלה לגבי שחיטה דכשר שיגרום טעם זה לומר דמה שעשה בה הפסול לא עשה ולא כלום מפני דאינה ראויה להעשות על ידו כיון דיש לה יותר שום עבודה ולא דמי לחילוק דשחיטה וקבלה דהתם האי עבודה והאי לאו עבודה או בזו אינו מקפיד בפסולה ובזו מקפיד אבל כאן דהתיקן עבודות ומקפיד בפסולם א"כ דינם ראוי להיות שוה :

דף ז ע"א ומשני כי מהדר ליה אדפנא דמנא. בלידי הכלי אלא הגומא והוי כגודם הכלי וניידי ליה למנא. ופי' בתוספת ומיגד כייד ליה כהן. אבל לכתחילה לא יחזור לגומא דהא גמר עבודה :

וק"ל כיון דעל ידי כהן קאמר מאי פריך וכי מהדר ליה ליקדום לשני ליה דמהדר ליה כהן :

וי"ל דזר שקמץ יחזור משמע הזר עצמו ועוד דאם מחזירו הכהן לאח"כ פוסלו כדפרישית לעיל דהא גמר עבודת הזר דקא עביד אבל כי מניד ליה ונפל ממילא כמאן דהוחזר ממילא דמי :

דמגביה ליה כהן. וא"ת מה היה בדעתו של אבימי שהיה שואל ממנו שהשיבו כך. וי"ל דסבר דרב נחמן שואל ממנו אם צריך משיחה לכלי שרת ואמר ליה מכלי זה שאינו נמשח לדורות עבודתן מחנכתן. תוס' :

ואינו נראה לי שהרי אם היה שואלו אם יכולין לקמוץ מאותו כלי שלא נמשח היה לו לומר כן אם קומצין מכלי זה ולא כיצד קומצין ועוד שמכלי זה הוא תשובה

ג

לשאלה ששאל לו כיצד קומצין והשיב לו מכלי זה ולא ששאל כיצד קומצין מכלי זה שאם כפרשו כן ואחרי כן אמר לו רב נחמן וכי קומצים מכלי שעל גבי קרקע אמר לו אבימי דמגבה ליה א"כ לא השיב לו אבימי כיצד קומצין. אלא נראה שהיה שואלו ללמדו הלכות קמילה ולכך אמר לו כיצד קומצים.

או נוכל לפרש שאמר לו רב נחמן כיצד קומצין ללמדו סדר קמילה. השיבו מכלי זה כלומר מכלי זה אתה שואלני שאראה בו סדר קמילה א"כ מלאהו קמח ואראך בו סדר קמילה. או מכלי זה אם היה מלא הייתי מראה לך סדר קמילה ואמר לו רב נחמן וכי קומצין מכלי שע"ג קרקע ואמר לו אני אומר שאראך בכלי סדר קמילה אם יגביהנו כהן :

או נוכל לפרש דאמר ליה רב נחמן כיצד קומצין כלומר בי רב חסדא כיצד קומצין ואמר לו מכלי זה כלומר למדתי שם מכלי זה יכולין לקמוץ אע"פ שאינו כלי שרת ואמר ליה וכי קומצין מכלי שע"ג קרקע ואמר לו פי' דמגביה ליה כהן והחדוש הוי אף על פי שלא נמשח כדפירש התוספת :

שלשה כהנים. ב' להגביה ב' כלים שאחד אינו יכול להגביה ב' כלים שאין עבודה בשמאל. וא' שקומץ :

ואלו מגביה לא קתני. וקשיא דלמה לו למתני מגביה הא לא תני במתניתין כי אם עבודות שמפגלין בהם כדקתני שדרכו לאכול כו' והרי אין מפגלין כי אם בד' עבודות ואיך יתחשב מגביה לומר שמגביה לאכול כו' ולהקטיר כו' יהיה פגול ומגביה אינו בכלל ד' עבודות דנפקי מקרא דאין מפגלין כי אם בשחיטה וקבלה והולכה וזריקה וכנגדן במנחה בקמילה ומתן כלי והילוך והקטרה :

וי"ל דאין הכי נמי הוה פריך דאם צריך בקמילה ובמתן כלי שיהא שם מגביה דכמו כן יפגל המגביה משום דד' עבודות נפקא לן בפ"ק דזבחים מואם האכל יאכל בדברים המביאים לידי אכילה הכתוב מדבר והם ד' עבודות דזבחים וכיון דילפינן מנחה מזבחים בהיקש דזאת תורת א"כ נימא מה זבחים כל דבר המביא לידי אכילה מפגלי' אף מנחה כל המביא לידי אכילה מפגל וכיון דצריכה הגבהה לקמילה דאל"כ אינו יכול לקמוץ א"כ מה דברים המביאים לידי אכילה והמגביה על מנת לאכול כו' ולהקטיר כו' יפגל. כמו קומץ וד' עבודות וכיון דצריכ' להביאו לידי אכילה והני דבזבחים ליכא אלא ד' עבודות במנחות יהיו ה' כיון דדבר המביא לידי אכילה הוא וכל דבר המביא לידי אכילה מפגלין בו כדפירשנו :

ומשני תנא סדר עבודות נקט. פי' אע"פ שהיה הגבהה מדברים המביאים לידי אכילה ושיפסלו בה אפי' הכי לא חשיב לה משום דתנא סדר עבודות נקט ר"ל סדר עבודות המפגלות בזבחים שהם ד' עבודות וכנגדן ד' עבודות מפגלות במנחה אותן ד' עבודות נקט ולא אתא למנקט נמי כי אם הד' עבודות הנז' בכל מקום שמביאות

שמביאות לידי פגול . ורש"י פי' סדר עבודות שכהן אחד עשה אותן זו אחר זו אבל למניינא דכהנים לא נחת ליה · ולפי' שפירשנו ר"ל דלא אתא למחשב כי אם עבודות הנעשות זו אחר זו על ידי כהן אחד ולא שנעשות ע"י כמה כהנים אע"פי שנאמר שהיא נפגלת כמו האחרות מאחר שמביאה לידי אכילה אפילו הכי לא חשבה שאינו בא לחשוב כי אם סדר עבודות שנעשות על ידי כהן אחד . עכ"תו :

ע"ב **סדר** עבודות נקט . וקשיא דבשלמא לעיל שייך לומר סדר עבודות נקט כדפרשי' לעיל דר"ל עבודות שמפגלות בכל מקום או הנעשות על ידי כהן אחד כדפרש"י אבל כאן מה שייך לומר סדר עבודות הלא העבודות האחרות אינן מפגלות במקום אחר וגם אינן נעשות על ידי כהן אחד :

וי"ל דלכך פירש"י סדר עבודות נקט והגבהה לאו עבודה חשובה היא דר"ל דלא מיירי כי אם בעבודות החשובות הנעשות ע"י כהנים ולא בהגבהה שאינה עבודה חשובה ופריך ליה דאע"ג דלאו חשובה היא אם היתה צריכה להעשות הוה חשיב ליה כיון דנחית למניינא דכהנים כמה כהנים צריכין לסילוק בזיכין ולסדרן אם היה צריך גם אחר להגבהה הרי היה חושב אותו כמו דחשיב הנך משום דכל הני כהני דצריכי להאי מילתא אית ליה למחשב אלא שמע מינה מדלא חשיב דלא היתה שם הגבהה ודקומצין מעל גבי קרקע :

ואם איתא נילף מדם . דלא קדיש לחצאי' דאם קדש שיעור הזאת דם אשם מצורע או דפרים הנשרפים לא עשה ולא כלום כדאמרינן לקמן , ל"ה :

וקשיא דמאי פריך ואם איתא דילפינן קדוש קומץ מדם לגבי דבעיא כהן ולא מעל גבי קרקע דכמו כן לגבי חלקו נילף מדם דמשמע הא אי לא ילפינן לעיל מדם הכא לא לקשי לרבא דליליף מדם ואמאי אפי' לא ילפי' דלעיל מדם הכא איכא למילף משום דעד כאן לא מספקא לן לעיל אי ילפינן מדם אלא משום דקאמר אי ילפינן מדם אי ילפינן ממנחה משום דאית לן למילף מנחה ממנחה אבל הכא ליכא למילף מנחה ממנחה לומר דקדיש לחצאין :

והתנ' פירשו דבשלמא אי ממנחה יליף איכא למ"ד מנחה קדושה לחצאין :

ולא נהירא לי שהרי אף בחביתין שקרבה לחצאין אמר רבי יוחנן דאינה קדושה ור' אלעזר דאמר קדושה לחצאין היינו מטעם מתוך שקרבה לחצאין אבל בשאר מנחות דליכא משום מתוך לא (ומתביתין נמי ליכא למגמר משום דשאני התם דאיכא מתוך) :

ונ"ל דלהכי אמר רבא קדיש אי ילפי' לה ממנחה שהרי מלינו דאיתיה בבזיכין שהיה נחלק בשני כלים והוא בקומץ אחד להתיר השירים בשוא מהלחם ואע"פי שהלחמים חלוקים בשני גופין אין אנו עושין כל סדר כאלו הוי מנחה אחת בפני עצמה דלהכי אמרו בתר הכי עד שלא פרקה נפרס לחמה הלחם פסול דהוה ליה כמנחה שחסרה קודם קמילה . ופירש"י דאמרינן דאם נפרסה אחת כולן פסולות אלמא לא עבדינן כל חדא מינייהו כאלו הויא מנחה בפני עצמה (היא) דא"כ תפסל היא ולא חבירתה אלמא כחד גופא דמיין וכן הבזיכין שהוא כקומץ ללחם כחד גופא דמי והרי כשנשארה הלבונה בבזיכין אחרי הקמילה שהיא הסילוק שמסלקין אותם מעל הלחם הוי כמי שחולק הקומץ בשני כלים ואע"פי שאנו רואים הקטורת שהוא קודם סילוק בזיכין כאלו אינן בכלי דא"כ לא היה השולחן מקדשן עם הלחם כמו שעושה שמקדשת המנחה בכללה השיריים והקומץ שמעורבין יחד עד שעת קמילה שאלמלא היה הקומץ מופרש מן השיריים לא היה מתקדש בכיסא ולא היה מתיר השיריים על ידי קמילתן מאחר שלא נתערב עמם וכמו כן בלחם הפנים ובזיכין שאנו מדמין למנחה וקומץ צ"ל שאנו עושים ורואים כאלו הקטורת שבבזיכין כאלו הוא מעורב עם השיריים וכאילו אין כלי הבזיכין מפרידו וכמלא השולחן מקדש הכל מעורב יחד א"כ הוכחנו דאין הבזיכין מחלקין אותו . מ"מ י"ל דדוקא קודם סילוק בזיכין אנו רואים כאלו הכל מעורב יחד כדפרישי' מפני שהשולחן מקדש כל מה שבתוכו ומצרפו לעשותו כגוף אחד ונוכל לתת טעם לדבר לפי שלא באו אז הבזיכין כדי לחלק קטורת שבזה מזה אלא כדי להעמיד על כל סדר וסדר הלבונה שהרי לא תוכל לעמוד בלי מחזיק אותה אבל מ"מ לאחר שסלקן מעל השולחן נשאר כל לבונה שבבזיך ובזיך בפני עצמה והרי מסתלקים מעל השולחן ונשארים בכלים חלוקים הוי כאלו חלקו בשני כלים :

וא"ת והלא אע"פי שנעשהו כקומץ שחלקו מ"מ אין לעשותו כאלו חלקו בשני כלים בקדוש כלי שיקדש אותם בכלי כקדוש קומץ שהרי באותו כלי שסלקן נשארו שהרי אם באנו לומר דנעשה הסתלקם בקדוש כלי א"כ מאי ליבעי קדוש קומץ ממנחה ילפינן ליה או מדם ילפינן הא שפיר מצינן למילף ליה ממנחה שהרי ע"כ לא קמבעיא ליה אי מדם ילפינן ליה אלא משום דלא מצינו קדוש קומץ בבזיכין שיהא ע"ג קרקע ולכך מספקא ליה אי ילפינן קדוש ממנחה אעפ"י שאינה עבודה משום דאית ליה למילף מנחה ממנחה שהוא מינה שהכל מנחה אע"פי שזה מנחה וזה קומץ ואינה מלאכה אחת או דניליף מדם שהיא מלאכה כיוצא בה אע"פי שהם שני מינים אבל אם היינו מוצאים קדוש בבזיכין כיוצא בה פשיטא דמינה הוה יליף כי היכי דילפינן קומצים ומקדשין מסילוק וסדור בזיכין וה"נ משמע דמדלא ילפינן מינה דאין אנו רואים בהסתלקם כאלו קדש הלבונה בשני כלים וא"כ איך נימא דנוכל למילף קומץ שחלקו בשני כלים בקדושו מבזיכין והרי אינו כאלו חלקם לקדשם בשני כלים כדפרי' :

וי"ל דלעולם נוכל לומר דנעשהו כקדוש קומץ שחלקו בשני כלים ואפ"ה בעי לגבי קדוש קומץ על גבי קרקע אי ממנחה ילפינן ליה אי מדם ולא קאמרינן דניליף מקדוש דבזיכין משום דאע"פ שנעשהו כקדוש כלי מ"מ אין הקדוש ע"ג קרקע שהרי כשמסלקן נשארה הלבונה בבזיכין ואין הבזיכין ע"ג קרקע אלא ביד המגביה והמסלק הילכך לא נוכל להוכיח מינה שמקדשין קומץ ע"ג קרקע שהרי באויר מקדשין אותו וג"כ לא נוכל להוכיח משם שאין מקדשין ע"ג קרקע כי אם באויר מדמקדשו באויר בהגבהה. לפי שנוכל לומר דמאי דמקדשין ליה באויר והגבהה לא הוי מפני שיצטרך לקדשו באויר אלא מפני שההגבהה צריכה להעשות בשביל הקמיצה שהסילוק הוי כקמיצה כדפרי' לעיל ומיד שסלקן וקמץ נשאר הקומץ באויר בקידושו הילכך לא מצינן למילף מינה אי מקדשין קומץ ע"ג קרקע או לא. אבל מ"מ נוכל לעשותו כשהגביהו ונשאר שם בשני כלים כאלו נתקדש בשני כלים ולהוי כקומץ שחלקו וקדשו בשני כלים ונוכל למילף קומץ שחלקו בשני כלים דקדיש. ומ"מ לא דמי ממש לקידוש שנעשה בידים שלאחר שקדשו נותנו בכלי כקדוש קומץ של מנחה ולהכי לא מדמה ליה למנחה ולהכי פריך ואם איתא דשבקינן למילף קומץ ממנחה לגבי דנימא מקדשים ע"ג קרקע ולא ילפינן ממנחה אלא מדם משום דהוי עבודה כוותיה ולא ילפינן ממנחה אע"פ שהיא מינה הואיל ואינה עבודה כמותו כמו כן גבי קומץ שחלקו בשני כלים דרבא קאמר דקדיש הוה ליה למילף מדם דהוי עבודה דכוותיה ולומר לא קדיש ודלא ליליף ליה מקידוש בזיכין משום דלא הוי דכוותיה אלא מדם דהוי עבודה דכוותיה. דבשלמא אי הוה יליף קדוש קומץ ממנחה לגבי שקדשו ע"ג קרקע אע"פ שאינו בדמיון אחד דזה מנחה וזה קומץ אפ"ה ילפינן לזה הואיל וחד מינא הוא וכמו כן לגבי חלקו בשני כלים נוכל למילף קידוש קומץ מקידוש בזיכין אע"פ שאינו בדמיון אחד דזה נעשה בידים וזה ממילא מ"מ ילפינן להו הואיל ותרווייהו קדוש מנחה אבל כיון דאמרת דלא ילפת מנחה ממנחה הואיל ואינם בדמיון אחד לגבי קדוש ע"ג קרקע כמו כן לא ניליף קדוש לגבי חלוקו מקדוש בזיכין כי אם מדם ואמאי קאמר רבא דקדיש:

הוה אמינא אע"ג דלא קביל שיעור טבילות כל ההזאות מעיקרא. ובלבד שיהא בשעת כל טבילה וטבילה כדי שיעור שלא יספג. כתב רחמנא בדם. דמשמע בדם שיהא שיעור דם מעיקרו:

וקשיא דהוה ליה למימר הוה אמינא אע"ג דליכא אלא שיעור טבילה דירלה לומר דבשעת טבילה והזאה שיהיה שם רק כדי שיעור טבילה והזאה ולא שיספג דוטבל משמע דלא בא למעט כי אם מספג אך בשיעור טבילה סגי כדפרישי' ואמאי נקט מעיקרא דמשמע דלא הוה בעינן שיהא בו שיעור כל ההזאות מעיקרא אך הוה בעינן להו בשעת טבילה כיון דר"ל דאף בשעת טבילה לא הוה בעינן להו:

וי"ל דאין הכי נמי דלא הוה למימר מעיקרא כדפרי' אלא אע"ג דליכא שיעור טבילה כדפרי' ומאי דנקט מעיקרא הוי משום דבעי למימר כתב רחמנא בדם דאתא למימר דגם מעיקרא בעינן להו:

מאי לאו עד שלא גמר הזאה, פי' שלא גמר כל ההזאות ואפי' לא נפל אלא משיורי האצבע אלמא כשרין להזאה, ל"ה, דאין לומר דלא כשרין להזאה נינהו ואפי' הכי יטעון כיבוס דמחשיב דם להטעין כיבוס אע"פ שאינו ראוי להזאה דא"כ אמאי לימא משהזה אינו טעון כיבוס והלא אע"פ דאין ראוי להזאה אכתי דם הוא להטעין כיבוס אלא שמע מינה דכשאינו ראוי לא חשיב דם להטעין כיבוס. ונר' דטעמא דכתיב ואשר יזה מדמה על הבגד דבראוי להזאה הכתוב מדבר וא"כ מוכח שפיר מדאמרי' דשירי אצבע מטעינין כיבוס דראוי להזאה הם דאם לא כן לא הוו מטעינין כיבוס ודלא כרבא:

ד' ח' **ע"א ואם** איתא דדם לא קדים לחלאין ליליף מדם. וא"ת דילמא שאני הכא דטעמא משום מתוך כו'. וי"ל דכך היו מקובלים דמתוך דלאו עיקר טעם הוא. אי נמי בדם נמי איכא מתוך כו' דכל הזאה והזאה מעשה בפני עצמו הוא. לת"ו:

וקשיא דמאי פריך דליליף מדם הרי יש לו למילף טפי ממנחה דקדים לחלאין גבי בזיכין כדפרישי'. ויש לומר דהתם הוי קומץ ולא מנחה וקדוש מנחה ליכא חלאין שהרי קדים על השולחן הכל ביחד והרי לית לן למילף קידוש דבידים לקידוש דממילא וקידוש דמנחה מקדוש קומץ וטפי אית לן למילף מדם דדמי ליה טפי אע"ג דהאי דם והאי מנחה. אי נמי מדקאמר מתוך אלמא ליכא ילפותא ממנחה מדאצטריך לטעם מתוך דליכא למימר דבמנחת בזיכין איכא נמי מתוך כדפירשו התוס' לעיל דגבי דם איכא מתוך דהזאות הרי כל אחד מעשה בפני עצמו. ז"א דבזיכין לא שייך מתוך דאדרבא מקטירם בבת אחת:

ואמאי תיהוי כמנחה שחסרה קודם קמיצה, פי' דהא עדיין לא פרקה ותפסל ומדמכשיר אלמא לא יליף מנחה ממנחה. ל"ה. וקשיא דלמה הוה נקיט דפסול דמעיקרא הוה פריך דליליף מדם דליגמור מילתא ממילתא והכי פריך דאפילו מילתא ממילתא דמנחה ממנחה לא גמרי:

הג"ה מרב אג"ן

נ"ל דה"פ דהכא מקשה דתפסול ונילוף ממנחה כמלא דהמק' כבר ראה וידע דר"א אפי' מנחה ממנחה לא יליף א"כ מאי פריך מעיקרא דנילף מדם והלא ר"א אפילו מנחה ממנחה לא יליף בכל מקום כ"ש מנחה מדם. וע' מ"ש בנ"ק ובס' מעין גנים יע"ש:

טפל עזרה, עיקר. היכל. אלמא יליף היכל מעזרה: וא"ת לפי' הר' יונה שפיר דגמר חביתין מדם לעכב

לעכב איך הוה. ס"ד למימר דמילתא ממילתא לא גמר ועוד לימא נגמור מדם דחביתין נמי מדם גמרי ועדיף טפי למגמר מעיקר הענין. וי"ל דהתם אינו עיקר ילפותא דעיקר דחזינן דמנחת חביתין איכה קדושה לחלאין מקרא ילפי' למלוה ואין ילפותא דדם מועלת כי אם לעכב ואינו אלא גמר ילפותא אבל תחילתו ועיקר ילפותא כי הכא דבעי למילף מנחה מחביתין ס"ד דלא נגמור מילתא ממילתא ולהכי פריך דאפילו תחילת ילפותא אשכחן דיליף:

בלא שמן ובלא לבונה שכן מצינו במנחות חוטא. יש להקשות כיון דמצינו דקדושה בלא במן ובלא לבונה ממנחת חוטא למה הוצרך לומר בלא שמן שכן מצינו בלחם הפנים בלא לבונה שכן מצינו במנחת נסכים והלא כיון דילפינן דאף בלא שמן ולבונה קדישי ממנחת חוטא כ"ש בלא חדא מינייהו:

וי"ל דאדרבא הוה אמינא דדוקא כי ליכא כלל קדושה שכך רלה הכתוב כדי שלא יהא קרבנו מהודר הילכך כיון דמצינו דקדושה ניליף בדכוותה בעלמא דקדיש כשמתנדב קרבן שאינו מהודר ומ"מ כיון שהתנדב סולת צריך להביא שמן ולהקריבה לפי שאין מנחת נדבה קרבה בלא שמן ולבונה אבל המתנדב מנחה עם שמן בלא לבונה או עם לבונה בלא שמן ה"א דהואיל דבא להתנדב קרבן מהודר דאינו קדוש אם לא שיהא לו כל הדורו דהיינו שמן ולבונה אבל בלא שניהם לא קדיש הואיל ולא מצינו בדכוותיה בעלמא לכך הוצרך לומר דמצינו בעלמא בדכוותייהו:

ע"ב **שכן** מיני דמים חמורה כפרתו. דעיקר כפרה בדם הוא דכתיב כי הדם בנפש יכפר אבל תאמר במנחה שאינה מין דם, ל"ה. ומאשם לא הוה צריך לאתויי אלא דליהדר דינא מעולה וחטאת והצד השוה שבהן שהם קדשי קדשים וטעונין צפון אלא הואיל ואיכא למיפרך מה להצד השוה שבהם שכן מיני דמים נקט בהדייהו נמי אשם לומר דאף כי מייתית נמי במלמדין אשם ויש ללמדה טפי מתלתא מלמדין מלמילף מתרי אפ"ה פירכא דשייכא בתרי אי הוה הדר דינא שייכא נמי באשם והיינו מאי דקאמר מכולהו נמי שכן מיני דמים:

ד' ע' ע"א **קדושת** כלי קבעה ליה. שלא יוכל למלאותה:

ע"ב **איתיביה** ר"י לר"ל עד שלא פירקה וכו'. וקשיא אמאי לא מקשה לר"י מרישא דהך ברייתא דעד שלא נפרקה נפרס לחמה הלחם פסול ואין מקטיר עליו הבזיכין והכא קאמר גבי מנחה שחסרה קודם קמיצה דמביא מתוך ביתו וימלאנה. ועוד ר"י במאי מוקי מן המנחה פרט לשחסרה אי קודם קמיצה חסרה הא קאמר דיביא מתוך ביתו וימלאנה ואם בין קמיצה להקטרה הא קאמר דמקטיר קומץ עליהם:

וי"ל דשאני לחם הפנים דאין לו תקנה להחזירו כמו במנחה דיביא מתוך ביתו וימלאנה ולעולם מוקי פרט למנחה שחסרה בחסרה קודם קמיצה היכא דלא חזר ומלאה מתוך ביתו אך כשמלאה כשרה:

ואמר רבי אלעזר לא פירקה וכו'. ופרש"י ז"ל דהאי וא"ר אליעזר וכו' לא אצטריך זכו', ונוכל לומר דמייתי להא דר"א דלא פרקה ממש כדי לאלומי לפרכיה דחזינן דמשום דהגיע זמנה לפרוק עבדינן לה כמאן דפרקה משום דבריר קומץ דידה וחזינן כאלו נקמלה לומר דמקטיר עליהם בזיכין כ"ש המנחה שנקמלה לגמרי דיש לו להקטיר הקומץ:

מאי איריא נפרס אפי' אבוד ושרוף נמי, וקשיא אימא דנקט נפרס משום רישא דהלחם פסול ואין מקטיר עליו הבזיכין:

וי"ל דר"ל דלינקוט ברישא נפרס ובסיפא לינקוט אבוד ושרוף דלשמועינן רבותא בתרווייהו:

ואשתרי טומאה לגבייהו, דכתי' במועדו ואפי' בטומאה אשתרי נמי חסרון, וקשיא דא"כ אפי' עד שלא פרקה נפרס לחמה נמי אמאי קתני דהלחם פסול ואין מקטיר עליו בזיכין הא אשתרי חסרון לציבור וא"כ לא נוכל לומר דטעמא דמשפרקה מקטיר להו משום דאשתרי חסרון בציבור. ושמא יש לומר דטעמא דקודם דפרקה נפרס דאינו מקטיר הבזיכין הוי משום דאכתי לאו קרבן ציבור מקרי משום דכל זמן שלא התחיל לעשות בו שום עבודה לא מקרי קרבן צבור דהא לא נתקדש בעבודה אבל משפרקה דהוי כקמילה דמנחה והואיל והתחיל לעשות בו עבודה עבודות של קרבן צבור מקרי חסרון:

כבעל מום. ר"ל דכי היכי דכי הוי קרבן של בהמה בעל מום לא מבתרי בצבור כמו כן מנחה שחסרה לא משתריא ואסור משום דאין לך קרבן בעל מום גדול ממי שחסר מאבריו שנעשה בכך בעל מום הילכך מנחה זו שחסרה יש לדמותה לקרבן של בהמה שחסר מאבריה ונעשית בעלת מום ולכך קאמר חסרון כבעל מום דמי ולא קאמר חסרון מום הוא משום דבמנחה דלא שייך מום מיידינן ולכך קאמר חסרון דמנחה יש לדמותו לחסרון דקרבן דבהמה דהוי בעל מום וחסרון במנחה כמום בקרבן דמי. ופירש"י חסרון כבעל מום דמי ואין בעל מום משתרי בצבור טפי מביחיד הילכך חסרון דבין קמילה להקטרה אי הוי פסול ביחיד הוה פסול נמי בצבור הילכך אשתיק, כל"ה. ור"ל דלא ליקשי לך הואיל וכבעל מום דמי אמאי משתריא הרי כבעל מום דמיא, משום דאיכו ר"ל דנהליט כן דכבעלת מום אלא אי מפסיל ביחיד מפסיל נמי בציבור משום דמאחר דמפסיל ביחיד דהוי כבעל מום מפסיל נמי בצבור אלא וודאי מדשריין בצבור שריא נמי ביחיד משום דלאו לחסרון חשבינן לה:

והא מבעי ליה לגופיה, פי' לומר דבעינן שמאלית אבל לא לומר דבעלמא לא מתכשרא שמאלית אלא לעולם בעלמא מתכשרא בין ימנית בין שמאלית אלא לומר דכאן בעינן שמאלית דווקא, אבל אין לפרש

דר"ל

דר"ל דמבעי ליה לגופיה לומר דבעינן שמאלית דניליף מיניה בעלמא למבעי שמאלית שהרי אי לא כתב קרא שמאלית לא הוה ידעינן לא הכא ולא בעלמא באיזה יד עבדי עבודה וכתב כאן שמאלית לגלות דבעינן שמאלית ודילפי' מיניה בעלמא, משום דא"כ הוה ליה למימר וניליף מיניה ולא הוה ליה למימר הא מבעי ליה לגופיה אלא דלימא וניליף מיניה דליפרוך את אמרת הא כל מקום הוי ימין אדרבא ניליף מיניה למבעי שמאל ומדלא קאמר הכי שמע מינה כדפרישי' :

וא"ת מ"מ אמאי לא פריך וניליף מיניה ולא ליפרוך הא מבעי ליה לגופיה, וי"ל דליכא למיפרך וניליף מיניה דעבודה תהיה בשמאל דאדרבא יש לנו לומר שהיא בימין שהרי יציקה זו שנעשית על כף הכהן השמאלית אינה אלא שיעשה הזאה בימין שהיא עיקר העבודה בימין כדכתי' בתריה וטבל הכהן את אצבעו מן השמן אשר על כפו השמאלית והזה מן השמן שבע פעמים לפני ה' א"כ עיקר העבודה דהיינו הזאה נעשה בימין וא"כ אית לן למילף בעלמא דעבודה הוי בימין דיש לנו ללמוד מן ההזאה שהיא עיקר עבודה מדניליף מהיציקה שהיתה בשמאל שאינה עיקר עבודה :

וא"ת א"כ איך פריך הא מבעי ליה לגופי' אבל בעלמא נוכל לומר שמאלית הא אית לן למילף בעלמא ימין מעיקר עבודה דהזאתה דהכא הוי בימין ועוד דלא היה צריך לומר הא כל מקום שנאמר כף אינו אלא ימין אלא לומר דילפי' בעלמא דהוי בימין מהזאה דהויא בימין · וי"ל דאע"ג דאשכחן דהזאה שהיא עיקר המעשה בימין מ"מ אין הכרח להכי דלא נוכל למילף מהיציקה בשמאל, דנוכל לומר כיון דאשכחן מעשה בהא כהא לא קפיד קרא בחד מינייהו טפי מאידך הילכך אצטריך למילף ימין בעלמא מטעמא דכאן שמאלית הא כ"מ וכו' · וכי פריך הא מבעי ליה לגופיה לומר דהיציקה תהא בשמאל והזאה בימין ונוכל למילף בעלמא מחדא מינייהו הרי אין כאן מיעוט לומר הא בעלמא אינו אלא בימין :

שמאלית אחריגא כתיב · נמי בעשיר · ל"ה · ר"ל קרא דכתיב בתריה וטבל הכהן את אצבעו הימנית מן השמן אשר על כפו השמאלית :

ואימא להכי אתא שמאלית אחריגא למיעוט אחר מיעוט דמתרווייהו שמעינן ימנית לאו ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות דאפי' ימין דכהן כשרה בשמן דמצורע, ל"ה · וקשיא דא"כ ליפתוק מתרווייהו שמאלית וליכתוב הכי ולקח הכהן מלוג השמן ויצק על כפו וטבל הכהן את אצבעו מן השמן אשר על כפו ותו לא וכיון דלא הוה כתיב שמאלית הוה מכשרינן בין ימנית בין שמאלית · ויש לומר דהכי קאמר דילמא לרבות גם ימנית ולעיל דעתיה דקרא דעיקר מצוה הוי בשמאלית ולא בימנית אלא כדי שלא כאמ' שמאלית דוקא ואי עבדה בימנית פסולה כתב שמאלית אחריגא למהוי מיעוט אחר מיעוט לרבות דאי עבדה בימין לא פסלה אלא דעיקר מצוה לעשותה בשמאל :

וא"ת איך נימא דמאחר דמכשר קרא בתרווייהו דעיקר מצוה בשמאלית והלא הוי ראוית מצוה טפי בימין מבשמאל, דבשלמא אי הוה אמרינן דשמאלית הוי דוקא ולא ימין נוכל לומר דאע"ג דראוית מצוה הויא בימין טפי מבשמאל דאפי' הכי הוי גזירת הכתוב הכא למבעי שמאל דוקא אבל כיון דנימא דקרא מכשר תרווייהו איך נימא דדעתיה דקרא להוי דעיקר מצוה הויא טפי בשמאל מבימין :

וי"ל דטעמא דנימא דקרא בעי טפי שמאל מימין לא הוי אלא כדי שנעשה ההזאה שהיא עיקר מצוה בימין ולכך בעי לעיקר מצוה שמאלית כדי שתעשה ההזאה [בימין] הילכך אי לא כתב מיעוט אחר מיעוט לרבות ימנית הוה פסילנא לה משום ההזאה שנעשית בשמאל לכך אצטריך מיעוט אחר מיעוט לרבות ימין ליציקה לאשמועי' דאע"ג דעיקר ההזאה בשמאל דלא פסלה אך עיקר מצוה לעשות היציקה בשמאלית כדי שתהא ההזאה בימין :

שמאלית אחריגא כתי' · פי' בעני, ואי משום מיעוט אחר מיעוט תלתא למה לי, ל"ה · ר"ל דלכך אצטריכא תלתא שמאלית כדי לגלויי בעלמא דכ"מ שנאמר כף אינו אלא ימין דאי לא כתיב אלא חדא הא מבעי ליה לגופיה דוקא שמאלית אבל בעלמא כשר שמאל וימין כדפרישי' לעיל ואי לא כתב אלא תרי שמאלית הוה אמינא דאתו למיעוט אחר מיעוט ונשתרי בין ימנית בין שמאלית וכ"ש בעלמא דמכשרינן בין שמאל בין ימין הילכך אצטריך ליתורי תלתא שמאלית כדי דתיתי השמאלית שלישי למידרש הא כל מקום שנאמר כף אינו אלא ימין :

וקשיא דאיך נימא דשמאלי' שלישי שנכתב בעני דאתא ליתורי למדרש בכאן שמאלית ולא במקום אחר הא אצטריך למיכתב תרי שמאלית בעני כמו דכתב בעשיר דעני לא הוה ילפינן מעשיר בעבור ששנה הכתוב דינו מעשיר להביא קרבנו בדלות הילכך אצטריך נמי לכתוב תרי שמאלי' בעני כמו דכתב בעשיר חד לגופיה וחד למיעוט אחר מיעוט :

וי"ך דהשתא ס"ד דהוה גמרינן עני מעשיר אי נמי אע"ג דלא הוו גמירי מהדדי אפ"ה לא היה צריך דלכתו' הכי ומן השמן יצוק הכהן על כפו וליפתוק מעל כף הכהן השמאלי' וגם ליפתוק מהשמאלית שני ולכתוב והזה הכהן באצבעו הימנית מן השמן אשר על כפו שבע פעמים ואנא ידענא ממילא דהיציקה על כפו השמאלית שהרי מדכתב דההזאה תעשה שבע פעמים באצבעו הימנית אם כן צריך שהשמן יהיה על כפו השמאלית שהרי אי אפשר לו להיות בכפו הימנית דאיך יזה ממנו באצבעו הימנית שבע פעמים והשמן יהיה בכף הימנית הילכך הוי הכרח מדמזה באצבעו הימנית ז' פעמים וטבל אצבעו וטבלו בכפו אשר שם השמן שהשמן יהיה בכף האחר א"כ הוי הכרח מדהזאה הנעשית באצבעו הימנית דהשמן יהיה בכפו השמאלי' וא"כ לא היה צריך לכתוב תרי שמאלית בעני ומדכתבינהו שמע מינה להכי דרשות דריש להו מיתורי :

ואימא אדרבה מה כאן שמאלי' אף בעלמא נמי שמאלית

משמע

משמע דר"ל דאתא לאכשורי בעלמא גם בשמאל · וקשיא דהא בלאו הכי אי לא כתב אלא תרי דחד אתא לגופיה וחד למיעוט אחר מיעוט הוה אמרי' דבעלמא מתכשר בין בימין בין בשמאל א"כ לא מצטריך שמאלית שלישי להכשיר שמאל בעלמא דהא בלאו הכי הוה מכשירינן לי' :

ונראה לפ' דר"ל מה כאן שמאלית כו'. דר"ל דבעלמא נימא דבעינן דווקא שמאלית ולא ימין ולמפסל עבודה בימין :

וקשיא שאיך תיסק אדעתן לאכשורי טפי שמאל מימין ועוד דעיקר העבודה דהכא דהיינו ההזאה הויא בימין ושמאלית דהם היציקה לאו עיקר עבודה היא כמו עבודת ההזאה וא"כ נימא דאתא לגלויי בעלמא שיש שם עיקר עבודה מעיקר עבודה דהכא דהויא בימין וגם כי לימא מה כאן שמאלית אף בעלמא שמאלי' יהיה בעלמא כמו הכא וכמו דהכא שאינו עיקר עבודה הויא בשמאל ועיקר עבודה בימין כמו כן בעלמא בשמאלי' לא תהיה עיקר עבודה אלא בימין · לכך נראה דלעולם ר"ל מה כאן שמאלית דבעלמא מכשר גם שמאלית, וכ"ת גם בלא שמאלית שלישי הוה מכשירינן בעלמא שמאלי' וי"ל דהכי פרי' דשמאלי' שלישי אתא לאכשורי בעלמא גם בשמאלי' ולגלויי דשמאלי' שני אתא למיעוט אחר מיעוט לרבויי הכא גם ימנית דאי לא כתיבי אלא תרי לא הוה מוקמי' השני למיעוט אחר מיעוט לרבויי ימין ושתהא ההזאה בשמאל אלא הוה אמינא דאתא למימר מה כאן שמאלי' אף בעלמא שמאלית ולאכשורי בעלמא גם שמאל משו' דאע"ג דאי לא כתב אלא חד פירשנו דבעלמא נוכל לומר ימין או שמאל מ"מ הוה מסתבר למבעי בעלמא ימין טפי משמאל ולמגמר מהזאה שהיא עיקר עבודה מדנגמר מהיציקה שאינה עיקר עבודה והוה מוקמי' השני לומר דבא לגלות בעלמא דגם בשמאל מתכשר ודנימא מה כאן שמאלי' ושגם בשמאלית כשר בעלמא ולעולם לא מכשירינן ביציקה ימנית ולומר דאין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות כאן ימנית ביציקה אלא דאתא לאכשורי בעלמא שמאלי' ולכך אצטריך שמאלית שלישי לגלויי דהשני אתא למיעוט אחר מיעוט לרבות מה כאן ביציקה ימנית דהא לא אתא לאכשורי בעלמא שמאל דהא בשמאלי' שלישי ילפינן הכי א"כ למיעוט אחר מיעוט אתא ולעולם ר"ל אף בעלמא שמאלי' דגם בעלמא מתכשר שמאלית ומשני ארבעה שמאלית כתיבי וא"כ הכרח הוא דנימא דהרביעי אתי למימר הא כל מקום שנאמר כף אינו אלא ימין דאם לא כן למאי ליתיה :

וא"ת א"כ לסוי דרשות של שני שמאלית אחרונים הפכים דקמא ליתי למימר מה כאן שמאלית אף בעלמא שמאלית ובתרא ליתי למימר כאן שמאלית הא כל מקום שנא' כף אינו אלא ימין א"כ יאמרו ב' הפכים :

וי"ל דלמאי דפרשי' ניחא דפרשי' דהוה פרי' דהשלישי אתא למימר מה כאן שמאלי' כדי לגלויי דהשני אתא למיעוט אחר מיעוט ודלא נוקמא להך דרשא דמה כאן שמאלי' ולא שהיינו מחליטים דליתיה השלישי לומר מה כאן וכו' אלא כתב השלישי בעבור שאם לא כתב אלא שנים היינו יכולים להעמיד השני לדרוש מה כאן וכו' ולכך כתב הג' לומר דע"כ אתי חד מינייהו למיעוט אחר מיעוט ולא לדרוש דמה כאן דהרי יש אחר דיכול לבוא לאותו דרש ולא שנחליט שיבא לדרש דמה כאן שמאלית אלא שנכתב כדי לגלות על השני דלא אתי להכי ואלמלי לא נכתב הרביעי דע"כ אתי לומר הא כל מקום וודאי היינו מעמידים הג' לדרוש דמה כאן אלא כיון דנכתב הרביעי לומר היפך דרש זה ע"כ דהשלישי לא בא לדרוש דמה כאן כי לא נכתב אלא כדי לגלויי דהשני אתי למיעוט אחר מיעוט ולא לדרוש מה כאן דאי להכי הוה אתי לישתוק מיניה דהא איכא אחרינא למדרש מיניה הכי, ככ"ל פי' סוגיא זו :

אבן בפי' רש"י ז"ל כתוב כן ד' בשמאלית כתיב חד לגופי' וחד לכאן שמאלית ולא אחר וחד לגלויי עלייהו בהנך תרי דלא למיעוט אחר מיעוט אתו וחד שלא תאמר דהאי דקמיה להכי אתא מה כאן שמאלית אף בעלמא שמאלית דא"כ האי בתרא למה לי אלא מדכתיב האי בתרא הוו להו שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדים, ור"ל שני כתובים הבאים כאחד דתרווייהו אתו לומר מה כאן שמאלית ואין מלמדין מהם לומר מה כאן כו' אלא נאמר להיפך דנימא דאתו לומר דווקא כאן שמאלי' הא כל מקום כו' :

ולא נהיר' לי דרך זה משום דאע"ג דנימא דאין מלמדין מהם לומר מה כאן כו' כדפי' רש"י מ"מ מנ"ל דנלמוד להפך לומר כאן שמאלית הא כל מקום הרי אין למידין מה כאן ומ"מ לא למדנו ג"כ כאן שמאלי' הא כל כל מקום ואין לנו הכרח לא לזה ולא לזה ונוכל לומר מה שנראה א"כ לא הוכחנו עדיין הא כל מקום, ועוד מנ"ל דנימא דאתו תרווייהו ומר מה כאן כו' ודאין מלמדין מהם אלא שנאמר להפך ונאמר כאן שמאלי' וכו' הא כל מקום כו' אדרבא אימא דאתו תרווייהו לומר כאן בשמאלי' הא כל מקום ימנית ודאין מלמדין מהם דהוו שני כתובים הבאין כאחד אלא נאמר להיפך ונימא מה כאן שמאלית כו', הילכך נ"ל לפרש כפי הדרך שפירשתי :

עוד כתוב בפי' ד' שמאלית כתיבי תרי לגופייהו חד לעני וחד לעשיר שלא תאמר הואיל ואשתני בעניות אשתני בימין ותרי לאשמועינן כאן שמאלי' ולא אחר דהוו להו שני כתובין דאי כתב חד הוה אמינא מה כאן שמאלית אף בעלמא שמאלית ואין מיעוט אחר מיעוט ליכא לאקשויי דהא מכולהו שמעינן ימנית וא"כ כל הני למה לי כל"ה :

וגם על דרך זה קשיא לי דהא מדקאמר הכי כל פרשה שנאמרה כו' ומשמע דמקמי הכי לא הוה ס"ד דלצריך קרא לעני ולא ילפינן ליה מעשיר · ועוד דא"כ דר"ל דחד לעני וחד לעשיר הוה ליה לתלמודא כי אקשי ואימא אדרבא

מה

מה כאן שמאלית הוה ליה לאקשויי הא מבעי ליה להאי שלישי לעני ומדלא פריך הכי שמע מינה דהוי דעתיה דעני ילפינן מעשיר דפריך דאתי לדרשא דמה כאן כו' ולא לומר הרי כאן כו'. ועוד שבהשני כתובים פירש דאמרינן כאן שמאלית כו' הוי משום דה"א מה כאן שמאלית אבל משום דכתיבי תרי הוו שני כתובים דאתו להכי ואין מלמדין לומר מה כאן כו' אלא נאמר הרי כאן כו' א"כ קשה מה שהקשינו לעיל:

עוד כתוב בפירש"י הגה"ה. הני לישנא לא נהירן דכל שני כתובי' שבתלמוד אינן דומין לאלו דכי אמרינן אין מלמדין הני מילי כשגלה שני כתובים בשני דברים דאמרי' אי הוה ניחא ליה למילף נכתוב חד ונילף אידך מיניה אבל הכא דבחדא מילתא כתיבי אינן שני כתובים הבאים כאחד אלא קראי יתירי נינהו ונראה בעיני מדכתב כל הנך יתורי ילפינן כאן גלה לך שמאלית אבל בעלמא כל כף הוי ימין דאי למילף מה כאן שמאלית אף בעלמא שמאלית מכדי דאא"ע כאן ת"ע לכל המקומות הוא א"כ בחד יתורא סגי ולכתוב תלתא ולשתוק דחד ליתי לגופי' וחד למה כאן שמאלית וחד שלא נאמר מיעוטא הוא. כל"ה. וזה הדעת קרוב למה שפירשתי:

דף י ע"א **חד** להכשיר צדדין וכו'. וא"כ הא תינח להכשיר דילפינן מעל דר"ל על בסמוך אלא לפסול צדי צדדים היכי ילפינן מעל. וי"ל דכמו כן נילף משום דעל משמע צדדין משום על בסמוך הוי מיעוטא לצדי צדדין דדוקא על בסמוך מכשרינן ולא כשנתרחק דהיינו צדי צדדים:

על דם האשם. פי' דכתיב בעשיר. ועל מקום דם האשם דכתיב בעני. למה לי בשלמא חד כתביה לאשמועינן דיתן שמן על הדם ולא אצלו אלא אידך למה לי. ל"ה:

וא"ת מאי פריך והלא אצטריך על דם ועל מקום דם כדי לומר על בהן ידו דשמן דעני ודעשיר למדרשי להו להכשיר צדדין ולפסול צדי צדדין כדפי' רש"י לעיל דאי לאו על דם ועל מקום דם לא הוו מייתרי:

וי"ל דלא פרי' אלא אמאי שני קרא בדבוריה לכתוב בכל מקום או על דם או על מקום דם האשם. ומ"מ יש ליישב פירש"י דפי' תרי קראי למה לי בשלמא חד כתביה לאשמועינן דיתן השמן על הדם ולא אצלו אלא אידך למה לי ונימא דהכא מצרכינן קראי לומר דבהן רגל לא ילפינן מבהן יד. ולא עני מעשיר ולא שמן מדם הילכך ליכא להקשות דלא לכתוב רחמנא על בבהן רגלו לא בדם ולא בשמן ולא בעשיר ולא בעני אלא לכתוב בכולהו בין בדם בין בשמן בין בעני בין בעשיר ונתן על בהן ידו הימנית ובהן רגלו הימנית ולשתוק מעל דבהן רגלו הימנית דכולהו משום דאי הוה שתיק מעל דבהן רגל לא הוה ילפינא על בבהן דרגל מעל דיד והוה אמינא דמאחר דקרא אצטריך למכתב על בהן ידו דאי לא כתב על בבהן יד אלא ונתן בבהן ידו הוה אמינא דר"ל באיזה מקום שיהיה ולא עליו ואצטריך למכתב על לומר שעליו דוקא יתן דכמו כן אי לא כתב על בבהן רגל לא הוה אמינא דעליו יתן אלא באי זה מקום ואע"פ שיכתוב ונתן על בהן ידו הימנית ובהן רגלו הימנית הוה אמינא דלא קאי על לתרווייהו כי אם לבהן דיד שכתוב עליו ולא לבהן דרגל הילכך הוצרך לכתוב על בין בבהן דיד בין דרגל וגם לא הוה אמינא דאי שתיק מעל דחד מינייהו דליגמר מחבריה משום דלא הוו גמרי מהדדי הילכך לא תקשי לן דלשתוק מעל שני שכתוב בבהן דרגל (בין בדם בין) בשמן בין בעשיר בין בעני דמאחר דהוצרך לכתוב על בין ביד בין ברגל בדם דקרבן עשיר הוצרך נמי לכתבו בשמן דעשיר משום דרגל לא גמר מיד כדפרישי' וגם שמן לא גמר מדם וגם לא עני מעשיר והוצרך לכתוב על בין בבהן דיד בין בבהן דרגל בדם בעני אע"ג דכתבי' בעשיר משום דעני לא גמר מעשיר אי לא כתב על לא ביד ולא ברגל לומר דליגמר מעשיר וגם אי כתב על בבהן יד בעני לא הוה גמר בהן רגל מבהן יד דעני ולא מבהן רגל דעשיר וגם אי כתביה בעני בדם ולא כתביה בשמן לא הוה גמר שמן דעני מדם דעני אעפ"י דלגבי עשיר שמן ודם שוין משום דעני לא גמר מעשיר הילכך אצטריך למכתב ד' פעמים על ברגל אע"ג דכתביה ביד לומר דעליו צריך ליתן, הילכך לא קשה לן למה הוצרך לכתוב על בבהן יד ובהן רגל בדם ושמן בעני ובעשיר משום דצריכי אבל קשי' לי' דכיון דכתיב על דם האשם ועל מקום דם האשם ובדם האשם כתיב על בהן ידו ועל בהן רגלו בין בעני בין בעשיר כי כתב על דם האשם בעשיר הוי כאלו כתב על בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו הימנית ולא היה צריך לכתוב לא בעני ולא בעשיר בשמן על בהן יד ועל בהן רגל ושני ליה דחד אצטריך להכשיר צדדין משום דאע"ג דהוה כתי' על בין בבהן יד בין בבהן רגל בין בדם בין בשמן בין בעשיר בין בעני לא הוה חזינן ממשמעות על להכשיר צדדין אי לאו יתורא דכת' על שאינו צריך דנהי דאחר דאכתיב יתורא אמרי' דעל ר"ל בסמוך כמו עליו מטה מנשה מ"מ אי לא כתיב יתורא לא הוה דרשי' ליה הכי דירצה לומר סמוך כמו עליו מטה מנשה משום דפשטיה דעל משמע עליו ממש אבל משום יתורא אמרי' דהאי על דמייתר כדי שנדרשהו מלשון על בסמוך, או אי נימא דפשטיה דעל משמע דוקא ולא צדדין ושיהא במשמעותו עליו ולא צדדין אפ"ה אי הוה כתי' תרי הוי מרבינן צדדים משום דהוי כמו מיעוט אחר מיעוט שבא לרבות ונימא דבא לרבות לצדדין:

ומ"מ יש להקשות כיון דפירשנו דלא יליף עני מעשיר א"כ אי כתב על יתורא בעשיר ביד ורגל ולא כתב בעני לא הוה ילפי' עני מעשיר וא"כ אצטריך על יתורא לאכשורי בעני אע"ג דאיכתב יתורא לאכשורי בעשיר וא"כ אצטריכו כולהו יתורי דיד ורגל ודעשיר ודעני לאכשורי צדדין וא"כ איך חזינן מינייהו למפסיל צדי צדדין כדקאמר וחד לפסול צידי צדדין וא"ל דממילא מפסלי צידי צדדין כדמשמע לשון רש"י שפי' דעל אמרי' ולא

תחת

תחת משום דא"כ לא הוה ליה למימר וחד לפסול לידי לדדין כיון דממילא מפסלי אלא הוה לי' למימ' להכשיר לדדין ולפסול לידי לדדין, ומדקאמר וחד משמע דחדא מינייהו אילטריך לפסול לדי לדדין וכן פי' רש"י חד על בהן בין דיד בין דרגל להכשיר לדדין וחד על בהן בין דיד בין דרגל לפסול לידי לדדין שהרי מצטריך קרא לפסול לדי לדדין ולא אמרי' דלא צריך קרא להכי משום דקרא דוקא לדדין אכשר ולא לידי לדדין משום דהא ליתא כדפי' בתוס' שלא נאמר כיון דאפיקתיה שאינו ר"ל עליו ממש א"כ בכל מקום. אפי' למטה יהא כשר קמ"ל וא"כ דנימא דאצטריך קרא לרבא איך חזינן מיניה לפסול לידי לדדין הא מצטרי' להכשיר לדדין כיון דלא יליף עני מעשיר כדפרשינן לעיל :

וצ"ל דמאי דאמרי' דלא יליף עני מעשיר היינו דוקא לגבי אי כתב על בהן ידו ועל בהן רגלו בעשיר ולא כתב בעני על אלא בכתב ונתן בבהן ידו ורגלו בהאי מילתא לא הוה גמרי' עני מעשיר לומר בעשיר הוי על כמו כן בעני הוי על משום דעני מעשיר לא גמר הואיל ומשתנה קרבנו מקרבן עשיר שהרי בא בדלות אבל כיון שנכתב על בעני כמו בעשיר ולא אצטריך למגמר עני מעשיר אלא לענין על שאינו עליו ממש. ולמימר דעל מכשר נמי לדדין כדאשכחן דאייתר קרא בעשיר לאכשורי לדדין בהא מלתא גמרי' להו מהדדי דמדגלי יתורא דכתיב בעשיר דעל דכתיב ביה ר"ל אפי' לדדין גמרי' נמי דעל דעני ר"ל אפי' לדדין לפי שאין זה ילפותא דכילף דין עני מדין עשיר אלא גלויי מילתא דגמרי' הכי דמדגלי קרא דעשיר דעל דידיה ר"ל לדדין אמרי' נמי דגלי דלשון דעל דכתיב בעני ר"ל לדדין משום דלמגמר משמעות לשון דעל דעני להוי כמשמעות על דעשיר לא ילפותא דדין חשבינן ליה אלא ילפותא דמשמעות לשון והוי כגלויי מילתא בעלמא הילכך אמרי' דאייתר על דעני לפסול לידי לדדין דאתא לומר דוקא על דאמרי' ולא תחת וגמרינן נמי עשיר מעני בהכי דכמו כן אין זה אלא ילפותא דמשמעות לשון דעל דעשיר דלא הוי במשמעותו לידי לדדין הילכך גמרינן להו לגבי הכשר לדדין ופסול לידי לדדין מהדדי' וקאמר בתר הכי על דם האשם ועל מקום למה לי, ר"ל אע"ג דאמרי' דצריכי לומר לעל בהן ידו הימנית בבהן רגלו ושמן דעני ודעשיר להכשיר לדדין ולפסול לידי לדדין מ"מ קשה דלא הוה מצטרי' למכתב על דם האשם לא בעשיר ולא בעני אלא לכתוב במקום דם האשם בתרווייהו ובהכי נמי הוי מייתרי על בהן דיד ורגל דעני ודעשיר דאין לומר דבמקום לא משמע על ממש והוה מצריך למיכתב על בבהן יד ורגל דעני ועשיר כדי לומר דבעי' על ממש ודלא הוו מייתרי להכשיר ולפסול, משום דז"א שהרי אעפ"י שנניח דבמקום לא הוה משמע על מ"מ כיון דכתיב על בהן ביד ורגל ועני ועשיר הוא במקום דם האשם מיותר ואתי יתוריה לדרוש להכשיר ולפסול, וא"ל כיון דלא משמע דלא מייתר להכי כאלו כתיב תרי זימני על הא ליתא דכיון דכתי' על בהן ורגל וכתי' על הוי במקום דם האשם א"כ הוי כאלו במקום כתוב על ונמצא דהוי כאלו כתיב תרי זימני על ומייתרי להכשיר ולפסול וא"כ קשיא ליה דלא לילטריך לכתוב על דם ועל מקום כי אם במקום. ופירש"י בשלמא חד כתביה לומר דיתן על הדם ולא אצלו, ור"ל דכמו דגבי שמן בעינן שיכתוב על תרי זימני כדי לייתר להכשיר לדדין ולפסול. לידי לדדין שהרי דם לא ילפי' משמן כדפרי' הילכך מן הדין היה צריך לכתוב גבי מתן דם תרי זימני על להכשיר לדדין ולפסול לידי לדדין אלא דלהכשיר לדדין בדם לא אילטריך דמאחר דמיתורא דעל חזינן בשמן להכשיר לדדין ידעינן נמי דמתכשרי בדם לדדין שהרי כיון דאמר הכתוב דהשמן יהיה נתון על הדם והשמן מתכשר בצדדין א"כ גם הדם שצריך להיות כמו השמן עליו מתכשר בצדדין אך לפסול לידי לדדין לא ילפינן בדם משום דנהי דהשמן מפסיל בצידי לדדין והדם תחת השמן לא חזיא משום הכי דליהוי הדם מפסיל בצדי לדדין לפי שלא אמר שהשמן יתן על הדם לא אמר משום הכי שהשמן יהיה נתון על כל מקום הדם ונוכל לומר שהרי אע"פי שבשמן יהיו פסולים לידי לדדים בעבור כן לא דפסלי לידי לדדים בדם. שהרי לא אמר שהשמן יהיה נתון בכל מקומות הדם ונוכל לומר דלא הכשיר ליתנו על הדם כי אם בצדדים ולא על כל הדם להכשיר בצידי לדדים הילכך מצטריך על יתירא לפסול דם בצידי לדדים ולכך קאמר דחד מן על בשמן דמייתר דמצי למכתב במקום כדפרשי' נוכל לומר דאה"נ לשמן לפסול לידי לדדים תנהו עניין לפסול בדם, וזהו מה שפי' דבשלמא חד כתבי לאשמועינן דיתן שמן על ולא אצלו דהיינו לפסול לידי לדדים לדם דאה"נ לשמן תנהו עניין לדם אלא אידך למה לי :

אמר רבא כו'. אמצורע עני קאי וכתיב ימנית בדם למה לי למהדר למכתב ימנית בשמן לא לכתוב לא בעני ולא בעשיר נהי דעל בהן יתירי אצטריכי דעני ודעשיר להכשיר לדדים ולפסול לדי לדדים אלא ימנית למה לי. ל"ה משמע דמקשה וליפתוק מימנית בין בעשיר בין בעני. ולעיל פירש"י אמצורע עני קאי וגם בספרים כתוב על בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו הימנית דכתיבי במצורע עני למה לי, דמשמע דלא קשה ליה אלא מימנית דעני ולא מימנית דעשיר :

ונוכל לומר דמימנית דעשיר לא קשה משום דאי לא כתיב אלא ומותר השמן יתן הכהן על בהן ידו ועל בהן רגלו על דם האשם והוה שתיק מימנית ה"א דלא קפיד קרא רק שיתן מהשמן על הבהנות שיש שם כבר דם האשם בין יהיה בהן יד ורגל ימנית בין שיהא שמאלית מאחר דלא כתיב בהו ימנית ונהי דלעיל כתיב בדם האשם שבבהן על בהן של ימין מ"מ כיון דלא כתיב ימנית בשמן אלא על דם האשם בלבד ה"א דלא קפיד קרא במתן שמן רק שיהנו

שיתנו על דם האשם באיזה מקום שיהיה דם האשם בין בבהנות ימין בין בבהנות של שמאל הילכך הוצרך לכתוב במתן שמן שיהא על בהנות ימין על דם האשם הילכך לא קשה ליה מימנית דעשיר אבל דעני קשה ליה דלא היה צריך לכתוב על בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו הימנית דליכתוב על מקום דם האשם והנא ידענא דעל בהן יד ורגל ימין קאמר מאחר דכבר גלי בעשיר במתן שמן הנתון על גבי מתן דם דהוי על גבי בהנות של ימין יש לנו לומר במתן שמן נמי דכתב בעני שצריך ליתנו על גבי מתן בהנות דבבהנות של ימין קאמר דומיא דעשיר שהרי אין זה ילפותא דנילף מעשיר ודנימא להכי דלא ילפי' עני מעשיר כדפרש"י לעיל אין זה אלא גילוי מילתא בעלמא · הילכך פריך ולישתוק מימנית דעני ולא קשה ליה אלא מעני כמו שכתוב בספרים :

ומה שכתב רש"י למה ליה למהדר ולמכתב ימנית בשמן לא בעני ולא בעשיר · לאו דוקא שא"כ יהיו דבריו סותרים זה את זה שכבר כתב המצורע עני קאי · אלא ר"ל שהיינו יכולים להקשות למה הוצרך לכתוב ימנית בשמן בין בעשיר בין בעני ומ"מ בעשיר היינו יכולין ליישב הדבר מעט כדפירשנו אבל בעני אין ליישבו למה הוצרך לכותבו :

ד' י"א ע"א **היכי** עביד . אמתני' קאי דקא תני זו קמיצה דממנה מתחיל הקומץ, ל"ה :

יכול מבורץ . פי' גדוש כמו שפירש רש"י במתני' ת"ל בקומצו דבקומצו משמע בקצת קומצו ולא כל קומצו דאם היה ממלא כל קומצו שיהא מבורץ עד שיהא קמח בין ראשי אצבעותיו לפס ידו אז היה כל קומצו מלא ודא"כ היה עושה היה לו לומר והרים ממנו קומצו ומדקאמר בקומץ משמע בקרב קומצו ירים ממנו ולא בכל קומצו דמה שאדם יכול ליקח בין אצבעותיו לפס ידו נקרא קומצו :

אי בקומצו יכול בראשי אצבעותיו . פי' בראשי אצבעותיו שלא יגיע עד פס ידו · ל"ה · ר"ל שיכוף ראשי אצבעותיו לבד על תחילת כף ידו ולא יקח מן הקמח כי אם מעט מה שיחזיקו ראשי אצבעותיו עד תחילת כף ידו דכיון דאמרת דבקומצו משמע קצת מקומצו א"כ נאמר אפילו מעט מקומצו דהיינו מה שמחזיקין ראשי אצבעותיו לבד ת"ל מלא. קומצו הא כיצד ר"ל דמאחר שרבה הכתוב מלא קומצו מפני שאמר בקומצו יש לנו ליקח דרך שוה לקיים שני המקראות שלא יהא כל קומצו מלא דהיינו כל מה שאדם יכול לקמוץ וגם שלא יהיה חסר ממלא קומץ והיינו דחופה ג' אצבעותיו :

ע"ב **והא** תניא קומץ לבונה שחסר כל שהוא פסול . פ"ה כמדומה לי דאיירי בה ר' שמעון הילכך קא פריך מינה לר' שמעון · עכל"ה :

ולי נראה דאין צריך לומר דר' שמעון איירי בה שהרי לר' שמעון לבד לא הוה פריך אלא הוה פריך דהך ברייתא אתיא דלא כמאן דלא כר' יהודה ודלא כר' שמעון דהא לר' יהודה אם נשארו ב' קורטין כשרה ולר"ש בקורט א' כשרה והך ברייתא תנא דאם חסר כל שהוא פסולה אע"פי שנשארו כמה קורטין ומשני דתני קורט לבונה שחסר כל שהוא פסולה ודתיתי כר' שמעון ונמצא דאתיא כחד מהני תנאי אבל לא שני שני קורטין שחסרו כל שהוא פסולה ודתיתי כר' יהודה משום דקומץ לשון יחיד הוא ונוכל לשנויי דלא תנינן קומץ אלא קורט לשון יחיד כמותו אבל שני קורטין הוי לשון רבים ולא מתרלינן מאי דאתני בברייתא בלשון יחיד דניתני בה בלשון רבים . ומ"מ רש"י פי' כן משום דהוה מצי למימר דהא מני ר' מאיר למתני' ר' מאיר היא לפי מאי דקאמר ר' יצחק א"ר יוחנן דג' מחלוקות בדבר ר' מאיר סבר דאם חסר כל שהוא פסולה ודסתמא דמתני' ר' מאיר היא א"כ היה נו לתרץ דהך ברייתא ר' מאיר היא ולכך פי' דר"ל דאיירי בה ר' שמעון :

ומ"מ דוחק לומר כן דר' שמעון איירי בה אלא נוכל לומר דסתמא דתלמודא דהשתא לא הוה סבר שלש מחלוקות בדבר מדלא חשיב בהך כי אם ר' יהודה ור' שמעון ואם היה שם דעת שלישי היה לו להזכיר אלא שהיה מפרש חסר לבונתה אשמועינן לר' שמעון כדאית ליה ולר' יהודה כדאית ליה ולכך פריך מחסר כל שהוא פסולה לפי מאי דהוה סבר שאין עוד דעת שלישי · וכן משמע מדלא פריך ליה ממתני' משום דהוה מפרש לה או כר' יהודה או כר' שמעון כדפרישי' :

לבונה הבאה עם המנחה וכו' · דלא כתיב בה ואת כל הלבונה דילפינן מיניה לקמן כל אפי' כל דהו · ל"ה · ונראה דכאן אין צריך לפרש דבבאה עם המנחה כשרה לר' שמעון אלא בין לר' יהודה בין לר"ש למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה ובבאה בפני עצמה אם חסרה כל שהוא פסולה והיינו מאי דבא לשנות תירוץ דואי בעית אימא · מתירוץ ראשון דלתירוץ ראשון מוקמינן ברייתא כר' שמעון ולתירוץ דאי בעית אימא אתא בין לר' יהודה בין לר' שמעון :

כגון שהפרים לה שני קומצין . אז הויא פסולה דיתר מדי ריבה · ל"ה . ולא נהירא דלעיל גבי שמן אמרי' דמסתבר טפי לאכשורי בהפרים לה שני לוגין מבריבה לה שמן . לכ"נ לפרש דר"ל דהא דקתני יתר כשרה בהפריש לה שני קומצין כיון דהאי חזי לה והאי חזי לה וכן משמע בסמוך דקאמר לאחר קמיצה הוקבעה ופסולה לפי שנחסר אבל אם היה קיים היה קרב וכשרה · לת"ו :

ומ"מ יש לנו ליישב פי' זה שפי' רש"י ראשון לפי שתופסו עיקר יותר מלשון שני שפירש בפי' כפי' התו' . ונוכל לומר דיש לחלק בין שני לוגין דשמן דס"ד לאכשורי טפי מבחצי לוג מטעם דהאי חזי ליה והאי חזי ליה ובין שני קומצין דלבונה משום דראוי להכשיר יותר בריבה לה על קומץ מבהפרים שני קומצין משום דאם הוסיף חצי

לוג בשמן דמנחה על הלוג הראוי לה אינו ראוי להיות קדוש משום שאינו ראוי להתקדש עמה כי אם לוג הראוי לה מן התורה כדפרישי' לעיל דריבה בלוג כדכתיב למנחה ולוג שמן אבל טפי מדינה דאינו ראוי לה אינו מתקדש עמה והוי חולין והיינו מאי דפריך תלמודא לעיל ולוקמא כגון דעריב שמן ואמאי לא קאמר ולוקמה כגון דהפריש לוג ומחצה ואמאי נקט דחולין אלא נ"ל דכשהפריש לה לוג ומחצה במה שעודף על הלוג קרי חולין הואיל ולא נתקדש עמה כדפרישית · והיינו מאי דפריך אמאי הוצרך לומר כגון שהפריש שני לוגין דמשמע אבל בלוג ומחצה לא הא אפילו בלוג ומחצה נמי דהוי חולין החצי לוג מפסלא והיינו דחולין דקאמר דכל מה שהוסיף על הלוג הוי חולין ולכך משני ולא מבעיא קאמר ושלעולם ראוי לפסול יותר בערב בה שמן דחולין דהיינו דהוסיף על הלוג תוספת שאינה מגעת לכלל לוג והוי חולין מאלו הפריש שני לוגין · אבל כשהפריש שני לוגין דכל א' ואחד בפני עצמו יש בו שיעור הראוי לדין מנחה וראוי כל א' וא' להתקדש לה וסד"א דלא פסל וקמ"ל דאפ"ה פסל · הילכך גבי שמן פירשנו דראוי לפסול המוסף על לוג הראוי לה שמן כשלא הגיע לכלל שיעור לוג מאלו הגיע לכלל שיעור לוג אבל גבי לבונה ראוי לפסול יותר כשהפריש שני קומצין מאלו הפריש יתר על קומצו ולא הגיע לכלל קומץ לפי שהמפריש קומץ שיש בו שיעור לבונה יתר על שיעור הראוי לה תרי אינו ראוי להתקדש אם לא מטעם דזיל לגבי האי וחזי לה וזיל לגבי האי וחזי לה אבל מ"מ תרווייהו מיהא לא חזו לה לפי שאין ראוי לה כי אם שיעור אחד ולא שני שעורים אבל כשהפריש יותר על שיעור קומץ ולא הגיע לכלל שיעור קומץ ראויה התוספת להתקדש עם הקומץ לפי שאי לקומץ שיעור ידוע שהרי יש שקומץ שלו קטן ויש שקומץ שלו בינוני ויש שקומץ שלו גדול והרי אמרו הכל לפי מה שהוא אדם מלא קומצו הילכך אע"ג דבקומץ דידיה משערינן מ"מ כשנוסיף בו יותר מקומץ ולא הגיע לכלל קומץ אחר ראוי להתקדש הואיל ואותה תוספת ראויה להתקדש בקומץ אדם אחר שקומצו גדול מקומצו של זה אבל כשהגיע התוספת לכלל קומץ הואיל והוסיף על השיעור שחייב להביא שיעור אחר כיוצא בו אינו ראוי להתקדש עמו · הילכך ניחא מה שפירש"י בלשונו דכשהפריש לה שני קומצים פסולה משום דיותר מדי ריבה, דר"ל אבל כשלא הגיע התוספת לכלל קומץ אינו יותר מדי לפי שראוי להיות כולו מקומץ לאדם אחר שקומצו גדול מזה ולכך כשרה, ומה שהקשו ממאי דקאמר בתר הכי

הג"ה מרב אג"ן

א"ה אין דבריו מוכרחין כ"כ דאי טעם הדבר דכל שלא הגיע לכלל שיעור קומץ ראוי להתקדש הוא משום דאמרי' איכא אדם אחר שקומצו גדול א"כ גם בהגיע לכלל שיעור כימא זה קומצו קטן ויש מי שקומצו גדול כפלים ויותר ועוד דהגע עצמך דאם הוא אדם גדול דאין מי שקומצו גדול ממנו יהא היתרון פוסל אפי' כ"ש כיון דליכא מי שקומצו גדול וכן בקטן ממש יהיה הדב' להיפך דאפי' כשהגיע לכלל שיעור לא יהיה פוסל א"כ נראה דצריך לשיעורין:

הפריש שני קומצים ואבד לאחר קמיצה הוקבעו דמשמע דפסולה לפי שנאבד הא אם היה קיים כשרה שהרי אין לפרש דכשהוקבעו ונאבד שיפסל מטעם חסרון שאלמלי נפרש כן הוה משמע כדפירשו דאם היה קיים ולא נחסר דכשרה משום דאין שם חסרון אבל רש"י לא פי' כן אלא פי' בלשונו דהוקבעו הוי כיתר ופסולה דמאי דאמרינן כשהפריש לה שני קומצים דמפסלא מטעם יתר לא הוי אלא כשהיו שם שני הקומצים לאחר קמיצה דאז הוקבעו להיות מן המנחה ופסולה מטעם יתר אפילו כשנאבד וכ"ש דאם היה קיים לאחר קמיצה עד הקטרה דמפסיל טפי משום דעדיין היתרון הוא קיים בשעת הקטרה אלא אפילו כשנאבד ונמצא דבשעת הקטרה לא היה שם אלא שיעור והיה לנו להכשירו ולומר דמאחר דנאבד ונסתלק קודם הקטרה דכמי שלא היה שם מעולם דמי וכשר להקטירה משום דיש לנו ללכת אחר שעת הקטרה ובשעת הקטרה אין שם יתר משיעור הראוי לה וכשר אפ"ה פסלינן מאחר דהיה שם היתרון בשעת קמי' דקמיצה קבעה לה להיות היתרון מן המנחה והוי יתר ופסולה אבל אם נאבד קודם קמיצה לא הוקבעו ולא מפסלא משום יתר הואיל דבשעת קמיצה לא היה שם יתרון וכ"ש אם נוטלו מדעת דכשר משום דכיון דנטלו לא הוקבעו דמדעת נטלו כדי שלא יהא שם בשעת קמיצה דמקבע במנחה אלא אפי' נאבד דלא היה דעתו ליטלו והיה לנו לומר דכיון דבדעתו היה שישאר שם בשעת קמיצה דמפסיל אפ"ה כשרה מאחר שלא היה שם שהרי מ"מ בשעת קמיצה דאז הוי הקבוע בא לא היה שם יתרון :

לא הוקבעו · וכשרה דלא קרינן בה פרט לשחסרה ואפי' לר' מאיר דפסל בחסר לבונה: הוקבעו · והוי חסר לבונתה בשעת הקטרה ופסולה לר' מאיר · ל"ה · וקשיא דהא לעיל בפרקין קאמר ר' אלעזר לא פרקה פרקה ממש אלא כיון שהגיע לפרקה אע"פ שלא פרקה וכי פרכי' עלה ואמאי תיהוי כמנחה שחסרה קודם קמיצה ומשנינן טעמא דר' אלעזר משום דכיון דבריר קומץ דידה כמאן דפרקה דמי, ושמא י"ל דרמי בר חמא דהכא פליג אר' אלעזר דלעיל בהאי סברא דר' אלעזר סבר כמאן דפרקה דמי דבריר קומץ דידה ורמי בר חמא סבר דלא אמרינן כמאן דפרקה דמי :

אך נוכל לומר דדוקא לגבי נפרס לחמה דנשוה להו לשיריים שחסרו בין קמיצה להקטרה אמרי' משום שהגיע זמנה ליפרק דכמאן דפרקה דמיא כיון דהקומץ שהם הבזיכין והלחם שהוא השיריים הוו כחד גופא ומדמינן להו למנחה שבאה שלמה עם קומץ שלה ודאמרי' דכי היכי דבמנחה משנקמצה חסרו שיריה אין מקטיר עליהם הקומץ דכמו כן אם משנסתלקו הבזיכין חסר הלחם דאין מקטיר הבזיכין משום דמשוינן לבזיכין ולחם כחד גופא כמו מנחה דהויא חד גופא ומתחלקת בקמיצה

בקומץ

בקומץ ושיריים הילכך מילתא דגופא דהיינו לגבי נפרס לחמה נוכל לומר דמשום דבריר קומץ דידה דעבדינן בהגיע זמנה ליפרק כמאן דפרקה דמיא אבל לגבי מילי דליתנהו מגופיה כגון לגבי אם רבה לבונה או הקטרה בבזיכין יותר משיעורם דנעשה משום שהגיע זמנה ליפרק כמאן דפרקה וכאלו זמנה לקבוע מה שאינו מגופה כאלו הוא מגופה ולומר דהוי יתר או אם אבד דלהוי חסר לגבי הא לא אמרי' כמאן דפרקה דמי דאין לנו לעשות ראוית זמן קמילה כמו קמילה לגבי לקבוע מה שאינו מגופה להיות כגופה עד שנעשה הקמילה עצמה דנקבע להו :

עוד יש להקשות דהא תינה מאי דאמרי' לעיל בפירקין גבי נפרס לחמה האי סברא דכיון דקומץ דידה בריר דכשהגיע זמנה ליפרק כמאן דפרקה דמי מה שאין כן במנחה דלא בריר קומץ דידה לפי שהקומץ והשיריים דגוף המנחה הכל דבר אחד א"כ לא בריר קומץ דמנחה מן השיריים אבל הכא דמיירינן גבי לבונה דמנחה ולבונה דבזיכין כדקאמ' היינו הך ומשני מהו דתימא כיון דבריר קומץ דידה דמשמע אבל בלבונה דמנחה לא בריר קומץ דידה ואמאי לא נחשיב לבונה דמנחה בריר קומץ דידה כמו לבונה דבזיכין כיון דהלבונה של המנחה הוי דבר בפני עצמו שאינו מגוף המנחה שהמנחה סולת וזו לבונה א"כ חלוקין מהדדי ולא דמו לקומץ דמנחה ושיריים דלעיל דהכל מין אחד ודבר אחד דשייך בהו למימר דלא בריר קומץ משיריה :

וי"ל אעפ"י דאין הלבונה ממין המנחה ודדבר בפני עצמו הוא אפ"ה לא חשיב ליה בריר קומץ דידה כמו בזיכין (ולהכי) משום דבזיכין בכלי בפני עצמו ואינן מעורבים עם הלחם, אבל לבונה דמנחה נהי דדבר בפני עצמו וניכרים שאינם ממין המנחה מ"מ מעורבין הם עם המנחה ואינם בכלי בפני עצמן שנעשה כמפורדין אלו מאלו אלא צריך לעשותן מפורדין וכיון דצריך לעשות בה פירוד לבונה לא בריר קומץ דידה חשיב להו :

אי נמי אעפ"י שנאמר דנחשיב לבונה כאלו בריר קומץ דידה מפני שהוא מין אחר בפני עצמו מובדל מן המנחה אפי' הכי מחלק בין בזיכין ולבונה, דמנחה דבבזיכין מאחר דבריר קומץ דידה הוה לן למימר דכיון שהגיע זמנה ליפרק כמאן דפרקה דמיא, אבל גבי לבונה דמנחה אעפ"י שנחשבה בריר קומץ לית לן למימר כמו כן דכמאן שנקמלה דמיא שהרי לא שייך בה לומר כיון דהגיע זמנה לקמוץ כמו בבזיכין הילכך לא נוכל לומר כמאן דנקמלה דמיא עד שיקמלנה:

ד' י"ב ע"א **מנא** אמינא לה · דמהניא לה הקטרה לפגול ולילאת מדי מעילה ל"ה. ותני רבי חייה, ולא קתני או כזית, לא בקומץ ולא בשירי' לא בפגול ולא בפסול · ומאי טעמא לא תני או כזית משיריה למחר לאו משום דמאן דתני ליה או כזית משמע ליה דכי הדדי תני הנותן בכלי והמוליך והמקטיר לאכול דבר שדרכו לאכול ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר. קאי אכל מה דתנא מקמי

הכי שמחשב לאכול שיריה ולהקטיר קומצה או כזית מקומצה · כגון שחסרו שיריים ועמדו על כזית ואמר הריני נותן בכלי ומוליך ומקטיר על מנת לאכול כזית של שיריים למחר, ואע"ג דבמחשבת קמילה ליכא למימר שכבר חסרו דא"כ הוה לה מנחה שחסרה קודם קמילה ופסולה ותו לא מקבע בפגול, אפ"ה מחשבת מתן כלי והלוך והקטרה הואיל ואפי' חסרו מותר להקטיר הקומץ מוקי לה בשכבר חסרו לאחר קמילה ואפ"ה הוי פגול, והאי דלא תני ליה ר' חייא לא משום דלא ס"ל הכי דהא לא פליג עליה דרבי דסתמ' דמתני' רבי הוא אלא משום דלא מצי לאוקמי לכולה מתני' בכי האי גוונא דבמתן כלי ובהלוך ובהקטרה לא מתני ליה או כזית דכיון דמחשבת שלש עבודות הללו מוקמינן בשחסרו כבר השיריים ועמדו על כזית הילכך לא מצי למתני או כזית מקומצה למחר דומיא דשיריים דאם חסר קומץ בשעת מחשבה כבר פסול הוא ולא מפגלא מנחה בההיא מחשבה הילכך כיון דלא מצי מתני לה או כזית מקומצה לא תנא כזית בשיריים ורישא כי חשיב בקמילה דמתני לה או כזית אף בקומץ דההיא ודאי בלא חסרה עדיין מתוקמא אפ"ה כיון דסיפא לא מתני ליה אקומץ לא תני ליה ברישא אפי' אשיריים כך לשון רש"י :

תובן משמעות לשון רש"י שכתבתי כך הוא דתנא דמתני' דתנא כזית בין דשיריים בין דקומץ בקמילה ברישא דמתני' דהקומץ את המנחה דבין בפסול ובין בפגול קתני לאכול כזית משיריה או להקטיר כזית מקומצה סברי דכמו כן מצי למהוי לאכול כזית משיריה ולהקטיר כזית מקומצה במתן כלי ובהלוך ובהקטרה דתני בסיפא דזה הכלל כל הקומץ ודנותן כלי והמוליך והמקטיר לאכול דבר שדרכו לאכול ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר משום דמאחר דעריב מתן והילוך והקטרה עם קמילה כדקאמר הקומץ והנותן בכלי והמוליך והמקטיר ובהקמלו כבר ביאר ברישא דמתני' דתנא דהקומץ דזה דבר שדרכו לאכול כזית משיריה ודרכו להקטיר כזית מקומצה א"כ בהנך עבודות שהן מתן כלי והילוך והקטרה דעריב להון בסיפא בהדי קמילה הוו נמי כמו קמילה וכי היכי דקמילה הוי דבר שדרכו לאכול כזית משיריה ודרכו להקטי' כזית מקומץ הוי נמי כי הנך שדרכו לאכול כזית משיריה ודרכו להקטי' כזית מקומץ א"כ תנא דמתני' דתני ברישא כזית ובסיפא ערב בג' עבודות עם קמילה לומר שאם חשב בהם לאכול דבר שדרכו לאכול ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר דפסל במחשבה פסול ודפגל במחשבה פגול הוי דעתו לומר דהיינו גם כשחשב בכזית בשיריים לאכילה ובכזית דקומץ דהקטרה והוי כאלו תנא בזו לאכול כזית משיריה ולהקטיר כזית מקומצה וכיון דאי תנא בהו לאכול כזית משיריה הוי במשמעותו גם כשחסרו לאחר קמילה מאחר דקיימא לן דכשחסרו מקטיר עליהם הקומץ א"כ כשחסרו לאחר קמילה וחשב עלייהו במתן כלי והילוך והקטרה בקומץ שהרי צריך להקטירו וא"כ הני ג' עבודות דקיימי

לאכול

באלאכול כזית משיריה מיירי בשיריים שחסרו ומדקאמ' דאם חשב במתן כלי או בהילוך והקטרה לאכול אותם חוץ לזמנו דפגול מצינן למפשט דמהניא להו הקטרה וה"ה הנך עבודות לאקבעינהו בפגול :

וא"ת א"כ למה הוצרך להביא ותני ר' חייא כדי למפשט בעיין דמהניא להו הקטרה לאקבעינהו בפגול, באלא מילתא דר' חייא ליפשוט ליה ממתני' כדפרישית :

וי"ל דאי לאו ר' חייא לא הוינן מצינן למפשט ממתני' דנימא דמתני' איירי בשיריים שחסרו דהוכל לומר דמתני' מיירי בכזית בשיריים דלא חסרו אבל בחסרו לא מהניא להו הקטרה אבל מדר' חייא דמוכחינן מיניה דבשיריים שחסרו דמהניא להו הקטרה מדסבר דמיירינן בשיריים שחסרו דהכי מוכחינן מדר' חייא דר' חייא לא תנא בברייתא דידיה ברישא דהקומץ לא בפסול ולא בפגול לא בקומץ ולא בשיריים או כזית ומפרש' טעמיה משום דכיון דלא הוה מצי תני או בכזית בסיפא במתן כלי והילוך והקטרה לא תני להו נמי ברישא ומפרשינן טעמא דמאי דלא הוה תני או כזית בסיפא לא הוה משום דלא הוה מצי תני או כזית בשיריים שחסרו משום דכיון דחסרו לא קבעי להו בפגול שהרי סבר דמקבעי בפגול אלא משום דלא הוה מצי למתני לכך כשהקטיר כזית מקומצה כמו באלאכול שיריה שבק למתניינהו :

וקשיא דמנ"ל דנימא דטעמא דר' חייא דלא תני או כזית הוי משום דסבר דלא מצי תני להו בסיפא משום קומצה שיהא משמע דמיירי דחסר דומיא דשיריים דמיירי דחסרו אימא דטעמא דסברי דלא מצי תני להו בסיפא הוי משום שיריים עצמן דאי תני בהו או כזית להוי משמע דמיירי דחסרו ודהקטרה קבעה להו בפגול ור' חייא סבר דלא קבעא להו ומשום הכי לא מצי תני בהו כזית, ואין לומר דאין לנו לומר הכי דלהוי משמע דר' חייא משום דלא מצי תני לי' בשירים משום דלית ליה דמקבעי בפגול דחסרו דאין לנו לומר לאפלוגי ר' חייא על מאי דמתני' כדפירש"י דר' סתמה למתני' ולית ליה למפלג על רבינו הקדוש שהיה רבו, דהא ליתא דאדרב' פירשנו דממתני' לא הוה שמעינן דמיירי דחסרו אי לאו משום דר' חייא וכיון דהוכל לומר דטעמא דלא תני להו ר' חייא לא הוי משום קומץ אלא משום שיריים עצמן דאי תני בהו או כזית הוה משמע דמיירי בחסרו ואיהו סבר דחסרו לא :

וי"ל דאי משום האי טעמא שביק למתני או כזית לא היה לו להניח למתני או כזית משום דיש לנו לומר קודם דלא מיירי בחסרו מדלהוי מיירי בחסרו שהרי יש לנו לומר הכי דמתן כלי והלוך והקטרה הוי דומיא דקמיצה דרישא כדפירש' לעיל משום דעריב להו בסיפא ומסתמא הוו מיירי בחדא סגנון זה כמו זה והרי בקמיצה דרישא לא מיירי דחסרו שהרי בקמיצה אם חסרו הוה מפסלא המנחה דמנחה שחסרה קודם קמיצה פסולה ואינה יכולה לבוא לידי פגול א"כ כזית בשיריים דרישא מייר' בלא חסרו ודומיא דרישא מיירי הך דסיפא ואם כן אי משום דאי תני כזית להוי משמע דמיירי בחסרו ובחסרו ליכא פגול שביק ר' חייא למתנייה, לא הוה ליה למשבקיה מלמתנייה שהרי לעולם יש לנו לומר דמיירי דלא חסרו וא"כ צריך לומר דטעמא דשביק ר' חייא למתנייה הוי משום דסבר דאי הוה תני ליה להוי מיירי גם בחסרו דלפי האמת כן הוא וכיון דלא הוי כזית הקומץ דומיא דשיריים בחסר הקומץ משום דאית למיתנינהו בחד סגנון ולא דלהוי קומץ בלא חסרו ושיריים בחסרו שביק ליה למתנינהו :

ויש להקשות אמאי שבקיה למתנייה משום טעמא דפרישית משום דכיון דלפי האמת מיירי שיריים אף בחסרו ולא מצי למתני בכזית מקומצה דומיא דשיריים דלפי האמת מיירי בחסרו כיון דאי תנייה הוה מוקמינן לה בלא חסרו כדפרישית הוה למתנייה משום דנוקי ליה בלא חסרו ואי הוה דומיא דשיריים לא אתא למטעי לומר דמיירי כזית מקומצה בחסר הקומץ דומיא דשיריים כיון דשיריים נמי הוה מוקמינן דוקא בלא חסרו דומיא דריש' כדפרישי' דאדרבא משום האי טעמא שבקיה למתנייה כדי לגלות לנו הדין משום דאי תנייה הוה מוקמינן להו בלא חסרו דומיא דרישא והוה לי' דוקא בלא חסרו מפגלי אבל בחסרו לא ולא מקבעי בפגול דלא מהניא מחשבה לאקבועינהו בפגול כיון דחסירה לכך שבקיה למתנייה כדי לגלות לנו הדין דאף בחסרו מקבעי בפגול מפני ברייתא דר' חייא שיקשה להו אמאי שבק ר' חייא למתני בברייתא דידיה או כזית כמו שנשנה במשנתנו ויביא הטעם דלהכי שבקיה משום דאי לא שבקיה היה נראה דעתו דלהוי משמע דמיירי בלא חסרו אבל בחסרו לא מפגלי ולהכי שבקיה משום דאית ליה דאף בחסרו מפגלי ואי הוה תני ליה לא מצי למתני קומצא דכותיה דשיריס א"כ גלי לן דמאי דשבקיה למתני דבחסרו מקבעי בפגול :

וקשה אדפשיט רבא מדר' חייא מדלא תני או כזית דאית ליה דאף בחסרו מקבעי בפגול ליפשוט איפכא ממתני' דתניא או כזית דמשמע דמיירי בלא חסרו דומיא דרישא אבל בחסרו לא מקבעי בפגול :

וי"ל דממתני' ליכא למיפשט איפכא משום דאית לן למימר דאע"ג דמפשטא דמתני' משמע דמיירי בלא חסרו אפ"ה לא הוה דייקינן בחסרו לא דאפשר דסברי דגם בחסרו נמי מקבעי בפגול אלא דנקטה בלא חסרו דומיא דרישא אבל אית ליה דה"ה בחסרו ועוד דאית לן למימר דסברי דה"ה בחסרו משום דלית לן למימר דפליגי תנא דמתני' ור' חייא כדפירש"י דר' חייא לא פליג על רביה וא"כ מדמשמע דרבי חייא אית ליה דבחסרו מקבעי שמע מינה דסבר דתנא דמתני' נמי סבר הכי דאם לא כן פליג עליה :

וא"ת אכתי נימא דע"כ צ"ל דתנא דמתני' סבר דבחסרו לא

לא מקבעי בפגול דאי סבר דה"ה חסרו א"כ הוה ליה למשבקיה כמו ר' חייא דמדשבקיה חזינן דאית ליה דבחסרו נמי מפגלי ומדלא שבקיה לגלות לנו דבחסרו נמי מפגלי שמע מינה דאית ליה דבחסרו לא:

וי"ל דהא ליתא משום דאע"ג דתניה איכא למימ' דגם בחסרו איירי והכי דרישא איירי בלא חסרו סיפא איירי בחסרו ובלא חסרו דכיון דיכול להיות דין זה בין בלא חסרו בין בחסרו אית לן למימ' דכי תנא סתמא תנא ואיירי בכל גווני שיכול להיו' דהיינו בין בחסרו בין בלא חסרו ואי משום סברא דדומיא דרישא לא קשה כלל דנימא דבין רישא בין סיפא בכל מאי דיכולים להיות תנינהו ורישא דקמילה דלא אפשר להיות לה כי אם בלא חסרו להוי איירי דוקא בלא חסרו וסיפא דיכולה להיות בין בחסרו בין בלא חסרו להוי איירי בין בחסרו בין בלא חסרו ולאכול שיריה דמתני' ר"ל בין שירים שלא חסרו בין שחסרו, ואי משום דאי בחסרו איירי לא להוי קומץ דומיא דשירים כדקאמר ר' חייא הא סברא לא קשיא ליה כדפרישי' דתני להו משום מה דיכולים להיות רישא דקמילה דלא מצי הוי כי אם בלא חסרו בין בקומץ בין בשירים דלא חסרו מתניא במה שיכולה להיות וסיפא דשירים דידה יכולה להיות בין בחסרו בין בלא חסרו בכל גווני שיכולין להיות מתן וקומץ שאין יכול להיות כי אם בלא חסרו במה שיכול להיות דהיינו בלא חסר איירי דכולהו בכל מה שיכולים מוקמינן להו ולא קשיא לן מידי אי מוקמי' שירים דסיפא דמתני' בחסרו, אבל מ"מ אין לנו הוכחה דלהוי איירי גם בחסרו דכמו כן נוכל לומר דוקא בלא חסרו דומיא דרישא אי לא מכח דההיא דרבי חייא חזינן דאית ליה דבשיריים מפגלי גם בחסרו אמרי' נמי דמתני' אית ליה נמי הכי משום דלית לן לאפלוגינהו כדפרישי' לעיל:

עוד יש להקשות דשפיר מוכיח רבא מהך דר' חייא דהקטרה קבעה להו בפגול אבל מנא ליה דהיינו אף כר' אלעזר דאמר דאין זריקה מועלת ליוצא דלחסרון מהניא כדקאמר רבא אפי' לר' אלעזר דאמר דאין זריקה מועלת לחסרון מהניא דילמא מאי דקאמר רבי חייא הוי דוקא לר' עקיבא דאמר דמועלת ליוצא אבל לר' אלעזר דאמר דאינה מועלת ליוצא אימא דאינה מועלת לחסרון:

וי"ל דא"כ דרבא לא מייתי מברייתא דר' חייא אלא דאשכחן דהקטרה מהניא לאקבועא בחסרון בפגול וקאמר מסברא דנפשיה דאית ליה למימר דתיתי אף כר' אלעזר דכיון דלא אשכחן דפליגי ר' אלעזר ור' עקיבא בחסרון אית לן למימר דדוקא ביוצא פליגי ולא בחסרון:

ומשני מתני' דחשיב הקטרה בקומץ לחודיה במנחת חוטא קא איירי דאין בה לבונה וע"מ להקטיר לבונתה דתני במתני' דהוי פגול מוקי לה בלחם הפנים דאין בה אלא הקטרת לבונה. ל"ה:

וקשיא לשון רש"י שהרי נותני' לאו ר' אלעזר היא אלא רבנן כמו שפי' רש"י לעיל דהא קתני בכולהו או כזית כרבנן:

ויש ליישב לשון רש"י שפי' דתני במתניתין דאינו ר"ל ממה ששנינו במשנתנו אלא ר"ל בברייתא דר' חייא דאוקימנא כר' אלעזר דבעי שיחשב בקומץ ובלבונ' בשתיהן ולא באחד מהן כמו גבי מקטיר בחוץ דבעי שיקריב שניהן ומאי דקרי ליה מתני' הוי משום דר' חייא כל הלשון השנוי במשנתנו שנה בברייתא שלו ולא חסר ממנה אלא לשון כזית שלא רצה לשנות בה אבל להקטיר לבונתה תני בברייתא דידיה כמו במתני' וזה בא ליישב כיון דברייתא דידיה אתא כר' אלעזר ותני לבונתה כמו במתני' איך יחייב עליה ר' אלעזר דבעי תרווייהו ומתרץ דמיירי בלבונה דבזיכין דאין שם קומץ ולהא קרי ליה דמתני' מפני ששנה בברייתא דיליה לישנא דמתני':

ור' אליעזר היא. דאמר לעיל [אין] זריקה מועלת ליוצא ובדין הוא דאיבעי ליה למתני נמי שאם יצאת אחת מהן כלן פסולות. ל"ה. ופי' בתוס' דה"ה דמצי למיתני יצאת ונטמאת נמי לא ומאי דנקט נפרסה לרבותא נקטיה כדקאמר הא קמ"ל דאפי' נפרסה דאיתיה בפנים לא מהניא ליה הקטרה אלא משום דסבירא ליה דנטמאת עדיף מנפרס, ל' תוס'. ר"ל דעדיף דתהני לה הקטרה משום דהציץ מרצה על הטומאה, וכ"ל דלא מצי למימר ה"ה נטמא נמי לא ומאי דנקט נפרסה לאשמועינן רבותא כדקאמר דאפילו נפרסה בפנים לא מהניא ליה הקטרה, משום דדוקא לגבי יוצא דליתיה בפנים שייך לומר הך סברא אבל נטמאת נמי איתי' בפנים כמו נפרס, וגם על מה שהקשו התוס' לעיל הא יצאת או נטמאת הנך כשרות דילמא ה"ה יצאת ונטמאת, ותירץ הר"ס דדייקא הכי משום דאית ליה דהך ברייתא אתיא כר' עקיבא דאמר דזריקה מועלת ליוצא משום דלא פליג אפסול דנפרסה דלא פליג אדרשא דהוא:

ולא נהירא דא"כ דהוה הכי משום דאית ליה דאתיא כר' עקיבא מאי פריך ליה אביי דילמא יצאת לא ואתיא כר' אלעזר (הא) לר' עקיבא מהניא ליה הקטרה והלא מאי דהוה אמר רבא דאתי' כר' עקיבא לא הוי אלא מטעמא דלית לן למימר דפליג אדרשא דהוא והוא יאמר דפליג אדרשא דהוא א"כ זה אינו אלא כמי שזה אומר כן וזה יאמר לאו ויכחיש דבריו בלא טעם, אלא צריך לפרש דמאי דהוה רבא מוקי ליה כר' עקיבא לאו מכח סברא דאית לן למימר דלא פליג אדרשא דהוא אלא מכח משמעות הברייתא הוה דייק הכי מדקאמר נפרסה דמשמע אבל יצאת ונטמאת לא כר' עקיבא דאי ס"ד

דאפי'

דאפי' יצאת או נטמאת נמי פסולות לא הוה ליה למנקט נפרסה אלא הוה ליה למימר נטמאת או יצאת או נפרס אחת מהן כולן פסולות ומדנקט נפרסה לבד משמע דוקא נפרסה פסולות אבל נטמאת או יצאת כשרות ואתיא כר' עקיבא ולכך פריך ליה אביי דלית לן למידק הכי מדנקט נפרסה לבד ולא נטמאת ויצאת דקסבר דיצאת כשרה כר' עקיבא דאיכא למימר דה"ה דאית ליה דיצאת נמי פסולות אלא דנקט נפרסה לרבותא דאע"ג דאיתא בפנים פסולות:

ומ"מ צ"ל דבא למעט נטמאת דהא כיון דאיתא בפנים כמו נפרסה צריך לומר דבנפרסה ממעט לה דאם לא כן לינקוט ליה כמו נפרסה ולימא נפרסה או נטמאת וליפתוק מיצאת ונימא דבדין הוא דליתני יצאת אלא נקט נפרס ונטמא אע"ג דאיתא בפני' אלא מדלא נקט נטמאת דאיתא נמי בפנים שמע מינה דממעט ליה לומר דכשרות וטעמא דממעט לה פסול בנפרסה לאכשורי לה הוי כדקאמר טעמא משום דמרצה ציץ:

אבל לר' עקיבא דאמר זריקה מועלת ליוצא אפי' חסרון נמי מהניא ליה הקטרה, ר"ל דמהניא ליה לגבי דאם יצאת אחת מהן דהנך דגואי דלא יצאו כשרות, ואפי' חסרון נמי מהניא ר"ל לגבי דאם נפרסה אחת מהן הנך כשרות דעל כשרות דהנך דלא נפרסו אם הקטרה מהניא לאכשורי בהו מיירי וה"ה נמי דלגבי לאקבועינהו בפיגול מיירינן השתא דאותה שנפסלה מחמת שיצאת או נפרסה דנימא דמהניא לה הקטרה לאקבועה בפגול ולאפוקי מדי מעילה:

הא לאכול ולאכול דבר שאין דרכו לאכול, פי' כגון לאכול חצי זית שירים וחצי זית קומץ דהיינו דבר שאין דרכו לאכול מצטרפין לפסול · ל"ה · ולכך פי' ולא לפגל משום דמסיק בתר הכי דר' אלעזר היא. דאמר מחשבין באכילת אדם לאכילת מזבח ור' אלעזר לפסול דוקא ולא לפגל. כדפרש"י בתר הכי על ר' אלעזר פוסל:

דבר שדרכו לאכול אין דבר שאין דרכו לאכול לא, פי' לא הויא מחשבה אם חשב לאוכלו למחר וכיון דלא הוה מחשבה לא מצטרפא · ל"ה · ולכך פי' רש"י לשון זה דלא ליקשי לן מאי פריך אימא דמאי דאמר דבר שאין דרכו לאכול לא שאני התם דמיירי דכל השיעור הוי דבר שאין דרכו לאכול אבל הכא דאיכא חצי זית שדרכו לאכול דאימא דמצטרף, ולהכי פירש דהא משום דאין המחשבה מועלת כשמחשב לאכול בדבר שאין דרכו לאכול א"כ אין המחשבה מועלת באותו חצי שיעור שאין דרכו לאכול א"כ גם מאותו חצי שיעור שדרכו לאכול שראויה המחשבה לתפוס בו אינו מתפגל מפני שחצי שיעור כלא כלום הוא עד שיחשב בשיעור שלם וא"כ כך בחצי שיעור דאין דרכו לאכול כמו כל השיעור, ולא דמי לחצי זית בחוץ וחצי למחר דאמרי' דפסול אלמא אמרי' מהניא מחשבה בחצי שיעור דאם לא כן זיל הכא ליכא שיעורא וזיל הכא ליכא שיעורא, משום דשאני התם דהמחשבות מצטרפות לפסול משום דנהי דמחשבת חוץ למקומו אינה יכולה להצטרף לפגל מפני שאין לה כח לפגל מ"מ מחשבת דפגול מצטרף לפסול כשאין בו שיעור או כשאינו נגמר בפגול כגון שחשב אחריו מחשבה אחרת דמוציאתו מדי פגול שאינו יכול לפגל הרי הוא פסול, וכמו כן כשפגל בחצי שיעור ופסל בחצי שיעור הואיל ואין פגול ראוי לתפוס בו שהרי אפי' היה שיעור שלם אינו יכול להתפגל מפני מחשבת פסול הבאה אחריו דכל שכן כשהוא חצי זית דאינו יכול לפגל מ"מ הוא פוסל דכיון דיש בשני חצאי זיתים שתי מחשבות של פסול ואין מחשבת של פסול ראויה להצטרף לפגול הוי כאלו חשב כזית אחד פגול ופסול:

אלא אימא הא לאכול לאכול דבר שדרכו אכול · פי' לאכול כחצי זית בחוץ וכחצי זית למחר מצטרף לפסול, ל"ה · וקשיא היכי דייקינן הא לאכול ולאכול בשני מחשבות מלאכול ולהקטיר דהוה מיירי במחשבה אחת דהא דומיא דלאכול ולהקטיר דמיירי בחדא מחשבה אית לן למידק הא לאכול ולאכול דמיירי בחדא מחשבה:

לכ"נ יותר מה שפי' רש"י בזבחים בסוף פ' קבלה שפי' הא לאכול ולאכול דבר שדרכו לאכול מצטרף והכי דוק מינה אכילה והקטרה אבל אכילה ואכילה מצטרפין לפגל אע"ג דחשב לחצאין, ל"ה · ר"ל דלא נימא דלא ליקבע בפגול אם לא שיחשב בשיעור כזית בפעם אחת שיחשב מחשבה בשיעור ראוי לאכילה אבל כשיחשוב בחצי זית ואחר כך בחצי זית הוה אמינא דלאו מחשבה היא כיון דבכל פעם לא חשב בשיעור קמ"ל דמחשבה היא משום דמצטרפין · מ"מ גם כן יש ליישב מה שפירש כאן וליישב מה שהקשינו איך דייק לאכול ולאכול בשני מחשבות מלאכול ולהקטיר דמיירי במחשבה אחת משום דדייק הכי דוקא שני אכילות במחשבה אחת אין מצטרפין דהיינו לאכול ולהקטיר דהוו שתי אכילות של אדם ושל מזבח אבל שתי מחשבות באכילה אחת מצטרפין:

הדרן עלך כל המנחות ת"ל ית'

פרק הקומץ את המנחה

ד' י"ג ע"א **רבי** יוסי אומר פסול · בגמרא מפר' טעמא, ל"ה. גמרא, מהו דתימא דטעמא דר' יוסי משום דסבר אין מפגלין בחצי מתיר, פי' שאם חשב לעבוד למחר חצי מתיר לא פגל והך לבונה חצי מתיר הוא דבין קומץ בין לבונה מתירין השירים ואפי' רישא כי חשב בהקטרת קומץ עבודת חצי מתיר הוא ופליג ר' יוסי קמ"ל דבהא מודה דטעמא לאו משום הכי אלא משום טעמא דמפרש לקמן דאין מתיר מפגל את המתיר · ל"ה:

אין

אין מפגלין בחצי מתיר · פי' אין הקרבן מתפגל כשחושב מחשבת פגול בחצי מתיר דהיינו כשחושב להקטיר למחר הלבונה וה"ה נמי לקומץ מפני דשניהם מתירין השירים וילטרך לחשוב בשניהם ואם חשב באחד מהם לא פגל :

וקשיא מאי שנא מחלב ודם דשניהם מתירין הבשר ותנן לזרוק דמו למחר פגל אע"ג דלא פגל באמורין ולא פליג ר' יוסי · וי"ל דהאמורין אינן מתירין הבשר שהרי אם לא הוקטרו אמורין כשר ושחשב בזריקת הדם חושב בעבודת' ולכך פגל וכשחשב באמורין נמי פגל לא הוי מטעם שחשב במתיר אלא דמפני שחשב בדבר הניתר והוי כחושב בבשר שהוא דבר הניתר דפגל משום דהאמורין נתרין על ידי זריקת דם לגבוה כמו הבשר ולכך לא בעי שיחשב מהם כי אם בכזית כמו בשר או בשירי מנחה ולא בעינן שיחשב בכולן כ"א בכזית שיש בו שיעור אכילה , וה"ה לבונה אם היתה נתרת ולא מתיר דיפגל בכזית ממנה וכ"ש בכולה , אלא טעמא דכי חשב בה לא פגל משום דהיא מתרת שהרי הקטרת לבונה מעכבת דאפי' חסר לבונתה תנן בפרקין דלעיל דאם חסר לבונתה פסולה וכיון דמתיר הוא כמו הקומץ הילכך בשחשב בה לבד ולא בקומץ הרי חשב בה בחצי מתיר והוה אמינא דטעמא דר' יוסי דלא פגל הוי משום דאין מפגלין בחצי מתיר אם לא שיפגל בכולו :

וקשיא דאיך נימא דכי חשב בחצי מתיר דלא פגל עד שיחשב בכולו הלא לזרוק מקצת תנן דפגל דהיינו בקצת המתיר אע"פ שלא חשב בכולו כדתנן לזרוק דמו למחר או מקצת למחר דפגל ולא פליג ר' יוסי :

וי"ל דודאי כשאין שם כי אם מתיר אחד כמו גבי דם ופגל בקצתו עבדינן כאלו חשב בכולו דקצת ממנו ככולו דמי מאחר דבמה שפגל הוי ממין מה שנשאר שלא פגל בו אבל כשהמתיר הוימשני מינין כגון הכא דקומץ ולבונה לא חשבינן להו בחצי במתיר דחשב באחד מהם דהיינו בקצת המתיר כאלו חשב בכולו מאחר דמה שלא חשב אינו ממין מה שחשב בו :

עוד יש להקשות איך נימא דאי לא תנא מודה ר' יוסי בזה דפגול וחייבין עליו כרת הה"א דפליג ואיך נוכל לומר דפליג ברישא ותנא דמתני' פלגינהו בקומץ ולבונה , דכי פרכינן למה ליה למיתני רבי יוסי ר"ל דהכי איבעי ליה למיתני הקומץ המנחה לאכול שיריה ולהקטיר קומצה למחר פגול וחייבין עליו כרת להקטיר לבונתה למחר רבי יוסי אומר פסול ואין בו כרת ואי הוה תני הכי הוי משמע דדוקא להקטיר לבונתה פליג ולא בקומצה דתנא ביה וחייבין עליו כרת דמשמע לכ"ע ודלא פליג בה ר' יוסי כמו בלבונה דמתיר לה באפי נפשה ואי הוה פליג ר' יוסי בקומץ כמו בלבונה הכי אבעי ליה למתני הקומץ המנחה לאכול שיריה למחר פגול וחייבין עליו כרת להקטיר קומצה למחר או להקטיר לבונתה ר' יוסי אומר פסול ואין בו כרת וחכמים אומרים פגול וחייבין וכו' ומדלא תני הכי משמע דלא פליג ברישא :

ונ"ל דר"ל דה"א דמאי דנקט להקטיר לבונתה ר' יוסי אומר פסול ואין בו כרת ולא נקטיה גבי להקטיר קומצה אע"ג לפי מאי דר"י אמר דטעמיה משום דאין מפגלין בחצי מתיר דאין לחלק בין להקטיר קומצה ובין להקטיר לבונתה אפ"ה לא נקטיה כי אם גבי לבונתה משום דר' יוסי לדבריהם דרבנן קאמר להו דפסול ואין בו כרת ואמר להו לדידי אפי' בלהקטיר קומצה אמרינן דפסול משום דחצי מתיר חשבינן ליה ואע"פ שעיקר היתר שעשה ההקטרה הויא מן הקומץ שהוא היה נקטר ראשון אפ"ה חצי מתיר חשבינן ליה הואיל והקטרת לבונה מעכבת אלא לדידכו דאמריתו בלהקטיר קומצה דפגל אודו לי בהא דלהקטיר לבונתה דלא פגל משום דבלהקטיר קומצה כיון דהוא עיקר ההקטרה תוכלו לומר דכמתיר שלם דמי אבל לבונתה שאינו עיקר המתיר כחצי מתיר דמי אודו ליה מיהא דלא פגל דהא אין מפגלין בחצי מתיר, וקאמרי ליה מה שינה זה מן הזבח דהוי מדמי רבנן לבונה לאמורין דגם האמורין היו נקטרין כמו הקטרת לבונה ומפגלין בהם כמו כן בלבונה מפגלין, וקאמר להו ר' יוסי דאמורין מן הזבח אבל לבונה אינה מן הזבח , דר"ל דאמורין לאו חצי מתיר הוא אלא דבר הניתר אבל לבונה מתיר הוא והוי חצי מתיר ואין מפגלין בחצי מתיר, ובתר הכי נפרשהו מה ר"ל מה שינה זה מן הזבח לפי מאי דפרשי' דר' יוסי משום דאין מפגלין בחצי מתיר :

ע"ב **קמ"ל** דלעולם מפגלין בחצי מתיר אלא טעמא דר' יוסי משום דאין מתיר מפגל מתיר או חצי מתיר אין מפגל חצי מתיר אחר אם לא שיפגל באותו מתיר שעוסק בו :

וא"ת והלא כל העבודות מתירות ואמרי' דמחשבין מעבודה לעבודה אלמא מפגלין ממתיר למתיר ומתיר מפגל מתיר אחר אע"פ שהוא מעכינו מ"מ מתיר אחר הוא :

וי"ל דנוכל לומר דעבודות לאו מתיר הוא אע"ג דעל ידם הזבח נכשר מ"מ לא מקרי מתיר כי אם זריקה או הקטרה . וא"נ אפי' נימא דמתיר חשבינן להו איכא למימר דשאני התם דגלי קרא דא"כ לא משכחת פגול שהרי עיקר הפגול הוי מעבודה לעבודה , והטעם משום דבאותו עבודה מפקר הוא ואינו מחשבה עבודה :

וא"ת והלא מלינן לאשכוחי הפגול שיהא בניתר לבד ולא שיפגל ממתיר למתיר בד' עבודות דליכא למימר כדתירלנו דהתם היינו טעמא משום דבלאו הכי לא הוה משכחינן פגול שהרי הוה מלינן לאשכוחי ליה בפני עלמו :

ר"ל דז"א משום דקרא קא בעי שיהא פגול בשני אכילות באכילת אדם ובאכילת מזבח דכך גזירת הכתוב כדכתיב אם האכל יאכל והרי לעולם נימא דבאכילת מזבח לא מלי אשכוחי ליה כי אם מעבודה לעבודה הוי לכך התם אמרי דמפגלין ממתיר למתיר משום דבלאו הכי לא מלינן לאשכוחי פגול באכילת מזבח אבל כל כמה שנוכל להעמיד

להעמיד שיהא הפגול באותו מתיר נעמידהו כן שיחשוב במתיר עצמו שעוסק בו מעבודה לעבודה ולא במתיר שאינו עוסק בו :

ויש להקשות כיון דאמרינן השתא דאע"ג דאין מתיר מפגל מתיר, אחר מ"מ באותו מתיר שעוסק מפגלין מעבודה לעבודה דכמו כן כי ס"ד דנימא דטעמיה דרבי יוסי משום דאין מפגלין בחצי מתיר הוא דנימא דדוקא בחצי מתיר אחר שאינו מענין מה שעוסק בו נימא דאין מפגלין והיינו כמי שעוסק בקומץ וחושב לפגל בלבונה אבל באותו חצי מתיר שהוא מענין מה שעוסק דהיינו כגון שעוסק בקמיצה וחושב להקטיר קומצה למחר אימא דפגל ואיך הוה ס"ד דפליג ר' יוסי :

וי"ל דלא דמי דלגבי ענין דאין מפגלין בחצי מתיר ודבעינן מתיר שלם אין לחלק בין אותו שעוסק בו לאחר דלעולם לאו מתיר שלם הוא אבל בטעם דאין מתיר מפגל מתיר אחר יש לומר דהפגול נקבע בקל במה שעוסק בו מדבר אחר :

וכן אתה אומר בשני בזיכי לבונה · פי' שאם הקטיר האחד מבזיכי לחם הפנים על מנת להקטיר האחר למחר אינה מחשבה לפגל · ל"ה . וקשיא דבלא טעם זה דאין מתיר מפגל מתיר תיפוק לי דלא פגל מפני שפגל בעסק חצי מתיר שהרי הקטרת שתיהם עבודה אחת היא והרי הוא מחשב בעסק חצי הקטרה ובעינן שיפגל בעסק מתיר שלם לר' יוסי כדפרישית לעיל, וגם אע"פי שנאמר דמתני' בחצי מתיר ודמתיר מפגל מתיר וגם כי נימא דאף כשעוסק בעבודת חצי מתיר מפגל דאפ"ה יש לחלק דדוקא כשהוא עוסק בעבודה אחרת שאינו מפגל בה דהיינו שקומץ ומחשב בהקטרה אבל כשמחשב לפגל בעבודה דחצי מתיר דאותה עבודה שעוסק בה אין לו להתפגל כל כך מפני שכל זמן שמפגל לחשב בעבודה אחרת הוי ראוי להתפגל יותר מכשהוא מחשב באותה עבודה :

ומ"מ האי קושיא ליתא אלא למאי דאמרינן בסוף פרק זה יתיב רב מנשיא בר גדא קמיה דאביי ויתיב וקאמר משמיה דרב חסדא אין הקטרה מפגלת הקטרה, לכ"כ לפרש כפי' התוספ' שפי' שחושב בשעת סלוק שני הבזיכין בין להקטיר אחת מן הבזיכין למחר או שניהם דהוי מחשב מעבודה לעבודה בשעת עסק מתיר שלם שהרי מחשב בשעת סלוק שתיהן :

וא"ת והלא אית ליה דמפגלין בחצי מתיר ובלבד שיהא מהמתיר שעוסק בו ולא ממתיר אחר כדי שלא יהא מתיר מפגל מתיר וכאן הרי הוא מפגל בחצי מתיר שעוסק בו ולא ממתיר שאינו עוסק בו וא"כ אמאי נימא דלא פגל :

ומ"מ לפי פי' התוס' שפירשו דחשב בשעת סילוק בזך אחד להקטיר בזך חבירו למחר ונמצא שאז מפגל ממתיר למתיר לא פגל וגם ליכא למימר דתיפוק לי דלא פגל משום דלא חשב בעסק מתיר שלם משום דבשעת סילוק בזך שני שחשב עליו כבר בשעת סלוק הראשון להקטירו למחר חזר וחשב עליו להקטירו למחר ונמצא שחשב עליו בשעת סלוק שני בזיכין דהוו מתיר שלם ומ"מ לא פגל משום דאין מתיר מפלג מתיר והרי כשחשב עליו בשעת סלוק ראשון היה מחשב ממתיר למתיר :

עוד כ"ל דאפי' חשב בשעת סלוק שני הבזיכין ביחד להקטיר בזך אחד למחר דאז חשב בשעת עסק מתיר שלם לגמרי אפ"ה הוי מחשב ממתיר למתיר ואע"פ שהבזך שחשב עליו הוי ניתר באותו עסק שחשב בו אפ"ה הוי מפגל ממתיר למתיר הואיל דכל עסק העבודה שמחשב בה אינה באה להתיר אותו בזך שחשב עליו לבד כמחשב במתיר אחר שאינו עוסק בו דמי שהרי מאחר דבעינן שיחשב בשעת עסק מתיר שלם לפגל חצי מתיר שניתר על ידי אותו העסק שעוסק בו א"כ בעינן נמי שכל עסק המתיר ההוא יבא להתיר אותו חצי מתיר שמפגל בו לבד שהרי מאחר שחצי העסק הבא להתיר מתיר שאינו חושב בו אינו מועיל לפגל חצי מתיר זה שחושב בו מפני שאין מתיר מפגל מתיר אחר שאינו עוסק בו שאין לו עסק שיועיל לו לפגלו אלא חצי העסק ואנן בעינן שיחשוב בשעת עסק מתיר שלם א"כ בעינן שכל העסק יהיה ראוי לאותו חצי מתיר :

ומ"מ קשה לדעת זה מה שאמר שני בזיכי לבונה דמשמע דאם חשב בשניהם יועיל ואמאי והלא כל העסק בא מכל אחד מב' המתירים ונמצא שאין לכל אחד משניהם כי אם חצי עסק :

וי"ל דכיון דחושב על שתיהן בשעת עסק שתיהן כגוף אחד דמו ונמצא דקאי כל העסק לכל חלק וחלק אבל כשחושב על בזך אחד לבד בשני הסלוקים הואיל ולא חשב אלא על חצי מתיר לא קאי ליה עסק בכל המתיר האחר כי אם סילוקו ואין כאן עסק שלם כדפרישי' :

וא"ת אמאי אצטריך לשנויי ליה מהו דתימא טעמא דר' יוסי בלבונה משום דלאו מינא דמנחה היא כו' לימא ליה מהו דתימא התם דאין עוסק כלל באותו חצי מתיר שחושב בו אבל כאן כיון שחצי העסק שעוסק בו הוי באותו חצי מתיר אימא לפגל קמ"ל :

ושמא י"ל דלא חשיב האי מילתא לרבותא דסבר דאין לחלק בזה ושכאלו אינו עוסק בו דמי, אי נמי רבותא יתירא לאשמועינן דסד"א דכיון דמינא דהדדי נינהו דכחד גוונא דמי וכל העסק הוי לכל הדא והדא מינייהו :

אי נמי נוכל לומר דהיינו מאי דמתרץ דלאו מינא דמנחה היא ולא קאי כלל מן העסק ללבונה אבל בזיכי לבונה דמינא דהדדי נינהו ולכל הפחות חצי העסק קאי למתיר המתפגל אימא מפגלי שהרי הטעם דמינא דהדדי נינהו ודאינן חלוקין כמו קומץ ולבונה גורם שלפחות חצי העסק נעשה בשבילו :

מאי וכן · פי' פשיטא דכל היכא דאיכא שני מתירין פליג ר'

רבי יוסי. לא מינא דמנחה דזו סולת וזו לבונה · ל"ה: והא קתני סיפא מה שינה זה מן הזבח, וא"ת ולעיל דס"ד דטעמא דרבי יוסי הוי משום דאין מפגלין בחצי מתיר כמו כן לקשי ליה והא מדקתני סיפא מה שינה זה מן הזבח אלמא לאו טעמא משום דאין מפגלין בחצי מתיר. וי"ל דהיינו נמי שאינו מן המנחה שיהיה לכך נקרא ניתר אלא הוי מתיר ואין מפגלין בחצי מתיר אבל דם ואימורין הכל מן הזבח הילכך הדם מתיר האימורין וא"כ מחשבין בהם הואיל והם ניתרין לגבוה כמו בשירים של מנחה ובבשר של זבח להדיוט דמחשבין בקמצם וכי היכי דמשני הכא הוה מצי לשנויי התם:

לאכול אחד מן הסדרים, פי' התו' דה"ה אחד מן החלות דהא בגמרא אמרי' טעמא דר' יוסי דפלגינהו מפלגי וכל חלה נמי חלוקה לגוף אחד דכתיב שתים עשרה חלות:

הקטיר שני בזיכין לאכול אחד מן הסדרים · לכך נקט שני בזיכין לאשמועינן דגם אפי' במפגל בסדרין דהוו לגבי בזיכין כמו שירים לגבי קומץ דבעי' שיחשוב בשעת עסק מתיר שלם שכמו שכשהוא מפגל במתיר בעינן שיחשב בשעת עסק מתיר שלם כמו כן נמי כשהוא מחשב בשירים בעינן שיחשב בשעת עסק מתיר שלם שלעולם בעינן שתהא המחשבה בשעת עבודה שלימה ולא בחצי עבודה, אך מ"מ יש חילוק בין מפגל במתיר ובין מפגל בשירים דמפגל במתיר בעינן שיהא עסק כל העבודה בא להתיר אותו מתיר כדפרישית לעיל שאלמלי לא היה בא כי אם חצי עסק העבודה להתירו לא היה מתפגל הואיל ואין חצי האחר מועיל לפגלו שאין מתיר מפגל מתיר אשתכח דאין שם עסק מועיל לפגלו כי אם עסק חצי מתיר ואנן בעינן עסק דכוליה מתיר אבל גבי שיריים לא בעינן שיהא כל העסק בא להתיר אותם השיריים כמו הכא גבי בזיכין דמפגלין סדר אחד שאם נאמר שכל בזך ובזך מתיר סדר שלו א"כ הבזך שאינו מן הסדר שחשב עליו אינו בא להתיר סדר זה שחשב עליו ואפ"ה אמרינן דמתפגל אלמא לא בעינן שיהא כל העסק בא להתיר חצי שירים אלא משום דדוקא גבי מתיר שאין מתיר מפגל את המתיר ואם לא יבא כל העסק להתירו נמצא דלא קאי חצי העסק למתיר המתפגל הילכך בעינן שכל עסק המתיר יבא להתירו כדפרישית אבל גבי שירים אפשר דמתיר זה יצטרף בעסק כדי לפגל שירים של מתיר חבירו דדוקא גבי לפגל מתיר כיוצא בו אמרי' דאינו מפגל אם לא יבא להתירו אע"פ שהוא מצטרף בעבודה אחת עם עסק המתיר שמתיר זה שבא להתפגל חשוב כמוהו ואין לו להתפגל במחשבת חבירו ואע"פ שהיה חבירו שייך אלו שמתיכן הם בעסק שחשב בו ואמר מאמרו לפגל היו מצטרפין להעשות בו עסק אחר ועבודה אפ"ה הואיל ואינו בא להתיר המתיר המתפגל לא יצטרף לסייע לחצי אחר להקרות עסק שלם כדי לפגול הואיל ואינו בא להתירו · אבל גבי שירים שאינם חשובים כמו מתיר וראוים להתפגל במחשבת מתיר אחר שאינו מתירם יותר ממתיר שלהם נאמר שהם יתפגלו במחשבת חצי המתיר שלא בא להתירם הואיל והוא שייך אגל מתיר שלהם שהוא מצטרף עמו להעשות עסק אחד והילכך נהי דבעינן שיחשוב בשעת עסק שלם גם לשירים כמו למתיר מ"מ לא נבעי שיבא כל העסק להתירם רק שיבא חציו להתירם ואידך חצי העסק מצטרף עמו לעשות הצטרפותם עסק אחר, שבכך יש די כאלו בא כולו להתירם:

ומ"מ באותו חצי עסק שאינו מתיר שלהם לא היו מתפגלין אם חשב בו לבד ואפי' היינו נותנים לו דין וחשיבות של עסק או בעסק שלם אחר דלא שייך להם לבד לא היו מפגלין בו אע"פ שחשב בעסק שלם הואיל דלא שייך בהתרם כלל אבל מפני הצטרפותו עם מתיר שלהם עבדינן ליה לגבייהו דשירים כאלו גם הוא מתיר · וזה הדרך שפירשנו אם נאמר שכל בזך מתיר סדר שלו · אבל נוכל לומר דכל שני הבזיכין באין להתיר כל סדר וסדר והוי כל העסק בא להתיר סדר זה שפגל בו:

ומ"מ נראה לומר שכל בזך בא להתיר סדרו שאם נאמר ששתיהן בכלל באים להתיר בכלל א"כ עבדינן הבזיכין כחד גופא ומאחר דאינהו חד גופא גם הסדרים כחד גופא אמאי לא יתפגל סדר זה במחשבת חבירו לר' יוסי מאחר דכחד גופא נינהו, דאין לומר דנעשה הבזיכין כחד גופא והסדרים כשני גופין לפי שאין סברא לומר כן משום דאם לא יתירו הבזיכין כי אם אחד מן הסדרין הרי לא יהא מותר אלא אחד מהם ואי זה הוא מהם שנאמר שזה מותר וכיון שלא ידענוהו לא יתירו כלל, ואם נאמר שיתירו זה וא"כ יתירו חבירו הרי אין סברא לומר כן לפי שמאחר שעשו היתר אחד וא"כ דיתירו שניהם בבת אחת בשני גופין א"כ נמלא דגוף אחד יתיר שני מיני שיריים והרי אין ראוי לומר כן דמאחר דהמתיר אחד אין לנו לעשות לו (כי אם) להתיר כי אם שירים אחד ולא שני שירים כמו שמלינו בקומץ ושירים דמנחה:

ומ"מ נוכל לומר דעבדינן נמי סדרים כחד גופא לגבי ההיתר ומ"מ הואיל וגופין חלוקין הם אינם מתפגלין האחד בפגול חבירו מידי דהוה אירך ימין ושמאל דגמרא דלעו"ג דחד גופא נינהו אמרי' דלר' יוסי אם פגל בירך ימין לא נתפגל של שמאל:

ומ"מ מטעם אחר נראה לומר דכל בזך ובזך מתיר סדרו מפני שאם נעשה הבזיכין כגופא א' ומתיר אחד אמאי אמרי' בשני בזיכי לבונה דאין מתיר מפגל מתיר. ופרשנוהו לעיל דמיירי דחשיב בשעת סלוק שתיקן להקטיר אחד מהם ודאינם מפגלין אותו מפני שאין אחד מן הבזיכין בא להתיר חבירו והוי מתיר מפגל מתיר ואלמלי נעשה

אותם כאחד גופא הרי אין כאן מתיר מפגל מתיר אחר אלא כל המתיר שהם שני בזיכין מפגל חציו וכשאליו מתפגל הרי גם חצי האחר מתפג דדמי לקומץ דמנחה להקטיר חצי אותו קומץ למחר דהכל פגל ודאי אמרי' דקצת המתיר מצטרף לקצת האחר לפגל או תו קצת המתפגל שבכל אחד ואין כאן חצי מתיר ואפי' היה מבדרו אין בכך כלום לפי שכל המתיר בכללו מתיר כולו בכללו וכשהוא חושב לפגל חציו חושב בעסק כל המתיר המתירו לפי שכולו בא להתיר גם קצתו כמו כולו ושקצת מתפגל גם כולו מתפגל שבכל אחד א"כ אם נבוא לומר שבני בזיכין אלו היו כגוף אחד היו מתפגלין שתיהן בחשבו לפגל אחד מהם בעסק שתיהן ומדלא אמרי' הכי שמע מינה דכשני גופין דמו וכדפי', ע"כ תוספ' :

אומר היה ר' יוסי פגל בירך של ימין לא נתפגלה ירך של שמאל· ימין ושמאל לאו דוקא · ל"ה · ר"ל דלא נימא דוקא כשפגל ירך ימין שהוא אבר חשוב לא היה דעתו לפגל עוד בשאר לפי שחשוב פגלו ועיקר היה דעתו שלא יתפגל בקרבן עוד אבל בשמאל שאינו חשוב כל כך נימא דדעתו לפגל בכולו לפי שהניח העיקר · ולכך פי' דלאו דוקא דאדרבא אי בתר האי הוה אזלינן היה לנו לומר להיפך דכשפגל פגל יותר . והרי אין לטעות בזה דימין ושמאל לאו דוקא שהרי מפרש טעמא משום דאי בעית אימא כו' לפי הטעם דמפרש אין לחלק בין ימין ושמאל אלא אורחא דעלמא נקט דלוקחין בלשונם הימין תחלה לפי שהוא חשוב יותר :

אומר היה ר' יוסי · לאו לפרושי טעמא דמתני' אתא שהרי שתי יריכות ראוים להיות גוף אחד יותר מן הסדרים אלא שכך קים ליה לרב הונא דאף בכה"ג אמר ר' יוסי דאם פגל באחת מהם לא נתפגלה חברתה ואע"פי שפי' רשנו שדין שירים דמנחה הוא כדין זבח הניתר שגוף אחד הוא הואיל והמתיר מתירם ביחד מ"מ היינו דוקא לגבי הסתר כדפי' במתני' אבל לגבי פסול לא הואיל דחשב בחדא לא עדיף מטומאה כדקאמר · ומ"מ מהני מה שבכל אחד גם לגבי פגול שאם חשב לאכול כזית מן הזבח בסתם מתפגל כולו הואיל והוא אינו מקום ידוע שהפיגול חל עליו או אפילו חשב לאכול כזית מאחת מן הירכים הואיל ולא פירש של ימין או של שמאל דבכל חדא מינייהו חל הפגול דאיכא למימר בכל חדא מינייהו בזאת חשב, ואפי' פגל בזבח ואמר בכזית של אחד מן האיברים נראה לומר דפגל כולו מידי דהוה אשירים שאם פגל כזית מן השירים ואמר מקצת של שירים של צד ימין או של צד שמאל מתפגלות כלן כמו כן בזבח ואין טעם בירכים שלא נתפגלה האחת בפגול דחבירתה אלא מפני שהן חלוקות ומפורדו' זו מזו ודמי קצת לחילוק חלות וסדרים ואע"פי שמתחברות על ידי הגוף מ"מ מהני להו פירודן לחלקן :

וא"ת הואיל ותולה הטעם כאלו איטמי חד אבר שר"ל אבר שנפרד מחבירו כמו כן היה לנו לומר בכל אברי הזבח דנעשה אותם כאלו נפרדו כל אחד מחבירו שהרי פגול דלא נתפרשו כאיברים לטומאה שנתפרשו ונפרדו והטעם מפני שמפרידם בדיבורו באומרו אבר פלוני :

וי"ל דאפילו הכי לא מהני פירוד דיבורו אלא בירכים שמפורדים קצת שהרי דיבורו אינו פירוד גמור שהרי אינו אומר בזה אני מפגל ולא בחבירו שאם ראוי לגרום להם להתפגל ביחד אינו מוגעו כמו שאינו מוגעו בכל הירך עצמו ואין המניעה אלא מצד שמפורדים אין הפגול נמשך בשניהם כשחושב באחד מהם דהואיל וקבעו שם הפירוד אינו מגיעו להמשך וא"כ היינו דוקא באלו שחלוקים קצת אבל לא בשאר איברים וכן אם אמר בצד אחד מהשירים :

וא"ת לישמועינן מתני' לר' יוסי דלא פגל ירך של ימין ואנן ידעינן דכ"ש סדרים וחלות דחלוקין טפי, וי"ל דנקיט סדרים וחלות לרבותא דרבנן דטפי עדיף לאשמועינן בה איסורא אליבא דרבים :

אלך איטמי חד אבר לאחר שהופרש מן הבשר, ל"ה ' ממנו ולא מחבירו · וקשיא דילמא לחלות ולסדרים אתי ולא לירכים · וי"ל דעל זבח כתיב א"כ צריך לאוקמיה. האי מיעוטא אזבח ולא מצינן לאוקמי ליה כי אם אירכים · וא"ת ורבנן מאי דרשי ביה · וי"ל דאדרבא דרשי ממנו בכל מקום שיאכל ממנו אף בלד שלא פגל בו שבכל קרוי ממנו מפני שמחוברים לגוף ואף בחלות וסדרים מפני שנעשים שירים אחריהם בהיתר אחד דכחד גופא דמו אבל לר' יוסי דעשה חלות וסדרים כשני גופים א"כ אין לדרוש ממנו בכל שיריו גם בזבח לא ידרוש בכל מקום ממנו דהואיל דתפרש ממנו· לגבי סדרים ממנו דוקא כשנפרשו כיוצא בו אע"פ שלא נכתב עליו מפני שאנו דורשים פסוקי פגול שנכתבו על הזבח כאלו נכתבו במנחה והואיל דבמנחה נדרוש ממנו ולא באחרת כמו כן בזבח שעיקרו נכתב אין לדרשו בכל מקום ממנו אלא ממנו ולא בחבירו ואין למצוא אותו כי אם בירכים מפני שחלוקות קצת :

וישׁ להקשות דהאי ממנו מבעי ליה לדרשא אחריתי בפרק קבלה ממנו ולא שנים ואי זה זה חוץ לזמנו ולמעוטי חוץ למקומו · וי"ל דלמסקנא אינו כשאר שיטא לדרשא זו שהרי פריך ליה אדרבא ממנו זה חוץ למקומו ולמעוטי חוץ לזמנו ואצטריך לאוכוחי חוץ לזמנו בכרת וחוץ למקומו בפגול לבד מקרא אחרינא וממנו לאו למיעוטא דחוץ למקומו אתי הילכך מוקי ליה ר' יוסי הכא למיעוטא דלא מחבירו · ולא נראה דלמסקנא דסתם אתי ממנו לומר אחד ולא שנים, אלא נראה לתרץ יותר דתרתי דרשות חזי ממנו הך דהכא והך דהתם :

לעולם אין בו כרת, פי' בלחם האחד שלא חשב עד שיפגל בשתיהן החלות בכזית · כלומר אפי' לא פיגל אלא בכזית בין שתיהן הוו כולהו פגול · פיגל באחת מהן לא · פי' לא נתפגלה חבירתה אלימא רבנן אפי'

אפי' באחת נמי · דהא אמרי' במתני' זה וזה פגל, ל"ה, · וקשיא דה"מ לרבנן כשחשב בכוליה מתיר כגון בשחיטת שני כבשים אבל הכא אימא דכזית משניהם מיירי אף כשחשב בחלי מתיר ואשמועינן דאף בחלי מתיר כשחשב בשתיהן בכזית דפגל אבל בכזית דחלה אחת לא מפגלא חבירתה לרבנן דמתני', וי"ל דר"ל בכזית משתיהן ובשתיהן וא"כ לא אשמועינן רבותא במתירין כי אם בחלות דמצטרפות והיינו דקאמר אילימא דרבנן כו' · וא"ת א"כ היה לו להזכיר בשניהן כמו בשתיהן, וי"ל דלא בא לפרש אלא על מה דשקיל וטרי בחלות דהדא מינייהו נקט וזהו הדין לכבשים, ועוד דבשני כבשים איירי ברייתא דומיא דמתני' ועל מתני' קיי מא ברייתא :

ומ"מ קשה מדקמשני לעולם רבנן ואימא עד שיפגל בשניהן מכלל דעד השתא לא אסיק אדעתין אליבא דר' בשניהן, וי"ל דאע"ג דלא נימא בשניהן לא הוי משום דלא אסיק אדעתיה נמי מעיקרא דבשתיהן ר"ל ובשניהן אלא שבא לתרץ ד"א נשנה בשתיהן כמו שהיה נשנה בברייתא אלא נשנה בשניהן (שלא הוזכר בברייתא ולא במשנה בשניהן שהוזכר בה) ושהחליף תיבת שתיהן שהוזכר בה לתיבת שניהן שלא הוזכר בברייתא :

שתיהן אין אחת מהן לא · וקשיא איזה טעם יש לומר דשתיהן בא למעט אחת מהן והלא היה לנו לומר דלהוי פגול טפי כשחשב באחת מהן שיעור אכילה בכזית מכשחשב בשתיהן בכזית דהוי בכל אחד ואחד חצי זית וליכא שיעור אכילה בחדא מינייהו וצריכין להצטרף לשיעור והיה לנו לומר דלא פגל משום דזיל הכא ליכא שיעורא וזיל הכא ליכא שיעורא ואפי' הכי אמרי' דפגל ודמצטרפין כ"ש דיש לו לפגל כשחשב כזית בחלה אחת דאין צריך שיעור לצרוף, וי"ל דדייק הכי דר"ל דבאחת מהן לא דאי ס"ד דבאחת מהן נמי פגל בכולן אלמא דכחד גופא דמי דאי לאו כגופא חד הוו אם פגל באחד לא נתפגל חבירתה ומדגופא חד דמו א"כ כשיפגל בשתיהן בכזית יש לנו לומר דהוי פגול טפי מכשיפגל בכזית באחת שהרי כשפגל בכזית באחת אע"ג דכחד גופא דמו מ"מ לא פגל כי אם בחלק אחד מן הגוף דהיינו [חלה] אחת אבל כשפגל בשניהם בשני חלקים מן גוף מכל אחד חצי שיעור דהיינו חצי זית מכל חלק א"כ ראוי הוא להתפגל יותר משחשב לפגל בכזית דחלה אחת ולכך קאמר דאי רבנן אפי' באחת נמי אלא פשיטא ר' יוסי :

וקשיא שהרי אפי' כר' יוסי לא אמרו שהרי ר' יוסי מודה דבאותה חלה שחשב עליה מפגלא והכא קאמר דלעולם אין בו כרת עד שיפגל בכזית בשתיהן אבל באחת אין בו כרת :

וי"ל דהכי קאמר אלא פשיטא ר' יוסי דנימא דלעולם אין בו כרת עד שיפגל בשתיהן ר"ל דלעולם אין בו כרת לאו כל מכל אחת מהן עד שיפגל בשתיהן אבל אם חשב באחת מהן לא יתחייב כרת לאוכל מכל אחת כי אם לאוכל מאותה שחשב בה לבד כר' יוסי · וכן פירש"י דקאי ללחם שלא חשב בה כדפרי' לעיל :

אא"ב חד גופא הוא, פי' אא"ב דגבי ירכות חד גופא הוא ואם פגל זו נתפגלה זו מצטרפות החלות כחצי זית מזו וחצי זית מזו כי ערבינהו וחשב ע"מ לאכול כזית למחר בין שתיהן מהני להו מה שערבן במחשבתו כאלו באו שתיהן מגוף אחד דאמרינן לקמן דעירוב מחשבתו מהניא לצרפן וגבי חלות היינו טעמא דבאחת לא נתפגלה חבירתה משום דלאו מחד גופא א"ו ובמחשבתו נמי לא עירבן אלא אי אמרת גבי ירכות דמחד גופא אתו דתרי גופי נינהו ואם פגל זו בלא זו לא נתפגלה זו גבי חלות כי ערבן לאכול כזית משתיהן מי מצטרפי מי מהניא עירוב מחשבתו למהוי חד גופא טפי מחיבור זבח דלא מהני להו לירכות להצטרף, ל"ה :

וקשיא דחד גופא נינהו ותרי גופי נינהו דקאמר משמע דלחלות דאיירינן בהך ברייתא דמייתינן דלעולם אין בו כרת כו' קאי ולא אירכות דמינייהו לא איירי ברייתא דשקלינן וטרינן עליה. ועוד איזה דמיון הוא שבא לדמות לומר דאם גבי ירכות נימא דחד גופא נינהו כי לא ערבינהו במחשבתו דהיינו כשחשב באחת מהם לבד דמשום הכי נימא גבי חלות דכי ערבינהו להו כחד גופא אע"ג דתרי גופי נינהו מאחר דאמרינן דאם פגל זו לא נתפגלה חבירתה והלא אע"פ שנאמר בירכות דהוי חד גופא בלא עירוב מחשבה אין לנו לעשות חלות שהם שני גופים כאלו הם גוף אחד מפני עירוב המחשבה שבשביל המחשבה למה לנו לעשות שני גופים גוף אחד, ואם באנו לעשות בשביל עירוב מחשבה שני גופים גוף אחד הרי נוכל לומר כן אע"פ שנאמר דגבי ירכות לא כגוף אחד דמו שהרי הא לאו בהא תליא :

לב"נ דחלות לירכות מדמה להו משום דכי היכי דירכות דהוו שני גופים חלוקים אפי' הכי מפני שיש להם שורש שמחברם נחשבים כגוף אחד כמו כן בחלות אע"פ שהם גופים חלוקים מ"מ מפני שורש חבור שיש להם שנתקדשו ביחד ומונחים מביאה בכלי אחד יש לנו לעשות כגוף אחד ומדמה ירכות וחלות להדדי, וה"ק אי אמרת בשלמא גבי חלות דחד גופא נינהו מ"ה מצטרפי ודנימא דכשפגל בכזית משתיהן מפגלי תרווייהו משום דכאלו חשב לאכול כזית מגוף א' דמי :

וא"ת א"כ דחד גופא נינהו כשפגל באחד אמאי לא מפגל חבירתה · וי"ל דהיינו טעמא כדמפרש בתר הכי משום דגלי קרא דכי פלגינהו מיפלגי · וכיון דנימא דגבי חלות דחשבינן להו כחד גופא יש לנו לומר כמו כן בירכות דחד גופא נינהו ואם פגל זו נתפגלה חבירתה משום דליכא בהו קרא לומר דכי מפלגינהו

מפלגי

מיפלגי כמו גבי חלות אלא אי אמרת תרי גופי נינהו חלות, ותרלה לומר דכמו כן יריכות תרי גופי נינהו ומשום הכי דכשפגל באחת לא נתפגלה חבירתה בחלות מי מלטרפי כיון דתרי גופי נינהו אין לנו לומר דחלי זית מזו וחלי זית מזו ילטרפו בכזית לפגל שתיהן דתרי גופי נינהו וכל גופא וגופא לא חשב בה כשיעור פגול ולא מפגלי כלל וכן נמי פירשו התוס':

דף י"ד ע"א **הא** מני ר' היא · פי' ור' יוסי לא איירי בה ולא תקשי לרב הונא, ל"ה · ר"ל דלעולם נוכל לומר דאם פיגל בירך זו לא נתפגלה זו. וגם כי פגל בשתי חלות בשניהן בכזית לא מלטרפי לר' יוסי דתרי גופי נינהו כמו יריכות והך ברייתא דעד שיפגל בכזית בשתיהן דמשמע מינה דגם ביריכות אם פגל באחת נתפגלה חברתה לאו ר' יוסי היא דלעולם לר' יוסי אם פגל בירך זו לא נתפגל חבירתה וג"כ כשפגל בשתי החלות בכזית בשתיהן לא פגל משום דדמי ליריכות כדפרי' לעיל אלא הך ברייתא דאמר דמפגלי החלות בכזית בשתיהן וה"ה בירכות באחת מהן ר' היא:

אומר אני שזה כשר להקטיר אימורין ולאכול הבשר דהא לא חשיב אלא חצי אכילה בחצי מתיר אבל אמר כזית משתיהן דערבן לחלות במחשבתו ואמר בכל אחד מן הכבשים (הריני שוחט ע"מ לאכול כזית מן הכבשים) הריני שוחט ע"מ לאכול כזית משתיהן מלטרפין, ל"ה· מה שפי' רש"י כשר להקטיר אימורין ולאכול הבשר ולא פירש שהחלות שפגל בהן כשרות, משום שזה כשר קא דייק דאי הוה קאי אחלות הוה ליה למימר אומר אני שאלו כשרות ומדקאמר שזה כשר משמע דקאי אזבח· ומ"מ נ"ל דגם החלות כשרות משום דאם נתפגלו החלות הרי נתפגל הזבח:

וא"ת הלא אפילו אם נתפגלו החלות לא יתפגל הזבח דהא תנן במתני' שחט הכבשים לאכול הלחם למחר הלחם מפוגל והכבשים אינן מפוגלין · וי"ל דל"ל דר' סבר דאם פגל בלחם דנתפגל הזבח דאי ס"ד למימר דסבר דפגל בלחם לא נתפגל הזבח אמאי נקט שחט כבש לאכול חצי זית מחלה זו דחשב חצי אכילה בחצי מתיר אפי'. שחט הכבשים לאכול החלות דהוי מתיר שלם באכילה שלימה אפ"ה לא נתפגלו הכבשים אלא ש"מ דל"ל דסבר ר' דאם חשב במתיר שלם ואכילה שלימה של חלות דנתפגלו הכבשים אלא משום דהוי חצי מתיר וחצי אכילה קאמר דלא נתפגלו החלות ולא נתפגלו הכבשים:

וא"ת אמאי לא קאמר אלו כשרות שהרי מחשבת הפגול היה בחלות והיה לו לומ' אלו כשרות והוה ידעינן דלא נתפגלו הכבשים, וי"ל דאיכא למימר דלכך נקט שזה כשר למידק דוקא משום דלא נתפגלו החלות הכבש כשר הא אם נתפגלו החלות יתפגלו הכבשים ולאשמועינן דסבר ר' דהיכא דפגל בלחם נתפגלו גם הכבשים דאי הוה נקיט החלות כשרות ה"א הא אם חשב באכילה שלמה החלות פסולות אבל מ"מ הזבח לא נתפגל מפני פגול החלות ולכך נקט דהזבח כשר דשמעינן מינה דאם חשב באכילה שלימה דהזבח מפוגל מאחר דנתפגל הלחם:

הא כזית משתיהן מלטרף, משום דסבר דכחד גופא נינהו. וא"ת אע"ג דלהוו חד גופא מ"מ לא ליפגלו משום דלא חשב במתיר שלם דהא השוחט את הכבש קאמר וחד כבש חלי מתיר הוא ואנן בעי' שיחשוב בעסק מתיר שלם. וי"ל דהך ברייתא נמי הויא במתיר שלם משום דהשוחט הכבש וכן חבירו תניא אלמא מיירי דחשב בשעת שחיטת שני הכבשים שהוא מתיר שלם ודייקינן דדוקא משום דחשב בכל כבש חלי זית הא אם חשב בכזית בכבש זה וכן בחבירו בדומיא דמיירי במחשבת חלי זית דהיינו שחשב בשני הכבשים מפגל משום דחשב באכילה שלימה משום דכזית משניהם מלטרף וחשב בעסק שלם שהרי חשב מחשבה זו בשחיטת שני הכבשים זו אחר זו:

וא"ת כמו דדייקינן טעמא דאמר חלי זית הא אמ' כזית משתיהן כו' כמו כן נידוק טעמא דאמר חלי זית מחלה זו וכן חבירו חלי זית מחלה זו הא אמ' לאכול כזית מחלה זו וכן חבירו לאכול כזית מחלה זו פגל ואמאי הרי לא חשב בחלה אחת בכולה מתיר כי אם בחלה זו בחלי מתיר דהיינו כזית מחלה אחת בכבש ראשון ובכזית בחלה שניה בכבש שני שהוא חלי מתיר ונמלא דלא חשב בחלה אחת בכולה מתיר ואמאי פגל ונהי דנרלה לומר דאם חשב בכזית בחלה אחת בכוליה מתיר דנפגלה חברתה משום דכחד גופא דמו הכא לא חשב בחלה אחת בכוליה מתיר כי אם בחלה זו חלי מתיר ובאידך בחלי מתיר וכמאן דלא חשב בחלה אחת במתיר שלם:

וי"ל דאפ"כ דכיון דסבר דכחד גופא דמי ודאם פגל בחלה אחת בכל המתיר דנתפגלה חברתה כמו כן אית ליה דאם חשב בכזית בחלה אחת בחלי מתיר ובחלה אחרת בחלי מתיר אחר דפגל דמאחר דכחד גופא דמו כשפגל בזו הוי כמו כשפגל בחבירתה וכשפגל בכזית דאחת בחלי מתיר שני הוי כאלו חשב גם בראשונה ופגל והוי כאלו חשב בשני חלאי מתיר בכל חלי וחלי בשני זיתים זה אחר זה ושני זיתים כחד זית דמו שהרי לא בעינן רק כשיעור אכילה מן החלה בכל המתיר ואעפ"י שזית של חלי מתיר ראשון אינו זית של חלי מתיר השני מ"מ בתר החלה אזלינן דלא בעי' שיפגל בשיעור אכילה מן החלה בכל המתיר ואע"ג שיהיה בשני זיתים מ"מ חשוב כשיעור אכילה מן החלה בכל המתיר:

ור' אליבא דמאן אמרה, דקתני לעיל לעולם אינו חייב עד שיפגל בשתיהן בכזית בשתיהן אין באחת לא, ל"ה · אי אליבא דרבנן אפי' באחת נמי, אלא אליבא דר' יוסי, פי' דאמר דפגל באחת לא נתפגלה חבירתה:

וקשיא דאיך נוכל לומר דסבר הא מדאמר חלי זית מחלה זו וחלי זית מחלה זו משמע הא אמר כזית מחלה זו וכזית מחלה זו דפגל דלא כר' יוסי דאי כר' יוסי הא כיון דאמר דאם פגל בחלה זו לא נתפגלה חבירתה א"כ

כשחשב

כשחשב בכזית דחצי מתיר בחלה ראשונה לא נתפגלה חבירתה בחותו חצי מתיר כי אם אותה חלה לבד בחצי מתיר וכשחשב בשניה שהוא המתיר האחר לא נפגלה ראשונה בחותו חצי מתירו נמצא דליכא בכל חלה וחלה כי אם פגול דחצי מתיר לבד ואמאי נימא דפגל ומדמשמע דוקא חצי זית הא כזית שלם בכל חלה וחלה בחצי מתיר דפגל דמשמע דאית ליה לר' דכשפגל בזו נפגלה חבירתה והוי כאלו חשב בכל חלה וחלה בשני חצאי המתיר אלמא אית ליה דאם פיגל בחלה זו נתפגלה חבירתה וא"כ איך נימא דסבר כר' יוסי · ואי נימא מ"מ חזינן מדיוקא דכזית בשתיהן הא באחת מהן לא כר' יוסי הרי א"כ ליקשי דיוקא אדיוקא מדיוקא דשתיהן בכזית דדייקינן הא באחת מהן לא משמע דאית ליה כר' יוסי ומדיוקא דחצי זית דמשמע הא כזית שלם מפגלי משמע דלית ליה כר' יוסי כדפי' וא"כ הוה ליה להחליט הכי דע"כ ההיא דכזית בשתיהן לא אתאן כר' דאי כר' תיתי הרי תקשי דיוקא אדיוקא וא"כ נ"ל דלא אתיא כר' ולא שני ליה מידי במאי דאמר מני רבי היא אלא אי ר' יוסי היא והדרא קושיין לדוכתין :

וי"ל דה"ק אי מוקמת לה כר' משום דמצינן לאוקמא כר' מאחר דאשכחן דאית ליה מדיוקא דהא כזית בשתיהן מצטרף והילכך אי מוקמת לה כר' הרי אכתי ליקשי לך דהדרא קושיא לדוכתא שהרי מדאתיא כר' צריך לאוקמא כר' יוסי מדיוקא דשתיהן אין באחת לא · ואי נימא דלא מצינן לפרק כר' דא"כ יקשה לן דיוקא מכזית דהוי איפכא הא ליתא דמאחר דמצינן לאוקמיה דיוקא דחצי זית לומ' הא כזית משתיהן פגל נימא דההיא דיוקא לבד אתא למידק ולא למידק הא כזית בכל חלה פגל ודנימא דאית ליה דפגל בחלה זו נתפגלה חברתה מאחר דדיוקא דההיא דעד שיפגל בשתיהן דמוקמת כר' דייק' אבל באחת לא לא נימא דההיא דחצי זית דייקא איפכא דמצינן לאוקמא דיוקא דידה לבד לומ' הא כזית משתיהן לבד נימא דלההיא דיוקא לבד אתיא ולא דשני נמי לפירוקא הא כזית מכל חלה פגל כיון דמשמע מההיא דעד שיפגל בכזית בשתיהן דוקא אבל ב אחת לא דמוקמת לה כר' וא"כ דנימא אבל בא' לא כר' יוסי א"כ הק"ל :

ועי"ל דאע"ג דנידוק מינה הא כזית מכל חלה פגל אפי' הכי מצי' למימ' דמצי סבר בפגל באחת לא נתפגלה חבירתה משום דאמ' דטעם דמאי דאמ' דפגל באחת לא נתפגלה חברתה אע"ג דעביד להו כחד גופא לגבי דאי חשב בכזית בשתיהן דפגל אפי' הכי פגל באחת מהן לא נתפגלה חברתה משום דפלגינהו כדפי' הילכך איכא למימ' דדוקא כשפגל באחת מהן לא נתפגלה חברתה דפלגינהו אך כשפיגל בכל אחת מהן בכזית אע"ג דחשב בהו בחצי מתיר הרי לא פלגינהו מאחר דחשב בתרווייהו ומאחר דלא פלגינהו נימא דפגל אע"ג דלא פגל בכל אחת כי אם בחצי מתיר מ"מ נימא דמאחר דלא פלגינהו כשחשב באחת הוי כאלו חשב בחברתה ונמלא שחשב בשתיהן בכל חצי מתיר ופגל ומ"מ כיון דבעי' למימ' דסבירא כר' יוסי במאי דאית ליה דבכל אחת לא

ודפגל באחת לא נתפגלה חברתה ואפ"ה כי פגל בשתיהן בכזית דפגל הדרא קושיא לדוכתין דהא חזינן דלר' דסבר כר' יוסי דפגל באחת לא נתפגלה חברתה אפי' הכי אית ליה דהמפגל בשתיהן בכזית דפגל וה"ה גבי יריכות וקשיא לרב הונא :

אלא אליבא דר' יוסי אמרה, וקתני דמצטרפות החלות · והק"ל · אי אמרת בשלמא יריכות חד גופא הוא כדאמרינן לעיל (דף י"ג:). לעולם אליבא דרבנן ודקשיא לך אפי' באחת נמי · לא תימא בשתיהן דודאי אפי' באחת מהן נמי אלא אימא בשניה' פי' בשני הכבשים ואפי' בכזית מאחת מן החלות או בכזית משני החלות אבל אם חשב בשחיט' הכבש אחד לאכול כזית מן החלות ובשחיטת האחר לא חישב לא הוי פגול דאין מפגלין בעבודת חצי מתיר, ל"ה · ור"ל דלעולם לר' יוסי דאמר באחת מהן לא וכמו כן בכזית משתיהן דדמי ליריכות נמי לא ולא הוי פגול אלא אותה שחשב בה לאכול ממנה כזית והכא לא תנינן עד שיפגל בשתיהן דלישתמע אבל באחת לא ודאפ"ה בשתיהן פגל אלא תנינן בשניהן לומר דבעי' שיחשב בכל המתיר אבל מן הניתר, דהיינו החלות לא מצי לומר דבעי' משתיהן דאפילו באחת מהן כרבנן וכ"ש בכזית משתיהן :

וקשיא דאמאי אצטריך לאוקמי כרבנן גם כר' יוסי מצי לאוקמ' ולומ' דברייתא איירי משניהם דר' יוסי בעי נמי שניהם אבל מן הניתר לא איירי דלר' יוסי בכזית דאחת מהן ולא בכזית משתיהם מפגלי עד שיחשב בכל אחת מהן בכזית דהא רבי יוסי נמי בעי שיחשב בכל המתיר בשני הכבשים :

וי"ל דכרבי יוסי לא מתוקמא דבשניהן משמע דר"ל דאין צורך רק שיחשוב בכזית בשניהם אעפ"י שלא חשב בכזית בשתיהן רק באחת מהן והרי לר' יוסי אם חשב באחת מהן לא מפגלי תרווייהו וגם עתה אנו באים לומר דגם כשחשב בכזית בשניהן לא מפגלי כמו יריכות וכ"ש באחת מהן :

וא"ת הרי אכתי נוכל לומר לר' יוסי משמעות דבשניהן דמשמע אעפ"י שלא חשב בשתיהן כי אם באחת מהן משום דכשחשב באחת מהן אע"ג דלא מפגלי לר' יוסי מ"מ ההיא דחשב בה מפגלא לר' יוסי כדאיתא במתני' וא"כ מצינן לקיים משמעות דבשניהן אעפ"י שלא חשב בשתיהן, לגבי לפגל ההיא דחשב בה :

וי"ל דבכזית דקתני בברייתא משמע בכל מילי בין באחת מהן בין בשתיהן משום דלשון הברייתא היא וחכמים אומרים אינו פגול עד שיחשב בשתיהן בכזית · (בשניהן בכזית) מוקמינן לה כרבנן ולפגל החלות תרווייהו ניחא לשון דבכזית דלהוי קאי בין חשב אותו כזית באחת מהם דמתפגלות שניהם בין שחשב לאכול כזית משתיהן דמתפגלות א"כ ניחא לשון דכזית דליקו בין חשב אותו כזית באחד בין חשב בשתיהן אבל אי נוקי לה כר' יוסי אפי' נראה לומר דקאי לגבי לפגל החלה האחת שחשב בה כדפי' ודנימא דקאמ' דאינה מתפגלת עד שיחשב בשניהם דר"ל בשני המתירין מ"מ יהיה

הכזית

הכזית לגלדין דלא יהיה בין חשבו באחת מהן בין חשב בשניהם ואנו בחים לומר דאין מתפגלות לר' יוסי אפי' אחת מהן וכ"ש שתיהן דליריכות מדמינן להו א"כ גם כי נימא דהפגול קאי לגבי דלהוי נפגל בחדא מינייהו מ"מ לא יהא הפגול אלא כשחשב באחת לבד ולא כשחשבו בשתיהם ועוד דהפגול משמע דקאי לתרווייהו החלו' ולא לאחת מהן לבד ·

ועי"ל דלהכי לא מתרץ לה כר' יוסי משום דלר' יוסי לא אלטרי' לאשמועינן דבעי שיפגל בשניהם משום דאיהו מתני' אתא לאשמועינן דקתני הם בהדיא שחט ב' כבשים וכי תימא דכמו כן לרבנן ליקשי, הכי קאמ' דלרבנן שפי' אתא לאשמועי' דבעי' שיפגל בשניהם כי היכי דלא תימא דמתני' ומשום ר' יוסי נקטינהו דנימא כי היכי דסבר אין האחת מתפגלת בחבירתה כמו כן כשפגל בחצי מתיר היינו מפגל אבל לרבנן לא הוה אמינא הכי משום דסד"א כי היכי דלרבנן דהחלה מתפגלת בחברתה כמו כן כשפגל באחד מן הכבשים דלהוי פגול ולהכי אצטריך לאשמועי' דלרבנן בעי' שניהם :

ועי"ל דמדקאמר לעולם אליבא דרבנן משמע דאתא לאוקמי' כר' ואליבא דרבנן ואמאי לא מוקי לה כרבנן גופייהו כדס"ד מעיקרא דקא פריך נמי כרבנן אפי' באחת נמי והשתא יתרץ לה דלעולם כרבנן ודקשיא לך אפי' באחת נמי (א"כ דלא נתני בשניהם) לא תימא עד שיפגל בשתיהן משום דאפי' באחת מתפגלות שתיהם אלא נתני בשניהם דבעי שיפגל בשני הכבשים בכל המתיר וכשפגל המתיר מתפגלות בו בין חשב בכזית מאחת מהן בין חשב בשניהן בכזית :

ונ"ל דלהכי לא אוקי לה כרבנן דר' יוסי דמתני' וכדפי' משום דסבר דחכמים דמתני' הוי ר' מאיר דלא בעי שיחשב בכל המתיר דאית ליה דמפגלין בחצי מתיר ולהכי מוקי לה כר' ודקאמר דאלטרי' לאשמועי' דבעי' שיחשב בשניהם כשיעור זית בשני המתירים כי היכי דלא נימא דממלתא דר' משתמע דאפי' לא חשב אלא כזית באחד מהן או בכזית משניהם בחצי מתיר דפגל משום דר' קאמ' דחצי אכילה מזו בחצי זו וחצי אכילה מאידך בחצי מתיר לא פגל ודנידוק מינה טעמא דלא פגל משום דקא חשיב רק חצי אכילה מזו בחצי מתיר וחצי אכילה בהידך חצי מתיר אבל אם חשב חצי אכילה מזו וחצי אכילה מזו בחצי מתיר ראשון דהוי שיעור אכילה מתרווייהו לפגל אע"ג דלא חשבם אלא בחצי מתיר ולא בכולה וה"ה אם אמר כזית משניהם בחצי מתיר דלפגל · או נוכל לומר דוקא משום דחשב חצי אכילה מזו בחצי מתיר וחצי אכילה מאידך בחצי מתיר הא חשב שיעור אכילה הייגו לבד מתיר ראשון דלפיגל משום דלא בעינן שיחשוב בכל המתיר כי אם שיחשב שיעור אכילה בחצי מתיר או מאחד מהם דבחדא מתפגלה חברתה או משניהם כזית ולהכי קמ"ל עד שיפגל בשתיהם דלא שיפגל אם לא שיחשב שיעור אכילה משניהם או מאחת מהן בכל המתיר דהיינו בשניהם :

ד' י"ד ע"ב **בשעת** שחיטה וכו', השתא זבח קאי, שחיטה וזריקה מתירין נינהו דשחיטה מקדשא לדם כדאמר בשלהי פרקין (די"ז) ואמר התם הבא לקדש כבא להתיר דמי וזריקה מתרת הבשר, ל"ה :

וקשיא כיון דאמרי' בשחיטה דמתרת הדם וזריקה דמתרת הבשר מלטרפין שני החלאין שחשב בהם בכזית לפגל כמו כן לר' דאמר השוחט כבש לאכול חלי זית מחלה זו כו' דבשר אמאי לא מלטרפי' שני החלאי' שחשב בשני המתירין לפגל כמו הכא דהא המתירין דהכא חלוקין כדפרישי' ממתירין דכבשי' משום דשני מתירין דהכא מה שמתיר זה אינו מתיר זה לפי שזה מתיר הדם וזה בא להתיר הבשר א"כ באין להתיר שני דברים חלוקים והכבשים שניהן באין להתיר דבר אחד שבאין להתיר החלות ואם מלטרפין חלאי שיעור כזית שחשב בשני מתירין חלוקין שבאין להתיר שני דברים חלוקין כ"ש שיש להם להלטרף בשני מתירין שבאין להתיר דבר אחד לבד, וכ"ת דשאני התם מפני שחשב בשני דברים חלוקים משום דשני החלות חלוקות בהו הא משמע דכחד גופא חשיב להו מדאמרי' דכזית משניהן מלטרפי או דאם פגל בחלה אחת בשני המתירין דנתפגלה חברתה :

וי"ל דמשום הכי קאמר בתר הכי הא ר' והא רבנן והך דהכא פליגא אדר' · ומ"מ אכתי דלא אמרי' דפליגא עלה דר' נוכל ליישב ולומר דר' מודה בה משום דיש לחלק ביניהם ולומר דשתי החלות שני גופין חשיב להו כי פלגינהו לחלאין דאמ' חלי מזו וחלי מזו ונמלא דלא חשיב החלאין כגוף אחד אבל הכא שני החלאין מגוף אחד מן הבשר מלטרפי אך בתר הכי קאמר סברא אחרת דבהא מודה ר' דמלטרפי משום דהכא כל המתיר אך הכבש הוי חלי מתיר ולפי מאי דלא מחלק לומר דמודה ר' הכא דמלטרפי משום דחדא גופא היא והחלות תרי גופי משמע דחלות חדא גופא חשיב להו :

ומ"מ יש להקשות דכיון דחשב בשעת שחיטה בבשר והשחיטה באה להתיר הדם א"כ חשב במתיר בדבר שאינו מתירו כי אם בדבר אחר שאינו בא להתירו ואם יתפגל כשחשב בו מאחר שאינו בא להתירו הרי אין מחשבתו כלום דמחשב לאכול בשר למחר בעסק דבר שאינו מתירו אין המחשבה כלום · ול"ל דגם השחיטה מתרת הבשר דאע"פי דאמרי' דבאה להתיר הדם מ"מ מאחר דאין הבשר ניתרת כי אם על ידי הדם הרי כבאה להתיל הבשר דמיא מפני שגורמת להתיר הדם המתיר הבשר א"כ מתרת נמי הבשר חשבינן לה ולכך מפגל בבשר מפגלא :

קבלה והולכה לא, פי' קבלה והולכה דלאו מתירין נינהו לא מלטרפי דקבלה אינה מתרת דאינה אלא לורך זריקה, ל"ה :

וקשיא דא"כ דלאו מתירין נינהו היכי מפגלי · וי"ל דאע"כ

דאף על גב דלאו מתירין נינהו מכל מקום גרס להתיר נינהו שהם צורך זריקה וכמתירין דמו אבל מ"מ כיון דלאו מתירין גמורין נינהו לא מצטרפי מ"מ (גלי קרא דמפגלי בהו) מפגלי בהו דהא גלי קרא דכתי' אם האכל יאכל בדברים המביאין לידי אכילה דמביאין לידי פגול, אבל מ"מ כיון דלא מתירין נינהו לא מצטרפי :

ואי אית לי' לרבי כולו מתיר וחצי אכילה מצטרפין לפיגול ליגזר חצי מתיר וחצי אכילה דליפסל אטו כולו מתיר וחצי אכילה דכרת הוא, ל"ה : ר"ל דמשום חומרא דכרת אית לן למיגזר הא אטו הא לפסול לאכול בחצי מתיר וחצי אכילה אע"פ שאין לחייבו כרת מאחר דאינו פגול ואין בו איסור אלא מטעם גזירה מ"מ לגזור לפסלו דהא חזינן לר' יוסי ורבנן גזרו כמו כן לפסלו :

כבש אטו כבש חבירו, פי' מאי דאמור רבנן דמתני' ששחט א' מן הכבשים לאכול בתי חלות למחר או הקטיר אחד מן הבזיכין לאכול שני סדרים למחר דקאמרי רבנן דאין בו כרת הא פסול מיהא הוי, איכא למימר דגזרי חד כבש אטו כבש חבירו שלא ישחוט שניהם במחשבה דהתם פגל בכל המתיר וכן בבזיכין כולהו הני גזירות משום דאיכא בעלמא דדמי להו והוי פגול, אבל הכא בחצי מתיר וחצי אכילה דרבי מי איכא חצי מתיר וחצי אכילה בעלמא פגל דליגזור הכא אטו התם, ל"ה :

וקשיא דמאי הוה דעתיה דרבה דמקשה לאביי ואי אית ליה כולו מתיר וחצי אכילה ד פגל לגזור חצי מתיר וחצי אכילה אטו כוליה מתיר וחצי אכילה א"כ דבא לומר דלגזור אף ללא דמי לי' ליקשי ליה אפי' כי נימא דלית ליה לר' כוליה מתיר וחצי אכילה דפגל ומ"מ לגזור בחצי מתיר וחצי אכילה אטו כולי' מתיר וכולה אכילה כיון דאתא למימר דגזר אטו מילתא דלא דמי ליה :

וי"ל דלפי דעתו דאין לגזור אטו דלא דמי ליה כלל משום דזה הוי חלאין בין במתיר בין באכילה וזה הוי שלם בין במתיר בין באכילה הילכך לא קשיא ליה דלגזור כיון דבין הכא בין התם חצי אכילה הוא אבל למגזר חצי אכילה אטו חצי אכילה ואע"ג דהתם איכא כוליה מתיר והכא ליכא אלא חצי מתיר מ"מ כיון דבין הכא בין התם ליכא אלא חצי אכילה הוה ס"ד דלגזור הא אטו הא מדחצי אכילה בחצי אכילה מיחלף, ואפי' הכי דחי ליה דלית לן למגזר אלא בדמי ליה ואי הוה משכחינן בעלמא הלי מתיר וחצי אכילה דפגל אה"נ דהוי ליה למגזר הא אטו הא דדמי ליה אבל כיון דלא משכח דפגל בא' בכל המתיר וחצי אכילה לית לן למגזר חצי אכילה אטו חצי אכילה כיון דהתם פגל בכל מתיר והכא בחצי מתיר לא מיחלפי אהדדי :

ויש להקשות מאי היה דעתו כי מייתי דר' יוסי גזר ורבנן גזרי אי ס"ד דר' יוסי גזר הקטרת קומץ לבונה אטו קומץ מנחה ורבנן קומץ כגרי דא אטו קומץ דמנחת חוטא ולבונה אטו לבונה הבאה בבזיכין והוה מייתי דמיון מינייהו דכמו כן לגזור ר' חצי אכילה וחצי מתיר אטו חצי אכילה וכוליה מתיר הא לא הוה ראיה משום דהכך הוה דמו והני לא דמו כדדחי ליה ואי הוה ס"ד דרבנן גזרי פגל בהקטרת קומץ או לבונה אטו הקטרת קומץ ולבונה תרווייהו ודגזרי דמי גם ללא דמי א"כ ליקשי דגם חצי אכילה וחצי מתיר לגזור אטו כוליה אכילה וכוליה מתיר כיון דגזרינן אטו לא דמי הכא נגזור :

וי"ל דנוכל לומר או הא או הא דאפשר דס"ד דהגזירה דגזרי רבנן הוי קומץ אטו קומץ דמנחת חוטא ולבונה אטו לבונה דבזיכין והוה ס"ד דכמו כן לגזור הכא חצי אכילה אטו חצי אכילה ואף דלא דמי כולי האי כי התם כיון דדמו קצת דדמו בחצי אכילה ס"ד דלגזור כי התם והיינו מאי דדחי ליה דאין לדמותם דהתם דמו לגמרי אבל הכא לא דמו כי אם במקצת :

וגם נוכל לומר דס"ד דגזירה הויא דגזרי הקטרת קומץ או לבונה אטו הקטרת שניהם הילכך מדמה להו גזירת חצי אכילה וחצי מתיר אטו חצי אכילה וכוליה מתיר דכי היכי דהתם לא דמי לגמרי וגזר כמו כן הכא דלא דמו לגזור :

וא"ת א"כ חצי אכילה וחצי מתיר לגזור אטו כולה אכילה וכוליה מתיר כי היכי דגזרינן התם למידי דלא דמי ליה כלל :

י"ל דלא הוה חשיב ליה לא דמי כלל אלא חשב ליה דמי קצת ולא לגמרי ומדמה להו לגזור חצי אכילה וחצי מתיר אטו חצי אכילה דדמו קצת דהיינו בחצי אכילה ולא דמו לגמרי דחלוקין בכוליה מתיר וחצי. וכמו כן התם (נכי כמי דהכא) חצי הקטרה (והתם) [אטו] כולה הקטרה (מ"מ) כיון דאיכא בתרוייהו חצי הקטרה שוה הוו דמו קצת אלא דלא דמו לגמרי במאי (דא"כ תהא) [דהא] הקטרה שלמה והכא חצי הקטרה (בהקטרה שלמה על חצי הקטרה חצי הקטרה אחרת) ודמי מאי דחלוקין בהכי למאי דחלוקין חצי אכילה וחצי מתיר וחצי אכילה וכוליה מתיר (בחצי אכילה וחצי וכוליה מתיר על חצי אכילה וחצי מתיר וחצי מתיר יותר חצי מתיר אחר) לכך הוה מדמה להו :

וכן נראה דהוה מדמה להו מדדחי ליה התם גזר קומץ אטו דמנחת חוטא ולבונה אטו בזיכין משמ' דלא הוה ס"ד דהגזירה הכי הואי אלא דהיתה הגזירה הקטרת חד מינייהו אטו הקטרת תרוייהו וגזירה דר' יוסי דגזר לבונה אטו קומץ דהוי דמי לגמרי אגב גררא מייתי לה דמאותו דמיון לא היה מביא ראייתו כי אם : מאי דגזרי רבנן כדפי' :

ועוד יש להקשות מכבש אטו כבש חבירו שפירשו רש"י שלא ישחוט שניהם במחשבה דהתם פגל בכל המתיר א"כ גזר פגל בחצי מתיר אטו פגל בכל המתיר ולא דמו להדדי א"כ כמו כן נגזור חצי מתיר דחצי אכילה אטו כוליה מתיר דעם חצי אכילה, וגם כיון דחשיב ליה דמי א"כ גם הקטרת קומץ או לבונה לרבנן לא היה צריך לומר דגזר אטו קומץ

דמנחת

דמנחת חוטא ולבונה דבזיכין אלא דגזר הקטרת דחד מינייהו אטו הקטרת דתרווייהו דהיינו פגל בחצי מתיר אטו פגל בכל המתיר כמו הכא דגזרו פגל בחצי מתיר דהיינו באחד מן הכבשים אטו פגל בשניהם דהוא כוליה מתיר:

וי"ל דאה"כ דלא אתי לומר דלהכי גזר בהו משום דדמי חצי מתיר לכוליה מתיר אלא דבא לומר דאפי' כבש וכבש וכזך וכזך מתדמו לגזור הא אטו הא טפי מחצי אכילה וחצי מתיר וחצי אכילה וכוליה מתיר משום דהכי דגזרינן התם חצי מתיר אטו כוליה היינו משום דהאכילה שלמה שהרי לא חשב בחצי כי אם בכל החלות ובכל הלחם דבזיכי' וכיון דהפגול באכילה שלמה מלי גזרי חצי מתיר אטו כולי' מתיר אבל הכא דליכא רק חצי אכילה ואין ראוי לקבוע פגול אפי' אם באנו לומר דפגל בחצי אכילה היכא דאיכא כוליה מתיר אין לנו לגזור לפסול חצי אכילה וחצי מתיר אטו חצי אכילה וכוליה מתיר הואיל דחצאי אכילה נינהו וה"ה דגבי קומץ ולבונה היה יכול לומר נמי האי סברא אלא כל כמה דיכול לדמותם ולומר דדמו אהדדי מדמה להו ולכך קאמר דגזר קומץ דמנחת נדבה אטו דחוטא דהוי מהדמי' דגזר חד קומץ אטו חד קומץ וכן נמי לא קאמר דגזר הקטרת קומץ דלבונה אטו הקטרת קומץ דמנחה אלא אטו לבונה דבזיכין משום דדמו טפי קומץ דלבונה אטו לבונה דנימא דמחלפי טפי מדלגזור קומץ דלבונה אטו קומץ דמנחה דלא דמו כל כך משום דלאו חדא מינא נינהו:

ד' כ"ו ע"א **לחם** אקרי תודה · כדכתי' בתודה חלות דמשמע התודה הן החלות ולכך כי אמר ע"מ לאכול תודה הוי לחם בכלל · אבל תודה · הבהמה לא אקרי לחם ולכך כי מפגל לחם לא הויא הבהמה בכלל. ל"ה:

ואין להקשות דמאחר דהלחם איקרי תודה כמו התודה ושניהם שם אחד להם למה לא יתפגלו זה בזה התודה בלחם כמו הלחם בתודה ואם מפני שהתודה אין לה שם לחם לכן אינה מתפגלת מה לנו בזה הרי לא תתפגל התודה בלחם מפני שם לחם כי אם מפני שם תודה שיש ללחם, לפי שזה אינו שהרי אלמלא היה מפגל בלחם בשם תודה שיש ללחם היה ראוי להתפגל התודה כשפגל בלחם כמו כשמתפגל הלחם כשפגל בתודה אבל כשמפגל בלחם אינו מפגל בו בשם תודה דאע"ג דאיקרי תודה אם יאמר ע"מ לאכל מן התודה למחר ודעתו ללחם לא יהיה במשמע פירצה לומר בלחם שהרי עכ"פ שהוא קרוי תודה מ"מ אינו נתפס בפגול בשם תודה שהרי אם יאמר תודה קודם יתפס בשם תודה התודה שהיא הבהמה עצמה משיתפס הלחם מפני שהתודה יש לה עיקרות שם תודה יותר מן הלחם שהרי מה שיש ללחם שם תודה אין זה אלא בשביל שם התודה שיש בבהמה נמשך עליו אבל מ"מ עיקר שם תודה על הבהמה הוא הילכך אין נתפס בשם תודה התם כי אם הבהמה עצמה · ועוד דמאחר דאין לבהמה כי אם שם תודה לבד וללחם יש לו שם תודה ולחם כשמזכיר שם תודה התם אין נתפס בשם תודה כ"א מה שיש לו שם תודה לבד ולא לחם שיש לו עם שם תודה שם לחם הילכך אינו יכול לפגל בלחם אם לא יזכיר שם לחם וכיון דצריך להזכיר שם לחם ותודה אינה קרויה לחם אינה יכולה להתפגל בשם לחם ולכך קאמר תודה לא אקרי לחם ולכך אינה יכולה להתפגל בשם לחם:

לאפגולי תודה וכו' · השתא כולו מלחמה לא מפגלא ממנה ומלחמה מיבעיא · פי' ממנה ומלחמה חצי זית מזה וכן מזה וקאמר השתא היה כולו מלחם דהויא מחשבה גמורה דלא בעיא צירוף ממנה ומלחמה דבעי לצרופי מיבעיא, ל"ה · שלא תאמר הרי ראוי להתפגל יותר כשיש במחשבת פגול שחשב חצי זית מגוף התודה מכשאין בה כלל משום דהא ליתא שהרי חצי שיעור דהיינו חצי זית של גוף התודה אינו מפגל כלום דחצי שיעור כלא כלום דמי א"כ אינו יכול לפגל כי אם בהצטרפות של חצי זית הלחם שנאמר שמאחר שיש זית בשניהם וא"כ אם נאמר שיהא פגול יהיה פגול מצד חצי שיעור הלחם שיצטרף לחצי של תודה ויגרום הפגול ולכך קאמר ומאחר דאשכחן דשיעור שלם של לחם שיש לו חשיבות שיעור אינו גורם לפגל התודה כ"ש שחצי שיעור של לחם שאין לו חשיבות שלא יגרום לפגל התודה:

כי קא מבעיא ליה לאפגולי לחם · דשייך במחשב' תודה ל"ה · ר"ל דמתפגל הלחם כשחשב לאכול כזית מן התודה למחר א"כ בכל כזית זה שחשב לאכול למחר שחציו מן התודה וחציו מן הלחם ראוי להתפגל הלחם שהרי במחשבת אכילת התודה הלחם מתפגל וכן במחשבת אכילת הלחם עצמו הלחם מתפגל א"כ יש לשני חצאי זיתים אלו ראויות לפגל הלחם ומבעיא לן אי מצטרפי לפגלו כיון דראוי להתפגל במחשבת שניהם או דילמא כיון דלאו חד מינא נינהו לאו מפגל משום דלא מצטרפי משום דדוקא בכזית דחד מינייהו מפגל אבל לא ע"י צירוף:

אף בזו הלחם מפוגל והתודה אינה מפוגלת · דר"ל דמצטרפי לפגל הלחם ואף בזו ר"ל כמו בלאכול הלחם למחר דהלחם מפוגל והתודה אינה מפוגלת כמו כן בזו הלחם מפוגל כו' · ול' אף דמשמע דיש חידוש יותר בזה משום דכשחשב לאכול כזית מן הלחם למחר דיש שיעור שלם מן הלחם במחשבת פגול הוי ראוי הלחם להתפגל יותר מכשחשב חצי זית מתודה וחצי זית מלחם דאין שיעור לפגל הלחם אם לא ע"י צירוף:

ומה המפגל כו' · יש להקשות אמאי קרי לחצי זית דתודה מפגל וקרי לחצי זית דלחם בא לפגל ומה פגל זה יותר מזה שאם נקרא חצי זית דתודה מפגל בעבור שמפגל הלחם כדפירש"י מפגל תודה שסייעה לפגל הלחם · כמו כן יש לקרא לחצי זית דלחם מפגל בעבור שמפגל כמו כן הלחם עצמו, ואם נקרא לחצי זית דלחם בא לפגל ולא פגל בעבור שאינו מפגל התודה כמו כן חצי זית דתודה נקראהו בא לפגל (לא פגל) שלא פגל התודה · ועוד למה קרא

קרא לחלי זית דלחם בא לפגל התודה, כמו שפרש"י בא לפגל חלי זית של לחם דבא לפגל גם התודה · והלא אין בא לפגל התודה מאחר דפגל בלחם לא פגל התודה :

ונ"ל דלכך קרי מפגל לחלי זית דתודה בעבור מה שמפגל בלחם וחלי זית דלחם אע"פי שמפגל כמו כן בלחם לא קרי ליה מפגל משום דמה שמפגל חלי זית דתודה בלחם הוי מחמת כח שיש לו לפגל בתודה עצמה שהרי יש לו כח לפגל בתודה ובלחם, ומה שלא פגל בתודה הוי מפני שלא מלא תשלום שיעור שצריך לפגל בה אך כשמלא הצטרפות להשלים לו שיעור שיש לו לפגל בלחם פגל מחמת כח שיש לו לפגל, ונמצא דמה שפגל בלחם הוי מחמת ראוית כח פגולו בתודה ולכך קרי ליה מפגל משום דהוי כאלו פגל בתודה ובלחם מאחר דמה שפגל בלחם הוי מכח ראוית פיגול שהיה לו בתודה והוי כאילו פגל בתודה לגרום פגול ללחם ולכך קרי ליה מפגל כאלו מפגל בשניהם · וקרי לחלי זית דלחם בא לפגל ולא פגל, בעבור שאין ראוית לפגל בתודה עצמה כי אם בלחם לבד, ואינו ר"ל שבא לפגל התודה ולא פגל שהרי לא בא לפגל התודה כיון שאין לו כח לפגלה אלא ר"ל שבא לפגל במה שיכול לפגל ולא פגל בשלימות שיפגל בכל מה שראוי הפגול לחול עליו דהיינו גם בתודה מפני שאין לו כח לפגל בתודה, והוי סברת הק"ו כך זה המפגל שהוא חצי של בשר תודה שיש לו ראוית פגול בין בתודה ובין בלחם דלכך נקרא מפגל אמרי' דאע"ג והוי כח ראוית פגול אינו מתפגל במה שחשב בו הפגול, בא לפגל ולא פגל דר"ל דאין לו ראוית פגול בכללות כדפרי' והוי כח ראוית פגול קטן אינו דין שלא יתפגל במה שחשב בו הפגול דהיינו בלחם עצמו שחשב לפגלו :

דף ע"ו ע"ב **שזרע** כרמו שמדר · פי' כבר חנטו הענבים · האוסר אינו נאסר, הגפנים האוסרים את הזרעים · שבא לאסור, פי' הזרעים. קנבוס ולוף אסרה תורה, פי' מיני קנביות אסרה תורה בכרם כדכתיב כרמך כלאים זרע הדומה לכרם ובהנך תולין אשכלות כעין ענבים · דלא עביד איסורא, פי' בעל הכרם לא עביד איסורא, ל"ה ·

ר"ל דלא קנסו כי אם בעל הזריעה דעבר אאיסורא דרבנן ולא בעל הגפנים דלא עבד מידי דאיסורא דלקנסו ליה רבנן · ור"ל דלא שייך לעשות זה הק"ו במילתא דכה"ג לומר אם לא נאסרו הגפנים שלא יאסרו הזרעים לפי דאין טעם האיסור בזרעים מכח איסור הגפנים שלא נאסרו שאין כאן אלא קנס שרצו חכמים לקנוס לבעל הזרעים שעשה איסור בזרעים ועבר אאיסורא דרבנן · אבל בעל הגפנים אין לקנסו אע"פי שהם גורמים האיסור ולא הוי בדמיון ק"ו דהכא דהמפגל ובא לפגל דאיסור המפגל מחמת כח איסור פגולו הוא ולא דמי לקנס הילכך יש לעשות בו ק"ו ולומר דאם המפגל אינו מתפגל בכ"ש דהבא לפגל דלא יתפגל :

דף י"ו ע"א **חדא** דהיינו קמייתא · פי' דמה לי קומץ בשתיקה ולבונה במחשבה ומה לי לבונה בשתיקה וקומץ במחשבה, הא כיון דתנא דקומץ בשתיקה ולבונה במחשבה לר' מאיר פגל כ"ש דיש לנו לומר בלבונה בשתיקה וקומץ במחשבה דקומץ עיקר טפי דפיגול ואם משום דתנן דלא פגל כיון דחלי מתיר הוא דאין לחלק בין קומץ ללבונה אע"ג דקומץ עיקר כמו כן יש לנו לומר מנחה היא טפי מלבונה, אבל אי לא נימא וכבר כו' אלא דנתני לה כדמתניא נתן הקומץ בשתיקה והלבונה במחשבה ליכא לאקשויי היינו קמייתא דמה לי קומץ בשתיקה ולבונה במחשבה ומה לי קומץ במחשבה ולבונה בשתיקה הא והא בחלי מתיר פגל משום דתנא קתני חדא לרבותא דר' מאיר וחדא לרבותא דרבנן דתנא דקומץ בשתיקה ולבונה במחשבה לרבותא דר' מאיר דאע"ג דליכא למימר בה על דעת ראשונה עשה אפי' הכי פגל משום דאית ליה מפגלין בחלי מתיר ותנא קומץ במחשבה ולבונה בשתיקה להודיעך כח דרבנן דאע"ג דאיכא למימר על דעת ראשונה עושה אפי' הכי לא פגל עד שיפגל בכל המתיר · ומאי דנקט קומץ בשתיקה ולבונה במחשבה קומץ במחשבה ולבונה בשתיקה ולא נקטהבלבונה בשתיקה וקומץ במחשבה ולבונה במחשבה וקומץ בשתיקה הדא משום דאית ליה למנקט קומץ ראשון לפי שהיה נקטר קודם לבונה הילכך יש לו לקחת קומץ הראשון בין תהיה השתיקה ראשונה בין תהיה המחשבה ראשונה, ועוד טעם אחר דכיון דתנא השתיקה ראשונה לרבותא דר' מאיר והמחשבה ראשונה לרבותא דרבנן הוי טפי רבותא לר' מאיר כשהשתיקה ראשונה הויא בקומץ מדלהוי בלבונה דהוי רבותא טפי דאע"ג דלא חשב כי אם בלבונה שאינה עיקר כמו קומץ וחשב בה באחרונה דבה פגל וכ"ש אם חשב בקומץ, וג"כ קומץ במחשבה הויא רבותא טפי לרבנן מלבונה בראשונה במחשבה דאע"ג דהוי קומץ שהוא עיקר טפי במחשבה בראשונה ואפילו הכי לא פגל ולא אמרי' אף בהכי דעל דעת ראשונה עושה וכ"ש בלבונה בראשונה במחשבה דלא אמרי' בקומץ הכא דעל דעת הראשונה עושה הילכך נקט קומץ ראשון בין במחשבה בין בשתיקה ולא נקט לבונה מטעמא דפרי' :

ועוד הקשה אח"כ, ר"ל בברייתא אחרינא דהא בהך ברייתא לא קתני ואח"כ, ואי הוה תני בה ואחר כך לא היה מגיה לומר ואימא וכבר. שהרי לפי מאי דמתניא נתן הקומץ במחשבה ואת הלבונה בשתיקה והוה פריך דפשטה משמע ואת הלבונה בשתיקה אחר שנתן הקומץ במחשבה היה יכול לתרץ לו דאינו ר"ל והלבונה בשתיקה אחר שנתן הקומץ במחשבה אלא ר"ל וכבר נתן הלבונה בשתיקה שהרי בברייתא לא הזכיר מתי נתן הלבונה בשתיקה ואע"ג דמשמע טפי דר"ל אחר הקומץ הנזכר מ"מ אינו רחוק כל כך שיאמר והלבונה בשתיקה קודם באיזה זמן שראוי לאפגולי בה, אבל אם היה בברייתא ואח"כ לא היה יכול לתרץ כן אם לא שיגיה הברייתא ולא היה לו לומר אימא

אימא וכבר נתן, אלא היה לו לומר תני וכבר דר"ל שיגיהנה, אבל אימא וכבר אינו מגיה הברייתא אלא שאומר אתה מפרש והלבונה בשתיקה שנשנה בברייתא ר"ל אחר הקומץ שנתן במחשבה, לא תימא הכי ר"ל אחר הקומץ אלא אימא וכבר, דתפרשנו וכבר:

ועוד אי הוה תנא בה ואח"כ והוה משני ליה אימא וכבר מה הוה פריך ליה ועוד הא תנא ואח"כ והלא הוא רואה שהוא מגיה אותה ומיד יקשה לו והא קתני ואח"כ דמשמע כאלו לא ידע שנשנית ואח"כ והלא היה יודע ששנוי בה ואח"כ אלא שהיה מגיה אותה ואי הוה פריך ליה דאין לו להגיה הוה ליה למימר הכי הפוכי ברייתא לא מפכינן אלא נ"ל כדפרישית' דמברייתא אחריתי דתני בה ואח"כ פריך:

תרגמא רב חנינא בשתי דעות, פי' הא' הקטיר קומץ במחשבה ואח"כ הקטיר חבירו לבונה בשתיקה דמשום הכי פליגי רבנן דליכא למימר על דעת ראשונ' עושה, ל"ה:

וקשיא דלמאי קתני לה הא תינח אי בחד גברא מיירי דנקטה לרבותא דרבנן כדפרישית לעיל דקאמר דאע"ג דהקומץ דהוי עיקר הוי במחשבה בראשונה לא אמרי' בלבונה דאתיא בתרה בשתיקה דעל דעת ראשונה הוא עושה, אלא כיון דהוי בתרי גברי למאי קתני אי לר' מאיר הא מדאית ליה דבלבונה במחשבה פגל כ"ש בקומץ ואי לרבנן כמו כן מדקאמרי דבלבונה דהוי חצי מתיר לא פגל כמו כן יש לנו לומר בקומץ כדחזינן כי פריך חדא דהיינו קמייתא דהוה פריך דלא הוה צריך למתני קומץ במחשבה באחרונה לרבנן דלא פגל דהוה ילפינן ליה מלבונה באחרונה דלא פגל דאין לחלק בין קומץ ללבונה כיון דכל חד מינייהו אינו מתיר שלם, וצ"ל דהשתא דמשני ליה בשתי דעות לית ליה הך סברא דלעיל אלא סברי דאצטריך למתני קומץ במחשבה לאשמועינן רבותא לרבנן דאפי' הכי לא פגל דלא הוי ילפינן קומץ מלבונה דה"א דדוקא בלבונה דאינה עיקר כמו קומץ קאמרי דלא פגל בחצי מתיר אבל בקומץ פגל, ולכך אצטריך לאשמועינן דאף בקומץ דהוי עיקר טפי קאמרי רבנן דחצי מתיר הוא:

וגם נוכל לומר דגם כי פריך לעיל היינו קמייתא דהוה מצי לשנויי ליה נמי הכי ולומר דמשום רבותא דקומץ נקט לה לאשמועי' דגם כי פגל בקומץ לא פגל כדפרישי' אלא דסמיך אקושיא דועוד והא אח"כ קתני דועוד ר"ל אפי' תרצה לומר דלאו היינו קמייתא משום דאתא לאשמועינן דרבנן דסברי דגם כי פגל בקומץ לא פגל מ"מ איכא קושיא אחריתי דהא תנא אח"כ. וא"ת א"כ דבעינן למימר האי דתנא הלבונה בשתיקה והקומץ במחשבה לא קשה ליה מידי ולומ' היינו קמייתא מאחר דאצטריך לאשמועינן רבותא לרבנן דאפ"ה לא פגל אם כן אמאי נקטיה תנא לקומץ במחשבה ולבונה בשתיקה ובשני דעות כי היכי דלא להוי שייך ביה על דעת ראשונה ליקוט בחד גברא ובלבונה בשתיקה וקומץ במחשבה דכמו כן ליכא ביה על דעת ראשונה ואשמועינן דאף בכה"ג דפגל בקומץ נמי חשבי ליה חצי מתיר ולא פגל כמו השתא, וצ"ל דלכך נקט קומץ במחשבה ולבונה בשתיקה ובשני דעות ולא לבונה בשתיקה וקומץ במחשבה ובחד גברא משום דבעי לעולם למינקט הקטרת קומץ ראשונה שהרי היה נקטר קודם ללבונה הילכך נקט קומץ ראשון בין בשתיקה בין במחשבה:

וג"ב ניחא מהאי טעמא דלא לקשי לן מאחר דאוקי קומץ במחשבה לבונה בשתיקה דהכא בשני דעות אמאי לא נקט נמי רישא לבונה במחשבה וקומץ בשתיקה ושתהא המחשבה ראשונה בין בקומץ בין בלבונה ותרוייהו ליהוי בשני דעות רישא כמו סיפא אלא משום הכי לא נקט לבונה ראשון ובשני דעות משום דאית ליה למינקט הקטרת קומץ ראשונה:

ועוד יש טעם אחר דאי נקט רישא לבונה במחשבה וקומץ בשתיקה וכן בסיפא קומץ במחשבה ולבונה בשתיקה לא הוה מוקמינן להו בשני דעות אלא בחד גברא ודנימא דבתרוייהו אע"ג דהמחשבה ראשונה לא אמרי' דעל דעת ראשונה עושה הילכך נקט קומץ בשתיקה ולבונה במחשבה דגלי לן דלכך נקט קומץ בשתיקה ושהשתיקה ראשונה משום דאי הואי המחשבה ראשונה לא הוי פליגי רבנן אלא הוו מודו דפגל משום דעל דעת ראשונה הוא עושה וגלי לן דאמרי' על דעת ראשונה הוא עושה ולכך מוקמי' קומץ במחשבה בשני דעות:

בר"א פי' דבמתנה אחת פיגל בדמים הניתנין על מזבח החיצון. מ"ג של יום הכיפורים, פי' מ' הזאות דבין הבדים אחת למעלה ושבע למטה בפר וח' דשעיר הוי י"ו, וכנגדן בהיכל הוי ל"ב, וד' דקרנות, וז' על טהרו של אותו מזבח כשהדם הפר ודם השעיר מעורבין יחד הוי מ"ג. י"א דפר כהן משיח, הם ז' הזאות דפרוכת וד' דמזבח הזהב וכן בפר העלם דבר. פגל בראשונה, פי' בין הבדים בין בשניה על הפרוכת בין בשלישית על מזבח הזהב, ל"ה. ואאחת עשרה של פר כ"מ ופר העלם דבר לא שייך לומר שלישית כי אם פגל בין בראשונה בין בשניה שהרי אין שלישית, ושלישית משום מ"ג של יום הכיפורים נקט ליה:

אלא אמר רב אשי כגון שפגל בראשונה ובשניה, ושתק בשלישית דהכתי איכא חצי מתיר, ל"ה. ר"ל דלכך קאמרי רבנן דלא פגל אע"ג דעל דעת הראשונה עושה משום דנראה דלאו על דעת הראשונה עושה מדהדר פגל בשניה וכיון דנשארה שלישית דלא פגל בה א"כ לא פגל בכולה דהכתי נשאר שלישית דלא פגל בה דהוי חצי מתיר:

ע"ב **בהקטרה** ופליגי. ל"ה. וקא בעי תלמודא מאי טעמא דר' יוחנן דאמר דלא הויא הקטרה, והלא מאי טעמא דרבנן דאמרי דפגל בהקטרת קומץ או לבונה דלא פגל עד שיפגל בשתיהן משום דכיון דאיכא הקטרה לתרווייהו הויא הקטרה לחד מינייהו חצי מתיר

מתיר

מתיר ואם כן בהולכה נמי דאיכא הולכה לתרווייהו לקומץ ולבונה ליחשב הולכה דחד מינייהו חצי עבודה וחצי מתיר. ומשני קסבר ר' יוחנן כל עבודה שאינה מתרת עבודה חשובה היא לפגל בפני עצמה, כגון הולכה דלא מעכבא דאפשר להושיטו זה לזה, ל"ה:

וקשיא דאדרבא מהאי טעמא דאינה מעכבת ואפשר לבטלה היה לנו לומר דאין מפגלין בה ולאו עבודה היא והוא ר"ל שבעבור גריעותא שאיפשר לבטלה ליפגלו גם בחציה. ועוד הי אזלינן בתר האי טעמא דלא מתיר הוא לומר דמפגלין בחצי ודלא בעינן כולה אף בהולכה דלבונה נמי הוה למימר דמפגלין ומשמע דלא קאמר ר' יוחנן דמפגל כי אם בהולכה דקומץ ולא בהולכה דלבונה כמו שפירש"י פגל בהולכה דקומץ דמשמע ולא בהולכה דלבונה מדלא פירש בהולכה דקומץ או דלבונה:

ונראה לפרש דטעמיה משום דאיפשר לבטלה לא בעי כוליה מתיר ולא אמרינן דאדרבא מהאי טעמא אין מפגלין בה משום דהאי טעמא הוי לר' שמעון דסבר דאע"ג דעבודה היא מ"מ כיון דאפשר לבטלה לאו דברים המביאין לידי אכילה היא ואין מפגלין בה ומ"מ עבודה היא אך רבנן סברי דכיון דעבודה היא מפגלין בה אע"פ שאינה מתרת ומביאה לידי אכילה ולכך קאמר ר' יוחנן דלרבנן מפגלין בהולכת קומץ דכיון דמאי דמפגל בה הויא משום דמקריא עבודה יש לנו לומר דמפגל בכל מאי [דאקרי] עבודה הילכך כי פגל בהולכת קומץ דמתקרי עבודה מפגלין ולא בהולכת לבונה דלא מקריא עבודה, דוקא הולכת קומץ מקרי עבודה משום דעבד ליה מתן כלי וקידוש קומץ באותו כלי שנתנו וקדשו מוליכו להקטיר הילכך עבודה היא אבל לבונה דלא עביד לה מתן כלי וקידוש אין הולכתה הולכה דתתקרי הולכה לפגל בה ומ"מ ריש לקיש סבר דכיון דמ"מ צריך להוליך הלבונה כדי להקטירה הולכה היא והקטרת קומץ לבד לאו עבודה שלמה היא וכמו דלרבנן אין מפגלין בחצי מתיר כמו כן אין מפגלין בחצי עבודה אם לא בעבודה שלימה הילכך אין מפגלים בהולכת קומץ או לבונה עד דיפגל בהולכת שניהן דהויא עבודת הולכה שלימה, ופרי' שפיר משחיטת כבשים משום דשחיטת כל כבש וכבש בפני עצמו מתקריא עבודה:

הקדים מולין לערלים. בשחיטת פסח מיירי דשהט סימן ראשון למולין וסימן שני לערלים, ל"ה. ומפרשהתם סימן שני אף לערלים דגמשכת מולין בגולה שחיטה הילכך כשר:

ויש להקשות כיון דמאי דמתכשר הקדים מולין לערלים הוי משום מולין בכוליה שחיטה אמאי נקט פסולה בהקדים ערלים והלא גם בהקדים מולין יכול לפסול היכא דלא השב בסימן שני כי אם לערלים לבד:

וי"ל דאין הכי נמי אלא דאורחא דמילתא נקט דבהקדים מולין מסתמא כל השחיטה נמשכת לפי מה שהתחיל אותה הילכך גם כששחט סימן שני לערלים הוי מולין בהדי ערלים אבל כשהקדים ערלים ליכא מולין בתרייהו:

בא לו להולכה מבעי ליה, כיון דלא איירי לעיל בהולכה דהקטרה, ל"ה. אלא נתן הוליך מבעי ליה, פי' דקתני בברייתא בא לו להקטרה נתן הקומץ בשתיקה נתן והוליך מבעי לי':

וקשיא מאי פריך והלא כי היכי דשני ליה כי פריך בא לו להולכה ולהקטרה מבעי שני ליה כיון דהולכה צורך הקטרה [כו' ה"נ] נתן קרי ליה:

וי"ל דדוקא אי הוה תני בא לו להקטרה הוליך ונתן את הקומץ בשתיקה לא הוה קשי' לן אמאי לא הזכיר הולכה דפליגי בה רבנן כמו הקטרה דבהא שייך שפי לתרץ דלא הזכיר הולכה כיון דצורך הקטרה היא נכללת בכלל הקטרה וכשאמר בא לו להקטרה ר"ל להקטרה ולמה שצריך לעשות ההקטרה דהיינו ההולכה וההקטרה והוי כאלו הזכיר הולכה ולא הוה קשי מידי אי הוה תני בתר הכי פלוגתייהו במעשה דהולכה והקטרה דהוה תני הוליך או הקטיר הקומץ בשתיקה דבתרוייהו שייכא הפלוגתא אבל כיון דלא הזכיר הולכה כי אם הקטרה לבד משמע דבהקטרה לבד שייכא פלוגתייהו ולא בהולכה שהרי הולכה לאו הקטרה מקריא אע"ג דצורך הקטרה היא שנאמר דהקטיר הקומץ בשתיקה ר"ל הוליך ודהוליך הקטיר קרי ליה:

דף י"ז ע"א **מה** הנך בין לאכול בין להקטיר. פי' מה הנך עבודו' בין חשב לאכול שיריים למחר בין שחשב להקטי' לבונה פגל, ל"ה. (תפ"ך) ולכך פי' להקטיר כדי שלא נאמר דלעולם לימא מה הנך בין לאכול בין להקטיר אף הקטרה בין לאכול בין להקטיר והיכי דמי להקטיר כגון בהקטיר (קומץ כדי שהקטיר) חצי קומץ וחשב להקטיר חציו האחר למחר דלא שייך בהכי לומר דאין מתיר מפגל מתיר דהכל כחד מתיר הוא אבל לבונה דמחשב ממתיר למתיר לימא לאו, לכך פי' דגם כשחשב בשעת הקטרת קומץ להקטיר לבונתה למחר דיש לנו לומר דפגל דומיא דהנך דהוי פגול בין השב בהם להקטיר קומץ בין לבונה כמו כן בהקטרה דקומץ מפגל גם כי השב בהקטרת לבונה:

ומ"מ נראה לומר להיפך. דמאי דהקטרה מפגל הקטרה היינו דוקא כשחשב בשעת הקטרת קומץ להקטיר לבונה למחר דאע"ג דהוי כמו ממתיר למתיר בחד מנא כחד מתיר דמי ומ"מ כשחשב בקומץ להקטיר הלבונה חשב בעסק דבר שלם דהיינו הקטרת כל הקומץ דהויא הקטרה דדבר שלם דנהי דחצי מתיר מקרי מ"מ דבר שלם הוא אבל כשחשב בהקטרת חצי קומץ להקטיר חציו האחר למחר דלא חשב בעסק דבר שלם אפי' לר' מאיר דאמר דמפגל בחצי מתיר לא הוי פגול משום דדוקא כשפגל בקומץ או בלבונה דקאמ' דפגל משום דנהי דכל חדא מינייהו הוי הצי מתיר מ"מ הקטרה דחדא מינייהו כחדא גופא הויא הקטרה שלמה אבל כשפגל

כשפגל בחציו לא חשיבא הקטרה וכאלו לא הקטיר כלום דמי ולא פגל, וכן משמע לישנא דתלמודא דקאמר הכך בין לאכול בין להקטיר הקטרה לאכול אין להקטיר לא, משמע איזהו הקטרה שתהיה או להקטיר חצי קומץ או להקטיר לבונה, דאי בלהקטיר לבונה דוקא קאמר הוה ליה למימ' דהקטיר לבונה ומדקאמ' להקטיר לא דמשמע איזו הקטרה שתהיה משום דדוקא בהקטרת לבונה אמרי חריפי דפומבדיתא דהקטרה מפגלת הקטרה ולא בהקטרת קומץ מטעמא דפרי', וכי הוי רבא מייתי להו סייעתא לא מייתי מיניה ראיה כי אם להקטרת לבונה דאיירו ולא להקטרת קומץ דלא איירו בה הילכך כי דחי תלמודא לסייעתא דרבא וקאמ' להקטיר לא, לא הוי בכלל להקטיר כל הקטרה בין הקטרה דקומץ בין הקטרה דלבונה דכבר מודו חריפי דפומבדיתא דהקטרה מפגלת הקטרה (בין) בהקטרה דלבונה דוקא דהוו אמרי בה דהקטרה מפגלת הקטרה ואייתי להו רבא סייעתא וקאמר דאיכא למדחי סייעתא ולומר להקטיר לא:

וא"ת איך נימא דדוקא בהקטרת לבונה קאמרי ולא בהקטרת קומץ והלא מסייעתא דרבא משמע דגם בהקטרת קומץ אמרי דמפגל כיון דדומיא דהכך קאמ' א"כ נימא מה הכך מפגל בהו כשהקטיר איזו הקטרה שתהיה בין דקומץ בין דלבונה אף הקטרה מפגלין כשהקטיר כל הקטרה שתהיה מפגלין בין דקומץ בין דלבונה א"כ גם מהקטרת קומץ, משמע דמייתי ראיה לומר דפגל גם בהקטרת קומץ:

וי"ל דאע"ג דנימא הכי משכחינן שפיר הקטרה גם בהקטרת קומץ כגון דפגל בשעת הקטרת לבונה בהקטרת קומץ משכחינן בה הקטרה בין דקומץ בין דלבונה הקטרה דקומץ כשמקטיר הלבונה והקטרה דלבונה כשמקטיר הקומץ אבל לא נימא דהקטרת הקומץ תהיה בשעת הקטרת הקומץ כיון דחצי דבר הוא כדפרי', ואדרבא מדמיון דהכך משמע דנימא בשעת כל הקומץ מחשבין בלבונה ולא בהקטרת חצי קומץ באידך חצי קומץ משום דאיכא למימר מה הכך הויא מחשבת פגול בהקטרה דידהו כעסק בעבודה שלמה אף הקטרה הוי מחשבת להקטיר לבונה או שעת הקטרת לבונה חשב להקטיר הקומץ אבל לא כשחשב בשעת הקטרה חצי קומץ להקטיר חציו אחר למחר, ומה שפרש"י להקטיר לבונה הוי מפני שרוצה לומר דוקא כשהקטיר לבונה מפגלין בשעת עסק הקטרת קומץ ולא כשהקטיר הקומץ משום דאין הקטרת חצי קומץ מפגלת חצי קומץ:

בחד מנא כי חד דמי, ומפגלי להקטרה דלבונה וה"מ לר' מאיר ורבנן אבל לר' יוסי דברים פרקין דאמ' אין מתיר מפגל המתיר לא מפגלא הקטרת קומץ להקטרת לבונה, ל"ה:

ועל מה שפירש"י לר' מאיר ורבנן יש להקשות דהא רבנן דר' מאיר אית להו דאין מפגלין בחצי מתיר דהיינו בעסק חצי מתיר וקומץ או לבונה חצי מתיר חשיב להו דהיינו פגל בלבונה דרבנן אמרי דאין בו כרת עד שיפגל כל המתיר א"כ כי מפגל בקומץ להקטיר לבונה בעסק חצי מתיר הוא וא"כ מאי דנימא דהקטרה מפגלת הקטרה ושמפגלים בעסק חצי מתיר צריך לומר דאתייא כר' מאיר ולא כרבנן:

ושמא י"ל דדוקא כשפגל בקומץ או בלבונה לאכול שיריים עסק חצי מתיר חשיב ליה משום דללא חשיב בכוליה מתיר אבל כשפגל בקומץ להקטיר לבונה למחר כיון דחשב בכוליה מתיר במפגל ומתפגל דהיינו בקומץ שמפגל בו ובלבונה שחשב בה להתפגל כיון דהמתפגל והמפגל כחד מתיר הוא כמאן דחשיב בעסק כוליה מתיר הוא ומודו בהא רבנן דפגל:

ומ"ה נוכל ליישב מה שפירש"י בריש פרקין דשני בזיכי לבונה דלר' יוסי לא פגל ולרבנן פגל מה דפרשי' דר"ל כשמקטיר בחד בזך חשב להקטיר חבירו למחר דלר' יוסי לא מפגל משום דהוי מפגל ממתיר למתיר אבל לרבנן דאית לה, דמפגלין ממתיר למתיר פגל דהקשיתי עלה לרבנן אמאי נימא דפגל הא בעיא שיחשב בשעת עסק מתיר שלם והוא חשב בעסק חצי מתיר ואף לרבי יוסי למאי אצטרי' לומר דלא פגל מטעם פלוגתי' דמתני' דאין מתיר מפגל המתיר תיפוק לי' משום דחשב בעסק חצי מתיר ור' יוסי כמי בעי שיחשב בעסק מתיר שלם, דנוכל לומר דעסק מתיר שלם חשיב ליה כיון דהמפגל והמתפגל מחד מתיר הוא כדפרישית, ומ"מ שנאמר סברא זו לגבי קומץ להקטיר חצי קומץ שפירשתי לעיל דעסק חצי מתיר הוא לכ"ע אין לומ' סברא זו דכיון דהמפגל והמתפגל בחצי מתיר לא נוכל לעשותו כאלו פגל בכוליה מתיר מאחר שהכל מפגל ומתפגל בחצי מתיר הוו:

וגם מה שהקשו התוס' לעיל על שני בזיכי לבונה דקאמ' דלר' יוסי לא פגל דקשיא דלקמן איכא מאן דאמר דהקטרה מפגלת הקטרה לאו קושיא היא לפי מאי דפירש"י הכא שפירש דלא אתייא כר' יוסי כדפרישית:

ועל מה שפירש"י ז"ל אבל כר' יוסי לא אתיא כיון דאית ליה דאין מתיר מפגל מתיר לא מפגלא הקטרת קומץ ללבונה, יש להקשות דאמאי נימא דהוי כמפגל ממתיר למתיר והלא קאמ' אבל הכא כיון דאקבע בחד מנא כחד מתיר דמי:

וי"ל דהאי טעמא דקאמ' כיון דאקבע בחד מנא כחד מתיר דמי לא סבירא ליה דהא ר' יוסי בריש פרקי' בקומץ את המנחה על מנת להקטיר לבונה למח' קאמ' דלא פגל משום דחשיב ליה כמפגל ממתיר למתיר אע"ג דקומץ ולבונה אקבעו בחד מנא אלמא לית ליה משום דאקבעו בחד מנא דלהוו כחד מתיר ולכך פירש"י דהאי סברא לא אתייא כר' יוסי:

וא"ת א"כ דלא אתיא כר' יוסי אליבא דמאן קאמ' לה תלמודא הא לרבנן דר' יוסי לא אצטריכא דהא אית להו דמפגלין ממתיר למתיר בריש פרקי':

וי"ל דהיינו דוקא בקומץ ולבונה דאע"ג דר' יוסי חשיב להו ממתיר למתיר פליגי רבנן עליה וקאמרי דכחד מתיר דמי אבל בשני מתירין דלא אקבעו בחד מנא כגון שחט אחד מן הכבשים כו' מודו רבנן דאין מפגלין ממתיר

למתיר

למתיר, וכן קאמר בריש פרקין וקאמר ורבנן כי אמרי' אין מתיר מפגל המתיר היכא דלא אקבע בחד מנא כו' וכן נ"ל משום דמתני' דשחט אחד מן הכבשים לאכול מחבירו למחר שניהם כשרין דאין מתיר מפגל מתיר למאן קתני ליה אי לר' יוסי השתא קומץ ולבונה דאקבעו בחד מנא והוה לן למימר דכחד מתיר דמו קאמר ר' יוסי דאין מפגלין מקומץ ללבונה ב' כבשים דלא אקבעו בחד מנא א"כ לר' יוסי לא אצטריך אלא לרבנן דר' יוסי אצטריך לאשמועינן דאע"ג דאית להו דמפגלין ממתיר למתיר היינו דוקא בקומץ ולבונה דאית להו לרבנן דכיון דאקבעו בחד מנא דכחד מתיר הוו אבל בכבשים מודו דאין מפגלין מכבש לחבירו דבכי האי גוונא אין מפגלין ממתיר למתיר ולכך פי' רש"י דאתיא כר' מאיר ורבנן ולא כר' יוסי :

הקטיר קומץ להקטיר לבונה לאכול שירים. ולא גרסי' ולאכול שירים ל"ה. ולכך פי' כן משום דפריך עלה ואי תרוייהו קמ"ל לימא להקטיר לבונה ולאכול שירים א"כ לא גרסינן ולאכול שירים :

מאי קמ"ל, פי' דמשום חדא מהנך מחשבה מפגלא והי מנייהו אשמועינן אי הקטרה מפגלת הקטרה אשמעינן ופגל משום להקטיר לבונה למחר ולא משום לאכול שירים דאין מפגלין בחצי מתיר לימא הקטיר קומץ להקטיר לבונה ולא לימא לאכול שירים כיון דההיא מחשבה לא מהניא למה לי למיחשבה בהדי קמייתא :

וקשיא דאימא דלכך נקט לאכול שירים [כדי להשמעי'] דלא מהניא כמו בהקטיר קומץ להקטיר לבונה דמהניא (כדי להשמועינן דלא מהניא). וי"ל דהא ליתא דכיון דלא אשמועינן בהדיא הא מהניא והא לא מהניא ליכא למימר דנקט הא דלא מהניא כדי להשמיענו דלא מהניא שהרי לא אשמועינן בהכי מידי שהרי נוכל לומר דאדרבא דסבר דההיא מהניא ואידך לא מהניא הילכך פריך שפיר דאי סבר דחדא מינייהו מהניא ואידך לא מהניא דלא הוה ליה למינקט אלא ההיא דמהניא ולא לינקוט בהדה ההיא דלא מהניא דלמאי נקטה אי לומר דמהניא הא לא מהניא ואי לומר דלא מהניא כמו כן נמי לא אשמועינן דלא מהניא שהרי נוכל לומר עלה דהיינו ההיא דמהניא וכיון דלא נקטה משום דמהניא ולאו לאשמועינן דלא מהניא א"כ בכדי נקטה ואמאי נקטה :

ועוד יש להקשות דאע"ג דסבר דר"ל דחשב תרווייהו מחשבות ביחד ולא חדא מינייהו ולאשמועינן דכל חדא מינייהו מהניא וכדפריך דא"כ לימא ולאכול דמשמע או לאכול ומדקאמר לאכול משמע דהשיב תרווייהו, אע"פי כן מנא ליה דר"ל דחדא מינייהו מהניא ואידך לא מהניא. אימא דר"ל דתרווייהו מהנו לפגל ושכל אחד מהם ראוי להתפגל דקאמר הכי דכשחשב אלו שני המחשבות המנחה מפוגלת משום דבשביל כל אחד יש לה להתפגל ואשמעינן דלכל אחת מהן יש כח להתפגל. ואי קשיא ליה כיון דחדא מינייהו מפגלא למאי אצטריך תרווייהו כיון דבחדא מינייהו סגי, הרי כמו כן אם נאמר דנקט תרווייהו לומר דחדא מינייהו לא מהניא קשיא לן אמאי נקט ההיא, וכיון דלכל דרך שנקח יש קושיא אמאי פשיט ליה לומר דנקט האחת לומר דלא מהניא ודליקשי לן אמאי נקטה כיון דלא מהניא מדנימא דנקט תרווייהו לומר דתרווייהו מפגלי לה ודלקשי לן אמאי נקט תרווייהו כיון דבחדא סגי לפגולה :

וי"ל דהיינו טעמא דסבר דלא נקטינהו כדי לומר דתרווייהו יחד ולא אחת מפגל לה משום דמכל אחד מהם ראויה להתפגל משום (דאי)[דהא] תרווייהו לא מצטרפי לעשות הפגול וכל אחד מהם לבד (לא) מפגלי [א"כ] לא הוה ליה למנקט תרווייהו ביחד שהרי לא השמיענו שלכל אחד יש לה כח לפגל מאחר שכח של אחד מהם אינו מפגל ומתפגל כלום מפני שכח האחרת פגל, וא"כ אם ירצה לומר שלכל אחת יש לה כח לפגל לית ליה למינקט דחשב שתיהם לפגל ושתיהם מפגלות אם לא שמתיהן יסייעו לעשות הפגול וזה לא יוכל להיות אם לא שבהצטרפות שניהם יפגלו ולא באחת מהן וכיון דאינו ר"ל כן שהרי ר"ל לפחות דלאחת מהן יש כח לפגל צריך לומר דנקט חדא מינייהו לומר דלא מפגלא ולכך פריך אמאי נקט ההיא דאית ליה דלא מהניא :

עוד יש להקשות על מה שפירש"י דאשמועינן דהקטרה מפגלת הקטרה ופגל משום מחשבת להקטיר לבונה ולא משום לאכול שירים דאין מפגלין בחצי מתיר וא"כ דטעמא דלאכול שירים דלא מהניא משום דאין מפגלין בחצי מתיר גם כשהקטיר לא יפגל דחצי מתיר הוא דקאי בקומץ וחשב להקטיר לבונה וקומץ חצי מתיר הוא :

וי"ל כדפרישית דכיון דבכל (דבכוליה) מתיר קא חשיב דהמתיר כולו הוי במפגל ומתפגל ככוליה מתיר דמי, ומכאן יש להוכיח דצריך לומר סברה זו :

ואי מפגלין בחצי מתיר קמ"ל, פירוש דהוי פגול משום לאכול שירים הוא דמפגלין בחצי מתיר אבל להקטיר לבונה לא מהניא למה לי לצרופה בהדה, ל"ה. ונ"ל דטעם דלהקטיר לבונה סבר דאין הקטרה מפגלת הקטרה או משום דא"ת ליה דהוה ליה כמתיר מפגל מתיר דמשום דאקבע בחד מנא לאו כחד מתיר דמי או מטעם דסבר כר' מאיר דאין מפגלין בחצי מתיר ודנימא דסבר דחצי מתיר חשיב ליה אע"ג דהמפגל והמתפגל הכל כמתיר אחד ולא סבר כסברא שפי' לעיל דכוליה מתיר דמי :

הדרן עלך פרק הקומץ זוטא תלי"ת

פרק הקומץ רבה

דף י"ז ע"ב **גמ'** מודה ר' אלעזר שאינו עונש כרת. ויש להקשות למאי אצטריך לר' יוחנן

הרי

הרי כן משמע פסול הוי לבד ולא פגול. וי"ל משום דמצינן למימר דלעולם סבר דפגול נמי הוי ומאי דנקט פסול משום דת"ק כשר קאמר נקט פוסל דר"ל דאינו כשר אלא פסול גמור הוי ולכך אצטריך ר' יוחנן לאשמועינן דפסול דוקא קאמר ולא פגל :

תנאי היא וכו' איכא למ"ד פסול מדאורייתא, מהאי קרא דפרשי' ואית ליה כרת, ל"ה. וקשיא אע"ג דנימא דאיכא תנאי אליבא דר' אלעזר ואיכא למ"ד פסול מדרבנן ואיכא למ"ד פסול דאורייתא וחייב כרת מ"מ ר' יוחנן דאמר דטעמא דר' אלעזר מקרא פסול מדאורייתא בכרת אית ליה ואיך לימא דמודה ר' אלעזר שאין פיסול כרת אכתי הקושיא שהקשה לו אי טעמא דר' אלעזר מקרא כרת נמי ליחייב ומאי קאמר דמודה ר' אלעזר שאינו חייב כרת :

וצ"ל דר"ל דר' יוחנן דאיכא תנאי אליבא דר' אלעזר דאיכא למ"ד פסול דאורייתא ואיכא למ"ד פסול דרבנן אתא לאשמועינן הילכך קאמר דטעמא דר' אלעזר מקרא דר"ל דאיכא מאן דאמר הכי דטעמא דר' אלעזר מקרא ודאית ליה כרת. וקאמר נמי מודה ר' אלעזר שאינו ענוש כרת דר"ל דאיכא למ"ד דמודה ר' אלעזר שאינו ענוש כרת ואי לא אשכחנא דאיכא תנאי דפליגי אליבא דר' אלעזר בהכי הוה קשה לר' יוחנן איך לימא שני הפכים דלהוי טעמא דר' אלעזר מקרא וא"כ אית ליה לחייב כרת ודלימא ג"כ דמודה דאינו ענוש כרת אבל כיון דאשכחן דתנאי דפליגי אליבא דר' אלעזר בהכי לא קשי' לר' יוחנן דאיך יאמר שני הפכים משום דנוכל ליישב דר' יוחנן דאיכא תנאי דפליגי בהכי אתא לאשמועי' כדפרישי' :

להניח מדמו, לא לגם זריקה ולא לשתיה, ל"ה, ור"ל דאם חשב לזריקה הוי לזרוק דמו למחר דהוה ליה פגול ואי לשתיה הא כבר איפליגו בה תנא קמא ור' אלעזר דלת"ק כשר ור' אלעזר פוסל, ור' יהודה דפוסל אי סבר כר' אלעזר דפסל בשתיה א"כ היה לומר ור' יהודה (פוסל) ור' אלעזר [פוסל] בפלוגתא דלשתות ומדקאמר להניח משמע דעניין אחר הוא דלא איירי בלשתות דפלוגתא דת"ק ור' אלעזר אלא איירי בלהניח גרידא ודפסל ר' יהודה משום מחשבת הנוה לבד בלא שיחשב בו לא לזרוק ולא לשתות :

א"ר אלעזר אף בזו כו', פי' אף בזו בלהניח דמו חכמים מכשירין ופליג אר' יהודה דפסל בלהניח אליבא דחכמים דמכשרי בלשתות וקאמר ר' אלעזר דחכמים דמכשרי בלשתות מכשרי נמי בלהניח וכן מפרש לה תלמודא דקאמר ר' יהודה אליבא דמאן פי' ר' יהודה דפסל בלהניח אליבא דמאן דהכי תנאי דפליגי בלשתות אמר למלתיה דפסול וכמאן מינייהו אמר למלתיה דפסול אי אליבא דרבנן דמכשרי בלשתות השתא ומה התם דקא חשיב בלשון אכילה דשתיה נמי בכלל אכילה מכשרי רבנן הכא לא כ"ש :

וקשיא דילמא בלשתות יש להכשיר יותר משום דסבר דאין מחשבין מאכילת מזבח לאדם אבל בלהניח לא חשביה לאכילת אדם :

וי"ל דאע"ג דניחא דאין מחשבין מאכילת מזבח לאדם הייני דוקא לפגל דלא מיקרי מחשב אכילה לפגל כי אם בדבר הקרב למזבח להאכילו למזבח ובדבר הנאכל להאכילו לאדם ולא ממזבח לאדם ומאדם למזבח אבל לפסלו בלא שיהא פגול מטעם שאין שם אכילה לפגל אלא לפסלו לבד הרי ראוי לפסול יותר כשחשב מאכילת מזבח לאדם דהיינו להאכיל הדם לאדם ממה שראוי לפסלו ושחשב להניח למחר שהרי כשחשב להאכיל אכילה שאינה ראויה לפגל למחר הרי חשב ג"כ להניחו למחר שאי אפשר להאכילו למחר בלא שיניחנו למחר והרי נוסף בו יותר ראוית פסול מפני שיש בו גם לשון אכילה שגורם פגול באכילה ראויה לומר דמאחר דאותו שם גורם פגול בעלמא בהיכא דאינו ראוי לפגל דהיינו כשאינה ראויה מ"מ יש לה להפסל יותר מפני שיש שם לשון דבר שמפגל בעלמא מכשאין כאן לשון אכילה כלל הילכך קאמר ומה התם דקא חשיב בלשון אכילה שראוי לפסול יותר כשחשב לעשותה הנחה למחר בלשון אכילה מכשחשבה לעשות הנחה גרידא בלא לשון אכילה אלא אליבא דר' אלעזר דפסיל בלשתות וקאמר ר' יהודה אליבא דר' אלעזר דאין לפסול כי אם בלשתות ולא בלהניח, או מפני שנאמר דגם פגול הוי בלשתות משום דאית ליה מחשבין מאכילת מזבח לאדם אבל בלהניח דאין שם אכילה גם פסול לא הוי או אפי' אם לא יפסל בלשתות מ"מ ראוי לפסול בו יותר מפני שיש שם לשון אכילה למפגל בעלמא משתפסל בלהניח דאין שם לשון אכילה כדפרישית לעיל אלא שגם בלהניח פסל :

וא"ר אלעזר אף בזו כו' ר' אלעזר היינו ר' יהודה, דהא תרווייהו אתא למימר דר' אלעזר גם בלהניח פסל. אלא לאו כרת איכא בינייהו דת"ק סבר להניח פסולה בעלמא בהנך כרת נמי מחייב, פי' דת"ק ר"ל ר' יהודה וקרי ליה ת"ק אעפ"י שאינו ת"ק דברייתא משום דהוא ת"ק דר' אלעזר דתרוייהו אליבא דר' אליעזר דפסיל בלשתות מיירו וקאמרי דפסול נמי בלהניח אלא דאתו לפלוגי בהא דת"ק דהיינו ר' יהודה סבר בלהניח פסולה בעלמא פי' ולהניח הוא דפסל ר' אלעזר אבל בלשתות אפי' כרת היכא, ור' אלעזר אמר אידי ואידי פי' בין להניח בין לשתות פסול ואין בו כרת :

וא"ת היכי משמע דפליגי בהכי ודלא נימא איפכא דר' יהודה לימא אידי ואידי פסול ואין בו כרת ור' אלעזר לימא להניח פסולה בעלמא הנך כרת נמי מיחייב :

וי"ל דהכי משמע משום דר' יהודה לא הזכיר במילתיה כי אם להניח אבל בלשתות לא איירי כלל הילכך נוכל לומר דסבר דדוקא בלהניח דהזכיר קאמר דפסל ר' אליעזר אבל בלשתות דלא הזכיר אית ליה דגם פיגול הוי אבל ר' אלעזר הזכיר במילתיה שניהם לשתות ולהניח לומר

לומר דפסל בהו ר' אליעזר מדקאמר אף בזו ר' אליעזר פוסל דר"ל אף בזו שהוא להניח פוסל ר' אליעזר כמו בלשתות משמע דמשום להו ודסבר דדין אחד יש ללשתות ולהניח דפסל בהו ר' אליעזר אבל כרת לא מיחייב בזה כמו בזה ודגם בלשתות פסולה איכא ולא כרת, ומייתי מנא דאיכא תנאי דפליגי אי ר' אליעזר סבר דמחשבין מאכילת מזבח לאדם לחייב כרת מדאורייתא או אי סבר דפסולא דרבנן לבד איכא בהו דר' יהודה דאמר דמיחייב אליבא דר' אליעזר בלשתות כרת דפסל ליה מדאורייתא לעיל ולכך מחייב בהו כרת ודאית ליה דמחשבי' מאכילת אדם למזבח וממזבח לאדם ור' אלעזר סבר דלא פסל להו ר' אליעזר אלא מדרבנן משום גזרה דליכא בהו כרת אלא פסולא בעלמא :

והבא ג' מחלוקת בדבר ת"ק סבר בהנך פליגי, דר"א גזר וכו' · ומקלת דמו אטו כל דמו לא גזרינן ל"ה, ר"ל דלא שייך לגזור בהו כמו בשלא כדרכו דגזר אטו כדרכו משום דהתם מחשבת אכילה מיהא איכא ושייך למגזר אטו אכילה דאיסורא דאורייתא אבל בלהניח לא שייך למגזר מחשבת הנחה דליכא בה איסורא דאורייתא אטו הנחה אחריתי דאיסורא דאורייתא משום דליכא הנחה איסורא דאורייתא דלא אסרה תורה אלא מחשבת אכילה ושתיה וגם לגזור הנחה אטו אכילה הא לא דמו להדדי דלגזור הא אטו הא, עוד פירש"י ומקלת דמו אטו כל דמו לא גזרינן ר"ל דנהי דליכא למיגזר הנחה אטו אכילה משום דלא דמו מ"מ אית למיגזר מחשבת הנחה זו דאינה פסולה אטו מחשבת הנחה אחרת פסולה דהיינו דנגזר מחשבת הנחה מקלת דמו אטו מחשבת הנחת כל דמו דאית ביה פסולא דאורייתא וקאמר דסבר דבכה"ג לא גזרינן משום דקלת בכולה לא מיחלף :

דף י"ח ע"א **מאי** החזרת לי אבידתי, הא פלוגתא קאמר ליה ור' יהודה אתניה ד"ה אלא ש"מ דר' יהודה נמי פלוגתא אתניה :

וא"ת ולימא ליה הכי מדקאמ' ר' אלעזר בן שמוע דמפני שחביבה לר' יהודה משנת ר' אליעזר שנאה לו אעפ"י שאין הלכה כן דר' יהודה לאו כד"ה אתניה, דאין לומר דמפני שחביבה עליו כד"ה אתניה לו שהרי מפני שחביבה עליו לא היה להטעותו לעשות מיחידאה ד"ה, וגם אין לומר דר"ל דמפני שחביבה עליו טעה לומר דהלכה כן ושנאה לו כד"ה הרי אין שום טעם לומר דמפני שחביבה עליו יעשה ממה שאינו הלכה הלכה, אלא ע"כ צ"ל דקאמ' ליה דמתוך שחביבה עליו שנה לו מילתא דיחידאה אע"פי שאינה הלכה דלאו ד"ה היא וש"מ דכיחידאה שנאה לו מדקאמ' לי' ר' אלעזר בן שמוע הכי:

וי"ל דזו אינה הוכחה טובה משום דאע"ג דקאמ' ליה ר' אלעזר בן שמוע דר' יהודה שנאה לו כיחידאה זה היה לפי מחשבתו שעדיין לא ידע דעתו של יוסף הבבלי כילד אתניה ליה ר' יהודה אבן מדברי יוסף הבבלי עצמו דקאמר ליה החזרת לי אבידתי דכדבריו כן הוא חזינן דכיחידאה אתניה ולא ד"ה :

אי נמי מדברי ר' אלעזר בן שמוע אין אנו רואים דקאמ' דכיחידאה אתניה דנוכל לומר דהכי קאמר ליה מפני שחביבה לו שנאה סתם והרי לא יש הוכחה בכך שהרי לא אמ' לו ד"ה היא וגם לא אמ' לו דיחידאה היא וא"כ אעפ"י שנאמר דכי קאמר ליה ר' אלעזר בן שמוע ליוסף הבבלי הא מפני כו' דשמעיה ליוסף כילד שנאה לו ר' יהודה אפי' הכי נוכל לומר דשמעיה דד"ה אתניה וקאמר ליה לאו ד"ה אתניה לך אלא סתם אתניה לך לומר דסתם דשנה לך ד"ה היא ואינו כן אלא יחידאה :

ומ"מ נוכל לומר דיוסף הבבלי אמר לו כן מתחלה דר' יהודה ד"ה אתניה או שחשב כן מפני ששנאה לו סתם כדקאמר לי' ר' אלעזר בן שמוע או שאמר לו דר' יהודה כשאמר לו ד"ה אתניה ואי נימא הכי דיוסף אמר לו דד"ה אתניה נימא דכשאמר לו ראב"ש א"כ דסתם שנאה לו וטעה לומר דד"ה היא לא אם יוסף להשיב על דבריו לומר לא סתם שנאה לי כי אם ד"ה שהרי לא היה מקפיד להשיב לו על זה שהרי אפי' אם היה אמת כדברי ראב"ש לומר ששנאה לו ר' יהודה סתם הרי זה יחלוק על מה שאומ' דד"ה שנאה לו מפני שיוכל לפרש דלכך שנאה סתם משום דסבר דהלכתא היא וכד"ה היא ואע"פי שנאמר דכשאמ' לו ראב"ש דסתם שנאה לכך פירש לו ראב"ש סתם שנאה לך וסתם לך כיחידאה מ"מ לא חש יוסף הבבלי להשיבו על זה מפני שהיה יודע שהיה ראב"ש יכול לחשוב בעצמו דאפי' יהיה כדבריו דיכול לומר דסתם הוי ד"ה הילכך נוכל לומר דיוסף אמר לו דד"ה אתניה · וגם אם נאמ' דיוסף אמר לו דסתם אתניה והיה מפרשו דר"ל ד"ה וראב"ש יאמר לו דבסתם שנה לו לא משום ד"ה היא אלא מפני החביבות שנה לו כך דכ"ש דנוכל לומר דיוסף לא חזר מסברתו שהיה חושב דמשום דד"ה היא סתם אתניה מפני דברי ראב"ש ולא חש להשיבו על זה דמה יפסיד אם ראב"ש יפרשנו כפי דעתו בעבור זה לא יניח יוסף ג"כ מלפרשה לפי דעתו דסבר דד"ה היא ולעולם אין כאן הוכחה מדברי יוסף וראב"ש דר"י כיחידאה שנאה ולאותובי מינה תיובתא למאי דאמר תלמוד' דכד"ה נשנאה דהא לעולם נוכל לומר דר' יהודה פוסל בד"ה אבל מהחזרת לי אבידתי איכא הוכחה מדקאמ' ליה ראב"ש דכיחידאה שנאה לו והוא הודה לו כנכשאמ' לו החזרת לי אבידתי נ.למא תרוייהו סברי דר' יהודה כיחידאה פסל, מ"מ תירוץ ראשון נראה יותר :

אלא מאי כו', פלוגתא כו', הא מפני כו' דמשמע דקאמר ליה ראב"ש ליוסף דמה ששנאה לך לא שהלכה כך אלא מפני שחביבה עליו ואי פלוגתא אמ' יוסף אמאי אצטרי' ליה לראב"ש לומר לו כן והלא יוסף נמי הוה א"ל דפלוגתא (אותביה) [אתניה] ולא הלכה ולשון התלמוד דאנן נמי פלוגתא מתנינן ר"ל לפי דברי יוסף אלא מדקאמ' ליה ראב"ש הכי משמע דשמעיה ליוסף דד"ה (אותביה) [אתניה] וקאמר ליה ראב"ש דמאי (דאותביה) [דאתניה] בלשון הלכה לאו משום דהלכה היא :

וקשיא דלעולם נימא דלא שמע ל יה ליוסף דד"ה אתניה אלא כיחידאה ואפ"ה קאמר ליה מה ששנה לך דברי יחיד עם הרבים שאין צריך לשנותם מאחר דהלכה כרבים אל תחשוב דמפני דהלכה כן שנאה לך דלא מפני שהלכה היא אלא מפני שחביבין עליו:

וי"ל דלהא לא היה צריך לומר שלא יטעה בכך שהרי בכל מקום כיוצא בו ששנו דברי יחיד עם הרבים שכן הוא אינו הלכה כיחיד, ועוד מאי יקשה לו אם שנה דברי יחיד עם הרבים אע"פ שאין הלכה כמותו הא אמרי' למה נשנו דברי יחיד עם רבים שאם נמצא דעתו במקום אחר בלשון סתימה נימא דאותה סתימה יחידאה היא וא"כ נ"ל דמשמע ליה דד"ה אתניה:

וקשיא דאף כי ד"ה אתניה מה אמר לו מה ששנאה לך דד"ה לא בעבור שהלכה כן אלא מפני שחביבין עליו וכי מפני שחביבין עליו יש לו להטעותו ולשנות לו דברי ר' אליעז' בל' דברי הכל ולומ' ממה שאינו הלכה שהוא הלכה:

וי"ל דאה"נ דלא אנ' לו מה ששנאה לו בלשון ד"ה לא מפני שהלכה היא דודאי אם שנאה בלשון ד"ה היה צריך לומר דהוה סבר דהלכה הוא אלא רא"ב"ש הכי אמר ליה מה ששנאם לך סתם כדפרי' לעיל לא מפני שהלכה ושסתמם לך לומר דד"ה היא וישנו הלכה אלא מפני שחביבין עליו שנאם בלשון סתם · והשתא אין להקשות כדפרי' וכי בשביל שחביבין עליו יטעהו לשנותם סתם כדי שיחשוב סתם הלכה דז"א דבעבור כן אין לפסוק בעצמו לומר דהלכה הם ולומר דכל סתמא הוי או משום שאין חולק עליה או דאתיא כרבים דהא יש כמה סתמות שאינו הלכה כמותו ואע"פ שרובם הלכה מ"מ אהני מה שיש מהם שאינו הלכה שקודם שיגמור בדעתו שהם הלכה שיחזור אם הם דברי יחיד שחולק על רבים וסתמו דבריו אם לא הילכך אם אין הלכה ושנאה לו סתם לא הטעהו בכך, ומ"מ בעבור (שדיני) רוב סתמות הוצרך רא"ב"ש לומר לו דלא בשביל שהם הלכה שנאם לו בלשון סתם כדי שלא יטעה לומר כן לפי שהדעת נכונה יותר לומר כן:

ועדיין יש להקשות איך מוכח מדברי רא"ב"ש דאמר הא מפני כו' דד"ה (אותביה) [אתניה] כדפרישית והלא פי' דסתם אתניה מדקאמר ליה מה ששנאה לך סתם לא מפני שהלכה כן ומ"מ לאו דברי הכל קאמר:

וי"ל דמ"מ מוכח דלא ביחידאה אתניה ולא הוי תיובתא כדפרי' וגם כמי ליכא סייעתא לומר דבד"ה אתניה ואינו בא לומר אלא דלא הוי תיובתא כדהוה פריך ליה:

וא"ת דלעולם הויא תיובתא כיון די"ל ד"ה אתניה ועבדינן מסקנא לעיל דלר' יהודה ד"ה פסול קאמר א"כ הוי תיובתא למסקנא דלעיל ממאי דאמרינן הכא דר' יהודה דלא ד"ה קאמר כי אם סתם ולא עוד אלא שאם נבוא לפרש שהסתם ר"ל כד"ה לא נוכל לפרש בעבור שרא"ב"ש פירש לו דהסתם יחידאה היא:

וי"ל דאע"פי כן לא הויא תיובתא משום דכיון דאנו רואים דבין יוסף ובין רא"ב"ש מודים דר' יהודה סתם שנאה אנו יכולין לפרש הילכך שנאם סתם משום דהוא סבר דד"ה הם ואין לנו הכרח לומר דרא"ב"ש סבר מאי (דאותביה) [דאתניה] סתם הוי מפני חביבות ולא מפני שהלכה הם שהרי שמא גם יוסף הוא סבר שכך הלכה אמר לו ושבעבור כך שנאה לו סתם דהוה סבר דד"ה היא ולא קבל עליו פירוש דרא"ב"ש שפירש בסתם כדפרי' לעיל ואפי' אם נימא דקבל דבריו מ"מ אין לנו להקשות מפירושם שהרי נוכל לומר ולפרש כוונת משנתנו לפי סברתנו דירלה לומר דד"ה היא ולא כפי מה שהיו מפרשים אותו יוסף ורא"ב"ש מאחר שאין אנו רואים דיאמרו בהדיא דר' יהודה כיחידאה אמרה, והיינו מאי דקאמר תלמודא אלא לעולם ד"ה פסול אתניה דלאו דוקא ד"ה דא"כ ליקשי מה שפירשנו מאי קאמר רא"ב"ש וכי יטעהו כו' אלא ר"ל לפי דברינו וסברתנו נוכל לומר דמשום הכי שנאה לו סתם היה בעבור דהוה סבר דד"ה הם וד"ה דקאמר הוי לפי סברתנו וגם שמא לפי סברת יוסף שהרי לא קבל פירושו של רא"ב"ש כדפרים' לעיל:

דף יח ע"ב **אין** בילה מעכבת בו. יש להקשות מאי פריך מדשני ליה אין בילה מעכבת שמא לא בלל דמתניתין הוי לא בלל כלל כשר וכמו כן לא יצק דר"ל לא יצק כלל כשר הרי מי שתרץ כאן דלא יצק ר"ל לא יצק כהן אלא זר כמו כן יפרש לא בלל כהן אלא זר אבל אם לא בלל כלל פסול ולא ליקשי מתניתין דאם לא בלל כשר למתני' דבששים ואחד אין נבללין משום דלעולם בעינן בילה דמה לו לשנויא דשני ר' זירא כל הראוי לבילה הוא לא יתרץ כך וכ"ת דפריך משום דדוקא גבי לא יצק צריך לפרשו לא יצק כהן אלא זר משום דכתיב ביה עיכובא אבל לגבי בילה דלא כתיב בה עיכובא נפרשהו ולא בלל כלל דא"כ לא הוה פריך מידי דא"כ היה יודע ואומר הטעם לשינויא דהא כדאיתא והא כדאיתא, ועוד איך פריך דכמו דגבי בלל ר"ל לא בלל כלל כמו כן גבי יצק ירצה לומר לא יצק כלל ואיך יוכל להיות לא יצק כלל וכתיב ביה עיכובא:

וי"ל דפריך הכי דכיון דפשטיה דלא בלל ודלא יצק משמע לא בלל ולא יצק כלל דיש לנו לפרשו כפשוטו ולא לומר לא יצק כהן אלא זר שהרי אם היה במשמעותו לא יצק כהן אלא זר שהרי היה נקל יותר לר' זירא לתרץ דלא בלל ירצה לומר לא בלל כהן אלא זר מלתרץ כל הראוי לבילה אלא משום דפשיטא ליה דאם לא בלל אין במשמעותו אלא לא בלל כלל הוצרך לתרץ כן וכמו כן לא יצק אין במשמעותו אלא לא יצק כלל דומיא דלא בלל וא"כ ליקשי לתנא דמתני' והא עיכובא כתיב ביה, ומשני הא כדאיתא ר"ל דה"נ דלעולם פשטיה דאם לא בלל ואם לא יצק משמע פשטיה לא עשה כלל הילכך כל זמן שנוכל להעמידו כפשוטו נעמידהו כגון גבי לא בלל ולכך שני הכי

ר' זירא

ר' זירא ולא שני לא בלל כהן אלא זר אבל גבי לא יצק דלא נוכל להעמידו כפשוטו לומר לא יצק כלל דהא עיכובא כתיב ביה צריך שנוציאהו מפשוטו דלא יצק כלל ושנפרשהו לא יצק כהן אלא זר :

אך נוכל לפרש דלא הוה פריך דגבי לא יצק נפרשהו לא יצק כלל כמו גבי לא בלל שהרי ידע דלא יוכל לפרשו כן דכתיב ביה עיכובא, אלא דפריך דהואיל דאנו רואים דדעת התנא בפירוש לא יצק דר"ל לא יצק כהן אלא זר כמו כן גבי לא בלל אמאי לא שנייה הכי ר' זירא דלהוי לא בלל כהן אלא זר ולא ליקשי למתני' דאין נבללין · ומשני הא כדאיתא לעולם כל כמה שנוכל להעמיד הלשון יש לנו להעמידו כדפרי' :

ועל מה שפירשו התוס' דלהכי בעינן ראוי לבילה משום דכתיב בכמה מקומות בלילה ומ"מ לא הוי עיכובא מדלא כתביה בלשון ציווי דלא כתיב ובללת, קשה, דא"כ לעולם נימא דליתו תרי לעכב אי לא כתבינהו בלשון צווי וכל היכא דכתב קרא בלשון צווי לא שייך שם לומר לשון מצוה או עיכוב שהרי כל ציווי צריך לעשותו ואין לשון למצוה ולעכב נופל כי אם כשאין שם לשון ציווי אלא לשון דקרא דמשמע דמתעביד הכי כמו בלילה ובכה"ג אמרי' חד קרא למצוה ותרי לעכב :

אלא להכי לא אמרי' גבי בילה אע"ג דאיכתב בכמה מקומות בלילה דליתי לעכב משום דלא אחדא מנחה (היא) אכתיב תרי זימני דמנחת מאפה תנור אכתיב פעם אחת לבד בלילה דכתי' חלת מצות בלולות בשמן ובמנחת מחבת כתיב פעם אחת בלילה דכתי' סולת בלולה בשמן ולא שנכתב שני פעמים בלילה במנחה אחת הילכך לא נימא קראי לעכב, ומ"מ אע"ג דלא אכתיב אלא חדא זימנא דכולהו בעינן וליכא עיכוב, בעינן ראוי לבילה כמו שכתבתי הטעם דפרק המוכר את הספינה דלכך מחד קרא לבד בעינן ראויות משום דאי נימא דכמו דאין מעשה הבילה מעכב כמו כן אין מעכב ראויות א"כ כי כתיבי תרי קראי דאמרי' דאתו לעכב במעשה הרי נוכל לומר דלא אתו לעכב במעשה אלא בראוית משום דאי לא כתב אלא חד לא הוה מעכב לא במעשה ולא בראוית וכי כתב תרי נימא דאתו לעכב בראוית ולא במעשה, דאי תאמר דיש לנו לומר דבאים לעכב במעשה יותר מדנימא דאתו לעכב בראוית משום דעל המעשה נכתבו, דז"א משום דמאי טעמא אמרי דחד קרא לא אתא לעכב משום דמדלא כתיב בלשון דלשתמע עיכוב אמרי' דלא אתא לעכב כי איכא תרי קראי נימא הכי דמדלא אכתיב בלשון ציווי דלא מעכבי שאין לומ' עיכוב אם לא שיש שם לשון ציווי אלא דלהכי אכתיב תרי קראי כדי לעכב בראוית, אלא צ"ל דמדאמרינן דתרי אתו לעכב במעשה דחד מעכב בראוית משום דדוקא במעשה דשייך לכתבו בלשון ציווי אמרי' דלא מעכב מאחר דלא נכתב בלשון צווי הילכך אי לא כתיבי תרי קראי לא נימא דמעכב במעשה אבל בראוית דלא שייך לשון צווי שהרי בראוית אין הכתוב מדבר

כלל כי אם במעשה אלא שמפני המעשה אנו שואלים הראוית והוי כאלו כתב דבעינן הראוית ולא שייך בו לשון צווי גם מחד קרא מעכב :

ומה שכתבו התוס' דר"ל דחד קרא אתא לעכב בראוית דאל"כ אמאי כתבו, היינו טעם כלל שהרי נוכל לומר דלעולם לא כתבה לעכב בראוית אלא כתבי' כדי להצריך הדבר לעשותו לכתחלה אבל בדיעבד לא ליעכב כלל גם בראוית :

מהו דתימא התם כו', פי' כי לא פתת כלל הוא דכשרה דיש תורת חלות עליהם אבל פתת פתיתין מרובות אימא תפסל, ל"ה · ומה שפי' התם כי לא פתת כלום כשרה דיש תורת חלות עליהן היינו ר"ל דלא פתת כלל ושהיא שלמה ויש להם תורת חלות שלמות שהרי צריך לפתות מהם כדי לעשות קמיצה, ואם לא פתת דמתני' ר"ל דלא פתת אלא כדי קמיצה כדפרש"י במתני', אלא ר"ל דמאחר דלא פתת אלא מעט מכל אחת כדי לעשות קמיצה כאלו שלמות דמו לומר דיש תורת חלות עליהן :

לימא מתניתין דלא כר' שמעון, פי' מתני' דמכשיר יציקה בזר ונשיאות בפנים, פי' בעזרה כדכתיב וישא אהרן את ידיו, כל כהן כו', אלמא מדחשיב יציקה בכלל עבודה המסורה לבני אהרן אלמא דאסורה בזר ל"ה · והקשו בתוס' היך נימא דר' שמעון בכל הני דחשיב בעי כהן למפסל בדיעבד והרי חשיב בלילות וכיון דתנן דאם לא בלל כשר כי עביד להו זר אמאי ליפסל וכי גרע זר מאם לא בלל כלל אלא ע"כ דר' שמעון לא בעי בכולהו כהן לניפסל בדיעבד וא"כ מאי קאמר מתני' דלא כר' שמעון נימא דר' שמעון היא ור' שמעון לכתחלה בעי ומתני' מכשרא זר בדיעבד. וי"ל דמשמע ליה לתלמודא דמתני' אפי' לכתחלה איירי דלא בעיא כהן. ע"כ התוס'. ויש להקשות מאי טעמא איכא לומר דמשמע ליה דלא בעי מתני' כהן ביציקה אף לכתחלה. וי"ל הטעם דמאחר דחשיב לא יצק לא בלל ובלא בלל הוי כשר אפי' לכתחלה יש לנו להכשיר בה זר אפי' לכתחלה וכיון דגבי בלילה דמתניתין הוי זר כשר לכתחלה גבי יציקה נמי יש לנו להכשירו לכתחילה שהכי דומיא דהדדי חשיב להו ונהי דגבי אם לא יצק כל לא דמו להדדי דגבי יציקה אם לא יצק כלל פסול וגבי בלל כשר מ"מ לגבי הכשרה דאיכא בתרוייהו דהיינו הכשרה דזר יש לנו להשוותם דכמו דגבי בילה כשר זר לכתחלה דגבי יציקה נמי הוי כשר לכתחלה :

דף י"ט ע"א **וכי** דנין אפשר, שחיטה דאיפשר בבעלים, משאי איפשר, זריקה דאי אפשר בבעלים דכתיב וזרקו בני אהרן, ל"ה · וקשיא דנדון לה מאיפשר דהיכא דהבעלים כהנים לא זרקי הדם אלא כהן אחר המותר דלא אשכחן דאצטריך קרא לעשות זריקה בבעלים כשהם כהנים, וי"ל דהיינו מאי דקאמר וכי דנין אפשר מאי אפשר דזריקה אי אפשר שהבעלים ישראל

דהם אינה בבעלים אבל כשאפשר לה להיות בבעלים כגון שהבעלים כהנים אימא דבעינן בעלים דנהי דלא אשכחן דאצריך קרא בכהן בעלים מ"מ נוכל לומר דבעיא בעלים דנימא מאחר דאית לן למימר דשחיטה בעיא בעלים מטעם דכתיבא בבעלים א"כ דכ"ש זריקה שהוא בבעלים ושהיא אפשר לה להיות בבעלים כגון של כהנים, ואפי' אם נבוא לומר דגם כשהכהנים בעלי' לא בעינן בעלים מאחר דהיפרא' אינה נעשית בבעלים ויש לנו לומר דלא חלק הכתוב בין כהנים לישראל מ"מ אין ללמוד שחיטה מזריקה ולומר שכמו שזריקה אינה נעשית בבעלים דכמו כן תהא שחיטה משום דהוי אפשר משאי אפשר דנהי כשהכהנים בעלים הוי אפשר מ"מ אי אפשר קרי לזה מאחר דמה שאינה נעשית בבעלים הוי מפני שלא רצה הכתוב לחלק בין ישראל לכהנים וגבי ישראל הוי אי אפשר א"כ טעם דאי אפשר גורם לומר דגם בכהנים אינה נעשית בבעלים דגם גבי כהנים נמי הוי אי אפשר גלי רחמנא ביום הכפורים ושחט כו' מכלל דשחיטה בעלמא לא בעינן בעלים:

ויש להקשות למה הוצרך להאריך הוא לא מצית אמרת ק"ו כיון דלאו הוכחה היא כדפרישי' וכי נימא אין דנין אפשר משאי אפשר אלא הוכחנו דשחיטה אינה בבעלים הויא משום מדגלי רחמנא ביום הכפורים כו' א"כ לא היה לו להביא כי אם טעמא מדגלי רחמנא ביום הכפורים ולימא הכי הא לא מצית אמרת דגלי רחמנא ביום הכפורים דשחיטה בבעלים דבעלמא לא בעינן בעלים, דנוכל לומר דבעלמא נמי בעינן בעלים אלא דביום הכפורים בעינן נמי שהשחיטה להוי בכהן גדול ושכל העבודות אינן כשרות אלא בו אבל מדילפינן הק"ו דמה זריקה דלא בעינן בעלים אית לן למדרש קרא דושחט כו' אתא לגלויי בעלמא דלא בעינן בעלים וה"ק ומה זריקה כו' א"כ למ"ד דדנין אפשר משאי אפשר הוכחנו דשחיטה אינה בבעלים, וכ"ת דאין דנין אפשר משאי אפשר ואינה הוכחה גמורה כיון דאינה הוכחה למ"ד אין דנין אפשר משאי אפשר אפ"ה לגבי מילתא כי האי דגלי קרא דושחט דאיכא למדרשיה לומר הא בשחיטה בעלמא לא בעיא בעלים אהני ק"ו דזריקה לומר דנדרשיה הכי דמאי דאין דנין אפשר משאי אפשר ה"מ למגמר מילתא ממילתא לגמרי אבל מ"מ מהני מאי דאיכא למגמר אפשר משאי אפשר לגבי בעלים דהא איכא קרא דמצינן למדרשיה בהאי ילפותא דבעינן למגמר אפשר משאי אפשר דדרשי' ליה האי ילפותא ולא לדרשה אחריתי שהרי ילפותא דאפשר משאי אפשר אינה כי אם לעשות גלויא בעלמא דנדרוש לקרא במאי דסלקא הילפותא:

ע"ב **זאת** תורת המנחה הקרב אותה בני אהרן לפני ה', אל פני המזבח, (תפ"ך) ושנה הכתוב שהרי כבר כתב בפרשת ויקרא והגישה אל המזבח וא"כ כתב במקרא זה דזאת תורת המנחה הקרב אותה אל פני המזבח הרי זה הכתוב בהגשה:

למערבה של קרן ולדרומה של קרן, פי' כאן וכאן, ל"ה · ולא נהירא דא"כ מאי מבטל דברי חבירו דקתני, לכ"נ לפרש דר"ל למערבה או לדרומה. ונראה ליישב פירש"י משום דמשמע דבכל הגשה שיגישנה בין במערב בין בדרום יקיים שני הכתובים קרא דלפני ה' וקרא דאל פני המזבח ולכך קאמר דאי אפשר לקיים שניהם דנאמר לפני ה' אל פני המזבח באותו הגשה:

ד' כ' ע"א **עצים** נקראו קרבן, דכתיב והגורלות הפלנו על קרבן העצים ודם איקרי קרבן שהוא עיקר הזבח, ל"ה · דאלו נאמר קרבן דאפי' עצים ודם שנקראו קרבן משום דקרבן כולל כל קרבן ת"ל מנחה מה מנחה מיוחדת כו', וקשיא דאי דכתב מנחה נימא דוקא מנחה ולא שאר קרבנות דאלו נאמר קרבן לבד היה כולל כל הקרבנות ולכך כתב קרבן מנחה לומר קרבן של מנחה לבד · י"ל דא"כ דלמנחה לבד אתי לכתוב מנחתך לבד ולשתוק מקרבן ומדכתב קרבן ש"מ דמרבה כל שאר קרבנות גם שאינם מנחה ומאי דכתב מנחה כדי לומר דשאר קרבנות דמרבה להו דומיא דמנחתך כדקאמר מה מנחתך מיוחדת כו' וה"פ קרבן מנחתך קרבן דדמי למנחתך ע"כ, ומ"מ נוכל לפרשו דכלל ופרט הוא וכן פריך לקמיה מה מנחה מיוחדת שמתרת כו', ופירש"י דר"ל דגם נרבה אברים מצד דאחרים באין לה חובה:

ויש להקשות, דמנא לן דהוה פריך דנרבה לאברים ודנרבה לדם מצד מתיר, דלמא ונמעט אברים דאי משום דהוה ליה לשנויי אברים אתי לרבויי עפי משום שכן אשב"נ טמ"א אימא לך דלעולם פריך ליה דנמעט אברים ולהכי לא שני ליה אברים אית לן לרבויי עפי מדם משום דהיה חושב שהם יאמר לו כן יקשה לו דלעולם נמעט אברים מצד מתיר כדפריך ליה מעיקרא, וא"ת שיש לרבות אברים טפי מדם הרי נימא דנמעט תרווייהו דנמעט אברים מצד מנחה ונמעט דם מצד אחרים משום דנימא דלא ילפינן אלא מאי דדמי למנחה בשני צדדין · ועוד כי שני מעל מנחתך ולא מעל דמך מאי פריך ואימא מעל מנחתך ולא מעל איבריך דילמא הוה פריך הכי דנימא צד מתיר ונרבה דם ונמעט אברים וכי שני ליה מעל מנחתך ולא מעל דמך ר"ל דנמעט גם אברים מאחר שהיה לו לתפוס צד דממעט ממנו א"כ נמעט ממנו אברים וגם דם לא נוכל לרבות מפני מיעוט דמנחתך ור"ל דנמעט תרווייהו וכן לפי מאי דסבר דהוה פריך דנרבה אברים מפני שני הצדדין ושני ליה דנמעט דם ממנחתך כי פריך ליה דנמעט אברים ונרבה דם ודלא נימא מעל מנחתך ולא מעל דמך שכך משמע מדשני ליה מסתברא דאברים הוה ליה לרבויי דמשמע דהוה פריך ליה דנמעט אברים ונרבה דם. ואמאי הוה פריך ליה כי האי גוונא

דנמעט מעל מנחתך איברים ולא דם הוה ליה למפרך דנמעט תרווייהו מעל מנחתך ודנימא מעל מנחתך ולא מעל דמך ולא מעל איבריך ויסתור סברתו כאשונה דמעיקרא דהוה פריך דנרבה תרווייהו משני הלדדים ושני ליה דלא נוכל לרבות דם משום מיעוט דעל מנחתך הוה ליה למפרך דלא נרבה לא דם ולא איברים משום דמעוט דמעל מנחתך לימעט תרווייהו :

וי"ל דלהכי הוה הכרח לומר דלריך דנרבה אחד משניהם או דם או איברים מדמיון דמנחה משום דאם נמעט תרווייהו ממעוטא דמעל מנחתך א"כ קרבן דאתא לרבויי שאר קרבנות הדומות למנחה כדקאמר מה מנחה כדפרישי' לעיל למאי אתי הרי אין לנו שום דבר לרבות כי אם או איברים או דם או עלים ואם נמעט כולם עלים מלד דאחרים באים לה חובה ואיברים ודם ממעוט דכל מנחתך אין לנו עוד דבר לרבות מקרבן מנחתך הילכך ל"ל דאתא לרבויי או דם או איברים לכך לא פריך דכל מנחתך למעוטי תרווייהו וג"כ מטעם זה ל"ל לפרש דכי הוה פריך מה מנחה מתרת כו' ונרבה דם דהיה ל"ל דגם נרבה איברים מלד אחרים כו' דאין לומר דהוה פריך דנמעט איברים דא"כ הוה ליה לשנויי מסתברא איברים הוה ליה לרבויי משום שכן אשב"ן עמ"א מאחר דלריך שנרבה אחד מהן וגם כן כי שני ליה מעל מנחתך ולא מעל דמך פריך ליה שפיר ואימא ולא מעל איבריך ודנרבה דם ונמעט איברים משום דהוה ידע כי בני מעל מנחתך אינו ר"ל דנמעט תרווייהו דם מ.ניעוט דעל מנחתך ואיברים דמתרת משום דאי אפשר למעט תרווייהו כדפרי' הילכך הוה לריך לומר שהיה מתרץ מעל מנחתך כו' למעט דם ולרבות איברים מלד שבדקך שנרבה אחד מהם ולכך פריך ליה ואימא מעל איבריך ושנאמר איפכא דנמעט איברים ונרבה דם, והיינו נמי טעמא דהיה לנו להקשות אמאי היה ר"ל דנרבה מדמיון דמנחה בכל לד דדמי למנחה דהיינו דנרבה מלד אחרים כו' איברים ומלד דמתרת דם אדרבא לא היה לנו לרבות כי אם מאי דדמי לה בהכי שני לדדין ולא במאי דדמי לה בלד אחד דבכל כעין הפרט לא מרבינן כי אם מאי דדמי לה בשני לדדין ולא בלד אחד, אלא היינו טעמא דאם באנו לומר שלא נרבה אלא מאי דדמי ליה בהכי שני לדדים לא היינו מרבין כלום דאיבוס לבונה הבאה בבזיכין הוו תרי לדדין דקרבן דמשמע דאתא לרבויי כל מילי דקרבן הילכך לריך לנו לומר דאתא קרא דמרבה דומיא דמנחה לומר ניהוי דדמי לה מלד האחד מהכי דמה דדמי לה בשום לד נרבהו ומ"מ כי נמלא מעוט דבא למעט אחד מהם דהיינו מעל מנחתך יבא למעט אחד מהם כדפרי' דלא בא לרבות אלא מאי דדמי לה כדפרי' אחד משניהם ולכך קאמר דיש לנו לרבות מאי דדמי ליה דהיינו מלד האחרים כו' דמרבה איברים משום דעיכובא דאיברים הוה לרבויי דדמו לה :

יכול תהא מנחה כולה טעונה מלח, פי' גם השירים. ת"ל קרבן, פי' דכתיב וכל קרבן מנחתך, ל"ה · וקשי' דהא אוקימנא קרבן לרבות שאר קרבנות דדמו כמנחה · וי"ל דאפ"ה שמעינן דבעי' דבר הקרב משום דפשיטא דקרבן משמע דבר הקרב למזבח ולא דבר שאינו קרב כגון שירים דמנחה ובשר הזבח מ"מ קאמר דגם ילפינן מקרבן כל דבר הקרב :

וקשיא דאימא דכוליה קרא להכי הוא דאתא לומר דבעינן דבר הקרב במנחה ולא כל המנחה ולהכי אלטריך לכתוב קרבן מנחתך משום דאי כתי' קרבן הוה משמע כל דבר הקרב לכך כתב מנחתך לומר מנחה דוקא ודדמי לה ואי כתיב מנחה לבד הוה אמינא כל המנחה לכך כתב קרבן ואיך חזינן לרבויי שאר קרבנות :

וי"ל דאי להכי לבד אתי לכתוב תקריב במנחתך ומדכתיב לשון קרבן משמע דמרבה נמי שאר קרבנות א"כ מנחתך למאי אתא אלא לומר קרבנות דדמו למנחתך :

והא אמרת מה מנחה מיוחדת שאחרים באים כו' פי' ומהתם אתרביא לבונה וכולהו הנך דלריכי עלים ועל כל קרבנך [תו] למה לי, ל"ה : וקשיא דבלא כך נמי תקשי ליה דהא קרבן מנחה היא ומרישא דקאמר יכול תהא כל המנחה טעונה מלח פי' גם השירים ת"ל קרבן דוקא הקרב מן המנחה ולבונה מדבר הקרב מן המנחה ומעיקרא נמי דקאמ' יכול כל המנחה טעונה מלח היה ר"ל גם הלבונה דבכלל מנחה היא וכי אמ' כל קרבן ר"ל דבר הקרב ממנה ומפיק שירים הרי נשאר לבונה בכלל הקרב ממנה וא"כ תקשי ליה לתלמודא בלא טעם דאתיא בלד באה חובה :

וי"ל דלא אתא למפרך ללבונה לבד אלא גם לכל הני דאיתנהו בברייתא כגון מנחת כהנים כו' ואמורי חטאת כו' כדפרש"י שפי' בלשונו והא אמרת מה מנחה מיוחדת ומהתם איתרבי לבונה וכולהו הנך דלריכי עלים ועל כל קרבנך למה לי. משמע דאתי למפרך לכולהו ולבונה דנקט משום דרישא דמילתא היא דקאמ' אין לי אלא קומץ לבונה מניין וא"כ מייתי להנך אחר לבונה הילכך נקט לבונה משום דרישא דמילתא היא אכן ה"ה דפריך מכולהו ומשום דבעי למפרך מכולהו נקט פירכא דשייכא לכולהו ולא נקט ללבונה פירכא דשייכא ללבונה לבד אע"ג דהוה מלי פריך לה פירכא דקיימא לה לבד כדפרי' ופריך דילפינן להו מהלד דמה מנחה אחרים באין לה חובה שהרי הכי נמי וא"כ נהי דבעינן נמי דלהוי דומיא דקרבנו דלהוי דבר קרב הכי נמי קרבן ודבר הקרב נינהו :

ומ"מ נראה דוחק לומר דמשום דבעי למיפרך לכולהו שביק למפרך פירכא דשייכא לה שהרי כשכוללה עם האחרים משמע דאי ניחא מהכך ניחא נמי מינה וליכא מינה קשיא :

אלא נראה לתרץ בשני דרכים · האחד דנימא דלא חשיב מנחה כ"א המנחה עלמה ולא הלבונה · וכן משמע מדקאמ'

מדקאמ' מרבה אני הלבונה שכן היא בכלי אחד משמע דלאו גופא דמנחה היא אלא שיש לרבותה בשביל שבאה בכלי אחד יש לה לתת דין מנחה עצמה אך אינה מן המנחה עצמה הילכך פרי' אע"פי שנחשבה כאלו הינה מן המנחה למה הוצרך לרבויה משום דבאה עמה בכלי אחד דנפיק מגו דמה מנחה מיוחדת כו', וכמו כן קשיא מהכך דנרביה להו מגו דמה מנחה מיוחדת כו' ולמה לי לרבותה מעל כל קרבנך כדפרישי' ונקט לבונה וה"ה דפריך להנך כדפרי' :

אך יוכל לתרץ כדפרי' לעיל דמן המנחה חשיב לה ומאי דקאמ' מרבה אני הלבונה שבאה בכלי אחד אינו בא לתת טעם אחר בלבונה מלבד טעם שהוא מגוף המנחה ושיש לרבותה מכלל דבר הקרב מן המנחה כדאסיק מעיקרא הילכך לא שייך למפרך למה לי טעמא דבכלי אחד תיפוק לי' דמגופה דמנחה היא שהרי היינו מה דקאמר דמפני שבאה עמה בכלי אחד דמגופה דמנחה ודבר הקרב מן המנחה, וכ"ת א"כ דר"ל דמגופא דמנחה הוא למה הוצרך להזכיר אותו טעם פעם אחרת והלא כבר אמר שכל הקרב מן המנחה טעון מלח ולבונה הוי בכלל, י"ל דא"כ דלא בעי להזכיר טעם ללבונה ולומר שלא אמר כבר טעם זה אלא שזה שאומר מרבה אני לבונה שהיא באה עמה בכלי אחד אינו אלא באור מאמרו שהיה ר"ל מנין לרבות לבונה ולפרש דבריו קאמר מה שאני אומר מנין לרבות לבונה אין אני אומר מן הלבונה שבאה עמה בודאי מגופה דמנחה היא דמאחר דבאה עמה בכלי אחד אין לך להחשיבה דבר בפני עצמו חלוק מן המנחה הילכך ממנה אין לשאול מנין כ"א הבאה בפני עצמה. מרבה אני, דר"ל מהא אין לשאול מנין לפי שיש לרבותה בעבור שהיא כגוף המנחה אלא יש לשאול מנין מלבונה הבאה בפני עצמה ומכל הנך דחשיב בתרה, והילכך כי פריך תלמודא אין לי אלא קומץ כו' מרבה אני הלבונה כו' והא אמרת כו' רישא דמילתא דברייתא נקט והוי כאלו כתוב וכו' ולא בא להקשות אלא מלבונה הבאה בפני עצמה ומהנך דלמה צריך לרבותם מעל קרבנך דתיפוק להו מגד דמה מנחה כו' אבל לא בא למיפרך ללבונה הבאה עם המנחה למה הוצרך בה טעם שבאה עמה בכלי תיפוק ליה ממה מנחה כו' חדא שהברייתא לא בא לתת טעם בפני עצמה כדפרי' שאין זה אלא באור מאמרו לומר מזו אותיב שאמר מנין ועוד אפי' היה זה נתינת טעם אפילו הכי לא שייך למיפרך עלה תיפוק לי ממה מנחה וכו' דכיון שבא לומר שהוא מגוף המנחה לא שייך בה למיפרך למה לי אותו טעם תיפוק לי ממה מנחה שהרי כיון דנותן בה טעם הזה שהיא מגוף המנחה איך לפרוך שהיה לו לומר טעם זה ושיעזוב עיקר ויקח הטפל ולומר דמה שאנו מרבים מטעם שהיא גוף המנחה שנעזוב אותו טעם וניתן בה טעם אחר לרבותה מגד דמה מנחה, הרי זה תהיה פירכא שאינה כלום :

מה פרט מפורש, והברייתא נוכל לפרשה כן שלקחה דרך לריכותא ומתחלה ה"ק מאחר שסופנו לרבות כל דבר שאחרים באין לו חובה בכלל ופרט וכלל לכתוב קרבן לבד ומיניה הוה ילפינן כל הני וקאמר דמקרבן הוו מתרבו נמי עלים ודם ולכך אצטריך מנחה למעוטינהו לומר דבעינן קרבן דדמי למנחה לאפוקי עלים ודם. ולבסוף קאמר אין לי אלא קומץ דלא לקשי לך לכתוב קרבן מנחה לבד והוה מרבינן כל קרבן דדמי למנחה ולישתוק מעל כל קרבנך ולהכי קאמר דאי כתב קרבן מנחה ה"א דכלל ופרט ומנחה דוקא ותו לא ולהכי אצטריך על כל קרבנך לכללא בתרא והוי כלל ופרט וכלל ומרבינן דומיא דמנחה כדקאמר מעיקרא :

אף כל עלים, פי' אף כל הצריכין עלים טעונין מלח, וקא פריך אימא לבונה, פי' אימא דאחרים באין לה חובה מאי ניהו לבונה שבאה לצורך הסולת אף כל שקרבן אחר בא לו חובה טעון מלח ואייתי דם דאיכא בהדי נסכים דנסכים יין ושמן באין חובה לזבח, ל"ה·

וקשיא כיון דנוכל לומר אחרים באין לה חובה הוו עלים כמו לבונה אמאי לא נרבה דומיא דמנחה כל מי שעלים באין לה חובה הרי יש לנו לרבות מדמיון דמנחה זה כמו זה, ואין לפרש דפריך דלא נרבה אלא דומיא דמנחה שיהיו לו שני דברים באין לו חובה כמו מנחה דבאין לה עלים ולבונה חובה כמו כן נבעי קודם שנרבהו שיהיו לו שני דברים אחרים באין לו חובה ושיהיו לו עלים באין חובה וגם קרבן אחר בא לו חובה כמו קומץ דמנחה, דהא ליתא דא"כ לא היה מרבה דם שהרי דם אין עלים באין לו חובה והרי הוא בא לרבות דם כדקאמר ואימא דם וא"כ צ"ל דפריך דבדומיא דלבונה באין לה חובה לבד כדפרי' וא"כ הק"ל אמאי לא נרבה כמו כן הנך דעלים באין לה חובה כמו לבונה :

ויש לומר דה"כ דלא פריך דלא נרבה הנך דעלים באין לה חובה אלא דנרבה גם הני דקרבן כמו לבונה שבאה לה חובה שהרי יש לנו לרבות כל מאי דדמי למנחה בצד דבאין לה חובה ואע"ג שיהיה להם צד אחד באין לה חובה כמו מנחה ולא שנשאל שני דברים באין לו חובה כמו מנחה שהרי בא לרבות לעולם כל מאי דדמי למנחה בחד צד כדפי' לעיל גבי דלד דמתרת דר"ל דנדבה מאי דדמי לה לכל צד מינייהו ולא בעינן דלידמי לה בשני הצדדין והטעם הוי כדפרישי' לעיל משום דאי נבעי דדמי לה בשני צדדין לא נרבה שום דבר שלא נמצא דבר דומה לה בשני צדדין (אלא) דבאין לה חובה שיהיו לו עלים וקרבן אחר בא לו חובה וכיון דאנו מרבים דומה לה מצד אחד דעלים באין לה חובה כמו כן פריך דנרבה מאי דדמי לה בצד אחד דקרבן אחר בא לו חובה כמו לבונה למנחה והרי משמע דממעט דם מדקאמר אי מה מנחה מיוחד' שהיא מתרת אף אני אביא את הדם ת"ל מעל מנחתך ולא מעל דמך ודממעי הדם הילכך פריך דנרבה, (ל"ה):

וקשיא

וקשיא דאיך נוכל לרבות דם והלא כתיב מעל מנחתך ולא מעל דמך , וי"ל דר"ל דנרבה דם ומיעוט דעל מנחתך נוקי למעט איברים . וקשיא דהא קאמר בתר הכי דאיברים הוה ליה לרבויי שכן אשב"נ עמ"א , וי"ל דהיינו דוקא כי ליכא אלא חד צד לאיברים דהיינו צד דאחרים באין לה חובה ולדם נמי ליכא אלא צד דמתרת הילכך קאמר דאע"ג דנוכל למצוא לכל אחד מהם צד דדמי למנחה [הואיל] ואין לדם עדיפותא בדמיון דצד מנחה יותר מלאברים דמסתברי לרבות איברים יותר משום דדמו לה ונפישי מהנך דדם [אע"ג] דכל הני עמ"א אין בהם עיקרא כי אם צד דאחרים באין לה חובה הילכך אין לכל אחד מהם כי אם דמיון מצד אחד שהרי דמיון דטומאה ומעילה דחשיבי כדמיון [דדם] אינם (דאברים) נקראים צדדין בעבור שאין דבר שמייך בכלל זה לרבות טפי (דם) [איברים] מפני צד שלו המתדמה לצד עיקר דמנחה משנרבה [דם] (אברים) מפני צד שלו המתדמה לצד עיקר דמנחה (משום) [מ"מ] יש לרבות איברים משום דדמו למנחה טפי שיש להם דמותות יותר למנחה ממה שיש לדם דהיינו אשב"נ עמ"א מה שאינו כן לדם דהנך נפישי , אבל השתא דקיימינן דיש לדם צד דאחרים באין לו חובה כמו לאיברים נמצא שיש לדם שני צדדין מתדמין לצדדין דמנחה צד דאחרים באין לה חובה וצד דמה מנחה מתרת דאייתי מעיקרא בברייתא , ולאיברים אין להם כי אם צד אחד דהיינו צד דאחרים באין להם חובה א"כ יש לנו לרבות טפי דם דדמי לשני צדדין משנרבה איברים דלא דמו לה כי אם בצד אחד ולאוקמי מיעוטא דמעל מנחתך אאיברים הילכך פריך שפיר ואייתי דם דר"ל ונמעט איברים ממיעוטא דמעל מנחתך :

ויש להקשות אמאי נקרא לבונה דאחרים באין לה חובה והלא מעיקר דמנחה היא כמו המנחה , וי"ל דמשמע דעיקר הקרבן הויא המנחה והלבונה טפל לה מדקאמר קרא ויצק עליה שמן ונתן עליה לבונה משמע שהמנחה עיקר ושהלבונה באה כדי וזהו אחרים באין לה חובה :

אדרבא לנסך דם אתו נסכים , דהכי אורחא לאחר כפרת הדם שכפר על החטאת בא היין שמשמח אלהים ואנשים דמי שמתכפר שמח הוא , ל"ה · ואע"ג דמי שמתכפר שהוא השמח אינו שותה זה היין של נסכים שנזרק על גבי המזבח שישמח בו מ"מ בעבור שנתכפר הדם הנזרק במזבח ושמח בכפרת הדם הוא רוצה שהשמחה שהיה לו להיות לעצמו בשתיית היין שיהיה למזבח שגרם לו להתכפר ולהיות שמח בו :

מידי אחרינא לא , ויש להקשות שמחליף שיטתו דלעיל הוה אמרי' דמרבה כל מאי דדמי למנחה בצד אחד באיזה שיהיו איברים מצד אחרים באין חובה ודם מצד דמתרת והכא קאמר דלא נרבה כי אם מאי דדמי למנחה בשני צדדין בצד דאחרים וצד דמתרת , ועוד מאי קאמר הא לא מצית אמרת מדאצטריך מעל מנחתך ולא מעל דמך כו' הא אכתי ברים הברייתא לא הוה ידע מיעוטא דמעל מנחתך מדקאמר מה מנחה שהיא מתרת כו' אף אני אביא הדם ת"ל מעל מנחתך א"כ כי קאמר מה מנחה מתרת לא הוה ידע מיעוטא דמעל מנחתך ומאי קאמר מדאצטריך מעל מנחתך ולא הוה ידע ליה עדין , וי"ל דאה"נ דצריך לומר דפירכא זו לא קיימא למאי דהוה ס"ד מעיקרא בברייתא דמעיקרא דברייתא הוה משמע ליה לרבות מאי דדמי למנחה בלא טעמא כלל ופרט וכלל אלא ממשמעות דקרבן מנחה דמשמע ליה קרבן דדמי למנחה , ולכך הוה קאמר דמרבה כל דמה דמי למנחה בכל אחד מן הצדדין שנמצאו במנחה חדא כיון דלאו בכלל ופרט הוה אתי לית לן למיבעי מה דדמי לפרט בכל צדדין דדוקא כי אתי בכלל ופרט בעינן מאי דדמי לפרט ולהכי אתיא כללא בתרא למיבעי מאי דדמי לפרט בכל צדדין למאן דאמר כללא קמא דוקא אבל כי לא מרבינן אלא מיתורא דקרבן דאתא למימר קרבן דומיא דמנחה יש לנו לומר דר"ל מאי דדמי למנחה באחד מן הצדדין שלה , ועוד טעם אחר פירשנו לעיל דלהכי לא הוה בעי דלידמי לשני צדדין שלא היו מרבים כי אם לבונה דבזיכין וקרבן דדומיא דמנחה משמע דאתייא לרבויי מילי דקרבן טובא , אבל השתא איירינן לפי מסקנת הברייתא דקאמר דכל מאי דפרכינן הוי רבויא בכלל ופרט וכלל והרי כל מאי דאתי בכלל ופרט וכלל לעולם בעינן דלדמי לפרט בכל צדדין הילכך פריך דלא היה לנו לרבות כי אם מאי דלדמי למנחה בכל צדדיה דהיינו בשני צדדין דאיברים כו' מעל מנחתך כו' ולא מעל דמך שכבר הזכירו בראש הברייתא לעשות מיעוט לדם למאי דס"ד מעיקרא דמרבינן מקרבן כל מילי דדמיא במנחה מאי דדמי לה בצד אחד , הילכך לפי מסקנת הברייתא דבכלל ופרט וכלל מתרבי נימא דלכך אצטריך על מנחתך וקרבנך כדי לעשות כללא בתרא אמרי' דמעל מנחתך אתא למימר ולא מעל דמך כדי לגלויי דלא בעינן דלדמי לפרט בשני צדדין אלא דמרבינן גם מאי דדמי ליה מצד אחד מדאצטריך מיעוט למעט דם דאתי בצד א' :

קרבן ע"ב פי' דכתיב ונפש כי תקריב קרבן מנחה , ל"ה . וי"מ דדריש ליה מאדם כי יקריב מכם קרבן אבל מדמקים ליה למנחה לומר שטעונין הגשה וקמילה אלמא מנחה ארבייה קרא א"כ מקרא דמנחה קא אתי · וא"ת הא גופא מנא לך , וי"ל דאע"ג דנוכל לרבותו משני הפסוקים יש להקישו קודם למנחה דזה וזה גדולי קרקע וזה וזה דבר יבש מלהקישו לבעלי חיים ומיני דמים , ועוד שאין לרבותו לדין מיני דמים , שאין לעשות בו דיניהם כגון ד' עבודות הזבח אבל דיני מנחה יכולים לעשות בו כדמפרש ואזיל , פי' דקרבן מנחה אייתר לדרשא דמלי למכתב נפש כי תקריב מנחה ומדכתב קרבן ש"מ לרבות קרבן אחר שאינו מפורש בהדיא ולכך מרבינן נמי עצים שנקראו קרבן במקום אחר לדין מנחה , אבל אדם כי יקריב קרבן לא מייתר , ומהאי טעמא י"ל דהפי' לת"ק דר' דלא מקיש ליה למנחה ודלא מרבה ליה אלא לנדבה דמקרא דקרבן מנחה מתרבה כדפרישי' :

ואם תאמר מאי קאמר מאן שמעת ליה עלים אקרי קרבן ר' לר' בעי מלח ואמאי הא איכא ת"ק דאקרי להו קרבן ולא בעי מלח, ועוד אפי' אי לא חזינן דאיכא תנא דפליג עליה דר' הרי מסברתנו נוכל לומר דאקרי קרבן מאחר דאשכחן קרא דקרי להו קרבן דעלים ומאי קאמר מאן שמעת ליה כו' הא כ"ע קרו להו קרבן ואיכא למימר דתנא דברייתא דלעיל לא סבר כר' לרבויי ליה לדין מנחה :

וי"ל דדייק מדתני ליה דומיא דדם דקאמר אפי' עלים ודם אלמא לעשותו קרבן גמור לעשות בו עבודת הקרבן כמו בדם ומסתברא דעבודת המנחה נעשות בו ולא עבודות הקרבן כדפרשי' לעיל, ועוד דאי לא הוה ליה דין קרבן לגבי עבודות הנעשות בקרבן כמו עבודת המנחה דהיינו הגשה וקמילה דאין לנו לומר שיהיו בכלל קרבן לרבותם למלח שהרי אין לרבות מכלל קרבן גם מילי דאיקרו קרבן אם לא שדינם כקרבן אי לא כתב קרא אלא קרבן וא"כ מדקאמר דאי כתב קרבן בלא מנחה הוה מרבינן אף עצי' לומר שטעונין מלח אלמא אית להו דין קרבן ומסתבר' דדין קרבן קאמ' דיש לדמותם למנחה וא"כ היינו רבי :

עצים טעונין קמילה. המתנדב שני גיזרין לוקח מלא קומצו קסמין רכין ונותן על המערכה ואח"כ נותן האחרים, ל"ה. וקשיא דהא בברייתא לא קתני קמילה אלא הגשה. וי"ל דחדא מינייהו נקט. וא"ת והכא מאי קמ"ל פשיטא. וי"ל דסד"א דאע"ג דהואיל דאיתקש למנחה דוקא לגבי מילי דמנחה שראוים לעשות בהם כגון הגשה אבל לגבי קמילה שאינה ראויה אימא לא קמ"ל דלכל מילי איתקוש :

וא"ת ה"כ לינקוט בברייתא קמילה והוה ילפינן דכ"ש הגשה ומדנקט הגשה משמע ולא קמילה ולעולם קשיא דמנ"ל לרבא הא, וי"ל דסבר רבא דהא בהא תליא והגשה דברייתא פירושא היא ור"ל בברייתא טעונין מלח והגשה כמנחה דאיכא למימר דאקשינהו למנחה ודמאחר דאיתקוש ראוי להדמות להם דין עבודות דמנחה שהרי ראוים לעשות בהם כמו הגשה א"כ נימא דאקשינהו לכל דין עבודת מנחה ואף לקמילה דאין היקש למחצה, עכ"ת :

אלא קרא למעוטי מאי · פי' קרא דמנחתך דדרשי' לעיל אף כל שאחרים באין לה חובה אבל מידי אחרינא לא מאי אתא למעוטי דם מעל מנחתך נפקא ותרי מיעוטי למה לי נימא קרבן כלל מנחתך פרט על כל קרבנך חזר וכלל כו' אף כל שאחרים באין לה חובה כו' ולא דם דאין אחרים באין לה חובה דהשתא ליכא למיפרך אי מה מנחה מיוחדת שהיא מתרת אף כל שהוא מתיר ואביא דם דא"כ דמרבית בצד אחרים באין לה חובה כל הנך ובצד דמתיר מרבית דם אף כל למעוטי מאי בשלמא למאי דהוה ס"ד מעיקרא דאף כל הוה ממעט נמי עלים הוה מצי למימר דנרבה בצד אחרים באין כו' ונרבה דם בצד דמתיר ואף כל למעוטי עלים שאין אחרים באין לה חובה כו' אבל הטתא דלא מפקת עלים מכעין הפרט דאף כל באין חובה א"כ אי מרבית דם מצד דמתיר אף כל למעוטי מאי ליתיה, ל"ה.

וקשיא דמאי פריך דכיון דמרבינן עלים מצד אחרים אין לנו למעט מאותו צד כי אם דם דהו לא מצטריך מעל מנחתך למעוטי דם ולגלות דלא נרביה מצד מתיר מאי הוה ממעטינן מכעין הפרט הא לא הוה ממעטי' מידי הא ליתא משום דאי לא כתב מעל מנחתך למעוטי דם הוה מרבינן ליה בצד מתיר וכי תימא מאי הוה ממעטינן הרי נוכל לומר דנמעט איברים דכיון דלא נוכל לרבות כל מאי דדמי לכל אחד מן הצדדין שא"כ לא נמעט שום דבר וצריך לנו לומר שלא נרבה אלא הדומה לצד אחד ואין אנו יודעים איזה צד מהם נתפוס או צד דאחרים או צד דמתיר הרי נוכל לומר דנתפוס צד דמתיר ולא דאחרים ושנמעט איברים ולכך אצטריך מעל מנחתך למעט דם :

וי"ל משום דהשתא נמי דכתיב על מנחתך למעוטי מנ"ל דאתי למעוטי דם ואתא למימר ולא מעל דמך ולומר שנתפוס צד אחרים לרבות איברים ונעזוב צד מתיר ונמעט דם אימא דאתא למימר איפכא דנתפוס צד מתיר ונרבה דם ונעזוב צד אחרים ונמעט איברים ודנימא מעל מנחתך ולא מעל איבריך אלא מאי אית לן למימר דטפי אית לן למימר דאתא למעט דם מדנימא דאתא למעט איברים משום דדמו לה [טפי] א"כ כמו כן נמי אי הוה שתיק ממיעוטא דמכל מנחתך וממילא הוה ידעי' דלא נרבה כל הדומה לכל אחד משני הצדדין דא"כ לא נמעט דבר וצריך שנמעט הדומה לצד אחד מהם דיש לנו למעט דם טפי מאיברים כדפרי' :

והרי אכתי יש להקשות דאכתי אצטריך מעל מנחתך למעט דם דאי לא כתביה הוה מרבינן דם מצד דמתיר, וכ"ת מאי הוה ממעטינן הרי אין לנו לומר דנמעט איברים מצד דאחרים שהרי יש לנו לרבות אברים טפי מדם כדפרי' מ"מ הוה אמינא דנמעט עלים ונרבה דם ולכך אצטריך מעל מנחתך למעוטי דם ודנרבה עלים, דאין לומר דטפי הוה לן לרבויי עלים משום טמ"א כדאמרי' גבי איברים שהרי עלים לא דמו לה טמ"א :

וי"ל דאע"ג דעלים לא דמו לה טמ"א מ"מ דמו לה טפי מדם משום דדמו לה במעילה ואשם וחוץ דהוו תלת מילי ודם לא דמי אלא בחדא דנפסל בשקיעת החמה. ועוד אפי' היו שוין בצדדיה למנחה אפי' הכי יש לרבות טפי עלים מדם מפני שנבוא למעט דבר אחד ולא נרבה כל הדומה לה באחד משני הצדדין הרי צריך שנמעט הדומה מצד א' או שנמעט כל הדומי' בצד המתי' או שנמע' כל הדומ' בצד אחרים וכיון שיש לנו לרבות טפי צד אחרי' משום איברים דדמו לה טמ"א א"כ נמעט דם וצד מתיר ולא נמעט עלים וצד אחרים כיון דמצד דיש לנו לתפוס צד אחרים שמרבה איברים הדומין לה טמ"א שהרי אין לומר דנרבה דם מצד דמתיר ואיברים מצד אחרים ונמעט עלים לבד שהרי

מאחר שאין אנו ממעטין צד איברים מפני ראוית איברים צריך לנו לרבות כל מה דדומה לאותו צד שהרי אין אנו מרבין מה שדומה אל הצד לחצאין שהרי צ"ל א' משני או שנמעט כל הצד ההוא או אם לא נמעטהו שנרבה כל הדברים המתדמים באותו צד ונמעט דם ולצד מתיר מאחר שלא נוכל למעט צד אחרים מפני שמרבה איברים, ומ"מ אם יכולין לרבות כל הדומה לשני צדדין כגון שנמצא מיעוט למעט מכעין הפרט וכתב מעל מנחתך למעט הרי היינו יכולין לומר דהיינו יכולין למעט עצים כמו למעט דם ולכתוב מעל מנחתך ולא מעל עליך ולא נאמר מעל דמך ולא נאמר הסברא שפירשנו דמאחר דלא ימעט איברים לא ימעט ג"כ הבאים באותו צד משום דהמיעוט דמעל מנחתך אין הכרח שיבא למעט כל מה שמתרבה לדמיון אחד מן הצדדין שימעט כל הצד שהרי אינו בא כי אם למעט דבר אחד לבד, אבל כי קיימינן אם נכתב מיעוט דמעל מנחתך ואם נבא לרבות כל הדומה לאחד משני צדדין ונבא למעט מה שצריך לנו למעט מה שבא בדמיון אחד מן הצדדין צריך שנמעט כל המתרבה בדמיון מהצד בכולו ולא לחצאין מפני דכשאנו באין למעט דבר אחד ממנו אנו ממעטין אותו מטעם שנאמר מכעין הפרט המתרבה אינו מה שדומה לפרט באותו צד אלא הדומה לו מצד אחר הילכך פריך שפיר דלשתוק מעל מנחתך, ויש להקשות אי למעוטי מעל מנחתך נפקא ודלישתוק מעל מנחתך דאתא למעוטי כדפירשנו הא לא אסיקנא דמעל מנחתך למעוטי דם אלא אדרבא מיצטריך לגלויי דלא נמעט הכל מלבד לבונה הבאה בבזיכין דס"א דאי לאו מעל מנחתך ה"א דלא נרבה אלא מאי דדמי לפרט ושנמעט הכל ולכך אצטריך מעל מנחתך דממעט דם לגלות דמרבינן שאר מילי ודלא בעינן דלדמי לשני צדדין אלא לצד דאחרי' ודנרבה איברים ועצים ודנמעט דם מעל מנחתך וי"ל דסבר תלמודא דמעוט דמעל מנחתך דממעט דם ילפינן תרתי חדא דלא נרבה הכל חוץ מדבר א' שנמעט מכעין הפרט דהיינו עצים לפי מאי דפרי' ודנרבה כל הדומה לכל צד משני צדדים ושנרבה גם הני ולכך אצטרי' למעט דם וגם אצטרי' לגלות דלא נימא דנמעט הכל משום דלא נרבה אלא מה שדומה לשני הצדדין ושנמעט הכל מלבד שנרבה מכעין הפרט דהיינו לבונה הבאה בבזיכין ולכך מוכח מדאתא לומר דלא נרבה דם דהיה צריך דאיכא מיעוט בדבר אחר דהיינו עצים כדפירשנו:

ואין לומר דהי"ל לתרץ דעיקר המיעוט לא אתא כדי לגלות דלא נרבה דם ולאוכוחי בהכי דהיה מתמעט עצים כדפי' אלא העיקר בא כדי לגלות דלא נמעט איברים ועצים דנבעי דומה לב' צדדין ולעולם נרבי עצים ודלא ליקשי ליה מידי שהרי אדרבא מהברייתא' משמע דעיקר מיעוט דעל מנחתך אתא כדי למעט דם ולא כדי לגלות רבוי באיברים שכן משמע הלשון דאי מה מנחה מיוחדת שמתרת ואביא דם ת"ל מעל מנחתך קאמר דעיקר למעט דם אתא ולא כדי לגלות רבוי האיברים:

ואין לומר דזה הדרך היה מתחלת הברייתא' דהוה ס"ד דרבויא אתא מקרבן מנחה דר"ל הדומה למנחה ולא מכלל ופרט וכלל אך בסוף הסוגיא דדרים בכלל ופרט וכלל והיה לנו לומר דלא נרבה רק הדומה משני צדדין כדפרי' תלמודא ואמר מה מנחה אחרים באין ומתרת ודאתא מעל מנחתך לגלויי רבוי כדשני לעיל מדאצטרי' מעל מנחתך שהרי לפי המסקנא דדרים בכלל ופרט וכלל קיימא רישא דברייתא' דמה מנחה שאחרים באין לה חובה, ופירכא דאי מה מנחה מיוחדת שמתרת ודת"ל מעל מנחתך הכל קאי לפי המסקנא דדרים בכלל ופרט וכלל ואין בין ראש הברייתא' לסוף' אלא דמעיקרא הוה שקיל וטרי להו לפי דמיון דמנחה ולא כלל ופרט וכלל ולבסוף הוצרך לגלות דמה שהיה שקיל וטרי הכי היה בדרך כלל ופרט וכלל וכן משמע תלמוד' כלל ופרט וכלל מה הפרט מנחה מיוחדת שאחרים באין לה חובה אלמא תופס שיטה ראשונה אלא זאת הפירכא דפריך תלמודא ואימא מה פרט מפורש אחרים וכו' דמתרת הוי קושיא שמקשה התלמוד מבחוץ דמקשה אמאי לא נקט התנא דרך זה שלא נרבה רק הדומה משני צדדין, ומשני ליה הא לא מלית אמרת מדאצטרי' מעל מנחתך דר"ל מדאצטרי' מיעוט למעט דם שלא נרבהו מכלל דדעתיה דקרא דמרבינן דדמי בצד אחד מ"מ עיקרא דמעוטא אתא לומר דלא נרבה דם ולא כדי לגלות רבוי על דברים אחרים וכן משמע הלשון דמדאצטרי' דאין עקרו בא לכך לגלות רבוי דאלמלי היה רוצה לתרץ כן הי"ל לומר בזה הלשון להכי כתב רחמנא מעל מנחתך לומר דאת' להכי מעוטא לגלות רבוי לדברים אחרים אלא לשון דמאצטרי' משמע דעיקר המיעוט בא לגלות מיעוט על אותו דבר שבא למעט אלא שאנו רואים מזה גם רבוי לשאר דברים ולא נמעטם לומר דבעינן דומה לשני צדדין דמדהוצרך למעט הבא בצד אחד אלמא חזינן דדעתיה דקרא לרבויי דמי בצד אחד ושעיקר המיעוט בא לגלות מיעוט על דם ולא כדי לגלות רבוי האיברים אלא שממנו רואין כן. וכן הסברא לומר שעיקר המיעוט יש לנו לאוקמי ליה לומר דאתא על מה שנכתב ולא שיבא לגלות על בעלמא ואין קושיא ותירוץ זה אלא שהקושיא היא אמאי לא בעינן דומה לפרט בשני צדדין כמו בעלמא דבעינן דומה לשני צדדין ושיאמר התנא דלא נרבה כי אם הדומה בשני צדדין ומתרץ דנהי דבעלמא בעינן דומה בשני צדדים אנו רואין שאין דעת הכתוב כן אלא לרבות מה שדומה לצד אחד מדאנו רואין שהצריך מיעוט למעט מה שבא בצד אחד שהרי לדברי זה נכתב המיעוט כדי למעט הילכך אנו רואים דדעת הכתוב לרבות כל הבא בצד אחד וא"כ מקשה שפיר הכא אי למעוטי דם מעל מנחתך נפקא ודלשתוק מעל מנחתך דאתא למעט דם משום דעיקרו אתא להכי כדפרי':

ד' כ"א ע"א **כאן** בחטאות החיצוניות, הא דקתני הקפה את הדם הוי בחטאות החיצוניות וה"ה

לשל

לשל חולין הואיל וראוי לכפרה בקדשים והא דאמר זעירי אינו עובר עליו בחטאת הפנימית כגון פרים הנשרפים :

ונראה לפסוק דכל דם דחולין בין בשלו בין מלחו עובר עליו מדמותבינן עלה דהא דזעירי דאמר דאם בשלו או מלחו אינו עובר עליו מברייתא' דהקפה דעובר עליו והוה מתרץ דלא קשיא כאן באור כאן בחמה דבאור אינו עובר עליו ובחמה עובר עליו והדר דמותבי' מדר' יוחנן דאין לחלק בין אור לחמה דכמו דבאור אין לעבור עליו דאינו ראוי לזריקה כמו כן בחמה אינו ראוי דבשעה דקרש אינו ראוי לזריקה והואיל ונדחה ידחה וא"כ לפי דברי ר' יוחנן דאמר דם שהקפה בין באור בין בחמה אינו עובר עליו וא"כ ברייתא' דתניא דהקפה עובר עליו היכי משכחת לה והוצרך לומר כאן בחטאות החיצונות דברייתא' דעובר עליו מיירי בחיצונות דהואיל דאעפ"י דקרש ראוי לזריקה ומשום דכתי' ולקח ונתן והרי בר לקוח ונתינה הוא הילכך עובר עליו וכיון דדם דחיצונות שקרש חייב עליו כמו כן בחולין שקרש עובר עליו הואיל וראוי לזריקה הוא כחטאות החיצונות ומאי דאמר ר' יוחנן דאינו עובר עליו ר"ל דוקא בפנימיות דלאו בר טבילה הוא כיון דקרש, ומאחר דמסקינן דדם שקרש בחולין עובר עליו אין לנו לחלק בין קרש ע"י אור בין ע"י חמה וכי היכי דמוקמי' ההיא דר' יוחנן דקאי אינו עובר עליו בפנימיות כמו כן נוקי להההיא דזעירי דבשלו ומלחו אינו עובר עליו בפנימיו' אבל בחיצונות עובר שהרי אע"פי שמלחו או בשלו בר לקיחה ונתינה הוא ואין לחלק בין אור לחמה ומאחר דהוי ראוי לזריק' גבי חיצונות בחולין חייב עליו דכיון דראוי לזריקה דם גמור ואפי' היינו באים לפרש דשנויא דמשני דמחלק בין חטאו' חיצונו' לפנימיו' הוי דוקא אקרו' וקפא בחמ' אבל באור אף בחיצונו' פטור דההיא דזעירי דבשלו ומלחו אינו עובר מיירי גם בחיצונות ובחולין ובאור אפ"ה לאו הלכת' כוותייהו אלא כרבא דהוי בתרא דמחייב גם בפנימיו' הואיל דכשנגדן ראוי בחיצונות וכמו כן יש לנו לומר דגם באור הואיל וכנגדו דם שקרש בחמה כמו זה דקרש באש ראוי בחיצונות וכיון דנכון לומר דנחייב בדם שקרש ע"י האור הואיל ובר לקיחה הוא דהיינו כשנמלל ועדיין ראוי ליקח וליתן שלא נקרש לגמרי גם בבשלו לחייב אע"פ שאינו ראוי לזריק' ולקיחה ונתינה משום שלא לחלק בדם שנתבשל לחלאין דמאחר דאיכא דם שנתבשל דחייבין עליו כגון שלא נתבשל כל כך שנעשה יבש גם כשנתבשל הרבה יש לחייבו מפני שאין לנו לחלק בדם שנתבשל שלפעמים נחייב ולפעמים נפטור אלא שיש לנו לומר שלעולם מתחייב בכל דם שבשלו או מלחו . ועוד יש טעם לחייב בבשלו שהרי מדמה בשלו למלחו ומלחו בר לקיחה ונתינה הוא וראוי לזריקה ומאחר דבמלחו חייב כמו כן בבשלו חייב דהא מדמה להו :

תמלח למאי אתא, נ"ל דתמלח גופיה לא בעי למאי אצטריך שהרי צריך לכתוב תמלח יותר מבמלח שהרי לא היה משמעות אם כתב וכל קרבן מנחתך במלח לבד כמו אם כתב וכל קרבן מנחתך תמלח אלא ר"ל תמלח אחר במלח למאי אתא דר"ל דלא הו"ל לכתוב במלח כי אם תמלח לחודא ולכך קאמר לכדתניא ומייתי דדריש להו תרוייהו :

תקריב ואפי' בשבת, ובהגה"ה פי' תקריב בשבת ובטומאה אם קרבן צבור הוא ואשמועינן דמליחתו עבודה ודחיא שבת וטומאה כשאר עבודות :

יש להקשות למאי אצטריך ליה לומר ואפי' בשבת פשיטא דמאי שנא מכל שאר מילי דקרבן שנעשות בשבת, ונ"ל דאצטרי' דסד"א דלא עיקר מצוה היא ולא תדחה ולא להוי אלא מכשירי מצו' דדוק' שחיט' וזריק' והולכה בעזרה שהיא [ר"ה] דחו שבת דעיקר עבודה היא אבל מלוח זה אינה עיקר עבודה לא תדחה שבת לכך אצטרי' לקרא דתקריב למדרש אפי' בשבת :

ועדיין יש להקשות אי זה מלאכה יש כאן דלצטרי' קרא לומר דדחיא שבת והלא מולח אינו אלא משום מעבד ואין עיבוד באוכלין כדאית' פ' כלל גדול, ונ"ל דכיון דקרבן תמיד במוסף של שבת היה כליל ואינו נאכל דלאו כעבוד באוכלין דמי מאחר שאינו נאכל, אי נמי מתקן קרבן הוא כמעבד דמי :

ע"ב **למלוח** קרבנם, פי' עולתם ומנחתם שהם מביאין: ל"ה. וקשיא מאי ה"ד דר"ל למלוח קרבנם וכי בעבור שהם כהנים גריעי משאר אינשי שמולחין בהם קרבנם, וי"ל דהשתא ה"ד דישראל מביאין מלח מתוך ביתם ומכהנים קאמר דמולחין במלח של צבור, אי נמי דעדיפא מיניה פריך דאפי' עורות של צבור מולחין ממנה (מ"ה) ת"ל קרבנם :

דף כב ע"א **רבנן** סברי מכאן לעולין שאין מבטלים זה את זה, והני דמים דמתני' דזבחים לאו עולין נינהו דהא מינייהו חולין, ל"ה. ר"ל ולכך קאמרי רבנן דכשנתערב בדם בהמה או בחיה דמתבטלי ובנתערב קומץ נדבה במנחת נסכים דמתני' נמי בעולין נינהו ולא מבטלי אהדדי, ול"ל דפליגי ר' יהודה ורבנן בתרתי דלר' יהודה אין דם מבטל דם דמין במינו לא בטיל אבל עולין מבטלין אהדדי מדקאמר במתני' דנתערב קומץ במנחת נסכים דפסולה משום דבולעת זו מזו ואי לא מבטלי אהדדי כי בולעת זו מזו מאי הוי הרי לא נתבטל כלום אלא אית ליה דעולין מבטלי אהדדי ואי משום מין במינו דאית ליה דלא בטיל קסבר דמתני' הוי מין בשאינו מינו כדקאמר וכו', ורבנן סברי איפכא דעולין לא מבטלי אהדדי ולכך מכשירין במתני' הקומץ שנתערב במנחת נסכים אבל דם מבטל דם ומין במינו בטיל ולכך בנתערב בדם החיה פסלי, ותלמודא מקש' דכיון דמדם הפר והשעיר ילפי אימא דנבעי תרתי קודם דנימא דלא ליבטלו אהדדי שיהו עולין ומין במינו ודנימא דבמתני' דהוו עולין דמבטלי כיון דלא הוו מין במינו וגם נתערב בדם החיה דליבטלי אע"ג דהוי מין במינו ודליקשי

ואליקשי לר' יהודה כיון דלא הוי עולין, ואין לומר דסברי דבהדא מילתא תליא רחמנא דלא מבטלי משום דהוי מין במינו או משום דהוי עולין הילכך אזל כל חד בתר סברתו למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה, משום דדומיא דהאי קרא דאיכא תרתי אית, לן למילף בעלמא ודנבעי תרתי ולכך מעמיד הדבר בקושיא בין לרבנן בין לר' יהודה:

וכי בולעות זו מזו מאי הוי מין במינו הוא בשלמ' לרבנן דאמרי דטעמא דדם פר ושעיר הוי משום עולין לא קשיא להו כמו כן אמאי עולין נינהו דאיכא למימר דסברי כסתמא דמתני' ודסתמא דמתני' אתיא כוותיהו משום דאית לן למימר דסתם רבנן דר' יהודה דמתני' הוו רבנן דסתם מתני' דהכא ולכך מכשרי משום דסברי דעולין לא מבטלי אהדדי אבל לר' יהודה קשיא אמאי פסול משום דנהי דאית ליה דעולין מבטלי אהדדי ויש לפסול מטעם ביטול עולין מ"מ מין במינו הוא וכיון דאית ליה דמין במינו לא בטיל א"כ לא בטיל ואין לפסלם משום רבה שמנה דחד והסר שמנה דאידך כדפירש"י במתני' משום דכיון דלא מבטלי אהדדי נמלא דשמן דמנחת נסכים שבלע הקומץ הוי כאילו לא נבלע שם מאחר שאינו מתבטל והוי כאלו עדיין הוא במנחת הנסכים ולא חסר שמנה וכן הקומץ נמי מטעם ז"ז לא רבה לבונתה היא:

דף כ"ג ע"ב **ור'** חייא אליבא דמאן אי אליבא דרבנן הא אמרי עולין כו', הא מין במינו בטיל:

וקשיא דמאי פריך אדרבה משום הכי ניחא טפי מאי דקאמר דנבלות ושחוטות בטלות זו בזו משום דמין במינו בטיל, וי"ל דמשמע ליה פי' דנבלות ושחוטות זו בזו דהיינו ר"ל דשתיהן בטלות זו בזו ואפילו אם יהיו מין במינו יבטלו אלא ר"ל אחת מהם בטלה בחברתה או נבלות בשחוטות או שחוטות בנבלות משום דהוי מין בשאינו מינו (דפ"ה) דרב חסדא מפרש לה לטעמיה ור' חנינא מפרש לה לטעמיה:

וא"ת היא גופא מנא ליה דירלה לומר אחת מהן בטלה באידך משום דהויא מין בשאינו מינו אימא דר"ל משום דתרווייהו בטלות כל חדא באידך משום דאפילו מין במינו בטיל:

וי"ל משום דאי הכי הוה אתי לאשמועינן לא הוה ליה למימר נבלות ושחוטות בטלות זו בזו אלא מין במינו בטיל ואנא ידענא דבין נבלות בשחוטות בין שחוטות בנבלות בטלי משום דאי הוו מין במינו בטלו וכ"ש אי הוו מין בשאינו מינו ומדלא קאמר הכי אלא קאמר נבלות ושחוטות בטלות זו בזו משמע דאתא לאשמועינן דלהכי בטלי דהוי מין בשאינו מינו הילכך צריך לנו לפרש דאחדא מינייהו קאמר דבטלה באידך או נבלות בשחוטות או שחוטות בנבלות ההיא דחשבינן לה מין בשאינו מין וזו נבלה בשחוטה משום דהוי בשאינו מינו ולא שחוטה בנבלה משום דהוי מינו משום דבתר מבטל אזלינן או איפכא משום דבתר בטל אזלינן ובהא פליגי ר' חנינא ורב חסדא, וג"כ אין לומר דר"ל דתרווייהו בטלי אהדדי אע"ג דלא בטלי מין במינו משום דבין שחוטה בנבילה ובין נבלה בשחוטה כלהו הוי מין בשאינו מינו, משום דכיון דשחוטה אי אפשר להעשות נבלה והיא לאו מינה דנבלה בטלי אהדדי משום דבין בתר מבטל ובין בתר בטל אזלינן ואם השחוטה מבטל הויא לאו מינה דנבלה מבטלת לנבלה ואם תהיה השחוטה בטל והנבלה מבטל כמו כן כיון דהשחוטה לאו מינה דנבלה והבטל הוי לאו מינה מבטל, משום דאין סברא לומר כן מפני שיש לנו ללכת או אחר המבטל או אחר הבטל:

לשון קצר מזה אי אליבא דרבנן הא אמרי עולין וכו', הא מין במינו בטל, וא"כ למה ליה למימר נבלות ושחוטות בטלות זו בזו דמשמע דמשום דלאו מינה דהדדי נינהו הא אפי' מין במינו בטל, ואי אליבא דר' יהודה הא אמר מין במינו לא בטיל, פי' וא"כ לא נבטלו שחוטות ונבלות אהדדי בין נבילה בשחוטה בין שחוטה בנבלה משום דמינא, דהדדי נינהו לר' יהודה דאזיל בתר חזותא כדפי' לעיל, ולהכי מהני ליה לעולם כר' יהודה ומאי דפרכת דלר' יהודה תרווייהו הוי מין במינו ולא בטל משום דבתר חזותא אזלי' לא הוי טעמא כדקאמרי משום דר' חייא אליבא דר' יהוד' לא סבר דכל דחזותא דהדדי דמי ליהוי מין במינו אלא סבר דלא חשיב ר' יהוד' מין במינו אלא דאפש' למעב' כוותי' (וכו'):

וא"ת אמאי אצטריך לומר אלא אליבא דר' חייא, לא היה צריך לזה אלא כי אקשי ליה אי אליבא דר' יהודה בתר חזות' אזל אידי ואידי מין במינו, לשני ליה דלאו הכי הוא אלא מאי דקאמר ר' יהודה לא בטיל ה"מ היכא דאפשר למעבד כוותיה כדשני השתא לר' חייא אליבא דר' יהודה הו"מ לשנויי לר' יהודה לעיל:

וי"ל דדוקא לר' חייא דאמר נבלות ושחוטות בטלות זו בזו ור"ל דחדא מינייהו בטלה באידך כדפי' נוכל לתרץ אליביה דסבר ר' יהודה לית ליה דמין במינו לא בטיל אלא היכא דאפשר למעבד כוותיה משום דגלי במלתיה האי טעמא מדמחלק בין בטל דנבלה בשחוטה בין בטל דשחוטה בנבלה אבל במילתא דר' יהודה דלא שמעינן הכי הרי אין לנו לומר שיחלק בהאי טעמא דאפשר למעבד כוותיה כיון דלא מלינו שגלה דעתו בזה והילכך הוה פריך כיון דמדבריו לא חזינן אלא דבתר חזותא אזיל אין לנו לומר שמחלק בין שחוטה לנבלה כיון דדמו להדדי ומחלק בטעם דאפשר למעבד כוותיה, אבל אליבא דר' חייא דאשמעי' במלתיה דיש הלוק בין בטול נבלות בשחוטות או איפכא מלינן לתרץ דמחלק בטעמא דאפשר לאחר למעבד כוותיה אליבא דר' יהודה דאזיל ר' חייא בשיטתיה למסבר דמין במינו לא בטיל ואפ"ה מחלק בהאי טעמא וא"כ נאמר דסבר דר' יהודה אית ליה האי טעמא ואע"פ שלא גלה כן ר' יהודה בדבריו כדפרי', אבל אין לנו לומר דכיון שלא גלה כן בדבריו דלא סבר להאי טעמא אלא ר' חייא סבר להאי טעמא כדפרי'

כדפרי' אע"ג דר' יהודה לא סבר לה כדפי' משום דאין לנו לומר כן דמאחר דחזינן דנקיט דר' יהודה לומר דמין במינו לא בטיל אין לנו לומר שיחלק עליו מאחר דאזיל בשיטתיה למסבר דמין במינו לא בטיל :

רב חסדא סבר בתר מבטל אזלינן לשויה ליה שאינו מינו להיות הבטל בטל כשהמבטל אי אפשר להיות כבטל אע"פי שהבטל אפשר לו להיות כמבטל בתר מבטל אזלינן ואמרי' דלאו מינו דבטל הוא ומבטל ליה ולא אזלינן בתר בטל לומר דהואיל ואפשר לו להיות כמבטל דמינו דמבטל הוא ולא לבטיל :

וא"ת הואיל דסברי דכל שאפש' להיות כמו אידך הוי מינו דאידך א"כ מאי נפקותא יש אי בתר בטל אזלינן אי בתר מבטל אזלינן הא כיון דאפשר לו להיות לבטל כחברו המבטל הוי מינא דחבירו ואף דחבירו המבטל אינו יכול להיות כמוהו מ"מ מינו הוא ומינא דהדדי נינהו דהואיל דהבטל מינא דמבטל שהרי אפשר לו להיות כמוהו א"כ מאותו צד גם המבטל מינו דבטל שהרי הבטל נעשה מינו :

וי"ל דלכך לא חשבינן מבטל מינו דבטל מטעם שהבטל יכול להעשות עצמו מינו כדפרישית · משום דזה הטעם אינו מועיל להעשות מין חבירו כי אם לגבי אותו שיוכל להעשות מין חבירו דהיינו לגבי הבטל אבל לא לגבי חבירו המבטל דלא מהני האי טעמא לומר שיעשה מינו דדוקא לגבי עצמו הואיל ויכול להעשות . מינו חשבינן ליה כאלו נעשה הואיל דבידו להעשות אבל חבירו המבטל בעבור שבידו · של בטל להעשות מינו לא נחשבהו מינו הואיל דאכתי לא נעשה מינו ואין חבירו דהיינו המבטל נמשך להעשות מין שאינו עתה באשר הוא שם עד שיעשה הבטל מינו מפני שאין הדבר בידו הילכך מי שהדבר בידו דהיינו לבטל ראוי שיחשב מינו דאידך אבל חבירו המבטל אינו נמשך לכך הואיל דאין כח חבירו שיכול להעשות מינו בידו ונמלא שהמבטל אינו יכול להעשות מינו הבטל לא מצד חבירו שיהא יכול להפכו להיות מינו ולא מצד עצמו שאינו יכול להעשות מין חבירו להיות כמוהו לפי מה שהוא עתה , וסברא הוא לומר כן דאין יכולת האפשר להשתנות למין חבירו מועיל להעשות מינו כי אם למי שהכח בידו לעשות כן דנימא דהואיל דהרשות בידו הוי כאלו נעשה אבל לחבירו שאין הרשות בידו לא לפי שיאמר לו אינך מין שלי דאכתי לא נעשית מיני , הילכך לרב חסדא כשהבטל ראוי להחשב מין דמבטל (הוא) לפי ענינו והמבטל לפי ענינו ראוי שהבטל לא יחשב מינו ולא נדע אחרי מי נלך או אחרי הבטל ויקרא מינו ויהיה מין במינו (ר"ל) ולא בטל או אחרי המבטל ולא יקרא מינו · סבר רב חסדא דיש לנו ללכת אחרי המבטל מפני שהמבטל רוב והבטל מעוט ויש לנו ללכת אחרי הרוב ולא אחרי המעוט ושלא יהיה מין במינו דלא בטלי אלא הוי מין בשאינו מינו ובטל ולכך נבלה בטלה בשחוטה אבל כשהמבטל שהוא הרוב יכול להעשות כבטל הואיל וביד הרוב הרשות להעשות כמבטל חשבי' ליה מינא דבטל והוי מין במינו דלא בטל ולכך כשהרוב נבלה והמעוט שחוטה אין המעוט בטל הילכך קאמר דשחוטה אינה בטלה בנבילה ור' חנינא סבר דאזלי' בתר הבטל ואע"פי שהוא מועט והיה לנו ללכת אחר הרוב קסבר ר' חנינא סברא אחרת דיש לנו ללכת אחר הבטל אע"פי שהוא מועט מפני שאין לך לבטלו מפני הרוב אם לא שלא יהיה לו כח במיעוטו להתחזק כנגד הרוב הבא לבטלו דהיינו דוקא כשאינו יכול להעשות מין דמבטל דאז יבטל דאע"פי דהמבטל יוכל להעשות מינו בעבור זה לא יתחזק הבטל לומר מינו אני ולא אבטל הואיל ואין הרשות בידו כדפרי' לעיל דטעם עשיית המין ר"ל שיחשב מין חבירו במי שהרשות בידו והרי אין הרשות ביד הבטל והואיל דאין הבטל מינו דמבטל יבטלנו המבטל שהרי אין לבטל כח כדי להתחזק לומר למבטל מינך אני ולא תבטל ממני שאינו יכול להפך עלמו להעשות מין דמבטל וג"כ להפך המבטל שיכול להעשות כמוהו שיהפך להיות כמוהו ולהיות מינו ג"כ אין הרשות בידו ולכך אין שום כח בידו לעשות מין חבירו ולכך לריך שיתבטל :

וא"ת ומ"מ איך יבטלנו המבטל והמבטל יוכל להעשות ולהיות מינו ויש לנו להחשיבו בכך כדפי' לעיל דכיון דבידו להעשות מינו הרי הוא כאלו נעשה מינו :

וי"ל דז"א משום דלר' חנינא אין סברא זו מועלת כי אם בבטל אם זה מתחזק כנגד המבטל לומר לא נבטלתי שאני מינך אבל המבטל לבטלו אע"פי שהרשות בידו להיות כבטל ולהיות מינו ולא יבטלנו מ"מ הרי אין לו חפץ להעשות כן ושלא לבטל אלא אדרבה הרי הוא מתחזק במה שהוא עתה שאינו מין הבטל ולבטלו הילכך אין לנו להחשיבו מינו ולומר שלא יבטלנו לפי שלעולם יש לרוב לבטל המיעוט וכשאנו דנין על ביטול הרוב לריך שיהיה הטעם במועט שלא יניח עלמו להתבטל אבל הרוב אע"פי שבידו לעשות שלא יבטל מ"מ לעולם הוא עומד על מתכונת הבטול וחזקתו דהיינו דהרוב לעולם מבטל המיעוט אם לא שישתנה מכח הביטול שיש לו ויהפך למין המעוט שאז אין לו כח לבטל וכל זמן שלא ישתנה עומד בחזקתו ומבטל ולכך לר' חנינא שחוטה בטלה בנבילה· אבל כשהבטל יוכל להעשות מין המבטל אע"פי שאין המבטל יוכל להעשות כבטל דהוי המבטל ודאי אינו מינו אפ"ה אין הבטל שהוא המיעוט מתבטל ברוב הואיל דיש לו כח להתחזק כנגד הרוב שבא לבטלו ולומר לו מינך אני דהואיל והרשות בידי להתהפך למינך הרי אני כמינך ולא תבטלני ולכך נבילה אינה בטלה בשחוטה לר' חנינא לפי שאין למתבטל לבטל הבטל אלא כשאין כח לבטל להתחזק כנגד המתבטל אבל כשיש לו להעמיד עלמו שלא יבטלהו לא יבטל :

אן נוכל לומר לרב חסדא שגם לגבי הבטל עלמו כשיש לו

לו ראוית טעם להיות מן המבטל הואיל ואין הראוית כמבטל שהוא הרוב אין אותו ראוית ראוית שנחשב לו מין דמ"מ הרוב מושך לעצמו המיעוט ואין המיעוט מושך הרוב אלא נאמר שאין אותו טעם אם לא שיהיה ברוב ונאמר שבמיעוט אינו חשוב טעם גם כשלא יתנגד כנגדו הרוב הואיל דאין זה האפשר כי אם בחלק מועט, ולר' חנינא נימא דאית ליה דאדרבה דאין הטעם חשוב אלא דוקא כשהוא כבטל מטעם שפירשנו, ופי' רב חסדא סבר בתר מבטל אזלינן ר' חייא דאמר דהיכא דאפשר למעבד כוותיה הוי מין במינו ולא בטל והיכא דלא אפשר למעבד כוותיה מתבטל היינו דוקא במבטל ולא בבטל דכל היכא דמבטל אפשר למעבד ליה כבטל אע"ג דהבטל לא אפשר למעבד ליה כמבטל הוי מין במינו ולא בטל משום דאזלינן בתר מבטל ולא בתר בטל והיכא דהמבטל לא אפשר למעבד כבטל אע"ג דהבטל אפשר למעבד כמבטל אזלינן בתר מבטל ולא בתר בטל ובטל הבטל, וקאי בתר מבטל אזלינן לשני המאמרים שהזכיר קודם דהיינו אפשר למעבד ולא אפשר למעבד דהוו דוקא במבטל אע"פי שהם הפך בבטל. וא"כ במאי דפירשנו דסבר רב חסדא דלא בטל סבר ר' חנינא דבטל ובמאי דסבר רב חסדא דבטל סבר ר' חנינא דלא בטל:

מני אי נימא רבנן הא אמרי עולין הוא דלא מבטלי אהדדי הא מין במינו בטיל, ושירים לא עולין נינהו, ל"ה. ר"ל דפרי' דלא אתיא כרבנן משום דבין נימא דהוו מין במינו משום דנימא דבתר בטל אזלינן והוי מין במינו הרי לעולם הוי בטל לרבנן הילכך קאמר הא לא אתיא כרבנן דאפי' אי בעית למימר דהוי מין במינו מ"מ ליבטיל דהא אית להו דמין במינו בטל:

וא"ת לעולם נימא דאתיא כרבנן וגהי דסברי דאף מין במינו בטל אפ"ה כשרות ולא בטלי משום דהוו עולין והרי אית להו לרבנן דעולין לא מבטלי אהדדי, לכך פירש"י דטעמא דלא בטיל לא הוי משום עולין דשירים לאו עולין נינהו, ולכך פריך שפיר דכרבנן לא אתיא משום דעכ"פ לבטלי שירים לאידך דאי משום מין במינו הא אית להו דבטיל ואי משום עולין דלא בטלי הא לאו עולין נינהו דלרבנן לא הוו עולין ומאי דהביא הא אמרי עולין דלא מבטלי אהדדי אעפ"י שלא היה צריך לומר אלא אי רבנן הא אמרי מין במינו. בטל משום דמביא דיוק השמועה ועיקר הדבר:

אך נוכל לומר דה"ק אילימא רבנן הא אמרי עולין דלא מבטלי אהדדי שעולין מונעין הביטול אבל מין במינו אינן מונעין הילכך אין כאן אליבא דרבנן מה שימנענו דאי משום עולין הא לאו עולין נינהו ואי משום מין במינו הא אית להו דבטל:

וא"ת משמע דלא קשי' ליה אלא משום דקמץ חדא אידך הוה ליה שירים ואנאי בלאו הכי ליקשי אפי' כי לא קמץ אמאי כשרות לבטלו כל חדא קלת חברתה והוו חסרות:

וי"ל דמשו"ה לא קשי' ליה משום דקודם דקמץ לחדא מינייהו לא מבטלי אהדדי משום דהוו מין במינו אבל לאחר דקמץ דנפישו שירייה הוו להו מין בשאינו מינו כדפרי' למ"ד בתר מבטל אזלי' שירים מי הוו טיבלא והוי מין בשאינו מינו וליבטלו:

ונוכל לפרש דמאי דקאמר אי לימא רבנן הא אמרי מין במינו בטל קאי לכולה מתני' דלא מצי אתיא כרבנן בין מאי דאמרי' דכשרות מטעם דקודם קמילה לא מבטלי אהדדי ולהוי מנחות שחסרו קודם קמילה בין מאי דאמר דכי קמיץ לחבירו אידך הוו להו שירים ולא מבטלי שירים לטיבלא כל הני מילי לא אתו כרבנן משום דאית להו דמין במינו בטל הילכך גם קודם קמילה דשום חדא מינייהו לא לתכשרא משום דבטלי אהדדי ומהאי טעמא מצי מוכח דלא אתיא כרבנן ומאי דאצטריך לטעמא דכי קמיץ אינו אלא כדי להגיה דלר' יהודה דגם לאחר שקמץ נ"ל דהוי מין במינו דלא בטלי לר' יהודה, ודלכך קודם קמילה לא מבטל משום דהוי מין במינו וגם לאחר קמילה כמו כן הוי מין במינו משום דבתר בטל אזלינן ודליקשי למ"ד בתר מבטל אזלי':

דף כ"ד ע"א **צירוף** כלי דאורייתא, דאמרי' [חגיגה כ"ג] כף אחת הכתוב עשאו לכל מה שבכף אחת, א"כ לא שנה לחומרא כגון טומאה ולא שנא לקולא כגון קמילה דליהוי כאלו נוגעין וקמילה מעלייתא היא. או דרבנן, ולחומרא אמרו ולא לקולא, ל"ה:

וי"ש להקשות היך ליהוי צירוף דרבנן והלא פי' לעיל דילפינן ליה מקרא דכף אחת, י"ל דלמ"ד צירוף דרבנן לית ליה הך דרשא דכף אחת דהכי משמע בספ"ק דפסחים בשמועת לא לשתמיט תנא דקאמר בגמ' אלמא קסבר צירוף דרבנן דפליגא דר' חנין דקאמר ר' חנין הכתוב עשאו לכל מה שבכף אחת, משמע דמ"ד צירוף דרבנן לית ליה הך דרשא או דסבר אסמכת' בעלמא הוא, ויש תוספות שכתבו שם דדוקא בקדשי מזבח צירוף דאורייתא אבל לא בקדשי בדק הבית ואאפר פרה קאמר צירוף דרבנן דהמשנה דהתם דהסלת והקטורת גבי אפר פרה מתניא. והרי קשיא לדבריהם מהכא דהא מנחה קדשי מזבח היא ואפ"ה מספקא ליה הכא אי הוי צירוף דרבנן. אלא נראה לפרש יותר כמו שפירשתי דלמ"ד דרבנן לית ליה הך דרשא כדמשמע פשטא דגמרא דהתם:

והרים ממנו בקומצו מן המחובר, לשון ממנו קא דייק דממנו משמע מן המחובר שהקומץ שקמץ ממנו מחובר למה שנשאר ממנו שהם השירים שכן משמע לשון קומץ שאלמלי היה הקומץ שיקמוץ נפרד מן השירים כגון שהביאו בשני כלים א"כ לא הרים ממנו כי אם הרים אותו היה לומר והרים אותו בקומצו והא דייק דדוקא בשני כלים

כלים לא הוי ממנו מאחר שנפרדים הקומץ והשירים זה מזה ואין זה נחשב מן האחר אבל אם היו מחולקין בכלי אחד ממנו קרינא ביה דכיון דבכלי אחד הם כמחוברין דמו וליקו ממנו לסלת המנחה שחלוקין זה מזה בכלי כיון דכמחוברין דמו, או נפרש ממנו מן הכלי דר"ל ממה שיאחר בכלי:

ע"ב **אמר** ר' יוסי וכי באיזה מדרס נגע זה, נראה דר"ל דכיון דנטהר מטומאת מדרס שהיה בעוד שהיה סדין כשעשאו וילון גם טומאת מגע מדרס אין לו מפני דכשנטהר מטמא מדרס נטהר מן הכל, ומכאן נראה קושיא למאי דפירש"י בפ' עושין פסין על סנדל שנפסקה אחד מאזניו ותקנה טמא מדרס נפסקה שניה ותקנה טהור מן המדרס אבל טמא מגע מדרס, ופי' הטעם משום דבשעת פרישותו מאביו קבל טומאה מאביו, דהכא משמע דכשנטהר מן המדרס נטהר מן הכל:

התם בבת אחת הכא בזה אחר זה, ר"ל דהתם הכלי התחתון טומאת מדרס ומגע מדרס בבת אחת דכשדרס הזב על שניהם נעשה התחתון מדרס מחמת דריסות הזב ומגע מדרס מפני שנגע בעליון א"כ בזו שטומאת מדרס ומגע מדרס בבת אחת הילכך לא שייך לומר התם הא שבע ליה טומאה דמאחר שהיה טמא מדרס איך יקבל טומאת מגע מפני שלא קבל טומאת מדרס קודם שבאה לו טומאת מגע שהרי שתיהן באו ביחד, הכא בזה אחר זה פי' אבל הכא גבי הני עשרון שחלקו שנטמא וחזר טבול יום ונגע בזו ודאי בהכי אמרי' דלא קבל טומאה אחרת על טומאתו כיון שאין השניה חמורה מן הראשונה משום דשבע ליה לטומאה ולא טמאה מכח טומאת שניה חבירו שהיה נמלא:

והקשה בתוס' א"כ דהוי בעי לדמויי קלה על חמורה בבת אחת לקלה על קלה בזה אחר זה הו"ל למפרך כמו כן מרישא דקאמר ת"ק דר' יוסי אבל טמא מגע מדרס אעפ"י שלא נגע בו הזב אלא שטומאת מגע זו באה לו מחמת עצמו לפי שנגע בעצמו כשנטמא מדרס אלמא אמרי' דטומאה קלה על חמורה בבת אחת לא אמרי' שבע ליה טומאה דכמו כן גבי גרוף בטומאה קלה על קלה בזה אחר זה לא נימא שבע ליה טומאה כיון דמדמינן להו להדדי. ואין לומר דפרי' ליה מר' יוסי משום דמייתי ליה ראיה דלא אמרי' שבע ליה לטומאה אפי' מקלה על חמורה בזה אחר מ"מ בתר דדחי ליה דר' יוסי דילמא מקנייה מדרס מ"מ ליתי ראיה מרישא כדפרי'. וג"כ אין לומר דלא מייתי ראיה מרישא משום דר' יוסי לא סבר לה הא משום דלא חשיב ליה מגע מה שנגע בעצמו כדקאמ' וכי באיזה מגע נגע הא אי הוה חשיב ליה הוה סבר דנטמא מגע מדרס ודלא אמרינן שבע ליה טומאה דלא פליג את"ק בסברא זו וה"כ הק"ל דליפרוך מרישא מאחר דמדמה להו. ותירץ הה"ר שמעון מאוירא דלא אמרי' שבע ליה לטומאה אלא מטומאה דאתא ליה מעלמא אבל מטומאה הבאה לו מעצמו לא אמרי' שבע ליה לטומאה:

עוד הקשו בתוס' דלעיל כי הוה אמר אפי' בסוף ודס"ד דגם בטומאה קלה על חמורה וגם בזה אחר זה לא אמרי' שבע ליה טומאה א"כ ליקשי ליה מדר' יוסי אדר' יוסי מהאי סיפא דקאמר דהעליון אינו טמא מגע מדרס ואמאי אינו טמא מגע מדרס כיון דלא אמרי' גם מקלה על החמורה שבע ליה טומאה וצ"ע:

ולי נראה דהעליון מהתחתון לא שייך לומר מגע מדרס דדוקא תחתון מעליון שנטמא עליון קודם לתחתון אפי' נימא שנטמאו טומאת מדרס מקבל מגע מדרס אעפ"י שנטמא העליון והתחתון יחד מ"מ ראויה לבא הטומאה אל העליון שקרוב אל זה קודם שיבא אל התחתון הילכך התחתון מקבל טומאת מגע מן העליון שנטמא קודם ואף על גב דקרי ליה בבת אחת מ"מ העליון נטמא קודם לתחתון ושהתחתון שקבל טומאת מדרס מקבל נמי טומאת מגע מן העליון אבל העליון שנטמא קודם לתחתון אינו ראוי לקבל טומאת מגע מן התחתון מאחר בהעליון מטמא לתחתון וטומאת התחתון באה מכח העליון אין לעליון לקבל טומאת מגע ממה שקבל טומאה ממנו, ואפי' אם באנו לומר שיקבל טומאה ממה שיטמא מ"מ בכה"ג דלא יקבל טומאה חמורה ממה שטמא נימא דהא שבע ליה לטומאה:

דף כ"ה ע"ב **הפגולין** כנותרות, הקשו בתו' איך יתחייב בפגולין והלא פגול לא היה ניתר לטהורין. וי"ל דהואיל ואין הפגול נקבע עד שיקרבו כל מתיריו ובאין בבת אחת שיתר אכילה ופגול הוי שפיר ניתר לטהורי':

יש להקשות מה ר"ל את הפגולין כנותרות. מה לי פגולין מה לי נותרות הלא בתרווייהו איכא שאינו נאכל לכהנים וכמו דרבי קרא נותרות כמו כן לירבי פגולין ואף אי נימא דלא הוה פשיטא ליה לרבויי פגולין כמו נותרות הו"ל למימר יכול שאני מרבה הפגולין ולמה לו לתלותו בדמיון נותרו' דמשמע דפשיטא ליה בנותרות מפגולין:

ונראה לתרץ דבנותרות פשיטא ליה טפי לרבויי להו מפגולין לפי שהקרבן כשר ונאכל עד שנעשה נותר הילכך מקרי שפיר אשר לה' מאחר שהיו קדשי שמים ועמדו בקדושתן לאחר הקרבה כל זמן אכילתן אבל הפגולין שלא היה בהם היתר לא לגבוה ולא להדיוט דאכלי משלחן גבוה שנפסלו כל העבודות מטעה שפגל ונאסרו לאכילה א"כ אין לקרות להם אשר לה' כמו בנותרות להכי קאמר יכול שאני מרבה הפגולין כנותרות ושנאמר דהואיל והיו קדשי שמים קודם שנתפגלו שנרבה אותם מקרא דמאשר לה' כמו נותרות דנימא דמאחר דהיו קדשי שמים קודם שנתפגלו דמאשר לה' קרינן בהו ולכך קאמר דאין לדמותם דמרבה אני נותרות שהיה להם שעת הכושר כדפרישית משעת

זריקה

זריקה עד שעת לינה או יציאה. ומוציא אני פגול שלא היה לו שעת הכושר, שהרי היתה זריקתו פסולה לשון רש"י:

נ"ך דר"ל דלא נחשוב מה שהיה לו ראוית הכשר קודם זריקה כגון אם פגל בזריקה או גם אם פגל בשאר עבודות קודם זריקה אין הפגול נקבע עד שעת זריקה דבעינן שיקרבו כל מתיריו ולכך אותו הכשר שהיה לו קודם זריקה שהרי לא נפסל עד שעת זריקה לא חשבינן ליה שעת הכשר למקרייה אשר לה' ולרבויי להו לחיובי לאוכלן בטומאת הגוף:

ומוציא אני פגול שלא היה לו שעת הכושר שהרי היתה זריקתו פסולה (ל"ה) ואם תאמר בשר שנטמא לפני זריקה ואכלו בטומאת הגוף לאחר זריקה מפני מה חייבין עליהם משום טומאה, הרי לא היתה שעת הכושר, ל"ה. ופי' דמשום טומאה ר"ל משום טומאת הגוף אם אוכל בטומאת הגוף בשר קדש. ולעיל אמרי' דחייב דדוקא פגול הוא דממעטינן אבל טומאה אפי' קודם זריקה ואחר זריקה אכלו חייב, ל"ה. ולכך פי' כן דמשום טומאה ר"ל טומאת הגוף שהרי משום טומאת בשר מתחייב לכ"ע דהא בפ' כל הפסולין פליגי ר' יוחנן וריש לקיש בטמא שאכל בשר קדש לפני זריקה אם לוקה אם לאו וקאמר אביי מחלוקת בטומאת הגוף אבל בטומאת בשר ד"ה לוקה אלמא לאביי לוקה משום טומאת בשר אפי' קודם זריקה וכ"ש לאחר זריקה ולרבא כמי דאמר דאינו לוקה דוקא קודם זריקה קאמר דאינו לוקה אבל לאחר זריקה לוקה משום טומאת בשר דקאמר וטעמא משום דכיון דלא קרינן ביה וטומאתו עליו ונכרתה לא קרינן ביה והבשר אשר יגע בכל טמא דר"ל דאתקשא אזהרת אכילת בשר טמא לעונש אכילת טומאת הגוף דאינה אלא לאחר זריקה אבל לאחר זריקה מיהא מחייב משום טומאת בשר. לרבא אפילו נטמאת קודם זריקה משום דמאי דבעינן לאחר זריקה היינו דוקא לגבי עונש כרת דטומאת הגוף אבל לגבי מלקות לריש לקיש לוקה אפי' קודם זריקה ולא בעינן שיהא ניתר לטהורין דקרא דמזבח דדרשי' ליה לעיל לומר דבעינן ניתר לטהורים על טומאת הגוף נכתב הילכך אפי' לרבא דאמר דלא לקי קודם זריקה מודה דלאחר זריקה לקי אע"ג דטמא לפני זריקה דלא בעי' שעת הכושר כמו לטומאת הגוף דעליה אכתוב ובעי' ניתר לטהורין ואחר זריקה. ומאי דנקט הברייתא' שנטמא קודם זריקה משום דאי נטמא אחר זריקה אעפ"י שאינו נאכל מ"מ הו"ל שעת הכושר משום דלא ממעטי' כי אם פגול שקודם זריקה או בשעת זריקה נפסל ולא היה לו שעת ראוית היתר אבל אם לו ויולא דהי' לו ראוית היתר בשעת זריקה והשבינן שעת הכושר כמו לן ויולא אבל כשנטמאת קודם זריקה לא היה לה שעת ראוית היתר לכהנים גם בשעת זריקה לכך קאמר אמאי חייבין עליה משום טומאת הגוף הרי לא היה שעת הכושר שהוא ראוית התר אכילה לכהנים וקאמר משום דהלין מרלה ולכך חייב משום טומאת הגוף, ולכך מחייב תרתי אחת משום טומאת הגוף ואחת משום טומאת בשר:

אלא אמר רב חסדא הא ר' אלעזר הא רבנן, פי' הנך מתני' דלעיל. דקתני במזיד הורלה אף ליחיד ר' אלעזר מדקתני דלין מרלה על אכילות והאי דקתני לא הורלה רבנן. דלא קיים, היכא דזרק דם טמא מי שמעת לי', א"כ אמאן תרמייה, לכא דקתני הורלה, ל"ה:

ואין להקשות א"כ כי שני ליה הא ר' אלעזר והא רבנן ומקשה ליה אימר דשמעת ליה לר' אלעזר לין מרלה על אכילות, דלא קיים מי שמעת ליה, אמאי לא שנו ליה כמו כן אמאן תרמייה דעפי משני ליה לומר דשמעי' בהדיא דלא קיים. ועוד לגבי האי מילתא דלא נימא דאי לא קיים גם גבי תרומה דקיל דנימא דקיים גבי קדשים דחמירי מצי לתרץ אמאן תרמייה מדום דכי היכי לברייתא ראבונה תנא דאיתי כוותיה יש לנו לומר שלא חלק בין תרומה לקדשים לומר דכי היכי דלא קיים בתרומה לא קיים בקדשים אבל אי לא אשמעינן דלא קיים במידי לא בתרומה ולא בקדשים והוה מצינן למימר דקיים אין לנו לומר דלא קיים משום דאמאן תרמייה משום הכי דנוכל לומר דלא קיים לית לן לאוקמיה כוותיה במידי דלא שמעינן ליה דאמר הכי ודנפלוג עלייהו דרבנן נמי בהא:

דף כ"ו ע"א **מאי** קסבר אי קסבר שיורא מלתא היא אפי' אבוד ושרוף כמי אי קסבר שיורא לאו מילתא היא וטמא מאי טעמא דמרלה לין, פי' משום דלין מרלה על אכילות דהיינו דוקא בנטמאו כשנאכלו ולא באבוד ושרוף:

וקשיא דא"כ להוי שיריה דמתני' לאדדין דלגבי נטמאו ירלה לומר כל שיריה ולגבי נשרפו ונאבדו רלה לומר אפי' מקלת שיריה, ועוד דשיריה כולהו משמע:

וי"ל דלא להוי לאדדין דלעולם כפרש שיריה דר"ל כל שיריה גבי אבוד ושרוף כמו בנטמאו אבל דנימא דמאי דנקט כל שיריה גבי אבוד ושרוף משום כמדת ר' אלעזר דאפי' נאבדו כלן כשרה אבל ר' יהושע דפסל אפי' נאבדו מקלת שיריה פסולה אבל בנטמאו בעי כל שיריה ולדידיה לא הוי לאדדין משום דשיריה דמשמע כל שיריה משום ר' אלעזר נקטיה:

יותרת ושני כליות מנלן, דאם לא נשתייר אלא הן דזורק, דקתני ובמנחה, ל"ה. פי' דחזינן מדקתני ובמנחה אפי' כלה קיימת אינו זורק, מנחה וכו':

וקשיא דמאי בעי הא יותר' ושני כליות ממה נפסך או בשר או חלב חשיבי ויש לומר דלכך לריך לרבויי נהו דלא בשר הוא דאינה עומדת לאכילה ולא חלב כמי הוא:

הכל מודים בקומץ שטעון קדוש וכי מכשר ר' שמעון בהקטרה שאם נטלו מתוך כלי שרת לאחר שקדשו בו והעלהו בידו והקטירו כשר, ל"ה.

הקומץ

הקומץ והקטורת והלבונה שקבלן, יש להקשות אמאי פלגינהו לחלבים ואברים ועלים בחד בבא וקטורת וקומץ ולבונה בבבא אחרינא ולא עריב ותני להו, וי"ל דמשום דתני הני דלאו בר קדשי כלי נינהו באפי נפשייהו והני דבר קדשי כלי נינהו באפי נפשייהו :

תיובתא דר' יהודה בריה דר' חייא, דאמר בא לעובדה ביד עובדה בימין דהכא קתני אפי' ביד שמאל בלא כלי כשרה והא ודאי ר' שמעון היא דמכשר שלא בכלי שרת, ל"ה :

ויש להקשות אמאי לא מותיב נמי לרב נחמן דאמר הכל מודים בקומץ שהוא טעון קידוש כלי דהכא קתני שהעלן בין ביד בין בכלי אלמא לא בעי לקדושי ליה בכלי. וי"ל דלדידיה לא הוה מתסר משום דנוכל לפרש שהעלן ר"ל לאחר שקבלן בכלי אבל לר' יהודה בריה דר' חייא הוה מתסר דאמר בא לעובדה ביד עובדה בימין דבעי דהקטרה תעשה בימין :

לצדדין קתני ביד בימין, ופי' בין בשמאל לא קאי אלא אכלי במתן כלי לא בעי ימין קאמר. מכשירין במתן כלי, אפי' שלא בכלי שרת תיובתא דרב נחמן דאמר הכל מודים אפי' ר' שמעון דבעינן קידוש קומץ בכלי, ל"ה · אבל לר' יהודה בריה דר' חייא לא הוי תיובתא ממאי דבעי ימין בעובד' ביד והכא קאמר דר' שמעון מכשיר בלא כלי שרת דמשמע אפי' בשמאל משום דאיכא למימר דמאי דמכשיר שלא בכלי שרת דוקא בימין :

ע"כ **אפי'** קרעין שבה, פי' אפי' קרעין שלמין וחשובין שבה אין מחזירין ולעיל קתני קטורת ומוקי לה איהו בפוקעין, ל"ה :

ויש להקשות על מה שפי' אפי' קרעין שלמים וחשובים דכ"ש דאם חשובים הם הוו טפי עיקר קרבן ואין ראוי להעלותן כמו שאין עיקר הקרבן קרב בלילה והרי לדבר שאין לו חשיבות יש לנו לומר שיחזירהו בפוקעין אבל לדבר שיש חשיבות לא :

וי"ל דאדרבה הוי איפכא דלא קפיד הכתוב להחזיר כי אם דבר חשוב ולא דבר שאינו חשוב כדאמרי' בזבחים אלא מה אני מקיים ועשית עולותיך הבשר והדם לומר לך עכולי בשר אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עכולי גידים ועצמות אלמא לא קפיד הכתוב להחזיר הפוקעין כי אם דבר חשוב ולכך נקט אפי' קרעין דחשיבי :

עכולי עולה אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עכולי קטורת סמי מכאן קטרת, וה"ת כמו כן נימא עכולי עולה אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עכולי קומץ ולבונה ומנחת כהן משיח ונסכים ואי נסמיה לכולהו א"כ לא משכחת ברייתא' במאי מתוקמא בפוקעין לר' אלעזר דמוקי לה בפוקעין :

וב"ל דלא ממעט מדין עולה לפוקעין אלא קטורת לבד הואיל ואינה על מזבח החיצון ור"ל אשר תאכל את העולה וכל דכוותיה דישנם על מזבח החיצון ואותם אתה מחזיר ולא עכולי קטורת שאינם באותו מזבח, אי נמי כיון דאקרא אחרינא בריש פ' ויקרא על העצים אשר על האש אשר על המזבח סמיך דכתיב על העצים אשר על המזבח משמע כל שישנו על העצים וקטורת אינה על העצים אבל הנך ישנם על העצים אבל מעל המזבח לא ממעטי דמזבח החיצון מיירי קרא דהוא מזבח העולה מ"מ שם מזבח כולל כל מזבח אף מזבח הזהב; ומה שהביא את העולה דמשמע דמקרא דעולה ממעט להו רישא דקרא אייתי, אי נמי דעולה מיכתבא בהדיא והנך מתרבו מעל העצים מכעין העולה הוצרך להזכיר עולה ולכך קאמר עכולי עולה וכו' ולא קאמר עכולי דעל העצים אתה מחזיר :

וא"ת אימא דעולה פרט ועל העצים כלל והוי פרט וכלל עולה אין מידי אחרינא לא, וכ"ל דעל המזבח חזר וכלל ואתרבו מכעין הפרט כל דדמי לעולה דישנם על מזבח החיצון ואע"ג דסמיכי כללי להדדי אמרי' כל מקום שאתה מוצא שני כללות סמוכין זה לזה הטל פרט ביניהם ודונם בכלל ופרט, וא"ת דלא דמי כללא קמא לכללא בתרא כללא קמא רבי מיניה דמזבח החיצון וכללא בתרא רבי אפי' פנימי, הא אמרי' תנא דבי ר' ישמעאל כי האי גוונא דריש בפ' קמא דזבחים :

דף כ"ז ע"ב **לפנים** ממחילתן · י"א אמה מקום דריסת רגלי ישראל, מבית לפרוכת פי' לפני ולפנים ששם הארון כו' ואל פני הכפורת פי' שהלך עד לפני הארון במיתה, ל"ה. ועל מה שפי' רש"י לפנים ממחילתן י"א אמות דריסת רגלי ישראל קשיא משום דלא הויא אלא מעלה מדרבנן בעלמא שהרי בשחיטת הפסחים מתמלאת כל העזרה כולה אנשים וכן זקני ירושלים סובבים המזבח ולולביהם בידיהם וכן אמרי' לקמן מגביהין השלחן ואומרים להם ראו חיבתכם לפני המקום · לכ"כ לפ' שהורין שנכנסו לפנים ממחילתן דר"ל שנכנסו להיכל, וצריך לפרש לפי פי' זה דלהיכל כולו ר"ל דגם כשנכנס בהיכל עד הפרוכת דאינו חייב רק מלקות ארבעים שהרי אם אמר שנכנס לפנים ממחילתן לבד שפי' בהיכל לא הייתי יודע אם ר"ל גם שנכנס בהיכל עד הפרוכת ולכך פי' ולהיכל כולו דר"ל גם עד הפרוכת, ועוד דאפי' לר' יהודה דאמר מבית לפרוכת באזהרה וכ"ש בהיכל דהוי באזהרה אפ"ה הזכיר בדבריו ולהיכל משום באזהרה :

ה"א מאי קדש מבית לפרוכת אבל היכל לא, וקשיא דאי כתיב קדש איך נימא דר"ל מבית לפרוכת אבל היכל לא ע"כ נימא דר"ל היכל דא"כ לכתוב מבית לפרוכת ומדכתי' קדש ש"מ נמי היכל, ודוגמתו הקשיתי בריש קדושין על תושב ושכיר דקאמר תושב ושכיר ה"א תושב זה קנוי קנין שנים וק"ל איך נוכל לומר כן א"כ לכתוב שכיר. ומ"מ שם יש לתרץ דאי כתיב שכיר ה"א שכיר ליומי לכך אצטרי' תושב לשנים אבל כאן אי כתיב מבית לפרוכת ליכא למטעי במשמעותו לומר יותר דלצטריך קדש וא"כ מדכתיב קדש ש"מ נמי היכל, וי"ל דהיינו טעמא דנימא אי כתיב קדש דר"ל מבית לפרוכת

לפרוכת

לפרוכת ולא היכל משום דאין לומר א"כ לכתוב מבית לפרוכת דז"א משום דאורחיה דקרא לסתום ולא לבאר ולא רצה להאריך ולבאר יותר ונקט מלה סתומה והיינו קדם והרי כשאנו אומרים בא זה ולמד על זה אנו אומרים משום דאורחיה לסתום כ"ש אי נקט חד מלה דאין לו להאריך ולבאר כונתו שהרי אנו רואים שמאריך בלשונו כדי לסתום כ"ש שיש לנו לקצר לסתום ולא להאריך ולבאר, הילכך אי נקט קדם בלבד נימא דר"ל מבית לפרוכת דאין לומר דא"כ לינקוט מבית לפרוכת ומדנקט קדם דר"ל היכל דאין לומר כמו כן אלא מאי היכל לינקוט היכל, דז"א דאנן מקשים הכי דאי ר"ל מבית לפרוכת לבד לנקטיה ומדנקט קדם דכייל כל קדם בא לומר אפי' היכל, דאפ"ה מצינן למימר דאע"ג דר"ל מבית לפרוכת דוקא נקטיה בלשון קדם כדי לסתום, והתם גבי שכיר ליכא לשנויי כדהכא משום דשכיר תיבה קצרה כמו תושב אבל מבית לפרוכת תיבה ארוכה יותר מקדם וגם דמבית לפרוכת הוי המקום מבואר ולעולם לא נקיט מלה מבוארת אבל שכיר אינו מבואר אלא סתום הוא אלא דמשמע שכירות מועט יותר מתושב הילכך הכא לעולם אי נקיט קדם אימא דר"ל מבית לפרוכת ואצטרי' למבית לפרוכת לגלויי עליה דקדם ר"ל היכל:

ואת"ה אכתי לקשי אי כר' יהודה א"כ לינקוט בהדיא היכל ולשתוק מבית לפרוכת, דאין לומר דדרכיה דקרא לסתום ולכך נקט קדם ולא היכל [דז"א] דאי לא הוה נקיט מלה מבוארת כדנקט תושב ונקט שכיר לגלות דר"ל קנוי קנין עולם הוה ניחא דשכיר לאו מלה מבוארת כי הכא והתם נמי אי נקט במקום שכיר קנוי קנין שנים הוה קשיא למה סתם תושב ונקט ביאור לגלות עליו דטפי הוה נקל לו לבאר תושב ולכתוב קנוי קנין עולם אלא משום דשכיר הוי מלה שאינה מבוארת נקיט תרי מילי סתומים ללמד זה על זה, וא"כ הכא דמבית לפרוכת המגלה על קדם דר"ל היכל הוי מילה מבוארת א"כ ליקשי כמו כן דטפי הוה נקל למנקט היכל דאע"ג שביארנו דאין דרכו לבאר רק לסתום מ"מ כמו כן הרי נקט הלד מבואר דהיינו מבית לפרוכת לבאר קדם ולגלות עליו דר"ל היכל וא"כ טפי הוה לו למנקט היכל ולבאר מלת קדם משיסתמנו ולנקוט אחרי כן מלה מבוארת לבארו:

וי"ל דודאי אי קדם לא הוה משמע רק היכל א"ה"נ דהוה קשה כדפרי' אבל משום דקדם כייל כל מידי דקדם היכל ומבית לפרוכת הילכך משום דדרכיה לסתום ניחא ליה טפי למנקט מלה מבוארת לבאר הסתום משיבארנו ויקצר ולנקוט היכל ודליתי מבית לפרוכת בק"ו מהיכל דודאי התם דתושב לא כייל כי אם קנוי קנין אחד או עולם או שנים שהרי אין לנו לומר בו שתי משמעיות אע"פי שנוכל לפרשו משניהם מ"מ אינו בא כ"א בשביל שם אחד הילכך אי הוה נקיט מלה מבוארת לבארו הוה עדיף טפי שיבארנו ויקצר כדפרישית דאין לומר דאפ"ה עדיף טפי משום דאם היו שתיהם כתובים בהדיא לא קשה משום דמלתא אתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא א"כ גם כי באר מלת תושב לא הוה קשיא אי נקיט שכיר כדקאמר התם וא"כ יוכל למנקט נמי שכיר מבואר לבאר תושב, דז"א שהרי לא נקטינהו בהך מלתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא דא"כ לא היינו אומרים כלל דר"ל בא זה ולמד על זה איכתוב אלא ה"ק הואיל ואי כתיבי בהדיא לא הוה קשי' כל כך אמאי כתבינהו משום דמלתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא השתא דסתמינהו נמי דרכיה לסתום במלתא דאינו מבאר לא הוה קשיא כל כך אבל כשמבאר בהם טוב לעולם שיבאר ויקצר משיסתום ויבאר ויאריך הואיל ולא לטרח וכתב וכו' נתכוין והתם ודאי הוה קשה כדפרישי' אבל משום דקדם כייל תרווייהו עדיף טפי לבאר ולגלות דקדם ר"ל גם היכל ולא מבית לפרוכת דוקא משיכתוב היכל בהדיא דלא הוה כתיב רק היכל והשתא כתבינהו תרווייהו במלת קדם ובא לבאר שמלת קדם כוללת שתיהן ואע"ג דלא צריכא מלת קדם לאחר הביאור לגבי מבית לפרוכת דהרי כתביה מ"מ הואיל ודרך באור כתב מבית לפרוכת הרי ג"כ נשאר מלת קדם לשתיהן במקומה והויא מלת מבית לפרוכת כאלו נכתבה לבאר מלת קדם וכי האי גוונא נוכל לומר דרכיה לסתום ולפרש:

ורבנן הסוא לא מלית אמרת דהיכל כולו אקרי קדם והלא ר' יהודה נמי אית ליה דהיכל נמי אקרי קדם אלא דקדם נמי ר"ל מבית לפרוכת הילכך [אי] לא כתיב מבית לפרוכת הוה מוקמינן ליה בדניחא טפי דהיינו במבית לפרוכת דקדים טפי ולא בהיכל ואייתר ליה מבית לגלויי עליה דקדם דר"ל נמי היכל וא"כ מאי קאמרי ליה רבנן ויש לומר דהכי קאמרי כיון דמצינן דהיכל אקרי קדם א"כ יש לנו לאוקומי קדם בכל מאי דאקרי קדם ואע"ג דניחא טפי אוקי ליה במבית לפרוכת מ"מ יש לנו לפרושי דקאי נמי אהיכל מפני שיש לנו להחמיר וזו היא חומרא דנחייב אף אהיכל דכל דאיכא למדרש לקולא ולחומרא נדרוש לחומרא אע"ג דמשמע טפי לקולא, וא"ת א"כ גבי תושב ושכיר נמי נימא הכי דאע"ג דלא כתב שכיר נאמר דתושב הוי קנין עולם לחומרא ואע"פי שיש לומר יותר דבקנין שנים קאמר דאינו אוכל מ"מ הואיל ויש לפרשו נמי קנין עולם נפרשהו לחומרא וכן הכא אפי' לא מצינן דאקרי היכל קדם יוכלו לומר הואיל ונוכל לפרש קדם היכל כמו מבית לפרוכת אע"ג דניחא טפי לאוקמיה ליה במבית לפרוכת לחייב בו מ"מ נדרשיה לחומרא הואיל וג"כ נוכל לפרשו כן וא"כ אמאי תלו טעמייהו במשום דאשכחן דקדם אקרי היכל בלאו הכי יכולין לומר סברא זו, דהא ליתא דנוכל לומר דודאי אם לא מצינו פסוק שקורא היכל קדם אע"פי שנוכל לפרשו לחומרא אין לנו לדרוש אלא מאי דמשמע טפי אבל מפני שמצינו שהכתוב קוראהו במקום אחר כן יש לנו לומר דר"ל הכא כמו שקוראהו במקום אחר ור"ל נמי היכל לחומרא וכן נמי גבי תושב ושכיר אלמלי מצינו בעלמא שיקרא תושב קנוי קנין עולם לא היה צריך לכתוב שכיר לגלות עליו אבל מפני שלא מצינו בעלמא שנקרא כן לא נדרשהו לחומרא

לחומרא רק כדמשמע טפי ולכך צריך הכא קרא. וזה דוחק דאי אזיל בתר טעמא היכא דאיכא למדרשיה לחומרא דרשינן אע"ג דמשמעותו נשמע טפי דלקולא אזלינן אפי' לא מצינן פסוק שקוראהו במקום אחר במשמעות דלחומרא יש לדרשו לחומרא הואיל ומשמעותו סובל נמי משמעות דלחומרא ואי בתר טעמא דיש לנו לקחת המשמעות הנשמע בו טפי אע"ג דהוי לקולא א"כ אפי' מצינו שהפסוק קורהו כן במקום אחר בעבור זה לא ניחא שלא נדרשהו במשמעות הנראה יותר. ויש לחלק בו קצת ומ"מ דחוק הוא. אלא נראה דהכי קאמרי כיון דמצינן דהיכל אקרי קדש ומבית לפרוכת לא אקרי קדש א"כ יש לנו לאוקמי קרא במאי דאקרי קדש בעלמא ולא במאי דלא אקרי קדש ודאי אלמלא נקראו שתיהן קדש בפסוק במקום אחר דאיכא לאוקמי מלת קדש דקיימא אתרוייהו אי לא נקראו כן במקום אחר אלא שיש לדרוש משמעותם כן לעולם לא נדרשהו לומר רק לקולא כדמשמע טפי והיינו נמי טעמא דתוספ' ושכיר אבל בעבור שמצינו שזה נקרא קדש במקום אחר וזה אינו נקרא קדש הרי אין לנו לומר שקורא קדש אלא מה שקרא כן במקום אחר ולא מה שלא נקרא כן, ור' יהודה לא חייש להאי סברא אלא אית ליה דכיון דקדיש מבית לפרוכת טפי שיש לנו לאוקמי ביה ביה קרא אע"פ שלא מצאנוהו שנקר' כן ומצינו שנקר' היכל כן:

אף פני הכפורת מבעיא, פירש"י הא משעה שנכנס לבית לפרוכת חייב מיתה, וא"ת ולשני ליה כדשני לעיל גבי מבית לפרוכת והיכל דבא זה ולמד ע"ז ולדברי ר' יהודה על זה נקטינהו דנקט מבית לפרוכת לגלויי דאיכא לאו בהיכל ודקדש נמי היכל, נימא נמי איהו הכי לנפשיה דנקט אל פני הכפורת לגלות דמבית לפרוכת אפי' אינו לפני הכפורת וטפי עדיף לומר בא זה ולמד ע"ז להחמיר בחיוב מיתה בלמבית לפרוכת ואל פני הכפורת מבלאו להיכל ולמבית לפרוכת, וי"ל דליכא לשנויי בהו דללמד זה על זה איכתוב דמבית לפרוכת משמע מיד שנכנס לקדש, ולא דמי לקדש דלעיל דאע"ג דקדש משמע תרוייהו יש לאוקמי ליה במאי דקדיש טפי ולא בהיכל אבל הכא מבית לפרוכת משמע מיד שנכנס לפנים מן הפרוכת, ועוד כיון דחד גופא נינהו אין לומר בהם בא זה ולמד ע"ז כדפירשו בתוס' לעיל כדפרי' בקדושי' גבי נערות בבגרות מאי בעיא גבי', והכא אי אפשר לו לעבור אל פני אם לא שיכנס במבית לפרוכת כדפרשי' דלא מלינא לאשכוחי שיהיה לו רשות ליכנס לפנים מהפרוכת בלא שילך אל פני הארון כדפי' התוס' לעיל גבי היכל דיכול ליכנס להיכל להקטיר דאין לו דרך ליכנס לבית קדשי קדשים דכ"ז שנכנס לפני ולפנים עד פני הכפורת הולך שלא מצינו שנכנס שם כי אם כהן גדול ביום הכפורים להזות בין הבדים ולהקטיר ואז בא עד הארון:

ואי"ת ולעיל נמי לימרו רבנן דתרוייהו בלאו ומאי דקשיא להו במבית לפרוכת מבעיא לשנויי דמבית לפרוכת למעוטי דרך משופע כדדרשינן הכא, וי"ל דליכא לשנויי למעוטי דרך משופע כי אם הכא כדמפרש אל פני הכפורת שיהא נכנס במבית לפרוכת שילך אל פני הכפורת שיהיו פניו אל פני הכפורת אבל גבי היכל דבמבית לפרוכת לא כתיב אל פני מבית לפרוכת דלשתמע שתהיה כניסתו פניו כנגד קדשי הקדשים אלא משתמעי קדש ומבית לפרוכת תרי מילי:

לר' יהודה מדאל פני דוקא נכח נמי דוקא, וא"ת מאי מדמה להו שאני התם דאיכא טעמא לר' יהודה לדרשיה דוקא דקדש ומבית לפרוכת באו ללמד זה ע"ז וללאו באו ואל פני דוקא דלא ימות ולהכי מוקי ליה דוקא אבל פתח אין סברה דנימא דליהוי דוקא כהכא. וי"ל דהתם נמי תלוי בסבר' מאי דקאמר אל פני דוקא משום דסבר דהוי דוקא הוא דדרשיה שהרי אין בסברותיו הכרה שלא יוכל לדרוש הפסוקים כדדרשי להו רבנן קדש היכל דאשכחן דאקרי הכי ואל פני למעוטי דרך משופע אלא משום דסבר דאל פני דוקא אוקמיה בהכי ורבנן דלא מוקמי' ליה כר' יהודה נמי תלו טעמייהו משום דסברי דאל פני לאו דוקא ונוכל לאוקמי ליה למעוטי דרך משופע:

אף נוכל לומר דר"ל לר' יהודה דאל פני דוקא מאי זו סברא שיהא הואיל וסבר כן נכח נמי דוקא משום דנילף מג"ש נכח מפני ואע"פ שאין התיבות דומות הרי מצינו כמה גזרות שוות נעשות מן משמעות התיבות ולא מלשון התיבות והרי משמעות פני ונכח אחד. ולרבנן כמו כן נילף בג"ש על פני נמי דוקא ולא קיימא אתקפתא למאי דאמר דיליף נכח מפני דאפי' אי לא ילפינן נכח מפני לאה בלשון משה ומתן דלעיל דנכח נמי מלי למפרך הכי וכן משמע דלא קאמר מדנכח דוקא על פני דוקא דלשתמע כי היכי דילפינן נכח מפני נילף נמי על פני מאל פני לבד ואי נמי נימא דקאי אשיטתא דילפותא דנכח פריך מכ"ש כדפרי':

דף כ"ח ע"ב **א"ל** רב פפא לרב יוסף בין מר בין מר פי' בין ר' בין ר' יוסי בר' יהודה כללי ופרטי דרשי כדאמרינן לקמן ועשית מנורת כלל זהב טהור פרט מקשה תעשה מ"מ חזר וכלל מה פרט דבר חשוב אף כל דבר חשוב כגון זהב אבל אבר או בעץ לא, ל"ה.

וקשיא לי דהא בשלהי פ' הכל שוחטין קאמר דכלי עלס דמיהן יקרים אלמא דבר חשוב הוא והיך מתמעטי גם למאן דאמר לר' דאמר כעין פרט דבר חשוב. וי"ל דדבר חשוב דקאמר ר"ל דוקא כסף. ור"ל הדבר החשוב יותר אחר הזהב ותו לא ואעפ"י שאינו חשוב כמו הזהב שהוא הפרט מ"מ הוא חשוב מכל מה שאחר הזהב והרי אלמלי לא לרבות מכעין הפרט דבר חשוב שיהיה חשוב כזהב א"כ לא ירבה שום דבר אלא ר"ל חשוב שבכולן אחר הזהב והני כלי עלס אע"ג דנימא דחשיבי כמו כלי של שן שהוא עלס מ"מ אינו חשוב ככסף, וכן משמע התם דמשוה להו לכלי מתכות דדמיהן יקרים אלמא אע"ג

דדמיהן

דדמיכן יקרים לא מקרו דבר חשוב עפי משאר מיני מתכות :

אי נמי מאן דא"נ כעין הפרט דדבר חשוב בעי נמי כעין הפרט מה פרט של מתכות ובעי שידמה לפרט בתרי לדדין שיהיה דבר חשוב ושיהיה של מתכת הילכך לא מרבה כי אם כסף שהוא מין המתכות ודבר חשוב ולא כלי עצם אע"פ שיהיה דבר חשוב הואיל ואינו מין מתכות ולא שאר מיני מתכות חוץ מכסף בעבור שאינם דבר חשוב, ומ"ד כעין הפרט של מתכות לא בעי כי אם מתכות לבד וממעט עצם ומרבה שאר מיני מתכות שאינן חשובין :

ומ"מ אין נראה לומר דעת זה דנימא דלפלגו בתרי דמר לימא דבעי דלדמי לפרט בשני לדדין ומר לימא דסגי בחד אלא נראה לומר יותר דעת ראשון שפירשנו דאע"ג דדמיהם יקרים מ"מ לא מתרבו מכעין הפרט דבר חשוב כי אם כסף לבד :

א"ל רב יוסף לרב פפא סמי דידך, פי' המשנה שאתה שונה דר' יוסי פוסל בשל עץ ור' פוסל בשל אבר ובעץ מפני משנתי שאני שונה דר' יוסי מכשיר בשל אבר ועץ, (ל"ה). מיעט של חרס, שהוא פחות מכל הכלים ואינו ראוי אפי' למלך בשר ודם, ל"ה. לא ס"ד דתניא, דר' יוסי מכשיר בשל עץ :

ויש להקשות מאי אולמיה הך מהאי קמייתא דאייתי רב יוסף כי אמר לרב פפא סמי דידך מקמי דידי והשיב לו רב פפא אדרבה סמי דידך כמו כן ישיב לו רב פפא ג"כ מהך דמייתי רב יוסף דלסמייה מקמי דידיה :

וי"ל דדוקא מהדא ברייתא יכול לומר סמי דידך מקמי דידיה דאין כח בזו יותר מזו אבל דדסמייה תרתי מקמי חדא לא מצי למימר הכי משום דמסמינן חדא מקמי תרתי ולא תרתי מקמי חדא :

ועוד דלעיל קאמר ליה רב פפא דלסמיי מקמי דידיה משום דלא הזכיר כי אם כלי שרת של עץ דר' יוסי מכשיר כלי שרת של עץ ולא הזכיר מנורה בפרט ואיכא למימר דבשאר כלי שרת קאמר משום דיש למעט מנורה של עץ מכעין הפרט אבל בזאת הברייתא' שניה שמביא ר' יוסף הזכיר בה בפרט דר' יוסי מכשיר מנורה של עץ והיה לו לר' פפא [לתפוס] דברי רב יוס' רבו אי הוו חדא כנגד חדא דלסמי דידיה מקמי דרביה ולא אמר ליה רב פפא דלסמי לדידיה אלא משום דבההיא דרב יוסף לא הזכיר מנורה בפרט כי אם כלי שרת כדפרי', ומ"מ דעת ראשון נראה עיקר יותר :

דף כ"ט ע"א **והא** כתיב אין כסף נחשב בימי שלמה, פי' שלמה עשיר הוה ואת אמרת כליתו לכל זהב. זהב סגור קאמרי', פי' זהב סגור בשעה שמוכרין אותו כסגרות כל החנויו' שמוכרין שם זהב, ל"ה. ור"ל דמאי דאמרי' לכל זהב של שלמה דוקא זהב סגור ולא שאר זהב וכסף שלו עד שאין הכסף נחשב בימי שלמה.

ועל מאי שפירש"י דפריך שלמה עשיר הוה קשיא דכי מפני שכליתו לכל זהב שלו לא היה יכול להיות עשיר בכסף מאד שיהיה לו כל כך כסף עד שאין כסף נחשב בימיו למאומה ומאי פריך שלמה עשיר הוה אה"נ דהוה עשיר בכסף ואימא הזהב שלו הלך לו, אלא נראה דפריך הכי דמדקאמר אין כסף נחשב בימיו למאומה אלמא היו לו אוצרות זהב לרוב דאל"כ אמאי לא יהיה הכסף נחשב הואיל ואין לו זהב אלא דר"ל דלכך לא היה נחשב לפי שהיה לו כל כך זהב דלא היה הכסף נחשב מפני רוב הזהב אלמא זהב הרבה הוה ליה ואת אמרת כליתו, ומשני ליה זהב סגור ולא שאר זהב ולכך מרוב שאר זהב שאינו סגור שהיה לו לא היה נחשב כלום :

אלא מעתה על השלחן הטהור הכי נמי שירדו מעשיו ממקום טהרה. וקשיא דמאי קשיא ליה הימא דאין הכי נמי שהרי אינו בא אלא לפרש הפסוק לומר מה שכתו' מנור' טהורה ר"ל טהור ופי' דר"ל שירד ממקום טהרה וכמו שפי' מה ר"ל טהורה דמנורה כמו כן יפרש מה ר"ל טהור דשלחן ר"ל שירד מעשיו ממקום טהרה :

וי"ל דר"ל דוקא גבי מנורה שייך למימר הכי שהיו צריכין להראותו מן השמים מנורה כמותה מפני שקשה היה לצייר אותה והכי נמי אמרי' בתר הכי דנתקש' בה משה מפני שצורה קשה אבל בשלחן מה היה צריך להראותו שלחן כמותו והלא אין בו שום ציור קשה שיצטרך להראותו לו דוגמתו · ועוד דדוקא גבי מנורה נוכל לומר שהראה לו מנור' כמותה כדכתי' כמראה אשר הראה ה' את משה כן עשה את המנורה אלמא קאמר קרא דהראה מנורה כמותה אבל בשלחן לא מצינו כן ואפ"ה קרי ליה טהור אלמא דטהור אינו ר"ל הכי וכמו כן טהורה נימא דלא נפרשה כן כלומר שירדו מעשיה ממקום טהרה אלא טהורה מכלל וכו' :

(ליון מסכ') **שתי** פרשיות שבמזוז' מעכבו' זו את זו ר"ל שאם חסרה אחת מן הפרשיות אינה כשרה או אם כתב כל פרשה ופרשה בפני עצמה אינה מזוזה כשרה דבעינן שיהיו שתי הפרשיות בקלף אחד ואם אינם בקלף אחד מעכבות זו את זו שלא יצא ידי מזוזה :

וא"ת א"כ כי קאמר שמואל בגמ' מזוזה על שני דפין פסולה וכי מתני' אתא לאשמועינן דאמרינן דמעכבות זו את זו כדפירשנו :

וי"ל דאי ממתני' ה"א דלא חזינן אלא אם כתב כל פרשה בקלף בפני עצמו אבל אם כתבן בקלף אחד רחוקות זו מזו אימא דלתכשר הואיל דבקלף אחד הן ולהכי אתא שמואל לאשמועינן דגם בשני דפין בקלף אחד דהיינו דהניח אויר בגויל ביניהם דפסולה דבעינן שיהיו סמוכות זו לזו, ואפי' כתב אחד ר"ל פסוק אחד אם חסר מן הפרשיות הויא פסולה. ומעכבות זו את זו דמתני' לא זו אף זו מתני' לא מבעיא חסרון פרשה דמפסל בהו אלא אף חסרון פסוק ולא מבעיא חסרון פסוק אלא אפי'

חסרון אות אחת תהא האות מעכבת ופסולה :

גמ'. **פשיטא** דאות אחת מעכבתן. דכתיב וכתבתם כתיבה תמה, ל"ה. ר"ל שלימה. לא נצרכה כו', ואפי' אות אחת דמתני' אינו ר"ל דחסרה דפשיט' היא אלא דר"ל דאפי' אם אינה עשויה כתקנה כגון שחסר בה קוץ אחת מן הצד ואינה עשויה נגמרת כצורתה שחסר מצורת הכתב אותה האות שאינה נגמרת כצורתה דהחסרון מעכבת בה ופסולה, והכא ליכא למפרך פשיטא דכתיבה תמה בעינן דסד"א הואיל ורוב צורת האות ניכרת דכתיבה תמה קרינן לה קמ"ל מתני' דלא, ואפ"ה פריך הא נמי פשיטא כדפרישי' דהא לא נעשית האות כתקנה דר"ל דאע"ג דצורת רוב האות ניכרת מ"מ כיון דלא נגמרה צורתו הרי לא נעשית האות וכמו שלא נגמרה דמיא ומשני אלא לכדאידך דאמר רב יהודה כל אות שאין גויל מוקף פי' רש"י שמודבקת באות אחרת, ובהא ליכא למפרך הא נמי פשיטא דדוקא כשהאות חסרה שלא נגמרה כל צורתה אעפ"י שרוב צורת האות ניכרת שייך למימר פשיטא דלא נגמרה הרי לא נעשית אבל זו נגמרה בכל צורתה אלא שנדבקה בחבירתה וסד"א דכיון דנעשית כל האות כצורתה אע"ג דנדבקה אחרת בה דלתכשר וקמ"ל דאפ"ה פסולה · ומיירי שצורתה ניכרת דאל"כ כמו כן הוה ליה למפרך פשיטא דהא כיון דמאותה דבוק שנדבקה לחברתה אין צורתה ניכרת לאו אות היא ומה לי אם נגמר צורתה ואחרי כן נדבקה ואינה ניכרת ומה לי אם [לא] נגמרה צורתה ולא היתה ניכרת מעולם, אלא מיירי דניכרת וקמ"ל דאע"ג דנגמרה צורתה קודם שנדבקה ואחרי כן נדבקה וחסרה בצורתה קצת ומ"מ ניכרת דאפ"ה פסולה הואיל דאין לה כל צורתה שהרי מפני שדבקה בחברתה אין היתוך צורתה ניכר :

ומ"מ נראה לומר דמאי דפסל בנדבקה בחברתה הוי כגון דנדבקה מכל רוח אחת מד' רוחותיה אבל אם נדבקה קצת מרוח אחת ולא כל הרוח לא מפסלא · דהכי משמע לישנא דשאין גויל מוקף מד' רוחותיה דאין הגויל מקיף כל רוחות שלה כי אם ב' רוחות או ג' רוחות ולא כל הד' רוחות ושחסר ממנה רוח אחת אבל אם מקיף בכל הד' רוחות אעפ"י שאינו מקיף כל הרוח לא מפסלא בהכי דא"כ הוה ליה למימר שאינו מקיף הד' רוחות או שאינה מוקפת מכל הד' רוחו' דלשתמע דאם חסר מעט מכל הד' רוחות שאינו מוקף דפסול' ומדלא קאמר מכל משמע דלא בעינן כל הרוחות בשלימות כי אם שלא יחסר ממנה רוח אחת היקף שלם בלא היקף גויל, וכן נ"ל שהרי אין לפסול יותר בחסרון היקף גויל מאלו היה שם חסרון קלף באמצע אחת מארבע רוחות דהיינו דאיפסקא באמצע דמכשירין בתר הכי אם אינו מעכב דאין הנקב מונע קרייתה כדקאמר דינוקא דלא חכם ולא טפש אי קרי ויהרוג כשרה כ"ש בדבוקה שאין הדבוק מונע קרייתה שאין לפסלה הילכך אין לפסלה אלא אם כגון שדבוקה מרוח אחת אבל אם דבוקה מעט כמו קוץ שיוצא מזו לזו אבל היתוך צורתה ניכר אין לפסלה, לאפוקי ממנהג מדינה זו דכשמוצאין אותדבוקה בחברתה כמלא חוט השערה פוסלין אותה ולוקח ספר אחר דז"א כדאי לפסול דאפי' אם היה חסר האות כולו ואפי' פסוק אחד אין לפסול הספר שקראו בו וכ"ש מפני דבוק מועט שאינו צריך לתקנו דכשרה קריאתו :

ע"ב **שעטנ"ז ג"ץ** יש לתת טעם למה צרי' אלו יות' משא' האותיו' וכ"ל לפי שאין בשאר האותיות שיהיה להם ראש הקוץ כי אם אלו מלבד למ"ד · שהרי א"ב דה"ח כ"ך מ"ם פ"ף קר"ת כלן אין להם ראש הקוץ שהרי ראשם בימין ולכך אין הזיון באה כי אם במי שיש לו ראש הקוץ שבם עושים זיון האותיות, וו"ו וי' שיש להם ראש הקוץ לא עשו זיונים כי המה בהשם הנכבד של ארבע אותיות שאם יהיו שתי אותיות מהשם ית' זיונים ושתים אינם לא יהיה כבוד לשם ולכך לא הצריכו להם זיון בשאר מקומות שאם היו צריכי' בשאר מקומות בתיבות שאינם שם היו צריכין נמי בשם ולפי שאין לזיינם בשם כדפרישי' לא הצריכו להם זיון בשום מקום ואות הלמ"ד לא הצריכו לה זיון לפי שראשה ארוך ועדיף מזיון, ועוד שאם יזיינו אותה והיא ארוכה יעברו הזיונים חוץ לשיטה ופעמים יגיעו משיטה לשיטה :

וקא תלו ליה לכרעיה, פי' רגל פנימי של ה"י תלוי באויר ואינו דבוק לגגו, ל"ה.

ויש להקשות פשיטא דצריך למתליה לכרעיה דאם יהיה דבוק לגגו א"כ מה הפרש יהיה בין ה"י לחית הלא הכל יהיה אחד ומאי ספרא דווקנא דנקט דמשמע אבל שאר לא והרי אם לא יעשה כן לא תהיה ה"י כ"א חי"ת :

וי"ל דאעפ"י שיעתיקוהו לגגו מ"מ לא יעשו אותו רגל של שמאל שראוי להיות תלוי ארוך אלא קצר ויהיה מחובר לגג זה וזה יהיה ההבדל בין ח' לה' שהחי"ת שני רגליה ארוכין זה כזה כגון זה ח וזה יהיה רגל אחד ארוך ואחד קצר כזה ח, אי נמי אע"פי שיעשה רגליה שוין זה כזה כמו רגל החית וידבקהו לגגו אפ"ה יש להבדיל בין ח' לה' שרגל הה' יהיה הכי בסוף הגג מזה אחד ומזה א' ורגלי הה' השמאלי יהיה באמצע הגג וזה צורת הח' ח וזה תהיה צורת הה' ה :

הוה ליה מחסה, דהכי משמע כל שנסמך בה' הוה ליה ביה ה' מחסה צור מעוז לעולמים, ל"ה.

ונראה לפרשו כפשוטו שאומר בטחו בה' עדי עד דר"ל שתשימו בו בטחונכם עדי עד שהוא בעוה"ז ובעוה"ב שכל מקום שנאמר עד שאין לו הפסק עולמות ועדי עד ר"ל לעולמים, ואומר בטחו בה' עד עולמי עד שהוא לעולם קיים בעוה"ז ובעוה"ב וזהו כי ביה ה' צור עולמים דר"ל שהוא צור עולמים שיצר העולמים או צור לשון חוזק שהוא חוזק העולמות כלם ומעמידם א"כ הבוטח בו בשני העולמות הוא מזכה לו בכל העולמות בעוה"ז להצילו ובעוה"ב לתת לו שכרו, ומה שהשיב ר' אמי לר'

יודה

יהודה נשיאה הוי פשטיה דקרא שאלו מה ר"ל הפסוק ועל כן השיב לו ופרש לו פשט פירושו, ואמר ליה אנא הכי קשיא לי מאי שנא דכתיב כי ביה ה' צור עולמים ולא כתיב יה, נראה לפרש דקשיא ליה למה ביה לא הול"ל אלא יה ה' צור עולמים, והרי יש להקשות ג"כ למה הוצרך לומר ב' שמות לא הו"ל לכתוב כי אם שם אחד או לומר כי יה צור עולמים או כי ה' צור עולמים, וכ"ל דהיינו מאי דקאמר מאי שנא דכתיב ביה ה' צור עולמים ולא כתיב יה דר"ל דלכתוב יה לבד או ה' לבד ולכתוב כי יה צור עולמים או כי ה' צור עולמים, ויה דנקט ר"ל אפי' בשם יה לבד היה די ולא היה צריך לכתוב שם של ה' וכ"ש דאם כתב ה' דלא היה צריך לכתוב יה, וקשה ליה מן הבי"ת של ביה וקשה ליה למה הוצרך לכתוב ב' שמות כי אם שם א' כדפרישית, ועל כן השיב דהוצרך לכתוב ב' השמות ובי"ת של ביה דר"ל דפי' הפסוק כך עולם של יה ה' צור עולמים שברא בשם של יה ב' עולמים העוה"ז בה' והעוה"ב ביו"ד:

לא מסתייע מילתא, משום דהבא ליטהר בעי סיועא מפני יצה"ר הילכך עבדי ליה סיוע פתח יתירא · מסייעין אותו, אלמא בעי סיועא ל"ה, וא"ת מה סיוע הוא בהא פתחא טפי מתחתון, י"ל דהסיוע הוי שיש לו שני פתחים ליכנס, הפתח התחתון שיצא בו והפתח העליון שעשו, א"כ אם ירצה ליכנס ימצא שני פתחים ליכנס וזה הסיוע שיש לו יותר ליכנס ממה שיש לו לצאת:

וא"ת ואמאי לא היה יכול לצאת מפתח העליון כמו שנכנס, וי"ל משום דהרוצה לצאת יורד ואינו עולה ועוד שהפתח התחתון קרוב לו לצאת יותר מן העליון ועוד שהפתח התחתון רחב הוא ויוצא במהרה והעליון צר הוא ודחוק, ועוד אחרת שהפתח העליון אינו עשוי כי אם ליכנס ולא לצאת מפני שהעליון הוי הפתח בין שני חלאי האות והיוצא אינו יוצא דרך קדושה אבל מתחתון שם שני חלקי האות, ועל כן נוכל לפרש דלא מסתייעא מילתא דבאותו פתח שיצא ממנו שיכנס לפי שאינו עשוי לכניסה כי אם לצאת וממקום שיצא ממנו קשה עליו ליכנס בו הילכך הוצרך לעשות בו פתח אחר שאם ירצה ליכנס יכנס דרך אותו פתח וזהו הסיוע שעשו לו פתח כדי ליכנס בו אם ירצה:

הוא ילין, הקב"ה ילין אותו כלומר פותח לו להיות לץ, ל"ה:

וקשיא דא"כ דנפרש הוא ילין דקאי להקב"ה דר"ל ילין אותו דיעשהו לץ א"כ לא משכחת דיהיה סיוע לבא ליכנס יותר מלבא ליטמא והרי קאמר בא ליטמא פותחין לו דר"ל דמוצא פתח אם ירצה ליטמא שיכול לצאת ליטמא דרך אותו פתח אבל אין מסייעין אותו לכך אלא הפעולה הזאת הוא עושה מעצמו בלא סיוע אחרים ובא ליטהר מסייעין אותו שצריך סיוע ועזר ומסייעין ועוזרין אותו למעלה זו וא"כ אם נפרש ילין שהקב"ה ילין אותו דיעשהו לץ א"כ גם להוי משמע דעוזר לו להיותו לץ מאחר דאנו מכנים פעולה זו להקב"ה א"כ תהיה פעולתו להליץ כמו ליתן חן וא"כ יסייעו לזה כמו לזה, לכנ"ל לתרץ דיליץ לא קאי להקב"ה דיליץ אותו אלא ר"ל דהלץ יליץ עצמו, ור"ל הפסוק כך אם ללצים ור"ל שאם ירצה להיות לץ הוא יליץ נתן לו כח ופתח דהוא יכול להליץ עצמו ולהיות לץ והוא יעשה מעצמו בלא סיוע אחרים אבל לענוים יתן חן שזאת המעשה בא מאת הקב"ה שנותן לו הכנה ועוזרו לדבר זה:

ומאי טעמא אית ליה תגא לה"י, פי' כתר בתוך גגו, ל"ה · מפני שהצדיקים מועטים ר"ל שיש רשעים יותר ממה שיש צדיקים ולכך עולם הבא קטן שאין בו כי צדיקים ונברא ביו"ד ולפי שהיו"ד קטנה היא מכל שאר האותיות המשיל העוה"ב שעומדים בו ושבשבילם נברא שהמה מועטין ליו"ד הקטנה מכולם לומר שהוא מועט מפני שהעומדים בו מועטין אע"פי שהוא עולם גדול יותר מהעוה"ז · אי נמי המשיל העולם הבא למי שהוא נברא בשבילו ושעתיד לעמוד בו דהיינו אל הצדיקים כמו שהן מועטין כן המשילו לאות המועטת דהיינו יו"ד לעשות לו דמות מי שעתיד לעמוד בו שהוא מועט וכן משמע מדקאמר מפני מה ראשו כפוף מפני שהצדיקים שבו כפופין ראשיהם אלמא ממשילו לצדיקים:

והוא דכתיב רוביה דספרא שפיר, פי' שרוב כל דף ודף כתוב כלו בלא טעות שאין יותר מה' או מו' טעיות בכל דף ודף אז מצלת עליהם הך דף שלמה ויתקן, ל"ה ·

וקשיא דמאי אתא לאשמועינן לומר והוא דכתיב רוביה דספרא והלא רובא דספרא שפיר הוא קיימינן דהוה אמר ארבע יגנז ועלה קאמר דאם יש בו דף אחת מצלת על כולן אי הוו טפי מד' טעיות לא, וי"ל דאפ"ה אצטריך לאשמועינן הכי כדי שלא נאמר הואיל ואם לא היה דף שהוא שלם היה נגנז בעבור ד' טעיות שיש בכל דף וזה הדף שלם מציל כמו כן אפילו היה כמה טעיות וקמ"ל דלא:

ומ"מ קשה שהרי פי' רש"י שאין בכל דף יותר מה' טעיות או ו' ואמאי יכשיר כשיש בכל דף ה' טעיות או ו' והלא מאי דקאמר מצלת על ד' טעיות דהוה קיימינן משמע אבל על טפי לא:

וי"ל דלכך פי' רש"י כן מדקאמר והוא דכתיב רובא דספרא שפיר משמע אע"פי שיש בו הרבה טעיות דאי על ד' טעיות לבד קאמר הוה ליה למימר והוא שאין בו כי אם ד' טעיות בכל דף, אבל רובא דספרא שפיר משמע שיש בו הרבה טעיות אלא שרוב הספר יפה בלא טעיות ולכך פירש רש"י הכי:

ומ"מ קשה דמנא ליה לר' יצחק דאמר והא דכתיב רובא דספר' שפיר לומ' כן דאפי' יותר מד' טעיו' אלא שיהא רוב הספר נכתב יפה ודלא מצלת על ד' טעיות לבד קאי:

וי"ל

וי"ל דדייק הכי מדקאמר תנא אם יש בו דף אחת שלימה דמצלת ר"ל אפי' יש בו יותר מד' טעיות דאי בד' טעיות לבד קאמר מאי הוה ליה לאשמועינן הא כבר הוה ידעינן הכי שהרי כבר אמר שאם יש בו ד' טעיות בכל דף ודף יגנז משמע אבל אם יש דף אחד שאין בו ד' טעיות דלא אמרינן דיגנז וא"כ לא היה צריך לומר משום ד' טעיות לבד דמצלת שכבר אמר כן אלא שמע מינה דר"ל דמצלת אפילו יותר מד' טעיות בשאר הדפין ולכך בא רב יצחק לומר דאע"ג דמצלת על טפי מד' טעיות דמ"מ בעינן דכתיב רובא דספרא שפיר :

דף ל ע"א **אף** באמצע שיטה, אין לפרש וכ"ש בסוף שיטה דא"כ איך לימא רב אשי באמצע דוקא וכי משום דבסוף מגרע גרע והלא כ"ש דמהני טפי דהוי מחזי השלמה · אלא ר"ל אף באמצע שיטה וכ"ש באמצע הדף ורב אשי קאמר דוקא באמצע שיטה ולא באמצע הדף :

וא"ת א"כ לרבנן דאמרי אף באמצע שיטה וכ"ש באמצע הדף א"כ ליקשי להו מברייתא דאותיב לרב מינה :

וי"ל דסברי כרב וסברי דרב תנא הוא ופליג וסברי דרב אמר באמצע הדף כדאמר רב גידל משמיה ולא שני מימרת רב גידל לומר כדשנינן לעיל ההוא באמצע שטה אלא לוקמוה לה כפשטה ודפליגא אברייתא :

וא"ת א"כ דבתרי פליגי אברייתא מנא להו לומר דרב סבר אף באמצע שיטה דילמא באמצע הדף כדאמר מאחר דאמצע שטה גרע לדידהו מדקאמרי אף באמצע שיטה דמשמע וכ"ש באמצע הדף, וי"ל דא"כ דלא סברי דרב לימא אף באמצע שיטה אלא דוקא אמצע הדף אלא דאיהו מוספי על סבר' רב אף באמצע שיטה· אי נמי סברי אמצע שיטה קאמר ופליג אברייתא בתרתי דברייתא אף באמצע הדף נמי לא ואיהו אמר אף באמצע שיטה דשרי וכ"ש אמצע דף ולרב אשי וכן לשמא דתלמודא דשני ההוא באמצע שיטה אתמר לא שני רב תנא ופליג, משום דכל זמן דמצינן לאשכוחי שנויא לשנויי משנינן ולא אמרינן דפליג :

אף באמצע שיטה ובאמצע דף, באמצע שיטה ולא באמצע דף ל"ס. והרי יש להקשות אמאי פי' כן והלא מאי דתרצינן להא דאמר לעיני כל ישראל באמצע הדף ר"ל באמצע שיטה הוי כי היכי דלא ליקשי לרב מברייתא דאותביה דלא יגמור באמצע הדף הילכך מתרצי' ר"ל באמצע שיטה ובסוף הדף לא באמצע הדף וא"כ איך לימא אף באמצע שיטה וכ"ש באמצע הדף וליקשי מברייתא לרבנן והרי נוכל לפרש דאף באמצע שיטה איכו ר"ל וכ"ש באמצע הדף דלעולם באמצע הדף לא אלא דר"ל אף באמצע וכ"ש בסוף שיטה :

וי"ל דלהכי לא פירש"י כן משום דאי אפשר לפרש כן דא"כ איך לימא רב אשי באמצע שיטה דירצה לומר לפי פירוש זה ולא בסוף שיטה הרי אין סברא לומר כן דלכולי עלמא טפי עדיף לסיים בסוף שיטה מלסיים באמצע שיטה הילכך צריך לפרש באמצע שיטה וכל שכן בסוף שיטה אלא דוקא באמצע קאי אבל לא באמצע דף ולרב אשי דאמר דוקא באמצע שיטה לא קשה מברייית' דלעיל דאמר דסוף הדף לרב אבל רבנן דהוו אמרי אף באמצע שיטה וכ"ש באמצע דף סברי דלא ליקשי לרב מהברייית' משום דרב תנא הוא ופליג :

אי נמי רבנן דאמרי אף באמצע שיטה לא לפרושי מילתא דרב דאמר לעיני כל ישראל באמצע הדף ותירוצא באמצע שיטה דבאים לומר דאע"ג דבאמצע שיטה אתמר. ומ"מ ר"ל אף באמצע שיטה וכ"ש באמצע דף ודרב לא פליג אברייתא דלעולם נוכל לומר דסברי במאי דתרצי באמצע שיטה קאמר ולא באמצע הדף ודלא פליג לברייית' דאותיבנא ליה ורבנן טעמא דמכשרי אתו למימר דסברי הכי ואי אמרי דרב סבר הכי כותייהו ודלפלוג רב לברייית' איכנו לימרו כרב, וגם כי אמרי דרב סבר כברייתא דבאמצע דף לא כדתריצנא למלתיה אפ"ה איכנו אתו לפלוגי עליה דרב ועלה דברייית' וסברא דנפשייהו קאמרי דיכול לגמור באמצע שיטה וכ"ש באמצע הדף ורב אשי פליג עלייהו ואמר דוקא באמצע שיטה ולא באמצע דף ולנקוט דהלכתא כפשטא דברייתא דבאמצע הדף לא וגם סבר כתירוצא דתרצינן דרב לא פליג לברייתא ודמילתא דרב באמצע שטה אתמר :

ע"ב **ר'** יצחק אומר אף מוחק, לא אר' יוסי קאי דודאי פליג אלא אף דקאמר אגרר דקאמר ת"ק וקאמר איהו אף מוחק שאינו יפה כל כך לפי שגורר ביבש ומוחק בלח.

וקשיא לי דנראה דוחק לומר דמוסיף את"ק ולא אדר' יוסי דסמיך ליה דא"כ היה לו למסדר הברייתא לסדר ר' יצחק אחר ר' יהודה שהוא ת"ק ור' יוסי אחר ר' יצחק. וי"ל דאינו דוחק כ"כ שמצאנו שיטה בתלמוד כיוצא בזה בפ' קבלה זבחים ד' כ' ע"א תניא אי זהו צפון מזבח מקיר מזבח צפוני ועד כותל עזרה צפוני וכנגד כל המזבח כלו צפון ד"ר יוסי בר' יהודה ר' אלעזר בר' שמעון מוסיף אף בין האולם ולמזבח ר' מוסיף אף מקום דריסת רגלי הכהנים ומקום דריסת רגלי ישראל כו' ותסברא ר' אלעזר בר' שמעון היא ולא ר' השתא רבי אדר' יוסי בר יהודה מוסיף אדר' אלעזר בר' שמעון לא קא מוסיף. משמע דאי לאו משום דהכרחא הוא לומר דמוסיף אדר' אלעזר בר' שמעון דראוי לקרות צפון בין האולם עד מקום דריסת רגלי הכהנים דנוכל לומר דאת"ק קאי ולא אדר' אליעזר בן ר' שמעון דסמיך ליה :

ומ"מ לפי גירסא דר"א ניחא טפי דגריס בתר ת"ק ר' יצחק אומר אף מוחק וכותב ובתריה גריס ר' יוסי אומר אף תולין, ור"ת פי' דתולין עדיף ומייתי ראייה ממס' סופרים דגריס דקאמר טעה בשם יתלה בין השיטין דברי ר' יהוד' אלמא דר' יהודה דאמר הכא גורר וכותב את השם אית ליה התם תולין וא"כ לא גרסינן הכא ר' יוסי אומר אף תולין דא"כ לא הוה פליג לר' יהודה כלל אלא גרסינן ר' יוסי אומר תולין ופליג לר' יהוד' דאמר

גורר

גורר ר"ל אף גורר וכ"ש תולין ואיהו תולין דוקא קאמר ולכ"ע תולין עדיף מגורר וממוחק וא"כ לפי פי' זה כמי נ"ל דר' יצחק אומר אף מוחק דקאמר כמי אדר' יהודה מאחר דתולין עדיף מגורר וגורר עדיף ממוחק א"כ מוחק גרע מתרווייהו. וא"ת הרי מ"מ קשיא מדרב חננאל דגמר' לר' חננאל בגמרא דבני מערבא דהכא פסק דתולין והתם פסק דמוחק ולפי דברי הירושלמי משמע דר"ל דמוחק עדיף וא"כ קשה, וי"ל דלמצוה בעיא מוחק אבל דיעבד כשר אף בתליה, ור"י דוחה דברי ר"ת ואומר דמההיא דמס' סופרים ליכא ראיה לומר דתולין עדיף משום דודאי פליגא אתלמוד שלנו, דהא ר' מאיר התם קאמר מוחק והכא קאמר מסלק את היריעה, מיהו קשיא על דברי ר"י משום דראב"ש קאמר התם כמו כן ר' אלעזר אומר מסלק את היריעה וגונזה וא"כ מאי מייתי ראיה דפליגא:

ומ"מ יש לנו ליישב מאי דקשה מדר' חננאל דהכא לרב חננאל דירושלמי דהכא פסק תולין ובירושלמי פסק מוחק והרי משמע דהירושלמי ר"ל דמוחק עדיף ודר"ל מוחק ולא תולין כדפרי' לעיל (ודלא ליישב) דלמצוה בעי מוחק אבל בדיעבד כשר אף בתליה, ומ"מ נ"ל דגם לפי' דר"ת דפירש דתולין עדיף דנוכל ליישב דלא יקשה מדרב חננאל אדהירושלמי משום דנוכל לומר דמאי דקאמר התם מוחק ר"ל וכ"ש תולין כדקאמר הכא ומאי דקשיא מההיא דנזדמנו לו ג' ומשמע דדוקא משום דהוי ג' תיבות התירו לתלות ולא בחדא אלמא דמוחק דוקא לא תולין הרי נוכל ליישב דלעולם תולין עדיף ומוחק דקאמר ר"ל דכ"ש תולין ומאי דקאמר דבג' תיבות תולין לאו משום דלא נוכל לתלות גם באחת אלא רבותא אחת לאשמועינן דגם בג' תיבות נותר לתלות דסד"א אחת מותר לתלות ולא ג' תיבות מפני שדומין לשיטה אחת אף לפי ההלכה שמותר לתלות ג' תיבות אם נזדמנו ג' תיבות כמו למשפחותיכם וכי יהיה מותר לתלותן והלא כיון דאיכא בה שיעור שיטה ולא הניח קודם שתלה בין שיטה לשיטה כי אם שיעור שיטה כדין המחויב להניח הרי כשכתב שיטה אחרת ביניהם אפי' יעשה כתב התלויות דק מ"מ לא יהיה בין שיטה לשיטה ריוח שיטה וגם שיהיו האותיות באלו השיטות דבוקות בלא שום אויר ביניהם וא"כ פשיטא דבג' תיבות שיש בהם שיעור שיטה דאינו מותר לתלותן הלכך אשמועינן רבותא במאי דמותר לתלות ג' תיבות קצרות כגון אני ה' אלהיכם, ומיהו קא בעי דאע"ג דמותר ותלותן כשהם תיבות של חול אם כלם שם אחד או שלשתם שמות אם מותר לתלותן, ומ"מ נ"ל דבין נימא דתולין עדיף בין נימא דמוחק עדיף דמותר לתלות דאף כי נימא דמוחק עדיף ודפליג רבה ארב חננאל דאמר הלכה תולין מ"מ נראה דהלכה כרב חננאל משום דפסיק הלכתא כר' יוסי, דאמר תולין ורבה פסק כר' יצחק וכיון דלא אפסיק כמאן מינייהו הלכה נראה לפסוק כרב חננאל משום דפסיק כר' יוסי דנמוקו עמו. וג"כ נראה דפסיק דלכתחלה מותר לתלות דמאי דפרשנו לעיל דבד עבד קאמר מותר לתלות לא נהירא דמדקא פרי' לימא מדהלכה משמע דלכתחלה קאמר דהא ר' יוסי דפסיק בהו' לכתחלה קאמר והיא דירושלמי הרי תרלתיה לעיל, ומ"מ אע"פי שנניח כדברי המפרשי' אין מותר לתלות בשם לבד רק כשיש עמו תובות אחרות עד שהוא ג' מותר לתלות לכ"ע כי ההיא דירושלמי דלעיל אעפ"י שיש בהם שם אחד וכ"ש בשלשתן חול מ"מ לתלות יותר מג' תיבות בזה יש להסתפק שלפי דברי הירושלמי דאמר מפני שהם ג' תיבות התירו לתלות השם נראה דכ"ש דכי איכא טפי מג' תיבות דאע"ג דאיכא שם ביניהם דשרי, אבל לפי מה שפירשתי דכי איכא טפי דדמי לשיטה אחת אין להתיר יותר מג' תיבות הילכך לתלות שם לבד לא שרי אבל אי איכא ב' תיבות בהדיה שרי אבל חול מותר לתלות גם תיבה אחת וגם עד ג' תיבות אבל טפי מג' תיבות לא שרי לתלות ומהלכה כר' שמעון שזורי ליכא לאתויי ראיה לומר דתולין השם מדקאמר כל השם תולין משום דאיכא למימר דלא בא אלא לומר דמה שהותר לתלות השם הוי דוקא כולו ולא מקצתו, ומ"מ באיזה הדרך הותר לתלותו לא פי' בדבריו דשמא סובר דלא הותר לתלותו כי אם עם ג' תיבות של חול כדאי' בירושלמי:

אהייא אתמר, הניה דר' חנינא ואם איתא, דהא אמרה ר' חנינא לימא הוא נמי למלתיה בהדי הנך אמוראי. ל"ה:

וי"ש להקשות והלא אמרה הכא עם הנך אמוראי דעלייהו קאמר הלכה כר' שמעון שזורי, ואין לפרש דר"ל דלימא למלתיה ר"ל דלא הו"ל לומר הלכה כר' שמעון שזורי אלא הו"ל לומר הלכה דכל השם תולין מקצת אין תולין כמו הנך אמוראי דקאמר מלתייהו דתנאי ולא קאמרי הלכה כפלוני, שהרי ז"א דהא טפי ניחא לומר הלכה כמר מלומר הלכה כך כדפריך ולימא מר הלכה כמר ומשני משום דאפכי להו וכי קאמר הלכה כר' שמעון שזורי ליכא למימר דלכ"ע איבעי לה מאחר שהאמוראים ראשונים הזכירו מימרת התנאים לאשונים ועוד שצריך שיאמר בלשון הלכה כר' שמעון שזורי מפני שר"ל ולא עוד אלא כל מקום ששנה ר' שמעון שזורי הלכה כמותו:

וי"ל דר"ל דהיה לו לומר ור' חנינא אמר הלכה כר"ש דבלשון זה היה נראה שנוסף על אמוראי' ראשונים שפסקו מר כמר ומר כמר ואיהו מסיק כר"ש שזורי ומדקאמר אמר רבין בר' חנינא משמע דהוי אתחלתא דמלתא דלא קאמר על מילי דלעיל אלא על מלתא אחרינא ולכך מהדר למסקנא דאתמר על מלתא דלא הוזכר שום אמורא אחר כי אם רבין בר' חנינא לבד דאמר הלכה כר"ש שזורי ובכלל כל שאר המקומות דאמר בהו ר"ש שזורי גם משנה דהכא

בכלל ולא עוד אלא כל מקום ששנה ר"ש שזורי הלכה כמותו:

אפי' בן חמש שנים, אבן פקועה קאי. הוא נמי לימא לכך מילתא בהדי זעירי, ל"ה · רצה לומר דלימא הכי אמר זעירי אמר ר' חנינא הלכה כר' שמעון שזורי וכן אמר רבין אמר עולא א"ר חנינא הלכה כר"ש, אבל אין לומר דכיון דתרוייהו זעירי ורבין אמרי מילתייהו משמיה דר' חנינא דליתנינהו בהדי הדדי ולימא אמר זעירי וכן אמר רבין משמיה דר' חנינא כר' שמעון שזורי משום דאע"ג דמשמיה דר' חנינא קאמרי למלתייהו מ"מ לא מצי לתנינהו בהדי הדדי משום דיש אמוראים יותר במלתיה דרבין ממלתיה דזעירי דזעירי משמיה דר' חנינא קאמר לה ורבין משמיה דעולא משמיה דר' חנינא קאמר לה הילכך הוה צריך למפלגינהו בתרי דבורי אלא דלימא וכן:

דף ל"א ע"ב **בין** דף לדף, פי' אם נקרע עד כנגד הכתב שאלמלי היה בכתב היה יותר מג' שיטין וכין שיטה לשיטה, אם נקרע יתפור או לא יתפור, ל"ה · וכיון דסלקא בתיקו אית לן למיזל לחומרא הילכך בין דף לדף יותר מכנגד ג' שיטין לא יתפור אבל כנגד (אידך של) שלש שיטין יתפור דלא עדיף קרע דבין דף לדף מקרע הבא בתוך הכתב דעד שלש יתפור אבל בין שיטה לשיטה לא יתפור כלום משום דהבעיא דבין שיטה לשיטה הויא אם מותר לתפור כלל כדפרש"י · והטעם הוי משום דגרע טפי משום דנראה כמי שמסלק הדף וכיון דסלקא בתיקו לא יתפור כלל, ומ"מ נראה דדוקא תפירה לפי שהוא גנאי לתפור הכתב אבל לדבק נראה דשרי והכי נמי איתא במס' סופרים אין דובקין בדבק ולא תופרין על גבי הכתב א"ר שמעון בן אלעזר משום ר' מאיר שדובקין בדבק אבל אין תופרין במקום הכתב לא מבפנים ולא מבחוץ אלמא דשרי דביקה במקום שאסור תפירה:

ד' ל"ב ע"א **הא** מורידין עושין ואמאי הכא סתומות וכו', פי' בס"ת והכא במזוזה פתוחות · וק"ל דהא בספר תורה הם רחוקות זו מזו חדא בעקב וחדא בואתחנן ואלמלי היו סמוכות וסתומות בס"ת הוה מקשה שפיר אך עתה שהם רחוקות איך מקשה שיכתוב שיעשה מס"ת כאלו הם סמוכות זו לזו ושיעשם סמוכות כסדר שהם עם פרשיו' שלאחריהם והלא אם יגוז כל מה שביניהם אז אינם לא פתוחות ולא סתומות, ולומר שדעתו שמזוזה כשרה אעפ"י שיש כמה פרשיות בין שמע לוהיה אם שמע כמו שהם בס"ת זה לא מצינו בשום פרשיות שבתורה שתכשר כי אם בב' פרשיות לבד, ועוד דאפי' לא יעכבו מ"מ אינם מן המנין וכי דלית להו לעשות כאלו אינם שם נמצאו פתוחות כל כך קלף שבמכתב שביניהם:

וי"ל דמ"מ מאחר שהם סתומות בס"ת כשיפסיק אותם או יתפור אותם הרי הם סתומות שהרי שמע בין סתומה גמורה להיות כתב מכאן ומכאן וא"כ יחתוך כתב של פרשת של אחר הרויח שבנתים לצד שמאל שהוא יהיה מיותר וכן נמי יחתוך כתב של צד ימין של והיה אם שמע שהוא מיותר ונמצא דלכשידבקם הם סתומות שהרי יהיה כתב מכאן ומכאן וריוח באמצע אם ידביקם בשיטה אחת וכן כי יניח חלק ביניהם כגון ששמע מסיימת באמצע ויניח חלק בין שתיהם כמלא שיטה מ"מ הואיל ואחת משלמת באמצע שיטה והשנית מתחלת באמצע קרי לה ג"כ סתומה:

וא"ת הרי שלפעמים שמע תסיים בסוף שטה מ"מ תהיה סתומה כגון שהתחיל פרשה שלאחריה באמצע שיטה לפי סדור הקדמונים הואיל ופרשת והיה אם שמע ע"כ מתחלת באמצע הואיל והוא סתום א"כ אע"פ ששמע תסיים בסוף שיטה הואיל ויש אויר בהתחלת שיטה שניה הרי הוא סתומה ודעת המקשה היה שיעשה כל המזוזה מב' פרשיות של ס"ת שכן משמע אין עושין מהם מזוזה דמשמע שכל המזוזה נעשית מהם ולא ס"ד להשלים ולהכי הוה פריך לדעת המקש' כמו שפירשתי אע"פ שנוכל למצוא דרך שעשו פתוחות מ"מ פריך שפיר דמשמע דבכולי גווני שעושים מספר תורה כשרה. אם מורידין וכיון דלפעמים תעשה סתומה אלמלי בעינן להו פתוחות הוה קשיא · אי נמי לעולם ס"ד דמקשה דאין עושין כל ב' פרשיות מס"ת אלא אחת מהם מס"ת והשנית נשלמת בגליון חלק שתחתיה כגון שפרשת שמע מסיימת בסוף הדף ובחלק הדף יכתוב והיה אם שמע ומ"מ הוה ס"ד דמקשה דחדא מן הפרשיות שבמזוזה נעשית מספר תורה דאם לא נעשה רק מקצתה או רובה ולא לפחות אחת מהן אין זה נקרא עשית מזוזה מספר תורה כיון שאין שם אפי' פרשה אחת שלמה, וכיון שבעינן שיהיה שם פרשה אחת מספר תורה והאחרת ע"י השלמה אם כן לא משכחת לה אלא בכי האי גוונא כגון ששמע מסיימת בסוף הדף ומפרשה שלאחריה נכתב תיבה אחת ג"כ בסוף הדף כדי לעשות הפרשה סתומה שהרי אם תתחיל פרשה שלאחריה בראש הדף הבא אינה סתומה ואם ישאר מפ' שמע מעט לכתוב בראש הדף הרי אין לו פרשה שלימה שיעזר בה מספר תורה וג"כ אם יהיה שפ' והיה אם שמע תתחיל בראש הדף ויכתוב בגליון של מעלה פ' שמע גם ז"א שהרי אם פ' והיה מתחלת בתחלת הדף אינה שלימה שהרי צריך מפרש' שלפניה כדי לעשותה סתומה ואותו הכתב יהיה יתר בין פ' שמע שיכתוב ובין והיה הנכתבת ולמחקו ג"כ אין לכתוב על המחק ואם הפרשה בסוף הדף הרי אין פרשת והיה אם שמוע שלימה, על כן לא משכחת לה אלא בגוונא דפרישית כגון שפרשת שמע מסיימת בסוף הדף ויש תיבה אחת מפ' שלאחרי' בסוף הדף כדי לעשות פרשה סתומה ופרש' שאחר שמע בספר תורה היא והיה כי יביאך דמשנה תורה ואם תיבת דוהיה לבד בסוף הדף הרי יש בה לעשות ממנה פרשה שהרי יש בה ג' אותיות ומהם ג' אותיות מכאן נעשית הפרשה סתומה וגם מאותה תיבה דוהיה יכול להשתמש שהרי ממנה יתחיל פ' והיה אם שמוע וכיון דלפי דעת המקשן לא אשכחת לה אלא גבי האי גוונא א"כ פרי' שפיר דבספר תורה הויא סתומה ובמזוזה בעיא פתוחות, ומשני ליה'

ליה להשלים ולא שיהיה שם פרש' אחת מספר תורה כדס"ד אלא שיש די גם בקלת פרשה אחת וישלימנה שתחת הדף או שלמעלה לדף וכל פרשה השניה הנכתבת ואז יעשה פתוחות ומתפילין נמי ס"ד שיעשו כמו שפירשנו מספר תורה :

אידי ואידי בתפילין, ויש לתת טעם דשנוי פסל שפי בתפילין מבמזוזה מפני שקדושתן חמורה · והא דכתבינהו אקלף במקום שער, מפני שלריך להיות בקלף במקום בשר, והא דכתבינהו אדוכסוסטוס במקום בשר, פי' אפי' במקום בשר דהואיל ודינה להיות נכתבים במקום בשר בקלף אם כתבה ג"כ בדוכסוסטוס במקום שער שפסולין אע"פי שדין דוכסוסטוס במזוזה להיות במקום שער מ"מ הואיל וגם בקלף שדינה בו פסולין במקום שער כ"ש שיפסלו בו בדוכסוסטוס, אבל אין לפרש דוקא במקום בשר (הואיל ואין דרכו) אבל במקום שער כשרין, דא"כ אמאי קאמר אידי ואידי אתפילין והלא לפי זה הדעת אין חלוק בין תפילין למזוזה דכיון דמאי דפסלינן בתפילין אדוכסוסטוס דוקא במקום בשר שגם שם מזוזה פסולה אבל במקום שער כשרין כמזוזה וכן נמי מזוזה משמע דכי מכשרינן לה בקלף הוי במקום תפילין דהוא במקום בשר א"כ אין חלוק ביניהם, וליכא למימר דמזוזה כשרה בכל גווני בין בקלף בין בדוכסוסטוס בין במקום שער בין במקום בשר, וברייתא דקאמרה קלף במקום בשר דוכסוסטוס במקום שער אתפילין קאי ומאי דקאמר מזוזה על דוכסוסטוס ר"ל בין במקום שער בין במקום בשר ומאי דמשמע אבל אקלף לא היינו למלוה כדמשני, וא"ת א"כ הויא לגדדין דלגבי תפילין אמרי' לעכב, הא לא קשיא דאי לאו דגלי לן בריית' דשנה בין בזה בין בזה פסול דמוקמינן אתפילין הוה אמינא דגם בתפילין הוי למלוה דכן לריך לומר מדקאמר תלמודא דשנה קאי אתפילין ואידך דמזוזה למלוה, דמ"מ ליכא למימר הכי שהרי כמו שדין קלף במקום בשר בא לפרש בתפילין שאמר שהם על הקלף כמו כן דוכסוסטוס במקום שער משמע שבא לפרש מזוזה שאמר על דוכסוסטוס דלכל הפחות למלוה לפי המסקנא ובעי במקום שער ולא כמו שפירשנו שר"ל מזוזה על דוכסוסטוס בכל לדדיו · ועוד איך נאמר שדוכסוסטוס במקום שער קאי אתפילין והוא לא הכשירו אלא אקלף כדקאמר תפילין על הקלף ואין לומר דעל הקלף למלוה ועל הדוכסוסטוס במקום שער בדיעבד שהרי אין מפרש מזה כלום וא"כ נ"ל דקאי אמזוזה וא"כ אע"ג דנימא למלוה אין לנו לומר למלוה אלא לגבי הדברים שבאנו להכשיר בהם המזוזה כגון הקלף ועל זה שקיל וטרי דמאי מזוזה אדוכסוסטוס דמשמע אבל אקלף לא הוי למלוה אבל בדיעבד כשר אבל ממאי דאמר דוכסוסטוס במקום שער שבא לפרש דין מזוזה כדפרי' מזה יש לנו לומר גם בדיעבד, שהרי יש לנו לומר דהברייתא איירי לגדדין וכמו דקלף במקום בשר דתפילין הוי לעכב כמו כן דוכסוסטוס במקום שער דמזוזה הוי לעכב ומה שאנו מוליאי' מכלל הברייתא לומר שאינו בעיכוב אלא למלוה כגון קלף בדיעבד במזוזה הא לבד יצא מן הכלל אבל מקום בשר בדוכסוסטוס אין להכשיר במזוזה · וגם במקום שער בקלף אין להכשיר במזוזה שהרי לא באנו להכשירה בקלף אלא כדין תפילין דהיינו במקום בשר וא"כ דמזוזה פסולה אקלף במקום שער ואדוכסוסטוס במקום בשר אי נימא דכמו כן שנה דתפילין לא מפסלי אלא אקלף במקום שער ואדוכסוסטו' במקום בשר א"כ אין חלוק ביניהם הילכך לריך לומר כמו שפירש' דבמקום בשר ר"ל אף במקום בשר, הילכך איכא שלשה פסולין בתפילין ב' דדוכסוסטו' דפסולין בו דהיינו בין במקום שער בין במקום בשר ואקלף במקום שער, ובמזוזה ליכא רק ב' פסולין קלף במקום שער דוכסוסטו' במקום בשר, הילכך מהא בריית' דשנה אתפלין ועוד דשנה משמע אע"פי שעשאם כדין חבירו הילכך לריך לאוקמי אתפילין דאפי' כתבם כדין מזוזה דהיינו אדוכסוסטו' במקום בשר דהוא הכשר מזוזה אבל מזוזה אע"ג דפסלי' דוכסוסטו' במקום בשר וקלף במקום שער הואיל וכשרה בקלף במקום בשר כתפילין לא מלי קאי שינה בזה ובזה ששינה מקומה במה ששנה דינה להיות נכתבת בין בששנה דינה לעשותה כדין חבר שלה דהיינו תפילין דכוות דכתביה בקלף ובמקום בשר, וז"א דהרי אנו רולים להכשירה במקום הכשר תפילין הילכך לריך לאוקמי שנה אתפילין כנ"ל :

ע"ב **והלכתא** תפילין לא בעו שרטוט, נר' סברת התוס' דסברי דס"ת נמי לא בעי שרטוט, וקשיא דהא עושין משמע דקיימא בין לס"ת בין לתפילין. ורש"י פירש דהא דפרי' והא בעיא שרטוט לא קאי כ"א לתפילין משמע דס"ת בעי שרטוט וכן משמע דאל"כ דקיימא פירכא דהא בעיא שרטוט אס"ת ותפלין ור"ל דמתרוייהו אי אפשר לעשות מזוזה הואיל ולא בעו שרטוט והיא בעיא שרטוט א"כ כי מייתי תנאי היא דתניא תפילין ומזוזה אין לריכין שרטוט היה לכלול עמהם ס"ת וכן נמ כי פסק והלכתא תפילין לא בעי שירטוט הי' לו לומר תפילין וס"ת, אלא משמע דלעולם ס"ת בעי שרטוט ופירכא דהא מורידין לא קיימא אלא אתפילין כדמשמע מפי' רש"י, וכן משמע כן שקשה להם לפי דעתם [בירושלמי דמגילה] ולא לפי פירש"י דבעי שרטוט דמשום דכתי' ביה ספר, ומה שהקשו א"כ מגילה נמי לבעי מהאי טעמא שנקראת ספר ז"א ק' דג"כ נק' ראת אגרת ואין אגרת משורטטת (ואי ס"ד דנקראת אגר ת לגבי שרטוט לכך אלטרי' טעם) :

וא"ת כיון דלמסקנא אמרי' תפיל ין אין לריכין שרטוט ומזוזה בעיא א"כ הדרא קושיא דהא מורידין עושין לדוכתן · וי"ל דנוכל לומר למלוה כדשנינן אקלף ודמזוזה דיעבד כשרה בלא שרטוט, וא"ת א"כ אמאי איקשי תו הך קושיא דהא מורידין גבי שרטוט וכי לא ידע דיכול לשנויי ליה למלוה כדשני גבי קלף, וי"ל דלהכי הקשה אותה בפני עלמה כדי להביא שנויא דגבי שרטוט איכא תנאי

דלא

דלא בעו לכתחלה כדקאמר משום דדינו דאין צריכין שרטוט, ומ"מ לפי המסקנא דאמר דבעיא ושני קשה דהא מורידין כדשניא גבי קלף למזוזה :

התם ס"ת על גבי קרקע הוה, כ"ל דלאו דוקא קרקע דהא קאמר שס"ת מונח עליה, אלא ר"ל בשפלות המטה כאלו בקרקע או בקרקעית המטה והוא יושב בעליונותה ולכך נצטער יותר :

אגרת פירש"י בלא שרטוט, מכאן ראיה דפשיטא לן דבס"ת בעינן שרטוט דיליף לה מספר, ומ"מ נוכל לדחות דלגבי כתיבה בלא דקדוק מיירי כדפרש"י וכן נמי משמע דהא משמע לעיל דשרטוט דמזוזה הלכה למשה מסיני :

ומ"מ לא קשיא דרב מניומין היה אומר לפרש קבלתו שקבל מרב חמא דבעיא שרטוט דהלכה היא ולא אסיק אדעתי' טעמא דאתיא כתיבה כתיבה (דכתי' וכתב לה ספר כריתות) אי נמי משמע דלא גרסי' מס"ת דהגהו קראי לא על ס"ת אכתיב אלא גרסי' מספר, ומ"מ קשיא דבכל הספרים גרסינן מס"ת ועוד אי מגען או דכתיב זאת זכרון ילפינן מנא לן התם דבעינן שרטוט ודקדוק אבל אי מס"ת ילפינן פשיטא דבעינן דקדוק כדילפינן לעיל שאם יש בו טעיות יגנז או יתקן, אלא נראה דלעולם ילפינן מס"ת דאף על גב דלא מצינן כתיבה על ס"ת מ"מ מצינו כתיבה על ספר וא"כ נאמר מה כתיבה דהתם ספר אף כתיבה דמזוזה ספר וכיון דהויא בספר נוכל למילף לה מס"ת, וה"ה דנוכל לומר דספר כריתות ילפי' מס"ת אבל מ"מ יש לנו לומר יותר דמזוזה ילפי' מס"ת דהוא עיקר מדנילף מספר כריתות דלא ילפינן ליה אלא מס"ת, וא"ת וס"ת מנ"ל דבעינן דקדוק ושרטוט, וי"ל דהלכה היא, או נוכל לומר ולאוכותי מדכתי' לקוח את ספר התורה הזה ונילף לקיח' לקיחה מולקחתם לכם דלולב דהוי לקיחה דלולב תמה הכא נמי לקיחה תמה שלא יהא חסר באותיותיו וחסר בתקונו דהיינו נמי שרטוט ואותיות יתרות, וא"ת א"כ נוכח ממזוזה עצמה דכתי' בה וכתבתם ונימא כתיבה תמה כדדרים לקמן ונימא שתהיה הכתיבה שלימה ולא שתהא חסרה באותיותיה, וי"ל דמ"מ לא ילפינן שרטוט, אי נמי וכתבתם כתיבה תמה לא בא לומר אלא שמה שכותב יהיה כתיבה כתקונו ממה שהוא כותב אבל לא בא לומר שלא תחסר באותיותיה, כנ"ל, ומ"מ מפי' רש"י דלעיל דפי' על ואפי' אות אחת מעכבת משום דכתי' וכתבתם כתיבה תמה ושלמה משמע דמוכתבתם ילפינן נמי חסרות, ומ"מ יתירות לא ילפינן דפסול מוכתבתם דאם אומר תמה הוא בלא חסרון ויתירות יליף מס"ת :

ל"ד ע"א **ומה** תלמוד לומר שתי זה בנה. אב שכל מקום שנא' מזוזה אינה אלא אחת עד שיאמר שתי, וא"ת אדרבא נילף מהכא לומר מה כאן שתי אף כל מקום שנא' מזוזות ר"ל שתי, וי"ל דא"כ לא יכתוב שתי וממילא ידענא דמזוזות משמע שתי מדלא כתי' מזוזה וא"כ למאי כתביה אלא לומר כאן שתי ולא בעלמא אע"ג דכתי' מזוזות. וא"ת אכתי לישתוק משתי ולכתוב מזוזות דלשתמע שתי ומ"מ ילפינן גבי מזוזות דהכא דר"ל אחת משום דאין רבוי אחר רבוי אלא למעט כדקאמר ר' ישמעאל, וא"כ קשיא לר' עקיבא דאמר דאין צריך לאוכותי מאין רבוי אחר רבוי אלא משתי, שהרי יכול לומר הכי שכן אמת דבתר דכתב שתי לא צריכינן לטעם דאין רבוי :

אבל מ"מ קשה למאי כתב רחמנא תיבה דשתי מיותרת כיון דנוכל למילף מאין רבוי וכו', וי"ל דשתי אצטרי' לגופיה דאי לאו שתי ה"א דניליף מזוזות דפסח ממזוזות דשמע מה להלן אחת משום דאין ריבוי אחר ריבוי אף כאן לכך אצטרי' שתי ובתר דאכתיב שתי קאמר דלא צריכינן לטעם דאין רבוי אחר רבוי ואע"ג דמזוזות משמע שתים מדאצטרי' ריבוי אחר ריבוי למעט מזוזה אחת שכן הלשון דמזוזות משמע שתים מ"מ כיון דרבוי אחר ריבוי אוקי לשון מזוזות דר"ל אחת ניליף נמי מיניה לכך אצטרי' שתי, וא"ת אכתי למאי אצטרי' שתי בלא שתי נמי משמע דר"ל שתי דא"כ לכתוב מזוזה דמדכתב מזוזות ע"כ הוו שתים, י"ל דודאי אי כתב מזוזה היה ר"ל אחת ומ"מ בעבור זה לא ניחא דאעפ"י דכתב מזוזות שלא נאמר דר"ל אחת מאחר דנוכל למילף לה מאידך, אי נמי איכא למימר הכי והכי והוה אמינא דמספק יצא באחת לכך אצטרי' :

ומ"מ קשיא דאיך הוה ילפי' פסח מצרים מפ' שמע דעדין לא נכתבה. וי"ל דאין מוקדם ומאוחר בתורה ואעפ"י שלא נאמרה עדיין ניתנה לידרש, אי נמי ע"כ נראה שנאמרה שמע והיה אם שמוע בשעת פסח מצרים ואעפ"י שנכתבה במשנה תורה שהרי קדש והיה כי יביאך נאמרו בשעת יציאת מצרים וכתוב בהם והיה לאות על ידיך ולטוטפות בין עיניך אלמא הזהיר אז הקב"ה על התפילין והתפילין הם נעשים מארבע פרשיות הללו א"כ היה צריך שנאמרו אז בשעת יציאת מצרים :

ומ"מ קשה דלכתוב רחמנא גבי מזוזה מזוזה ולא מזוזות והוה משמע אחת וגבי פסח ליכתוב מזוזות דלשתמע שתים והוה ניחא דלא ליצטריך שתי כי היכי דלא תיליף ממזוזות דשמע לומר אחת דגבי שמע מזוזה כתיב והכא מזוזות :

וי"ל דאצטריך ליה למכתב מזוזות מזוזות דאי כתיב מזוזה מזוזה הוה אמינא דנבעי שתים דכי היכי דכי כתיב מזוזות מזוזות אמינא דר"ל אחת משום אין רבוי, כמו כן כשיכתוב מזוזה נימא דר"ל שתי משום אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות, וא"ת א"כ למאי היה צריך גבי פסח לכתוב מזוזות אפי' אי לא כתב אלא מזוזה ילפינן דר"ל שתים משמע בסגנון דלעיל, וי"ל דנימא מילתא דאתיא בג"ש או בילפותא כתב לה קרא בלא טרחא רק מלשון רבים ללשון

ללשון יחיד ולעולם נימא דמזוזה רבי שתים לכך אצטריך לכתוב מזוזות מזוזות לאוקומי לחדא · וא"ת א"כ לא לכתוב אלא חדא מזוזה וגבי פסח מזוזות, וי"ל דה"א דצריך לכתוב בכל פרשה ופ' הנכתבת במזוזה לשון מזוזה כדי להורותנו שהם נכתבות במזוזה שב' פרשיות דשמע והיה אם שמוע הנכתבות במזוזה כתוב בהם מלות מזוזה וד' פרשיות דתפילין כתוב בהם אזכרת תפילין וא"כ לא מצי למשתק, וא"כ דבעי קרא לומר אחת ובעי נ"כ למכתב בב' פרשיות ע"כ צריך לכתוב מזוזות דאי כתיב מזוזה בפרשה אחת דלהוי חדא הרי לא כתב בב' פרשיות ואי כתב מזוזה מזוזה הוו תרי כדפרישית לכך צריך לכתוב בתרווייהו מזוזות, וא"ת והלא אי כתב מזוזה מזוזה נימא לעולם חדא ומאי דכפלה כדי להורותנו בכל פרשה שהן נכתבות במזוזה וא"כ אכתי קשה דלכתוב מזוזה מזוזה, וי"ל דה"א דכל זמן דאיכא למדרש קראי לגופייהו יש לנו לדורשם ולאו לאוקמי להו ליתור פרשה, ועוד דאין טעם שרולה לכתוב דינם בפרשיות היפך מטעם שכתבם גם לגופם שהרי נוכל לומר דלשתיהם נתכוין ולעולם בעי שתים, דליכא למימר אי נימא דלגופם לומר ב' איכתבו איך נוכל לומר דלכתבם בפרשיות כתבם נימא דדוקא לגופייהו כתבם, דה"א שהרי יכול לכתוב מזוזות בחדא פרשה מדכתב מזוזה בב' פרשיות ש"מ לכתבם בב' פרשיות נתכוין וא"כ כיון דכשנרלה לומר שלכתבם בב' פרשיות נוכל לומר דר"ל אחת לבד ונוכל לומר דר"ל שתים ובשביל כך לא נמנע דין כתיבתם בפרשיות כדפרשי' קודם שיש לנו לומר שנכתבו לגופם לשתים משנאמר דלא, הילכך כל זמן דאיכתוב תרי נאמר דגם לגופייהו איכתבו ועוד דגם כי נימא דדוקא לדין פרשיות צריך לומר דלגופייהו נמי אתו לומר ב' דאי לחדא לבד אתו לכתוב מזוזות מזוזות דלהוו חדא ומדכתב מזוזה מזוזה דאיכא למעטי לומר שתים שמע מינה דבעי שתים, וכן נמי בזה הדרך נוכל לומר כשנכתב מזוזות מזוזות דבעינן לומר דגרעי אחדא, אי ק' לך נימא לעולם בעינן ב' כדמשמע מזוזות ומזוזות שני לא נכתב לריבוי ולמעט אלא לדין פרשה, שכמו כן יש לתרץ כיון דנוכל לומר דתרווייהו איכתוב לגופייהו לרבוי אחר רבוי ולאוקמיה אחדא ובשבור זה לא נמנע לומר דאיכתוב לשם הפרשה משום דאי לומר חדא לבד הרי היה יכול לכתוב מזוזה לבד בחדא פרשה ומדכתב מזוזות מזוזות שמע מינה דלדין הפרשה נכתבו, (ונוכל) ולא נוכל לומר כן שלשם פרשה איכתוב ולא לגופייהו יש לומר קודם דאיכתוב לגופייהו ולפרשה משנאמר דלא איכתוב לגופייהו, ועוד דע"כ גם לגופייהו איכתוב דאי לדין פרשה לבד ודנבעי לעולם ב' לכתוב מזוזה מזוזה כדפרישית דא"כ לכתוב מזוזה מזוזה והוה אמינא שתים, ואין לומר דלא נימא אלא אחת ומאי דאיכתוב תרי זימני משום מלות הפרשיות כדפרישית זאת הסברא גבי מזוזות, דה"א דמ"מ אוכל למימר דלכתוב מזוזות מזוזה דמזוזות נימא ב' מזוזות

וממזוזה אזכרת הפרשה והרי אין כאן רבוי שהרי לא נכתב בלשון רבוי רק בלשון מיעוט ובודאי נאמר דלבד למלות הפרשה נכתב ומדכתב מזוזות ש"מ לריבוי אחר ריבוי כתביה, וא"כ צריך לומר דכי כתיב מזוזות מזוזות דגם למעוטי דרבוי אחר רבוי כתביה כמו לדין הפרשה וילפינן תרתי, וג"כ נוכח נמי הכרח לגבי דאי הוה כתיב מזוזה מזוזה דתבעי ב' ולא לומר דליכא אלא חדא ולפרשה איכתוב דא"כ לכתוב מזוזות כדפרישי' דלא משמע אלא חדא דליכא למימר דהוה משמע תרתי ודנימא דאיכתוב לפרשה דהא אוכחנא דע"כ ר"ל חדא :

וא"ת מנ"ל דדרשא דמזוזות מזוזות דאתא לאוקמי אחדא קאי לומר אעפ"י שאין לו אלא מזוזה אחת, נימא דלעולם בעינן מזוזות כדמשמע ומיעוט דרבוי אחר רבוי אתא לומר דלא נכתוב אתרי מזוזות דאי לאו הכי הוה אמינא דצריך לכתבם בכל מזוזה ומזוזה כדמשמע וכתבתם על מזוזות דמשמע על שניהם ואתא מזוזות דאין צריך לכתבם על שניהם ומ"מ נבעי בדלת ב' מזוזות קודם שתתחייב במזוזה כדמשמע מזוזות דאיירי בפתח שיש לו ב' מזוזות, וכן למאן דאמר זה בנה אב דשתי נאמר אדרבה זה בנה אב שבכל מקום שנאמר מזוזות ר"ל שתי דאע"ג דכתב מזוזות ה"א דבעי שיהיה לסף ב' מזוזות ולעולם אין צריך לכתוב כי אם מזוזה אחת ולהכי אתא לומר מה להלן נתינת הדם על שתי המזוזות אף כאן הכתיבה על שתי המזוזות למאן דיליף הא מפסח דלכתוב הפרשיות אב' מזוזות :

וי"ל דע"כ דרשא דמזוזות ובנין אב דשתי לא מצי אמר לענין כתיבת ב' מזוזות כדפרישית משום דאין לכתוב לעולם כי אם על מזוזה אחת כדדרשינן מדכתיב ביתך דדרשינן דרך ביאתך ימין אלמא לא כתבינן כי אם אימין ביאה לבד וא"כ ע"כ דרשא דמזוזות לגבי דנבעי פלימין אתא למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה :

וא"ת מאי שנא דגבי מזוזה דרשי' מזוזות לרבוי אחר רבוי ודאתא למעט וגבי תפילין דרשינן לטטפת לטוטפות לטטפות כולהו ולא נימא דלמעוטי אתא כמו גבי מזוזה וכן נמי גבי דפנות דסוכה דבסכת בסכת בסוכות דאתא לד' דפנות אימא דאתא למעוטי :

וי"ל דאי הוו כתיבי לטוטפות לטטפות כדכתיב גבי מזוזה דכתיב מזוזות מזוזות (הדא) הוה דרשינן למעוטי כמו גבי מזוזה, אבל מפני שב' חסרין ואחת מלא נאמר מה תרי חסרין לגופייהו לב' כתיב ולא לרבוי אחר רבוי למעט כמו כן שלישי המלא לא נאמר דאתא לרבויי ולמעט אלא לגופיה, ומ"מ דוחק לחלק דאי השנים איכתוב לגופייהו שידרשו כולם בסגנון אחד ועוד דאליבא דר' עקיבא דאמר טט שתים ופת שתים א"כ מחדא לטטפת משמע ד' אימא דאיכך אתו לרבוי אחר רבוי למעט, ושמא לר' עקיבא להכי נימא דלא אתי למעט משום רבוי אחר רבוי דא"כ לא ליכתוב אלא תרתי ומדכתב ג' ש"מ לא אתא להכי שהרי אין לומר

דנתרבו שני רבוין אחר רבוי לעשות מעוט אחת :

וא"ת אימא דאתא לב' מיעוטין דב' בתים דלרבוי אחר רבוי נמעט אחד , ושמא י"ל דלא מלינו שנדרש כי אם רבוי אחד למעט ולא ב' רבויין דאתו לב' מיעוטין , ומ"מ נוכל לומר דגם כי נימא הכי מ"מ נוכל לומר דאדרבה אתא למעט שהרי אינן צריכין להדרש בסגנון אחד , אלא נראה לומר דכל כמה דמלינן למדרש דאתו לגופייהו לא מוקמינן להו ליתורי ודאתו לרבוי אחר רבוי למעט ולכך בתפילין דנוכל לומר דאתו לגופייהו לד' בתים וכן בסוכה לד' דפנות מוקמינן להו לגופייהו אבל גבי מזוזות אי אפשר לאוקמינהו לגופייהו שהרי אין יכול להיות בפתח לכל היותר כי אם ב' מזוזות ולא ד' הילכך נוכל לומר דאתו לרבוי אחר רבוי למעט לאוקמי אחדא :

וא"ת לר' עקיבא נבעי ג' בתים, וי"ל דר' עקיבא סבר דלאו לגופייהו איכתוב ולא למיעוט אלא לאזהרת פרשיות וכך קבלה מסיני דאין להוסיף על ד' בתים :

דף ל"ד ע"ב **על** ד' עורות, פי' ד' קלפים ויניחם בד' בתים של ד' חתיכות קלף, ל"ה · ר"ל דיניחם דד' פרשיות בארבע בתים שהם מד' עורות כל בית ובית בעור בפני עצמו אבל מ"מ הד' בתים יהיו בדפוס אחד כעין שלנו ולא בד' דפוסים שתהא כל בית בדפוס בפני עצמו :

וקשיא דא"כ מאי קאמר לזכרון אחד אמרתי, והלא כיון דהם מונחים בדפוס אחד הוו שפיר זכרון אחד דהא תינח אי הוו בד' דפוסים דאז הוי ד' זכרונות אבל כיון שהם בדפוס אחד א"כ הוו שפיר זכרון אחד, וי"ל דאפ"ה כיון דהוו בד' עורות וראוין לינטל כל אחת ואחת בפני עצמה מן הדפוס לאו זכרון אחד חשיבי :

ואם כתבן בעור אחד, פי' שעשה עור אחד וכתב בו ד' פרשיות והניחן בד' בתים של עור א' כדפרישי' יצא, ל"ה . וקשיא מאי לשון יצא דקאמר דמשמע אבל לכתחלה לא הא אדרבה הוה ליה למעבד הכי כמו הבתים דבעיא שיהיו בעור אחד בעבור שזכרון אחד אמר הכתוב כ"ש בפרשיות דשייך בהו לומר טפי זכרון א' שיהיו בעור אחד שהזכרון הוי טפי בפרשיות :

וי"ל דאדרבה כיון דהפרשיות חלוקות וכתובות בג' מקומות כל א' בפני עצמה אין ראוי לומר שילוה הכתוב לעשותם בעור אחד משום זכרון א' דא"כ גם בלא חילוק ד' פרשיות הוה לן למעבד להו שיכתבם כ"ס בדף אחד אבל כיון דצריך לכתוב כל אחת בפני עצמה ולא שיעשה מכלן דף אחד כמו כן ראוי לחלקם שתהא כל אחת בפני עצמה בעור בפני עצמו דכמו דכתיב בההיא פרשה ולזכרון בין עיניך יש במשמע חד זכרון כמו כן כתיב בהנך לטוטפות דמשמע כל חד בפני עצמה א"כ אין לדחות משמעות זו מפני זו וכל זמן דאיכא לקיים משמעות שתיהן יש לנו לקיימו ולומר דכל חדא בפני עצמה כתב להו ולזכרון דמשמע חד זכרון דליקו אבתים ומ"מ קאמר דאם כתב בקלף אחד

כדפרשי' הואיל דכל אחת כתב בתיבה בפני עצמה יצא אבל אם חלקם בד' קלפים כל פרשה ופרשה בעור אחד בפני עצמה כ"ש דעדיף טפי :

וצריך לדבק הד' אגרות ביחד בתפירה או בדבק שקורין גלו"ע · שנאמר והיה לך לאות על ידך , אפילו לך לא יהא אלא אות אחת , פי' דכי הוו בפנים ד' אגרות שאינן דבוקות ונתונות בבית אחד הוו לאחרים שאינם רואים אלא חיצון אות אחד אבל לך שממשמש בהם וניכר ממשן של ד' אגרות כל אחת לבדה הוו שתי אותות , ל"ה · ולכך קאמר דאפי' לך לא יהא אלא אות אחד דכמו שהם אות אחד מבחוץ כך יהיו אחד מבפנים ושיכתבם בעור אחד :

וקשיא דא"כ דבעי שיהיו א' מבפנים וכתובות בעור אחד א"כ היה לנו לכתוב בדף אחד כמזוזה דכ"ש דלהוו בהכי אות א' טפי :

וי"ל דאפ"ה כיון דד' פרשיות חלוקות הן אית לן למבעי שיהא איתוך הפרשיות ניכר ושתהא כל אחת בפני עצמה ולא שיהיו נראות כאלו הם פרשה אחת , אך מ"מ בעי קרא שיהיו כלן בקלף אחד משום דבכולהו פרשיות דתפילין כתיב אות דמשמע סימן א' דר"ל שיכתבו כלן בעור אחד :

יהודה כפי' לשון רש"י , ברבי ר"ל חכם · אבל בספרים שלנו כתוב ר' יהודה בר' אלעאי , שטולה עור על אחת מהם על הד' בתים מכסה עור אחד ונראין כבית אחד ומניחה בידו ואעפ"י שאינן מדובקות בפנים , ל"ה · מודה היינו פלוגתייהו , ר"ל דבהא הוא פליג ר' יהודה דהוא אמר דצריך לדבק לא שיהו הד' פרשיות בד' קלפים חלוקים ואיך לימא ר' יוסי דמודה לו בדשתיקן דראש שהם בד' קלפים דהרי ר' יהודה ולא פליג ליה בהכי ומודה משמע דר"ל דמודה במילתא אחריתא דלא הוו פליגי והרי בהא הוו פליגי :

וקשיא דמאי קאמר היינו פלוגתייהו הא אפילו טפי מפלוגתייהו קאמר דמודה , דאינהו לא פליגי אלא אי ברי כדפרי' שכתבן בד' עורות להניחם בבית אחת אבל בד' בתים לכ"ע לא הוה שרי וכאן שרי אפי' בד' בתים שהרי באותו של ראש יש ד' בתים , ואפילו אי נימא דלא ליקשי איך ר' יוסי שרי הכא והא לא שרי לעיל בפלוגתיה אלא ד' עורות בבית אחד , משום דאיכא למימר דר' יוסי אשמועינן הכא דשרי טפי ממאי דקאמר לעיל בפלוגתיה דהכא אתא למשרי אף ד' בתים אם מכסה עור עליהם מ"מ מדר' יהודה קשיא איך לימא דר' יהודה מודה ליה בהא גם לפי מאי דמתרץ דחזר בו ר' יהודה והודה לו הא לא איירי ליה בהכי כי אם במאי דהוה פלוגתיה , וגם לא הוה ליה למימר היינו פלוגתיה אלא טפי מפלוגתיה כדפרי' :

וצריך לתרץ אחת משתים , או מאי דקאמר עור על אחת מהם אינו ר"ל שיעשה העור על הבתים של ראש ושיניח תפילין של ראש כמו שהן עשוין אלא שיכסם בעור אחד , אלא ר"ל עור אחד על הד' פרשיות שבתפילין

של

של ראש ואינו מתיר הד' בתים שהיו בתפילין של ראש אך הפרשיות לבד יקח ויכסם בעור והיינו כפלוגתייהו :

או דנאמר דר"ל על הד' בתים אלא כיון דמכסה להו בעור אחד כמונחים בעור אחד לבד דמו דהבתים שבפנים אינן מעכבין כיון דמבחוץ הוו עור אחד ומאן דשרי ארבעה עורות בבית אחד הוה בעי למשרי ארבעה עורות שבארבעה בתים בעור א' לכך קאמר היינו פלוגתייהו :

מדבריו של ר' יוסי משמע שחזר בו ר' יהודה ומודה לו, ר"ל הודה לי וחזר מדבריו, ומאי דלא קאמר הודה לי ר' יהודה לבד ולא היה צריך למנקטיה במי שיש לו שני תפלין של ראש, משום דאשמועינן רבותא דאף בכה"ג הודה לו ר' יהודה לפי תירוץ שני, ולפי תירוץ ראשון שתירלתי דמיירי דדוקא בד' פרשיות בלא ד' בתים שרי אפ"ה נקט לה בכה"ג ולא קאמר והודה לי רבי יהודה משום לאשמועי' דמתפילין של ראש שרי למעבד תפילין של יד ודלא אסרינן משום דאין מורידין כדמסיק בתר הכי :

ל"ה ע"א **גוייתא** לברייתא, פי' שכתב והיה כי יביאך קודם לקדש דנעשית פנימית חילונ' אי נמי הקדים והיה אם שמוע לשמע דנעשית חילונה פנימית ופנימית חילונה אבל גוייתא לגוייתא כגון דהקדים שמע לוהיה כי יביאך או ברייתא לברייתא כגון והיה אם שמוע בשמאל קדש בימין של מניח · ל"ה

יש להקשות דגוייתא לברייתא ובריית' לגויית' כולא חדא מילתא היא שהרי כיון שהחליף גוייתא לבריית' א"כ החליף נמי בריית' לגויית' ולמה הוצרך לכפול הדבר :

ונראה דרש"י ז"ל דקדק בזה לפי שפי' דגויית' לבריית' הוי והיה כי יביאך קודם לקדש ובריית' לגויית' דהקדים והיה אם שמוע לשמע והרי חילוף הפרשיות כסדר שהם נכתבין נקיט במלתיה ולכך נקט ראשונה גויית' לבריית' דהיינו יביאך קודם לקדש ולכך קרי להו חילוף גויית' לבריית' ולא קרי להו בריית' לגויית' אעפ"י שהחליף גבי בריית' לגויית' משום דאם החליף כדרכו נקט דאם החליף גויית' לבריית' הרי כתב בתחלה יביאך קודם לקדש א"כ לית למנקט בלישניה מה שכתוב בחילופו ראשון ראשון דהיינו יביאך שכותב ראשון לומר גוייתא לבריית' דר"ל דהקדים הגוייתא לברייתא וכן בריית' לגויית" דפרשת והיה אם שמוע לשמע קרי ליה ברייתא לגויית' ולא גוייתא לבריית' לפי שכמו כן סדר חלופו ראשון נקט ראשון דהיינו דכתב והיה אם שמוע שהוא בריית' שהרי כשהחליף והיה אם שמוע שהוא בריית' לשמע שהוא פנימית הרי כתב והיה אם שמוע ראשונה הילכך נקט לה ראשונה :

כאן מבפנים, אפי' לבנות ודאמר ר' יצחק שחורות מבחוץ דמתהפכין ליה מה שבפנים בחוץ ונראית האודם ל"ה · וקשיא א"כ לבנות מבפנים היכי שרינן ניחוש דילמא מתהפכים ליה ויאמרו לבנות הם ודינם להיות שחורות, וי"ל דלא נפקא לן מידי בהא דכיון דשרינן לבנות מבפנים הרי לא יאמרו ללבנות הם משום דיאמרו דאתהפוך ועל שיראו שהם לבנות בין מבפנים בין מבחוץ לא יתליטו לומר דלבנות הם אלא יאמרו שחורות הם ואתהפוך, אבל באדומות מבפנים אע"ג דיאמרו דאתהפוך ושמבחוץ שחורות מ מ בעבור שהם אדומות מבפנים איכא גנאי ודבר אחר שיאמרו שמה שהם אדומות מבפנים הוי מפני שגרדן הוא או שבעל אשתו נדה וקלטו אדמימות הדם מצד אחד מבפנים :

ל"ו ע"א **סח** מברך שתים, נראה כשיטת רבינו תם ז"ל עפי, האחת דנראה כתקון שתי ברכות לשתי תפלין כיון דשתי מצות הן מדאמרי' תפלה של יד אינה מעכבת של ראש, וא"ת א"כ דשתי מצות הן כל אחת מצוה בפני עצמה אמאי תקון של יד להניח דמשמע התחלת מצוה ובשל ראש על מצות דמשמע דעכשיו גומר המצוה כיון דשתי מצות הן הי' לנו לברך שתיהן בלשון אחד או בשתיהן לברך להניח או על מצות שהרי זו אינה גמר של זו, יש לומר דאע"ג דשתי מצות הן מכל מקום כיון דקרא קאמר דמצות דשל יד תקדים לשל ראש כדכתי' בכלהו פרשיות דתפלין וקשרתם לאות על ידך קודם והיו לטוטפות א"כ הוי כמאן דאמר קרא של ראש אע"ג דמצוה באפי נפשה היא והוו שתי מצות שצריכה האחת להיות קיימת לחבירתה דכשיברך על הקודמת יש לו לברך בלשון קדימה ועל המאוחרת בלשון גמר המצוה ולכך מברך בשל יד בלשון התחלה ובשל ראש בלשון גמר אע"פ שאינן מצוה אחת ואה"נ אלמלי היה יכול להניח של ראש קודם של יד כמו של יד לשל ראש היה מברך שתיהן בלשון אחד הילכך ליכא לאוכוחי מלשון הברכות דחדא מצוה היא

ומהאי טעמא נמי יש ליישב שיש ג"כ להקשות לפר"ת דמברך שתי ברכות ודשתי מצות נינהו כדפרישית אמאי כששח חוזר ומברך הא תינח אי חדא מצוה היא כיון דלא גמר מצוה כששח הרי כמאן דלא עבידא נמי דמי וצריך לחזור ולברך אבל אי תרי מצות נינהו למה צריך לחזור ולברך הרי תרי מצות נינהו ומה לנו בזה אם שח בנתים הרי יכול להסיח בנתים דכל חדא מצוה באפי נפשה היא, דהא ליתא משום דאע"ג דתרי מצות נינהו מדאינן מעכבות זו את זו מ"מ דקרא בעי כי עביד לתרווייהו דלקדים דידא לרישא ולכן בעינן שלא יהא היסח הדעת ביניהם ושיסיח ביניהם שהרי אם יסיח ביניהם נמצא שהשניה לא תהיה גמר לראשונה ולכך אסור לאסוחי בנתים וחוזר עליה מעורכי המלחמה והיכא דשח שצריכו לחזור ולברך ברכה ראשונ' שבירך כבר כדפר"ת דכשח מברך שתים על של ראש כדי להראות שזו מצוה שניה גמר לראשונה שהרי כשחוזר ומברך פעם אחרת ברכה ראשונה הרי עושה כאלו לא בירך כלל בעבור שלא גמר מצותו כמו שצותהו תורה הילכך כשחוזר ומברך על הראשונה ועל השניה ביחד דהיינו כשמברך שתים על השניה הרי הוא עושה השניה גמר לראשונה שהרי ברכה דלהניח דמברך פעם אחרת אינו שאותה ברכה דלהניח תהיה בשביל מצוה שניה של ראש דא"כ

שתי

שתי ברכות למה יברך על מצוה אחת אלא משום שחוזר ומברך על הראשונה כדי שתהיה השניה גמר לראשונה כדבעי קרא :

וא"ת היאך יברך על הראשונה שכבר נעשית והרי הברכות צריכות להיות עובר לעשייתן הא ליתא משום דנהי דצריך לברך עובר לעשייתן, לכתחלה בעבור זה אין אנו אומרים דאם עשה המצוה בלא ברכה קודם לעשייתה שלא יהא יכול לברך אחר עשייתה, שהרי יש כמה מצות שמברכין עליה' לאחר עשייתן כגון טבילה* ונטילת ידים וברכה דלהניח וברכת אירוסין אלא שלכתחלה תקנו חכמים לברך קודם אך אם לא ברך קודם עשייתה צריך שיברך לאחריה הילכך גם בזו דבעי קרא שתהא שניה גמר לראשונה ושלא תהא הפסק. ביניהם בהפסק יחזור ויברך על הראשונה ותהיא ברכה שחוזר ומברך הויא אתחלתא דראשו' ונעשית השני' גמר לה שאין הפסק ביניהם :

וי"מ דצריך לחזור ולמשמש התפילין של יד דאמרינן כל עידנא דממשמש מברכי עלייהו, ולא נראה לי דמאי דאמרי' הכי הוו כשיש הפסק בין ההנחה והמשמוש אבל אם הסיח דעתו הרי אין לו לברך בשביל המשמוש שהרי אם יברך בעבור שמשמש בהם כמה פעמים זה אחר זה על המשמוש הרי יברך כמה ברכות לבטלה אלא אין מברכין על המשמוש אלא כשיש הפסק רב בין ההנחה והמשמוש ואי נימא יש היסח הדעת בעבור שסח הרי גם בלא משמוש נוכל לומר שיברך מטעם שפירשתי והרי סח מברך שתים על של ראש משמע בלא משמוש שהרי אם ימשמש הרי אין ברכה ראשונה נעשית על ראש כי אם על של יד דהוי כאלו היה מניחם פעם אחרת והרי סח מברך שתים משמע דשתיהם נעשות בהנחות של ראש לבד דומיא דלא סח מברך אחת על הנחה של ראש אלא נראה לומר דבלא משמוש קאמר כדפרי', והרי לפי מה שפירשנו ניחא שיטת ר"ת דאין לומר דמברך על שתיהם כי אם ברכה אחת אבל כשסח מברך בעבור שלא גמר המצוה קודם שסח והפסיק באמצע המצוה הרי יש לנו להקשות למה צריך חזור ולברך וכי מי שבירך קודם עשיית המצוה ופסק באמצעיתה יצטרך לברך היכן מצינו דבעי' שלא יהא היסח לדעת משהתחיל המצוה עד שיגמרנה ואפי' אם נימא הכי מ"מ היכן מצינו שיברכו על חצי מצוה שיצטרך לחזור לברך על חצי מצוה א"כ יברכו על מצוה אחת כמה ברכות על כל חצאין שבה, ועוד דאפי' נימא דצרי' לחזור ולברך הוי' לו לחזור ולברך ברכה ראשונה שבירך על התחלת עשיית המצוה דהיינו ברכה דלהניח ולא לעשות ברכה אחרת דהיינו על מצות, ואין לומר דבעבור שחוזר לברך משום גמר המצוה תהא הברכה בלשון גמר מצוה דא"כ לכל המצות היה להם לתקן שתי ברכות אחת שתהא בלשון התחלת מצוה דוגמא דתפילין דמברך בהתחלה להניח ולתקן ברכה אחרת שאם ישיח קודם שיגמרנה שיברך ברכה אחרת בלשון גמר והרי לא מצינו כן, ועוד דבשאר מצות אין אנו אומרים שיצטרך לחזור ולברך אלא אמרינן דאם שהה כדי לגמור כולה חוזר לראש ולא הצריכו ברכה דאם יצטרך לברך בשביל ההפסק הרי יברך בלשון ברכת התחלה ולא בלשון ברכה של גמר מצוה, אלא ודאי נראה שברכה, זו שמברך עליה בלשון גמר הוי מפני שמצוה בפני עצמה היא ושיש לברך עליה בין סח בין לא סח אלא שמברך עליה בלשון גמר מפני שגמר לחברתה היא כדפירשית וכשסח חוזר ומברך על הראשונה כדפירשית :

הגה"ה

ודבריו תמוהים היכי קאמר דברכ' להניח הוא לאחר עשיית' והא אמרי' לעיל דל"ה ע"ב תפיל' מאימתי מברך עליהם משעת הנחתן איכי והא רב יהודה אמר שמואל כל המצות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן אביי ורבא דאמרי תרוייהו משעת הנחה ועד שעת קשירה ופירש"י דכיון דעדיין לא קשרו עובר לעשייתן הוא וכ"פ הר"מ והטור ז"ל בסי' כ"ה דצריך לברך קודם קשירתן שקשירה זו היא עשייתן ע"כ מפורש בהדיא דברכת להניח הוי עובר לעשייתן ואיך כתב הרב דברכת להניח תהי מהברכות שמברכין עליהן לאחר עשייתן. ועוד קש' טובא במאי דקאמר דיש כמה מצות שמברכין וכו' הלא ליכא אלא טבילה לבד וכמו דאמרי' בפסחי' ד"ז ע"ב דכל הברכו' מברך עליהם עובר לעשייתן חוץ מן הטבילה וכ"פ הר"מ בפי"א מה' ברכות וה"ט דאכתי גברא לא חזי וע"ש בתו' והו א"ש וצ"ע. ממני אג"ן ס"ט :

ועוד קשיא לשיטת רש"י דלא סח מברך אחת דמשמע לשון זה דבההיא מילתא דאמרינן דלא סח מברך אחת אמרי' כמו כן דמברך שתים הילכך לפי' ר"ת ניחא דבין לא סח מברך אחת בין סח מברך שתים הכל קאי על ברכת תפילין של ראש, אך לפירש"י לא קיימי אחת דלא סח ושתים דסח על חדא מילתא דאחת דלא סח קאי לשל יד ושתים דסח קיימא חדא מינייהו לשל ראש, ועוד מאי מברך שתים דקאמר, לפי' ר"ת ניחא דקאמר דמברך שתים לאחר שסח, אך לפירש"י לא היה לו לומר סח מברך שתים אלא לומר סח מברך ברכה אחרת או מברך על של ראש ולמה לו להזכיר ברכה דיד שכבר בירכה ולא עוד אלא שיזכיר אותה בלשון עתיד כאלו יצטרך לברכה פעם אחרת והרי מה שברך קודם שסח כבר ברך אותה ואינו מצריך לברכה פעם אחרת הילכך מה שבירך כבר אין לו להזכירו בלשון מברך מה שעתיד והרי כבר בירכה ואין לקרותה מברך מה שברך כבר :

וגם קשיא לפי פי' שיט' רש"י מה שאמר סח בין תפלה לתפל' חוזר ומברך משמע חוזר ומבר' אותה ברכה שברך כבר והא לך לפיר"ת דהא דחוזר ומברך הברכה שברך כבר, אבל לפירש"י דר"ל דיברך ברכה אחרת שאינה בל' ברכה ראשונה אין כאן חוזר ומברך דמשמע שחוזר ומברך הברכה שברך אלא הי"ל לומר סח בין תפילה צריך לברך שיהא במשמעות לשון דיצטרך לברך ברכה שנתקן להכי, על כן נ"ל שטת ר"ת עיקרית והמנהג שאנו נוהגים לברך שתי ברכות עיקר :

תפילין שהניחן קודם עמוד השחר מברך עליהן משעת הנחתן, משעת זמן הנחתן דאמר פ"ק דברכות (ד"ט) בק"ש אחרים אומרים משרואה חבירו ברחוק ד' אמות ואמרי' התם לתפילין כאחרים פי' להנחת תפילין כאחרים כל"ה, ור"ל משעת הנחתן משעת הקבוע' להנחתן שאין להניחם

להניחם קודם לכן, וזו השיטה שפירש"י למעלה כאחרים, ובספרים שלנו כתוב תפילין מברך עליהם משעת הנחתן כיצד היה משכים מניחן וכשיגיע זמנם ממשמש בהם ומברך והיינו כפי' דמברך עליהם משעת הנחתן כדפירש"י לעיל דר"ל משעה הקבועה להנחתן והרי אין להם שעה קבועה להנחתן שהרי יכול להניחם כל היום אלא הא דקאמר קבועה להנחתם שאינו יכול להניחם קודם לכן ולברך, ולפי שאינו רשאי להניחם קודם לכן ולברך קרי ליה שעת הנחתן דר"ל שיכול להניחם ולברך עליהם וזהו מה שמפרש לברך עליהם וממשמש בהם ומברך, והמשמוש אינו הנחה גמורה שיברך להניח על המשמוש אלא שאם היה מברך עליהם בלא משמוש איך יברך להניח וכבר הם מונחים בראשו ואינו עושה שום מעשה שדומה להנחה, אבל שממשמש בהם ונזכר מהמצוה שנצטוה להניחם וממשמש לכך בהם הוי כאלו מניחם ומברך עליהם להניח כאלו היה מניחם:

דף ל"ז ע"ב **מאי** בינייהו, מ"מ בין למר ובין למר בעינן ד' ציציות כדכתיב על ארבע כנפות כסותך, ל"ה:

וקשיא מאי בעי מאי איכא בינייהו הא כיון דפליגי ר' ישמעאל וקאמר דארבעתם ארבע מצות אלמא אתי לפלוגי את"ק דאמר דמעכבות זו את זו מפני שהם מצוה אחת ואתא איהו למימר דמפני שהם ד' מצות דאינן מעכבות זו את זו ואם אין לו ד' ציציות שיניח ב' ציציות או ג' כדאמרי' גבי תפילין שתפילה של יד אינה מעכבת של ראש מפני שהם ב' מצות:

ונ"ל דאפי' לר' ישמעאל לא קיים מצות ציצית אם אין בטלית ד' ציציות כדפירש"י דפי' בין למר בין למר בעי ד' ציציות כדכתיב על ד' כנפות כסותך ר"ל כשהזהיר רחמנא על הגדילים בעי ד' ציציות על ד' כנפות משמע דאי ליכא ד' ציציות לא קיים מצות גדילים כלל ומאי דקאמר ר' ישמעאל ארבעתן ארבע מצות לא אמר הכי לגבי דנימא דלא עכבו זה את זה דא"כ הו"ל למימר הכי ר' ישמעאל אומר אינן מעכבות זו את זו שארבעתן ד' מצות אלא סבר דמעכבי אהדדי ואפי' דד' מצות מ"מ קפיד קרא דלהוו אהדדי אלא קאמר ר' ישמעאל דהם ד' מצות לומר דשקיימם קיים ד' מצות ולת"ק כשקיימם לא קיים אלא מצוה אחת אבל לכ"ע מעכבי ולכך בעי מאי בינייהו כיון דמעכבי דאי משום נפקותא דאיכא בינייהו דלמר קיים מצוה אחת ולמר קיים ד' מצות ליכא נפקותא דמה לנו בהכי ולכך קאמר סדין בציצית איכא בינייהו דלגבי האי מהני האי דהוו ד' מצות ואי נפיק בב' ציציות בסדין לא לקי משום כלאים ואע"ג דלא קיים ליה מצות ציצית מ"מ להכי שוינהו קרא לכל חד וחד מינייהו מצוה באפי נפשה לגבי דלא לילקי משום כלאים דהואיל דכל אחת מצוה בפני עצמה היא לכשיוציו שם ד' השתא נמי דליכא אלא ב' מ"מ כל חדא מצוה היא ולא לקי:

טלית בעלת חמש איכא בינייהו, פי' בעלת חמש שחתך מקרן א' באלכסון והוי ביה שני קרנים ותניא בהתכלת טלית בעלת חמש חייבת בציצית ת"ק דסבר מצוה אחת הן סבר (דוקא) ארבעה דוקא מצוה אחת וכי רבי רחמנא בעלת חמש להטיל לד' כנפותיה רבי ולא להטיל לכנף חמישי דמצות ציצית בד' כנפות לבד היא ולר' ישמעאל דאמר ארבעתן ד' מצות כי רבי רחמנא בעלת חמש להטיל לכולהו רבייה דהא כל חדא מצוה באפי נפשה, ל"ה:

ויש להקשות אמאי לא נימא לת"ק דמצוה להטיל לכנף חמישי כמו לר' ישמעאל אלא לר' ישמעאל אם יטילו לכנף חמישי הוו חמש מצות וכמו שבד' כנפות לבד קיים מצות גדילים כדפירש' כמו כן בחמש קיים מצות גדילים דרבייה קרא לחמש אך בלא ארבע או חמש לא קיים מצות גדילים אע"ג דכל אחת מצוה באפי נפשה ולת"ק נמי דסבר דחדא מצוה נינהו כמו כן נימא דסבר דחמש הוו מצוה אחת ושלעולם מאי דרבי קרא בעלת חמש הוי להטיל גם לחמישי ולד' כנפות להוו מצוה אחת או חמש כמו כן להוו מצוה אחת אך בלא ארבע או חמש לא הוי מצוה:

וי"ל דאין סברא לומר דנצטוו מצוה בשני או בג' או בארבע או בחמש שהרי דרכן של מצות אינן נצטוות כ"א בענין אחד לבד ולא שתהא מצוה בשני דברים בזה או בזה הילכך לר' ישמעאל דסבר דכל אחת ואחת באפי נפשה הוא אין המצוה בב' דרכים שהרי המצוה כך נצטוית כל ציצית שתטיל בטלית עד חמש יהיה כל א' ואחד מצוה ומ"מ אין קיום המצוה נגמרת כ"א בארבע או בחמש ונמצא דאע"פ דאין קיום המצוה נגמרת כי אם בארבע או בחמש דמ"מ המצוה לא נצטוית בב' דברי' בד' או בחמש שהרי המצוה נצטוית כן בכל ציצית שמטיל אם א' אם שנים אם ג' או ארבע או חמש תעשה מצוה אך המצוה לא תתקיים בגמר עד השלמת ארבע או חמשה ונמצא לא נצטוית כי אם בענין אחד והיינו לומר שבכל מצות ציצית שיטיל בטלית יקיים מצוה, אך אם נאמר לת"ק דכי מטיל ציצית אחד או שנים או שלשה לא עשה שום מעשה מצוה עד שיטיל ארבע או חמש א"כ נמצא שהמצוה נצטוית בשני דברים בארבע או בחמש והרי אין סברא לומר כן שנצטוית כי אם בעשיית דבר אחד לבד ולא בעשיית דבר אחד משני דברים:

ועוד יש סברא אחרת דדוקא לר' ישמעאל דאמר כל אחת ואחת מהארבע מצוה כמו כן נוכל לומר דחמישית מצוה, ודנהי דבהני דמקמי ארבע דהוי כל א' באפי נפשה מצוה לא קיים גמר מצוה עד שיטיל ארבע, מ"מ בחמש דהוו בתר ארבע מקיים גמר מצוה שהרי לא נוכל לומר שהכל הוי מצוה ולא גמר מצוה כמו א' או ב' או ג' דהוו מצוה ולא גמר מצוה שכמו כן נאמר שהכל מצוה ולא גמר מצוה, שהרי מאחר כשהטיל מצוה קיים גמר מצוה אי אפשר שלא תהא חמש ג"כ גמר מצוה שאי אפשר לה להיות גמר מצוה מאחר שכבר נתקיים קודם לכן גמר מצוה, אבל לת"ק

לת"ק דאמר דאחת או ב' או ג' אינם מצוה כ"א ארבע לבד כמו כן אין לנו לומר דסבר דלהוי חמש מצוה כ"א ארבע לבד ודארבע דוקא להוי מצוה אבל א' אינו מצוה וכן ב' או ג' אינו מצוה וכמו כן כנף אחד אינו מצוה א"כ מאי דרבייה קרא חמש לאו להטיל בו ציצית קאמר כי אם בארבע לבד אלא לומר דלא נפסלו הארבע שנתקיימה בהם המצוה מפני כנף חמישי כשנוסף בטלי' ודלא נימא דוקא ארבע כנפות אמר רחמנא ולא חמש אלא דגם טלית של חמש כנפות אפשר אכשיר רחמנא אלא בלבד שלא יטיל ציצית כי אם בד' כנפות לבד ותו לא:

דרב הונא איכא בינייהו, פי' ולכולי עלמא אית להו דרב הונא מיהו הטיל לשלישי ולא לרביעי לת"ק הויא מצויילת שלא כהלכתה וחייב חטאת דהני ציציות הוו להו משוי ולר' ישמעאל לא הוי מצויילת שלא כהלכתה ואינו חייב חטאת דשלש מצות מיהא איכא ואיך משוי ודר' הונא במשוי בעשייה בפסול, ל"ה. ר"ל כיון דאמרת הכי דלר' ישמעאל גם בהטיל לשלש לבד לא מחייב משום דהויא מצויילת כהלכתה, א"כ היכי משכחת לה לדרב הונא דאיכא טלית שאינו מצויילת כהלכתה הרי לעולם לר' ישמעאל הויא מצויילת כהלכתה ולכך פירש דמשכחת לה בעשייה בפסול בשאר פסול כגון בתעשה ולא מן העשוי או כגון הקדים התכלת ללבן כשאר פסולין דלקמן:

הדרן עלך פרק הקומץ רבה ת"ל ית' שמו:

פרק התכלת

דף ל"ח ע"א **גמ'** מאי טעמא דר' דאי משום וראיתם אותו לא משמע דקאי אלא אחדא מינייהו דלאו לשון רבים הוא, דאי כתב רחמנא וראיתם אותם אע"ג דהוה מצינן למימר דקאי לשון רבים אציציית מ"מ כיון דנוכל לומר כמו כן דקאי אלבן ואתכלת נימא דקאי לכולהו, ועוד דמסתמא אית לן למימר דקאי טפי אלבן ותכלית מהציציות דהא אפקינהו קרא בלשון יחיד דהא ציצית קרייה רחמנא אבל אותו ציצית שנעשה משני מינים יוכל לומר בהם אותם דליקו לשני המינים אבל השתא דכתיב אותו דהוי לשון יחיד משמע דקאי אחדא מינייהו אתכלת או אלבן ודלא מעכבי:

וא"ת אימא דלעולם מעכבי אלא דלא קפיד קרא אלא אראיה דחדא מינייהו, וי"ל דז"א משום דאי מעכבי אי אפשר לראות זה בלא זה וא"כ מדכתב ראיה אחדא מינייהו שמע מינה דלא מעכבי. וא"ת אמאי נימא דאותו משמע אחדא מינייהו אדרבה אית לן למימר דאותו קאי אציציות דהוו ביה תרוייהו דהא מיירי דאית ביה תכלת ולבן. וי"ל דא"כ לכתוב קרא ותראהו דליקו אציצית ומדכתב וראיתם אותו משמע חדא מינייהו מהכך דאיירי בהו קרא דהיינו

תכלת או לבן, ומשני דכתיב הכנף מין כנף וכתיב פתיל תכלת:

וקשיא דמאי שני טפי מעיקרא הא מעיקרא נמי הוה סבר דקרא בעי דלהוו בציצית תרווייהו דכתיב על ציצית הכנף פתיל תכלת אלמא בעי דעם הציצית יתן פתיל תכלת ודלהוו בציצית תרי מינים ואפ"ה הוה בעי למימר דלא קאי וראיתם אותו לתרווייהו א"כ אי זה טעם תירץ לו דקאי אתרווייהו טפי ממאי דסבר לו מעיקרא:

י"ל דהא"כ דמעיקרא נמי הוה ילפינן תרווייהו מהכנף ומפתיל תכלת אלא דמשני דאדרבה וראיתם אותו משמע דקאי אתרווייהו דאי לא כתיב אלא ותראהו לא הוה ילפינן עד דאיכא תרווייהו אלא הוה מפרשינן ליה ותראהו בכל ענין שיעשה אעפ"י שנעשה מאחד מהם דהא לא כתיב מקמי הכי עיכובא אלא חדא זימנא וה"א דהוי למצוה וגם ותראהו לא משמע עיכובא לכך כתיב וראיתם אותו דמשמע וראית' אותו כמו שצויתי שיעש' לעכב דהיינו עד דאיכא תרווייהו, ורבנן סברי איפכא דאותו לא קאי אציצי' אלא לא' מן המינים ואי הוה כתיב ותראהו הוה משמע עיכוב דמשמע הציצית הנעשה מתרווייהו ולכך כתב אותו לאחד מן המינים:

וא"ת א"כ לא לכתוב לא הא ולא הא וכיון דלא הוה כתי' עכוב ממילא לא כבעי תרווייהו. וי"ל דלא מצי למשתק מיניה משום דאצטריך וראיתם לאזדהורי אראיית ציצית:

אי נמי אי לא כתב מידי והוה שתיק מוראיתם אותו הוה אמינא דמ"מ מעכבי למצוה ובלא תרווייהו לא קיים מצוה מן המובחר ולכך כתב אותו דאשמעינן אותו דהיכא דליכא נמי אלא חדא דקיים מצוה מן המובחר אלא דמצוה טפי לעשותו משניהם:

ע"ב **תכלת** דאינה מעכבת את הלבן מאי היא, פי' דמשמע דאם הקדים לבן דאין תכלת מעכבתו ואין צריך לפסוק הלבן אלא יתן תכלת אחריו והא פשיטא דהאי דינא הכי הוא להקדים לבן ומאי עכוב איכא למימר:

וקשיא דאמאי לא נוכל לפרש כמו כן תכלת אין מעכבת את הלבן דאם הקדים תכלת ללבן שהי"ל לאחרה והקדימה דלא תעכב הקדמתה שלא תהא הנחת הלבן שבא אחריה הנחה אע"פי שהי"ל להקדים ושיצא ידי חובתה גם מן הלבן ולא נימא שהתכלת שקדמה לו שלא כדין תעכבנו שלא תהא הנחתו הנחה ושכאלו אינו שם דמי ושלא יצא י"ח מן הלבן אלא אע"פי שהקדים לא תעכב שלא תהא הנחת הלבן הנחה ויצא ידי חובתו מן הלבן ונפרש מתני' הכי דר"ל דאם הקדים תכלת ללבן דהלבן שהי"ל להקדים ולא הקדימו לא יעכב שלא תהא הנחת התכלת שקדמה הנחה ויצא ידי חובתו מהנחת התכלת וג"כ התכלת שהי"ל להניחה אחר הלבן והקדימתו לא תעכב הנחת הלבן שיבא אחריה שלא תהא הנחה ויצא ג"כ ידי חובתו מן הלבן:

וי"ל

ור"ל דאין לפרש כן משום דמאחר דתנא דהלבן אינו מעכבת את התכלת מפני שלא הקדימו אינו מעכב שלא תהא הנחת התכלת הנחה אנן ידעינן מינה דכמו כן לא תעכב שלא תהא הנחתו הבאה אחר התכלת הנחה שהרי אם נבא לומר דהתכלת שהקדימתו תבטל הנחתו שתבא אחריה שלא תהא הנחה א"כ לא יהיה תקנה ללבן שתהא לו הנחה אם לא שיפסוק התכלת, וא"כ נימא דאין תקנה ללבן בעוד שהתכלת שם א"כ הנחת התכלת אינה כלום שהרי מעכבי אהדדי וכיון דאין ראוי לתת שם לבן בעוד שהתכלת שם א"כ צריך שנפסוק התכלת שהרי הכל בלא לבן אינה כלום כיון דמעכבי אהדדי, וא"כ מדקאמר דהלבן אינו מעכב התכלת נ"ל דר"ל דאינו מעכב הנחת התכלת שלא תהא הנחה מפני שהנחת הלבן שיבא אחריה יהיה הנחה, וא"כ מדתנא הלבן אינו מעכב התכלת ידעינן דהתכלת לא יעכב א"כ נ"ל דמאי דתנא דהתכלת אינו מעכב הלבן למילתא אחריתי אתא ולכך מקשי דלמאי אתא ומשני ליה:

ועוד י"ל דלא נוכל לפרש דהתכלת אינו מעכב הלבן ר"ל שלא תהא הנחת הלבן הבאה אחריה הנחה משום דמשמע דר"ל באותו שחסר שלא הניחו אינו מעכב בעבור שחסרו שלא תהא הנחת האחר הנחה הילכך גבי לבן אינו מעכב התכלת היה יכול לפרש כן שמה שחסר הלבן שהי"ל להניחו ולא הניחו לא יעכב שלא תהא הנחת האחר הנחה, אבל גבי תכלת אינו מעכב הלבן לא נוכל לפרש כן דר"ל דהנחת התכלת שהקדימה לא תעכב שלא תהא הנחת הלבן שבא אחריה הנחה שהרי אם הקדימה בעבור זה לא חסרה שתעכב בכך הלבן ומה לי להקדמתה שתעכב הנחת הלבן שלא תהא הנחה והלא כמו דאלו לא היתה זה קודם הלבן היתה הנחת הלבן הנחה כמו כן אם הניחה שם בעוד שאין הלבן שם לא תגרע הנחת הלבן שלא תהא הנחה דמה שהוא שם אינו מגרע כחו של לבן מאלו לא היתה שם ואין השנוי מגרע כי אם כח המאוחר שהיה לאחר להקדימו ונמלא שהמאוחר נעשה בחסרון אבל אינו מגרע כח המוקדם שנתאחר שהרי בעבור שהאחר שם לא יגרע כחו לומר שנתן שם בחסרון שהרי כחו עומד תמיד בו שמעת שראוי להקדימו ונתאחר לא הפסיד כחו ואין בו חסרון בכך, וכן נ"ל טעם זה שהרי אלמלי באנו לומר שהשנוי שהקדים תכלת ללבן יש לו לגרע כח הלבן שבא אחר התכלת כמו שיש לו לגרע כח התכלת שנתן בחסרון הלבן שהי"ל להקדימו א"כ היה מפרש דלבן אינו מעכב התכלת דר"ל הקדים תכלת ללבן והוה ניחא ליה מלבן אינו מעכב התכלת והוה קשיא ליה מה ירלה לומר תכלת אינו מעכב הלבן הרי הי"ל לפרש קודם דתכלת אינו מעכב הלבן ר"ל דאם הקדים תכלת ללבן דלא תעכב שלא תהא הנחת הלבן שיבא אחריה הנחה ודליקשי ליה מאי הלבן אינו מעכב התכלת דמוסיף שמעינן ליה מה שפי' הלבן אינו מעכב התכלת כך ודליקשי ליה מתכלת אינו מעכב הלבן שהרי הכי הוה עדיף טפי מפני

שיש לו לפרש ראשון ראשון, והרי במתני' נשנה התכלת אינו מעכבת את הלבן קודם הלבן אינו מעכב התכלת הילכך אי בהקדים התכלת ללבן מתפרש כל אחד מהם וליקשי שאין אנו יכולין לפרש בדרך זה כי אם אחד מהם הי"ל לפרש יותר אותו שנשנה במשנתנו ראשון כדפרישי' ומדלא פירשו כן שמע מינה דאינו יכול להתפרש כדרך הזה דהתכלת אינו מעכב הלבן כגון דאקדמה תכלת ללבן מטעמא דפרישי' והילכך פריך תכלת דאינה מעכבת הלבן מאי איכא למימר דר"ל דגם אם נוכל לפרשו בדרך דאקדים תכלת ללבן לא נוכל לפרשו מפני שהתכלת אין לו לעכב הלבן הבא אחריו ודלא שייך ביה לומר אינו מעכב את הלבן מטעמא דפרישי':

מידי לבעא גריס, להקדימו תחלה דנימא הכנף מין כנף דקאמר קרא להקדים, ר"ל מאיזה מין שיהיה ואם הוא תכלת יקדימהו הא כיון דסתמא דקרא ברוב טליתות איירי ורובם של לבן הם הוי כאלו פירש בהדיא לבן ודאף בטלית תכלת יקדים לבן:

וקשיא דמאי ס"ד דרמי בר חמא דאמר אלא לטלית של תכלת דמלוה לאקדומי תכלת ברישא ומ"מ יתן לבן לבסוף או לבן של למר או של פשתן אע"ג דהוו כלאים בין מן הלילית שהוא למר ופשתים ובין מן הפשתן שמחברו בטלית של למר אי אית ליה דכנף מין כנף דקאמר קרא דאותו לבן פשתן יתנהו בכל הטליתות שיהיו אף בשל תכלת ולמר וא"כ להקדימו כמי קאמר גם בטלית של תכלת ולמר כדמשמע הכנף מין כנף דיתנהו תחלה והדר פתיל תכלת ואמאי קאמר דיקדים תכלת תחלה ואית ליה דמין כנף תחלה דקאמר ר"ל אי זה מין שיהיה בין למר בין פשתים אם הוא של פשתים יתן מין כנף כמו שהוא לבן תחלה ואם הוא של למר ותכלת יתן מין כנף שלו של למר תחלה א"כ מנא ליה דבטלית תכלת יתן לבן ושנדחה בכך כלאים בלילית לתת בו גם לבן דהא לא אמר קרא דיתן בטלית תכלת לבן דהא לא קאמר קרא אלא שיעשה לילית בכל בגד ממין כנפו וא"כ יתן עליו פתיל תכלת ואם הטלית ממין תכלת כשיעשה הלילית ממין כנפו יעשהו תכלת א"כ מאי לימא תו דיתן עליו פתיל תכלת והלא כבר הלילית מתכלת הוא ומאי יוסיף בו תכלת א"כ ע"כ קרא דקאמר דא"כ יתן תכלת אכולהו טליתות קאי בר מטלית תכלת יעשה הלילית ממין כנף ולא עוד א"כ מנא לי' דיתן בו פשתן ואין לומר דאפ"ה צריך שיתן לבן בטלית תכלת דכיון דחזינן דבעי קרא לבן ותכלת בטלית לבן כמו כן בעי ליה בטלית תכלת דאי בטלית תכלת סגי בתכלת לבד כמו כן בשאר טליתות לסגי בתכלת ולימא קרא דיעשו בכל בגדים לילית של תכלת ומדקפיד קרא בטלית לבן א"כ כמו כן בטלית תכלת לבעי ב' מינים ואע"ג דלא קאמר קרא דבטלית תכלת אחר שיעשה הלילית ממין כנפו כמו שעושים' באחרים שיתן בו פתיל לבן מ"מ מסברא יש לנו לומר כן, הרי ז"א דנוכל לומר דלדעת הפסוק כן דבעי לעולם בכל בגד ב'

דברים מין כנף ותכלת וכמו שבטלית של פשתן צריך מין כנף שהוא פשתן ותכלת כמו כן בכל שאר בגדים צריך מין הבגד לקיים מין כנף ותכלת בהדיה אבל בטלית תכלת דבטלית לבד איכא מין כנף ותכלת תו לא בעי (קרא), ועוד דאי נימא דמין כנף ר"ל מכל בגד כמותו ולא פשתן לבד בכלם א"כ ר"ל בשאר בגדים ממינם כגון אם הוא של משי ממשי א"כ כי נימא דגם מתכלת דמין כנף של תכלת דקפיד קרא דיתן בו ב' מינים כמו בשאר בגדים מנא לן דאותו מין אחר דקפיד ביה קרא דיתנהו עם התכלת ר"ל לבן ופשתן יותר משאר מינין כמשי וארגמן מאחר דהכנף מין כנף קאי לכולהו מינין דאי משום שלבן הוא הרוב הא חזינן דבשביל כך לא קאמר קרא דיתנהו בשל משי אלא יתן מינו א"כ גם אתכלת נימא דלא קפיד ביה אלבן שיתן יותר משאר מינים:

ונ"ל דלעולם ס"ד דמין כנף אלבן דרוב טליתות קאמר דיתנהו בכל טלית גם בתכלת ואפ"ה ס"ד דבטלית תכלת לא יקדימהו תחלה משום דאית לן למימר דכי היכי דבטלית לבן קפיד קרא דמין כנף יהיה תחלה כמו כן בתכלת יקדים תכלת תחלה והוי כאלו אמר קרא שיעשו בכל טליתות ציצית ממין כנף של לבן ושמין כנף יתנהו תחלה בכל טליתות ונמצא שבטלית לבן שהוא הרוב יהיה הלבן תחלה והדר יתן עליו פתיל תכלת וקרא דונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת ארוב טליתות דשל לבן הם קאי, והיינו דפריך ליה מידי לבעא גריס דכיון דאמרת דמין כנף דרוב טליתות דהיינו לבן קאמר דצריך ליתנם בכל טליתות א"כ להקדים נמי קאמר' שיקדימהו בכלם:

וא"ת א"כ בין לדברי רמי בר חמא בין לדברי רבא דפריך ליה מידי לבעא גריס נאמר דאית להו דמין כנף ירצה לומר לבן, והא ליתא דרבא גופיה קאמר שאר מינין במינן פוטרין:

ונ"ל דודאי אה"נ דמין כנף הוי משמע לבן כדפי' דבכל טליתות מאיזה מין שיהיו בין של משי בין של תכלת יתן מין כנף של לבן ואפ"ה קאמר דשאר מינין במינן פוטרין משום דאפקינהו קרא מהכי מדקאמר רחמנא צמר ופשתים לומר שיעשה הגדילים מצמר ופשתים דע"כ האי קרא לטליתות דשאר מינים אתא דאי לטליתות של לבן ותכלת אתו לשתוק מיניה ומהכנף מין כנף ופתיל תכלת ידענו דהוו מצמר ופשתים דכיון דהכל הם מצמר ופשתים א"כ מין כנף ותכלת דהוו צמר ופשתים אלא ודאי לשל משי ושאר מינים אתא לומר דיעשם מצמר ופשתים וכא להשמיענו דאע"ג דכתיב בהו מין כנף ר"ל מין כנף דידהו ולא צמר ופשתים כמו בטלית לבן ותכלת דהוי מין כנף דידהו צמר ופשתים דאפ"ה יכול לעשותם מצמר ופשתים כמו ממין כנף שהרי משמיענו במאי דאצטריך למכתב צמר ופשתים דאי סבר דמין כנף ר"ל צמר ופשתים לשתוק מקרא דצמר ופשתים אלא משום דסבר דמין כנף דידהו ממינם קאמר הוצרך לומר דגם מצמר ופשתים יכול לעשותו ודוקא שאר מינין הוא דאפקינהו קרא ממשמעות מין כנף דצמר ופשתים אבל גבי לבן ותכלת נאמר מין כנף דידהו דמשמעותו בצמר ופשתים דהא לגבי תכלת ליכא למימר דאתא קרא למימר כמו שפירשנו גבי שאר מינין שיהא כנף תכלת משום דדוקא גבי שאר מינין נוכל לומר דבא לומר דפי' מין כנף הוי מדידהו אבל גבי תכלת אי אפשר לומר כן שמין כנף יהיה דידיה ושל תכלת דא"כ יהיה הכל תכלת בין המין כנף בין פתיל תכלת דקרא ועל כן הכרח הוא שיהא בו מין אחר וכיון דצריך שיהיה מין אחר הרי יש לנו לומר יותר דר"ל לבן דרוב טליתות ממין אחר, ועוד דכך פשטיה דקרא דר"ל לבן ושאר מינים דלא בעינן לבן היינו משום דאפקיה קרא א"כ בתכלת דלא יוכל לפרש בו מין כנף ירצה לומר מינו הרי נשאר כפשוטו, ועוד דקרא דצמר ופשתים נוכל לומר דגם לגבי מין תכלת אתא לומר דיהא מצמר ופשתים:

וא"ת א"כ נימא דכולי למין תכלת אתא ולא לשאר מינים לגלויי בהו דמין כנף דידהו ממינם הוי כדפי' אלא דנימא דלעולם מין כנף דידהו:

וי"ל דז"א דא"כ לישתוק מיניה וממילא ידעי' דגבי תכלת להוו מין כנף דידיה צמר ופשתים כמו בכולהו דנוכה שפיר לרמי בר חמא ולרבא דמין כנף דתכלת ר"ל פשתים:

וא"ת א"כ אדרבה נימא דקרא דצמר ופשתים אתא לגלויי דמין כנף בשאר מינים ר"ל צמר ופשתים ואתא לומר כדי שלא נטעה לומר דמין כנף דידהו הוי כפשטיה אתא לגלות דאינו כן אלא דהוי צמר ופשתים וכיון דחזינן דסב' קרא דפי' דמין כנף דידהו הוי צמר ופשתים נימא דמאי דאפיק דהיינו שאר מינים אפיק ומאי דלא אפיק לא אפיק, ונהי דלגבי תכלת לא נוכל לפרש דמין כנף דידי' הוי תכלת כדפרישי' לעיל מ"מ אין לנו הכרח גבי תכלת שיהא מין כנף שלו לבן טפי משנאמר דלהוי משאר מינין ואע"ג דלבן הוא הרוב הרי אנו רואים דלא קפיד קרא מדאצטריך לומר דבשאר מינים להוי מין כנף שלהם צמר ופשתים:

וי"ל דהא ליתא דמדנימא דאתא קרא דצמר ופשתים לומר דשאר מינים ליהוי מין כנף דידהו צמר ופשתים כ"ש דתכלת דבעי נמי כנף ואינו יכול להיות מצמר כדפי' שיש לו להיות של פשתים מכ"ש דשאר מינים דאנו באים לומר דקאמר קרא דליהוי מין כנף וגדילים דידהו מצמר ופשתים וא"כ אפי' היינו אומרים דקרא דצמר ופשתים אתי למימר דשאר מינין בעינן דוקא ציצית דצמר ופשתים ולא של מינן דים לנו לומר דבטלית של תכלת להוי דצמר ופשתים ודמין כנף דתכלת להוי פשתים ופתיל תכלת יטיל עמו כמו בשאר מינין וא"כ אפי' היינו ר"ל דקרא דצמר ופשתים אתי למימר דשאר מינים צריך שיהיו גדילים דידהו מצמר ופשתים ולא ממינן שלהם דהיה נ"ל דגם בטלית דתכלת להוו גדילים

דידיה

דידיה תכלת ופשתים אלא שגם לפי המסקנא דנימא דשאר מינים אלו למהוי גדילים דידהו בין במינם בין דצמר ופשתים דבתכלת צריך פשתים שיהו מלבן משום דמין כנף דידיה יש לנו לומר טפי דלהוי מלבן יותר משאר מינים דלא איירי בהו קרא דעל ציצית הכנף, ובשאר מינים נמי אין לנו לומר דאתא קרא דצמר ופשתים לומר דמין כנף דידהו להוו דוקא צמר ופשתי' ולא מין כנף דידהו שהרי כיון דפשטי' דקרא דהכנף מין כנף משמע שכל מין ומין ממין כנף שלו לית למימר דאתא קרא דצמר ופשתים לאפוקי קרא מפשטיה ולומר דמין כנף דידהו להוי דוקא צמר ופשתים ולא מינם אלא דאתא לומר שגם צמר ופשתים דהיינו לבן ותכלת יכולים להיות גדילים דידהו כמו ממין כנף שלהם שהוא ממינם וצמר שהוא תכלת:

ל"ע ע"א **קשר** העליון דאורייתא, העליון היינו נמי ההוא קשר דלמטה דאורייתא [פי' הלכה למשה מסיני. הג"הה] כלומר קשר אחד בציצית מילתא דאוריית', ולכך נקט עליון משום דמאן דלא עביד אלא קשר אחד בסופו עביד ליה שמקיים את הגדיל כולו· דאורייתא, פי' ואפי' יכול לכרוך יפה ולהתקיים בלא קשר יום או יומים פסולה· דאי דרבנן למה לי למשרי סדין בציצית, כדכתיב לא תלבש וסמיך ליה גדילים תעשה לך פשיטא למותר· דהא תוכף תכיפה אחת אינה חבור, פי' תוכף תופר ומשום ההוא תחיבה שתחב החוטין בטלית אינו חיבור, ל"ה:

וקשיא דמאי קרי ליה תכיפה אחת אפי' שום תכיפה אינה כי אם תחיבה בלא קשר והו"ל למימר שמע מינה קשר העליון דאורייתא דאי דרבנן אמאי אצטריך למשרי סדין בציצית הא קשר לית בה ואינו חבור· וי"ל דלרבותא נקטיה דאפי' תכיפה אחת אינו חבור כ"ש כי ליכא תכיפה כלל כי אם תחיבה בעלמא דלא הוי חבור:

אי נמי נוכל לפרש דקשר העליון ר"ל שעשה באותו קשר שני קשרים זה על זה וקאמר דהוי דאוריית' דאי ס"ד דלא בעי כי אם קשר א' לבד דהוי תכיפה אחת לא הוה צריך למשרי סדין בציצית משום הכי דהא תכיפה אחת דהיינו קשר אחד גרידא אינו חבור:

ל"א קשר העליון דאורייתא, היינו הך דסמיכי לטלית· דאי דרבנן למה לי למשרי סדין בציצית משום ההוא תחיבה דתחב חוטין בסדין לאו תכיפה היא ומשום הקשר שאחר הגדיל כיון דמרוחק הוא מן הטלית מעקרו דהיינו רחב המתוסף לטלית לא הוי בלאים, ל"ה· והקשו בתוס' דברים יבמות פריך תלמודא למה לי סמוכין לאתויי דחיה דהא מדתנא דבי ר' ישמעאל נפקא דאמר כל מקום שנאמר בתורה בגדים סתם הוי צמר ופשתים וקאמר רחמנא עביד להו תכלת ותכלת עמרא, ומאי פריך הא אי לא סמוכין דגלי לן דחיה ה"א דמאי דאמר רחמנא עביד להו תכלת דלא דחייה כלאים קאמר דפי' תכיפה אחת דאינה חבור כדמשמע מהא דקאמר ש"מ קשר העליון דאורייתא דאי דרבנן למאי אצטריך למשרי סדין בציצית פשיטא דתכיפה אחת אינו חיבור

משמע מהכא דאי לאו דגלי לן קרא דסמוכין דכלאים בציצית שרו דלא הוה שריגן להו ודה"א דמאי דקאמר רחמנא עמרא בפשתים פי' תכיפה אחת אינה חבור ובלא דחיה קאמר:

ותירץ רבינו יוסף קלינון איש ירושלים דלתנא דבי ר' ישמעאל בלא דאתי עביד צמר לפשתים ידעינן דע"י קשר ודחיה קאמר דאי בלא קשר אלא ע"י תכיפה אחת דאין דחיה למאי אצטריך יחדיו לומר דתכיפה אחת אינה חבור פשיטא דאי חבור הרי הוה דחיה ומדאצטריך יחדיו לומר דאינה חבור ש"מ דמאי דאמר רחמנא נעביד תכלת ע"י דחיה קאמר:

וקשיא דאי לא כתב יחדיו ה"א דתכיפה אחת חבור ואשמועינן יחדיו דלא ולבתר דאיכתוב יחדיו נימא דקרא איירי בתכיפה אחת דליתא דחיה:

וי"ל דאי לא כתב יחדיו ממילא הוה אמינא דע"י תכיפה אחת שרא רחמנא ודאינה חבור משום דטפי אית לן למימר דלא שרא רחמנא כלאים ודלא הויא חבור מדנימא דשרא להו ודהויא חבור ואח"כ נוכח שפיר למדכתב יחדיו לומר דאינה חבור גלי לן דמאי דאמר קרא עביד תכלת ע"י קשירה גמורה ודחיה קאמר:

וקשיא ולמה ליה לאוכוחי הכא דקשר העליון דאורייתא מדשרא רחמנא כלאים בציצית, יוכיח מדאצטריך דחיה כדפרי':

וי"ל דהוכחה מעליא טפי הוי מדשרא להו בהדיא, ומ"מ קשה דאמאי נימא דאי לא כתב יחדיו ה"א דקרא איירי בתכיפה אחת ודאינה חבור ואתא יחדיו לגלויי דע"י קשירה גמורה שרא להו, אדרבה נימא דאי לאו יחדיו ה"א דהויא חבור ואתא יחדיו לגלויי דאינה חבור, דאין לומר דאי לא כתב יחדיו כדפרישית הוה לן למימר לאומרא דאינה חבור ודלא שריה כלאים מדנימא חבור כדפי' לעיל, משום דזה אינו דאדרבא אי נימא דהויא חבור הוי אומרא לגבי דליתסר בעלמא היכא דליכא ציצית תכיפה אחת בכלאים ואי נימא דלאו חבור הוא ולא שריה רחמנא כלאים בציצית הוי קולא בעלמא למשרי תכיפה אחת בכלאים, ועוד קשיא דאי נכח יחדיו הוי מוכח דחיה הוי ליה· לאתויי ליה:

וי"ל דלעולם מוכח דחיה מדאמר רחמנא עביד תכלת בלא טעמא דיחדיו כדפי', ומאי דהוה קשיא לן איך נוכח מיניה דחיה דשמא ע"י תכיפה אחת דאינה חבור שרי ליה, דזה אינו משום דלעולם יש לנו לומר דהויא חבור ולחומרא לגבי דליתסר בעלמא ודשרא בציצית מדנימא דאינה חבור ודאסתרי בעלמא כדפרישית· וא"ת הא מ"מ כיון דכתי' יחדיו דגלי לן דאינה חבור לא שמעי' דחיה, י"ל דהשתא מיירינן דאי שתיק מיחדיו דהא דסלקינן וצריכן לומר דלשתוק מצמר ופשתים כמו כן צ"ל דלשתוק מיחדיו שהרי אין ליחדיו הקשר בלא צמר ופשתים, ואפי' אי נימא דר"ל דלשתוק מצמר ופשתים ולכתוב תיבה אחת כיוצא בה דיחדיו לאשמועינן דתכיפה אחת אינה חבור אפ"ה פריך שפיר

דלשתוק

דלשתוק מצמר ופשתים ולכתוב תיבה אחת כיוצא בה דיחדיו לאשמועינן דתכיפה אינה חבור ואנן ילפינן דהיה מדאמר עביד תכלת ילפינן מינה דהיה כדפרישי' ואי משום דכתיב יחדיו נימא דאצטריך צמר ופשתים לאפוקי מיחדיו א"כ לישתוק מיחדיו ומצמר ופשתים ולכתוב הכי ויקשרו על ציצית הכנף פתיל תכלת והוה ילפינן מינה דתכיפה אחת אינה חבור מדכתיב קשירה והוה ילפינן נמי דהיה מדשרי קשירה בתכלת דהוי עמרא בפשתים דהוו כלאים, וא"כ קשיא ליה אמאי אצטריך קרא למכתב צמר ופשתים ויחדיו דלשתוק מינייהו ומדכתבינהו משמע דבלא"ה לא ילפינן דהיה מקשירת תכלת ואמאי לא:

ולימא גרדומיו, שיריו למה לי, וקשיא אמאי לא קאמר ולימא שיריו גרדומיו למה לי, שהרי פירש"י שירי גרדומין דנפסק קצת ונשאר קצת וכן פי' נמי לעיל שיריו דנפסק קצת ונשאר קצת א"כ שיריו ושירי גרדומיו הכל אחד:

וי"ל דיש לחלק ביניהם, דשיריו ר"ל שירי הציצית דנפסקין קצת ונשאר קצת בלא גרדום אבל שירי גרדומיו ר"ל שגם מן הגרדום נפסק קצת ונשאר קצת דהיינו נימי שבגרדום הילכך לא פריך דלימא שיריו לבד אבל פריך שפיר דלימא גרדומיו משום דשיריו הוה משמע אציצית והא בא לומר אפילו שירי הגרדום אבל פריך שפיר דלתני גרדומין לבד דאין צ"ל שירים גבי גרדומין לפי דבמשמעות גרדום אין להם שיעור הילכך לא שייך למתני ביה לשון שיריו, ולכך משני ליה דאדרבה לכך נקט ביה שיריו משום דאי לא הוה נקיט לשון שירי' כי אם גרדומין לבד הוה מכשרינן אם נשאר כל שהוא שהרי גרדומין משמע בלא שיעור כדפרישית, ולכך נקט בהו לשון שירים לומר דבעינן בהו שירים ושישאר בה מהם שיעור כדי עניבה כדמסיק ואזיל:

חוט של כרך, פי' שכורך סביב ועושה ממנו הגדיל עולה למנין חוטין דשמנה בעינן כדמפ' לקמן, ל"ה • וקשיא דלמאי אצטריך לאשמועינן הכי פשיטא דאמאי אית לן למימר דלא יעלה מן המנין כיון דחוט הוא • וצ"ל דסד"א דלא יעלה למנין משום דכיון דכתיב גדיל וכתיב פתיל משמע דהפתיל איכו. מן הגדיל אע"ג דאמרינן עשה גדיל ופותלהו מתוכו היינו שהפתילים יצאו מן הגדיל אבל הגדיל דהיינו החוט שעושין ממנו הגדיל לא יעשה פתיל להצטרף למנין החוטין, ולכך אצטריך לאשמועי' מתוכו קאי נמי לחוט הגדיל:

ע"ב **שיר** פשתים בשל צמר מהו שיפטרו, פי' אותם שני חוטין של לבן אם של פשתן הם מהו שיפטרו בטלית לבנה דצמר עם התכלת • צמר בשל פשתים פוטר, אע"ג דליכא השתא מין כנף דהוי של צמר כיון דתכלת שני חוטין דתכלת דעמרא נינהו ופטרי בשל פשתן דהא תכלת בהדיא איכתוב ונתנו על ציצית הכנף ותכלת עמרא לבן דצמר נמי פטר בשל פשתן משום לבן, ל"ה:

ועל מה שפירש"י בלשונו אותם שני חוטין אם של פשתן הם מהו שיפטרו בטלית לבנה של צמר, משמע מלשונו דוקא טלית לבנה דדוקא בטלית לבנה דצמר בעי' לבן משום דמין כנף הוי לבן אבל אם הטלית של תכלת דמין כנף הוי תכלת לא יתנו בו לבן כ"א תכלת לבד דהוי מין כנף דידה, והרי קשיא דלעיל אמרי' מדי צבעא גריס ואפי' בטלית תכלת צריך שיתן בו מין דלבן דאיירי ביה קרא:

ונ"ל דאדרבה לכך נקט רש"י טלית לבנה משום דאם היתה של תכלת פשיטא דלבן דפשתים פטר בה דכיון דמין כנף תכלת הוי סגי בה תכלת ולא היה צריך ליתן בה לבן כדי לקיים מין כנף אלא שאנו אומרים דצריך ליתן בה לבן משום דכי היכי דבעינן לבן ותכלת בטלית לבן כמו כן בטלית תכלת בעינן מין כנף דלבן ותכלת משום דמין כנף דהוי לבן דהוי דפשתן עם פתיל תכלת כדפירש"י עלה דמידי צבעא גריס דרוב טליתות של פשתן הם די"ל דמין כנף דרוב טליתות דהיינו לבן דפשתן יתנו גם בטלית של תכלת משום דמין כנף דר"ל לבן דפשתים ופתיל דתכלת דהוי צמר משמע דקאמר קרא דיתנו בין בטלית לבן דפשתן בין בטלית דתכלת דצמר דבתרווייהו מיירי קרא דמין כנף ופתיל תכלת משמע דמצריך לתת בטלית תכלת ב' מינים דהיינו דיתן לבן דפשתן עם תכלת של מין כנף שלה כמו דמצרי' לתת תכלת בטלית לבן דמין כנף שלו הוי לבן הילכך בטלית של תכלת פשיטא ליה דמין כנף דכתי' בקרא דר"ל לבן דפשתים דיתנו בטלית תכלת שבמין כנף שלו נתקיים פתיל תכלת הילכך לא בעי מיניה כ"א מטלית דצמר דכיון דמין כנף שלה הוי לבן ויוכל להתקיים בה מין כנף דלבן דעבד ממין שלה דהיינו צמר עם פתיל תכלת נימא דדוקא מין כנף לבן דצמר פטר בה ולא לבן דפשתים דאין מין כנף דידה, או דכיון דבטלית דצמר דתכלת מצי לתת בו לבן דפשתים דהיינו מין כנף דקרא דרוב טליתות דאמר דיתנו גם בטלית תכלת כדפרישי' ודלבן דפשתים פטר, כמו כן בטלית דצמר לבן, (לבן דפשתן נמי פטר בה):

וא"ת א"כ אמאי צריך לטעם לא תלבש וגדילים לומר לא שנא צמר בפשתים ופשתים בצמר אלא לומר הטעם כדפי' משום דכיון דטלית תכלת לבן דפשתן כמו כן בטלית לבנה נמי:

וי"ל דמאי דקאמר ולא שנא פשתים בצמר מהאי טעמא דפרישית קאמר, רצ"ל משום דיש להקשות איזה טעם הוא לומר לא שנא צמר בפשתים ולא שנא פשתים בצמר הא תינח צמר בפשתים אית לן למימר דשרייה קרא כדכתי' ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת דהיינו צמר בפשתים הם וטלית פשתן איירי קרא אבל פשתים בצמר מנא ליה, אימא דלא אתא קרא דגדילים דצמר ופשתן אלא צמר לפשתים ולא פשתים בצמר, אלא להכי קאמר ופשתים בצמר משום דגם מקרא דמין כנף ופתיל תכלת אמרי' דמין כנף דהיינו פשתן יתנן גם בטלית תכלת כדפרישי', הילכך דאשכחן דשרי קרא פשתן בטלית דצמר שהוא של תכלת קאמר דכי היכי דשרי

קרא

קרא בטלית תכלת לשרייה גם בטלית לבן דמין כנף דידיה הוי צמר לבן, ומאי דקאמר לא שנא פשתים בצמר אהאי טעמא דיש לנו להשוות טלית צמר לבן לטלית צמר של תכלת סמיך:

עוד יש להקשות מאי קאמר כיון דתכלת צמרא לבן נמי פטור, אמאי יש לנו לדמותם הרי יש לנו לומר דדוקא תכלת פטור מפני שהוא צווי הכתוב שצוה ונתנו על ציצית הכנף שהוא של פשתן פתיל תכלת אבל בלבן דצמר לא צוה שיתנו בשל פשתן כי אם מין כנף דידה דהיינו לבן דידיה, וא"כ דדוקא לבן דמין כנף דידה דהוא פשתן פטר ביה ולא לבן דצמר:

וי"ל דלישנא דפטר דנקט לאו דוקא פטר דאין אנן בעי' למבעי אם יכול לפטור בה אלא ר"ל אם מותר ליתנו בה לדחות כלאים וזהו לשון פטר שיהא מותר ליתנו בה כדי לפטרה הילכך קאמר דבטלית של פשתן מין לבן דצמר פטר בה דמותר ליתנם דלא שייך לומר דמאחר דיוכל ליתן לבן דפשתן דלא תדחי כלאים לתת בו לבן דצמר. הואיל דתכלת פטרה ביה ר"ל דצוה הכתו' ליתנו בה כדי לפוטרה וכדי לפוטרה התיר כלאים א"כ מאחר שצוה לתת בה צמר של תכלת והתיר כלאים כמו כן יוכל לתת בה נמי לבן דצמר דמה לי לתת בו קצת מצמר או הכל צמר הרי מתיר שאר כלאים בקצתו כמו כן בכלו, ואין לומר דאע"ג דהותר לתתו בה ואין בו משום כלאים כדפרישי' דע"כ אין לפטור בה לבן דצמר דלא הוי מין כנף דידה אלא דבעי מין כנף דידה דפשתים משום דמין כנף דידה ר"ל לבן ואין לחלק לגבי לפטור משום מין כנף בין לבן של צמר ללבן של פשתים הילכך קאמר דפטר בה דר"ל דמותר לתתו בה ואין בו משום תוספת כלאים וג"כ פוטר בה לפי שהוא מין כנף דבעי קרא כיון דלבן הוא כדפי' אבל פשתים בצמר בטלית לבנה דהוי ג"כ מין כנף דידה לבן ומשום מין כנף ראוי לפטור בה לבן דצמר כמו דפשתים כיון דהוה לבן מ"מ מבעיא ליה אי מותר לתת בה לבן דפשתים ולדחות כלאים כיון דיכול לקיים לבן דידה כמותה דהיינו בלבן דצמר דלית לן למשרי כלאים כמה שאינו חובה ושיוכל לקיים המצוה בלא דחיית כלאים או דילמא כיון דכתי' לא תלבש שרי נמי לבן דפשתן ולמשרי כלאים משום דכתי' גדילים ולא שנא צמר לפשתים ולא שנא פשתים לצמר מטעמא דפרישי':

חוטי צמר, פי' דלבן פוטרין בשל פשתן. חוטי צמר ופשתים, כ"ל לפרש דר"ל דלבן. פוטרין בכל מקום, פי' בכל מיני בגד ואפי' בשיראים, ופירש"י דאשמועי' דפוטרין משום דמהו דתימא שיראים פטורין והוו כלאים שלא במקום מצוה קמ"ל דחייבין, ל"ה · וקשיא דאיך הוו כלאים והלא חוטי צמר ופשתים לפי מה שפירשתי דקאמר ר"ל דלבן כדפרש"י ור"ל חוטין דצמר או דפשתים דלבן והרי צמר או פשתים לא הוו כלאים בשאר מינים, וצ"ל דכלאים דקאמר לפי שעם החוטין של הצמר או הפשתים דלבן צריך שיתן תכלת עמהם שהרי בשאר מינים נמי בעי תכלת

וקסבר דקרא דקאמר ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת גם בכנף מין כנף ר"ל אם הטלית פשתים יתן מין כנף דפשתים דהיינו הלבן ובשאר מינים נמי יתן עם מין כנף פתיל תכלת דר"ל לכל מין כנף עם המין כנף יתן פתיל תכלת הילכך כי יהיב בשאר מינים, מין כנף שלהם ופתיל תכלת אין שם כלאים אבל אי נימא דצמר או פשתים יפטרו בהם משום מין כנף כמו מין כנף שלהם כשיתנו עמהם פתיל תכלת הרי יש כאן כלאים שהרי אע"פי כשיתן בהם חוטי צמר דלבן לפטור מין כנף שלהם ליכא כלאים אם יתן עמהם תכלת משום דתכלת צמרא הוא והכל צמר מ"מ כשיתנו בהם חוטי פשתן לבן לפטור להיות במקום מין כנף שלהם ואחר כן יתנו עמהם תכלת הרי יש כלאים דהיינו חוטי פשתן וחוטי תכלת דצמר דמהדקי בהדי הדדי דהוו כלאים, ובכך בעי להוכיח דחייבין שאר מינין מדאורייתא' דאי מדרבנן לא הוה שרינן כלאים:

וא"ת אפי' אי הוו חייבין מדאורייתא מ"מ היכי שרינן כלאים לתת בהם פשתן והלא יכול להתקיים מין כנף במינם, וי"ל דהיינו טעמא משום דמין כנף דקרא ר"ל בין לבן דצמר בין דפשתים דרוב טליתות בין מין כנף שלהם אע"ג דנימא דמין כנף מין כנף שלהם אפ"ה פטר בהו צמר דלבן כמו מין כנף שלהם משום דמדאצטרי' קרא דצמר ופשתים משום שאר בגדים אתי לומר דצמר ופשתים פטרי בהו כדפי' בריש פרקין על מידי דצבעא גריס:

ובקונ' פי' חוטי צמר ופשתים של לבן פשתים, של צמר תכלת, ור"ל דפוטרין בהם לבן דפשתים ותכלת כמו בטלית דפשתים דעיקרא לבן דפשתים ותכלת כמו כן באלו שאר מינים פוטרין בהם לבן דפשתים ותכלת והוו כלאים ואעפ"י שפי' זה ומה שפירשתי הכל עולה לטעם אחד להתיר בהם ציצית העשוי מלבן דפשתים ותכלת דצמר מ"מ כ"ל יותר לפרשו דחוטי צמר ופשתים דקאמר ר"ל חוטי צמר או פשתים דלבן ועם תכלת כפירושי מלפרש חוטי צמר ופשתים דר"ל צמר תכלת ופשתים לבן ביחד משום דא"כ לא הי"ל לומר חוטי צמר ופשתים אלא הי"ל לומר צמר ופשתים כדקאמר בתר הכי צמר ופשתים פוטרין בין במינם בין שלא במינם דר"ל לבן דפשתים ותכלת דצמר אבל חוטי צמר ופשתים משמע דהוי תרווייהו דלבן דשם חוטין על לבן נאמר, ועוד דחוטי צמר ופשתים משמע דלבן דומיא דריש' דהך מילתא דהיינו צמר פוטרין של פשתן ושל פשתן פוטרין בשל צמר דתרווייהו חוטין ר"ל בלבן:

השיראי' והכלך. פי' מעילים של משי פטורין מן הציצית וא"כ דפטורין אין לנו לחייבם בציצית ומדקאמר דחוטי צמר ופשתים פוטרים בה משמע דהם חייבים בציצית ועוד אי הוו פטורין איך כשרי בהו ציצית דצמר ופשתים ולהתיר כלאים דאורייתא שלא במקום מצוה:

צמר ופשתים פוטרין בהם, קס"ד דר"ל שני חוטין דתכלת דהוי צמר ושני חוטין דלבן של פשתים, ל"ה. (תפ"ך)

אי

אי אמרת בשלמא דאורייתא היינו דמשתרו בהו כלאים, וקשיא אמאי שריא בהו כלאים והלא מצי לקיומי בהו מין כנף כמותם עם תכלת דלא הוו כלאים, וי"ל כדפי' טעמא לעיל אי משום דמין כנף דרוב טליתות שהוא פשתן קאי כמי להו. או משום דקרא דצמר ופשתים אצטריך לשאר בגדים לומר דיעשה בהם ציצית מצמר ופשתים :

ואת"ת והלא כיון דתנא דחייבין בציצית אמאי אצטריך למתני צמר ופשתים פוטרים פשיטא דכיון דהם חייבין בציצית דצמר ופשתים שהם לבן דפשתים ותכלת פוטרין בהם כדקאמר קרא ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת דיעשו טלית מלבן דפשתים ותכלת :

וי"ל דאצטריך לאשמועינן דלא נימא דבעי מין כנף דידהו דוקא עם תכלת משום דקאמר דעל ציצית הכנף מין כנף קאי לכולהו מיני בגדים דבעי דליתיב בהו מין כנף דידהו עם פתיל תכלת וא"כ בשאר מינים אין לתת בהם כי אם מין כנף דידהו אבל מין כנף דפשתים לא לפטור בהו ולכך אצטריך לאשמועינן דפטר בהו, וטעמא או משום דמין כנף דרוב טליתות דהיינו לבן דפשתן קאמר קרא דיתן בכל מיני בגדים. או משום דקרא דצמר ופשתים אתי לשאר מינין לומר שיעשה בהם ציצית שנעשה מצמר ופשתים :

אימא או צמר או פשתים, פי' לעולם חייבין דקאמר דרבנן היא ומאי דקשיא היכי משתרי בהו כלאים דהיינו צמר ופשתים דקתני דפוטרין בהם. הא לא קשיא משום דשניהם, דקתני אינו ר"ל צמר ופשתים יחדיו שיעשה הציצית מצמר ופשתים דהוי כלאים אלא שיעשה מצמר או דפשתים, ואשמועי' דצמר ופשתים פוטרין בה :

ואת"ת הא תינח אי נימא צמר ופשתים יחדיו ודחייבין מדאורייתא הניחא במאי דנימא דפטרי בהו משום דנימא דקרא דצמר ופשתים לשאר בגדים כדפרישי' לעיל אלא אי חייבין מדרבנן קאמר אמאי אמרו חכמים שיהא צמר או פשתים בהם היה להם לתקן שיעשה ציצית שלהם ממין שלהן ולא מצמר ופשתים :

וי"ל דמשום דכל מאי דאתקון דרבנן כעין דאוריית' תקון וכיון דציצית המחוייב מן התורה הוי מצמר ופשתים כמו כן בשאר בגדים דפטירי מן התורה ותקון שיהו ציציות אמרו חכמים שיעשה כעין ציציות דאוריית' שהוא מצמר ופשתים :

ואת"ת ומנ"ל דציצית המחוייב מדאורייתא הוי דוקא מצמר ופשתים, וי"ל דכיון דאמרי' בשאר בגדים פוטרין מדאורייתא א"כ לא חייבה בציצית אלא צמר ופשתים. וטעמא הוי או משום דאמר דבגדים האמורים בתורה סתם הוי צמר ופשתים לבד ועל כנפי בגדיהם מצמר ופשתים לבד קאמר. או משום דאית ליה צמר ופשתים גדילים תעשה לך דר"ל דאינו חייב בגד כי אם בגד דצמר ופשתים לבד והכנף לית ליה לחיובי שאר בגדים דאורחא דקרא היא כדפי' בפ' במה מדליקין :

אי אמרת דרבנן מש"ה במינם פוטרין, ויש להקשות דכיון דאמרינן דהוי דרבנן ואמרי' דרבנן תקון שיהא צמר ופשתים פוטרין מן הטלית של משי כמו בבגדים שכמו דבבגדים שמחוייבין מן התורה דהם של צמר ופשתים דציצית שלהם צמר ופשתים כך בשל משי מטעמא דפירשנו משום דכעין דאורייתא תקון אמאי תקון כמי שיפטור בהם מינן לא היה להם לתקן כי אם צמר ופשתים דהוו ציציות דעלמא דמן התורה ותו לא דכעין דאורייתא תקון :

וי"ל דגם יש להם לתקן שמינם יפטור בהם משום דבהכי כמי הוי כעין דאורייתא דכי היכי דבבגדים המחוייבים בציצית מן התורה מינם פוטר בהם שהרי אין לחייב מן התורה כי אם בגדים דצמר ופשתים ואמרה תורה דיעשו ציצית דצמר ופשתים א"כ מינם פוטר בהם כמו כן בהנך שאר בגדים דפטירי מדאוריית' ורבנן תקון להם ציצית הוו ג"כ לתקן שיהא מינם פוטר בהם כעין הנך דחייבין מדאורייתא דמינם פוטר בהם וכעין דאורייתא תקון בהו בהני גווני :

אלא אי אמרת מדאורייתא צמר ופשתים הוא דפטר בהו מידי אחרינא לא, פי' אי אמרת דמדאורייתא מחייבי שיראים בציציות היכי פטרא בהו ציצית דמינם הא מדאורייתא ציצית דצמר הוא דפטרא, כדאמרן לעיל צמר ופשתים יחדיו גדילים תעשה לך, ל"ה.

וקשיא דהא כיון דאתינן למימר דחייבין מן התורה א"כ נ"ל דמהכנף מרבינן להו אי לאו הכי דלא נדרוש הכנף דקאי לכל בגדים מנא לן לחיובי להו הא לא מחייב קרא בציצית כי אם בגדים דצמר ופשתים כדכתיב צמר ופשתים גדילים תעשה לך וגם הכנף לא ליקו אלא לחייב כנף דצמר ופשתים וא"כ מנ"ל לחיובי שאר בגדים, וכיון דמהכנף מרבינן להו א"כ נ"ל דיוקא דרבא דכתיב הכנף מין כנף דמינם פוטר בהם וא"כ מאי צמר ופשתים הוא דפטר בהו מידי אחרינא לא הא כיון דדרשינן הכנף אם כן מין כנף פטר בהו :

ר"ל דלעולם מהכנף מרבהו דמשמע כל כנף של בגד איזה שיהיה ואפ"ה אין הכרח שנדרוש הכנף מין כנף במינם ושיהא מין כנף פוטר אלא דר"ל לכל כנף יעשו ציצית הנזכר במקום אחר דהיינו צמר ופשתים דגדילים. להכי הוה מקשה הדוקא צמר ופשתים פטר בהו דכיון דאשכחן דמפורש בתורה דהגדילים צריכים להעשות מצמר ופשתים אין לנו לומר שדבר אחר יפטור בהם והכנף לא אתא לרבויי להו אלא לצמר ופשתים, אי כמו אע"ג דלא דרים להו הכנף מין כנף מחייב שאר בגדים מקרא דכנפי בגדיהם דמשמע כל בגד ולא סבר כר' ישמעאל דאמ' דכל מקום שנאמרו בתור' בגדי' סתם וכו' ואפ"ה משני דרבא דרים מין כנף ומתרץ מאי דאמר קרא מין כנף דמשמע דמינם פוטר בהם למאי דקאמר גדילים תעשה לך צמר ופשתי' ומשמע דצריך שיעשו מצמר ומפשתים. ומתרץ להו דקרא

דקרא ה"ק או דיעשו בהם ציצית ממין כנף או דצמר ופשתים ולכך צמר ופשתים פוטרין בין במינם דאיכא תרתי מין כנף וצמר ופשתים בין שלא במינם ובשאר מינים. אמר קרא מין כנף או צמר ופשתים הילכך אע"ג דמחייבי מדאורייתא פטרי בהו בין מינם בין צמר ופשתים:

דף מ' ע"א **וסדין** *) של פשתים שיש בו ציצית של צמר כיו' מכסו ביה ופטור, פי' לב"ש דמחייבי' וא"ת אמאי נקט פטור אפי' חובה איכא עליה ללובשו דהא ב"ה מחייבי תנן, י"ל דאה"נ דהו"ל למתני הכי וסדין בציצית ביום לבים ומכסי ביה אלא משום דבעי למתני וכי שקעה חמה אי לבים ליה חייב נקט נמי ביום פטור והדר אי הוה קתני ביום מכסי ביה ופי שקעה חמה פשיט ליה לא הוה משמע דבלילה איכא חובא לכך אצטריך למתני' דבלילה אי לבים לה חייב ואגב דבעי למתני בלילה חייב נקט נמי פטור ביום כדפי' דפי שקעה חמה אי לבים ליה חייב משום דב"ה דרשי סמוכים וחייב ביום ומ"מ לילה לאו זמן ציצית ואי לבים ליה הוה ליה כלאים שלא במקום מצוה וחייב ואתא לאשמועינן דמאי דב"ה מחייבין הוי דוקא ביום אבל בלילה אסרי ליה:

הגה"ה
כן היתה הגירסא לפני הרב, ועיין בתוספת ד"ה והלכה שמחקו ר"תע"ש. הצעיר יג"ם

א"ר אלעזר בר' צדוק ו:לא כל המטיל תכלת בטליתו בירושלים אינו אלא מן המתמיהין, פי' מתמיה כל הרואים לומר כלאים הוא לבוש, אדב"ה פליג ר' אלעזר. א"ר א"כ דהלכה כב"ה למה אסרוה בירושלים, לפי שאין בקיאין פי' לדרוש סמוכין דכלאים בציצית ואתי למשרי כלאים בכל מקום. ל"א ר' אלעזר אדב"ש פליגי דאמרי סדין בציצית פטור אלמא דאו רמיו ביה ציצית הוי כלאים והלא המטיל וכו' פי' תמיהה הוא דאיכא אבל איסורא ליכא. א"ר א"כ דליכא איסורא מפני מה אסרוה, ב"ש לפי שאין בקיאין, דכלאים בציצית מותרים ואתו למשרי כלאים שלא במקום מצוה, ל"ה:

ויש לפרש לשון רש"י שפי' דאדב"ה פליג ר' אלעזר וכי יכול תנא אחר לחלק על ב"ה, ועוד מאי קאמר ר' למה אסרוה דכ"ל א"כ דהלכה כב"ה למה אסרוה. והלא היה אומר ר' אלעזר דאסרוה, משום דאין הלכה כב"ה ואיך יאמר לו ר' א"כ שהלכה כב"ה והוא היה אומר לו דאין הלכה, ואם נפרש דר' אתא לפלוגי על ר' אלעזר שהיה אומר דאין הלכה כב"ה מפני שאנו רואים דאנשי ירושלם אוסרים ובא ר' לחלוק עליו ולומר דהלכה כב"ה ומאי דאסרוה הוה לפי שאין בקיאין לא היה לר' לומר לשון א"כ דר"ל א"כ דהלכה כב"ה כדפירש"י אלא הי"ל לומר כן מה שאסרוה לפי שאין בקיאין:

ונראה לפרש כך דר' אלעזר לא לחלוק ע"ז אתא לומר דאין הלכה כדבריהם אלא ה"ק לפלוגי על סתם דברייתא דקתני דב"ש פוטרין וב"ה מחייבין וקאמר ר' אלעזר דאי אפשר להיות כן דב"ה מחייבין דא"כ היה איך היו מתמיהין בירושלים על המטיל תכלת אם ראו שב"ה היו מורים כן דמחייבין להטיל בו תכלת אלא ב"ה לא חייבו הדבר. ומה שפירש"י דאדב"ה פליג אינו ר"ל שיחלוק על ב"ה לומר דאין הלכה כב"ה אלא ר"ל דעל מ"ש ת"ק בדברי ב"ה דקאמר דב"ה מחייבין אתא לפלוגי כדפי', וקאמר ר' לר' אלעזר א"כ שיהא כדבריך דבירושלים מתמיהין על המטיל תכלת לסדינו יש לנו לתת טעם למה אסרוה ולא לומר כמו שאתה אומר שבשביל שמתמיהין דב"ה אינן מחייבים אלא דלעולם ב"ה מחייבין אלא מה שאסרוה היה לפי שאין בקיאין ור"ל שלפי שלא ידעו העולם הטעם מפני מה היו ב"ה מחייבין ולא ידעו שהטעם הוי משום דדרשינן סמוכין ומפני שלא ידעו הטעם יבאו להקל להתיר כלאים אסרוה, כ"כ לפירש"י ליישב הלשון:

עוד פי' רש"י ל"א ר' אלעזר אדב"ש פליג דאמרי סדין בציצית פטור אלמא ציצית הוי כלאים והלא המטיל וכו', פי' תמיהה הוא דאיכא אבל איסורא ליכא אמר א"כ דליכא איסורא מפני מה אסרוה ב"ש לפי שאין בקיאים דכלאים בציצית מותרין ואתי למשרי כלאים שלא במקום מצוה, כל"ה. וג"כ לשון א"כ צריך לפרשו כמו שפירשנו לפי לשון ראשון דר"ל א"כ שיהיו כדבריך במתני' יש לנו לתת טעם למה אסרוה:

ונ"ל דלשון ראשון מיושב יותר. חדא דמה להם למשקל ולמטרי על דברי ב"ש, ועוד ב"ש מה להם לאנשי ירושלים ואם אנשי ירושלים תמהו לב"ה וכי הם לא יוכלו לאסור, ואם נבא לפרש דר"ל דמאחר דב"ש אסרי יש להם לאסור נ"כ ולא לתמוה. וכי צריך שיעשו הם כדברי ב"ש אדרבה יש להם לעשות כדברי ב"ה, ואם נתמה על מנהגם אדרבה יש לנו לתמוה איך היו תמהים בדברי לבד ולא מתירים כדברי ב"ה ולא לתמוה איך לא היו מניחים לב"ה ולא אוסרים כדברי ב"ש, ועוד מה מיישב ר' מה שקשה לר' אלעזר איך ב"ש אוסרים מאחר שמנהג ירושלים לתמוה לבד לומר שיש טעם לב"ש לאסור מפני שאינם בקיאין הרי מ"מ דברי ר' אלעזר בעמדם שאין לב"ש לאסור מאחר שבירושלים מתמיהין לבד ולא אוסרים, ומדמתמה למילתא דכלאים בציצית מותר. וללשון ראשון ניחא נו היא הא דקאמר ר' דאע"ג דהלכה כב"ה אסרוה בירושלם לפי שאינן בקיאין ויודעים דכלאים בציצית מותרים ולכך פריך ולמה היו אוסרים כיון דהלכה כב"ה אלא היה להם לפרש הטעם לומר דכלאים בציצית מותרים ולא יבואו להקל בכלאים:

קלא אילן, צבע הוא שדומה לתכלת, ל"ה. ור"ל דכיון דאינו תכלת אין כאן מצוה. וקשיא דברייתא לא קאמר האי טעמא לומר דאסרוה משום קלא אילן אלא לפי שאינן בקיאין לדרוש סמוכין. וי"ל דנפרש השתא לפי שאינן בקיאין להבחין בין תכלת לקלא אילן ויתירו הכל ומאי דפריך בתר הכי ולבדק' ר"ל שהחכמים המבחינים יבדקו אותה ויאמרו שלא יטילו

תכלת

תכלת בסדינים אם אינה נבדקת קודם מפי חכם ומכירי ועוד יש להקשות אי חיישי' לקלא אילן דבשביל כך אינם מניחים תכלת א"כ תבטל מצות תכלת דלעולם לא יטילו בבגדיה' משום חששת קלא אילן, וי"ל דמ"מ לא תבטל (שהרי) מצו' תכלת בטלי' של צמר שהרי אע"פ שיהא קלא אילן לא יהא שם כלאים שהרי הכל צמר ואם יהיה אותו צמר צבוע תכלת שיהיה בטלית של צמר תכלת הרי קיים מצות תכלת ואם לא יהיה תכלת אלא קלא אילן ולא קיים מצות תכלת מ"מ אינו כלאים וגם אין שם תוספ' חוטין ממין אח' שהרי לא היה שם כי אם ד' חוטין דלבן וד' חוטין דתכלת ואם אותם ד' דתכלת יהא קלא אילן הרי יטילו לו במקו' לבן לפי שאם [לא] היה לו תכלת היה מניח ח' חוטין [לבן] וד' חוטין דקלא אילן יעלו לו בשביל ד' חוטין דלבן ויהיה כאלו היו שם ח' חוטין דלבן ונמצ' דקיים מצו' לבן בלא תכלת משום דקלא אילן יעלה במקום לבן כאלו היה לבן׃ אבל מאי דקאמר גזרה משום קלא אילן הוי גבי מטיל תכלת בסדינו דאלמלי היה אותו צמר צבוע תכלת קלא אילן ולא תכלת גמור יהיו כלאים שלא במקום מצוה ולכך פריך ליה ולא יהא אלא לבן מאחר דאית לך דגזירת קלא אילן לא שייכא בטלית של צמר משום שיעלה לה במקום לבן שהרי אם לא היתה אומר כן א"כ תבטל מצות תכלת בשביל גזירת קלא אילן כדפ' א"כ בטלית של פשתן של סדין למה לא יטילו תכלת הרי יניחנה כמו כן ואם תכלת היא יקיימו מצות תכלת ואין כאן כלאים שלא במקום מצוה ואם אינה תכלת אפי' הכי אין כאן כלאים מפני שנעשה בלבן ונמצא שקיים בה מצות לבן ואין כאן כלאים שלא במקום מצוה ומשני כדרים לקים :

ויש להקשות מאיזה טעם יש לנו לומר שקלא אילן יכולה לפטורי וכ"ל הטעם משום דנימא דסבר דמין כנף אינו ר"ל שיהא מצבע הכנף אלא מין הכנף שאם יהיה הטליתות של צמר יהיה הציצית ממין כנף מצמר ודלא קפיד קרא שיהא מצבע הכנף אלא שיהיה ממינו הילכך בטלית של צמר לבן לא קפיד קרא ליתן בו מין כנף של צמר לבן אלא שיתן בו מין כנף של צמר הילכך בטלית של צמר לבן כל הצבעים יפטרו משום לבן חוץ מתכלת שהרי אם היה נותן בו בשביל לבן תכלת הרי יהיה הכל תכלת ואנן בעינן שני מינים שיהיה שם כנף חוץ מתכלת הילכך כל הצבעים יעלו למין כנף חוץ מתכלת, הילכך בטלית של צמר צריך שיתן בו משני צבעים של צמר אחד כדי לקיים מצות תכלת וצבע של צמר חוץ מתכלת ואין חלוק בין טלית של צמר לבן לטלית של צמר צבוע תכלת שצריך לתת בהם ב' מיני צבעים של צמר צבע אחד של תכלת בשביל תכלת וצבע א' בשביל מין כנף עם תכלת דר"ל צמר אך שלא ידמה לתכלת וגם קלא אילן אינו יכול ליתן עם תכלת מפני שדומה לתכלת ונמצא דהכל יהיה צבע אחד ואין כאן שני מינים הילכך גם בטלית לבן של פשתן דמין כנף דידיה מן הדין י"ל פשתן ג"כ ר"ל כל מיני צבעים דפשתן ולא בעי דלהוי דוקא לבן ואם היה נותן בו תכלת הרי כל מיני צבעים של פשתן יפטרו בו חוץ מקלא אילן לפי שהוא דומה לתכלת, ואף שהקלא אילן יהא מפשתן והתכלת מצמר, מ"מ בעינן מין צבע א' שאינו דומה לתכלת, ומ"מ מאי דבעינן מין אחד שאינו דומה לתכלת היינו דוקא כשיש שם תכלת אבל כי לא רמי ביה תכלת ושקיים בו מצות תכלת כי אם מצות כנף שנקרא נמי לבן אז יוכל לתת בו כל מיני צבעים גם בשל צמר יוכל לתת בה צמר של קלא אילן שהרי בשבא לקיים מצות מין כנף בלא מצות תכלת כמו ששנינו שהתכלת אינה מעכבת את הלבן והלבן דר"ל מין כנף י"ל איזה צבע שיהיה הרי יוכל לתת בה גם צבע הדומה לתכלת כמו קלא אילן מאחר שאינו נותן בה תכלת, ומאי דתניא לקמן דבטלית תכלת כל מיני צבעונין פוטרין בה חוץ מקלא אילן זהו דוקא בטלית של תכלת מפני שאחר שהוא תכלת ומשום מין כנף תכלת נתנוהו אבל בטלית דצמר לבן אם נתן בו קלא אילן לבד לא נאמר תכלת הוא משום דאי תכלת הוה היו נותנין בו לבן, וידעו שהוא קלא אילן ומשום מין כנף דר"ל כל צבע של צמר נתנוהו ולא אתי למטעי, ולכך נקט לקמן טלית של תכלת משום דדוקא בטלית תכלת קאמר שאין קלא אילן פוטר, וכן בטלית פשתן נמי כשאינו נותן בו מין תכלת ובא לקיים מצות לבן שזה הוא מצות מין כנף יוכל לתת בו כל מיני צבעים של פשתן לקיים מצות מין כנף ר"ל מין פשתן באיזה צבע שיהיה ואפי' יהיה אותו צבע תכלת קלא אילן, והרי קס"ד דאפי' קלא אילן דצמר פוטר בשל פשתן כי ליכא תכלת מלי יהיב מין כנף הצמר בטלית פשתים לפטור בו מין כנף וא"כ מין כנף דקרא ירצה לומר כשיש תכלת בטלית פשתן או חוטי צמר או חוטי פשתן באיזה שיהיו מלבד צבע שדומה לתכלת כגון קלא אילן וכי ליכא תכלת ובא לקיים מצות מין כנף בין צמר בין פשתן בכל צבע שיהיה ואפי' צבע קלא אילן מאחר דליכא תכלת הילכך בעי למימר דקלא אילן יפטור בסדין בציצית כיון דליכא תכלת אעפ"י שאינו מין כנף ולא מצבעו שהסדין לבן וקלא אילן דומה לתכלת ולא ממינו שהסדין פשתן וקלא אילן צמר אפ"ה הוה סבר דפוטר (משום מין כנף) מטעמא דפרישית, וכמו כן נוכל לומר דסבר דבטלית צמר הוי מין כנף בין צמר בין פשתן מאיזה צבע שיהיה ולכך פריך ולא יהא אלא לבן :

ועדיין יש להקשות מאי פריך לא יהא אלא לבן הרי גרע טפי כשהוא בקלא אילן משום דבלא קלא אילן כיון דאסיקנא דהוא פוטר כמו לבן אין לחוש בדבר כלום (ואין) [אבל בקלא אילן] יש לחוש שמא יאמרו תכלת הוא ויבואו לקחת ממנו לפטור טלית של צמר שיש בו לבן דפשתן וישימו זה הקלא אילן במקום תכלת והרי אין תכלת ויפטרו כלאים שלא במקום מצוה :

וי"ל דמ"מ פריך שפיר דאין לחוש לכל חששות שהרי כל המטיל תכלת בסדינו שקלינן ועבדינן דאסרוהו אנשי ירושלים וקאמר דאסרוהו משום קלא אילן, הילכך פריך שפיר דאי קלא אילן פוטר היה להם שפיר לחוש ולמנוע מלהטיל תכלת בסדין פן יבא לשום בו קלא אילן שדומה לתכלת

תכלת ויהיו כלאים שלא במקום מצוה אך אי נימא דקלא אילן איכו פוטר אין להם למנוע להטיל בה תכלת מפני חיוהו שיבאו להטיל בו קלא אילן ואעפ"י שאין אסור בדבר מ"מ יש חשש שמא יאמרו שהוא תכלת ויפטרו בו טלית של פשתן שלא במקום מצוה, הרי אין זה כי אם חששא דחששא ומשום חששא כזו אין להם למנוע מלהטיל תכלת בסדין מפני שיש כמה חששות, ומשני כדריש לקיש דאמר ר"ל דאה"נ אם היה קלא אילן פוטר כמו לבן כדקאמרת לא יהא אלא לבן אה"נ דלא היה למנוע תכלת משום גזירת קלא אילן כדקאמר אבל איכו כדפריך שהרי אלמלי יהיו מניחים בו קלא אילן יהיו כלאים כדריש לקיש דכיון דיכול להטיל בו חוטי פשתן אין לתת בו חוטין של למר ולהתיר כלאים במה שאינו לריך ויכול לקיים המלוה כמו כן :

ויש להקשות וכי ריש לקיש יהיה פליג על הא דאמרי' לעיל דחוטי למר פוטרין בשל פשתן אע"ג דיכול לעשותם ממינו וחוטי פשתן שיפטרו בשל למר דאיפשטא לעיל דפטרי וריש לקיש קאמר הכא דכיון דאפשר למעבד במינן דלא עבדינן שלא במינן דאי שלא במינן הוי כלאים וכיון דדרשי' ליה מקרא דלא תלבש לא שנא למר בפשתים ול"ש פשתים בלמר אין לה לפלוגי על דרשת הפסוק, ואין לומר דריש לקיש כב"ש דלא דרשי סמוכין כלאים בלילית שהרי הכא על מלתיה דב"ה שקלינן וטרינן ועליה מייתינן הא דריש לקיש :

ועוד דריש לקיש קאמר ואם לא יבא עשה וידחה לא תעשה לומר דהיכא דאי אפשר להתקיים במינו כגון תכלת בטלית פשתים דיבא עשה וידחה לא תעשה ושרינן כלאים בלילית :

ונ"ל דאה"נ דר"ל לא פליג להאיא דלעיל דשרינן חוטי למר בפשתים וחוטי פשתים בלמר · דמאי דשרינן להו ה"מ כי איכא תכלת בהדייהו הילכך שרינן חוטי למר לבן בפשתים דמאחר דאיכא תכלת ונדחו הכלאים מפני התכלת מותר לתת בו חוטי למר בלבן מפני שאין עושין שם דחיה כדפי' לעיל, אבל מאי דאסר ריש לקיש הכא חוטי למר בטלית דהיינו קלא אילן דחשיב כלבן מפני שיכול לקיים הלבן בשל פשתן, היינו משום דמיירינן דליכא תכלת בהדייהו ולא נדחו כלאים מפני מלות התכלת, דהא הכא על האי גוונא מיירינן על מאי דפריך דלא יהא אלא לבן ושהקלא אילן שהוא למר יעלה להתיר טלית פשתן במקום לבן הילכך שני דכה"ג הוי כלאים כיון דאפשר לקיים מלות לבן במינו, ומאי דשרינן להטיל לבן דלמר בטלית פשתן היינו דוקא כי איכא תכלת בהדייהו שנדחית מלות כלאים מפני התכלת אבל כי ליכא תכלת לא :

וא"ת והלא לעיל שרינן חוטי פשתים בלמר אע"ג דיכול לעשותם בלמר ולקיים אסור כלאים ולא אמרי' כיון דאפשר לקיימם במינו דהיינו למר לבן דלא דחינן כלאים כדריש לקיש, וי"ל דאפ"ה מאי דשרינן לעיל לדחות כלאים אע"ג דיכול לקיימו במינו היינו נמי מטעם דאיכא תכלת וכיון דמלו לקיים מלות תכלת שרינן דחיית כלאים דהיינו להטיל תכלת בפשתים קאמר נמי דשרא רחמנא לבן דפשתים בלמר כי איכא תכלת דכל היכא דאיכא תכלת שרי דחיה דכי היכי דשרא לה דלמר בפשתים משום תכלת שריא לה בפשתים בלמר דלא חלק הכתו' בדחיה בין פשתים בלמר בין למר בפשתים כי איכ' תכלת בהדייהו, ואי ליכא שם תכלת ובא לקיים מלות לבן לבד לא שרא רחמנא דחיה לא פשתים בלמר ולא למר בפשתים, ועל כי האי גוונא קאמר דאם אתה יכול לקיים את שתיהם מוטב ודלא שרינן כלאים בלילית :

ע"ב **תעשה** ולא מן העשוי בפסול, היינו שעושה מתחלה שלא לשם לילית ולא נעשה כמלותו ואח"כ תקנו קרינן ביה תעשה ולא מן העשוי, ל"ה · וקשיא דאי להאי חששא דשמא יקרע ויתפרנו חיישי מאי איריא סדין בלילית אפי' בשל למר ניחוש להכי דאי עביד הכי מפסיל דלא הוי לילית, וי"ל דבשל למר לא יתפרנו פשתים דידוע דכלאים דאם יתפרנו בלמר או בשאר מינים אע"ג דהוי לילית פסול משום תעשה ולא מן העשוי מ"מ כלאים לא הוי אבל בסדין בלילית בכה"ג הוי כלאים שלא במקום מלוה כדפרישית :

ה"ג רב זירא אמר גזרה משום כסות לילה, ל"ה · לכך פי' רש"י ה"ג רב זירא משום דר' זירא אתמר במערבא משמיה לעיל טעמא משום שמא יקרע ועכשיו איך יאמר טעם אחר גזירה משום כסות לילה אלא לעיל גרסי' רבי זירא אמר טעמא משום שמא יקרע וכאן גרסי' רב זירא ואינו ר' זירא, ובפרק נערה שנתפתתה פי' רש"י דרב זירא ור"ז הכל אדם אחד אלא קודם שעלה ר' זירא לארץ ישראל היו קורין לו רב זירא לפי שלא נסמך עדיין דאין סמיכה בבבל אבל לאחר שעלה לא"י ונסמך נקרא רבי זירא, וטעם כסות לילה אמר בבבל ולאחר שעלה לא"י אמר טעם אחר שמא יקרע וכו', ואין לומר להיפך, משום דאתמר במערבא קאמר אלמא בא"י נקרא רבי זירא :

אילימא דלית בה שיעורא, ר"ל דאין בה שיעור טלית שמתחייב בלילית דהיינו כדי להתכסות ראשו ורובו של קטן · ולכך פריך ליה דלענין כלאים לא בעינן שיעור, זה דבכל שהוא מחייב בכלאים :

ד' מא ע"א **טלית** כפולה, פי' שהיתה ארוכה וכפלה, ור' שמעון פוטר משום דאם תפשוט נמלא לילית באמלעית' כו' · וקשיא דהא אמרי' בסוף הקומץ האי מאן דחייטיה לגלימיה, כך כתוב בפרש"י, ונראה דהיה כתוב דחייטיה בדביקו' שהוא תפירה חזקה משו"ה אמרי' חייבת והאיא דלעיל דחייטיה דלא עבד לה כלום ר"ל תפירה רחבה, אך אי פרשינן דביקותא תפירה רחבה כעין בשעי"ר בלעז א"כ ההיא דלעיל דחייטי' לגלימיה דלא עבד כלום היכי משכחת לה והרי רב דימי שהוא אמורא אמרה לעיל ואין

לו

לו לחלוק על תנא דהך ברייתא דקאמר דשוין שאם תפרה שחייבת ומוקמי' לה בתפירה רחבה:

מר סברת חובת גברא, פי' לקיים מצות ציצית באחת מהן דתפטר בהך אחריתי. חובת טלית היא, ואפי' עשר יש לך טעונות ציצית. מסייע ליה דחובת טלית הוא. חסידים הראשונים, ואי חובת גברא למה לה ציצית עד שיתכסה בה, ל"ה:

וקשיא דגם כי הוי חובת טלית אמאי היו צריכין להטיל בה ציצית עד שתגמר ותתחייב:

י"ל דה"ק דבשלמא אי חובת טלית היא הרי יכולין מעט להשלימה להעשות כאלו נשלמה אבל אי חובת גברא הרי לא היה להם לעשות כך שהרי אפי' בשלמא אינה חייבת עד שירצה להתכסות בה והרי אפי' אם נשלמה והם יטילו בה ציצית אע"פי שאינם רוצים להתכסות בה הרי יעשו בזה חומרא וא"כ איך יעשו יותר דגם קודם שנשלמה יטילו בה לעשות תרי חומרא דלא מפקרי נפשייהו ר"ל כדפרשי' גם לעשות חומרא יתירה:

אלא הק"ל עלדקי למפטר נפשך מציצית, פי' תחבולות תבקש למפטר עצמך מציצית, ל"ה. ולפי לשון הפי' שכתוב בהם אלא ה"ק משמע דהויא לאיה למאי דהוה אמר ופליגא דחובת גברא דקאמר דלא תוכח מינה דהוה סבר דחובת גברא הוא דכמו כן מצי סבר דחובת טלית הוא דמעיקרא דהוה אמר ופליגא הוי ס"ד דחובת גברא הוי שמתחייב לקנות טלית להתכסות בו בציצית וחובת טלית דאינו מחוייב לקנותו אלא אם יש לו טלית שראוי לציצית שיניח בו ציצית ויתכסה בו ואם אין לו טלית דבר חובה אינו חייב לקנותו, ודאיכא בין חובת גברא לחובת טלית דחובת גברא הוי אפי' אין לו טלית דבר חובה דמחייב לקנות טלית דבר חובה ולהטיל בו ציצית להתכסות בו ואם יש לו כמה טליתות הראויות לציצית אינו חייב להטיל בהם ציצית כי אם באותו שיתכסה להפטר ממצות ציצית ואם חובת טלית אם אין לו טלית דבר חובה אינו חייב לקנותו לפי שאינו חובת גברא לקנות טלית לקיים מצות ציצית אלא אם יש לו טלית דבר חובה חייב להטיל בו ציצית כדי ללובשו ואף אם יש לו כמה טליתו' חייב להטיל בהם ציצי', וא"כ קשה מי הכריחנו בזה שנא' דיהיה אי חובת טלית אם יש לו טלית להטיל בו ציציות ואם אין לו אינו חייב לקנות טלית ולהטיל בו ציצית ואי חובת גברא להתחייב לקנותו כדפרישי' אימא דבתרוייהו חייביה רחמנא אם אין לו טלית שיתחייב לקנות טלית של מצוה ולהתעטף בו ואם יש לו טלית של מצוה שיתחייב להטיל בו ציצית ולהתעטף בו, וזה אין צריך לומר שהרי מאחר שאנו באים לומר שהוא חובת גברא דמתחייב לקנות טלית לקיים ציצית אם אין לו דכשיש לו דיתחייב להטיל בו ציצית אלא שנאמר דגם אם יש לו כמה טליתות הראוים לציצית דיתחייב להטיל בו ציצית כמו דסבר מאן דאמר חובת טלית ויתחייב בב' דברים אם אין לו טלית דמחייב לקנותו ואם יש לו דמחייב להטיל ציצית בכלן ומפני מה לא נוכל לומר כן דבכל הא חייביה רחמנא אלא שאנו אומרים למ"ד חובת טלית דליתיה חובת גברא ולמ"ד חובת גברא דליתיה חובת טלית:

ונ"ל לפרש הטעם משום דקרא דאשר תכסה בה צריך לדרשו באחד משני פנים או אשר תכסה בה שאני מחייב אותך להתכסו' בה או שאתה עתיד להתכסות בו הילכך אם אנו מפרשים אותו גדילים תעשה לך בכסותך אשר תכסה בה שאני מצוה שתכסה בה דהיינו אם יש בו גדילים ותכסהו ואם אין לך שתקנהו ותשים הגדילים ותכסה בה א"כ אין הכתוב כי אם בטלית אחד לבד שיעשה לו גדילים ויתכסה בו ולא שיתן גדילים בכל טליתות שיש לו שהם כלי קופסא שאינו לובשם כי אם חייבו לקיים מצות ציצית לבד שיהיה לו טלית א' שיתכסה בו בציצית א"כ למ"ד חובת גברא ודריש ליה אשר תכסה שאני מצוך שתכסה בה לא, סבר שיהא חובת טלית כדפי' ומ"ד חובת טלית לא דריש ליה שאני מצוך שתכסה בה אלא גדילים תעשה לך בכסותך אשר תכסה בה שאתה עתיד להתכסות בה ודהיינו בכל הטליתות שעשוית להתכסות בהם וכיון דדריש ליה הכי א"כ לא דריש ליה שאני מצוך שתכסה בה שא"כ היה דורשו לא היה מחייבו כי אם בטלית א' הילכך לא אפשר לדרוש בו שני משמעיות ולמ"ד חובת גברא ליתיה חובת טלית ולמ"ד חובת טלית ליתיה חובת גברא, ומתחלה הוה סבר דחובת גברא מדגער ברב קטינא דלא הוה ליה ציצית דמשמע דמחייב לעשות לו ציצית אם יש לו טלית ראוי לציצית להטיל בו ציצית ואם אין לו שיתחייב לקנותו דאי חובת טלית הוא ואינו חייב לקנותו אמאי היה גוער בו הא לא מחייב בהכי:

ויש להקשות מאחר דהוה ס"ד ממאי דמייתי ופליגא הוה סבר דחובת גברא הוא לקנות טלית של מצוה לעשות בו ציצית ושלכך היה גוער בו בעבור שלא היה לו ציצית מאי הוה קאמר ליה ענשיתו אעשה ואמאי אין לענשו אם אינו מקיים העשה שמצוה לעשותו:

וי"ל דבסדינו של רב קטינא היה בו ציצית של פשתן ולא היה בו תכלת משום גזרה משום כסות לילה כאנשי ירושלי' דאמרי' דמתמיהין ואסיקנא משום כסות לילה ודכסות לילה דוקא לאסור שלא במינו אבל במינן מחייבי והוה מנח ביה ציצית של מינו וגער בו המלאך שלא היה מקיים עיקר המצוה דזהו תכלת ושזה היה לו לקנות טלית של צמר כדי לשום בו תכלת, וכן נראה דעת רב אלפס ז"ל בהאי מילתא דרב קטינא כמו שפירשתי:

וקאמר ליה רב קטינא ענשיתו אעשה, פי' כי האי שאני מקיים מצות ציצית במינו ושאיני מקיים בעיקר מצוה דהיינו בפתיל תכלת, וקאמר ליה ענשיתו בכה"ג וקאמר דבהא ענשי על שאינו מקיים עיקר מצוה אע"פי שמקיים מצוה והוה מייתי מינה דמלאכא סבר דחובת גברא הוא ודחי ליה דחובת גברא אינו כדס"ד שיתחייב לקנות ציצית דנהי דחייביה רחמנא כי מכסה בה לכסויי בה מי חייביה

חייביה דלא חייבו הכתוב לקנות טלית לעשות ציצית משום דאשר תכסה לא משמע שאני מצוך שתכסה בה כדי לעשות בה ציצית אלא אשר תכסה משמע שאתה מכסה בה ברצונך בלא חיוב שאני מצוך לקנותה אלא אם יש לך טלית שראויה לציצית ואתה רוצה להתכסות בה אני מצוך שגדילים תעשה ושלא תתכסה בה בלא ציצית, והשתא ליכא בין מ"ד חובת גברא למ"ד חובת טלית אלא למ"ד חובת גברא לא חייבו הכתוב לעשות גדילים כי אם בכסות שרוצה להתכסות בה אבל אם אינו רוצה להתכסות בה לא חייבו בציצית, ומ"ד חובת טלית דריש לקרא דאשר תכסה שעשייתה היא להתכסות בה ואשר תכסה שאתה עתיד שתכסה בה ולכך כל טליתות שיש בקופסא שעשאם כדי ללובשם ולהתכסות בהם אני קורא בהם אשר תכסה בה, הילכך למ"ד חובת גברא אינו חייב להטיל ציצית כי אם באותה שהוא לובש ומתעטף בה ולמ"ד חובת טלית הוא מתחייב בכל טליתות המתוקנות לו ללבישה וראוי להתכסות בהם אע"פ שאינו לובש אותם ומתכסה בהם, והרי אין להקשות אמאי לא נדרוש שני הדברים כמו שהקשינו למעלה, לפי שאין משמעות של זה כמשמעות של זה שהרי מי שיאמר אשר תכסה שאתה לובש אין מחייבו כי אם באותו לבד ומי שדורש שאתה ראוי להתכסות בה ועתיד להתכסות בה הרי מחייבו בכולם הילכך לא נוכל לדרוש שני המשמעות כי אם או זה או זה ומר משמע ליה פשטיה דקרא הכי ומר משמע ליה הכי, ומ"מ פשט דקרא דאשר תכסה שאתה רוצה להתכסות בה ושאתה לובשו הילכך לפי מאי דדחי ליה אין להוכיח ממלאכא דגער ברב קטינא אי סבר חובת גברא או חובת טלית שהרי בין אי נימא חובת גברא בין אי נימא חובת טלית רב קטינא כיון דלא היה לו טלית הראוי לתכלת לא היה מתחייב כלום והיינו מאי דקאמר ליה ענשיתו אעשה דר"ל כי האי שאינו עובר העשה ואמר לו שראוי היה לו לקנות טלית של צמר להטיל בו ציצית כדקאמר עלדקי לפטור מציצית דר"ל דאיבעית לפטור אותה מציצית בעבור שאין לך טלית שראוי לכך מ"מ לא היה לך לבקש תחבולות להפטר מציצית שקנית הסדין או הסרבל שאינן ראוין לציצית קודם היה לך לקנות טלית של צמר שתקיים בה מצות ציצית וקורא לזה תחבולות שעשה דבר שנפטר בכך מציצית והי"ל לעשות בדרך שיתחייב במצות ציצית ויקיימנה, ועל כן קאמר ענשיתו אעשה כי האי מאחר שאני פטור תענשו אותי בעבור שלא עשיתי דבר להתחייב על שלא קניתי טלית שאתחייב בה, וקאמר דבהא מילתא מדקדקין על כיוצא בזה במי שיכול לעשות מצוה ואינו מחזר אחריה אלא נפטר ממנה, הילכך לפי מאי דגרים רש"י אלא ה"ק ליה עלדקי לא הוכיח אי סבר מלאכא (אי) חובת גברא היא או חובת טלית ואדחיה ההיא דקאמר ופליגא דמלאכא:

מ"מ בספרים הכי היא הגירסא ה"ק ליה עלדקי למפטר ולפי גירסא זו משמע דבא להעמיד ההיא דפליגא, ולמ"ד חובת גברא שייך לומר עלדקי, ולמ"ד חובת טלית ליכא לומר עלדקי, והרי יש להקשות דאמאי לא שייך לומר עלדקי למ"ד חובת טלית כמו למ"ד חובת גברא שהרי, אין לומר דלמ"ד חובת טלית אין החיוב מוטל כי אם על הטלית לעשות לו ציצית ושאינו חייב ללבשו אלא כיון שהטיל בו ציצית והניחו בקופסא קיים מצות ציצית הילכך לא הו"ל לומר עלדקי שהרי אינו חייב בדבר ללבוש ציצית וא"ל ג"כ דאיכא למימר עלדקי בעבור שלא קנה טלית בר חיובא להניחו בקופסא שהרי למה יכעוס דמאחר שהמצוה היא בטלית מאי נפקא לן מינה לקנותו כדי להניחו בקופסא שהרי מסתמא לומר דמצוה להטיל ציצית בטלית המונח בקופסא אין המצוה כי אם כשיש לו טלית ראוי לציצית אבל לקנותו כדי להטיל בו ציצית להניחו מה יתרון מצוה יש לקנות ציצית לטלית של קופסא הילכך אין לו לכעוס, אבל אי חובת גברא בדין היה לכעוס שאינו עושה מצוה שמוטלת עליו· שהרי אין סברא דלמ"ד חובת טלית שצוה הכתוב לעשות ציצית לטלית המונח ושמצוה לעשות ציצית בטלית אע"פ שלא ילבשנו כי אם יניחנו בקופסא לבד שהרי איזו מצוה היא להניח ציצית בקופסא אלא צ"ל דמ"ד חובת טלית הוי שצוהו הכתוב לעשות ציצית בכל טליתות שיש לו שסופו ללבשם והרי יש חיוב יותר למ"ד חובת טלית מלמ"ד חובת גברא דלמ"ד חובת גברא לא חייבו הכתוב אלא בטלית א' שרוצה ללבשו אבל למ"ד חובת טלית חייב להניח ציצית בכל טליתות שיש לו מפני שסופו ללבשם, א"כ כמו דלמ"ד חובת גברא היה למלאך להקפיד למה שלא קיים המצוה להיות לו הטלית בר חיובא כמו כן למ"ד חובת טלית הו"ל להקפיד על שלא חזר אחר טלית שתקויים בו המצוה כיון דחובת טלית איננה אלא בשביל שסופו ללבשו:

ומ"מ יש ליישב קצת כיון דלמ"ד חובת גברא אין חיוב הציצית מוטל עליו אלא בשביל שלובשו א"כ אגברא רמי חיובא הילכך יש להקפיד עליו על שאינו מחזר אחר המצוה לעשותה דכשלובשה שמחייב במצוה למה לובש סדין שאינו חייב תכלת ואינו מקיים כי אם מצות לבן ולא בעיקר הלכתא, אבל למ"ד חובת טלית הרי אינו מתחייב במצוה בשעת עטיפתו ולבישתו כי אם בשעה שמטיל הציציות א"כ לא רמי חיובא אגברא, ואע"פ שפירשנו מצות הטלת הציצית בכלי קופסא אינו אלא בשביל חיילות חיוב המצוה בשעת לבישה דאז קיים המצוה שנצטוה, אעפ"כ אין להקפיד על כי לא רמי ליה הצמר שדינו בתכלת שבו תתקיים עיקר מצוה הואיל דההיא שעתא דחיוב מצוה לאו שעת לבישה היא:

דף מ"ב ע"ב **בהא** פליגי רב נחמן ורב חסדא אליבא דרב, רב חסדא סבר חובת טלית היא הילכך עשייתה זו היא גמר מצותה, ורב נחמן סבר חובת גברא היא, ועטיפתה זו היא מצותה, ל"ה:

וקשיא דהיכן אמר רב חסדא אמר רב דצריך לברך הרי רב חסדא לא דבר מזה כלום אלא דרב חסדא הוא רמי דרב אדרב והוא קסבר דרב דאמר דפסולה

דצריכה ברכה דכל מצוה שפסולה בכותי יש לברך והרי אסיקנא דלא הוה תפילין קשיא ליה דאע"ג דפסולין בכותי אינם צריכי' ברכה, א"כ לא קשה דרב אדרב דלעולם נוכל לומר דרב סבר דאע"ג דפסולה בכותי דאינה צריכה ברכה דלא קשי דרב אדרב כדקאמר רב חסדא, ואם נבוא לומר דמ"מ רב חסדא דהוה רמי דרב אדרב הוה סבר דרב הוה סבר דמדפסולה בכותי דצריכה ברכה וא"כ הוה אמר דרב אמר דצריכה ברכה ופליגא לרב נחמן דאמר דרב אמר דאינה צריכה ברכה אכתי קשיא דאיך לימא דפליגי בהא משום דרב חסדא סבר חובת טלית והלא רב חסדא לא הוה אמר טעמא דצריכה ברכה משום חובת טלית היא אלא משום דפסולה בכותי:

ור"ל דהיינו שבא לתרץ ולומר דמאי דהוה אמר רב חסדא דרב סבר דצריכה ברכה משום דקאמר דהיא פסולה בכותי אינו מטעם דכל מצוה שפסולה בכותי צריכה ברכה שהרי איכא תפילין וליכא להאי טעמא משום דתפילין הוו קשיא ליה, אלא ר"ל מדרב סבר דפסולה בכותי אלמא סבר דחובת טלית היא דאי חובת גברא היא אמאי תפסל עשייתה בכותי הרי אין בעשיה קדושה שתפסל בכותי כמו תפילין דיש קדושה בכתיבתן ולכך אמרינן דכל שאינו בקשירה אינו בכתיבה אבל בציצית לא שייך לומר הכי דכל שאינו בעטיפת ציצית אינו בעשיה שהרי אין בה קדושה והוו כמו סוכה דסוכת כותים כשרה ולא אמרינן כל שאינו בישיבה אינו בעשיה ומפני מה פסיל ליה בכותי ש"מ דטעמא הוי משום דחובת טלית היא הילכך פסול דכותי לאו בר קיום מצות ציצית היא והילכך הוה פריך דמפסל לה בכותי דאלמא סבר דחובת טלית היא וכיון דחובת טלית א"כ צריכה ברכה:

ע"ב **מה** טעם קאמר, וא"כ לפי האי מסקנא לא שמעי' מינה תלת משום דהני תרתי דבעינן דצבעה לשמה [וטעימה פסולה חדא] חשיב להו, אי נמי אע"ג דמחדא טעמא נינהו הואיל ושני דברים הם תרתי חשיב להו:

טעימא פסולה משום שנאמר כליל, פי' דבעינן שיהא כל עיקר מראה החלזון בצמר שלא יהא דבר אחר צבוע מתחלה, ל"ה:

וקשיא דא"כ כי שקלינן מינה פורתא בביעתא כמו כן לא הוי כליל דהא לא הוה כל עיקר מראה החלזון בצמר שהרי חסרוהו מאי דשקלי מינה ומה לי אם מחסרי אותו על ידי צביעה שיצבעו דבר קודם לצמר ומה לי אם חסרוהו על ידי שנטלו ממנו:

י"ל דלא דמי משום דאם נטלו ממנו בביעתא וחסרוהו מ"מ מה שנשאר ביורה יש בו צבע החלזון כפי מה שנותן החלזון בכל חלקי המים ואנן לא בעינן שיהא כל החלזון בצמר שמכניסי' בו שהרי הצמר אינו קולט כל המים שביורה ויכולין ליטול ממנו קצת ולהניח קצת אלא בעי' שלא יצבעו בו דבר קודם מפני שהראשון שצובעין בו נוטל עיקר מילוי החלזון ומה שנשאר הוא דיהה ממנו ואין לו עיקר מראה יפה כמו החלזון והרי ודאי אלמלי הדבר שנצבע תחלה לא היה נוטל ממראה הצבע יותר ממה שיטול הצמר הנצבע ולא היה ממעט כי אם כמות המים לא היה בכאן קפידא יותר מאם נוטל ממנו בביעתא אבל מפני שאפשר שנוטל עיקר של מראה הצבע והנשאר אחריו לא יתן צבע יפה כל כך לפיכך אמרו דטעימה פסלה:

ושני תולעת, משמע שני אפי' מראה שני של זהורית קרי תולעת וה"ה לתכלת דכתי' נמי בההיא קרא, ל"ה · ר"ל דאתקוש להדדי, ונראה דגרסי' ושני תולעת דדריש ליה לשון שני ולא גרסי' תולעת שני משום דשני שם הגוון ואין לדרשו לשון שני אבל ושני תולעת נושא שני משמעיות ושני ר"ל שני גוון שהוא שני ומצבע התכלת:

דף מ"ג ע"א **מן** ההדיוט פסולה, דשמא הוא צבעה ושלא לשמה נעשית, ל"ה · וקשיא נמי צריך לטעם זה אלא משום דשמא קלא אילן הוא, וי"ל דר"ל אע"פי דבדקה ונמצאת תכלת אפ"ה פסולה משום דלא נעשית לשמה:

ומשני כי משני מכסות לילה לכסות יום, פי' דשתי טליתות מצוייצות היו לו א' ליום וא' בלילה, ל"ה· וצריך לומר דאותה שלובשה היה מתעטף בה כל הלילה שהרי אם היה מניחה כשהלך לישן כשהיה מתעטפה קודם היום היה לו לברך עליה כיון דלילה זמן ציצית:

אף שמא נוכל לומר דר"ל דלא היה מתעטף בכסות לילה כשקם ממטתו בלילה עד היום שהיה מתעטף בכסות יום ומברך עליו והיינו מאי דקאמר מכסות יום לכסות לילה דצ"ל דהיה ממתין מלברך עד (קודם) היום עד שישנה כסות לילה לכסות יום, או שמא נוכל לפרש דר"ל דגם בלילה היה מברך על כסות לילה כשקם באשמורת קודם היום אלא דקאמר דכשהיה פושטה בבקר ומתעטף בטלית של יום שהיה מברך על של היום, והיינו מאי דקאמר כי משני מכסות לילה לכסות יום דר"ל דאע"פי שברך בלילה כשקם באשמורת קודם היום על של לילה אפ"ה כי הוה שני מכסות לילה לכסות יום היה מברך על אותו של יום:

ורבנן האי אשר תכסה מאי עביד, פי' רבנן דאית להו דלילה זמן ציצית ודהויא מצות עשה שלא הזמן גרמא דנשים חייבות אשר תכסה מאי עביד ליה, ל"ה · ר"ל דכיון דלא דרשי ליה פרט לכסות לילה א"כ לא אצטריך אשר תכסה בה לרבות כסות סומא דדוקא לר"ש דמפטר כסות לילה מוראיתם אותו אצטריך אשר תכסה בה לרבות כסות סומא דלא נמעטה מוראיתם כמו כסות לילה אלא נרבהו מפני שישנו בראיה אצל אחרים אבל לרבנן דלא ממעטי מוראיתם כסות לילה כ"ש דלא אצטריך רבוי לרבות כסות סומא שהרי מדכסות לילה שאינו בראייה אצל אחרים מחייבי ליה כ"ש כסות סומא שישנו בראיה אצל אחרים וא"כ אשר תכסה דמוקי לה ר"ש לרבות כסות סומא מאי עבדי ליה רבנן כיון דלא אצטריך להו להכי:

דף מ"ד ע"ב **אלא** דעצרת דת"כ, פי' דעצרת גרידא שכתוב בו בת"כ דהיינו בפ' אמור אלים שנים דכתיב, והקרבתם על הלחם שבעה כבשים ואלים שנים והנך דת"כ לא הוו הנך דחומש הפקודים כדמפרש לקמן, ופריך הויה כתיב בהו וא"כ מעכבי, נ"ה:

וקשיא אמאי לא פריש למתני' דהפרים והאילים והכבשים אינן מעכבין זה את זה דר"ל דפרים אין מעכבים אילים או כבשים ולא שלשתם יעכבו זה את זה אבן הפרים עצמם או האילים עצמם או הכבשים עצמן יעכבו זה את זה, ולא ליקשי הך קושיא דמקשה הויה כתיב בהו, משום דנוכל לומר דקאי אר"ח ועצרת דלא כתיב בהו עכובא ודר"ל דפרים לא מעכבי לאילים כדפירשי' ואע"ג דלא כתיב בהו כי אם חד איל כדפרי' חד איל כתיב בהו מ"מ קרי בהו אילים משום דקאי לאיל דר"ח ואיל דעצרת דהוו שנים דקאמר פרים דר"ח ועצרת לא מעכבי לאילים דידהו, וי"ל דאי אפשר לפרש כן דאם נפרש דר"ל דפרים לא מעכבי לאילים וכבשים דכל מין אינו מעכב חבירו הוי משמע אבל כל מין ומין יעכב לעצמו דהיינו דפרים לעכבי אהדדי וכן אילים וכן כבשים והרי אינו כן דכיון דלא כתיב בהו עיכובא גם כל מין ומין בעצמו לא לעכבו חד לחבריה ובהני דכתיב עיכובא כמו בחג דכתיב כמשפטן מעכבי כולהו אהדדי בין מין זה למין חבירו בין כל פר לפר חבירו בין איל וכבש חבירו ובעצרת דת"כ לא כתיב ביה פרים דנוכל לפרש פרים לא מעכבי לאילים, ועוד דגם אילים וכבשים מעכבי אהדדי כיון דכתיב בהו הויה כמו דמעכבי כל איל ואיל וכבש לחבירו ולא הוה מצינן לפרש כן כי אם בר"ח ועצרת דחומש הפקודים והרי מאחר דלא כתיב בהו עיכובא גם כל מין ומין אינו מעכב בעצמו כל א' לחבירו כמו שאינו מעכב כל מין לחבירו הילכך אין לנו לפרש דר"ל דכל מין אינו מעכב למין חבירו דלהוי משמע הא כל חד מעכב לעצמו אלא צריך לפרשו דאינו מעכב לעצמו וכיון דאינו מעכב בעצמו כ"ש דאינו מעכב במין חבירו וכיון דפי' דמתני' צריך שיהיה דכל מין אינו מעכב בעצמו דר"ל דכל פר אינו מעכב פר חבירו כמו כן צריך לפרש באיל דאינו מעכב באיל הילכך קשה ליה דבהני דלא כתיב בהו עיכובא דהיינו ר"ח ועצרת ליכא אלא חד איל ולא שייך בהו למימר דאיל אינו מעכב חבירו כיון דאין שם אלא איל אחד:

ועוד י"ל דלא נוכל לפרש מתני' דר"ל אינן מעכבין פרים שהרי בכל מקום שהם שני מינים ואתא תנא לאשמועי' זה דאין מעכבין זא"ז בהאי לישנא קאמר ליה כמו תכלת את הלבן וסלת את היין אך כשהם מין אחד ובא לומר דאין א' מעכב חבירו קאמר בהאי לישנא דאין מעכבין זה את זה כמו גבי מתנות דקאמר דאינן מעכבות זו את זו א"כ כמו כן פרים ואילים דתנא בהו דאין מעכבין זא"ז נ"ל דר"ל דאין מעכב באותו מין עצמו כל א' לחבירו:

דף מ"ה ע"א **אליהו** עתיד לדרשה. פי' דעד שיבא אליהו ויפרשנה לנו אין אנו יודעים לפרש, נ"ה:

וקשיא לי למה יצטרך לאליהו לדרשה ולא יפרשנה יחזקאל הנביא נבואתו הוא בעצמו שהרי כשיבא אליהו ומשיח יהיה תחיית המתים ויחזקאל גם הוא יחיה, וי"ל דשמא אליהו יבא קודם תחיית המתים ויפרשנה קודם שיקום יחזקאל:

או נוכל לומר דקודם ביאת אליהו מפני ביאת המשיח הרי הוא * יכול לדרשה ולפרשה באחד מבתי מדרשות כדאי' בפ' השוכר את הפועלי' אליהו הוה שכיח במתיבתא דר' כל יומא, וכן נראה מפי' רש"י שפי' דעד שיבא אליהו אין אנו יודעים לפרשה דר"ל דאם יבא ויפרשנה לנו נדע אותה וקודם זה לא נדע:

הגה"ה

א"ה בלשון הזה כדמותו בצלמו העתיק גדול הדור רב חיד"א בספרו ברכי יוסף א"ח סי' נ"ב אות ד', ועיין בספרו ועד לחכמים אות י':

מלואים הקריבו בימי עזרא, אינו ר"ל שנבואת יחזקאל היתה על בית שני שהרי על בית שני לא נתנבא שיהא אותו הבנין שכתב שהרי לא נעשה אותו הבנין בבית שני וגם הקרבנות לא נעשו בבית שני באותו הגוון שנכתבו שיעשו אלא שעזרא ודאי בנין בית שני לקחו בבנין שבנו קצת מדוגמת בנין יחזקאל שעתיד להיות לעת"ל. וכן איתא במס' מדות בבנין בית שני לקחו קצת מדוגמת בנין יחזקאל לעתיד להיות וקצת מדוגמת בית ראשון, וכן אפשר שבקרבנות נמי לקחו קצת ממה שנכתבו ביחזקאל להיות לעת"ל וזהו אותו פר מלואים שהקריבו בימי עזרא שלקחו מקצת נבואות יחזקאל שהקריב אותו פר למלואים ולא שעשו אותו כמו שנתנבא יחזקאל שלא עשו המתנות כמו שנבא יחזקאל כדפי' התוס'. אלא הקריבוהו למלואי' כמו שהקריבו מלואי' בימי משה, ומאי דקאמר ר' אשי מלואים הקריבו בימי עזרא נ"ל דאינו ר"ל דנתנבא על בית שני אלא ה"ק דאותו פר דקאמר יחזקאל שעתיד להיות הוא יהיה פר מלואים כמו שהיה בימי משה שהרי גם בימי עזרא בתחלת בית שני הקריבו מלואים כמו בימי משה א"כ יש לנו לומר דאותו פר שנבא יהיה פר מלואים ולא ליקשי לן מדם חטאת עולה היא משום דמלואים להוי:

כהנים הוא דלא אכלי הא ישראל אכלי. יש להקשות והלא גם בתורה כתיב בפ' אמור נבלה וטריפה לא יאכל א"כ כמו כן אמאי לא קשה ליה כהנים הוא דלא אכלי הא ישראל אכלי. וי"ל דמההיא לא קשיא משום דכתי' ביה לא יאכל לטמאה בה ולא בא להזהיר על האכילה שלא יאכלנה אלא בא לומר שאם אכלה שהוא אסור לאכול בקדשים ומשום נבלת עוף טהור שאין לה טומאה אלא בבית הבליעה אתא קרא דאי משום נבלת בהמה שמטמאה במגע פשיטא בכלל שאר טומאות היא דאסריה קרא לאכול בקדשי', אלא אשמועי' דאפי' מזו

שאין

שאין לה טומאה אלא בבית הבליעה כדכתי' לא יאכל לטמאה שמטמאתו באכילה ושאין לה טומאת מגע ומשא שגם בטומאה זו אסור לאכול בקדשי' וכן פירשו רש"י ז"ל בפי' התורה, הילכך לא קשי מינה כהנים הוא דלא אכלי, אבל קרא דיחזקאל לא כתי' כי אם לא יאכלו לבד ולא כתי' ביה לטמאה בה, ועוד אפי' אם באנו לפרש דר"ל לא יאכלו לגבי שיאסר לאכול בקדשים ומשום נבלת עוף אתא כדפי' הרי לא נוכל לפרש כן שהרי כתיב בהאי קרא מן העוף ומן הבהמה ונבלת בהמה מטמאה במגע ובמשא, הילכך אצטרי' לתרץ משום דאשתרי מליקה גבייהו:

ע"ב **אילים** מרובים. כלומר דמים לקנות פרים ואילים כדי צרכן. ל"ה, ר"ל דמאי דקאמר אם היו להם פרים מרובים אינו ר"ל שיהיו להם הפרים ממש ודקאמר ר' שמעון שימכרו הפרים כדי שיקנו בהם נסכים שהרי כיון דהפרים ואילים קדושים אינם יכולין להמכר ולפדותן ולצאת לחולין אם לא שיוממו, וגם אין לומר דמיירי בפרים. ואילים שלא הוקדשו שהרי היו לוקחין אותם מתרומת הלשכה, הילכך פי' רש"י דהיינו ר"ל פרים אלא מיירי שיש בלשכה וביד הגזברי' דמים כדי לקנות פרים הצריכים לחג ואין בידם כל כך דמים כדי לקנות הפרים והנסכי' וקאמר דמוטב שיקנו קצת הפרים והנסכים הצריכים להם מלקנות כל הפרים הצריכים בלא נסכים ופרים ואילים דנקט לאו דוקא פרים ואילים אלא ר"ל דמי פרים ואילים:

ד' מ"ו ע"א **והלחם** פסול, ופ"ה דלא ידענא אמאי הלחם פסול דכיון דהזריקה כשרה והלחם טהור אמאי נפסל, ונראה בעיני דגרסי' וידי נדרו לא יצא דהאי תנא סבר דאין הציץ מרצה על אכילות, ואני מגמגם. ל"ת, וכ"ל דלפי מאי דגרים וידי נדרו לא יצא דצריך לפרש ג"כ הדם יזרק לשם שלמים כמו הנך דלעיל דכיון דידי נדרו לא יצא הרי אינה תודה ולכך סיימו דשאני מגמג' דר"ל דמאח' דאין חילוק בהני תלתא דיצא ודנטמאה ודנפרסה אם קודם שחיטה אירע הפסול יביא לחם אחר או אותו לחם אם יצא ואם לאחר שחיט' אירע הפסול הבשר יאכל כדין שלמים וידי נדרו לא יצא והלחם פסול ואם נפסל לאחר זריקה תורם מן הכשר על הפסול א"כ אמאי עביד מנייהו תלתא בבי ליערבינהו וליתנינהו בחדא בבא כדפרשי' אך אי גרסי' וידי נדרו יצא בנטמא לכך הוצרך לחלקם מפני שדינם חלוק דבנטמא ידי נדרו יצא ובהנך קמאי לא יצא ולכך הוצרך לחלקם:

ד' מ"ז ע"א **ואת** האיל. איל נזיר. יעשה זבח שלמים לה' על סל המצות, אלמא זביחת איל מקדשא לסל ומיניה גמרי' לכבשי עצרת. ל"ה, וקשיא דלקמן בפ' התודה אמר יקריב קרבנו על זבח מלמד שאין הלחם קדוש אלא בשחיטת הזבח ולמה לי קרא ליליף תודה מאיל נזיר כי היכי דגמרי' הכא כבשי עצרת מאיל נזיר,

וי"ל דסד"א דכיון דתודה מקריא שלמים מה שלמים קרבים בלא לחם אף תודה לא תהא אגידא בלחם ולא הלחם בה לכך אצטרי' קרא לאשמועינן דאין הלחם קדוש אלא בשחיטת הזבח, וא"ת וליכתוב רחמנא תודה ולא בעי איל נזיר דליליף מתודה, וי"ל דבאיל נזיר נמי כיון דאיכא זבחים אחריני בהדיה לא הוה ידענא הי מנייהו מקדש ללחם אי נמי ה"א דכולהו צריכי לקדושי ליה לכך אצטרי' קרא דאיל נזיר למימר דאיל דוקא מקדש ליה:

וא"ת וכבשי עצרת מנ"ל דאם שחטה שלא לשמה לא קדש הלחם אי מאיל נזיר דכתי' ביה יעשה זבח שלמים על סל המצות לומר דזביחת האיל מקדשא כדפרשי' הא אצטרי' זבח שלמים לומר שתהא זביחה לשם שלמים וכ"ת דדרשי' ליה הכי כדדרשי' ליה גבי תודה דאמרי' דדרשי' זבח תודה לומר שאם שחט שלא לשם תודה לא קדש הלחם הא ליכא למימר מדאמרי' גבי איל נזיר ואת האיל יעשה זבח שלמים שתהא זביחה לשם שלמים אע"ג דשנוי קדש ת"ע לשנוי בעלים, ואם איתא דדרשי' ליה לומר דזביחה מקדשא ללחם לשנוי קדש כמו אצטרי' לומר דלא קדש הלחם:

וי"ל דדין זה ודאי ילפי' מתודה ואע"ג דלא ילפי' מתודה מיהו אין זה אלא גילוי מילתא בעלמא, לת"ו. ור"ל דעיקר דרשא דזבח שלמים אתא לשתהא זביחה לשם שלמים ומיהו גמרי' נמי מינה דהכל מתקדש בזביחה משום דאשכחן דכותיה גבי תודה ותודה מגלה עליה דדרשי' ליה נמי הכי:

מ"מ קשה כיון דעיקר דזביחה מקדשא ללחם גם באיל נזיר הוי מגלוי דתודה אמאי יליף כבשי עצרת מאיל נזיר הו"ל למגמר ליה מתודה דעיקר דמילתא מינה ילפי' דגם איל נזיר יליף מינה כדפרשי' וא"כ הוה עדיף טפי למגמר מתודה מלמגמר מאיל נזיר ואע"ג דנימא דלא הוה דבר הלמד בבנין אב שחוזר ומלמד בבנין אב משום דנימא דאיל נזיר לא גמר לאגמורי לגמרי מתודה אלא דתודה מגלה עליה דנדרוש לקרא דעל סל נמי לומר דזביחה מקדש' ליה כמו תודה, מ"מ אכתי קשיא דטפי עדיף למגמר כבשי עצרת מתודה מלמגמר מאיל נזיר, ומ"מ רש"י פי' כפירושו דכבשי עצרת דמקדשי לחם מתודה ומאיל נזיר גמרי' ומשמע דמתודה נמי גמרי אך מ"מ לתלמודא דידן דשמעתין דמאיל נזיר גמרי ליקשי אמאי לא יליף מתודה כדפי':

וי"ל דמאי דנקט קרא דאיל נזיר משום דבעי לאפלוגינהו לר' ולר' אלעזר בר' שמעון בקרא דיעשה זבח מייתי ליה לומר דרשב"ש בעי כל עשייתו לקדש הלחם וה"ה בכבשי עצרת:

וגם כ"ל דמה שהקשו דאצטריך קרא יעשה זבח שלמים לומר שתהא זביחה לשם שלמים כדאיתא בריש זבחים משום דתרתי שמעי' מינה דמזבח שלמים ילפינן שתהא זביחה לשם שלמים ומזבח שלמים ומיעשה על כל המצות ילפינן דזביחה מקדשא לסל הילכך נימא דכבשי עצרת מאיל

מאיל נזיר לבד גמרי ולא צרכינן ליצפותא דתודה כדמשמע פשט הסוגיא דהכא דמאיל נזיר לבד גמרי:

אי כתיב זבח יעשה כדקאמרת, פי' דהוה משמע אע"ג דאיכא זבח דהיינו זביחה בעי עשיה אחריתי, ל"ה · וראב"ם הא כתיב יעשה זבח דמשמע במאי יעשה בזביחה, ההיא מבעי ליה לכדר' יוחנן, פי' דלעולם זבח לא אתא לומר במאי יעשה בזביחה משום דקרא דזבח מבעי לכדר' יוחנן וקרא דיעשה דמשמע כל עשיות לעל סל המצות דאת' לומר דבעי' כל עשיות לקדש הלחם:

הכל מודים, פי' אפי' ראב"ם דאמר זריקה עיקר מודה דצריך שיהא לחם בשעת שחיטה ואי לא הוה בשעת שחיטה לא מקדש' ליה זריקה, ל"ה:

וקשיא דלמאי אצטרי' זבח להכי לישתוק מיניה ומיעשה משמע נמי זביחה שהרי בכלל שאר עשיו' הוא והרי מיעשה דהא ראב"ם עד שיעש' כל עשיותיו והרי זביחה בכלל כל עשיות הוא, ואין לומר דר"ל דאתא למימר דבעינן שיהא לחם אפוי בשעת שחיטה ולא סגי אם היה נילוש וערוך בשעת שחיטה, משום דז"א חדא איך משתמע אפוי, ועוד דיכולה דדרים מיניה שעשיותיו אסל המצות דהוו להם קאי, וי"ל דאע"ג דיעשה משמע כל עשיות אפי' הכי ה"א דאין זביחה בכלל שאר עשיות הואיל וכשרה בזר והוה אמינא דעשיות דמפיק מיעשה אעשיות דועשה הכהן קאי ולא אשחיטה דאין כהן צריך לעשותה לכך אצטריך זבח דבעי' שיהא הלחם אפוי גם בשעת זביחה:

מאי בינייהו, פי' כיון דאמר אביי דאינו קדש גמור כ"ש דאינו ניתר דהא ממעות תרומת הלשכה בא וזריקה לא הויא כשרה שהרי נעשית שלא לשמה דתשתרי באכילה וא"כ אינו קדש גמור דקאמר אביי למאי הלכת', ל"ה. ר"ל דאי הוה מצינן דלאביי יהיה ניתר לכהנים הוה משכחינן שפיר מאי איכא בינייהו:

וקשיא דאפילו אי נימא דאיכא בינייהו ניתר ודאביי הוה סבר דניתר מ"מ הוה קשיא מאי קדש ואינו קדש גמור דקאמר דלגבי מאי אינו קדש גמור כיון דניתר:

וי"ל דמצינן למימר דאינו קדש גמור דקאמר דהוי לגבי דצריך להביא לחם אחר דכיון דנזרק דמן שלא לשמן הוי ככל הזבחים שנזבחו שלא לשמן או נעשו אחת מהעבודות שלא לשמן דלא עלו לבעלים לשם חובה וצריך להביא קרבן אחר לצאת י"ח דהלכו כשרין לנדבה וכמו כן בין כבשים בין לחם יהו נדבה ויאכלו השלמים כשלמי נדבה וגם הלחם ניתר ויאכל ויביא כבשים ולחם אחר לצאת י"ח, הילכך אי אמרי' דסבר דניתר הוה משכחינן מאי איכא בין אביי לרבא דלאביי ניתר אך יביא לחם אחר, ולרבא אינו ניתר משום דלא קדשתו שחיטה ולאבוד אזלי ולשריפה וכיון דלשריפה אזלי גם הכבשים פסולין דנהי דכל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרין לנדבה הני פסולין מחמת הלחם שנפסל ואזיל לשריפה הוי כאבוד וכשאבד הלחם אבדו נמי הכבשים משום דהוקקו זה לזה בשחיטה כדאמרינן לעיל דע"כ שחיטה עושה זריקה, אבל כיון דלאביי נמי אינו ניתר כדפי' א"כ לכ"ע בין הלחם בין הכבשים אזלי לשריפה א"כ מאי איכא בינייהו:

ומ"מ רש"י פי' בפ' קמא דפסחים על הלחם קדוש ואינו קדוש, דקדוש דאינו יכול לפדותו ואינו קדוש דאינו ניתר באכילה דנהי דהכבשים נאכלים כדין שלמי' שנזבחו שלא לשמן אבל הלחם אינו נאכל כיון דכבשים אין שמן עליהן דהא לא עלו לשם חובה שאין מי שיתירנו אבל לפי' שפירשתי משום דהוקקו והוי נאבד א"כ גם הכבשים אינם נאכלין ואפי' יהיו נאכלין מ"מ כיון דנעשו נדבה צריכי אחריני לצאת ידי חובה:

לאביי לא תפס פדיונו בקדושת שתי הלחם ואם רצה משנה המעות לשאר קרבנות צבור, ל"ה. ונראה דר"ל דאיך נימא דלאביי לא תפס פדיונו בעבור שאינו קדש גמור כ"ש שיש לו לתפוס פדיונו דלעולם מה שאינו קדוש קדושת הגוף נפדה דקדושת דמים יש לה חילול ופדיון וקדושת הגוף אין לה חילול דקדשי בדק הבית יש להם פדיון וקדשי מזבח אין להם פדיון הילכך פרש"י דלא תפיס פדיונו בקדושת שתי הלחם דבשביל שאינו קדוש קדושה גמורה לעולם יש לה פדיון אבל אין לה פדיון שיהא הפדיון קדוש בקדושה שיהיו הדמים קדושים כקדושת שתי הלחם הואיל דלא נתקדשו שתי הלחם קדושה גמורה אך מ"מ יש להם להיות הדמים קדושים כקדושת תרומת הלשכה. הילכך פי' ואם רצה משנה המעות לשאר קרבנות צבור ולא שיהיו לקנות שתי הלחם ושיהא בהם דין קדושה מעין קדושת שתי הלחם שהרי השתי הלחם שנפדו לא נתקדשו בקדושת שתי הלחם גמורה א"כ גם הדמים שנפדין עליהם לא יהיה להם קדושת שתי הלחם לפי שלא תוכל להיות קדושה לדמים כי אם כפי מה שמתחייב עליהם, ולרבא תפיס פדיונן ר"ל שהדמים יהיו קדושים קדושת הגוף גמורה כקדושת שתי הלחם דמאחר שנתקדשו שתי הלחם שנפדו קדושה גמורה גם המעות שנתחללו עליהם יהיו קדושים כיוצא בהם להיות קדושים כקדושת שתי הלחם ולא שיפלו לתרומת הלשכה לקנות בהם שאר קרבנות:

ובפירש"י כתוב כך שיבוש גמו' הוא זה דכ"ש דלרב' דכיון דקדושתו קדושה גמורה דלא נפקי ובפסחי' בפ"ק אמרינן הכי דלר' דאמר שני דברים המתירין מועלין זה בלא זה לא נפקי לחולין ולר' אלעזר בר' שמעון אינו קדוש פריק להו ונפיק לחולין וכיון דנפקין לחולין על כרחין פדיונן נתפס, כל"ה. ור"ל דאדרבא יש לנו לומר דלרבא דאמר דקדוש קדושה גמורה דאין להם פדיון כלל, ואיך לימא דלרבא תפיס פדיונו ואדרבא יש לו לומר דאין להם פדיון וכמו כן לאביי דקאמר דלא תפיס פדיונו אדרבא יש לנו לומר דאין להם קדושה גמורה דיש להם פדיון, (גרסא אחרת כדפי' בתוס' לעיל דאמר)· עוד כתוב בפרושים לרבא תפיס פדיונו לרבא

דאמר

דאמר קדש גמור קא תפיס פדיונו ויוצא והא דאמרי' דמנחות אין לה פדיון לאחר שיקדשו בכלי :

ונראה לי דבא לתרץ איך לימא רבא דיש להם פדיון והרי אמרי' דאפי' מנחה אין לה פדיון דנתקדשה קדושת הגוף א"כ כל שכן הלחם שנתקדשו בשחיטה דלא יהיו להם פדיון, ומשני דההיא מיירי לאחר שקדשו בכלי ולכך אין להם פדיון אבל אלו לא נתקדשו בכלי הוה אמינא בשחיטה דלא קדשה להו קדושה גמורה הילכך יש לה פדיון :

ומ"מ יש להקשות כדהקשו בתוס' דגם אלו נתקדשו בכלי בקדושה, וכ"ל דר"ל דלאחר שקדשו בכלי ר"ל לאחר שקדשו קומץ שנתקדשו בקדושת כלי המנחה בכיסא ואח"כ קדיש קומץ אבל בחדא קדושת כלי יש לה פדיון וכאן דאין שם כי אם קדושת חד כלי ואי משום שחיטה כיון דלא קדישי להו קדושה גמורה ולא זריקה לא מהני לאקדושי להו כמו קדוש קומץ לומר דלא יהיו להם פדיון אלא יש להם פדיון לרבא :

בשלמא לרבא היינו דאיכא בין ר' לראב"ש, ר"ל דלרבא דאמר קדוש גמור ותפיס פדיונו אליבא דר' דמפרש למלתיה ולראב"ש דפליג עליה דר' ואינו קדוש א"כ לא תפיס פדיונו שהרי פירשנו דמפני הקדושה תפיס פדיונו · אלא לאביי דאמר דלר' לא תפיס פדיונו בעבור שאינו קדוש קדושה גמורה וכ"ש לראב"ש דלא קדיש כלל דאין לו פדיון ודלא תפיס בה פדיונו א"כ מאי בינייהו, וזה לשון הפירושים, אלא לאביי דאמר דלא תפיס פדיונו מאי איכא בין ר' לראב"ש פי' קדוש דקאמר ר' למאי הלכתא הא לא תפיס פדיונו ולתרווייהו אסור באכילה, ל"ה, ומשני איכא בינייהו לאפסולי ביוצא דלר' דאמר דהוא קדוש קצת בשחיטה אם יצא נפסל שאפי' זרקו לשמו נמי אסור באכילה, ל"ה, ר"ל י"ס יצא בין שחיטה לזריקה כיון דשחיטה מקדשא ליה קצת הרי קדשתו ליפסל ביוצא ואע"ג דלא נתקדש קדושה גמורה שעדיין לא נזרק ולר' אינו קדוש גמור עד שיזרק. מדקאמר רבי שחט לשמו וזרק שלא לשמו דהוי קדוש ואינו קדוש דר"ל דמפרש ליה אביי דאינו קדוש קדושה גמורה והוה לן למימר דמאחר דלא נתקדש קדושה גמורה דלא יפסל ביוצא אפ"ה אית ליה הגה"ה

דכיון דקדוש קצת מפסל ביוצא דקדוש' **א"ה** חסר כאן שלשה שורות
גרידא שאינה גמורה * מהכ"י והבל על דאבדין:

הני תנאי. פי' ר' אלעזר ור"ע, שחיטה מקדשא ואהני ביה פסול יוצא, ר"ל דאהני ליה שחיטה למפסלא ביוצא ור' אלעזר לטעמיה דאמר אין זריקה מועלת ביוצא הילכך לא קבעתיה בפגול דהא כבר פסול הוא ואמרינן בפ' ראשון אין פגול במקום פסול, ל"ה, ר"ל דלמאן דאמר זריקה מועלת ליוצא אע"פ שאינה מועלת להתירה באכילה שהרי כבר נפסל מ"מ מועלת לו להוציאה מידי מעילה וכמו דאם לא יצא דמועלת הזריקה להיות מתרת לאם כשר כמו כן מועלת כאלו היה כשר להוציאו מידי מעילה כמו כן הועיל לו לאקבועי ליה בפגול כאלו לא נפסל ולא נאמר דמאחר דנפסל כשיצא שוב לא חייל עליה פגול אלא נימא דכאלו לא יצא דמי ושיקבע בפגול אבל למ"ד דאין זריקה מועלת ליוצא לאפוקי ליה מידי מעילה מאחר שנפסל אינה מועלת לו כלום להתירו ונשאר תמיד בפסולו כמו כן לא תועיל לו לאקבועי בפגול שהרי נשאר כמו כן בפסולו דראשון ולא חייל עליה פסול אחר דהיינו פגול כאלו אם היה כשר דחייל עליה פגול :

זריקה מועלת ליוצא, דלא דמי פסול יוצא לשאר פסולין דפסולו מחמת דבר אחר כדמפרש בפ"ק בסופיה ל"ה, ולא ידעתי למה הולך רש"י שהרי מ"ד זריקה מועלת ליוצא על קביעות פגול קאמר ליה כדמייתי ליה הכא, אם לא שנאמר דיבא לתת טעם אמאי תועיל בו לאקבועי בפגול ושיחול פסול על פסול דהיינו פסול פגול על פסול יוצא, וע"ז בא לתת טעם משום דפסול יוצא גרע וקליש הוא משום דפסולו מחמת דבר אחר הילכך חייל עליה פגול, ומ"מ מאי דאתמר האי טעמא בשלהי פ"ק לא הוי אלא כדי לחלק בין יוצא לחסרון כדקאמר אפי' למ"ד זריקה מועלת ליוצא ה"מ יוצא דפסוליה מחמת דבר אחר אבל חסרון דבגופיה לא :

ע"ב **כי** בשר, פי' כשאר בשר שלא יצא אלמא שהם כגוף הכבשים דמי דכי היכי דגוף הכבשים מפגולין לאם נמי מפוגל, ל"ה, והתוס' פירשו דאיכא דגרסי כי כשר לומר כמו זבח כשר ואית דגרסי כבשר ר"ל כבשר הזבח, ע"כ :

ולי נראה כי בשר ר"ל אמורין דלהם אייתי הך משנה דאמורי קדשים קלים שיצאו לפני זריקת דמים, כר' עקיבא קאמר דיש בהם משום פגול לומר דר"ע משוה הלחם לאמורין דכי היכי דבאמורין תנן דכשיצאו *) · הגה"ה **א"ה** נכאן חסר דף א' והבל על דאבדין :

מ"ח ע"ב **דאי** ר' כיון דאמר שחיטה מקדשת נהי דשתים מהם אין להם אלא קדושת דמים ויצאו בפדיה דכבשי' מידי דחזי להו מקדשי ואיכא קדושת דמים בעלמא עלייהו ונפקי לחולין ומביא מעות ואומר כל מקום שהם השתים שאינן מקודשות יתחללו על מעות הללו ובלא פדיה לא מתאכלי דלא שריא להו זריקת הכבשים מיהו היכא פריק להו והיכא משתרו והרי אינו מכירן לפי שלא ידענו מי הם שיאכלו כדין חולין, ל"ה :

ומ"מ קשה לי ואיך קדשי משם אחד הא אמרינן כל שאינו בזה אחר זה בבת אחת אינו, ונראה דהיינו מאי דפריך לימא תהא תיובתא דר' יוחנן :

והתניא אין פודן אלא בחוץ ופי' הקו' משום חולין בעזרה וקשיא דמאי חולין בעזרה שייך והלא קאמר לעיל דחולין ממילא הויין והרי לא הכניסן משנעשו חולין :

וי"ל דהגם שלא הכניסן משנעשו חולין מ"מ הוא גורם ע"י פדיונו שיהיו חולין בעזרה והרי הוא כאלו מכניס חולין בעזרה :

ל"א שהם אי אתה אומר כן אלא הרבעתן לשמן הפסדת הנזרקין באחרונה דהא לא נריכי ופסולין, ל"ה, ולפי לשון זה ר"ל וזורק דמן שלא לשמן באחרונה וליתא להך סברא דלעיל דיש לך דבר שנראה לשמו, שפירש"י לפי לשון ראשון, והקשו התוס' ללשון ראשון שפירש"י שזורק שתים ראשונים שלא לשמן איך יהיו כשרין האחרונים לשמן והלא שמא אותן שנזרקן שלא לשמן קדשו הלחם והוו אבדו כבשים ואבד הלחם שהרי דשחטן שלא לשמן נתבטלו מכבשי עצרת ונמצאו כבשי' שנים בלא לחם, וי"ל דכיון דלאחרונים זורק לשמן הא לא אבדו כבשים שהרי נכנסו אחרים תחתיהם, מיהו קשיא להר"ם דקא פסיק ותני מוסף שתים מהם אפי' הם (ר"ל שנשחטו) ראשונים ואעפ"י שהם קדשו הלחם ושחיט' האחרונים לא עשו כלום ואיך תהיה מצטרפת שחיטה של ראשון והזריקה של אחרון דודאי אם לא נשחט האחרון עד לאחר זריקת הראשון ניחא דמטעם אחריות יכנסו תחת הראשונים ויקדשו שחיטתן וזריקתן את הלחם אבל להשלים זריקת האחרונים שחיטת הראשונים היכן אשכחן אחריות בזה. וי"ל דודאי אשכחן בכה"ג במעשה השוחט שני אשמות לאחריות נשפך דמו של אחד מהם זריקת השני מהניא לפטור בשר חברתה מן המעילה לת"ו:

ונ"ל דהני קושיות דלעיל לא שייכי אלא לר' דאמר דשחיטה מקדשא אבל לרחב"ש דאמר דשחיט' לא מקדשה ללחם עד זריקה לא קשה מידי שהרי קודם שזרק דם אחד מהם לא נתקדש הלחם וכשמוסף שתים מהם וזורק דמן שלא לשמן לא יקדשו את לחם כזבחים שנזבחו שלא לשמן דכשרין בשלא לשמן והשנים שיזרק דמן לשמן יתירו הלחם הילכך לא קשה מידי ממה שהקשו לעיל:

עמוד והטא, פי' דזורק דמן שלא לשמן חוטא הוא דאסור לשנות הקדשים · בשביל שתזכה, פי' לאכול את השנים, ל"ה:

וקשיא דהיכא אסרו לשנות לחשוב בקדשים היכא דיהו כשרין לשמן ויעשה שלא לשמן ויפסלם משום דכשרין לשמן והוקדשו לכך, אבל הכא דאי אפשר להיות כלן כשרין לשמן וצריך שיהיו שנים מהם פסולים אי זריק להו שלא לשמן לאו חוטא הוא ושפיר עביד אי זריק להו שלא לשמן ויהיו כשרין שלא לשמן מכשיזרקם לשמן ויפסלו, וי"ל דאפ"ה אין לנו להשגיח אחרי ההכשר הלז, דאה"נ אם היו אותם שיזרוק דמן ראשונים פסולין לגמרי אם יזרקם לשמן ואם יזרקם שלא לשמן יתכשרו בשלא לשמן הוי חוטא אם יזרקם לשמן ויפסלם מלשמן אבל להכשיר האחרונים אעפ"י שיזרקם לשמן יפסלו האחרונים לגמרי ליכא למימר הוא חוטא באלו הכשרים הראשונים כדי שיזכה באחרונים ולכך פריך וכי אומרים לו כו':

ואם היתה שבת, פי' אשלא לשמן קאי, ל"ה: ר"ל דלא מצי קאי אשחטן קודם זמנן או לאחר זמנן דאיך ישחטם בשבת ואינו זמן שחיטתו אלא מיירי דשבת ועצרת באו כאחד והוה לי' לשחטן לשמן ושחטן שלא לשמן:

דף מ"ט ע"א **לשם** אילים פי' דאמר אני שוחטם לשם אלים, כל"ה, כשסבור אילים ושחטן לשם כבשים:

וקשיא דהא שחטן לשם אילים קאמר לעיל במלתיה דרב, וי"ל דמפרש לשם לא דאמר בפיו אלא לשם אילים שבלבו ומחשבתו שהיה סבור שהם אילים ואעפ"י כן אמר לשם כבשים הילכך קאמר דהא דעלו משום דכבשים בכבשים נשחטין ר"ל שהם כבשים ואמר בפיו לשם כבשים הילכך כשרין דמשום טעות דלבו דחושב שהם אילים לא מפסלי:

עולה ראשונה. הכתובה הראשונה בסדר פנחס והיינו את קרבני לחמי לאשי שהוא תמיד של שחר, ויש מפרשי' עולה ראשונה שהקריבו ישראל במדבר דהיינו עולת תמיד. ומיהו אומר ר"ת ז"ל דאיכא למ"ד (על) עולת ראיה היתה דכתיב ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו וכתיב ולא יראו פני ריקם:

ולפי' רש"י ניחא דמוכח שהיא קודמת שפי' דראשונה ר"ל שהיא קודמת לכל הקרבנות ודקרא קאמר דהסיא קודמת, אבל להנך פירושים שפירשו דראשונה ר"ל שהיתה ראשונה במדבר או שהיא ראשונה בסדר איך מוכח מינה שתהא קודמת:

ונ"ל דאין צריך להוכיח שתהא קודמת משום דקרא קאמר בהדיא שתהא קודמת לכל הקרבנות דקרא הכי כתיב ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר וערך עליה העולה א"כ קאמר דעל העצים שסדר על המזבח בבקר יערוך את העולה משמע מיד שסידר העצים בבקר שיערוך עליהם העולה א"כ שהיא תעשה בבקר הרי היא קודמת לכל הקרבנות אבל לא ידעינן מאיזה עולה קאמר קרא שתהא קודמת ולהכי מפרשי דהעולה משמע העולה הידועה והיא המפורשת בפ' בסדור הקרבנות ראשונה או הידועה:

אך: יש להקשות להיפך דלפירש"י דפי' דהעולה משמע שתהא ראשונה מנא ידעינן דבעולת התמיד מיירי קרא דקאמר שתהא ראשונה ועוד איך משמע מהעולה שתהא ראשונה:

ונ"ל ליישב לפי פי' דאין צריך להוכיח דבעולת תמיד קא מיירי משום דקרא קאמר בבקר בבקר משמע דבכל בקר נעשית ואין לך עולה שנעשית בכל יום בבקר כי אם עולת התמיד דאם באת לומר דבעולת מוספין מיירי קרא הרי אינה נעשית בכל יום. אבל מערך עליה לא משמע ליה שתהא קודמת כדפי' אבל מהעולה מפיק שתהא ראשונה דמדקאמר שתהא עולה ידועה משמע דהידועה שהוא אומר שתהא ידועה הוי לגבי שתהא ראשונה. כ"כ לפרש:

ע"ב

ע"ב **תמידין** עדיפין. פי' מדלא אמרי' דיקריב הארבעה לשבת (לאמורין) לתמידין ומוספין ויבטל תמיד של יום שני של ר"ה אלמא דתמידין דיום שני עדיפי ממוספי שבת אע"פ שמוספי שבת מקודשין הן ושבת קדים טפי מיום טוב, ל"ה:

ויש להקשות מאי פשיט מהכא דתמידין עדיפי הא לא איבעיא ליה אלא בתמידין דלמחר ומוספין דלהאידנא אי נימא דמוספין עדיפי משום דמהאידנא נינהו אבל מתמידין דהאידנא ומוספין דלמחר פשיטא ליה דתמידין עדיפי שהרי אפי' תמידין ומוספין דיומיה פשיטא דתמידין עדיפי משום דהוו תדיר כ"ש מתמידין דהאידנא ומוספין דלמחר דתמידין עדיפי ואיך פשיט מינה למוספין דהאידנא ותמידין דלמחר דאמרי' דתמידין עדיפי:

ויש ליישב מתוך לשון רש"י שכתבתי לעיל דפשיט הכי דנפשוט מינה דתמידין דלמחר עדיפי ממוספין דהאידנא דאי ס"ד דמוספין דהאידנא עדיפי הכא נמי אע"ג דהוו מוספין דלמחר יש למהוי עדיפי בעבור קדושת שבת דעדיפא טפי ויש לנו לדמות מוספין דלמחר למוספין דהאידנא כיון דהטע' תלוי משום מקודש דמאי דפירשנו דפשיטא ליה דתמידין ומוספין דמחר דתמידין עדיפי ממוספין היינו משו' דבתמידין איכא תרתי תדיר ומקודש מקדושת היום ובמוספין ליכא אלא מקודש לבד אבל במקודש ותדיר דשני יומי קסבר דאין לחלק בין יהיה מקודש ראשון או אחרון ולכך פשיטא להיא דלעיל:

שמירה שמירה לג"ש מה פסח מבוקר ד' ימים דמקחו בעשור ושחיטתו בי"ד אף תמיד טעון ביקור ד' ימים קודם שחיטה, ל"ה:

ויש להקשות מאי קאמר דלא בעינן ביקור ד' ימים קודם לשחיטה כי אם לתמידין ולא למוספין והלא כיון דביקור ד' ימים מג"ש דשמירה שמירה ילפי' הוה לן למימר דכולהו נבעי ביקור ד' ימים משום דילפינן מג"ש דשמירה שמירה הרי שמירה קאי לכל הקרבנות דתשמרו להקריב לי במועדו קאי לכל המועדות הכתובי' אחריו בסדר פנחס דהרי תשמרו כתיב:

ונ"ל דאית להו דתשמרו לא קאי כי אם אתמיד דסמיך משום דלא מלינן למימר דאכולהו קאי דהא איכא פסח דכתי' בה' הפרשה ובפסח לא בעינן ביקור שהרי קרבן של יחיד הוא אע"ג דאתי מניה והרי לא מלינן קרבן יחיד שיהא טעון ומדלא מלינן למימר דאכולהו קאי דהא איכא פסח דלא קאי ליה הכי אית לן למימר דדוקא אתמיד הסמוך לו קאי ולא לאינך:

דף כ' ע"א **יקטירו** בין הערבים. פי' כדמפרש לקמן דכיון דלא שכיחי דפשעי בה הילכך לא קנסינן בה להו, ל"ה. ושאין מחנכין המזבח דמתני' לפי מאי דמתרץ לאו ממלתיה דר' שמעון היא אלא ממילתא דת"ק וה"ק לא הקטירו בבקר לא יקטיר בין הערבים כשלא נתחנך ולפי שלא נתחנך אלא בקטורת הסמים וכיון שלא נתחנך בבקר לא יחנכו אותו בין הערבים שהרי הכתוב זה לחנכו בבקר:

כהנים חטאו ומזבח בטל, קושיא היא דר"ל וכי בעבור שחטאו הכהנים יהא בטל המזבח דלא יקריבו, ומשני רבא לא יקריבו הם אותם שחטאו אבל יקריבו אחרים ר"ל ממשמרה אחרת דלימא קנסי' לכולא משמרה, או נוכל לומר דדוקא לאותם שחטאו קנסי ולא לשאר בני המשמרה ואפ"ה הוי קנסא מדפסדי להקריב הקרבן שעולה לגורלם:

ע"ב **נטמא** או אבד ת"ל מחציתה בערב מחצה משלם הוא מביא ולא שיביא חצי עשרון מביתו, וא"ת והא אפיקתיה, י"ל דמשלם בכל גווני משמע בין שלא יביא בתחלה חצאין בין אם הביא ואבד חציו שלא יביא חצי אחר ובכל גווני דריש להו בברייתא והוו לא זו אף זו לא זו שלא יביא חצאין בתחלה אלא אפי' הביא שלם ואבד חציו לא יביא חצי אחר, אלא יביא שלם ויקח חציו:

ומינו אחר תחתיו, קודם תמיד של בין הערבים ת"ל ומחציתה, פי' מרבויא דו"ו משמע אפי' כהן העומד בין הערבים ואע"ג דאיכא חצי עשרון דראשון, ל"ה.

אין להקשות למה הוצרך ליתורא דוי"ו אלא משום דאמרי' דצריך להביא מחצה משלם ולא שיביא מחצה, י"ל משום דהוה אמינא דמאי דקאמר קרא דלא יביא חצאין היינו דוקא מחצה בבקר כדכתיב מחציתה בבקר ומחציתה בערב שצריך שיביאנה בבקר שלימה ואח"כ יחלקנה אבל היכא דהביא שלימה בבקר ואבד חציו בין הערבים אימא דבכה"ג לא איירי קרא דלא יביא חציה מאחר דלא שייך ביה לומר מחציתה בבקר קמ"ל דאפ"ה לא יביא מחציתה, ואי אשמועינן באבד ונטמא אפ"ה ה"א דוקא בכה"ג לא יביא מחציתה מפני שאותו ליכא להביא מחצה שהוטל עליו להביאה שלימה בבקר שהרי היה כ"ג בבקר, אבל מי שנתמנה בין הערבים ולא הוטל עליו להביא בבקר אימא דיכול להביא מחצה בין הערבים קמ"ל דאפ"ה דלא דנהי דקרא לא מיירי כ"א במי שהיה כהן גדול בבקר אפ"ה מיתורא דוי"ו דומחיצתה אתא לרבויי אפי' נמי היכא דלא שייך ביה להביאה שלימה באותו יום ואינו ראוי להביא כי אם מחצה דאפ"ה צריך שיביא מחציתה של שלימה:

ר' יוסי אומר תאפינה רבה, פי' אפיות הרבה אופה ומטגנה ואופה. אית ליה נא, פי' ומ"ה אופה אחר טיגון, ואית ליה נאה משו' הכי אופה תחלה, ל"ה.

וקשיא למה צריך לטעם דאית ליה נא ואית ליה נאה והלא כבר פי' ממשמעות תופיני אפיות הרבה. וי"ל דאע"ג דתופיני משמע אפיות הרבה מ"מ לא הוה ידעי' מתי יעשו אותן האפיות או שמא יעשו שניהם קודם טיגון או לאחר טיגון ור"ל דתופיני דמשמע אפיות הרבה גלי דיהיה בו ב' משמעיות נאה ונא ושאחת תעשה קודם טיגון

הילכך

הילכך אצטרי' לתרי טעמי דאי מתופיני דמשמע הרבה אפיות לא הוה ידעינן מתי יעשו הילכך אצטרי' לטעם דדרים נא ונאה, וגם מטעם דדרים נא ונאה בלא טעם דתופיני משמע אפיות הרבה לא הוה סגי משום דאי לאו טעמא דתופיני משמע אפיות הרבה לא הוה דרשינן נא ונאה כי אם הדא מנייהו נא או נאה, אבל משום דמשמע (נא ונאה) תופיני אפיות הרבה אמרי' דר"ל נא ונאה :

עריבתן פי' תיקון החלות אשטגדר"א בלעז · בפנים, בעזרה דתנור של מתכת היה בעזרה, (ל"ה), וליטה ועריכה אע"ג דקודם מתן שמן והאי תנא סבר דמדת יבש לא נתקדשה מדלא מצריך ליטת שאר מנחות בפנים מ"מ האי בעיא פנים דקסבר חצי עשרון שבו היה חולק חביתי כה"ג נמשח, והאי דלא משחו עשרון השלם מפני שכל אדם מודד בו מנחתו ופעם שמוציאו לחוץ. אבל זה אינו מסור אלא לכהנים, ל"ה · ר"ל מוציאו לחוץ ומודד בו שהרי מפני יציאת הכלי לחוץ אין קפידא שהרי הכלי אינו נפסל ביציאת חוץ אלא מה שימדדו בו בחוץ יפסל מאחר שהכלי נמשח מקדש הנכנס בתוכו בחוץ והרי כאלו יצא חוץ מקודש דנפסל ביוצא דמה לי מקודש בפנים ויצא חוץ ונפסל מה לי מתקדש בחוץ כמו כן נפסל ולכך לא היו מושחין כלי שמודדין בהם המנחות כדי שלא יפסלו כשמוציאין אותן בחוץ אלא חולין הוו ואינם נפסלין ביוצא ולכך היה ליטתן בחוץ לפי שלא נתקדשו ליפסל ביוצא ושימדדו בו בין בפנים בין בחוץ היו יכולין להוציאו מבחוץ וללוש אותו בחוץ (לוצא שנפסלו) שאינם נפסלים ביוצא, אבל זה אינו מסור אלא לכהנים, ור"ל דאין מודדין בו אלא מבפנים ואעפ"י שהיה כהן גדול מביא אותה שלימה מתוך ביתו היה מביאה ואין מוציאין אותה לחוץ ליפסל. (עד שימדדו בו בחוץ) ביוצא אלא הכהן גדול שהיה מביאה שלם מביתו היה מביאה בכלי שלא נתקדש כדי שלא תפסל המנחה שבו ביוצא וכשחלקה בזה שנמשך אינו יכול להוציאה עוד לחוץ שהרי תפסל ביוצא מאחר שהיתה בכלי שנתקדש שלכך אופה בפנים :

וא"ת מפני מה קדשוהו יותר מכלי שאר מנחות שלא קדשוהו כמו כן לא יקדשוהו ותאפה גם בחוץ, הרי ז"א דלפי שכל זמן שיכולין לקדשן יש להן לקדשן הילכך בזה שהיה מסור לכהנים שנזהרין שלא יצא לחוץ היו יכולין לקדשו אבל בכלי שנמסר לכל אדם ואין יכולין ליזהר שלא יוציאו לחוץ לא קדשוהו :

גם נוכל לומר דאם היו מודדין בכלי שנתקדש בחוץ דלא תפסל ביוצא שאינו נקרא יוצא, ולכך כ"ג מביא מתוך ביתו בכלי מקודש דאין פסול יוצא אלא למי שנתקדש בפנים ויצא לחוץ אבל מי שנתקדש בחוץ אין בו פסול יוצא, אלא מה שפירש"י לפעמים היו מוציאין אותה לחוץ דלאחר שנתנה בכלי הי' מוציאין אותה לחוץ ולא היו זהירין בה והרי גם נתקדשה בכלי במוקדש ותפסל ביוצא כשיוציאנה לחוץ אבל בזה שחלקו החביתין זהירין שלא יוציאוהו לחוץ, וכן נראה מדעת תוס' :

ד' נ"א ע"א, **מנחת** נסכים אינה טעונה לבונה, לקמן בפ' כל המנחות, ל"ה, וקשיא דאמאי לא קאמר הנך נפישן דדמיא למנחת נסכים בד' דברים ולמנחת נדבה בג', וי"ל דדחיית שבת וטומאה חדא חשיב להו והוו ג' וג' :

שני לוגין לעשרון, פי' דבמנחת פרים ואילים כתי' בפרשת שלח והקריב על בן הבקר מנחת סלת שלשה עשרון בלול בשמן חצי ההין דהיינו ששה לוגין דהוו שני לוגין לעשרון ובאיל כתיב או לאיל תעשה מנחה סלת שני עשרונים בלול בשמן שלישית ההין דהיינו ד' לוגין לב' עשרונים, ל"ה :

וקשיא דמאחר דאמרי' דבשמן ריבה הרי היה לנו לדון כמנחת נסכים דכבשים ג' לוגין ולא כמנחת פרים ואילים דמאחר דבשמן משמע לשון רבוי יש לנו לקחת המרובה. וי"ל דאדרבא הואיל דאמרי' דתפסת מועט תפסת יש לנו לומר שנקח הרבוי המועט והיינו כפרים ואילים שיתקיימו בו שני דברים רבוי דבשמן שהרי בשני לוגין יש רבוי יותר ממנחת נדבה שאינה כי אם לוג ונמצא דמתקיים קרא דבשמן דמרבה בה טפי ממנחת נדבה, ומתקיים תפסת מועט תפסת דבשני הרבויים אנו נתפוס הרבוי המועט, ולכך לא היה לנו הכרח לאיזה מהם נדמהו. ואצטרי' לטעם נראה למי דומה דנין מנחה הבאה עשרון וכו' :

והדר תני נאמר כאן שמן ונאמר במנחת נדבה שמן, והוי מצי למפרך הכי וכה שמן דנדבה לאו להוסיף הוא אלא לקבוע לה שמן והאי בשמן להוסיף הוא דלקבוע לא צריך כדמפרש לקמן, ל"ה ·

נראה לי דה"ג אמ' אביי מאן תנא בשמן להוסיף ר' שמעון היא ודינא מאן קא מהדר ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא וה"ק בשמן להוסיף לה שמן דאי לקבוע לה שמן לא צריך, דכיון דכתי' בה על מחבת כמנחת מחבת דמיא או אינו אלא לקבוע לה שמן דאי לא כתב רחמנא בשמן ה"א תהוי כמנחת חוטא, הדר אמר ולהוי נמי לקבוע לה שמן תיתי מן דינא ודן דינא ולא אתיא ליה ואצרכא קרא, כ"כ הגירס', וזהו לשון פירש"י מאן תנא בשמן להוסיף ר' שמעון קאמר לה דאי לקבוע לה שמן כשאר מנחות לא צריך דכיון דכתי' על מחבת ממילא ידעינ' דצריכה שמן כמנחת מחבת (וי"א ר' ישמעאל כו') תהא כמנחת חוטא והאי דכתי' מחבת שיביאנה באותו כלי, הדר אמר ונהוי נמי לקבוע כדקאמינא אכתי נפקא לן מדינא נאמר כאן כו' ודן דינא ולא אתיא ליה משום דפרכינן כלך לדרך זו דנין יגי"ל מיגי"ל כו' ולר' ישמעאל איכא למפרך שפיר נילף ממנחת נדבה דהא לדידיה תרווייהו לקבוע ולא להוסיף ואצרכיה קרא :

ר"ש היא ויליף לטעמי' מרבה כאן שמן ולר"ש ליכא למפר' נילף ממנחת נדבה משום דהאי להוסיף ונדבה לקבוע והאי דלא סיימא ברישא משום דר' ישמעאל אפסקיה ממאי דקאמר להוסיף הוא,

כך לשון רש"י בפירושי' · ונראה דהכי היא הסוגיא דמאי דקאמר בברייתא' ושמן להוסיף לה שמן ודסבר דבשמן ריבה לה שמן אינו אותו דמסיים הברייתא' וקאמר [ואיני] יודע כמה והרי אני דן כו' במנחת כבשים, או כלך לדרך זו שנקשה לנדבה שהרי מדקאמר ברים הברייתא' דשמן ריבה לה שמן א"כ סבר נמי דריבה לה שמן וליכא לדמויי למנחת נדבה אלא תנא אחרינא הוא דקאמר הכי ורישא דברייתא דריבה לה שמן הוא ר' שמעון דקאמר בסיפא דברייתא' ריבה כאן שמן ודריש מקרא דבשמן דאתא לרבויי לה שמן והתם דלקבוע לה שמן לא צריך מדקריא מחבת הרי היא לפחות כמחבת, ומאי דקאמר בלשון הברייתא' ואיני יודע הריני דן, וקאמר או כלך, לומר דהרי היא כנדבה תנא אחרינא הוא והוא ר' ישמעאל בן ר' יוחנן בן ברוקא דמיירי בסיפא דברייתא' וקאמר דמסיקם דמנחת תמידין מייתינן לה שמן דאי מעל מחבת לא הוה ילפינן ליה רבוי דשמן משום דה"א דאתא לקבוע לה שמן שלא תהא כמנחת חוטא ואחר שכתב בשמן לקבוע לה שמן לא הוה ידעינן כמה שמן דאי משום דאיכא לדמויי לה כמנחת נסכים דדמיא לה בג' דברים ושמו כן נוכל לדמותה למנחת נדבה דדמיא לה בג' דברים ושלא יהא לה כי אם לוג שמן, ואין לומר דלשתוק מבשמן ונילף ממנחת תמיד דהרי במנחת תמידין ילפינן הכי משום דאי לאו בשמן לא הוה ידעינן למאי אקשה לתמידין ואצטרי' בשמן לומר דאקשה לשמן, הילכך ניחא דלא קשה מאי דהוה מקשה הא גופא קשיא אמרת בשמן להוסיף, והדר תני בשמן נאמר במנחת נדבה משום דתרי תנאי הוא כדפרישי' :

ועד מאי דקאמר תהיי כמנחת חוטא יש להקשות והלא טעמא דמנחת חוטא הוי כדי שלא יהא קרבנו מהודר וגבי מנחת חביתין שהיה מביא בג' לא שייך לומר שלא יהא קרבנו מהודר דאדרבא יש לו להיות מהודר, ואיך הוה מלינן לדמויי למנחת חוטא :

וי"ל דמאי דתנא שלא יהא קרבנו מהודר היא ר' שמעון ומאי דקאמר או אינו אלא לקבוע לה שמן הרי אוקימנא דהיא ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן דפליג הכא על ר' שמעון וא"כ כמו כן נוכל לומר דפליג על ר' שמעון בטעמא שלא יהא קרבנו מהודר, אי נמי אע"ג דנימא דלא פליג עליה דטעמא דשלא יהא קרבנו מהודר יש טעם לדמויי מנחת חביתין למנחת חוטא ושלא יהא קרבנו מהודר כדי שלא יתגאה הכהן גדול אמ' שיביא מנחה שלא תהא מהודרת וכיוצא בזה אמרי' בר"ה בפ' ראוהו ב"ד דקאמר מפני מה אין כהן גדול נכנס בבגדי זהב לפני ולפנים וקאמר כדי שלא יתגאה :

ופירש"י דלר' ישמעאל שייך שפיר למפרך דנדמה למנחת נדבה דהא לדידיה תרווייהו לקבוע ולא להוסיף, ור"ל תרווייהו מנחת חביתין ומנחת נדבה לקבוע ולא להוסיף דלית ליה להוסיף כר' שמעון ואצטרי' קרא דר"ל ג' לוגין ר"ל קרא דמנחת תמיד הרי היא כתמידין ולר"ש ליכא למיפרך ממנחת נדבה שהרי בשמן דמנחת נדבה הוי לקבוע והא דחביתין לא צריך דלקבוע לא צריך דמחבת קרייה להיות כמחבת אלא דלא ידענו כמה ריבה ויליף לטעמיה מדינא דרבה דיש לדמותה למנחת נסכים לג' לוגים לפי שדומה לו שבאה עשרון, ופירש"י והאי דלא סיימא ברישא משום דר' ישמעאל אפסקה ממאי דקאמר להוסיף הוא, ור"ל דכיון דאמרי' דרישא דברייתא ר' שמעון היא דאמר דבשמן בא להוסיף א"כ הי"ל לר"ש לגמור דבריו ברישא ולמימר הכי בשמן להוסיף ואיני יודע כמה הריני דן ריבה כאן שמן וריבה במנחת כבשי' כדמסיק לה ר"ש במסקנא דברייתא' אלא להכי לא סיימא ברישא משום דר' ישמעאל אפסקיה למלתיה דהא קאמר להוסיף הוא ואמר ליה דלקבוע כדפרישי' והפסיק דבריו ואמר ר' ישמעאל בהפסקה כל דבריו, ולאחר שסיים את דבריו חזר ר"ש לראש דבריו ואמר ריבה כאן שמן וריבה במנחת כבשי', כ"נ פי' השמועה מפי' רש"י ז"ל :

הדר אמר תהא כמנחת פרים ואילים, ואע"ג דלהוסיף הוא לא הויא אלא שני לוגין לעשרון (ואמר בה קרא סלת מנחת תמיד) ואתא ר' שמעון למימ' דלא צריך קרא כיון דמוקמי' לי' להוסיף והאי דפרכת תהוי כמנחת פרים ואילים דנין מנחה הבאה עשרון ממנחה הבאה עשרון, ל"ה, וכן משמעות הסוגי' (רבא) [רב הונא] בא לחל' על מה דאמ' אביי דריש' ר' שמעון ושהפסיק ר' ישמע' דבריו ואחר שגמר דברי' הפסיקן וחזר ר' שמעון לסיים דבריו כדפירשנו ואית ליה (לרבא) [לרב הונא] דדוחק הוי לתרוצי הכי לפי שלא מצינו דר' שמעון לימא ליה ואין אנו יודעים מי מכניסה אמרה וגם אם שניהם אמרי לה ואפי' נאמר שר' שמעון אמר לה היכן ראינו שר' ישמעאל הפסיק את דבריו ונאמר דברים שלא ראינו ולשון היות הברייתא מוכחת (דהכי משמע) דמתחלת הברייתא' עד ר' ישמעאל ומילתא דר' ישמעאל בכלל הכל חדא מילתא, אלא הכי נפרש דמרישא דברייתא' עד סוף מאמר ר' ישמעאל כולה מלתא דר' ישמעאל היא, וזהו מה שפירש"י כולה ר' ישמעאל מרישא עד ר' ישמעאל אומר וה"ק בשמן להוסיף, ומאי דקשיא אי הדר תני נאמר במנחת נדבה, הרי לא קשיא משום דהכי קאמר נאמר במנחת נדבה ה"ק הדר ביה ממאי דאמר מעיקרא דאמר בשמן להוסיף דאי לקבוע לא צריך דכתי' על מחבת וקאמר דאין להחליט שבשמן בא להוסיף שהרי נוכל לומר דבא לקבוע ומחבת שם כלי כדפרישית לעיל, ואם נאמר דלקבוע איני יודע כמה שהרי אני יכול לדון כמנחת כבשים וכן או כלך לדרך זו ונוכל לדון כמנחת נדבה, ולא הוכיח עדיין כמה תהיה אי כמנחת כבשים אי כמנחת נדבה וזהו מאי דקאמר רבא ודן דינא ולא אתיא ליה. אי הוי להוסיף או לקבוע ואי לקבוע לא אתיא ליה וצריכא קרא דר"ל דבסוף דבריו הוכיח ממנחת תמיד דהרי היא כמנחת תמיד מוכחא דהוי בשמן להוסיף ג' לוגין כמנחת תמידי' הדר אמר ותהוי כמנחת פרים ואילים פי' דהדר אמר

(כו')

(כר') ר' ישמעאל נמי קאמר אע"פ שנראה שהיה כבר דבריו דגם ר' שמעון דאע"ג דנימא דבא להוסיף דנוכל לומר דזהו תוספת דפרים ואילים ואפיק למלתיה ת"ל מנחת תמיד הרי היא כמנחת תמידין וזהו סוף מאמר (רבא) [רב הונא] דבגמרא, ופי' רש"י ואתא ר' שמעון למימר (דתמיד אלא דחזו ליה מדנין מנחה) דדנין מנחה הבאה בעשרון, ונוכל לומר דקרא דמנחת תמיד דקאמר ר' ישמעאל דמוכח מיניה דהוסיף ג' לוגין ממנחת תמיד לית ליה משום דנוכל לומר דקרא דמנחת תמיד לומר שצריכה להקריב בקר וערב בכל יום אלא דמוכחא ליה מדינא דהוי ג' לוגין משום דדנין מנחה הבאה עשרון, או נוכל לומר דקאמר דלא צריך קרא דמנחת תמיד דמדינא נפיק כדפירש"י, והרי יש להקשות למה לו להוסיף במלתיה דר' ישמעאל להדר אמר הרי היא כפרים ואילים אלא שנאמר שהיה דבריו ר' ישמעאל כמו שמסודרין בברייתא ולא עוד, ור' שמעון הוא דקאמר פרים ואילים, ונראה לומר דהטעם כך משום דאם נאמר דלא דבר ר' ישמעאל בדמיון דפרים ואילים ושנאמר דלהוסיף למה לו לר' שמעון לחלק עליו בקרא דמנחת תמיד הרי הוכחה טובה ופשוטה אלא שנאמר דמפני דאמר ר' ישמעאל דגם כי להוסיף הוא נוכל לדמותה לפרים ואילים והוצרך לקרא דמנחת תמיד לאפוקי לה מכלל בין מספק דלא הוה ידעינן אי הוי להוסיף לו לקבוע ואי לקבוע (הם)הוי כמנח' נדבה (או כמנחת כבשים) ואם להוסיף אי הוי כמנחת כבשים או כפרים ואילי' אתא ר' שמעון למימר דמשום דאה"נ דקרא דתמיד מוכח שפיר אלא מאי דמצרכת ליה לאפוקי דלא נדמה לפרים ואילים גם כשנאמר דלהוסיף בזה לא צריך קרא דתמיד דכיון דנהליע להוסיף מיניה מדינא חזינא ליה דהוא כמנחת כבשים ולא כפרים ואילים משום דדנין מנחה הבאה עשרון וכ"כ דעת רש"י ז"ל:

ע"ב **והכהן** המשיח תחתיו, פי' דהכי משמע הכהן המשיח כשמת תחתיו אחד מבניו יעשה אותה, דמשל יורשין קריבה עד שיעמוד אחר, יכול יקריבו יורשין לחצאין, כמו שהיה עושה אביהם ת"ל יעשה אותה כולה ולא חציה, ל"ה.

נ"ל דמאי דקאמר יעשה אותה כולה ולא חציה ר"ל דיעשה כולה בבקר וכולה בערב מעשרון או פעם ביום מעשרון שלם כדמבעיא לקמן על שלימה היתה קרבה אבל חצאין לא היתה קריבה דאין לומר דר' יהוד' סבר דמאחר שאמר הכתוב מחציתה בבקר ומחציתה בערב שלא היתה קריבה כי אם חצי עשרון בפעם שלא ישנה כשבאה משל יורשין שלימה בפעם א' או בשני פעמים אלא דר"ל דכשמת בבקר ויש להביא חצי עשרון שהי' לו להיות קרב בערב לא יביא חצי עשרון אלא עשרון שלם ויקריב ממנה חצי עשרון כדאמרי' לעיל גבי כהן גדול ומנו אחר תחתיו דמחצה משלם הוא מקריב ומשום דלא רבית מחציתה כי אם גבי כהן גדול ולא גבי יורשין הוצרך להוכיח מקרא אחרינא גבי יורשים דיעשו כדרך שהיה עושה כהן גדול אחר שנתמנה תחת אותו שמת ויכול יקריבנה חצאין ר"ל שיביאנה חצאין כדפירי' שהרי לא נוכל לומר בו דמדקאמר בתר הכי כליל תקטר שתהא כולה בהקטרה משמע שמקטרין כולה בפעם א' ולגבי דהך מילתא לא פליגי ר' שמעון ור' יהוד' דלא פליגי אלא אם באה משל יורשין או משל צבור אבל לגבי הקרבתה לא פליגי דבדרך אחד נעשית בין משל יורשין בין משל צבור, [וא"ל] דמ"מ לפי פי' אחר שפירש"י שתהא כולה בהקטרה שלא יעשה שירים היינו יכולים לפרש דאינו ר"ל שיקטיר כולה בפעם א', אבל מ"מ אין לפרש כן משום דמתני' קאמר דשלימה היתה קריבה דר"ל דיקריב כולה בערב וכולה בבקר ולא חצאין כמו אביהם וצריך לתת טעם למה שנה האב מהבנים משום דאפשר דחסה תורה יותר על ממונו של כהן גדול מעל ממון היורשים ומשל צבור והוי מפני חיבה כדאיתא בדוכת' אחרינא:

מנין ליתן של זה בזה, פי' שיהיו שתיהן כליל בהקטרה והאוכל משירי שתיהם עובר בלאו, ל"ה:

יש להקשות למאי אצטריך למילף מנחת כהן לומר מה כאן כליל תקטר והלא כתיב בה כליל תהיה ומה לי כליל תהיה מה לי כליל תקטר דלאיזה ענין תהיה כליל אם לא לגבי הקטרה:

וי"ל דסד"א דמדקאמר לא תאכל א"כ משמע דכליל תהיה אינו ר"ל שתהא כולה נקטרת אלא שיקטיר ממנה, וא"ת אע"ג דנימא דכליל תהיה ר"ל שכולה נקטרת דאצטריך לא תאכל לאוקמה בלאו הא נמי לא אצטריך דממילא ידעינן דכיון דדינא להיות נקטרת כולה דאין לאכול קדשי גבוה דהוו כמו אמורין ויותרת וכליות דנקטרין דאסורין באכילה אלא היינו מפרשים מדכתיב לא תאכל דר"ל כליל תהיה דיש ממנה כליל ולא תאכל השיריים לכך אצטריך למגמר כליל מכליל תקטר דר"ל דכולה נקטרת ואפ"ה אצטריך לא תאכל לומר דאם עשה בה שיריים שהם אסורין באכילה לאסור עליהם בלאו:

דף כ"ב ע"א **קרבני** לחמי לאשי לרבות, פי' רבה הכתוב קרבנות הרבה דכל הני לשון קרבן הם לרבות שאר קרבנות של צבור [ל"ה]: שהרי קרבני חד משמע, ואצטריך לומר כן דהנך לרבות שאר קרבנות להיות (תמיד) [קמייתא] אחריתא הוא דהא ר' שמעון לאו טעמיה משום דחייש לפשיעה דנוכל לדחות דהכא ליכא למיחש אלא מיתורא דקרא קאמר הכי א"כ לא הדר ביה:

ע"ב **מאי** הוי עלה פי' דהא לא תנינן ליה בהדיא, ל"ה. ר"ל דהאי פשיטותא דמשמע כרבא לאו מילתא דפשיטותא היא דאיכא למימר דשיירה אע"ג דאיכא

דאיכא למימר מאי שייר דהאי שייר. מ"מ לאו קושיא גדול' היא דנוכח פשיטותא משום הכי, דנוכל לומר לעולם דאי לא קתני וסהיא דמעלה קומץ אע"ג דהוי דאי וקתני לה מ"מ מילתא דכתיבא באורייתא הוא כדאיתא בריש פ' השוחט והמעלה הילכך אע"ג דהוי דאי קתני אבל האי קומץ דכהן גדול שמת לאו מילתא דכתיבא באורייתא הוא דמ"ד דיקריב שלם מסברא דנפשיה קאמר הכי דמתוך שהוכפל סלתו הוכפל לבונתו, הילכך ליכא למפשט דמדלא קתני לה דליתא, משום דלעולם איכא למימר דבמלתיה דלא כתיבא באורייתא דאי לא קתני הילכך ליכא למפשט מינה מדלא קתני דליתא משום דאי ודאי לא קתני, לכך פי' רש"י מאי הוי עלה משום דלא תנינא ליה בהדיא, אבל לא נוכל לפרש דהע"ג דנהליט פשיטותא דדינא ודנימא דאף בכה"ג קתני ודפשיט שפיר מקומץ לבונה דמ"מ היכא למבעי מאי הוי עלה דשמן כדבעי ושמן בין לאבא יוסי בין לרבנן מהו, דנהי דפשיט מלבונה לרבנן דלא הוכפלה מ"מ איכא למבעי בשמן, משום דהא ליתא שהרי כדמופרשינן דקומץ דלבונה לא הוכפל לפי שיש לעשות דינם שוה, ואין לומר דהכתי איכא למבעי אליבא דאבא יוסי אי נימא דהוכפל שמן אי לא משום דמדברי רבנן נשמע לאבא יוסי. לומר דלא הוכפל ועוד דמאי הוה עלה הוי למאי דהוה שקלינן וטרינן עלה דהיינו לקומץ לבונה, וכן משמע ממאי דפשטינן דאין לחלק בין שמן מקומץ לבונה וגם לומר דמדברי רבנן נשמע לאבא יוסי וכדפרישית:

והדרי יש להקשות מאי פשט רבא ואם היתה זמנין דמשכחת לה שבעה הא אע"ג דנימא דליכא ודלא ליקשי לרבנן ליתני שבעה מ"מ תקשי לאבא יוסי דסבר דמפרים לעולם בני קומלין דליתבב שבעה:

וי"ל דלא קשי מינה לאבא יוסי משום דאיכא למימר דאבא יוסי פליג עלה דהא תנא הוא והויא אתיא כרבנן דרבנן דהוו רבים סתם למתני', אבל פריך שפיר דאם איתא דלרבנן הוכפל דזמנין משכחת לה שבעה ודליתני שבעה, דאין לומר כמו כן דלא תיתי כרבנן דא"כ תיתי מתני' דלא כמאן לא כרבנן ולא כאבא יוסי, ועוד דלא תיתי אבא יוסי והוי כיחידאה אמרי' אבל דלא תיתי כרבנן דהוי רבים לא אמרינן:

הדרן עלך פרק התכלת תלי"ת

פרק כל המנחות באות מצה

חוץ מחמץ שבתודה דכתיב על חלות לחם חמץ ושתי הלחם דכתיב חמץ תאפינה, ל"ה.

ופי' בתוס' דל"ע דהא תודה לא איקרי מנחה דבשלמא שתי הלחם אקרו מנחה דכתיב מנחה חדשה, כך לתו"ס:

ולי נראה מדשכינן תודה ושתי הלחם מהדדי ילפי' נמי דלהוו מנחה כמו שתי הלחם:

אמרו לו אף היא היתה חסרה או יתירה, פי' כגון אם השאור עיסה ומגובל בקושי במעט מים אינו מחזיק נפח גדול כאלו היה קמח ונמלא העשרון יתר לפי שאם לא היה שאור מגובל היה נפחו גדול מעכשיו, ל"ה:

נראה דר"ל אם היה הכל קמח לא היתה מקשיית אבל נפחיית מלא העשרון יהיה מלא דבר נפוח וזהו שיעור שיהא מלא סולת שהוא דבר נפוח שאינו מקשיי וכשנותנים בו שאור שהוא דבר מקשיי כשילישוהו עם הסולת יעשה נפח גדול מסולת ונמלא שהעשרון יהיה יתר ממה שהיה להיות דינו אם היה סולת:

ד' כ"ד ע"א **וכן** בטומאת פגול, דקיימא לן בפ' כילד צולין (דף פה) דהם מטמאין הידים אפי' לא נגעה בהן טומאה משום חשדי כהונה וקאמר בשר עגל של פגול שלא היה בו כביצה ותפח ועמד על כביצה טמא מכאן ולהבא מדרבנן לטמא הידים דסד"א הואיל וטומאת פגול ונותר לטמא הידים אפי' כי איכא שיעורא מעיקרא מדרבנן הוא דכולי האי לא עביד רבנן דלימרו דכמו שהן עכשיו משערין לטמא טומאת אוכלין בכביצה הואיל ולית בה שיעור' מעיקרא קמ"ל, ל"ה · (תפ"ך):

וקשיא דלמאי אצטריך ליה למימר סד"א, אלא ליתני ליה דבטומאה דרבנן מיירי ולא לחיובי כרת דאורייתא לבד:

וי"ל דלהכי אצטריך משום דאיכא למימר דהא תינא אי מתני' חיוב פגול ונותר דכרת דאורייתא מיירי דאצטריך למתני נותר לאשמוע' מדאורייתא משערינן להו כמו שהן עכשיו ולגלויי דגם (כשאין טומאה) [בטומאה] מדאורייתא קאמר אלא לפי התירוץ אומר דלגבי טומאת פגול מיירי ומדרבנן היא דנשער כמי להן למאי אצטרי' למתני וכן בנותר ופגול הא סבר תנא דנימא מכאן ולהבא דמתרלינן ליה מדרבנן וכיון דלגבי טומאת אוכלין דכביצה אמרינן דמשערינן להבא מדרבנן נמי א"כ ממילא ידעינן דהוא הדין לכל שאר טומאות כגון טומאת ידים דפגול ונותר ולהכי קאמר דאצטריך למתני להו משום דכיון דידים דידהו הוו מדרבנן הוה ס"ד דלא עבדי רבנן בהו להחמיר גם בטומאה דרבנן וקמ"ל:

ע"ב **כי** פליגי כשהיה בו כשיעור ולמק וחזר ותפח, פי' ובשר העגל שנתפח אסיפא קאי שחזר לכמו שהיה, ל"ה ·

ר"ל דלא נפרש שנתפח שלא היה בו שיעור ונתפח אלא שהיה בו שיעור ולמק ונתפח שחזר לכמו שהיה, ובשר זקנה שנתמעט אמציעא קאי הע"ג שנתמעט כבר משיעור שיש בו עכשיו ומתחלה נמי היה בו כשיעור רב ור' חייא ור' יוחנן סברי כמו שהן עכשיו משערינן הואיל וכבר היה בהן שיעורא ומחייב מדאורייתא' ולא אמרי' בשעה שנמקו נדחו מאיסורן ופטור מדאורייתא'ור' שמעון וריש לקיש סברי

סברי יש דיחוי באסורין וכיון דאידחי אידחי ולא יקבל עוד טומאתו דאורייתא, נ"ה. ר"ל דפי' דלכמו שהן ר"ל בשיעור שלו עכשיו ודכולה מתני' איירי שהיה בו שיעור מתחלה ונמעט השיעור בנתיים וחזר לשיעורו ומשערין לכמו שהן עכשיו וטמאין אלא דבהא פליגי דרב והנך דעמיה ר"ל טמאין מדאורייתא ולריש לקיש והנך דעמיה ר"ל טמאין מדרבנן :

וקשיא דא"כ דבין בשר עגל ובשר זקנה איירי דהוה ביה שיעור ונמק וחזר ותפח וחזר לשיעור אמאי נקט גבי עגל ותפח וגבי זקנה ונתמעך ומה לי בשר זקנה לא הוה ליה למנקט אלא בשר שהיה בו שיעור ונמק וחזר לשיעורו דבשלמא מעיקרא דבשר עגל דתפח הוי באחרונה ניחא אע"ג דנקט תפח ובזקנה נתמעך כי אורחייהו כדפי' רש"י אבל השתא קשיא :

וי"ל דכל חד מתרץ לה לטעמי', למ"ד דטמאין מדרבנן ודסבר דיש דיחוי באיסורין נקט עגל לרבותא דאע"ג דדרכו של עגל לתפוח והוה לן למימר דכשנמק לא נדחה מפני שהוא רגיל לתפוח אפ"ה קרינן ליה דיחוי ולא מטמא אלא מדרבנן וגם בשר זקנה דאין דרכה לתפוח נמי טמא מדרבנן, ולמ"ד דאין דיחוי באיסורין וטמאין ר"ל מדאוריית' נקט בשר זקנה לרבותא אע"ג דאין דרכה לתפוח והוי דיחוי גמור ואפילו הכי דכשנפחה מטמא מדאורייתא דאין דיחוי באיסורין :

ופי' בתוס' דמאי דקאמר דכשהוא מעיקרא לית ביה והשתא אית ביה מדרבנן הוא דאסור, ר"ל לריש לקיש אבל לרבי יוחנן הוי מן התורה, ונראה טעות לפי דהשתא קיימינן דבעינן שיהא שיעור בין בתחלה בין בסוף ואי הוה ביה שיעור מתחלה והשתא לית ביה קאמר הא לית ביה וטהור הואיל דהשתא לית ביה דליכא לטמא ליה גם בדרבנן הואיל דכשקבל טומאת אוכלין לית ביה כשיעור שהיה בו מתחלה אינו מועיל לטמאותו עכשיו שאין בו אבל כשאין בו מתחילה ועכשיו ישנו ראוי לטמאותו מדרבנן הואיל דבשעת קבלת טומאה יש בו שיעור אע"ג דבעינן מדאורייתא שהיה בו שיעור בתחלה ודלכ"ע לית ביה טומאה אלא מדרבנן גם לר' יוחנן אלא דלר' יוחנן כשחזר לשיעור מטמא מדאורייתא משום דאית ליה דאין דחוי באיסורין אבל כי לא הוה ביה מעיקרא לא מטמא מדאורייתא דאי ס"ד מ"ד מדאורייתא מטמא למה אצטריך לו לטמאות לחזר לשיעורו ראשון מטעם דאין דחוי באיסורין בלא הכי נמי לטמא אפי' לא היה בו שיעור מתחלה הואיל ועכשיו יש בו שיעור אלא ש"מ דליכא דמטמא ליה מדאורייתא אלא א"כ היה בו שיעור ולבסוף בשעת קבלת טומאה נמי יש בו שיעור אלא דלר' יוחנן הוי טמא מדאורייתא משום דאין דיחוי ולריש לקיש דרבנן דיש דיחוי דלא מטמא לריש לקיש אלא היכא דמתחלה היה בו שיעור ועכשיו בשעת קבלת טומאה עומד באותו שיעור שלא פסק ונדחה בנתיים אבל כשפסק וחזר אינו טמא אלא מדרבנן משום דאידחי ליה בהו איסורא דאורייתא אבל איסורא דרבנן אית ביה כדפי' בתוס' משום דלא גרע מדמעיקרא לא הוי ביה והשתא אית ביה :

וגרוגרות יבשות במנין, פי' תורמין במנין עשרה תאנים על תשעים גרוגרות אבל במדה לא משום דהוי חסר לגבי מנין דכי מנית להו לגרוגרות דחולין ולתאנים דמעשר לא תשכח לכל עשרה גרוגרות דחולין חדא תאנה משום דכלי שמחזיק מאה גרוגרות לא מחזיק טפי מג' תאנים, נ"ה. ר"ל דיש לו להפריש לפי המנין דהיינו מתשעה גרוגרות תאנה אחת לפי דאזלינן בתר מעיקרא שהיו לחות מתשעה גרוגרות שהיו תאנים תאנה א' וא"כ לט' כלים שכל אחד מחזיק מאה גרוגרות היו לו להפריש מאה תאנים וכשיפריש מתשעה כלים שכל א' מחזיק מאה גרוגרות כלי אחד שמחזיק מאה גרוגרות מלא תאנים הרי לא יפריש כי אם חמשים תאנים על תשע מאות גרוגרות והרי הי"ל להפריש מאה הילכך מפריש לכל ט' גרוגרות תאנה אחת דהיינו לפי מנין :

דף כ"ה ע"ב **אנן** מחלקה קאמרינן, פי' דרשא דשיריים מחלקה קאמרי' מדסמיך חלקה ללא תאפה, נ"ה :

וקשיא דהא רישא דיכול לא יהא חייב אלא על כולם אשיריים קאי משום דמאחר דנבעי כלן דהיינו לישה ועריכה וקיטוף ואפיה היינו במנחה בשיריים ולא בקומץ דבקומץ ליתנהו להני מלאכות וא"כ מהא נמי ילפינן דעבר אשיריים :

וי"ל דנהי דשייכי הני במנחה ולא בקומץ מ"מ לא חזינן מינה שיעבור בלאו אשיריים דמנחה שהיה הקומץ סולת בלא לישה ומאי דקאמר יכול לא יהא חייב אלא על כלן דמשמע דמחייב אגוף דמנחה בלא קומץ כדפי' איירי במנחה שהקומץ מעורב כגון מנחת מחבת ומרחשת ומאפה תנור שהיה לשה וערכה ומקטפה וא"כ מפריש הקומץ ועלה קאמר יכול לא יהא חייב אלא. על כלן וקאמר ת"ל לא תאפה דמחייב אחדא מנייהו ומ"מ החיוב אינו אלא בשביל הקומץ המעורב במנחה אבל במנחת סולת שאין הקומץ מעורב בשיריים לעולם אימא דלא מחייב ולכך פריך דמנא ליה ומשני ליה אנן מחלקה קאמרינן דאתא לרבויי חלקה גרידא שאינו מעורב בקומץ אלא שיריים גרידא דמחייב עלייהו ופריך ואימא כולא קרא להכי הוא דאתא כו' :

ואימא אפייה דפרט בה רחמנא ליחייב חדא איך ליחייב חדא אכולהו:

יש להקשות מאי דעתיה דהאי מקשה אי סבר דדבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל הוה דין ליה א"כ יש לחייב אכל חדא וחדא דללמד על הכלל יצא כדמשני ליה ואי במדה דכלל ופרט א"כ לא לחייב אלא אאפיה לבד כדפרי'. בתר הכי דאין בכלל אלא מה שבפרט :

וי"ל

וי"ל דלא נסא ולא נסא הוא דיין ליה משום דלא כלל ופרט חשיב ליה ולא דבר שהיה בכלל דדוקא הבערה חשבינן דבר שהיה בכלל משום דלא תעשה כל מלאכה משמע שלא יעשה שום מלאכה מכל מלאכות שבעולם והמלאכות שנקראות מלאכות ילפינן ממשכן א"כ שאסר לעשות שום מלאכה אבל מלאכה ומלאכה בפני עצמה הזהיר א"ל שנכתבה הבערה אחר כן והזהיר עליה בפני עצמה ועל כל מלאכה שיעשה הוא חייב מיתה וכרת ומאי דבעינן קרא לחלוק מלאכות כמו לא תבערו דאמרינן דלחלק יצאת היינו לחייב חטאת משום דנהי דכל חדא מינייהו אי עביד לבדה בשוגג חייב חטאת אפ"ה כי עביד לכולהו סד"א דלא לחייב אלא חד חטאת מידי דהוה אמזיד ומיתה דאי עביד חדא מינייהו הוה מחייב עלה מיתה וכי עביד כולהו נמי לא הוה מחייב אלא חדא מיתה משום דאי אפשר לקטולי ליה תרי קטלי והוה ס"ד דנימא דדין חטאת בשוגג כדין מיתה במזיד ולכך אצטריך קרא לחלוק מלאכות לחייב על כל מלאכה ומלאכה חד חטאת הילכך גבי הבערה שייך שפיר לומר דלחלק יצאת ודהויא מדה דדבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל דללמד על כל הכלל יצא אבל קרא דלא תעשה חמץ לא משמע דלחייב להו אלא עד דעבד כולה דתעשה משמע שתעשה לגמרי דהיינו לישה ועריכה וקטוף ואפייה ולא הוי כמו לא תעשה כל מלאכה דמזהיר על כל מלאכה בפני עצמה אבל הכא משמע דלא מזהר אלא דעד דעביד כולהו, הילכך פריך דכשיצאת אפיה לחייב עליה בפני עצמה יצאת משום דלא תעשה עד דעבד כולהו משמע ודלא מחייב אכל חדא מינייהו ולכך קאמר לא תאפה כדי לחייב על אפיה אבל הנך לא מחייב אלא חדא אכולהו כדמשמע מלא תעשה דמשמע דבעינן כולהו ומאי דאפיק מינה אפיק ומאי דלא אפיק לא אפיק ומשני דהוי דבר שהיה בכלל :

וא"ת א"כ הוי קושיית המקשה ותירוץ המתרץ כמו הן ולאו שהמקשה היה אומר דאין כאן מדה דדבר שהיה בכלל והוא יתרץ לו דיש כאן מדה דדבר שהיה בכלל, הא לא קשיא דהכי משני ליה דאי אפשר לומר כדקאמר דאפיה תהיה לחייב עליה באפי נפשה והנך לא לחייב אלא חדא אכולהו משום דמאחר דלא תעשה איכו ר"ל דלא ליחייב עד שתהא עשויה לגמרי דהיינו לאחר שיעשו כלם דהא חזינן דבאפיה בפני עצמה מיחייב א"כ ע"כ צריך אתה לפרשו דר"ל לא תעשה שום אחד מהעשיות וזהו לא ללמד על עצמו בלבד יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא דבא ללמד על כל העשיות בכלל לא תעשה דמחייב אכל חדא וחדא ולא דנימא דלא אזהיר אלא עד דעביד כולהו, ואמר לא תעשה כלל לא תאפה פרט דבא לגלות ומאי דאזהיר בלא תעשה לא הזהיר אלא בשביל האפיה ואי עביד כולהו ואפיה בכללם מחייב בשביל האפיה ומאן דעבד הנך לא מיחייב עלה, וא"ת א"כ לא יכתוב אלא לא תאפה לבד ולשתוק מלא תעשה,

הרי ז"א קושיא משום דבכל כלל ופרט אמרי' אין בכלל אלא מה שבפרט נוכל להקשות אלא לפי שיש לנו לומר דהכלל נכתב משום דאם לא נכתב כי אם הפרט היינו יכולים ללמוד במה מצינו על האחרים אם יהיו דומות לאותו פרט שנכתב ולכך כתב כלל ופרט לומר לך דאינו חייב על אותם שנשארו בכלל אחר הוצאת הפרט :

ושחט אותו, בשעיר נשיא כתיב בצפון, בעולה כתיב על ירך המזבח צפונה בויקרא. והלא כבר נאמר כו', וזה בכלל שאר חטאות. לקבוע חובה, פי' דשנה הכתוב לעכב או אינו, אלא לכך יצא זה לומר שזה טעון צפון ולא אחר ומה אני מקיים במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת בשעיר נשיא הכתוב מדבר, ל"ה ׃

וא"ת א"כ לא לכתביה מאחר דכתי' בשעיר נשיא דבעי צפון, וי"ל דנכתב כדי לעשותו כלל ופרט כדקאמר בתר הכי ונכתב הכלל כדי להוציא האחרים שבכלל דלא בעו צפון ודלא נילף להו משעיר נשיא כדפרישית לעיל :

ת"ר ושחט את החטאת ללמד זה בנה אב לכל החטאות ללמד עליה שטעונין צפון דהאי כלל ופרט, פי' דשחט כלל כל חטאות בצפון ושחט אותו פרט דוקא שעיר נשיא, ואע"ג דמרוחקין דובחט אותה בויקרא ותשחט החטאת בלו ודנין ליה בכלל ופרט, ל"ה ׃

וקשיא דלמה אצטרי' לעשות כלל ופרט ובתר הכי למכתב קרא לאפוקי מינייהו לא ליכתוב אלא ושחט את החטאת דהוי בנין אב לכל החטאות ולשתוק מהנך קראי :

וי"ל דאי לא איכתב הנך קראי לא הוה דרשינן ליה לבנין אב והוה אמינא דדוקא בכשבה דכתי' קרא ולא בשאר החטאות אבל בשאר החטאות לא לכך אצטריכו הנך קראי דמגלו עליה דבנין אב הוי לכל החטאות, ומ"מ קשה לפי מאי דפירש"י בפ' איזהו מקומן דמאת החטאת דריש בנין אב דהו"ל למכתב ושחט אותה ומדכתב את הוי בנין אב לכל החטאות אלא דאצטריכו הנך קראי לעכב', ובפ' איזהו מקומן הארכנו שם הרבה :

ד' כ"ו ע"א **אפאה** לוקה שתים, דאפיה גמר עריכה היא, ל"ה ׃ ר"ל דבכלל אפיה הוי עריכה בעבור שהוא גמר עריכה הילכך אע"ג דלא עבד כי אם אפיה לבד בלא עריכה קודם מחייב נמי תרתי משום עריכה ומשום אפיה כאלו ערכה ולכך פריך שאפיה מעשה יחידי דמשמע שאין באפיה כי אם מעשה אפיה לבד ולא שיהא בו מעשה עריכה ואפיה, ומשני לאו קושיא היא הא דעריך הוא ואפה הוא, פירש"י ליכא לחיוביה ליה אלא תרתי אתרווייהו שהרי אי אפשר לחייבו שתים אאפיה משום עריכה ומשום אפיה שהרי ערכה ונתחייב משום עריכה וכשאפאה א"כ אי אפשר לחייבו גם משום עריכה שאי אפשר לחייבו שני פעמים משום עריכה ובכה"ג קרי לאפיה מעשה יחידי וקאמר מה אפיה מיוחדת שהוא מעשה יחידי דהיינו אם

ערך

ערך אותה האופה קודם אפיה דאי אפשר לחייבו כי אם משום אפיה ולא משום עריכה שהרי כבר ערכה וחייבין עליה בפני עצמה דהא חייביה משום אפיה דכתיב לא תאפה חמץ אני אביא לישתה ועריכתה שיתחייב הוא ג"כ אלישה ואעריכה אם לשה וערכה או אם לשה הוא וערכה חבירו שיתחייב הוא משום לישה ועריכה, הא דערך חבירו ואפאה הוא, בההיא קאמר למחייב שתים משום עריכה ואפיה דאפיה גמר עריכה היא והוי כאלו עבד תרתי, ופרש"י ערך חבריה ואפאה הוא חבריה מחויב חדא אעריכה דעבד ואיהו מחייב תרתי אאפיה ואעריכה דמגמר גמרה ואע"ג דמחייב חבריה אעריכה איהו נמי חייב עליה כדאמרינן לקמן להביא מחמץ אחר מחמץ:

דף נז ע"א **וקמ"ל** פי' מאי דקתני לא הפך בהם פטור אע"ג דבשלה מצד אחד, ואמר רבא דאם בשלה בו כגרוגרת במקום אחד חייב ר"ל אע"ג דלא הפך אלא בדחיה בעלמא דעבדי כגרוגרת חייב, דאין לפרש דר"ל דמאי דאמרינן דהפך דחייב דקאמר ר"ל כי בשל כגרוגרת, דמאי הוה אשמועינן רבא בה כי פשי' דבעור שבת הוי כגרוגרת וא"כ השתא מאי אשמועי' רבא דבלא הפך אם בשל כגרוגרת דחייב פשיטא דהכי מדמינן לעיל היכי דמי אלא אע"ג דלא הפך בה הוה בביל אמאי לא מיחייב, ואין לומר דאתיא לאשמועי' דכגרוגרת חייב הא נמי ידעינן דשיעור חיוב אוכלין דמלאכת דשבת הוי כגרוגרת, וי"ל דאתא לאשמועי' דדוקא במקום אחד אבל לא בשנים ושלשה לא נידוק מינה משום דלא חזי לצרוף: וליתנא בתרא אתא לאשמועי' דגם בשנים ושלשה מקומות חייב נוכל לומר דקאי בין אהפך בין אלא הפך:

והשתא דנפקא לן מכל המנחה, דאפי' כשהקומץ מעורב בה חייב עליה אשר תקריבו דמשמע דאקומץ לחודיה קאי למה לי, נ"ה:

וקשיא אשר תקריבו מבעי למה דלא מחייב עלה אלא מפני הקומץ שמעורב בה אבל אי שקליה לקומץ מינה לא מחייב עלה:

וי"ל דבהך מנחה דאיירי קרא דהיינו מרחשת לא מצי שקיל לקומץ עד לאחר אפיה א"כ לא אתא למימר דאי שקיל קומץ מינה קודם עשייתו דלא מחייב עליה דפשיטא דאי שקיל קומץ מינה קודם גמר אפייתה לאו מנחה:

ואם תאמר דמאי דחייב בה קרא הוי כי הקומץ מעורב בה דבלאו הכי לא מקריא מנחה ולא היה צריך לומר אשר תקריבו לומר דצריך שיהא בה הקומץ דפשיטא דלא הוה מקריא מנחה וממנחה דכתיב לבד סגי, ואי נימא דמשום מנחת סלת דשקיל קומץ מינה קודם אפיה ועשיית שאר המנחה לומר דלא מחייב עלה אתיא, דהא ליתא משום דמלא תאפה חלקם נפקא לן לעיל דחייב עליה לכך קאמר כאשר תקריבו לא הוה צריך:

ע"ב **אי** הכי דקא"ל ר' יונתן, פי' דכיון דאמרת דמאי דאמר ר' עקיבא דלחם הפנים מדת היבש היא ולא נתקדשו קודם אפיה אע"ג דהיה יכול לקדשה קודם אפיה כגון שנילושו בביסא דלא ותקדשם אפ"ה מוקמת לרע"ק דמיירי דלשם על גבי קטבליא כמו כן כי מוכח ר' יונתן דמדת היבש הינה נמשחת כל עיקר משום דכתי' בלחם הפנים דאינם קדושים קודם אפיה ואם נודת היבש במשיחה נמלא דכשמודדו בהם נתקדשו אלא ודאי לא נמשחו ומאי ראיה הלא יכול להיות דנמשחו ומה דלא נתקדשו לחם הפנים קודם אפיה כדמשמע בקרא דתביאו לחם תנופה היינו משום דלא היו מודדין אותם בעשרון של כלי קדש יבש אלא שהיו מודדין בכלי חול, שהרי כמו דאמר לרע"ק בלישה שראויה להעשות בביסא דאמרת דלשה ע"ג קטבליא כדי שלא נתקדשו בלישה כמו כן נוכל לומר גבי המדידה לר' יונתן דאעפ"י דהיו יכולים להקדישו במדידת עשרון שנמשחה דאפ"ה לא היו מקדשין אותם למדדו שם כי אם בכלי חול:

המעלה מכל, פי' מאחד מהם. חייב, כאלו העלהו ע"ג המזבח, פי' דכתי' ואל המזבח לא יעלו דסמיך ללא תקטירו ממנו, נ"ה · ר"ל דמאחר דכתיב אשה לא תקטירו למה הולך למזבח לא יעלו אלא לרבויי כבש אתא:

ד' כ"ט ע"א **מתני'** יש וכו', פי' אמנחות דלחם הפנים ומנחת נסכים ושתי הלחם קאי דקא ממעט להו במתני' מדין שאר מנחות:

ונתת עליה שמן במנחת העומר כתיב. ומה מנחת נסכים שאינה טעונה לבונה, כדקתני לקמיה עליה לבונה ולא על מנחת נסכים לבונה. טעונה שמן, כדכתי' בלולה בשמן, נ"ה · ויש להקשות למאי אצטרי' עליה לבונה למעט מנחת נסכים מלבונה תיפוק לי מדאצטריך שמן למעט לחם הפנים משמן דלא נימא דנבעי שמן מק"ו מנסכים דאינה טעונה לבונה וטעונה שמן דנסכים אינה טעונה לבונה, וכן נמי נוכל להקשות להיפך למאי אצטריך עליה שמן למעט לחם הפנים משמן תיפוק לי' מדכתי' ושמת עליה לבונה למעוטי מנחת נסכים דאינה טעונה לבונה דלא נימא מק"ו דלחם הפנים (שאינם) [שהם] טעונין דלחם הפנים אינו טעון שמן:

וי"ל דבלאו ק"ו נמי מצי ילפינן דלחם הפנים יהא טעון שמן ומנחת נסכים תהא טעונה לבונה במה מצינו משאר מנחות וק"ו הוי לרווחא דמילתא הילכך אי שתיק משמן ולבונה ה"א דמנחת נסכים טעונה לבונה ולחם הפנים שמן במה מצינו דאע"ג דמנחת נסכים תהא טעונה שמן ולבונה נימא נמי דלחם הפנים טעון שמן ולבונה אע"ג דליכא ק"ו דמנחת נסכים דאינה טעונה לבונה דהא טעונה לבונה משום דליתי במה מצינו וכמו כן נמי נימא בכה"ג גבי מנחת נסכים דתהא טעונה לבונה אע"ג דלחם הפנים טעונה

שמן

שמן וליכא ק"ו משום דתיתי כלבונה במה מצינו וק"ו דעביד בהא אינו אלא לרווחא דמילתא, ומצאנו כזה בפ"ק דחולין ומ"מ בב"ק פירשתי דרך אחרת בק"ו כיוצא בזה :

לרבות מנחת שמיני, ע"כ ר"ל שמיני יום שמיני למלואים :

ע"ב **והאי** כמי לא מבלעא, וקשה דמאי מבעיא ליה ובברייתא' קתני שאפשר ללקטה א"כ משמע דליקוט בעי' אבל שחוקה דאי אפשר ללקטה לא, וי"ל דאדרבה מינה איכא למידק דאפי' שחוקה נמי מדלא אמר ומכשיר אני בלבונה שילקטנה משמע דלא בעי ליקוט אלא שתהא ראויה ללקוט הילכך בשחוקה נמי כיון שהיתה ראויה ללקוט לא פסלה והיינו מאי דקאמר דלא מבלעא ר"ל דאינה נבלעת בשמן שלא היתה ראויה ללקוט מעולם והאי דלא מבלעא ראוי' היתה ללקט קודם שחיקה וכיון דהיה בה ראוית ליקוט לא פסלה, הילכך מספקא ליה אי אפשר ללוקטה דברייתא' ר"ל דבעי ליקוט אבל שחוקה לא או דילמא שהיתה ראויה ללקוט אעפ"י שאינה נלקטת שהיא שחוקה, ופשיט ממתני' דקאמר ילקטנה דמשמע דבעיא לקיטה, ומשני דמתני' חדא ועוד קאמר דלעולם לא בעיא לקיטה לגבי דנימא דכשאי אפשר לעשותה דפסולה אלא דקאמר דבזו דאינה שחוקה גם לקיטה יכולה לעשות בה, ואחר כן פשיט מברייתא' דקאמר דאפשר ללקטה ואפשר משמע אבל לקיטה לא בעיא והרי במתני' קאמר ילקטנה דכשאפשר לעשות לקיטה יעשה וא"כ אם נפרש אפשר ללוקטה דר"ל דבאפשר סגי ודלא בעי לקיטה א"כ תקשי מברייתא' למתני' וא"כ צריך שנפרש אפשר ללוקטה וכיון דאפשר ללוקטה ילקטנה ודבעיא ליקוט אפי' אמר ילקטוהו אלמא בעיא לקוט ובאפשר לא סגי, ומשני חדא ועוד קאמר דר"ל דאע"ג דאפשר משמע דלא בעי ליקוט אפילו הכי לא קאמר דכי אפשר לעשות ליקוט דלא יעשהו ודליקשי למתני' שבשביל זה נפרשהו דר"ל ילקטה אלא דר"ל דבאפשר סגי אבל כי מצי למעבד לקיט' ליעבדיה ולעולם כי לא אפשר למעבדיה ולא עביד ליה לא פסלה :

ה"ג אמאי פסלה במחשבה דהויה היא. ומשני חטאת קרייה רחמנא, אפי' כי נתן בה לבונה הילכך מהניא בה מחשבה למפסלה, ל"ה · ולפי מה שפירש"י למעלה דמאי דקאמר פסול הוי מפני שהקמילה פסולה זה הפי' אינו כלום משום דלאו משום מחשבה קאמר דפסולה :

דף ס' ע"א **עליה** הוי רבוי אחר רבוי, פי' דעליה משמע דבמנחה בעיא כזית וגבי שמן כתיב עליה דמשמע כזית והדר כתב עליה גבי לבונה דהוו רבוי אחר רבוי ואינו אלא למעט דגבי לבונה לא בעיא כזית מנחה דעל משהו נמי מחייב, ל"ה ·

וקשיא על האי פי', חדא דנתן משהו לבונה ע"ג מנחה קאמר דמשמע דהמשהו קאי אלבונה ולא אמשהו דמנחה והרי פי' דרבוי אחר רבוי למעט כזית מנחה, ועוד כיון דרבוי אחר רבוי ר"ל דכתיב שני פעמים עליה דהוו רבוי אחר רבוי למה לו להביא לא יתן עליה לבונה דכתי' והלא אין אנו באים לדרוש רבוי אחר רבוי כי אם גבי מנחה משום דכתי' בה שני פעמים עליה דמשמע כזית אבל כזית דכתי' בלבונה אינו מעלה ומוריד לגבי מנחה לייתר לה רבוי לומר דבעי' בה כזית כדי שיהא עשיה דכתיב בלבונה רבוי אחר רבוי ולא היה לו לומר לא יתן עד דאיכא נתינה דכזית כיון דאינו מעלה ומוריד לעשות בה רבוי אחר רבוי אלא הי"ל לומר כתיב במנחה עליה תרי זמני דהוה לרבוי אחר רבוי ועוד איך הוו תרי זימני דגליה רבוי אחר רבוי והלא חד כתי' בשמן וחד אצטרי' לשמן וחד אצטרי' ללבונה דלא גמרינן להו מהדדי ואי הוה כתי' לא ישים עליה שמן ולא יתן לבונה ולא כתב עליה בלבונה ה"א דדוקא בשמן בעיא דאיכא שיעור' במנחה דכתי' בה עליה אבל בלבונה לא בעיא שיעורא :

ומ"מ יש לתרצה דר"ל דלכתוב לא ישים שמן ולא יתן לבונה עליה דלהוי קאי עליה דמשמע השעור אתרווייהו ומדכתי' עליה הוי רבוי אחר רבוי, אבל מ"מ הני קושיי דלעיל קשו :

ונ"ל דרבוי אחר רבוי לא מפני דתני עליה קאמר אלא ר"ל דכתי' בלבונה נתינה דמשמע כזית א"כ לא היה צריך למכתב במנחה עליה לומר דבעיא כזית במנחה שהרי כיון דבעיא כזית בלבונה ידעי' נמי דבעינן כזית במנחה (דמנחה) שהרי נתינה לא הויא בפחות מכזית ומפ' גבי כזית חדא דבפחות משיעור לא קיימא ועוד מדבעינן כזית בלבונה משום נתינה אלמא מהשיא דפחות מכזית לא מקרי נתינה בפחות מעל גבי כזית וא"כ עליה דמנחה דכתיב גבי לבונה הוי מיותר והוי רבוי אחר רבוי (למעט לומר דבלבונה משום דשני הרבויים אמלתא דנותן לבונה ע"ג מנחה קיימי לומר דבעי בתרווייהו שעור כזית משום דמאחר דנתינת לבונה דמשמע כזית בלבונה משמע נמי כזית דמנחה כדפי' כמו כן עליה דמשמע כזית דמנחה קאי נמי אלבונה לומר דבעי שהכזית דלבונה יהיה נתון על כזית דמנחה א"כ הרבוי אחר רבוי קאי נמי אנתינה דלבונה) הילכך יש לנו לומר קודם דאתי למעט לבונה מדנימא דאתא למעט מנחה משום דאית לן למימר דקרא אתא להצוות לבונה לשמן לחייבו בכל שהוא לבונה כמו לחייבו בכל שהוא בשמן ולא לחלקם ולומר דבשמן לא בעיא שעור אך בעיא ליה במנחה ולבונה להוי אפכא דבעי שעור בלבונה ולא במנחה הילכך קאמר דלמעט בשעור לבונה אתא רבוי אחר רבוי :

וא"ת ולכתוב גבי לבונה לא ישים כמו גבי שמן דלהוי משמע כל שהוא ולא יצטרך לכתוב עליה כדי לעשות לה רבוי אחר רבוי מעליה, וי"ל דלכך כתב גבי לבונה לא יתן משום דלא ישים לא שייך בלבונה משום דלשון שימה שייך בשמן שנבלע מיד אבל לבונה אינה נבלעת אלא נלקטת שייך בה לשון נתינה דר"ל דבר שנתן ע"ג חבירו ש יכולין לסלקו אבל לשון שימה הוי משמע שנתן בתוכו כמו שמן שנבלע

שנבלע שהלך כתב גבי שמן לא ישים וגבי לבונה לא יתן :

ת"ל עליה בגופה של מנחה הכתוב מדבר, פי' אפילו במנחה אחת מידי דהוה אמחמץ אחר מחמץ, ל"ה. ולפי זה הפי' הי"ל לומר בשני מנחות הכתוב מדבר דכיון דס"ד דבא לחלק בין מנחה אחת לשתי מנחות דבמנחה אחת לא יתחייב השני בין כהן אחד שני לאוין בין שני כהנים משום דהשני הוי כנותן על גבי קרקע, ובשני מנחות מתחייב השני בין יהיה כהן אחד בין יהיו שני כהנים · א"כ הי"ל לומר יכול בשני מנחות, אלא לכך אמר שני כהנים כדפרש"י לפי שדרך שני כהנים להתעסק בשני מנחות ולא במנחה אחת והחיוב בא אל המתעסקים במנחה קאמר דחיוב זה בשני לאוין דקרא הוי לשני כהנים שדרכן להתעסק בשני מנחות והוא הדין לכהן אחד אם התעסק בשני המנחות ולא שיהא החיוב בשני לאוין לכהן אחד דר"ל במה שמתעסק בו כהן אחד :

ע"ב **מנחת** נדבה תוכיח, פי' שמנחת נדבה ומנחת חוטא אינן טעונין תנופה כדאיתא במתני', ל"ה. ויש להקשות אמאי לא הוה מייתי מנחת חוטא שתהא טעונה הגשה ממנחת סוטה דדמיא לה שבאין על עון, וי"ל דאיכא למפרך מה למנחת סוטה שכן טעונה תנופה וכיון דצריכה להתלמד מצד השוה דמנחת נדבה ומנחת סוטה כדמייתי להו הא עדיפא ליה לעשות תחלת הדין ממנחת נדבה דביה כתיבא הגשה ומקרא דזאת המנחה דכתיב בנדבה מדמי לה לבסוף לכך עביד תחלת הדין ממנחת נדבה :

הדרן עלך כל המנחות תלי"ת

פרק ר' ישמעאל

דף ס"ד ע"א **שאמרוהו** לגרוגרת, פי' שאם יאכל גרוגרת אחת ירפא. ואפי' בזה אחר זה, דכולן למצו' נתכונו פטורין דהזריז לחול' משובח, ל"ה. וכר' דמיירי דלא ידעו האחרונים שאכל הגרוגרת ראשון דא"כ אמאי ליפטרו הרי ידעו שאכל כבר כדילפו אתו :

וא"ת וא"כ מאי רבותא אשמעי' דפטור בזה אחר זה טפי מביחד כיון דלא ידעו שאכל כשתלשום. וי"ל דאפ"ה לא נימא דהוו להו לדעת קודם שיתלשו אם קדם להם שום אדם וקמ"ל דאין להם לחקור זאת אלא שכל הזריז הרי זה משובח כדפי' רש"י :

ומ"מ עדיין יש להקשות מאי רבותא איכא טפי מאפי' אם הבריא בראשון הא מ"מ לא ידעו כשתלשום שאכל והבריא, אלא נראה לומר דהרבותא הוי דלא נימא דבתר מעשיו אזלינן והרי לא אהני מעשיו לחולה קמ"ל דבתר מחשבתו נמי אזלינן לפטור (ואע"ג דאי בתר מחשבתו הוה מחייב וכמו כן דבתר מחשבתו אזלינן לפטור) אע"ג דאי בתר מעשיו הוה מחייב אפ"ה פטור :

דף ס"ה ע"ב **תספור** לך משמע לך תהא מסורה הספירה. ספירה תלויה בב"ד שב"ד קובעין המועדות וצריך אימתי חל יום ראשון של פסח שתתחיל למנות ממחרתו. יצאת שבת בראשית, פי' שבת ממש שספירתה תלויה בכל אדם שאין צריך אדם לשאול לב"ד אימתי חל יום ראשון של פסח אלא ימתין עד שבת שבתוך הפסח ויתחיל למנות, ל"ה :

ויש להקשות למי קאמר שצריך לשאול לב"ד, אי לאדם שעומד בישוב הרי אינו צריך לב"ד מתי יום ראשון של פסח שהרי יראה האדם מתי העם עושין אותו, אי באדם שהפריש בים או למרחוק ואינו רואה מתי עושין הרי הוא צריך לשאול מתי יהי' שבת של פסח כמו שצריך לשאול מתי פסח דאם אינו יודע מתי פסח כמו כן לא ידע מתי שבת שבתוכו, א"כ ידיעת השבת שבתוכו תלוי בב"ד :

וי"ל דכולהו מלי מיירי דגם למי שעומד בישוב צריך לדעת מב"ד מתי נקבע החדש שיהיה ט"ו בניסן בו הפסח שהרי אין הרוב בקיאין בקביעא דירחא ויש לטעות אם היה אדר מלא או חסר א"כ יום ראשון של פסח צריך שנדעהו מפי ב"ד שיש לטעות בו משני ימים כגון שנאמר אם הוא יום ראשון שנקבע החדש ביום א' או אם הוא יום שני שנקבע החדש ביום שני אבל משבת שבתוך הרגל אין צריך לשאול לב"ד שהרי מאיזה יום שנקבע החדש ביום ראשון או יום שני מ"מ יודע הוא השבת שבתוך הרגל נקבע הפסח אם ביום ראשון יהיה השבת יום שביעי ואם נקבע בשני יהיה השבת יום ששי ומ"מ יודע הוא שזה השבת שבתוך הרגל וגם כשיהיה השבת סמוך לי"ט של פסח כגון שהיה הפסח ביום ששי ויצטרך לשאול מתי שבת של פסח שהרי ידע שצריך להיות אותו שבת בפסח אם נקבע ביום ששי הרי הוא יום ב' לפסח ואם נקבע פסח בו ביום של שבת הרי השבת מפסח הוא, וגם אם נקבע הפסח בשבת שיהא צריך לדעת אם נקבע בשבת או יום אחד למחרת השבת הרי אין שאלה שצריך לשאול לב"ד מתי שבת של פסח בשביל השבת כי אם בשביל הפסח עצמו, וגם למפרש בים או בשיירא נוכל לומר דאין צריך לשאול מתי שבת שבתוך הפסח דמסתמא לא יטעה בכמה ימים :

שתהא ספירה לכל אחד ואחד, פי' שכל יחיד חייב לספור, ל"ה :

וקשיא היכי משמע לכל אחד אדרבא וספרתם לכם בלשון רבים משמע דלרבים מזהיר רחמנא דהיינו לצבור או לב"ד אבל לא לכל יחיד ויחיד, וי"ל אי לרבים לצבור או לב"ד הו"ל למימר וספרתם לבד ולשתוק מלכם ומדקאמר לכם משמע דבא לומר לכל אחד, דהכי משמע לכם שהמצוה היא לכלכם ולא לב"ד, או לכם משמע לכם היא שתקבלו בה שכר וספרת א"כ לכל אחד מהם,

אי נמי מדכתיב גבי יובל וספרת לך לשון יחיד מכלל דלכם לכל חד וחד קאמר :

כל ספירות שאתה מונה לא יהו אלא חמשים, וכמו שאם חל פסח בשבת אתה מונה מיום המחרת שהוא יום שני לפסח אף לעולם לא תספור ימים מיום שני של פסח אלא חמשים וא"ת שבת בראשית פעמים שאתה מונה לפי חשבון של אשתקד שהתחלת למנות מיום שני של פסח חמשים ואחד דהיינו כשחל פסח בע"ש ואתה מונה ממחרת השבת עד חמשים מיום של אחר השבת, ל"ה :

ויש להקשות מה הכרח יש לנו בזה הרי נוכל לומר דכל ספירות שאתה סופר לא יהיו אלא חמשים מיום שבת בראשית שבתוך הפסח, ונראה דאין אלו אלא דברים של טעם שיש לומר לצדוקים למה בחר הכתוב למנות מיום שבת שבתוך הפסח יותר משאר שבתות ולהביא בו העומר, הרי צריך לומר דמפני קדושת יו"ט של פסח הוא, א"כ שמפני הפסח יש לנו לעשות הענין מיום הפסח עצמו ושיקרב העומר ליום הסמוך ליו"ט של פסח דהוא יום ב' של פסח :

ואני תמהתי מפני מה אין להשיב להם מגופיה דקרא דכתיב וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה ולמה לכתוב מיום הביאכם את עומר התנופה אם כדבריהם הוא לא הי"ל לכתוב כי אם וספרתם לכם ממחרת השבת, דאין לומר דהיינו אומרים שבת אחר שהרי כבר כתב והניף את העומר לפני ה' לרצונכם ממחרת השבת יניפנו הכהן א"כ כשיאמר אחר כן וספרתם לכם ממחרת השבת אנו יודעים שממחרת השבת שהזכיר כבר קאמר וא"כ מיום הביאכם את עומר קרא יתירא הוא, אלא להכי כתביה כדי לפרש שמאיזה יום שיביאו העומר יתחילו למנות בו בין יחול יום הבאת העומר באחד בשבת בין בשאר ימי השבוע, ואפי' אם נרצה לומר דאורחיה דקרא לבאר ואמר שממחרת השבת הוא יום הבאת העומר, אפ"ה לא הי"ל לכתו' כי אם יום הביאכם את עומר ומאי מיום משמע מאיזה יום שיביאו העומר בין יביאוהו ממחרת שבת בראשית בין בשאר כל הימים וא"ת ממחרת השבת למה נכתב לא לכתוב אלא ומיום הביאכם העומר הרי זה לא כתב אלא כדי שקדושת יו"ט גורמת הספיר' של חמשים עד העצרת וטעמא כי הוציאם ממצרים כדי לקבל התורה כמו שאמר משל למלך שאמר להשיא בתו לאחר ליום נועד שבשביל כך מונה הימים עד יום שייעד לו :

דף ס"ז ע"א **ואין** מיעוט דתרי קראי אלא לרבות דדגון כותי חייב, ואי קשיא מאי חזית דמרבית לדכותי אדביה לשל הקדש תירץ מסתבר דשל כותי הוה ליה לרבויי שכן נאכל בלא פדיון כשל ישראל, ל"ה ·

ויש להקשות דא"כ לישתוק מתרוייהו מיעוטי דאתו למעט כותי דמהיכא תיתי למעט כותי אי מדגנך דממעט הקדש הרי בהקדש אית לן לאוקמה ולא בדכותי מטעמא דפרי' דשכן נאכל בלא פדיון, י"ל דאע"ג דמסתבר לרבות כותי טפי משל הקדש מ"מ אי לא כתי' מיעוט לרבויי של כותי ה"א דמדגנך דממעיט הקדש נמעיט נמי כותי ודאתא למעט תרווייהו דכותי וכ"ש דהקדש לכך אצטרי' מעוטי לשל כותי דהשתא כיון דאיכא מיעוט ורבוי אמרי' דמסתבר' לאוקמיה המעוט בהקדש והרבוי בשל כותי משום סברא דשכן נאכל בלא פדיון כדפרישי' :

דף ס"ח ע"ב **צהבו פניו**, יש לתמוה מה היה דעת ר' טרפון שלא ראה תשו' תלמיד אחד וכי לא הוה יודע שזה הותר מכללו אלא הדיו' וזה לא הותר ואם לא היה מחלק בזה אמאי שתק, ועוד מאי קאמר תלמודא לדברי ר' יהודה בן נחמיה נסכים בכורים שהקריבם קודם לעומר כשרים מאי קאמר לדבתי ר' יהודה אפי' לדעת ר' טרפון אם אינם בכלל איסור חדש שהרי יין אינו בכלל איסור חדש והיתר עומר למה לא יביאו : ועוד מדקאמר לדברי ר' יהודה משמע דר' טרפון פליג עליה והלא ר' טרפון שתק לו, ועוד דר' טרפון לא אמר דבר שנראה דעתו לחלוק אלא דהוה קשיא ליה ור' יהודה תירץ לו ואין זה דעת בפני עצמו דלהוי שייך לומר לדברי ר' יהודה, ועוד מאי קאמר התם הוא דהותר מכללו וכי לא ידע אמאי דלא נאסר דיש לנו להתירה :

ונ"ל נורת הפי' כך דר' טרפון ודאי היה יודע זה שהשיב ר' יהודה אלא שלא היה דעת ר' טרפון שאיסור חדש לגבוה יהיה מכלל ומכח איסור הדיוט דמדקאמר רחמנא מנחה חדשה שתהא חדשה לכל המנחות א"כ משמע הוא דדבר שנאסר בפני עצמו הוא שנאסר חדש לגבוה עד הקרבת שתי הלחם ולא מכלל איסור חדש של הדיוט הוא ולכך נאמר דלדעת ר' טרפון נאסר החדש לגבוה גם בדברים שאינם נאסרים להדיוט קודם העומר דהיינו במנחת נסכים ויין דחדש דקרבן גבוה משמע ולכך היה ר"ט אומר דהואיל דאיסור גבוה איסור בפני עצמו הוא לאחר העומר כמו לפני העומר שלא מכח איסור הדיוט אין לחלק בו בדיעבד בין אם הביאו קודם העומר בין הביאו לאחר העומר קודם לשתי הלחם, ואין לומר דגם לדעת ר' טרפון היה ראוי להיות בו איסור קודם לעומר יותר מחמת איסור הדיוט משום דמאי דמתסר להדיוט מתסר לגבוה משום ממשקה בני ישראל, דז"א דמאחר שיש אסור לו משום גבוה בההוא לא שייך ביה ממשקה דלא שייך ביה איסור דממשקה ישראל כי אם בדבר שנאסר להדיוט ולא נאסר לגבוה ולא בדבר שנאסר גם לגבוה שנאמר שנתוסף איסור משום ממשקה ישראל, ועוד דאפי' נחליט שיהא נוסף בו איסור ממשקה ישראל מ"מ אין לחלק להתיר בדיעבד בין במה שאין בו כי אם איסור א' בין שיש בו ב' איסורי' וע"כ היה תמה ר' טרפון ור' יהודה בן נחמיה השיבו דנוכל לומר דאין דעת הכתוב שיהיה חדש לגבוה

אסור

איסור בפני עלמו שלא מכח איסור הדיוט אלא מכח אסור חדש שנאסר להדיוט קודם לעומר נאסר לגבוה גם לאחר העומר שקודם העומר נאסר להדיוט ולגבוה באיסור א' שנאסר לגבוה מכח האיסור שנאסר להדיוט ואחר העומר שעבר איסור הדיוט המשיך הכתו' עדיין איסור גבוה שהיה בו קודם לעומר מכח איסור הדיוט שיהיה אותו איסור עומד לגבוה עד הקרבת שתי הלחם, והילכך קאמר ר' יהודה שיש לחלק בין הנקרב קודם לעומר לנקרב לאחר העומר דקודם העומר שלא הותר כללו של איסור כלל גם להדיוט אם הקריבו בדיעבד פסול אבל לאחר העומר שהותר האיסו' מכללו אע"פי שעדיין נמשך הוא לגבוה מ"מ נגרע כחו של איסור מאחר שלקה היתר בקלת לגבי שלא יהיה חמור האיסור כמו מתחלה הילכך גם לגבוה אם הביא כשר :

וניחא נמי דקאמר לדברי ר' יהודה בן נחמיה נעשים בכורים וכו', וגר' דלדברי ר' טרפון לא נימא הכי משום דאיסור בפני עלמו כדפי' ונאסר ג"כ לגבוה אבל לר' יהודה דאין האיסור כ"א מכח הדיוט לא נאסר לגבוה אלא מה שנאסר להדיוט, וקאמר פשיט' ומשני מהו דתימ' התם הוא דהותר מכללו להדיו' דמאי דהותר להדיוט לכתחל' נימא דהותר לגבוה בדיעבד אבל בזה לא שייך למימר הותר וקמ"ל דמכח טעמא דנימא דאיסור דגבוה בא מכח הדיוט דשרי, משום דנימא דלא היה בו איסור לגבוה מעולם :.

מהו שיתירו שלא כסדרן, למקדם וחליף עלייהו שתי הלחם ועומר ומבעיא ליה אי מלי לאקרובי מנייהו, קודם שתי הלחם ל"ה. ר"ל קודם לשתי הלחם דשנה הבאה אעפ"י דחליף עלייהו שתי הלחם ועומר, אפ"ה לא משתרו הואיל והוו שלא כסדרן :

וקשיא דאמאי לא בעי אי שריין לאחר הקרבת שתי הלחם בלא הקרבת עומר, דדוקא לדברי ר' יהוד' בן נחמיה דסבר דנאסר חדש לגבוה מכח איסור הדיוט אלא שהמשיך אסור עד לאחר הקרבת ב' הלחם ליתא דלריך שגם עומר יתיר לגבוה כמו להדיוט אלא לדברי ר' טרפון שנאסר לגבוה איסור בפני עלמו ולא נאסר מתחלה לגבוה מכח כלל היסור הדיוט א"כ דהיסור בפני עלמו הוא אימא דשתי הלחם שרי ליה בלא עומר שנא' שאסר חדש להדיוט ואמר שעומר יתירנו ואסר חדש לגבוה איסור בפ"ע ואמר שמתי הלחם לבד יתירנו אם נזרע קודם לעומר אין העומר מתירו כ"א ב' הלחם ואם נזרע לאחר העומר גם כן ב' הלחם יתירנו ואימא דלא בעי היתר עומר :

וי"ל דמאחר דשתק ר' טרפון א"כ הודה לדברי ר' יהוד' ואליבא דר' יהוד' בעי דהלכת' כוותיה ומאי דקאמר לעיל לדברי יהוד' לפי שמדברי ר' יהוד' אנו למדים כדפרים' לעיל :

אי נמי נוכל לומר שגם לדעת ר' טרפון דסבר דנאסר לגבוה איסור בפ"ע אפ"ה בעי ביה היתר עומר עם היתר ב' הלחם דמאחר דנאסר לגבוה קודם לעומר כמו שנאסר להדיוט מלי הבר דבעיקרא ביה תרי היתר עומר והיתר ב' הלחם :

דס"ע ע"ב **שהביאה** שליש קודם לעומר, פי' להכי נקט שליש דהויה גמר דאי מקמי הכי עקרה הו"ל כשתת בעלמא ולא מהגיא ליה עומר למשרייה ועקרה, קודם לעומר · ושתלה לאחר העומר, והוסיפה משהו ל"ה · בתר עיקרא אזלינן ושרייה עומר, דר"ל כאלו גדלה כולה קודם לעומר ולא גדלה כלום לאחר השמר, שהרי אלמלי חזינן דגדלה קלת לאחר העומר כאלו גדלה כל הלורך קודם לעומר מ"מ מה שגדלה לאחר העומר ילטרך עומר אחר להתירה שהרי מה שגדל קודם לעומר תלשו קודם לעומר ואח"כ שתלו לאחר העומר אין הגדולין מותרין עד לאחר העומר הבא, הילכך גם אם נראה כאלו גדל כלו קודם ואח"כ שתלו וגדל הגדולין שגדלו לאחר העומר אין מותרין, ומדבעא ליה אם הם מותרין בלא עומר ל"ל דר"ל דחזינן כאלו אותם הגדולין גדלו קודם לעומר משום דכיון דבתר עיקרא אזלינן הוי כאלו התוספת גדלה קודם משום דנימא דאין בתוספת כלום אלא כאלו מן העיקר הוא :

ד"ע ע"ב **קודם** קלירת העומר אבל לאחר קלירה ברי לאכול חדש בהאיר המזרח· קודם הבאת העומר, אסור לאכול חדש, דהעומר מתיר בזמן שבמה"ק קיים ולא בהאיר המזרח · ל"ה :

וקשיא דא"כ דלאחר קלירה שרי גם בלילה ליפתרי לאחר קלירה קודם שיאיר המזרח והרי פירש"י דר"ל דשרי בהאיר המזרח, וגר' דר"ל דקודם קלירה קודם שעת קלירה שאין אחריה עוד ראוית קלירה דהיינו שעה אחרונה שבלילה שלא יוכל לקלור אחרי כן שהרי אע"פי שקלירה נעשית בתחלת הלילה מ"מ כל הלילה ה'תה ראויה לקלירה שאם לא קלר בתחלת הלילה יכול לקלור כל הלילה ומשם ואילך שהוא האיר המזרח מותר. ומ"ד משעת הבאה לא שרי בהאיר המזרח כי אם עד הלילה עביד יום שמה עבר כלפני העומר דהא מותר להקריבו כל היום ומקרי קודם הבאה עד שעה שלא יוכל לבא אחר כן דהיינו תחלת ליל י"ז :

ד' עא ע"ב **אלא** אי אמרת מתני' נמי בשהביאה שליש השתא ומה התם, דקתני קולר לשחת ומפסיק אע"ג דאדם קלר לה אמ"ר מאיר להו קלירה · הכא, דחגב ונמלים קלרי לה לא כ"ש דלא תהא קליר', ל"ה ·

ויש להקשות מאי טעמיה דר' יוחנן דאמר ר' מאיר בשיטת ר"ש ואף בהביאה שליש ודלא אוקמא דוקא בלא הביאה שליש דאז לימא דלא קלירה הוא אבל בהביאה בליש להוי קלירה :

ונ"ל לומר הטעם משום דקולר לשחת כל שחת משמע * דאי בלא הביא שליש דוקא הוה ליה לפרושי ולמימר בלא הביא שליש :

אימר דשמעת ליה לר' יהודה דלאו קלירה בקולר לבהמה לאדם מי שמעת ליה דאפי' לאדם אם לא הביא שליש לא תהא קלירה ור' מאיר אפילו

הגה"ה

א"ה * זה אינו מהוור לע"ד דהא במתני' דהכא דקאמר ת"ק קולר לשחת ומאכיל לבהמה סתם ואפ"ה מפל' ר' יהודה הה"ד כשהתחיל בשלא הביא שליש ולא אמרי' מדנקט ת"ק סתם כל שחת במשמע ודו"ק. ממני אג"ן ס"ט

אפי' בקולר לאדם קאמר כגון שחת לקליות כמו דאמר דקתני קולר לשחת מפסיק ולא קתני קולר לשחת לבהמה, נ"ה.

וקשיא דהא אית ליה דשלא ברצון חכמים היו עושין וא"כ לא היו קוצרין לאדם, גם יש להקשות על מה שפירש"י דר' מאיר אפי' לאדם מדלא קתני קולר שחת לבהמה משמע דמיירי אף לאדם א"כ כמו כן נאמר דמיירי אף בהביאה שליש מדלא קתני שלא הביאה שליש:

וי"ל אע"ג דלא קתני לא הביאה שליש אית לן לאוקמא לה בלא הביאה שליש כי היכי דלא תקשי דר' מאיר אדר' מאיר דאית ליה בההיא דאכלה חגב דהויא קלירה הילכך אע"ג דלא מפרש בלא הביא שליש הוי כמאן דפריש ליה אבל לומר דבקולר לבהמה מיירי ודלהוי כאלו פירש בהמה כדי לאוקמא ליה בשיטתא דר' יהודה בהא נוכל לומר דכיון דלא פירש לבהמה דמיירי אף לאדם משום דמה לנו לאוקמא ליה בשיטתיה דר' יהודה במאי דמשמע דלא אזיל בשטתיה דאיהו בסתם קולר קאמר דמשמע אף לאדם הרי הוא יכול לחלק על ר' יהודה וכדי לאוקמ' ליה כר' יהודה אין לנו לומר דמה שנשנה סתם דמשמע בכל גווני אף לאדם ודלהוי כאלו פי' לבהמה:

דא"כ דלאדם נמי שרי ר' יהודה· א"כ הוו להו תלתא תנאי במתני' · פי' ת"ק דאמר בהדיא לבהמה ואתא ר' יהודה ואמר אימתי בזמן שהתחיל וכו' ואפי' לאדם נמי שרי ור' שמעון אף יקצור משהביא שליש והא ליתא דכל מקום ששנה ר' יהודה אימתי אינו אלא לפרש דברי חכמים, נ"ה ·

וקשיא דלמה לו להאריך כל' כך דא"כ הוו להו תלתא תנאי לא הי"ל לומר אלא אימר דשמעת ליה לר' יהודה לבהמה לאדם מי שמעת ליה שהרי מדקאמר אימתי הוא בא לפרש ולא לחלוק וא"כ לבהמה אמר כמו ת"ק ולא היה צריך להזכיר להדיא משום דאימתי לפרש לפי שזה הפי' דמי שמעת מבחוץ דר"ל דל"ל כן משום דאימתי בא לפרש והרי מאחר דאמר דא"כ הוו תלתא תנאי הוי כא קושיתו משום דאימתי בא לפרש אף עפ"י שלא הזכירו הספר משום דהוא פי' של מי שמעת ליה א"כ לא היה צריך לומר עוד הא מי שמעת ליה:

וי"ל דלכך צריך לטעם דא"כ הוו תלתא משום דמכח אומתי לפרש לבד לא הוה מצי להוכיח דר' יהודה לבהמה לבד קאמר משום דאע"ג דסובר דאף לאדם מ"מ היה כא אימתי לפרש מילתא דת"ק לומר דמאי דשרינן לקצור הוי דוקא כשהתחיל עד שלא הביא שליש ובזה מפרש מילתא דת"ק ולא פליג לומר דקציר' לא הותרה אף לבהמה אלא משלא הביאה שליש אבל ממאי דסבר ר' יהודה דקולר אף לאדם וחולק על ת"ק בזה לא דבר כלום והרי לעולם במה שאמר אימתי הרי לפרש דברי ת"ק ובמאי דסבר אף לאדם וחולק על ת"ק במבחוץ בזה לא דברה

משנתנו לומר שיקשה לנו הרי לא בא אימתי לפרש כיון דחולק עליו שהרי על מה שנא' אימתי אינו חולק עליו הילכך מכח אימתי לבד לא היה יכול להוכיח דר' יהודה לא שרי אדם אבל מכח דא"כ הוו תלתא תנאי עם סברא דאימתי בא לפרש מוכח שפיר משום דר' שמעון סבר אף בהביא שליש ואף לאדם מדקאמר סתמא ולא פי' לבהמה דליכא למימר דסמיך אמלתא דת"ק דאמר לבהמה שהרי ר' יהודה הפסיק בנתים וגם דכל מלתא דסתמא בכל גווני משמע כדפי' נמי לעיל על ר' מאיר דשחת מפסיק דר"ל אף בקולר לאדם מדלא פירש לבהמה וגם לר' יהודה נמי היינו אומרי' דר"ל אף לאדם משום דסתמא מתני' אם לא מפני שאמר אימתי דמפרש, וכן נ"ל דר"ש אף לאדם קאמר מדאמרי' לעיל ר' מאיר בשיטת ר' שמעון אמרה ודאף בהביא שליש לא הוי קלירה והלא מסתמא ת"ק דמתני' דהכא דקולר לשחת הוי ר' מאיר דכל זמן שנוכל להעמיד שהוא ר' מאיר יש לנו להעמידו חדא דסתם מתני' ר' מאיר ועוד דבר פלוגתיה דר' יהודה ור"ש הוי ר' מאיר ואי נימא דאף בהביא שליש סבר דלאו קלירה וא"כ לא פליג על ר' שמעון במידי אלא נ"ל דבהא פליגי דת"ק דוקא לבהמה שרי ולא לאדם ור"ש שרי אף לאדם והרי היה יכול להקשות לו לעיל איך לימא דר' מאיר לימא דלא הוי קליר' אף בהביאה שליש דהא ת"ק דהכא מסתמא הוי ר' מאיר כדפי' ור' יהודה דאמר אימתי הכא לפרש אמר בלא הביא שליש אלא דעפי עדיפא ליה למפרך מאפלה חגב דהוי מילתא דמפרש דמקשה דר' מאיר אדר' מאיר משיבא להקשות דסתמ' דמתני' ר' מאיר שהרי אינו הכרח דלהוי ר' מאיר אלא נוכל לומר דכל א' מאלו דקולר לשחת מפסיק משמע ליה אף כדבריו:

ומ"מ יש להוכיח מדקאמר דאזיל בשטתיה דר"ש דפליגי במתני' במאי דר"ש סבר אף לאדם הילכך כיון דנימא דר"ש אף לאדם קאמר נימא בשיטת ר' יהודה דבא לפרש מילתא דת"ק נהי דפרשה כך הוי דוקא במאי דבעי בלא הוי שליש דכמו כן יש לנו לומר דסבר כותיה במאי דקאמר דוקא לבהמה ולא לאדם דכיון דת"ק ור"ש חולקי' בזה דבהמה ואדם יש לנו לומר קודם דבא לפרש וסבר כותיה גם בהא מילת' דבהמה דוקא לבהמה ולא לאדם מדנימא דסבר כר"ש אף לאדם הילכך הוצרך הספר לב' טעמי' לסבר' דא"כ הוו תלתא ולסבר' דאימתי בא לפרש:

וא"ת אמאי לא מוכח דר' יהודה דוקא לבהמה שרי ולא לאדם משום דלאדם לא הוה שרי לקצור דהא קאמר דשלא ברצון חכמים היו עושין:

וי"ל דמשום הא ליכא לאוכוחי משום דאיכא למימר דמה שלא ברצון חכמים היו עושין הוי דוקא בהביא שליש אבל בלא הביא שליש סבר ר' יהוד' דאף לאדם:

עוד יש להקשות לפי מאי דפי' דת"ק דמתניתין הוי ר' מאיר איך לימא דר' מאיר דאמר דקולר לשחת דפסיק

הוי אף לאדם דלאו קצירה הוא ומתני' אסיר קצירה לאדם דסבר דקצירה:

וי"ל דכמו כן כדפרי' לעיל דאינו הכרח שיהא ר' מאיר אלא שכל זמן שנוכל להעמיד שהוא ר' מאיר נעמידהו אך כשיראה דבר שיקשה כנגד זה נימא דלאו ר' מאיר הוא וכיון דקוצר לשחת מפסיק משמע בין לאדם בין לבהמה מדלא פי' בהמה קאמר דת"ק דמתני' לאו ר' מאיר היא:

ד' עב ע"א **אם** תקריב מה ת"ל, והלא כתיב בסיפיה דקרא תקריב את מנחת בכוריך, ל"ה. ר"ל דקרא יתירא הוא דאתי לדרשא שהרי לא היה צריך לכתוב כי אם או אם תקריב מנחת בכורים אביב גרש כרמל יהיה ולישתוק מתקריב מנחת בכוריך או לכתוב אביב גרש כרמל תקריב את מנחת בכוריך ולשתוק מאם תקריב מנחת בכורים דחדא מינייהו מייתר אלא דריש יתורא קמא דקרא משום שנכתב ראשון:

ע"ב **אלא** קסבר ר' קצירת העומר לא דחיא שבת, הילכך לא קשה לר' דאמר נקצר שלא כמצותו כשר אמאי דוחה השבת כמו שהוכיח לר' אלעזר בר' שמעון לעיל דמדדחי השבת דאית ליה דשלא כמצותו פסול מאחר דאית ליה דר"ש אבוהו דסבר כר' עקיבא רביה. משום דנימא דאה"נ דאית ליה לר' דלא דחי ולעולם נימא דר' סבר כר"ש רביה דסבר כר' עקיבא בכל מלאכה אבל לא סבר דדחי כר' ישמעאל:

וא"ת מאי נפקא לן מינה במה דנימא דסבר כרע"ק (דסבר) כר"ש רביה, אכתי לא סבר כר"ש רביה במאי דסבר כר' ישמעאל, א"כ כיון דלא סבר כר"ש בהא אכתי איכא למפרך ור' לאו תלמיד' דר"ש הוא שהרי יש לו להתיר כמותו מן הכל, ואם באנו לומר דסבר כותיה בהא ולא בהא כמו כן הוה יכול לומר דסבר כותיה במאי דסבר כר' ישמעאל דדחי שבת ולא במאי דסבר כר' עקיבא בכל מלאכה:

וי"ל דודאי לא קשה לתלמודא אי לא סבר כותיה אם לא במה שקבל מר' עקיבא רבו, אבל במאי דסבר כר' ישמעאל לא קפיד הואיל ואינו אלא סברא דנפשיה ולא קבלה שהרי לא קבל ר"ש מר' ישמעאל. אי נמי סבר לה כר' ישמעאל לא לר"ש כי אם לר' אלעזר בריה, וא"ת ואי אביו לא סבר לה איך לבריה איהו, י"ל דז"א כלום דאין אנו יודעים אי אביו סבר לה אי לא דלא שמיע ליה מאביו בהאי מלתא כלום. ואיהו לימא דאביו סבר לה כר' ישמעאל ור' לימא דלא סברה לה כותי' מדקאמר בשיטת רע"ק רבו ולא קאמר כמי בשיטת רבי ישמעאל שהרי אם קבלה מר' ישמעאל רבו הי"ל לומר ובשיטת ר' ישמעאל רבו אמרה אי רביה הוה. ומ"מ מעיקרא דהוה ס"ד דאית לר' דדחי אע"ג דלאו משום דסבר כר"ש רביה דלא חזינן דאית ליה לר"ש דדחי כדפי' מאי דהוה ס"ד לומר דאית ליה לר' משום דסתם מתני' סברא דדחי ואפ"ה דחי ליה השתא דאית לר' דלא דחי ודסבר דלא כר' ישמעאל ודלא כסתמא דמתני':

מאי לאו לקצירה, ואי קשיא אמאי לא שני בה דלא כרבי כדשני בהנך* י"ל דכיון דמצי לאוקמה כרבי ולשנויי לא להקרב' עדיפ' טפי מלשנות דלא כר', אי נמי כיון דמצי דפלוגתא ניהו מצי לשנויי דלא כר' אבל במאי דהוה סתמא דליכא פלוגתא ליכא לשנויי דלא כר' דא"כ אמאי סתמה דהא ר' סתם לכולהו משניות*:

הג"ה

לא ידעתי מאי קשיא ליה והרי בגמ' מעיקר' כבר הכריח דמתני' ר' היא דאמר נקצר ביום כשר א"כ היכי מצי לשנויי דלא כר', ממני אג"ן ס"ט

הג"ה

ותי' זה תמוה דהרי בגמ' הקש' לר' ממאי דתנן ובשבת אומר להם שבת זו ותי' דלא כר', וכפי דברי הרב ז"ל היכי משני דלא כר' והלא משנה זו סתמא היא ור' סתם לכולה משניות, ממני אג"ן ס"ט

ת"ר אלה תעשו לה' במועדיכם, כר' לומ' דמפיק ליה הכי מדכתי' על שאר קרבנות במועדיכם דרשי' ליה אפי' בשבת ואפי' בטומאה כמו במועדו:

וא"ת א"כ לשתוק מבמועדו דכתי' בפסח ומבמועדיכם ילפינן להו שהרי במועדיכם קרי לכולהו שהרי גם פסח ותמיד נכתבו בפ' פנחס קודם במועדיכם:

וי"ל דאי לאו דכתי' במועדו גבי פסח ותמיד לא הוה דרשי' מועדיכ' לומר אפי' בשבת ואפי' בטומאה משום דדוקא במועדו יש לדרשו כן אפי' בשבת ואפי' בטומאה משום דמועדו קאי אל הפסח דכתי' ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו דמשמע דכל זמן שיהא שהוא במועדו או בשבת או בטומאה יעשוהו אבל במועדיכם לא קאי אלא על הקרבנות כ"א אל ישראל הילכך לא הוה חזי' מינייהו אפי' בטומאה אבל כיון דחזינן בפסח ותמיד מבמועדו דמדריש אפי' בשבת וטומאה דרשי' נמי במועדיכם דלהוי דומיא דמועדו, אבל ליכא לפרש דמפיק להו מבמועדיכם משום מועד אחד לכולם שהרי אכתי לא אסיק האי סברא עד בתר הכי דאפיק להאי סברא מוידבר משה את מועדי:

ארא פשיטא לטחינה והרקדה, פי' ואע"ג דאפשר לעשותן מאתמול:

וקשיא מאי פריך מהאי ברייתא לימא לא סבר לה שהרי שייך טפי לתרץ בברייית' מדמתני' כדלעיל:

וי"ל דכיון דאתיא לפרש מתני' דדוחה השבת ואמרי' דר' לא פליג עלה אלא דברייתא מפרש לה אליבא דר' לטחינה והרקדה כמו כן לית ליה למפלג על הברייית' ולומר דלא סבר לה כמו כן עומד לקצירה:

והרי יש להקשות דמ"מ יש לנו ללמוד דקצירת עומר דוחה שבת מטחינה והרקד' דשתי הלחם שהרי למה ידחו שבת דבר שאפשר לעשות מעיו"ט ואין מצותו כלל לעשותו ביום העצרת אבל קצירת העומר מצותה בששה עשר בניסן אלא מכ"ש קאמר דמטחינה והרקדה דחו דשתי הלחם כ"ש קצירה דעומר דלדחי:

הדרן עלך ר' ישמעאל תלי"ת

פרק

פרק ואלו מנחות נקמצות

מנ"ר בתמיה כו' דגרסי' מנ"ל מנלן כי הויא דברים מגילה, ומ"מ יש להקשות דלא דמי להתם דהתם הוה בעי מנ"ל מקרא ואיהו מותיב מאי קאמרת מנ"ל דמשמע מקרא ולא מקרא נפיק, אבל הכא אי בעי מנ"ל מקרא מאי דכתי' בקרא אמאי מתמה עליה לומר דלא הו"ל למבעי מנלן נהי דכתי' בקרא והלא כל ההלכות והמשניות מקראי גמרי' ומפרשי' מאיזה קרא נפקי וכמו כן כמה איבעי קאמר מנ"ל ולבתר הכי מפרש להו מהיכא נפקי :

וי"ש לתרץ דמ"מ לישנא דמנ"ל לא ניחא, משום דאי הוה בעי לפרושי מהיכא נפקי הו"ל למימר מנא ה"מ אמר קרא אבל לשון מנ"ל על דבר שרחוק להמצא ואינו פשוט כל כך ומפורש בפ', ולכך קאמר דלא הוה לן למבעי מנ"ל כיון דכתי' אלא לפרושי להו ולומר מנה"מ שהוא לשון פי' לבד לומר הני מילי יש לנו לפרש מאין אנו רואים אותם, אבל מנ"ל נאמר על דבר שרחוק מן הדעת למצאו ובעי מנ"ל דנמצא לומר כן, ולהכי מתמה וקאמר דלית ליה למבעי הכי כיון דכתיבי, ומשני באה חטין לא מבעיא דמהוא קרא נפקי זאת תורת המנחה דסתם מנחה באה חטין הילכך ההוא קרא בבאה חטין :

באה שעורים כגון מנחת עומר וקנאות · מדנקמצה שיריה לכהנים, דאי לא"ה אמאי קמצי לה ל"ה, וקשיא דא"כ לקשי אמאי אצטרי' קרא והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו לשתוק מניה ואנו יודעים מדאמר קרא דקמצי לה דשיריה נאכלין דאי לאו הכי אמאי קמצי לה :

וי"ל דהה"נ דאי לא גלי קרא בשום דוכתא דשיריה נאכלין לא הוה אמרי' דנאכלין משום דקמצי לה דאפשר דכך גזירת הכתוב דקמצי לה והשאר ישרף ולא יקטרהו ולא יאכלהו אלא מאחר דגלי בקרא דוהנותרת דשירי קמיצתה נאכלין יש לנו לומר דכמו כן בכל מנחה שצוה הכתוב לקמצה הוי מפני ששיריה נאכלין הילכך אע"ג דפ' דזאת תורת דכתי' בה והנותרת איירי בחטין ולא בשעורין לא יצטרך לנו קרא אחרינא לומר דשירי מנחת שעורין שנקמצה נאכלין משום דיש לנו לומר דלכך צוה לקמצה מפני שהשירים נאכלין דאל"כ למאי קמצי לה, שהרי אנו רואים שמה שצוה הכתו' בשאר מנחות שהם לחטים לקמצי הוי מפני שהשירים נאכלין א"כ כמו כן יש לנו לומר בהו דלא חייב הכתו' מצוה לקמצה אם לא מפני שהשירים נאכלין :

דאמר קרא וכל מנחה בלולה בשמן וחרבה, ר"ל דבההוא קרא קאמר דשירים נאכלין דכתי' בה לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו :

ת"ע לבלולה של שעורים, פי' עומר · לחריבה של שעורים, קנאות · שאין חולקין, פי' שלא יאמר כהן לחבירו טול אתה מנחה ואני זבח · ת"ל לכל בני אהרן תהיה, פי' כלם יאכלו ממנה · אבל יחלקו מנחות כנגד עופות שהרי קמו

חחתיכן בדלות, בפ' ויקרא ואם לא תשיג · ת"ל וכל נעשה במרחשת לכל בני אהרן תהיה, אכולהו קרא קאי, ל"ה · ר"ל דכל בני אהרן דכתי' בסופיה דקרא קאי לכל מאי דקמיה, וקרא הכי כתי' וכל מנחה אשר תאפה בתנור וכל נעשה במרחשת ועל מחבת לכהן המקריב אותה לו תהיה וכל מנחה בלולה בשמן וחריבה לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו דלכל בני אהרן דכתי' בסיפא קאי לכולהו הילכך ת"ל כל המנחה אשר תאפה בתנור לכל בני אהרן תהיה כאלו נכתב לכל בני אהרן על מאפה תנור וכן דריש ליה על נעשה במרחשת כאלו נכתב אם על מרחשת משום דקאי לכולהו כדפרי' :

וא"ת היך נוכל לומר דקאי אכולהו וחזינן דקראי פלגינהו דמעקרא כתי' לכהן על מאפה תנור ומרחשת ומחבת לכהן המקריב לו תהיה ועל בלולה בשמן וחריבה לכל בני אהרן תהיה :

ר"ל אי אפשר לומר דפלגינהו קרא לומר שאלו ראשונות יהיו לכהן המקריב ובלולה וחרבה תתחלק לכל הכהנים משום דאיזו סברא וטעם הוא לחלק בין אנו לאלו, ועוד דמאפה תנור ומרחשת ומחבת בלולה בשמן נינהו ואין חרבה כ"א מנחת חוטא · אלא צריך לפרש הכתוב דלעולם בכולהו הכהן המקריב אותה זוכה בו שהיא שלו ולכל בני אהרן תהיה בא לומר שהכהן המקריב וזוכה בה לא יוכל להחליפה בזבח ולומר לחבירו טול אתה מנחה זו ותתן לי חלק שיש לך בזבח דהיינו שלא יחלק מנחה כנגד זבחים וקאמר קרא לכל בני אהרן תהיה שהכל יאכלו שמי שזכה בה יאכלנה ולא יחליפנה :

וא"ת הא תינח דאיכא למדרש מהאי קרא שלא יחלקו מנחות כנגד זבחים דבמנחה משתעי קרא דקאמר לכל בני אהרן תהיה שלא יחליפנה בזבחים כדפי' אבל שלא יחלקו עופות כנגד זבחים דלא איירי בהו קרא כ"א מנחות מנ"ל למדרש הכי מהאי קרא דלא איירי כ"א במנחות לבד :

וי"ר דכל הני קראי יתירי נינהו דמצי למכתב כל מנחה לכל בני אהרן תהיה ולמה לו לפרש כל מיני מנחות אלא ש"מ דאייתרו הני קראי למדרש בהו מילי אחריני ולכך דרשי' מינייהו גם עופות כנגד זבחים מאחר דאייתור לדרשא, כ"נ מפירש"י בפ' האיש מקדש :

ד' ע"ג ע"א **ת"ל** ועל מחבת, מרבויא דקרא דהא ממילא ידענא דמחבת בשאר מנחות ואא"ע ת"ע לזבחים, מליקה ביד וזבחים בכלי ומשני ההיא מכל, פי' האי דרשא דחלוקה מכל נפקא, ל"ה · ר"ל אבל שיריים נאכלין דשל שעורים בין חריבה בין בלולה מחריבה ובלולה כדתניא חזקי' לעיל אא"ע לבלולה של חטין, אבל ליכא לפרש איפכא דר"ל דקרא דבלולה וחריבה אתא לדרשא דחלוקה כדמשמע מברייתא' דקאמר ת"ל בלולה ת"ל וחריבה חדא דפשטיה דקרא בבלולה וחריבה לכל בני אהרן תהיה משמע דבא לומר דנאכלת ל כהנים ולהכי מוקי לה בא"ע לשל חטין ת"ע לשל שעורים,

ועוד

ועוד דאי נוקי לומר דבא לומר בשל חטין ולומר דלא יחלקו מנחות כנגד מנחות ולא מחבת כנגד מרחשת הרי מכל דאייתר לדרש' אחרינא לא הוה משתמע דאתי למימר דשל שעורים נאכל דמכל לא נשמע הכי אבל כי מוקמי' גופיה דקרא בשל שעורים משום דאייתר קרא לשל שעורים מלי לאוקמ' יתורא דכל למימר דלא יחלקו מנחות כנגד מנחות דר"ל דאפי' בהני דהוו של שעורים לא יחלקו מנחות כנגד מנחות ומחבת כנגד מחבת :

והא אפיקתיה לכדר' יוסי בר יהודה, בסוף כל המנחות באות מצה דאמר מה כל האמור למטה שני מינין, מוכל פי' מרבוייא דו"ו מרבה, ל"ה ·

מדתני לוי אתא, דמנחת העומר ומנחת קנאות דהוו של שעורים לשיריהם נאכלין, ל"ה ·

של מצורע שירי הלוג נאכל לכהנים · סד"א מן האש כתיב, פי' · דכתי' וזה יהיה לך מקדש הקדשים מן האש והאי לאו אישים הוא :

אשר כפר בהם, ודרשי' כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים סד"א מידי דלכפרה אתי אכלי כהנים אבל הנך עומר דלהיתר חדש אתיא ודקנאות דלברר עון אתא קמ"ל :

להבשיר אתי, פי' להתגלחות ויין וטומאה דמידי דלאו כפרה לא אכלי כהנים :

ע"כ **עולות** ניכהו, פי' כליל · פי' לבו לשמים שאינו יודע בטיב קרבן וכי נדר בלבו לשמים הילכך כליל הן לגבוה, ל"ה · אשר יקריבו לה' לעולה, ובכותים משתעי דרישיה דקרא הכי הוא איש איש מבני ישראל ואמרינן איש איש לרבות את הכותים :

נתנם לישראל, פי' לאכלם דלכותי לא ספינן קדשים דערל אסור בקדשים · על מנת שיתכפר בהם ישראל, ישראל שנדר שלמים והכותי מביאם להקריבם בשביל שיתכפר בהם הישראל דהנך נאכלין דבשביל ישראל קאתו ומתנה הוא דקא יהיב ליה הכותי, מנחת כותים אלמא קרבן כותים נאכל, וקשיא דמאי פריך ממנחה שאני מנחה דנקמצת ומאחר דנקמצת שיריים נאכלין כדאמר לעיל, וי"ל דפריך הכי דכמו דשלמים נאכלין ואמרינן דכותי משום דלבו לשמים דכלן כליל כמו כן במנחה נימא דמשום דלבו לשמים שתהא כלה כליל יהעופות, עולת העוף, (ל"ה) · אלא עולה פי' שאין מתנדב כי אם עולה לבד, ל"ה :

וקשיא דא"כ איך מייתי שלמים דנימא דהאי דקאמר דשלמי הכותי עולה ניכהו כר' עקיבא הא לא קאמר רע"ק דמתנדב כי אם עולה :

וי"ל דנפרש אין לי אלא עולה שכל שמתנדב יהיה עולה ור"ל דכל קרבן שיביא לא יהא אלא עולה ואם התנדב שלמים הרי הם עולה :

לימא ר' יוסי הגלילי ולא רע"ק, שהרי לר' עקיבא אינו אלא קרבן אחד וגם נסכים לא יביא וכל חברתו · פי' דהיינו דמי נסכים הבאים עמה (ל"ה) · אזרח, פי' בפ' נסכים כתיב כל האזרח יעשה ככה, ואין הכותי מביא נסכים בלא קרבן, (ל"ה), אפי' יין נמי, יתנדב בלא קרבן, סמי מכאן יין, פי' ממילתא דר' יוסי הגלילי דלעיל דאית בה והיין והלבונה סמי מינה יין, (ל"ה) · והיתה לכהן כמנחה במנחת חוטא כתיב, שתהא נ: ודתה כשרה בו, פי' כהן שחטא מקריב הוא עצמו מנחתו וה"ק אם של כהן הוא תהא לו כשרה להקריב כשאר מנחתו דהוו מנחת נדבתו, (ל"ה) · להתיר מנחת חוטא של כהנים באכילה ויהיה פי' כך והיתה לכהן בעבודה אותה מנחת חוטא של כהן תהיה לו כשאר מנחה שמביאה ישראל שנאכלת, מקיים חובתו לנדבתו מה נדבתו אינה נאכלת אף חובתי אינה נאכלת ל"ה :

וקשיא דכיון דהאי קרא אתיא למדרשיה דבא לומר דתהא כשאר מנחה כדקאמר או אינו אלא להתיר מנחת חוטא של כהנים מה הכרח יש לו לומר מקיש חובתו לנדבתו יותר מלומר כמנחה דעלמא :

וי"ל דסברא הוא למדרשיה הכי טפי משום דאם להתירה לכהן כמנחה דעלמא אתא הוה ליה למכתב והיתה לכהן מנחה, וע"כ היינו מפרשים אותו שתהא לו מנחת חובתו כמנחה דעלמא, דאי לומר דבא לומר שתהא לו מנחה שלו מאי הוה אשמעי' דאם מקריב מנחה דהיא מנחה שלו ויש לו דין מנחה של חובה, וא"כ היה בא פסוק זה לחנם אם בא לפרש מנחה שלו, אלא היה צריך לפרש שתהא לו מנחה כשרה כמנחה דעלמא ודר"ל והיתה לו מנחה נאכלת ומדכתב כמנחה ולא מנחה סתם ש"מ דבא לאוסרה ודר"ל כמנחת נדבה שלו ודמקיש חובתו לנדבתו :

וא"ת תינח אי נימא דבא להתיר דאצטריך דסד"א דתהא אסורה משום דכתיב כל מנחת כהן כליל תהיה אבל אם נאמר דבא לאסור ליקשי לן דליפתוק מיניה דממילא הוה אסרינן ליה משום דכתיב כל מנחת כהן כליל תהיה :

וי"ל דסד"א הואיל וכל מנחת כהן כליל תהיה גבי מנחת נדבת כהן כתיב דדוקא במנחת נדבה קאמר דלא תאכל אבל לא בחובה הילכך אצטריך היקש לומר חובתו כנדבתו שאסורה :

ועוד יש לתרץ שפיר טפי הני קושיי, האחת דאמאי פשיט ליה דיבא לאסור יותר מלהתיר (דמסתמא דבא להתיר) והשניה דאם בא להתיר דאצטריך אבל אם בא לאסור דלשתוק מינה משום פשיט' דבא לאסור משום דפשטיה דקרא הוא לומר דבא לאסור, ואע"פי שלשון הכתוב זה יהיה שקול לומר כמנחה דהיתר כמו מנחה דאיסור אפ"ה יש לנו לומר דבא לאסור משום דפשטיה דקרא משמע איסור דמשמע דבא לומר שתהא לו כמנחה אסורה ושלא תאמר הואיל ומנחה זו באה במקום חטאת שהרי בריש הפרשה כתיב חטאת בהמה דעשיר או חטאת העוף דעני מחייב חטאת ונאכלת אף היא תאכל הילכך אתא קרא לומר דלא תאכל ולכך קאמר דהיתה לכהן כמנחה שלו שאינה נאכלת ולא כחטאת במקומו להיות נאכלת הילכך מפשטיה דקרא משמע דבא לאסור ולא להתיר

להתיר, וניחא כמי קושיא שניה דאי לאסור אתא לישתוק וממילא הוה אסרינן לה מכל מנחת כהן כליל תהיה הוה אסרינן ליה, דז"א דאדרבא הוה שריא לה, דה"א דהואיל דבאה במקום חטאת דרובה עומדת להיות נאכלת ודכל מנחת כהן כליל תהיה לא בחובה מיירי לכך אצטריך קרא לאסור :

ד'ע"ד ע"א **לכהן** כמנח' ולא לאישים כמנח', לכהן תהיה כמנחת דישראל דנקמצת' ולא לאישים תהיה כמנחת דישראל דשיריה נאכלין אלא תהיה כולה כליל :

וקשיא דמנא ליה דנידוק הכי לכהן ולא לאישים אימא דר"ל לכהן וה"ה לאישים שהרי אלמלי היה לכהן מיותר אה"נ דהוה דרשינן ליה למעוטי אישים וכיון דדריש ליה כמנחה דישראל לגמרי קאמר ושתהא נאכלת :

וי"ל דלר"ש נמי אית ליה סברא דפרישית לעיל דלית לן לאפוקי קרא מפשטיה דמשמע דבא לומר דלא תהא נאכלת כמו חטאת שבאה במקומה אלא תהא לכהן כמנחה שלו שלא תאכל אלא דר"ש קאמר דאע"ג דקרא ר"ל כמנחתו מ"מ מדלא כתב כמנחתו דבא לתת דין דמנחה דישראל לגבי דתהא נקמצת, ומ"מ אין לה דין דמנחת ישראל להיות נאכלת משום דפשטי' דקרא לאסרה לכהן אתא כדפי' וה"ק והיתה לכהן קאמר דיש לו דין מנחה דישראל לגבי שתהא נקמצת ולא לאישים יהיה לה דין מנחת ישראל משום דפשטיה דקרא בא לאסרה לכהן כדפי' ומאי דקאמר ולא לאישים לאו משום דבתיבן יהיה מיעוט למעט אישים אלא מפני שלא נוכל לומר ה"ה לאישים משום דפשטי' דקרא אתא לומר דכולה לאישים ושתהא כליל :

ומקריב קרבנותיו, פי' קרבנותיו שיהא מחוייב, בכל עת, פי' ואפי' במשמר שאינו שלו :

ובא בכל אות נפשו, פי' דכתיב וכי יבא הלוי, ובכ"ד מקומות נקראו הכהנים לוים, ל"ה :

בשגגה, פי' מדכתיב על הנפש השוגגת למה לי בחטאה בשגגה אלא ה"ק אפי' חטאה נפשו של כהן יכפר על נפשו, ל"ה :

הא ה"מ בשוגג, פי' חטאת דאתי אשוגג · אבל דאתי אמזיד, כגון מנחת חוטא דכתיב אשמיעה קול דאמרי' ארבעה מביאין על המזיד כשוגג שמיעת קול דלא כתיב בה בשגגה אימא לא לכפר הוא בעצמו, (ל"ה) :

אילימא דמעלה על התפוח הצבור על המזבח, כלומר שמקריב על המזבח · אלא דלמטה, פי' על שפך הדשן שבחוץ, וכי יש דבר שקרב למטה, דקס"ד דלשם הקרבה קאמר לה. וכי יש דבר שקרב לאבוד, עד שיפרשהו מתחלה לכך, ל"ה. ר"ל אם הפרישו מתחלה לשם קרבן ואירע בו פסול ישרפהו לאיבוד אבל להקריבו מתחלה לתתו לאבוד לא מצינו כן :

תני אבוה דר' אבין, לתרולי טעמא דר' אלעזר דודאי לאבוד קרבי · מנחת כהן, בחבתין כתיב · לאכילה,

שלא תאכל, ולא לתקטר אחר שהיו בירים אלא מתפזרין. מאי קאמר הא בהאי קרא גופיה כתיב תקטר, ל"ה. ר"ל ואיך נימא דכלך לשריפת אבוד אבית הדשן, אמר אביי ה"ק מנחת כהן לא תאכל חובתו כליל תהיה נדבתו, פי' דאי בחדא מנייהו משתעי קרא לכתוב כליל תהיה ואנא ידענא דלא תאכל, ל"ה. ר"ל א"כ קרא ל"ל דמייר בתרי מנחות, וה"ק מנחת כהן לא תאכל חובתו כליל תהיה נדבתו, אמר ליה רבא סכינא חריפא מפסקא קראי לגואי, כלומר דדרשת סופיה דקרא לרישא, ל"ה. אלא אמר רבא כל מנחת כהן כליל תהיה נדבתו ולא תאכל חובתו :

ויש לתמוה אמאי הוה אביי מפסקא לקראי והוה דריש סופיה דקרא ולא הוה דריש ליה לקרא כדדריש ליה רבא ולמה היה דוחק עלמו לכך :

וי"ל דטעמיה דאביי הוא משום דקרא דכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל גבי מנחת נדבה כתיב בפרש' מנחת חביתין וחביתין לא היתה מנחת חובה שבאה על חטא כי אם מנחת נדבה אעפ"י שקבעה הכתוב חובה מ"מ כיון דלא אתיא על חטא כמנחת נדבה היא וכיון דכתיב בתריה וכל מנחת כהן משמע דבא לרבויי מנחת חובה שבאה על חטא לומר דגם היא תהא דינה כמנחת חביתין שאינה חובה וכיון דכתיב בקרא כליל תהיה ולא תאכל דאמרי' דע"כ בשני מנחות איירי קרא דבאחת כליל תהיה ואחת לא תאכל דאי בחדא מיירי לכתוב כליל תהיה דליקו למנחת נדבה א"כ לא תאכל שנאמר על מנחת חובה צריך דליקו ארישא דקרא אכל מנחת כהן כליל תהיה דאתא לרבויי מנחת חוטא ולהכי הוה דריש סופיה דקרא לרישיה וקשה ליה לרבא על מה דמפסיק דדריש סופיה דקרא לרישיה שהרי לפי מאי דדריש משמעותיה דקרא הו"ל למכתב להיפך ולומר וכל מנחת כהן לא תאכל למנחת חובה כליל תהיה מנחת נדבה ולכך קאמר רבא דדרשי' ליה כסדרו ואע"ג דפשטיה דקרא דכל מנחת כהן משמע דאתא לרבויי מנחת חובה שתהא דיניה דלא תאכל כמו מנחת נדבה והוה לן למימר דקאי לכל מנחת כהן קרא דלא תאכל ומיירי במנחת חובה אפ"ה כיון דכתיב כליל תהיה קודם ללא תאכל אית לן למסתמיה דליקו כליל תהיה לככל מנחת כהן ואי לא הוה מיירי כל מנחת חובה לא הוה לן למימר דליקו ליה כליל תהיה אבל נימא דכל מנחת כהן אתא לרבויי בין מנחת נדבה משום דבמנחת נדבה כתיב כדפי' ולא הוה צריך קרא לרבויי נדבה מ"מ כיון דהכתוב קבעה חובה לא ילפינן שאר נדבה מינה כגון שנדב בה מנחה שתהא כליל וממנחת חביתין לא הוי ילפינן לה מנחת חובה שבאה על חטא ולא מנחת נדבה שיתנדב לפי שאינו דומה לא לזה ולא לזה דלא לחובה שאינה באה על חטא ולגבי חובה דחטאת כנדבה דמיא וגם לא דמיא לנדבה לפי שהכתוב קבעה חובה הילכך אצטריך קרא דוכל מנחת כהן לרבויי בין חובה שבאה על חטא בין נדבה הילכך קאמר רבא

דקרא

דקרא דוכל מנחתך מרבה לתרווייהו שיהא דינן כמנחת חביתין ואח"כ מחלק וקאמר דכליל תהיה לק"ו למנחת נדבה ולא תאכל למנחת חובה דמתרביא נמי וכל מנחת כהן שיהא דינה נמי כמנחת חביתין דלא תאכל :

ונוכל לומר דאביי הוה סבר דוכל מנחת כהן לא הוה אתי לרבויי אלא חובה ולא נדבה מאחר דכתיב בנדבה יש לנו לומר ממילא שכל נדבה תהיה כחביתין ומאי דקאמר כליל תהיה קרא יתירא הוא לומר שיש חלוק בין נדבה לחובה דנדבה הויא כליל וחובה לא תאכל :

או נוכל לומר דגם אביי ס"ד כרבא בדינא דכל מנחת כהן אתא לרבויי בין חובה בין נדבה אלא כיון דעיקר רבויא אתא לחובה ולא לנדבה אית לן למימר קרא דלא תאכל דמיירי בחובה לכל מנחת כהן דאתא עיקרו למנחת חובה ורבא לא חייש להכי כיון דצריך לדרוש הכתוב בהיפוך ניחא ליה טפי דנימא דכליל תהיה לכל מנחת כהן דסמיך ליה :

איפוך: אנא, פי' דחובתו כליל ולא נדבתו · וכו' דלאביי נמי הוה מצי למפרך הכי אלא דממתין עד דמסיק לשמעתיה, אי נמי למאי דלאביי לא אמר וכל מנחת כהן כי אם לרבויי חובה ולא נדבה מפני שרוצה להיות כחביתין לא מצי למיפרך איפוך אנא שהרי קרא לא אתא כי אם לחובה ונדבה כחביתין אבל לרבא דאית ליה דקרא דוכל אתא לרבויי בין חובה בין נדבה ודהאי כי דיניה והאי כי דיניה פריך שפיר דלא ידעי' להי מינייהו קאי לא תאכל ולהי מנייהו קאי כליל, נהי דהוה כמו דאמר דלא תאכל קאי לחובה וכליל לנדבה נוכל לומר להיפך דכליל להוי לחובה ולא תאכל לנדבה, ואי משום דנדבה דמיא טפי לחביתין מחובה כדפי' מ"מ כיון דלא דמו לה לגמרי לא הא ולא הא מדאלטרי' קרא לרבוייהו לתרווייהו לא ידעינן הי מנייהו מרבה שלא תאכל והי מנייהו מרבה לכליל תהיה · [ומסיק] נדבתו הוה לה לרבויי להיות כחביתין שכן תדירה כחביתין הקריבה בכל יום אבל חוטא בכל יום לא הוי :

ולא חטי, פי' חביתין ונדבה אינן באות על חטא · פי' מנחת נדבה דיחיד וטעמיה מסיק בחביתין שתיהן טעונות שמן ולבונ' מה שאין כן בחובתו, ל"א דבנדבה ובחביתין כתיב ריח ניחוח ובמנחת חוטא לא כתיב, ל"ה ·

שכן עשרון, פי' חביתין וחוטא אינם יכולין להביא אלא עשרון, ואבל נדבה יכול להתנדב עד ששים עשרונות בכלי אחד :

חובה פי' חביתין ומנחת חוטא חובה נינהו, (ל"ה) ·

ורבנן פי' רבנן דפליגי על ר' שמעון לומר דמנחת כהן חובה ואינה נקמצת האי קרא מאי דרשי ביה :

אין לי אלא עליונה, פי' חביתין כתיבי בהן כליל תקטר ועל אכילתה לא עבר בלאו · תחתונה, פי' מנחת שאר כהנים האמורה למטה דלא תאכל וכליל נמי לא הויין · מנין ליתן, פי' שיהיו שתיהן כליל ולאו על אכילתן :

כהן שאכל מן האמורין, פי' יותרת ושתי כליות ולא באוכל להחלב שהרי הוא באיסור כרת :

ע"ב **לאו** דזרות לא קמבעיא לי, אי חייב עלייהו משום וכל זר לא יאכל קדש דודאי חייב שהרי הוא זר אצלה · כי קא מבעיא לי לאו דכליל תהיה, מי קאי אבל תקטיר או דילמא אמנחות לחודייהו קאי, ל"ה :

ויש להקשות אמאי אית ליה למבעי אי כליל תהיה שאמר על מנחה ליקו נמי אאימורין, ואין לומר דמספקא ליה (משו') דכליל תהיה קאי לאמורין משום דנליף להו ממנחה במה מצינו מה מנחה דהקטרה אית ליה לאו לאוכלה משום כליל תהיה כמו כן באמורין שנקטרין ליקו עלייהו בלאו, דז"א חדא דאין מזהירין מן הדין, ועוד כיון דלקי באמורין משום זר לא יאכל קדש לא מהדרינן לאשכוחי לאוי יתירי כדאמ' בפ' כל שעה כל היכא דאיכא למדרש דרשי' ולא מוקמינן בלאוי יתירי, ומ"מ יש לתרץ כדפי' (בריש) דלא הוו לאוי יתירי אלא כשהלאו היפך הדרש · אך מ"מ קשה דאין זה כי אם מה מצינו ולא היקשא, ועוד קשיא אמאי לא בעי כמו כן אי לקי במנחה משום כל זר לא יאכל קדש אי לא כמו דבעי אי לקי אאמורין משום כליל תהיה :

ויש לתרץ הני תרי קושיי חדא בחברתה · משום דמהאי טעמא דלא בעי אי לקי במנחה משום לא יאכל קדש קא בעי אי לקי באמורין משום כליל תהיה, שהרי פשיטא ליה דמנחה איתא בלאו דכל זר לא יאכל קדש שהרי הוא זר אצלה כמו לאמורין ובכלל הלאו מנחה כמו אמורין ומשום האי טעמא דכל זר לא יאכל קדש קאי אמנחה כמו אמורין מבעיא ליה אי לקי אאמורין משום כליל תהיה שהרי אלמלי לא לקי אמנחה משום לא יאכל קדש אלא דליקו קדם אאמורין ולא אמנחה לא הוה מבעיא ליה אי לקי אאמורין משום כליל תהיה משום דהא דלאו דכל זר לא יאכל קדש קאי אאמורין לבד ולאו דכליל אמנחה לבד דכל חד מינייהו איתני להו באפי נפשיה אבל כיון דאשכחן דלאו דכל זר לא יאכל קדש קאי אמנחה כמו אאמורין, אית לן למימר דלאו דכליל תהיה קאי נמי אאמורין כמו אמנחה, דאין סברא לומר דלילקי אמנחה משום תרי לאוי ובאמורין לא נלקי אלא חדא,

א"ה חסר כאן וחבל על דאבדין :

ד' ע"ה ע"א **ושאר** השמן נאכל לכהנים, ואינו מחזירו לחלות, ל"ה · ונ"ל דאית ליה בלילה דחלות אינו דומה למשיחת רקיקין דבוללן בחצי לוג שלהם ומותר חצי הלוג דרקיקין שנשאר לאחר משיחתן נאכל לכהנים, והני תרי תנאי דהאי ברייתא' אליבא דר' שמעון פליגי דאית ליה דרלה מביאה מחצה חלות וחצי רקיקין הבאין בפני עצמן, פי' אם הביא מנחת מאפה כולה רקיקין :

למעוטי מאי, פי' בכלי דמתני' למעוטי מאי מפתיתה דלמעוטי מנחת מאפה ליכא למימר כדמפרש לקמיה דמדגבי יליקה כתי' תרי מיעוטי עליה והיא וגבי פתיתה לא כתיב ש"מ מיליקה מיעט לה למנחת מאפה ולא מפתיתה, ל"ה :

וקשיא דמאחר דלא ממעט מאפה אמאי נקט הנעשות

בכלי דמשמע אבל שאינן נעשות בכלי לא הא אפי' אותן שאינן נעשות בכלי טעונות פתיחה :

ר"ל דאע"ג דלא בא למעט מנחת מאפה הוצרך לומר נעשית בכלי משום דאי תנא כל המנחות היה בכלל גם שתי הלחם ולחם הפנים דאקרו מנחה הילכך לא מצי תני כל המנחות והוצרך למתני הנעשות בכלי מ"מ לא ממעט כל אותן שאינן נעשות בכלי אלא ה"ק כל אותן שנעשות בכלי טעונות פתיחה אבל אותן שאינן נעשות בכלי יש מהם טעונות פתיחה ויש מהם שאינן טעונות פתיחה דמנחת מאפה טעונה פתית' ושתי הלחם ולחם הפנים אינן טעונות פתיחה :

לרבות כל המנחות לפתיחה, ואע"ג דמנחה לא סמיך לפתים משום דקרא הכי כתי' פתות אותה פתים ויצקת עליה שמן מנחה היא אפ"ה דרים ליה הכי משום דמנחה אכוליה קרא קאי, ל"ה · ר"ל דקאי בין איציקה דסמיך ליה בין אפתיחה דמקמי יציקה דמרבה שאר מנחות :

וא"ת היכי משמע מיניה רבויא לשאר מנחות, י"ל דמשום דקאמר דיפתתנה ויצוק עליה שמן משום דמנחה היא משמע דמשום דהיא מנחת חובה כך א"כ כל מנחה יש להיות חובה כמו זו ואפי' מנחת מאפה :

וא"ת א"כ מהאי טעמא נמי מרבה מאפה ליציקה והרי אמרי' לעיל למעוטי מנחת מאפה מיציקה, וי"ל דאה"נ דמפשטיה דמנחה היא הוה לן לרבויי ליה נמי ליציקה כמו לפתיחה אלא משום דאיכא מעוט דממעט ליה מיציקה כדקאמר בתר הכי ממעטי' ליה ומ"מ דוקא מיציקה דאית בה מעוטא ממעטי' לה אבל מפתיחה דלא קאי לה מעוט מרבינן לה מקרא דמנחה היא כדפי' :

יכול שאני מרבה שתי הלחם ולחם הפנים, פי' לפתיחה · וקשה ולמה יפתות אותם והלא אין קרב מהם כלום ע"ג המזבח ולא דמו למנחת מאפה שקריבה למזבח, וי"ל דהאי סברא ליתא כי אם לר"ש דאמר דכל מנחה שאינה נקמצת אינה נפתתת, אבל לרבנן דסברי דאע"ג דאינה נקמצת כגון מנחת כהנים דישנה בפתיתה הילכך ס"ד נמי דלחם הפנים ושתי הלחם דאע"ג דאינם בקמילה דלהוו בפתיתה לכך אצטרי' למעוטינהו מפתיתה :

וא"ת ואמאי ממעטי' ליה מפתיתה מאי שנא ממנחת כהנים דאינה נקמצת ואפה"כ הויא בפתיתה כמו כן נמי נימא הכי :

וי"ל דלא דמיא משום דמנחת כהנים אע"ג דאינה נקמצת מ"מ קריבה היא למזבח, אבל אלו שאינם קרבים אין לנו לרבותם לפתיתה לצורך הדיוט, והיינו דקאמר מרבה כו' יצא שתי הלחם שאין ממנו לאשים *) ומאי דקאמר ומה ראית לרבות שאר מנחות קאי אמנחת כהנים דאי משום מנחת מאפה הוה ליה למימר מרבה אני אותה לפותתה לפי שנקמצת אלא משום מנחת כהנים קאמר דאינה נקמצת וקאמר דהיא בפתיתה ולכך

הג"ה בגירסאות שלפנינו ליתא כל זה, ואפשר היתה הגירסא כן לפני הרב כאןכמו שהוא לעיל דף ס' ע"ב בסוגי' דהגשה ע"ש · הצעיר יג"מ,

קאמר דהואיל דאינה נקמצת אמאי פתתינן לה טפי משתי הלחם דהוה לן לרבויי שתי הלחם ולכך קאמר דאין ממנה לאשים (משום דאין לאשים) :

מאי תלמוד' פי' דלמעוטי מנחת מאפה אתיא דילמא להוציא מנחת כהנים · איזהו דבר שצריך שני מעוטין פי' כגון עליה והיא· זו מנחת מאפה, שיש בה שני מינין ר"ל חלות ורקיקין · ואי קשיא גבי פתיתה נמי ליפרוך אימא להוציא מנחת כהנים · תרין מנחת כהנים הוה לן לרבויי כדין מנחת מחבת שכתוב בה פתיתה משום דיש בה מנחו' יחיד ונפש כתיב בפ' מנחה ולמעט שתי הלחם דלצבור (ל"ה) · וגם יציקה לא צריך למעט שתי הלחם ולחם הפנים שאפי' שמן אינן טעונין כדמפ' נהו בפ' כל המנחות באות מצה :

ע"ב **קופל** א' לשני' פי' משבר מבדיל משום דבעיא קמיצה ל"ה · וקשיא למה לי משום קמיצה תיפוק משום דכתיב פתות אותה פתים דבעיא בהו פתיתה ולא הויא פתיתה בלא הבדלה, וי"ל דקסבר דפותתה הויא שהשבירה הויא פתיתה אעפ"י שהשברים מדובקים זה בזה אבל משום הקמיצה בעיא הבדלה :

וא"ת א"כ למאי אצטרי' קרא לומר דבעיא פתיתה כדכתיב פתות אותה פתים תיפוק לי מדבעיא קמיצה ובעיא הבדלה כדפי' והבדלה אי אפשר בלא פתיתה :

וי"ל דאפ"ה אצטרי' קרא לומר דבעיא פתיתה דאי מקמיצה ה"א דאין צריך לפתות ולהבדיל ממנה כי אם כדי שיעור קמיצה לבד והשאר ישאר שלם ולכך אצטרי' קרא לומר דבעי שיפתות כולה כדכתי' פתות אותה פתים דמשמע כולה ולכך תני קופל אחד לשנים ושנים לארבעה לקיים מצות פתיתה דקרא אעפ"י שאין פתיתה זו צריכה בשביל הקמיצה כדפי' :

מנחת כהנים קופל אחד לשנים, וא"ת ומאי טעמא מאחר דאינה נקמצת אמאי בעיא פתיתה, אי משום דכתי' במנחת חביתין שהיא מנחת כ"מ מנחת פתים ובתרי' כתי' וכל מנחת כהן, הא ליתא שהרי מנחת כ"מ אינו כופלה כי אם אחד לשנים משום דקאמר קרא בה פתים דמשמע שנים ומנחת כהנים אית ליה דכופלין כמו מנחת ישראל ואין חלוק ביניהם אלא דאינו מבדיל. וא"כ ק' אמאי בעיא פתיתה כיון דאינה נקמצת :

וי"ל דאית ליה דכל המנחות אתקוש להדדי ויש להשוותם מלבד במה שחלקם הכתוב דהיינו בקמיצה דאינה נקמצת דכתי' בה כליל תהיה ואינן נקמצות כי אם מנחת חוטא לדברי ר' שמעון והכא במנחת נדבה של כהנים מיירי ולכך בעי פתיתה אע"ג דליכא בה קמיצה שהרי מצות פתיתה אינה עשויה בשביל מצות קמיצה כדפי' לעיל :

מנחת כהנים אינו מבדיל, פי' משום דלא בעיא קמיצה, ל"ה · וכלן, פי' פתיתין דקין עד כזית ור' שמעון קאמר לה ובתרתי פליגי, ל"ה · ר"ל דמאי דקאמר וכולם פותתין ממלתיה דר' שמעון ולא ממלתא דת"ק דהא ת"ק

קופל

כופל אחד לשנים ושנים לארבעה ומבדיל קאמר משמע דאינו פותת ומבדיל כ"א ד' חתיכות עושה ממנה ולא שיפתתם פתיתים כזיתים וא"כ פליגי בתרתי ת"ק ור' שמעון דפליגי במאי דת"ק אית ליה דמנחת כהנים נפתתת ור"ש סבר דלא, ופליגי דת"ק סבר דאין הפתיתה במנחה שנפתתת כ"א לשנים ושנים לארבעה ור"ש סבר דנפתתת פתיתים כזיתים:

וא"ת ולת"ק דסבר דאינה נפתתת כי אם לד' חלקים איך היה יכול לקמוץ ממנה שהרי יצטרך שיעלה בידו אחיכה א' מארבע חתיכות שבה ואין קמילה כ"א במה שמכנים בין שלש אצבעותיו לפס ידו כדאית' בפ"ק ולא חתיכה גדול' יוצאת מכאן ומכאן:

ונר' לומר דגם לת"ק דר' שמעון היה פותת א' מן החתיכות לחתיכות דקות כדי לעשות בה קמילה אלא דר"ש סובר שהיה פותת כולה פתיתין דקין כזיתים ות"ק סובר דאינו פותת פתיתין דקין כי אם שיעור קמילה, אבל שאר המנחה אינו פותתה כי אם לג' (לה') חלקים:

פתות הוי שנים, דכיון דנשבר הוי שני חתיכות, ומרבוי פתים דמשמע שיהו שני פתיתות דהיינו ד' ולא פתית' לפתיתים · הא כילד כו', ור' שמעון דמתני' דאמר וכולן פותתן כזיתים דריש ליה הכי יכול פרורין גדולים ת"ל פתים אי פתים יכול פחותים מכזית ת"ל אותה, (ל"ה). מקפלה לשנים ואינו מקפלה לארבעה דלא כתיב בה אלא פתים תופיני מנחת פתים ולא פתות, ל"ה.

וקשיא דאיך מצי פליג ר' שמעון לומר דמנחת כהן משיח ומנחת כהנים אינה בפתיתה ובמנחת כ"מ שהיא מנחת חביתין כתיב מנחת פתים אלמא בעיא פתיתה ומנחת כהנים דסמוכה לה דכתיב בה וכל מנחת כהן כליל תהיה משמע דקאמר קרא דתהא דינה כדין מנחת כהן משיח של חביתין ואי חביתין בעיא פתיתה כמו כן מנחת כהנים נבעי לה, ואין לומר דר"ש דקאמר דאינם בפתיתה ר"ל פתיתה דידיה דהיינו דפותתן כזיתים אך מ"מ כופלה לקיים פתים. דא"כ לא הוה פליג את"ק בהך מילתא שהרי גם לת"ק אינו מבדיל לפי שאינה בקמילה אך כופלה לקיים מנחת פתים ומדאתא לפלוגי את"ק לומר דאינה בפתיתה נ"ל דר"ל דאינו כופלן כלל דהא פתיתה דת"ק היינו כופלה אעפ"י שאינו מבדיל דהפתיתה לא הויא מהשבירה והבדלה כ"א לקיים מלות קמילה כדפי' לעיל, וא"כ ר"ש דפליג את"ק לומר דאין בהם פתיתה נ"ל דר"ל דאינו כופלן וא"כ הק"ל דבמה יתקיים לו הכתוב דמנחת פתים:

וי"ל דר"ש לא דריש לה שיהא בה פתים דכיון דר"ש אזיל בתר סברא דלעולם הוא דריש טעמא דקרא ואית ליה דפתיתה ושבירה לא היתה באה כ"א בשביל קמילה הנעשית אחריה והילכך במנחה דליכא בה קמילה לית בה פתיתה הרי יפרש פי' פתים דר"ל תופיני מנחת פתים שתאפה כמנחת פתים שהיא מנחת מחבת שנקראה מנחת פתים דכתיב בה פתות אותה פתים וזו מנחת חביתין ממנחת מחבת היתה באה ולא שיבא הכתוב שילטרך בה פתיתה:

האי חבילא, פי' תבשיל שקורין ליה [שליניייקוק] שפוררין בו פת פרורין אי משתכח ביה חד פירור דאית ביה כזית מברך המוליא ואי לית ביה פרורין כזית אעפ"י שיש בו פרורין הרבה מברך בורא מיני מזונות. היה עומד כו', פי' כגון שלא הקריב מנחה בשנה זו ל"א ישראל שלא הביא מנחה. נטלן לאוכלן, פי' כהן שאוכלן אומר המוליא. ותנן, במתני' דכל המנחות פותתן כזיתים אלמא דבפתיתין כזית מברכין המוליא, ל"ה. ויש להקשות אע"ג דיברך במנחה בכזית המוליא אמאי יברך אחבילא אי אית בה פרורין כזית המוליא, דמנחה הוי בעיניה אבל חבילא מעורב עם תבשיל, וי"ל דגם במנחה איכא עירוב שמן שנבללין בו, אי נמי נ"ל דאית ביה תוריתא דנהמא כדאמר בתר הכי וכיון דאית ביה תוריתא דנהמא לא קפדי אתערובת רק שיהא בו שיעור כזית וכיון דחשיב ליה שיעור לברך עליו במנחה נימא נמי דה"ה בחבילא:

מפרכן למנחות לאחר אפייתן. לקט מכולן. אפתיתין שאין בהם כזית קאי, ולא איתפרש לן היכא דהא ליכא למימר דאמנחות קאי דקתני ואם חמץ וכל המנחות באות מלה. אם מלה היא כו', אלמא חשיבי, ל"ה.

ויש להקשות למה הי"ל להאריך כל כך ולומר ולתנא דבי ר' ישמעאל אלא דלפרוך היכי נימא בעיא כזית והא תניא לקט מכולן, וי"ל דהא קשה מאי פריך ממלה אדם יולא ידי חובתו בפסח לברכת המוליא והלא יש דברים אעפ"י שאדם יולא ידי חובתו בפסח לא יברך המוליא כדתנן יולאים ברקיק השרוי ואין מברכין עליו המוליא. הילכך לריך למפרך ולתנא דבי ר' ישמעאל דאמר מפרכן עד שמחזירן לסלתן דהכי נמי דלא מברך והלא לתנא (תנא) דידן מברךהמולי'. אלא דלתנא דידן הפירורין כזי' ואיהו סבר לסלתן אבל כי היכי דאית לך דלתנא דידן מברך המוליא כמו כן לר' ישמעאל יברך, וכ"ת דאה"נ דנימא דפליגי הא כיון דאשכחן דאיכא ברייתא דלקט מכולן דיולא בפסח אית לן למימר דאתיא כר' ישמעאל דהמנחה נפרכת עד שמחזירן לסלתן וכיון דאית ליה דיולא ה"ה דאית לן למימר דמברך ולא פריך לתנא דידן כדפי':

הכי במאי עסקינן בשעירסן, פי' שלשן ולרפן כאחד לכזית שלם. בבא מלחם גדול, פי' שעדין הוא בעין מאי הוי עלה, דברכת המוליא. תוריתא דנהמא, פירוש מראה לחם יפה, ל"ה.

דף ע"ו ע"א **שיפה** שמשפשף החטין בין ידו לכלי כדי שתהא נוחה להסיר, או הבלק כדי שיהא יפה, ל"ה. בעי ר' ירמיה הא דקתני שף אחת מאי חשיב להולכה והבאה יחד או דילמא חד חשיב להו, ל"ה. איבעיא להו בבלק ולא בחטין או דילמא אף בבלק ת"ש

דתניא

דתניא שיפה ובעיטה בחטין ר"י אומר בבצק. ר"ל דבבצק ולא בחטין ל"ה:

וקשיא דמאי מייתי פשיטותא מברייתא טפי ממתני' שהרי במתני' כמו כן קאמר ת"ק שיפה ובעיטה בחטין ור' יוסי אומר בבצק, ומספקא אי ר"ל אף בבצק או בבצק דוקא וכמו כן בברייתא איכא לספוקי מאי דקאמר ר' יוסי בבצק אי ר"ל בבצק דוקא או אף בבצק, וליכא למימר דגרסי' בבצק ולא בחטין דא"כ לא היה צריך לרש"י לפרש בבצק ולא בחטין אם היה מפורש בהדיא ולא בחטין:

וי"ל דלהכי פשט ולא בחטין מיתורא דמלתא דקאמר שיפה ובעיטה בבצק ולמה לו להזכיר שיפה הא עלייהו קיימי' ואם היה ר"ל אף בבצק לא הי"ל לומר כי אם בבצק לבד והיינו מפרשי' דבבצק דקאמר ר"ל דהשיפה דמיירי בהו הוו בבצק וירצה לומר או בבצק או גם בבצק כדמספקא לן הילכך לא היה צריך להאריך ולהזכיר ומדמזכרי להו ש"מ דה"ק הוו דוקא בבצק ולא בדבר אחר. דאינם בחטין:

מתני' כל המנחות באות עשר, פי' עשר חלות ומנחת הסולת נמי אע"ג דנקמצת קודם אפיה אפ"ה עשר חלות עבדי ליה, ל"ה. **גמ'** לחם הפנים בהדיא כתיב בה שהם י"ב חלות חביתי כ"ג אתיא חוקה חוקה מלחם הפנים, פי' בלחם הפנים כתיב קדש קדשים הוא לו מאשי ה' חק עולם ובחביתין כתיב חק עולם כליל תקטר, ל"ה.

וקשיא דא"כ בשאר מנחות נמי דלהוו י"ב חלות דליגמר חק חק מלחם הפנים דכמו כן בפ' מנחה כתי' כל זכר בבני אהרן יאכלנה חק עולם לדורותיכם מאשי ה'. וכו' דלא גמר חק חק כי אם מחק שנכתב על קדושה דלחם כמו דבלחם הפני' כתיב קדש קדשים מאשי ה' חק עולם דקאמר דהם קדשים מאשי ה' חק עולם וכן גבי חביתין קאמר דקדשי לה' חק עולם כדקאמר חק עולם לה' כליל תקטר אבל חק עולם במנחה אינו כתוב על קדושת המנחה כי אם על אכילת אהרן ובניו כדקאמר אהרן ובניו יאכלנה חק עולם ואע"ג דקאמר מאשי ה' לא קאמר אלא דהם אוכלים אותה מאשי ה' אבל לא דהיא קדושה לה' חק עולם הילכך לא גמרי ג"ש כי אם בדדמי לה:

מלחמי תודה הבאות עשר עשר, דהכי פשיטא לן בפ' התודה (ל"ה). שכן יחיד, פי' שאר מנחות ותוד' קרבן יחיד הן שנתנדב ושניהן בנדבה אבל לחם הפנים חובה. שמן, פי' שאר מנחות ולחמי תודה טעונין שמן מה שאין כן בלחם הפנים. נפסל, פי' שאר מנחות ולחמי תודה נפסלין בלינה אבל לחם הפנים היה על השלחן שמנה ימים. ואינן דוחות שבת וטומאה דקרבן יחיד הם אבל לחם הפנים דוחה שבת וטומאה דקרבן צבור הוא, ל"ה. שכן הקדש פי' מנחות ולחם הפנים קדשי קדשים אבל לחמי תודה הוו קדשים קלים ונאכלין לבעלים כתודה. ולבונה פי' מנחות ולחם הפנים טעונין לבונה ולחמי תודה אין טעונין לבונה. מצה פי' מנחות ולחם הפנים באים מצה בגלל עצמן אבל לחמי תודה יש בהם מין אחד שהוא חמץ ובאות בגלל זבח (ל"ה). ואי סביר לן דבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בבנין אב. משום דפלוגתא היא בזבחים. שכן הדיוט שנתנדב פי', מנחות ותודה קרבן הדיוט הן ונדבה הן ואין באין לתלאין ופגול נוהג בהם שהרי קומץ מתירן וכל דבר שיש לו מתירין יש בו משום פגול, ואינן דוחות שבת וטומאה אבל חביתין אינן נדבה ובאות לתלאין ואין בהם משום פגול דאין לו מתירין דכולה כליל ודוחה שבת וטומאה דכתיב בה מנחת תמיד הרי היא לך כמנחת תמידין (ל"ה)· אדרבה שכן עשרון, פי' מנחות וחביתין באות מעשרון וכלי מקדשו וקדשי קדשים וטעונות לבונה ובאות מצה ובגלל עצמו וטעונות הגשה ואשם שמקטיר קומץ כשאר מנחות וחביתין כלם אשים אבל לחמי תודה באין עשרה קבין ואין כלי מקדשן כי אם שחיטת הזבח ואינן קדשי קדשים ואינן טעונות לבונה ויש בה חמץ ובאין בגלל הזבח ואינן טעונות לבונה ואין מהם לאשים. והני נפישן ונילף מינייהו, ור' מאיר אי סבירא ליה, פי' בניחותא. הקדש מהקדש עדיף ליה ואע"ג דהנך דלחמי תודה נפישן מינייהו לאו הקדש דקדשי קדשי' נינהו (ל"ה). לחמי תודה בהדיא כתי' בהו עשר דכתיב והקריב ממנו אחד מכל קרבן תרומה לה' ואמרינן בפ' התודה נאמר כאן תרומה ונאמר בתרומ' מעשר תרומה מה להלן אחד מן העשרה אף כאן א' מעשרה· שלמיו לרבות שלמי נזיר פי'. דכתי' בקרא מזבח תודת שלמיו ואמרינן לרבות שלמי נזיר לכל דין לחמי תודה לעשרת קבין ולחצי לוג שמן ושיהו באות עשר עשר (ל"ה). ארבע חלות, אחת ממצה ואחד מחמץ וא' מרקיקין וא' מרבוכה דארבע מינין יש בהן. והא בעי' אפרושי תרומה, כדכתיב תרומה לה' שנוטל אחת מכל מין ונאכלת לכהנים כדכתיב לכהן הזורק את דם השלמים לו יהיה והתשע נאכלות לבעלי'. אחד אמר רחמנא, דכתיב והקריב אחד מכל ואחד שלם משמע שלא יטול פרוס (ל"ה) שרבה במדת חלתן, פי' שעשאן י"א חלות או י"ב או שמיעט שעשאן ט', [ע"ב] [הא דאמר כי האי תנא] (כתנאי הא דרב דאמר) חוץ מלחם וחביתי כהן גדול משמע אבל לחמי תודה ונזירות יכול למעט (ורב טובי כותיה ס"ל), וי"א אף לחמי תודה ונזירות ורב טובי כותיה דת"ק ס"ל, ל"ה:

מתני' עשרון משלש סאין, פי' שלש סאין שעורין מביאין ומניפין אותן בנפה י"ג פעמים עד שמעמידין סלתן על עשרון. לחם הפנים כ"ד עשרונים מכ"ד סאין דהכי כתיב שתים עשרה חלות שני עשרונים יהיה החלה האחת· לא היה להם קצבה. קאי אלא סולת מנופה כל, צורכה היה מביא, פי' אפי' מן השוק נקחת ובלבד שתהא מנופה כל צורכה. שנא' ולקחת, פי' משמע שבשעת לקיחה תהא ראויה לאפות, ל"ה:

גמ' מאי טעמא · פי' בעי' עשרון דעומר ג' סאין · כיון מחדש פי' ותבואה חדשה יש בה סובין יותר וסולת מועט, ל"ה. שתי הלחם, מתבואה חדשה באין דבעצרת אכתי חדשה הוא. לחם הפנים, פי' אפי' כשהתבואה חדשה הרי יכול להביאה מהישנה, ל"ה. שרבה במדת עשרונו פי' שמדד בעשרון גדול או שנתן עשרון ומחצה במקום עשרון. פסולות דהוה ליה קומץ נקמץ מן החצי היתר ונמצא שאין לעשרון קומץ שלם והוה ליה קומץ חסר ותנן בפ' ראשון דקומץ החסר פסול, ל"ה. או שמעט עשרונו פסולות שהרי אין שם עשרון דקבעי קרא. רבה במדת סאין שלהם, שרבה בסאין כשהיה להביא עשרון והביאו משתים, או שמיעט שהיה לבא משלש סאין והביאו משתים כשרות · בדקה בגסה פי' בתחלה מנפה בנפה דקה שמוציאה אבק דק שאין לבן כל כך ואחר כך בגסה שמוציאה הסולת וקולטת הסובין וחוזר ומנפה הסלת בדקה אחרת שהיא דקה מן הגסה ולא בדקה ראשונה אלא בדקה אחרת שהיא דקה מגסה שזו מוציאה אבק בינוני ואח"כ בגסה שמוציאה סלת וקולטת סובין וחוזר ומנפה הסולת בדקה אחרת שהיא דקה מן הגסה ולא בדקה ראשונה אלא בדקה אחרת שהיא גסה מדקה ראשונה שזו מוציאה אבק בינוני [מה] מה שלא הוציאה דקה ראשונה ואח"כ בגסה שמוציאה סולת וקולטת סובין וגסה זו דקה מגסה ראשונה שהרי זו קולטת סובין שמוציאה גסה ראשונה ואח"כ בדקה וכן עד י"ג דקה זו דקה מגסה של מטה וגסה זו דקה מגסה ראשונה, ל"ה :

ר' שמעון י"ג נפות הוו במקדש קבועות זו על גב זו עליונה קולטת סובין ותחתונה אף סולת ואינה מוציאה אלא אבק ומנפה בעליונה ואח"כ בשל מטה הימנה וכן כולם בסדר הזה התחתונ' דקה ושלמעלה לה גסה הימנה והשלישית דקה מן השניה ורביעית דקה הימנה וכן כלם, ל"ה :

מלמד שנקחאת סולת, פי' שנקחת מן השוק כשהוא סולת · מנין שאפי' חטין, פי' שאפי' חטין יקחנה ויעשנה הגזבר סלת · ויכול אף שאר מנחות כן, פי' שאפילו שאר מנחות (שוה) שהיחיד מביא יהיו נקחות חטים ויעשם הוא סלת · ת"ל אותה, פי' דכתיב ואפית אותה, אותה נקחת חטין ולא שאר מנחות דאין הכל בקיאין לנפות, הילכך יקח סולת מנופה כל צרכו מן השוק · מפני מה היקל הכתוב בלחם הפנים, התורה חסה, ולחם הפנים שהיה בכל שבת ויש בהם כ"ד עשרונות הילכך חסרון גדול לפי שהסלת הנקח מן השוק יקר מאד מפני שהחנוני משתכר בה לפי' נקח בחטין אבל מנחת נזיר דלא שכיחא והרי עשרון הוא לא חיישי' לזה, ל"ה :

הדרן עלך ואלו מנחות, תלי"ת :

פרק התודה

חמש סאין ירושלמיות, והסאין הללו היו סלת שלש חלות שש סאין מדודות, פי' שהיו בימי משה הוסיפו על המדות דהוסיפו שתות על המדות והאך שש סאין שתי איפות ועשרים עשרון הם דהא בכל איפה עשרה עשרונות · עשרה לחמץ, פי' עשרה עשרונים לחמץ בתודה · ורבוכה, פי' חלוט ברותחין קרי רבוכה נמצא שלשה עשרונים ושליש לכל מין ומין ושלש חלות לעשרון דהוו להו עשר חלות לשלשה עשרון ושליש · ובמד' ירושלמיות, פי' שלא היו בה עשרונות אלא קבין היו כך חמש סאין שלשים קבין שהם ששת קבין לסאה, ל"ה · מכלן היה נוטל, פי' מכל מין שבתודה היה נוטל אחד מעשרה תרומה · שיהיו כל הקרבנות שוין, פי' כל המינין יהיו שוין עשר חלות · שלא יטול תרומה מקרבן על חבירו, פי' שאם היו מנין זה ה' ומנין זה ה' ומזה ה' דלהוו ע"ו נמצא מפריש מזה על זה, ל"ה :

דף ע"ז ע"א גמ' **מנא** הני מילי, פי' דאיפה שלשה סאין, ל"ה · לשאת את מעשר חומר, פי' ליטול מעשר החומר דהבת הוא נטילת מעשר החומר והחומר הוי שלשים סאין נמצא דהבת שהיא עשירית החומר הוו ג' סאין, ל"ה · איפה נמי, פי' ואמאי אקשת איפה לבת, ר"ל למאי אצטריכא הקישא. אלא מקרא גופיה דכתיב עשירית החומר האיפה · אלא מההוא קרא מאי טעמא לא גמרת לאיפה משום דחומר גופיה לא ידענא כמה הוי, ל"ה · וה"ק השמן הבת · פי' שמן של קרבן וביחזקאל כתיבי הני קראי ומעשר הבת מן הכור והכור פשיטא להו דהוי שלשים סאין שהיו מודדין תבואתן בסאין ובכור, ל"ה :

אין מוסיפין על המדות, פי' מדות ומטבע כולהו נפקי מקרא לקמן, אבל השתא הוה ס"ד דשמואל סברא קאמר ולהכי פריך מ"ט ואמדות קאי ועל ראשון ראשון, ל"ה :

אלמא משום אפקועי תרעא פי' (בא"י) כשמגדלין המדות מתחיל השער להתיקר מפני יתירות ומתוך שהתחיל להתיקר מעט הולך ומתיקר הרבה, ל"ה :

אלא משום אונאה דלא להוי בטל מקח, פי' שמתוך שלא ידעו החמרים שניתוספה המדה מוכרים בדמים ראשונים וכשידע שנתאנה אם יוסיפו יתר על שתות נמצא שנתאנה יותר על שתות ובטל מקח אבל כי מוסיפים שתות ותו לא יהיה המקח קיים ויחזיר לוקח למוכר דמי אונאתו ואין לעשות תקנה שעל ידיה יתבטלו המכירות, ל"ה :

כל דבר שבמדה, דכיון דקפיד לא מחיל ליה, ורשב"ס פי' בפ' המוכר דר"ל דשניהם חוזרין, וקשיא דהא חוזר קאמר דמשמע דוקא לוקח, וי"ל דחוזר דנקט לאפוקי ממחילה דהויא בפחות משתות אבל לעולם טעות הוי ושניהם חוזרין דהא לרבא לית ליה חזרה דמי שנתאנה טפי מהמאנה כדפסיק בפ' הזהב שתות קנה ומחזיר אונאה יתר משתות שניהם חוזרין:

אלא משום פסידא דתגרא דלא, פי' מפני החמר שקונה התבואה בכפרים ומוכרה בעיר שלא יפסיד לפי שבני הכפר מוכרין במדה הראשונה מדה בה' סלעים והוא מוכרה בעיר בשש סלעים דיכול להשתכר שתות ולא עוד כדאמרן

עשרים גרה, פי' מעות קטנות עשרים שקלים, פי' השלשה חשבונות הללו הם ששים שקלים המנה יהיה, וא"ת למה פרט ג' חשבונות לומר ס' שקלים המנה יהיה לכם, וי"ל דיש מקומות שהמנה אחד מן החשבונות ולכך קאמר דהמנה יהיה לכם כג' מינים של חשבונות אלה, רשב"א :

כדאמרן דלא ישתכר יותר משתות ומחמת שאין החמר מכיר בתוספת המדה מוכר במדה הגדולה שבעיר ואם יוסיף יותר על שתות יפסיד מן הדמים שנתן בה. ופריך רווחא הוא דלא בעינא, א"כ רווחא לא בעי בתמיה · זבוני וזבין תגרא מקרי בתמיה, פי' וכי לכך נושא ונותן שיקרא תגר וכלום לא ירויח, ל"ה · אלא אמר רב חסדא שמואל קרא אשכח ודרש, פי' דמוסיפין שתות ולא חיישי' לרווחא דתגרא אבל יתר משתות הוי פסידא דתגרא דלא אשכחן דקרא ליה קרא אין מוסיפין, כ"נ לרשב"א התם :

מאתן וארבעים הוו, פי' רכ"ה סלעים הוו מנה כפול היה חמשים סלעים והאי קרא גבי מנה של הקדש קאי ביחזקאל, והנך ארבעים דעפי עלייהו תוספת הוא דהוסיפו שתות מלבר, פי' שעל ה' פעמים ארבעים הביאו מבחוץ ארבעים פעם שמי ולא אמרי' שיחלוק מאתים לשש חלקים דהוו לכל חלק ל"ג זוז ושליש ומאותן חלקים יוסיפו שתות, ומהאי קרא דנפקי מדות ומטבע דמנה הוי משקל וסלע הוי מטבע, ל"ה :

ובפ' המוכר הספינה הקשו התו' דקרא דקאמר דשקל עשרים גרה שהם עשרים מעות וקיימא לן דשש מעה כסף דינר ובסלע דינר שהם כ"ד מעות בסלע, ופר"ת דאחר כך הוסיפו חכמים שתות בשקל כמו שהוסיפו בימי יחזקאל במנה, ור"י פי' דתוספת של יחזקאל הוא תוספת שהוסיפו בשקל שתות דנמצאו חמשים חדשים ששים ישנים ולעולם לא היו במנה כי אם חמשים שקלים, וה"ק קרא מאותן שקלים שהיה עשרים גרה השקל כ' וכ"ה וט"ו דהוא תוספת · מששים מהם המנה יהיה לכם, מפני שמחמשים נוספים יהיה המנה, והתוספת פי' דלכך נקט להו הכי לפי שבמקדש היה מדה אחת של כ' ושל ט"ו ושל כ"ה ויונתן תרגם עשרין סלעין תלתא דמנה דקודשא ועשרים וחמש מנה דחולא ועשרה וחמשה רבעות דמנה דקודשא, אלמא בשקלים ישנים מיירי· ועל כן קשיא לפר"י דאיך לימא דכ"ה מנה דחול הא הוו תלתין דבשלמא לפר"ת יכול להיות שלא הוסיפו כ"א במנה של קדש ולא בשל חול אבל לפר"י שהתוס' בשקלים הרי הויא בחול כמו בקדש ול"ע:

והקשו בתוס' מאי קאמר ש"מ תלת הא הוו ארבע, וי"ל דאין מוסיפין יותר משתות אינו מהחשבון אלא פירושא בעלמא הוא דאע"ג דמוסיפין אסור להוסיף יותר משתות · עוד פ"ה התם דמאי דמוסיפין שתות במדות הוו בלבד שישברו הראשונות משום דאי הוו קיימות אתי להטעות ולמכור זו בעבור זו דבריבעא טעו אינשי כ"ש בשתות :

מתני' נמי דיקא, דמוסיפין שתות מלבר דקתני התודה היתה באה, ל"ה :

ע"ב **מן** המחובר, פי' שיהיו כלן בכלי אחד כשיטול תרומה · ונאמר בתרומת מעשר תרומה, פי' דכתיב והרמותם ממנו תרומת ה' לכהן, ונאמר בבכורים תרומה דכתיב ותרומת ידך ודרשי' אלו הבכורים במס' פאה בפ' אין להם שעור כדתנן אלו דברים שאין להם שיעור הבכורים, בכורים דיש אחריהם תרומה דלאחר שהביא בכורים כשהוא קוצר תבואתו מפריש תרומה ומעשרות, ל"ה · שנאכלת במקום קדוש, לחמי תודה ובכורים אינן נאכלין אלא בירושלים דכתי' לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך ונדבותיך ותרומת ידך לה' · תרומה לג"ש, דאע"ג דבבכורים כתיב תרומה כדדרשינן תרומת ידך אלו הבכורים. מ"מ לא נכתוב בהו תרומ' לה' · אבל בלחמי תודה ובתרומת מעשר כתיב תרומה לה' הילכך דיינין גם מדדמי טפי נאמר לחם בלחמי תודה על חלת לחם חמץ ובשתי הלחם ממושבותיכם תביאו לחם ל"ה שאין תלמוד לומר תביאו דהא לעיל מיניה כתיב והקרבתם מנחה חדשה ומצי למכתב ממושבותיכם לחם תנופה, ל"ה · שכל הבאות שאתה מביא פי' תרומתם שבאין חמץ יהא כזה עשרון לחלה, ל"ה :

דף ע"ח ע"א **המלואים**, פי' שהיו בימי משה היו באות כמצה של תודה, פי' חלות ורקיקין ורבוכה · נזירות, פי' לחמי נזיר שתי ידות כלחמי של תודה, שתי ידות פי' שני חלקים של מצה שבתודה היו בנזירות כדמפ' חלות ורקיקין ואין בה רבוכה נמצאו לנזירות עשרה קבין שהרי במצה של תודה היו ט"ו קבין ושני ידות של ט"ו הוו עשרה קבין שהם ששה עשרונות ועודיין, פי' שלש עשרונות ועוד לכל מין והאי עודיין הוו שני שלישי עשרון דהא אמרן לפלוגי גבי מצה שבתודה שלש עשרונות ושליש :

דף פ"ב ע"א **מה** פסח מצרים אינו בא אלא מן החולין כו' חזר ר' עקיבא ודן דין אחר מה לפסח מצרים שכן אינו טעון מתן דמים לגבי מזבח, פי' הילכך לא יביא אלא מן החולין :

וק"ל מתן דמים ואמורין הויא חומרא בפסח דורות וגבי פסח מצרים קולא הויא דאינו טעון מתן דמים, וא"כ איך פריך קולא לגבי חומרא והלא ק"ו ומה פסח מצרים שאינו טעון מתן דמים אע"פי כן אינו בא אלא מן החולין פסח דורות שטעון מתן דמים לאו כ"ש :

ונ"ל דלאו פירכא היא דרך קולא וחומרא דלפרוך דמשום דאית ביה חומרא דאינו טעון מתן דמים נדון כחמור דביה דאינו בא אלא מן החולין דודאי קולא הוא מגו דאינו טעון מתן דמים, אלא ר"ל דהיא הנותנת דמשום שאינו טעון מתן דמים לא רצה הכתוב שיבא אלא מן החולין שאם היה בא מן המעשר והיה בו קדושה יתירה של פסח ושל מעשר לא היה רוצה הכתוב שיבא כל קדושה זו בלא מתן דמים

וכיון

וכיון שאין שם מתן דמים הילכך לוה שיבא מן החולין לבד דלא לקדוש כולי האי, אבל פסח דורות דיש בו מתן דמים נימא דרוצה להמנה שיבא גם מן המעשר :

ע"ב **לדידי** אין דנין לדידך דאמרת דנין מה לפסח מצרים שכן אין טעון מתן דמים, וקשיא דכיון דר"ע לא סמיך אהאי פירכא שכן טעון מתן דמים לומר דלא נגמור פסח דורות מפסח מצרים משום דלאו פירכא היא משום דאיכא למימר פסח מדבר יוכיח רק עיקר פירכתו משום דאין דנין אפשר משאי אפשר א"כ אמאי פריך לר' אליעזר דאית ליה דנין כיון דלאו פירכא היא והלא יוכל להשיב שיאמר לו לאו פירכא היא משום פסח מדבר יוכיח ואיך ליפרוך ליה פירכא דלא חשיב ליה פירכא :

וי"ל מדשמעיה דנקט ר' אליעזר פסח מצרים במילתיה ולא פסח מדבר סבר דאיכא סברא דמיניה יליף דוקא הילכך פריך ליה אבל לגבי עצמו אינו מוכיח הילפותא בשביל אותה פירכא משום דידע דאיכא לתרוצה בפסח מדבר, אי נמי ה"ק לדידך דדנין טוב לך דתיליף מפסח (מצרים דאית) [מדבר דלית] ביה פירכא וקאמר ליה ר' אליעזר דלא קשיא ליה פירכא דפסח מצרים משום דהקישא הוא ואין משיבין על ההיקש, ובתר הכי פריך אמאי לא יליף מפסח מדבר ולא יצטרך לטעם היקש דפסח מצרים אלא ליליף מפסח מדבר דלית ביה פירכא כיון דסבר דנין, ומשני דאה"נ דיליף אלא פסח מצרים דנקט לדבריו דר' עקיבא נקט כדמסיק, ומ"מ ר' עקיבא כי הוה פריך ליה מה לפסח מצרים לא הוה ס"ד דמאי דנקטיה הוי משום לאפוקי מדידיה כמו שלקחו לפי האמת אלא סבר דדוקא נקטיה כדפריך לעיל וגם לא מטעם היקש, ושני ליה רבי אליעזר דאה"נ דדוקא נקטיה ומטעם היקשו, אי נימא דכי אקשי ליה ר' עקיבא מה לפסח מצרים דר"ל לפי דבריך יש לך פירכא כדפי' לעיל נוכל לומר דכשהשיב ר' אליעזר דהיקש הוא וליכא פירכא דלא ענה לו עוד לומר אמאי לא יליף מפסח מדבר, דיש לומר הסברא דמסיק תלמודא דלדבריו דר' עקיבא קאמר ואי אמר ליה מבחוץ אמר לו ולא לשון תשובתו מורה כן מפני שלא בא ליישב אלא קושית רע"ק שלא יקשה לו אמאי (לא) יליף מפסח מצרים ולא אמאי לא נקט פסח מדבר ואי נימא דרע"ק כשאמר לו מה לפסח מצרים ר"ל וטוב היה לך ללמוד מפסח מדבר כדפי' א"כ יצטרך דכשהשיב ר' אלעזר דהיקש הוא דאמר לו דלכך טוב לו ללמוד מפסח מצרים דרך היקש ולא מפסח מדבר דרך ילפותא כדקאמרת משום לאפוקי מדידך דאמרת דאין דנין אפשר משאי אפש' שאמר לו ר' אליעזר הסבר' דקאמר תלמודא דלדבריו דרע"ק קאמר לה :

דף פ"ג ע"א **וחטאת** גופיה מנ"ל אמר קרא והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו משלו, וא"ת הא תינח פר של אהרן שאר חטאות מנין וא"ת דהקשו לשאר קרבנות כמו שאר קרבנות דמקשי' ליה השתא בזאת התורה דדרים לכולי האי קרא להיקש ללמוד דינין אלו כאלו משום דז"א נר' דהא לא כתיב פר אהרן בהשוא עניבא משום שנכתב באחרי מות והאי קרא דזאת התורה היא בלו ומשמע דזאת התורה קאי לקרבנות שפי' קודם בפרשה ואין שם פר של אהרן א"כ גם שאר חטאות וכ"ש שאר קרבנות לא היה לנו ללמוד מפרו של אהרן דלא כתיב בהשוא עניבא :

וי"ל דכל חטאות ידעינן מפר משום דאקרי חטאת דיש להם לתת לזה דין זה א"כ הוי כאלו מאי דכתיב בפר כמו בשאר חטאות והדר גמרינן שאר קרבנות מחטאת סתם, אי נמי משום דכתיב זאת התורה ודרשי' תורה אחת לכל החטאות, ואע"ג דמהיקש זה באנו ללמוד גם שאר קרבנות מחטאת שהרי זהו הפ' דזאת תורה שאנו דורשים עתה וא"כ יקשה מנין הוא פשוט לו בחטאת יותר משאר קרבנות מאחר דמהיקש דפר של אהרן באנו ללמוד לכולם, משום דז"א קושיא חדא דפשוט הוא לדרוש היקש דגבי חטאות עצמן לכולן לומר תורה אחת לכל החטאות משאר קרבנות לחטאת, ועוד כדפי' דאי לאו דילפי' חטאת סתם מפר אהרן תחלה לא הוה מצי יליף שאר קרבנות מפר משום דלא אכתוב בהשוא עניבא כדפי' לעיל ולכך אצטריך למילף חטאת סתם מפר אהרן תחלה בהיקש דזאת התורה ואח"כ גמרי שאר קרבנות מחטאת סתם משום דאתקשו לחטאת סתם בקרא דזאת התורה. ומ"מ לא חשי' היקש מן ההיקש כיון דכולי היקשי מחד קרא נפקי כנ"ל :

כדי נסבה, פי' לדרוש שאר הקרבנות בהיקש מחטאת דהא בדידהו נמי ימין וכמשפט [ובחולין ד' כ"ב] קאמר ואידך בעיא אצבע ולא קאמר כדי נסבה כדפי' התם :

הדרן עלך פ' התודה תלי"ת

פרק כל קרבנות צבור

דף פ"ד ע"א **מנין** שתהא קודמת לנסכים ופירות האילן, וא"ת תפשוט מפשטיה דקראי דכתב בכורי מעשיך שכל מעשים בכלל משמע אלו נמי ולמה אצטריך ג"ש דנאמר כאן מעשיך ונאמר להלן מעשיך, וי"ל דודאי אי לאו ג"ש לא אשמעי' מפשטיה דקרא משום דלא משמע רק חטה ושעורה שהם מידי דזריעה כדכתיב בתריה אשר תזרע לכך אצטריך ג"ש, וא"ת ולילף מבכורי כל אשר בארצכם דלעיל דמשמע כל בכורים בכלל כדמוכח לעיל. וי"ל דכל אשר בארצכם לא כייל כל מינים אלא כלל לכל המקומות כדכתיב אשר בארצכם דמשמע בכל המקומות שבארצכם ואף בגג אבל מ"מ אם לא ראינו מג"ש דמעשיך מעשיך שאר מינין לא נוקי ליה לומר דקאי כ"א לחטה ושעורה כדדרשינן קרא דמעשה דכתיב

גבי

גבי שביעית קודם להם כדכתיב אשר תזרע כדפי' לעיל, ודוחק דהא גבי מתנות כהונה דאהרן כתיב וכל בכורים בכלל, אלא נ"ל דאע"ג דקאי האי קרא לכל בכורים מ"ה לא נראה שיהו בכורי החג קודמים לכל הבכורי' משום דאע"ג דכל מילי איקרו בכורים מ"מ קרא דמעשיך הוי מעוט לגבי שאר בכורים משום דכתיב אשר תזרע משמע דלהכי הוי קודם ולא לשאר ולכך לא נוכל לרבות ממנו כ"א כל המקומות שלגבי זה אין תזלע מיעוט, וכיון שנרבה אותם ממשמעו' או מנאמר כאן בכורי' כמו למטה שפירש"י לא נוכל לרבותם כדפרישי' :

וא"ת כמו דאמרת דתזרע מיעוט לגבי שאר מינין דנוכל לרבות מבכורי כל כמו כן נימא דשדה דכתיב אשר תזרע בשדה יהיה מיעוט לגבי שאר מקומות דמתרבו מבארלכם :

וי"ל דלא דמי משום דנוכל לומר דארלכם בא לפרש שדה דר"ל כל מידי דארץ עושין בשדה או לגלות דמאי דנקט שדה אורחא דמילתא, אבל לא יוכל לגלות דתזרע ירצה לומר גם אילן שהוא דבר נטוע ולא נזרע ולכך אמרי' בהא ולא בהא, ועוד דע"כ תזרע מעוטא לנטוע דמאחר דמרבינן משדה עלו מאליהן א"כ תזרע למאי אתא ש"מ למעט נטוע :

סיפא אתאן למנחות, וא"ת א"כ איך מפרש ברייתא דבר למד מענינו הוא דמלינו דשתי הלחם דראשי' למנחות וראשית לבכורים מה ראשית של בכורים דוקא בשדה שהרי כתוב ביה בהדיא דוקא לבכורי שדה דכתיב אשר תזרע בשד' כמו כן במנחו' נימא דלא יקדימו אלא לגדל בשד' :

וקשיא משום דאיכא למימר דמה לבכורים לכך בעינן דוקא משום דבכורים אינן באין כי אם מן השדה ולכך לא נוכל לומר דיקדמו גם לבכורים שאינם באין מן השדה מפני שאין בכורים באים כי אם מן השדה אבל גבי מנחות שבאים מכלם אימא דלעולם לאו שדה דוקא דאדרב' אלמלי נבא לומר דבר הלמד מענינו נימא מה בכורים שתי הלחם קודם לכל בכורים ומ"מ שבאים כמו כן יקדים לכל המנחות ולכל מקום שבאים ממנו והואיל ובאים משאר מקומות יקדמו למנחות דשאר מקומות הואיל ולא אכתוב שדך גבי מנחות דלהוו מיעוט גבייהו לגבי שאר מקומות וא"כ הק"ל מאי קאמר אין לי אלא שדה גבי מנחות כיון דלא אכתוב גבי' . וע"ק דאשר תזרע למה לי דאי למעוטי עלו מאליהן גבי בכורים הרי אכתוב שדה לרבות עלו מאליהן ואי למעוטי נטיעות הרי ילפי' מעשיך מעשיך לרבויי להו וא"כ כיון דלא אתא למעט מידי לשתוק מיניה, ועוד דלישתוק מיניה דמשמע מיעוטא ולא אצטריך רבויא דשדה ולא ג"ש דמעשיך מעשיך משום דמעשיך משמע כולי מילי וכל מקומות דשייכי בבכורים :

לכן נ"ל דאשר תזרע אתא למנחות לפי המסקנא ור"ל שיקדים גבי חג פי' מעשה חג הקציר דהיינו שתי הלחם למה שתביא מאשר תזרע הייגו מנחות דבאין מן הזריעה ולא מן האילן ולכך אצטרי' אשר תזרע לפי המסקנא דאיכהו לרבות עלו מאליהן, ומיהי אילן גבי בכורים ושאינו מיעוט גבי בכורים דאז נימא למנחות אתא כדפרי' ומ"מ אם לא נכתבו הרבויים היו אומרים דהיה מיעוט גבי בכורים דאכתוב גביה ולכך אצטריכו רבוי :

וא"ת ולמנחות למאי אצטרי' והלא אמרינן לעיל מחדשה חדש' דיקדים למנחות . וי"ל דמחדש' חדש' לא חזינן אלא דשל חטים יקדמו לחטים דהיינו שתי הלחם למנחות של חטין ושל שעורים דהיינו העומר למנחות של שעורים כדפרש"י לעיל ללשון שני שפי' אין לי אלא חדשה של חטין פי' דשתי הלחם יקדמו למנחות של חטין חדשה, של שעורים פי' דהעומר יקדים למנחות של שעורין מנין ת"ל דאין לדרוש דשתי הלחם יהיה חדשה גם לשעורים כדפירש"י לפי' ראשון . משום דז"א כדפיר"שי שהרי אי אפשר שהרי העומר הבא משעורים , חסר , לכתחלה מינה נדוק הא לאחר יביאם לכתחלה חסר יותר מחצי שיטה הא לא קשיא משום דנהי דאמרינן דאם הביא חסר חצי שיטה בהאי מילתא דמאי דאם הביא כשר לא מיירי בכל הבכורים אלא בבכורים חסר ה' תיבות שמביאין מהן מן התורה כגון תמרים שבעמקי' דמאחר דהוו חסר ה' תיבות ואין בהם פסול כי אם מפני שהביאם קודם הילכך אם הביאם כשר אבל לא יביאם לכתחלה א"כ מה שצוה הכתוב שיקדים להם ב' הלחם אינו מעכב בהם כלל דכך דינן קודם כמו לאחר הילכך צריך שיפסל בדיעבד ואם הביא כשר דמתני' לאו אכל הבכורים קאי כי אם לעיקר בכורים :

מה להלן, פי' שבעה מינין . וקשיא דהא מראשית ולא כל ראשית נפקא כדפירש"י דדוקא ז' מינין, וי"ל דלריש לקיש אצטרי' דכי היכי דלא דריש מארצך ולא כל ארצך ה"נ לא דריש מראשית ולא כל ראשית, ומ"מ קשה דמשמע דגם לר' יוחנן אית ליה הך דרשה דנאמר כאן ארץ מדקאמר ואידך לכתוב ארצך מאי מארצך, וא"כ הק"ל למאי אצטריך ליה מראשית נפקא . ואין לומר דמבעי ליה לעכב, דז"א דהא גבי מעוט דמארצך ממעט ליה מדקאמר לא קדש אע"ג דליכא עיכוב כי אם חד קרא דמארצך וכמו כן מראשית ממעט לשאר מינין גם בדיעבד ועוד דלריש לקיש לית ליה קרא דלעכב ומשמע דלא פליגי הוא ור' יוחנן בהא אלא ודאי אין צריך קרא לעכוב בהכי כדפי' . לכ"נ יותר ל"א שפירש"י דפי' אף כאן שבא דר"ל ממובחר שבאותו מין ואפי' מדקלים שבהרים ונ"ל דר"ל לכתחלה דאי דיעבד מאי איריא מובחר אפי' מן כל דקלים קאמר ריש לקיש קדש אלא ר"ל דאע"ג דאין מביאין משאר דקלים לכתחלה מהנך מביא וכמו כן לר' יוחנן דאית ליה דרשה ר"ל לכתחלה ואע"ג דסבר דאף בדיעבד לא קדש בשאר דקלי' שבהרים מ"מ מן המובחר אף לכתחל' מבי' :

וא"ת הא תינח לר' יוחנן דממעט שאר דקלים שבהרים מארצך ניחא דאצטרי' ריבוי לרבות המובחר שבהרים

אלא

אלא לר"ש לקיש למה לי קרא לרבויי כיון דלא אמעוט הנך מקרא אלא מסברא · ושמא י"ל דמהך רבויי אתמעט הנך דמשמע דוקא מובחר. וא"ת א"כ להוי מיעוט גמור כמו מארלך ולימא לא קדש כדר' יוחנן דדריש מארלך, וי"ל דדוקא מארלך דכתיב בקרא דמשמע ולא כל ארלך הוי מיעוט גמור אבל כאן אימא מן המובחר תביא לכתחלה אבל משאין מובחר לא יביא ומזה מצי למימר ר"ש לקיש סברא דנפשיה דהטעם כשאר קדשים דאמר קרא דיביא מובחר חטאת שמנה ולא כחושה ואם הביא כחושה קדש כמו כן הכא שאין מן המובחר כחוש הוא. ומ"מ כ"ל לומר דר"ש לקיש לא הוי מיעוטא מהאי קרא משום דכיון דדריש מה להלן שבח דלכל ארץ ישראל קאי ולא להרים וא"כ לריך שנראה ממקום אחר מיעוט לכך מוקמינן דהאי דקאמר מן המובחר יביא קאי לדקלים שנמעטו בעלמא לשאר מקומות לא בעיא מובחר, וא"ת מאיזה מקום ימעטם ר"ש לקיש כיון דלא דריש מארלך, י"ל דאינו אלא סברא משום הקריבהו נא לפחתך כדאמרי' גבי חטאת כחושה לעיל בפ' ר' ישמעאל וכן משוה לה דקלים שבהרים והנך ולהכי קאמר בדיעבד קדים בחטאת כחושה וכן נראה דטעמיה מ"ה מדקאמר כחוש שבקדשים:

וא"ת לעיל כי פריך מברייתא' לעולה דאמר לא קדש ופריך מדקאמר מנין שבגג אלמא מביאין, לישני דברייתא מיירי מן המובחר והמשובח דמביאין ממנו כמו גבי דקלים שבהרים:

וי"ל דז"א דאי הוו מין המובחר אין לחלק ביניהם לשאר בכורים ומדשאר בכורים קודם להו ב' הלחם כמו כן הנך דדין אחד להם ולא אצטרי' ריבוי אלא להני שבגג דגריעי וכו' דאין היתר בהם מלהביאם בכל עת שירלה דאינם בכורים חשובין וגמורים כהנך קמ"ל:

ומ"מ קשיא לזה השיטה דא"כ דריש לקיש לא דריש למעוטי שאר מינין וגם לא נפרשינן שבח כדפי' ראשון דנבעי ז' מינין א"כ אין מביאין בכורים אלא מז' המינין לריש לקיש מנא ליה · ועוד אדרבא משמע דדריש מראשית למעוטי מינין דמדקאמר ולריש לקיש האי ארלך מאי עביד ליה כר' יוחנן ולא קשיא ליה אלא מארלך דלא דריש ועוד דאמאי נימא מהאי קרא עיכוב ולא נימא למצוה כמו בשאר מקומות דאמרי' אשכחן למצוה לעכב מנא לן ודבעי' לעכב · לכ"נ כפי' ראשון דר' יוחנן ור"ש לקיש דרשי קרא דמראשי' ודרשי דנאמר כאן ארץ חד למצוה וחד לעכב למעט שאר מינין ומארלך ר' יוחנן דריש ליה למעט תמרים שבהרים גם בדיעבד:

וא"ת והנא ליבעי לעכב כמו גבי שאר מינין דבעו תרי קראי · וי"ל דבהך נמי איכא תרי קראי דמהקריבהו נא לפחתך יש ל מעטם לכתחילה ואתא מארלך לעכב בדיעבד ור"ש לקיש לא דריש מארלך לעכב ולפסול בדיעבד · אבל לכתחלה סבר אין מביאין משום הקריבהו נא ולא פליגי אלא בדרשא דמארלך דר' יוחנן דריש ליה לגופא לדקלים שבהרים ור"ל לא דריש ליה לעכב גבי דקלים שבהרים אלא לנאמר כאן לעכב בשאר מינין · וגם לשון ב' שפירש"י דשבח א"ל מין המובחר נימא דריש לקיש נמי דריש מראשית · כר' יוחנן ומ"מ לא חזו לעכב דליכא אלא חד קרא דשבח ולא למעט שאר מינין אתא ואין מביאין בכורים אלא מז' מינין דברייתא' ר"ל לכתחלה ואע"ג דדקלים שבהרים דבברייתא' עצמה ר"ל בדיעבד לר' יוחנן אינן לריכין להיות שוין אלא הוה לדדין ולריש לקיש כולהו לכתחלה לבד ושוין וללשון ראשון הוי להיפך דלר' יוחנן הוו שוין דהכל בדיעבד ולריש לקיש אינן שוין דדוקא שאר מינין דאיכא תרי קראי ממעטו בדיעבד אבל דקלי' שבהרים דוקא לכתחלה:

ד' פ"ו ע"ב **לא** הלכו אלא לאורו, מכאן נרא' ליישב קושיא שהקשו התוס' בפ' במה מדליקין דקאמר וכי לאורו הוא לריך והלא כל מ' שנה לא הלכו אלא לאורו ומקשי מאי קאמר מ' שנה גם עתה אין אנו הולכים אלא לאורו · והא לא קשיא דלאור כבוד שכינה קאמר שבעמוד הענן ועמוד האש האירה במדבר ולכך קאמר לאורו ר"ל לאור עצמו הילכך אינו לריך לאורו דהוא בעצמו מאיר להם ואין הפי' שלאורו לאור שלו דירלה לומר לאור שברא כמו השמש והכוכבים אלא מאור עצמו קאמר דהוא ראיה יתירה דאינו לריך לאורה ומאי דבמקום א' קאמר לאורו ובמקום אחר קאמר לאור' כר' דשני ברייתות הם:

ולא ממה שנזרע ביניהם · ק"ל הא תינח גבי שמן דתני ולא ממה שנזרע ביניהם אבל גבי יין קשיא דתיפוק לי דהוי כלאים בכרם ואסור היין ואע"ג דקי"ל כר' יאשיה דאמר אינו חייב עד שיזרע חטה ושעורה וחרלן במפולת יד ה"מ למילקי אבל מ"מ נאסר בלא מפולת יד כדאמרינן גבי המעביר עלין נקוב בכרם בפ' כל שעה ובכמה מקומות וכן המסכך גפנו בב"ק ואין לומר דמיירי הכא בשל כותי דז"א חדא דשל ישראל הוא ועוד דבכותי נמי אסירי שהרי אפי' בחולה לארץ גזור בהו רבנן, אלא כ"ל דמיירי שנזרע ביניהם בשיעור הרחקה שהלריכו חכמים לזורע ביניהם שיש ביניהם י"ו אמה כדי עבודת הכרם כדאמרינן בפ' קרחת הכרם גבי מעשה בצלמון, ומ"מ נרא' דוחק לומר כן מפני שפירש"י לעיל גבי שמן הטעם מפני שהזרעים מכחישין הזיתים, וכאן אם יהיה ביניהם שיעור הרחקה איך יכחישו הגפנים, ושמא אעפ"י דלא ינקי שמא מכחשי, אי נמי מיירי בשאר זרעים ואינם חטה ושעורה ואע"ג דמשמע דגם שאר זרעים בכרם אסירי נראה דדוקא לזרוע לכתחלה אבל אם זרעו שרי כדאמרינן בשבת [דף קל"ט] על בני בשכר מהו לזרוע כשיתא בכרמא וקאמר רב משרשיא יהיב פרוטה לתינוק כותי וזרע להו:

הדרן עלך כל קרבנות צבור תלי"ת

פרק שתי מדות

גמ' דף פ"ז ע"א **גרוש** שבו מודד לכל המנחות, פירש"י דס"ל לר' מאיר דשתי כלים

בצבור ואי הוו שניהן שוין הויא ליה מדה אחת, נראה דבא לפרש דלכך צריך שיהיה אחד גדוש ואחד מחוק מפני שהיו של צבור דאי היה אחד ליחיד נוכל לומר דלכך הוו שנים מפני שאחד נתקדש לשם יחיד והאחר לשם מנחת צבור אבל כיון דשניהם הוו משל צבור א"כ צריך שיהיו חלוקין שאחד גדוש ואחד מחוק :

מחוק שבו מודדין לחביתי כהן גדול :

וא"ת הא תינח חצי עשרון דקאמר מתני' דאצטרי' לחביתי כהן גדול אבל עשרון מחוק למה נצטרך לו יותר מגדוש, וי"ל שג"כ בעבור זה הטעם משום שכיון שחולקין אותו צריך שיהא מצומצם שכשיבא לחצותו בתוך החצי עשרון לא יהיה בזה יותר מזה שכן אמר הכתוב מחציתה בבקר ומחציתה בערב משמע שיהיו החצאין שוין ולא בזה יותר מזה הילכך במחוק אין בו תוספת יותר משני חצי עשרון וכשחולקהו יש בזה כמו בזה אבל הגדוש אפשר שע"י הגדיש' יהיה בו מעט יתר על שני חצאי עשרון, ואע"פ שפירש"י שלא היה מחזיק כשהוא גדוש אלא כשיעור המחוק המביאין בו מנחה גדושה אי אפשר שלא ירבו לפעמים יותר ממדת המחזיק בגדוש או לפעמים יחסרו הילכך אינו מודד בו לחביתי כהן גדול מפני שנחלקו לחביתין אם יחסר נמצא שאחד מן החצאין חסר ואין בו שיעור ואם יהיה יתר מ"מ אין חצי עשרון זה כמו האחר ויצטרכו שיהיו שוין, וא"ת גם בגדוש יוכלו לכוין שיהיה מצומצם בגודשו כמו המחוק דאמרי' בעלמא גודשא תלתא ויעשהו שיהיה עם הגודש שהוא השלים יותר כמות המחזיק. י"ל דמאי דאמרי' גודשא תלתא הוא בכלי מרובע ושגבהו כארכו ורחבו כמו ים שעשה שלמה אבל בכלי עגול לא, ועוד דאע"ג דגודשא תלתא לא יוכלו לכוין כמו שפירש"י שלא יעדפו לפעמים השיעור או שלא יחסרו :

וא"ת והא מבעיא ליה בתר הכי אי חצי עשרון גדוש או מחוק לר' מאיר וא"כ דכיון דאמרי' דעשרון מחוק לחביתין מפני שהעשרון גדוש לא יוכל לחצותו בשוה א"כ יצטרך שהחצי עשרון יהיה נמי מחוק :

וי"ל דנוכל לומר דהיינו נמי מאי דפשיט ליה מדר' מאיר נשמע לר' מאיר דמדעשרון מחוק חצי עשרון נמי מחוק היינו מהאי טעמא, אי נמי נוכל לומר דאע"פ שהעשרון מחוק בעבור זה לא יצטרך שהחצי יהי' מחוק דוק' דאם העשרון גדוש לא יוכל לחצותו בשוה כדפי' בין יהיה החצי עשרון גדוש בין יהיה מחוק מפני שאין מדת העשרון ידוע והרי יצטרך לחצותו ולפעמים זה בענין אחר אבל כשהעשרון מחוק ומדתו ידועה יוכל לחצותו גם בחצי עשרון גדוש מפני שיוכל לכוין שיהי' הגדושו' שוות :

דף פ"ח ע"א **איכא** ספרים דגרסי' דכ"ע ברוצי מדות איכא למימר דנתקדשו ואיכא למימר דלא נתקדשו והכא במלאי' קא מיפלגי מ"ד מלמעלה למטה קסבר מלאים שלא יחסר ולא יותיר, לכך פי' יעשה הין מצומצם וממנו יכוין שאר המדות ומ"ד ממטה למעלה, פי' דנקט רביעית ברישא קסבר מלאים שלא יחסר ואם הותיר מלאים קרינ'. פי' שאין הספק משמעות מלאי' כי אם חסרים אך אם הוא עודף וגדוש כ"ש שהוא מלא יותר ואידך סבר מלאים במלואו ולא יותר שלא יהא רק מה שמחזיק חללו לבד הילכך לא יותיר :

וא"ת איך יסברו כולהו נתקדשו או לא נתקדשו והלא למאן דסבר מלאים שלא יותיר ויחסיר ליכא למימר דנתקדשו ולמ"ד שלא יחסר לבד אבל יוכל להותיר משמע דנתקדשו ותו לא נימא לא נתקדשו :

וי"ל דהא לא בהא תליא דלמ"ד שלא יותיר נוכל לומר דצוה הכתוב לעשות המדות בשיעור מצומצם ומ"מ אם הותיר נוכל לומר דסבר נתקדשו דלא דמי למאי דאמר לעיל דלמאן דחשיב מלמעלה למטה דלא נתקדש בירוצין משום דשאני התם דהוא אמר דאמ' ליה רחמנא שער בהא דליפקו בירוצין פי' שישאר שאר המדות כמו ההין דלפקו בירוצין אלמא לא נתקדשו אבל כאן לא סבר' בשאר המדות שיכוונם ואע"פ שפי' שממנו יכוין שאר המדות מ"מ לא דברנו כלום בבירוצין אבל למעלה סבר לומר שלכך יעשה שאר המדות לפי ההין בעבור שכישער ההין בהם יפלו הילכך נוכל לומר דאעפ"י שמצוה לכוונם דמ"מ נתקדש בירוצין דמ"ד מלמטה למעלה הכא דסברי דמלי להותיר נוכל לומר דסבר שלא נתקדש בירוצין אלא דקאמר דלא נימא דנפסל שהרי אי אפשר שלא יהיו ב' מדות קטנות של חצי הין כשיערם להין יתרות עליה כדפירש"י, דר"ל דאע"פ שיכוין ההין שלא יהיה מלא יותר משתי מדות של חצי ההין מ"מ אנו רואין דמותר להותיר שלגבי שתי מדות דחצי הין דאם הותיר ובירך דלא יעכב מה שנשאר או שיותיר לכתחלה שהרי אם נתחייב הין והביא ב' מדות של חצי הינילא אעפ"י שלא אפשר שלא יהיו יתירות עליה כמו כן אם בהין לא יפסל הנשאר בהין חוץ מן הבירוצין אך הבירוצין נוכל לומר דלעולם נתקדשו :

וא"ת כמו כן יוכל לומר הך סברא אי נימא דהין ברישא שהרי נוכל להביא בחצאי הין ואף על פי שהן יתירות כדפירש"י :

וי"ל דז"א דאי נימא הין ברישא נוכל לומר דמאי דיוכל להביא ב' חצאי הין היינו דוקא כשיעור ההין וכמו שבהין לא יותיר משום דמלאים משמע שלא יותיר כמו כן ב' חצאי הין דנפקי מכלל הין מאי דיביאם היינו דוקא כפי הכשרו של הין מאחר שההין היה דוקא עיקר שנעשה למשה וממנו יצאו שאר המדות והחצאין א"כ אין להכשיר ב' החצאין אלא כשיעורו וכמו דשיעורו שלא יותיר דכן משמע מלאים כמו כן החצאין ולכך לימא דכי היכי דבו לא יותיר לכתחלה או אם הותיר פסול בהין כמו כן בחצאין אבל מאן דסבר דרביעית ברישא והמדות קטנות עודפות א"כ נראה דמלי להותיר כדפרי' :

ומ"מ צריך שנאמר שאם מי שאמר שמותר להותיר סבר דלא

דלא נתקדשו אלא דלא פסל השאר או דמותר לכתחלה דמ"ד דאסור להותיר אי סבר דלא נתקדשו ר"ל לגבי שיפסול השאר או שלא יותיר לכתחלה מחלוקתה כשנאמר דכולהו סברי דלא נתקדשו כדפרי' דנוכל לומר דמאן דאסר להותיר פסל אף הנשאר אם הותיר ומאן דשרי שרי אף לכתחלה ואע"ג דסבר דלא נתקדשו ואי נימא דסברי כולהו דנתקדשו לא מצי פליגי אלא למ"ד דאסר להותיר היינו דוקא לכתחלה לבד אבל לא למפסל הנשאר שהרי סבר דנתקדשו השאר ומאן דשרי להותיר הוי לכתחלה, וכן יש לנו לומר דכולהו סברי חד שיטה דנתקדשו או לא נתקדשו ולא שנא דמאן דשרי סבר דנתקדשו ומאן דאסר סבר נתקדשו בדיעבד אך לכתחלה אסיר אלא דאין לומר דפליגי בנתקדשו אלא דלכולהו סברי בנתקדשו או לא נתקדשו, אבל ממ"ק דאיך נימא דכולהו סברי נתקדשו ואפ"ה איכא מאן דאסר לכתחלה והלא כיון דסבר דנתקדשו א"כ לישרו גם להותיר · לכ"נ לפרש כמו שפירש"י (לשון מוגה) דגרסי דכולהו סברי לא נתקדשו ולכך איכא מאן דאסר להותיר ואידך דשרי להותיר אע"ג דלא נתקדשו לא קשיא דשרי לכתחלה וכ"ש דמאי שרי בדיעבד לגבי שלא יפסל השאר כדפי':

אי למצורע כו' · אי לנזיר כו', ק"ל אעפ"י שנאמר שלא נמשח רביעית משום מצורע ולחם נזיר וכן חצי לוג לא נמשח משום לחמי תודה משום דמלות חוץ הוא והנך לחמים לא קדים עדין עד שחיטת הזבח מ"מ איך היו מודדין ברביעית לנזיר (או מצורע) כדתני במתני' רביעית מה היתה משמשת רביעית מים למצורע ורביעית שמן לנזיר והלא כיון דקדים בתוכו דמוציאין המים לחוץ מפסלי ביוצא ושמן שנותני' בלחמי נזיר ולחמי תודה והלחמים לא קדוש עד שחיטת שלמי נזיר ואם נפסלה השחיטה כדאמרינן לעיל בפ' התודה כגון שחטה שלא לשמה או חוץ לזמנה או חוץ למקומה עד שלא קרמו בתנור וכמה דברים דאמרי' לעיל דלא קדש הלחם ונפיק לחולין והרי יש בו השמן שנתקדש בכלי שקדוש קדושת הגוף וקמפיק ליה לחולין:

וי"ל דלא נתקדשו בכלי מפני שאין הכלים מקדשין אלא הראוי להם, ואע"ג דאמרינן גבי אין כלי הלח מקדשין את היבש דמקדשין ליפסל, וי"ל דכ"ש שיקדשו שלא יהו חולין, י"ל דהיינו דוקא כשנתנוהו בו לדעת שיקדש אבל כי הכא שלא נתן בכלים אלו הדברים אלא למדידה לדעת השעור לבד לא קדיש כלל:

ע"ב **נידשן** השמן נידשנה הפתילה, נר' שהם שני דברים נידשן השמן כשמילא אפר מדשן הפתילה או שנידשנה הפתילה צריך להדליק פעם אחרת ויסיר כל אותו שמן ואותה פתילה:

דף פ"ט ע"א **רבוי** אחר רבוי חד רבוי הוא, פי' דחד אצטריך לגופיה כדקאמר אלו לא נאמר אלא בשמן אחד הייתי אומר בכל המנחות ללוג אלמא אצטריך לגופיה:

וקשיא דמאי שנא מעלמא כל היכא דאיכא תרי קראי דשעורא דאמרי' דהוי רבוי אחר רבוי כדלעיל בפ' הקומץ גבי מזוזות דקאמר דהוי רבוי אחר רבוי אע"ג דקרא מבעי לגופיה:

ונר' דהיינו טעמא דלא מפרש ביה שיעורא אלא דקאמר בשמן ובא לומר שטעונה שמן כמו בשאר מנחות ומעלמו אנו רואים שהיא לוג כדין שאר מנחות הילכך הואיל ולא אכתי' בקרא קמא שיעורא אלא דצריכה שמן לא חשבי' קרא שני רבוי אחר רבוי שהרי לא רבה ראשון לה שיעור לשמן ולא דמו למזוזות שהפסוק ראשון רבה שני מזוזות:

וא"ת דמ"מ מדכתיב ב' פעמים שמן נוכל לומר דבא למעטה משמן משום רבוי אחר רבוי, י"ל דז"א מפני שאם נקח הרבוי אחר רבוי מאי דמשתעי' קרא דהיינו שתטעון שמן בלא שיעור שהרי השיעור הוא משקול דעתנו כדפי', נאמר א"כ דבא למעט שלא תטעון שמן כלל שהרי בא לומר ב' פעמים שטעון שמן לבד והוי רבוי אחר רבוי למעט, לומר שאינה טעונה וזה אי אפשר משום דא"כ לשתוק מתרווייהו וממילא נימא דאינה טעונה כיון דלא גלי בה קרא שהרי השתא ס"ד דלא נימא שתהא צריכה שמן אי לא גלי בה קרא עד התירוץ שתירץ אלו לא נאמר בשמן, וא"כ צריך שנאמר דרבוי שני לאו למעט אתא שהרי איכו בא למעט על גוף משמעות הפסוק הראשון לומר שאינה טעונה כלל כדפי' וגם למעט מהאי שעור ראשון שהרי לא נתפרש בו שיעור אלא שהשעור אנו אומרים משקול דעתנו ואין הפסוק שני בא למעט על שקול דעתנו שלא נכתב בפי' וא"כ לא בא למעט ושמא נוכל לומר דבא לומר שיטעון שמן כשעור שאר מנחות דהיינו לוג ולהכי פריך דלאו רבוי אחר רבוי הוא, ומשני דבלאו קרא נמי נימא דטעונה לוג משום דלא גרעא משאר מנחות וא"כ מדאהכתוב קראי הוי מעוט משום דאין רבוי:

וא"ת בחד קרא ליסגי למעט כיון דממילא בלא קרא נימא דטעונה לוג א"כ דקרא דאכתוב לא אצטריך לרבות אלא למעט כדין כל רבוי אחר רבוי. וי"ל דאין הפסוק בא למעט על סברתנו שלא נכתבה כדפי', ונוכל לומר כדפי' במלתא דאתיא מסברא טרח וכתב לה קרא קמא אבל כשנכתבו שניהם בא השני למעט משום רבוי אחר רבוי:

וא"ת א"כ נימא גם כשנכתב הראשון והלא לא נכתב השעור בפסוק ראשון שנאמר בכך דלא חשיבי למעוט כדפי' לעיל, וא"כ אם יבא המעוט על הפסוק יהיה שלא תטעון כלום כדפי' לעיל:

וי"ל דלא דמי לדלעיל משום דדוקא מעיקרא דאם לא היה נכתב בשמן לא היינו אומרים שטעונה שמן ולוג כשאר מנחות ואצטריך קרא לומר שטעונה אין לנו לומר שמיעט השני על השיעור שבדעתנו כיון שאינו מפור'

ואצטריך

ואצטריך קרא לפרש בענין השמן אבל כאן שבלא שום פסוק נאמר אותו א"כ יש לנו לעשות כאלו נכתב וי"ל שבא למעט על סברתנו וגם מקרא ראשון לסגי למעט אלא משום דה"א דמילתא דאתיא מסברא טרח וכתב לה קרא ואין לאוקמי ליה במעוט אם לא שיש הוכחה כיון שנכתב קרא שני נוכל לומר בכה"ג שימעט על דעתנו וגם אעפ"י שלא נאמר שמעט על דעתנו אהני הסברא דידן דפשוטה לומר בלא פסוק כמו פסוק שאחר שנכתב הפסוק שנעשה כאלו נכתב השיעור שיוכל למעט עליו פסוק שני :

איני שומע לך, פירש"י דלהוי רבוי אחר רבוי דהא חד אצטריך לגופיה אלא חצי לוג שמן לתודה ושלים השמן לכל מין הלכה למשה מסיני, משמע מפירש"י דר' אלעזר בן עזריה חולק על ר' עקיבא בשיעור רבוכה ולר' עקיבא יש בה רביעית דהיינו חצי הלוג ולר' אלעזר מחצית החצי לוג משתלש בין שלשתם :

וקשיא דמנא ליה דפליגי בהא, וי"ל דדוקא לר' עקיבא דקרא מפרש חצי לוג משום מיעוט אחר מיעוט נוכל לומר דבשמן דאכתוב גבי רבוכה נוכל לדרשו כדאמר לעיל דברי לרבות לה שמן כמו לחלות ורקיקין משום ד רבויא דקרא דשמן דאכתיב גבי רבוכה אקרא סמיך דהא חצי הלוג דהוי לשלשתן אכתיב בקרא כדילפינן ליה ממעוט דרבוי אחר רבוי הילכך נוכל לומר שהפסוק בא לפרש על חבירו אבל לר' אלעזר בן עזריה שאין חצי הלוג נראה מהפסוק אלא מהלכה אין לנו לומר שיבא הפסוק לפרש ההלכה ושנכתב בשמן דרבוכה לומר דיהיה לה חצי השמן של שלשתן כיון דמהלכה נפיק וא"כ אין לנו אלא ההלכה לבד וממילא יש לנו לומר שיחלקו בין שלשתן כאלו לא נכתב הפסוק דבשמן דרבוכה דגם לר' עקיבא הייתו אומרי' שיתחלק בשלשתן כמו כן יש לנו לומר לר' אלעזר הואיל והפסוק לא בא לפרש ההלכה ולדבר עליה שכאלו לא נכתב לפרש בה שום דבר הוא שממילא נאמר שיתחלק לשלשתן הואיל וליכא ברבוכה רבוי :

וא"ת כמו כן ליקשי מאחר דאי הלכתא קרא למה לי דהא מהלכתא נפקא לן חצי לוג א"כ לשתוק מבשמן בשמן דמהלכה נפיק :

וי"ל דנוכל לומר דהלכה בא לפרש הפסוק שהפסוק הטעינה שמן ובאה ההלכה לפרש השעור חצי לוג אבל בשמן דרבוכה אין לנו לומר שבא לפרש ההלכה לרבות חצי השיעור דהוא רביעית כדפי' משום דאין לנו לומר דפסוק בא לפרש ההלכה :

ע"ב **אלא** מעתה כבש הבא עם העומר, ס"ד דמקשה דר' יוחנן דוקא נקט אשם מצורע לומר זה הטעם (ברובי ראשון ולא כפ' אותו ששחטו לשמו) משום דפסלתו מדלא אשמעי' הך טעמא דפסלתו גם בהנך ולהכי פריך דגם בהנך שייך האי טעמא ולימא נמי הכי ומשני דאה"נ דה"ה בהנך והדא מינייהו נקט דלא צריך למחשבינהו ורבא משני דדוקא אשם מצורע נקט ר' יוחנן בטעמא דאם אי אתה אומר כן פסלתו ולא בהנך דדוקא ביה שייך ולא בהנך כדמסיק דעולות נינהו ויתפשו שמם ראשון :

הבא אשם נדבה מי איכא, וא"ת אה"נ דאמרי' מתנדב אשם תלוי בכל יום, וי"ל הואיל והטעם מפני שהוא בספק חטא וא"כ כשמפרישו צריך שיפרישנו לכך וזה שהופרש לשם אשם מצורע אינו יכול להעתק ולהסיר שמו מעליו ליעשות אשם נדבה כי שמא היה בספק חטא דאם היה מ"מ צריך שיהא דעתו מקודם לכן להפרישו לכך ולא שיעתק ממילא כאו ולא דמי לעולה דשייך להביא עולת נדבה בין יחיד בין צבור בכל עת ועת וכשמשנה בה לעשות חובה שלא לשמה אשם ספק אינו יכול לשתוות מפני שצריך דעת בו, אי נמי ר"ל במצורע מי שייך אשם נדבה שיבא נדבה כאשם תלוי שהרי אשם מצורע היה ואינו יכול ליעתק לאשם אחר אבל עולת חובה תוכל לשוב נדבה שהכל שם אחד ושם עולה :

ד' ל' ע"א **במאי** קא מפליגי ת"ק סבר מדות הלח נמשחו וא"ת אמאי קאמר דפליגי ת"ק ור' עקיב' לימא דר' עקיבא ור' יוסי לפרושי טעמא דמילתא דת"ק אתו אמאי טעמא דבירוצי היבש חול והלח קודש דהא לא פליגי בהא דהא כולהו הכי סברי אלא שחולקין בטעם הדבר, וע"ק מאי טעמא דר' עקיבא דאמר דלכך בירוצי היבש חול מפני שהמדות חול א"כ מה שבתוכם לא יקדשו ואי משום דקדיש בפה וגברא מאי דצריך לבד מקדש כדפי' רש"י · הרי ממ"ק שהרי זה עיקר טעמו לומר דמה שבתוכו קדוש ולא בירוצים והרי לא פי' עיקר הטעם אלא שאמר לבד שהם חול שבשביל זה ראוי שיקשה לנו כדפרי' שגם מה שבתוכן לא לקדוש הואיל שבא לפרש טעם דאמאי בירוצים לא נתקדשו היה לנו לומר עיקר הטעם · לכ"נ דהך קושיא מתרצא באידך דאי ר' עקיבא לפרושי טעמא אתי היה לוקח עיקר הטעם במל תיה ומדלא נקטיה ש"מ דלא לפרושי אתא אלא לחלוק את"ק ולכך קאמר דטעמא דת"ק משום דסבר דמדת הלח נתקדשו בין בחוץ בין בפנים ולכך צריכי בין ת"ק בין רע"ק לומר דמדת הלח נתקדשו גם מבחוץ משום דאי לא נתקדשו אלא מבפנים א"כ לא ליקדוש אלא מה שבתוכו אבל לא בירוצים אבל משום דנתקדשו גם בחוץ נתקדשו בירוצין מפני שהם עולין על שפת הכלי שנתקדש והרי הוא מקדש מה שעומד עליו, ואמר ת"ק דלכך נתקדשי במידת הלח אבל מדת יבש לא נתקדשה אלא מבפנים ולכך לא קדשו ברוצין דמאי מקדש להו אי אויר כלי הא אינס בתוכו אי שפת כלי כדפי' הא לא נתקדש אבל מה שבפנים קדוש כדמשמע דדוקא בירוצין לא קדוש אבל התוך קדוש משום דנתקדשו בפנים ואתא רע"ק לפלוגי את"ק אמדת היבש ולא לפרש הטעם דאמאי לא נתקדשו בירוצין כדפרי' מפני שלא הזכיר הטעם במלתיה דנאמר דלפרש אתא ולא לקח במלתיה אבל הטעם שמביא לחלק את"ק והוא דת"ק אמר בירוצי מדות היבש חול משמע אבל מה שבתוך מדת היבש קדש מדנקט בירוצים

בירולים משמע דאיכא לבד הוי חול שהם מבחוץ כדפי' אבל מה שבפנים קדש מפני שבתוך מקדשתן דמדקאמר דבהנהו דאיכא בתוך המדה ואין מקדשתן חול משמע דמאי דהוי קדש מה שבתוך המדה מפני שמקדשתן וע"כ בא לומר רע"ק שגם מה שבתוך המדה חול והזכיר במלתיה במדת היבש חול לחלק את"ק דאמר קדש ודמקדשה דלא מקדשה כלל ואמאי דמקדשה מה שבפנים משום דגברא מקדש ליה בפה, וא"ת א"כ בירולין נמי י"ל דאין דעתו לקדש אלא הצריך לו דהיינו מה שבפנים כלפירש"י ומ"מ מאי דקדוש לאו משום דהכלי מקדשן כ"א דמקדשינהו גברא בפה לת"ק מקדים דקדשינהו מדה ולר' עקיבא לא קדש ולכך לא נקט ר' עקיבא טעם לומר כי אם דמדת היבש חול לחלק את"ק דאמר דמה שבפנים מקדש הכלי אבל בירולין לא קדים דלמאי ליקדוש הרי איכא בתוך הכלי וגם שפת הכלי לא קדשה שלא נתקדש מבחוץ ואם מפני שנאמר שמה שנתקדש תחתה מפני אויר כלי קדשה דז"א שאין ראוי לקדשה כי אם כלי עצמו ולא מה שנתקדש בכלי יקדש דבר אחר ועוד שהרי אנו רואים שהולך לומר דמדות לא נתקדשו בפנים ומבחוץ דאי נתקדשו לבד מבפנים לא לא נתקדשו בירולין ור' יוסי פליג אתרווייהו דמדת הלח דלא נתקדש' בחוץ ואפ"ה מקדשא בירולין כדקאמר טעמא מפני שנעקר ובמדת היבש סבר כת"ק דנתקדש, בפנים ואפ"ה לא קדש בירולין כדקאמ' טעמא כדפי' לעיל:

גברא למאי דצריך מכוין פי' ואפי' מה שהיה בתוך הכלי קס"ד דאין לו להתקדש אעפ"י שהכלי מקודש אם לא היתה בדעת הגברא שיתקדש:

וקשיא דמשמע דלכ"ע נתקדשו לא ולעיל ברים פרקין גרסי' דאיכא בינייהו בירולין אם נתקדשו ובלא הוה מיירי גבי הין דחשיבי מלמעלה למטה:

וי"ל דניחא לגיר' ראשונה דלעיל דגרסי' דכ"ע נתקדשו או לא נתקדשו וכ"ל דאין פלוגתא דידהו תליא בנתקדשו או לא נתקדשו דמלי סברא או הא או הא ובעבור זה לא יניחו לחלק אבל מ"מ אעפ"י שיוכלו לומר זה כמו זה י"ל דנתקדשו כתנאי דמתני' ומאי דנקט לא נתקדשו לא שיסברו כן אלא קאמר דהוו מלי סברי הכי ואפ"ה לפלגו בקרא דמלאים:

ועי"ל דגם לגרסא דגרסי' דכ"ע לא נתקדשו ושלא נוכל ליסב מחלקותם אם לא דניחא לא נתקדשו לא קשיא דניחא דסברי כר' יוסי דהכלה דנמוקו עמו וכדמתרץ רביגא טעמא משום גזירה:

דף נ' ע"ב **בפרק** שתי מדות על מתני' דכל קרבנות לבור והיחיד טעונין נסכים גמ' תנו רבנן ועשיתם אשה לה' יכול כל העולה לאשים טעון נסכים ואפי' מנחה:

וקשיא איזה נסכים שייך להביא עם המנחה והלא גוף הנסכים מנחה הם כדכתיב בפ' זו והקריב המקריב קרבנו מנחה לה' סולת עשרון בלול, וכי עם מנחה יביא מנחה מאי אולמיה דהאי מהאי ולא דמי לזבח, וכ"ל דלא היביא מנחת נסכים עמה קאמר אלא היביא נסכי יין עמה לבד דס"ד הואיל והוא בכלל אשים שתטעון נסכי יין כמו מנחת נסכים וכי דלא נוכל לרבותה לכל דין אשים כמו זבח מ"מ כמה שנוכל לרבותה נרביה:

אוציא חובות הבאות מחמת רגל ברגל, הואיל ואינם באים בנדר ונדבה אע"פי שכמותם באין בנדר ונדבה מפני שנאמר שלא הטעין הכתוב נסכים אלא לנדר ונדבה דוקא:

בן בקר בכלל היה, פירש"י בכלל ועשיתם אשה דשמעי' מינה דכל אשה טעון נסכים חוץ מאלו שמיעט:

וקשיא דא"כ עולה או זבח למה לי והלא בכלל אשים הם אלא אצטריך עולה למעוטי מנחה וזבח משום דאי לא כתב אלא עולה לבד הוו ממעטים שלמים ותודה ואצטריך זבח לרבויינהו וכי היכי דלא נרבה מכלל זבח גם בכור ופסח אצטריך לפלא למעט דבר שאינו בא בנדר ונדבה ואצטריך במועדיכם לרבוייה חובות הבאות מחמת הרגל שכן היתה הברייתא א"כ מאי קאמר בן הבקר בכלל אשים היה והלא יצאו כולם ממיעוטא דעולה כדפירשנו והוצרך הכתוב לכתוב בהדיא כל הטעונין ולא נשאר דבר שנרבה ממנו אשים שלא נתפרש ומאי דלא פרש לא מרבי' א"כ אי לא כתב בן הבקר לא הוה מרבינן ליה מכלל אשה:

וצ"ל דה"ק דודאי אה"כ דלא מרבינן מכלל אשה זבחים שלא נתפרשו אך מ"מ אותן הזבחים שנתפרשו מרבי' להו מכלל אשה מכל מין היביא אותן בין מבקר בין מצאן ולכך קאמר דלא אצטריך (לכבש) לכתוב בן בקר, ככ"ל לפי דעת רש"י, וממקו"ל דא"כ לקשי ליה נמי למה אצטריך לכבש האחד או לאיל תעשה שבכלל אשה הם כבן בקר ומאי לדרוש בהו כדדרים בבן בקר אלא מאי אית לך למימר דאיצטריכ' כדי לפרש מפני שאינם שוים בשעור הנסכים כמו כן בן בקר אצטריך נמי לחלוק נסכיו שהיא ג' עשרונות ואלי הין והכבש עשרון ורביעית והאיל ב' עשרונים ושלישית ההין, לכך"ל דלאו דלא אצטריך ליה דודאי אצטריך לדינו כדפי' אלא קשה ליה מדכתיב ביה עולה או זבח לפלא נדר דנהי דמעולה או זבח לא קשיא לן שהרי כמו כן נכתבו על כבש והוצרך לכתבם לומר ההוא שהטעינו נסכים ר"ל בין יהיה עולה בין יהיה זבח וכמו שפירשו בלאן בא לפרשו וא"ת והלא ברא הפרשה כתיב עולה או זבח וא"כ ליסתוק מניה בין בכבש בין בבקר, ז"א דאי לא חזר ופרשו במינין הייגו יכולין לומר דלא קאי עולה או זבח לכל המינים אלא לאחד מהם או עולה לצאן וזבח לבקר או להיפך משום דכיון דעולה אכתוב למעוט לא הוה מרבינן אלא לכל הפחות שנוכל לרבות ועולה להוי דומיא דזבח דאותו מין הילכך הוצרך לפרש דקיימי אכל מין ומין:

וא"ת ליסתוק מעולה או זבח דרים פרשתא כיון דנכתבו על המינין, ז"א דהא אצטריכא עולה למעט מנחה וזבח לרבויי הכך כדאיתא לעיל משום דמהכך עולה או זבח דאכתוב על המינין לא חזינן הכי משום דס"א דאצטריכו לרבויי

לרבויי המינים בין בעולה בין בזבח כדפי' ולא למעוטא דמנחה כיון שיש לרבותה מכלל אשה ואינהו לא אכתוב גבי אשה ולכך אצטריך לכתוב עולה או זבח גבי רבויא דאשה כדי למעט הנך דלא אתו מכלל אשה, אך מ"מ לפלא נדר לא היה צריך לכותבו שנית דהא כתב מתחלה לפלא נדר דבעינן דבר הבא בנדר ונדבה ולא היה צריך כי אם לפרש דין הנסכים בגדול לפי גדלו ובקטן לפי קטנו והילכך דריש שפיר למה יצא, וניחא מאי דקאמר מה בן בקר מיוחד בא בנדר ונדבה. פי' מיוחד שלכך נכתב בו לבדו לפלא נדר לומר דבעי' קודם שיטעון נסכים שיבא בנדר ונדבה אף כל ר"ל שאר המינין דהיינו כבש ואיל אינו טעון אלא כשבאים בנדר ונדבה א"כ יצאו שעירי רגלים שהם מין צאן דאינם טעונים הואיל ואינם באים בנדר כ"א חובה :

וא"ת גם עולת ראיה ושלמי נדבה נמעט מהאי לפלא בתרא ואי משום במועדיכם דמרבה להו א"כ גם חובה דמועדות נרבה ועוד מאי אשמועינן מיעוטא טפי האי לפלא בתרא מקמא דקאי לכל מילי :

י"ל דהיינו דאתא לפרושי דאי מקמא לא מתמעיט שום חובה דרגל גם שעירים דכיון דאכתוב במועדיכם לרבויי כל מילי דמועדות משמע ולכך אצטריך לפלא בתרא דבקר למעט חובה דמועדות כדקאמר אף כל כדפרישי' ולמעט כל חובה דמועדות גם שלמי חגיגה לא מצינן למימר דא"כ נשתוק מיניה ומקרא דמועדיכם ומלפלא קמא הוה ממעטי' לכל חובה גם דמועדות ומדכתי' במועדיכ' לרבויי חובה דמועד ש"מ דלפלא בתרא אתא למימר דבעי' שיהא אותו קרבן דחובה דמועד דרבי במועדיכם בא בנדר ונדבה במקום אחר כעולת ראיה ושלמי חגיגה שבאים במקום אחר בנדר ונדבה בעולה ושלמים ולמעט שעירי' שאינם בנדבה דלא מצינו חטאת נדבה, ולמה אצטריכו במועדיכם ולפלא בתרא דאי מלפלא קמא הוה ממעטי' כל מידי דליתיה נדבה ואע"פי שבא במינו נדבה במקום אחר ואף במועדות ולפלא לרבויי חובה דמועדות שיש במינה נדבה במקום אחר ומ"מ חובה שאינה דמועדות שיש במינה נדבה במקום אחר משמע דממעטי' לה מלפלא קמא דהכי משמע לשון הברייתא דקא' אוציא אף חובות הבאות ברגל ת"ל במועדיכם משמע דלא רבי כי אם דמועדות לבד ודרבויא דמועדות מעוטא לשאר מילי :

וא"ת דלעולם לימא דגם לשאר מילי נרבה חובה שבאה במקום אחר נדבה משום דלפלא בתרא גלי לן דלפלא קמא לא אתא למימר דנבעי נדר ונדבה אלא שיהא בא בנדר ונדבה, וכי תימא דא"כ נשתוק מבמועדיכ' כיון דלא הוי דוקא דז"א דנוכל לומר דאי לאו במועדיכם לא הוה משכחינן סמך על מה ליקו מיעוט דלפלא בתרא ואצטרי' למכתבי' כי היכי דליקו עליה ולעולם נימא דגלי במועדות והוא הדין בשאר מילי :

וי"ל דז"א שהרי גם כי כתב במועדיכם הוה מצי לפלא בתרא לגלויי על קמא ובכל מילי לא בעינן נדר ונדבה כי אם בא בנדר ונדבה משום דהא דאין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות ודאתא לרבויי מה שבמינו בא בנדר ונדבה דאין לומר דהוה מרבי' אף חובה, דז"א דנשתוק מתרוייהו לפלא ומאשה מרבינן אף חובה ומדכתבינהו ש"מ דאתו למעוטי חובה ולרבויי חובה שבאה במקום אחר נדבה וא"כ לעולם נימא דאי מרבי' גם בשאר מילי נשתוק ממועדות ומדכתבינהו ש"מ למעוטי כל שאר מילי אם לא יבא נדר ונדבה:

וא"ת והלא עולת חובה טעונה נסכים וא"כ נימא טעמא משום דמינה באה נדבה, וי"ל דאין עולת חובה כי אם בצבור והתם כתי' בהדיא נסכים דהיינו עולת תמיד ושלמי נזיר ועולת נזיר אינו כי אם בנדר שהרי הנזירות נדר הוא ועולת מצורע נמי אע"פי שאינה באה נדר מ"מ כתב ביה בהדיא מנחתו. ולפי מה שפי' מה בן בקר בא למעט גבי מועדות דבעי' בא בנדר ונדבה ואף כל נקאי אכבש ואיל דמועדות, או נוכל לומר אף כל דר"ל אף כל קרבן המועדות אלא שנראה יותר לומר דקאי אף כל אאיל וכבש מפני שבקר שם מין הוא ודכותיה משמע אף כל דקאי אשאר מינין ואינו שם קרבן דנימא אף כל אשאר קרבנות :

וא"ת הא תינח דאצטריכו עולה ולפלא קמא ועולה למעט מנחה ולפלא למעט מידי דליתיה בנדבה דבחד מינייהו לא סגי דאי לא כתי' אלא לפלא מרבי' כל מידי דנדבה ואפי' מנחה ואצטרי' עולה למעט מנחה ואי כתב עולה לבד ה"א עולה בין חובה בין נדבה ותו לא ואצטרי' לפלא לרבויי שאר מילי דבאים בנדבה אבל מאו זבח נשתוק דמלפלא מרבי' ליה :

י"ל דאי לא כתי' או זבח לא הוה מרבי' ליה מלפלא דכמו דממעטי' מנחה מעולה כמו כן נמעט זבח דנימא עולה דוקא ולפלא למעט עולת חובה אתי ולא לרבות שאר דברים הבאים בנדבה בר מעולה לכך אכתיב או זבח לרבות שאר זבחים ולא מיעטו כי אם מנחה ולפלא למעט בהו מידי דחובה ומועדיכם אתא לרבויי חובה דמועדות ולפלא בתרא לגלות דבעי' בהו דליתיה בעלמא בנדר ונדבה :

אפי' עולת העוף במשמע, וא"ת מאי טעמא, וי"ל מדכתי' או זבח דמשמע דר"ל הנזבח ולא עוף שנמלק מכלל דעולה ר"ל דבר שאינו נזבח, כ"נ מרש"י, ומ"מ לא נרכי' לכולי האי אלא משום דכל עולה במשמע. ת"ל מן הבקר ומן הצאן. נוכל לפרש דלכך אצטריכו תרווייהו למעט עוף דאי לא כתי' אלא בקר ה"א כי היכי דאיכו מיעוט גבי צאן דהא בתר הכי כתב איל וכבש כמו כן אינו מיעוט לגבי עוף שישנו במשמעות עולה לכך אצטרי' לכתוב בקר וצאן למעט עוף דע"כ למעט עוף אתו דלגופייהו לא מצטרכי שהרי פרשה בפרשה אחרי כן בפרש' בדיני איל וכבש ובן בקר :

אדם כי יקריב מכם. קרא דריש ת"ק קא דריש. יכול האומר הרי עלי עולה, כ"ל דמשום דבעולה איירי קרא כדמשמע בתר הכי דמפרש הפרש' דיני עולה מן הבקר ומן הצאן ומן העוף נקט עולה. יביא משניהם דהכי משמע קרא דאדם שיקריב קרבן לד' מן הבהמה. פי'

שנדר

שנדר קרבן עולה מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם דצריך שיביא מן הבקר ומן הצאן :

וק"ל דאיך תיפוק אדעתין דיביא משניהם והלא כתיב בתריה ואם עולה קרבנו מן הבקר אלמא משמע דיכול להביא קרבנו מאחד מהם לבד , וכ"ל דה"א דהיינו דוקא במפרש להביא עולה מן הבקר ומן הצאן אבל האומר סתם הרי עלי עולה מן הבהמה יצטרך להביא משניהם הוא"ל ולא פי' אם צאן אם בקר דנימא דלהכי אתא קרא דמן הבקר ומן הצאן, ת"ל מן הבקר ומן הצאן רצה אחד מביא פי' דהכא נמי משמע דמיירי בנודר סתם כדכתי' ועשיתם אשה לה' עולה או זבח לפלא נגד משמע שנדר סתם כדקאמ' לפלא נדר עולה וקאמר בתריה מן הבקר או מן הצאן או לחלק שיבא מאחד מהם כפי שירצה :

וא"ת א"כ לשתוק קרא דמן הבקר ומן הצאן דפ' ויקרא כיון דלא אתא למימר כדפי' לעיל דמאחר דלא אתא למאי דאפקיה קרא א"כ לאגם נכתב :

וי"ל דאצטרי' לדרשא דמן הבהמה להוציא את הרובע מן הבקר להוציא את הנעבד מן הצאן להוציא את המוקצה ומ"מ אע"ג דמצטרכי לדרש ה"ד מעיקרא מפשטיה דקרא דצריך להביא משניהם אי לאו דאפקיה הידך קרא :

רצה שנים מביא , וק"ל והלא כיון דאם רצה מביא אחד אלמא נודר סתם הוי אחד א"כ כשיביא שנים ויוסיף יביא חולין לעזרה, דאין לומר דר"ל רצה שנים מביא אם היה דעתו כשנדר לשנים דא"כ פשיטא דיביא ולמאי אצטרי' קרא להכי , וגם לא מצית אמרת דלא דביא שנים כדקאמר או לחלק אלא צ"ל דבנודר סתם מיירי והק"ל דכיון דעולה סתם אחד משמע היך נשרי ליה להביא שתים . וי"ל דלעולם משמע תרווייהו אחד או שנים הילכך כשמביא אחד או שנים יצא :

אי נמי נוכל לומר דלכך אצטריך קרא דמן הבקר ומן הצאן דויקרא לומר דיכול להביא שניהם ושבידו להרבות :

סד"א הואיל וכתי' דומן הצאן כמאן דכתי' יחדיו דמי. נ"ל לפרש דמו"ו דומן הצאן קא דריש כדאמרי' בעלמא דו"ו הדריה וערביה ה"נ ו"ו דומן משמע דערביה עם בקר למבעי תרווייהו :

וקשיא דא"כ לא לכתוב לא ו"ו ולא או לחלק דכותיה איכא ברים פסחים דפרי' לא לכתוב רחמנא לא ו"ו ולא ה"א, ושמא י"ל דאצטריכו הו"ו לדרשא כדאית' בת"כ מן הצאן להוציא המוקצה ומן הצאן להוציא הנוגח . ומקצת פיר"שי משמע דלאו מכח וי"ו קאמר אלא משום דכיון דבקר וצאן לפירושי בהמה קיימי משמע דבהמה דאמרי' הויא בקר וצאן וכמאן דכתיב יחדו דמי , ולא נראה לי אלא כדפי' :

ד' נ"א ע"א **ולר'** יאשיה דאמר אע"ג דלא כתי' יחדו כמאן דכתי' יחדו דמי לבעי קרא, פי' או לחלק דפלוגתא דר' יונתן ור' יאשיה בפ' שבועת בטוי נייתי לה :

וק' שלמאי אצטרי' לטעמא דאע"ג דלא כתיב יחדו אלא תיפוק ליה דכמאן דכתי' יחדו דמי כדכתי' ומן הצאן כדקאמר :

י"ל ז מהא לא לקשי דנוכל לומר דלית ליה לר' יאשיה התירוץ דתריצנא לר' יונתן אבל מסברא דידיה קשיא ליה דאע"ג דלא כתי' ו"ו כמאן דכתי' יחדיו דמי :

וק"ל מאי קשי' ליה אע"ג דכמאן דכתי' יחדו לוקי או דאו מן הצאן דנסכים לחלק דנהי דאצטרי' בקר וצאן למעוטי עוף מ"מ או לא אצטרי' וא"כ תנהו לחלק :

ונ"ל דלהכי פריך דנבעי קרא לחלק משום דאו דהכא אצטרי' לחלק גבי נסכים דכיון דאצטרי' ליה למכתב בקר וצאן למעט עוף אצטריך ליה נמי למכתב או לחלק שהרי אי לא כתב אלא מן בקר מן צאן לא חזינן חלוק דכמאן דכתיב יחדו דמי ומדאצטרי' או לחלק גבי נסכים אין לו שום חלוק גבי קרא דויקרא . ולהכי פריך דלבעי קרא דבשלמא לר' יונתן ילפינן שפיר להלק מאו דנסכים גבי קרא דויקרא משום דלחלק גבי נסכים לא אצטרי' דאפי' לא כתב אלא מן בקר מן צאן לבד הוי כאלו חלק דלאו כמאן דכתיב יחדו דמי וא"א ענין לחלק גבי נסכים תנהו ענין לויקרא אלא לר' יאשיה קשיא :

וא"ת ומ"מ הואיל וילפי' חלוק מאו דנסכים גבי נסכים אמאי אצטרי' תו חלוק גבי קרא דויקרא והלא הכל אחד דמיירי בנודר סתם כדפי' לעיל :

וי"ל דשמא יש לחלק ולומר דדוקא לא יביא נסכים לכל אחד אבל צריך להביא שניהם ואחד בלא נסכים, ומשני דילפינן חלוק גבי קרא דויקרא מקרא דבתריה דאם מן הבקר ואם מן הצאן. ואידך ה"א ה"מ במפרש כדפי' לעיל:

אטו תודה לאו זבח הוא, דאצטרי' או לרבויי, ל"ה. נ"ל דקשי' ליה דמלינו תודה דאקרי זבח דכתיב תודת שלמיו :

הואיל ואתא לחם בהדרה, דנימא דלחם הוו נסכי' דידה, וק"ל איך נימא דהוי נסכים דידה והלא נסכים למזבח ולחם תודה לאוכליו , י"ל דחדא דבמקומו אלא שכך גזרת המלך שזה לגבוה וזה זוכין בו משולחן גבוה :

ומאי שנא מאיל נזיר דאע"ג דמייתי לחם מרבי' ליה לנסכים מכלל זבח משום דהוא בכלל זבח שהזבח ר"ל שלמים ואיל נזיר הוא שלמים ועוד דקרייה קרא זבח שלמים כדכתי' ונתן על האש תחת זבח השלמים כנ"ל :

ולא בעי עולה , פירש"י דבכלל נדר ונדבה הוא ואי משום למעוטי מנחה מזבח ילפינא ליה למעוטא דמנחה לאו זבח הוא כל"ה , וכו' דפריך נמי דלשתוק מאו דאתי לרבות תודה ולא לכתוב אלא זבח למעוטי מנחה דמלפלא ילפינן כל מאי דמרבינן נמי השתא דאכתוב עולה או זבח דהא לא מרבי' במסקנא אלא בא בנדר ונדבה :

וק"ל דא"כ כמו כן היה יכול להקשות דלכתוב עולה לבד למעוטי מנחה ולשתוק מאו זבח ומלפלא ילפי' הכל כדפי' וטפי הוה עדיפא ליה לומר הכי לאוקמא עולה למעוטא דמנחה

דמנחה כדאית' בברייתא מפישנה הדברים בלא שום טעם, לככ"ל דלפי מה שפירשתי למעלה בזה דאי לא כתי' אלא עולה למעט מנחה ולפלא לא הוה מרבי' שאר זבחים מלפלא משום הא דלפלא בא לפרש על עולה דלא נרבה כל עולה אף חובה כגון עולת מצורע אע"ג דאכתי' ביה מנחה מ"מ נמעטה מנסכי יין ומרביעית ההין דלא אכתי' בה ולעולם נמעט כל שאר קדשי מעולה ואצטרי' או זבח לרבוייהו הילכך ניחא דפריך דלכתוב זבח ולפלא ולשתוק מעולה ומזבח ילפינן מעוטא דמנחה ומלפלא מרבי' כל בא בנדר ונדבה דאי לא כתיב אלא זבח ה"א זבח דוקא ואצטרי' לפלא לרבות גם עולה ושאר קרבנות הבאין בנדר ונדבה ומרבי' כל מאי דהשתא דליכא למימר השתא כמו שפירשנו גבי עולה דה"א דוקא עולה ולפלא בא למעט עולת חובה דזבח דוקא ולפלא למעוטי זבח דחובה, דז"א דדוקא גבי עולה דאיכא חובה ונדבה נוכל לומר כן אבל גבי זבח אין שום זבח חובה דסתם זבח הוי שלמים ואין זבח שלמים חובה כ"א שלמי חגיגה ואותם אנו מרבים מבמועדיכם כדמסיק לעיל מברייתא ע"כ הואיל ולא מצי אתי למעט חובה דזבח נ"ל דליתיה לרבויי שאר קרבנות הבאים בנדר ונדבה וזבח דאכתיב למעוטי מנחה ולכך פרי' דלא לכתוב עולה ולכתוב זבח ולפלא :

עוד נוכל לפרש דפרי' דלשתוק מכולי' קרא דעולה או זבח ולא לכתוב אלא לפלא דילפי' מיניה כל דבר הבא בנדר ונדבה :

וא"ת ומעוטא דמנחה מנא ליה דילפינן ממן הבקר או מן הצאן כדאוקימנא לעיל מן הבקר למעוטי עולת העוף דס"ד דהוי בכלל עולה ואפ"ה מעטיה קרא דבקר דמשמע ולא עוף כמו כן ימעט מנחה ופרי' שפיר דאמאי אצטריך עולה למעט מנחה ואצטרי' מן הבקר להוציא עוף מכלל עולה לכתוב מן הבקר לבד וימעט מנחה וימעט עוף ולא יצטרך עולה למעוט ולגופיה נמי לא צריך דמלפלא אתא גם עולה גם זבח ועולה דנקט משום דרישיה דקרא הוא, אי נמי משום דאוקימנא עולה עיקר למעוטי מנחה וזבח להוציא מכלל עולה דלא נימא עולה ותו לא צריך זבח דלא נקיט אלא משום עולה :

ת"ל עולה. כו' לומר דמשמ' הכא דכל היכא דמרבה פרטות דאין למעט הני דאתיין במה הצד הרי מה לפרט ראשון דמפרט ראשון נבעי דלידמי לקצת צדדיו ובא פרט שני למבעי דלידמי יותר בצדדיו כדקאמ' דמעין הפרט דלפלא מרבי' אף דבר שאינו בא בנדר ונדבה ובלבד שלא יביא על חטא כמו בכור פסח ומעשר ואתא פרט שני דעולה למעט אותם ולומר דבעי' דליתיה בנדר ונדבה לפי השתא ולמסקנא כל שאינו מחויב ולמעט מחובה דומה לפרט ראשון :

וק"ל דאדרבא משמע בעלמא דפרט שני בא לרבות בדומה לו דברי' המתמעטי' מפרט ראשון כדאמרינן גבי ארבה סלעם חרגול דכל אחד בא לרבות מינים שלא נראה אותם מפרט ראשון בפרק אלו טרפות וכן בפ' בכל מערבין גבי ביין ובשכר :

ור"ל דכל חד וחד לפי דוכתיה דהתם ע"כ פרט שני לא אתי למעט מפרט ראשון שהרי מכעין הצד מתרבים דברים שאינן בדומה דפרט ראשון שסלעם יש בו גבחת מה שאין בארבה ושכר נעשה מדברים אחרים חוץ מיין, אבל כאן הדומה לעולה אינו מרבה יותר מפרט דלפלא שהרי עולה דבר הבא בנדר ונדבה הוא ובכלל דלפלא הוא א"כ ודאי למעוטי נכתבה דאל"כ אמאי כתבה בכלל דלפלא אתא ולרבויי כעין הפרט דכל שאינו מחוייב ולמעוטי בכור פסח ומעשר :

וא"ת ולכתוב פרט לעולה ולשתוק מלפלא ומפרט דעולה מרבינן דדמי ליה כדמסיקנא כל שאינו נחוייב ועומד :

ור"ל דאי לא אכתוב אלא עולה הוה מרבי' חובה דהא איכא עולת חובה, או נימא מה עולה אינה באה על חטא אף כל שאינו בא על חטא ואצטרי' לפלא למעט חובה וכיון דכתי' לפלא אי אפשר דעולה מרבה חובה דא"כ לפלא למאי אתא הילכך ממעטי' כל חובה בבכור פסח ומעשר:

מאי מרבית ביה. פרש"י הא כל הטעונים נסכים כתובי' בפרשה. ר"ל דבשלמא בתחלה דלא ס"ד דאיכא כלל ופרט וכלל לא קשי' לן כמו כן דהואיל דכל המתרבי' כתובי' בפרש' למאי אצטרי' לפלא משום דהיה בא לפרש דאותם זבחים הכתובי' דוקא כשבאים בנדר ונדבה ולא חובה ואצטריכו קראי כדפי' לעיל לפלא לגלות דבעי' נדבה עולה למעוטי מנחה או זבח לרבות שאר זבחים המוצאים ממיעוט דעולה, אך השתא דדיינינן להו בכלל ופרט נ"ל מאי אתא לרבויי כעין הפרט יותר מהנכתב ובשלמא אי לא כתב אלא זבח לבד למעט מנחה והוה שתיק מפרט דעולה הבא לגלות דלא נרבה מפרט דלפלא בכור מכעין הפרט דאין באין על חטא אלא דנרבה מלפלא כל שאינן באין על חטא ניחא דהוה מרבי' מכעין הפרט יותר ממשמעות הפרט דלפלא דאיהו משמע נדר ונדבה לבד ואנן מרבי' גם חובה שאינה באה על חטא אבל השתא פרט שני דעולה לומר דלא נרבה להו א"כ לא מרבי' בכעין הפרט אלא דבר הבא בנדר ונדבה דהיינו הפרט דלפלא עצמו וא"כ לא לכתו' אלא הפרט לבד ומשני דאה"כ דאתו מכעין הפרט דברים שאינן באים בנדר ונדבה כגון ולדות קדשים שאינן נדבה אלא באים מכח נדבה ומרבי' להו מכעין הפרט דשאינו מחוייב, דאי נימא דנרבה בכור פסח ומעשר מכעין הפרט דאינו בא על חטא (ז"א) משום דקשיא לן אמאי יש לנו לרבות כל דדמי לפרט דאינו מחוייב משום דיש לנו לומר דבעי' דומה לפרט בכל צדדיו ואי לא נדרה אלא הנך דאתו משאינו מחוייב יש בו שני צדדין שאינו מחוייב ואינו בא על חטא אבל אי נרבה כל שאינו בא על חטא כבכור וחביריו אע"פ שמחוייב הרי לא דמו לפרט בצד דשאינו מחוייב והרי אין לנו לרבות אלא מאי דדמי טפי לפרט ועוד דאפי' היו הצדדין שקולין יש לנו לתפוס המועטי' דאתו בצד דאינו מחוייב משנתפוס המרובי'

דאתו

דאתו בצד דאינו בא על חטא:

וי"ל דלכך ס"ד דנימא כעין הפרט דאינו בא על חטא משום דנראה יותר לומר כן משום דלמאי דאתי בצד שאינו מחויב לא צריך קרא דכלל ופרט וכלל לרבותם דסברא הוא לומר דיתרבו משום דמכח נדר ונדבה קא אתו יש לנו לתת להם דין נדר ונדבה, ומ"מ בתר דאכתוב פרט שני למעט מפרט ראשון יש לנו לומר דכעין הפרט שני הוי כן ולא נאמר כסברא שפי' דלא אצטריך להכי דמסברא אתו כדפירש"י משום דכיון דחזינן דאכתוב כללי ופרטי לא מצינן לאוקמי להו אלא בכה"ג דנימא דפרט שנראה למעט מפרט ראשון ושיהא כעין פרט שני כל שאינו מחויב גלי לן קרא דאי לא אכתוב לא חזינן ליה מסברא, והשתא אתו קראי לפלא לפרט ראשון ועולה לפרט שני וזבח למעט מנחה או לרבות תודה דלא הוה אתיא מכעין הפרט כדקאמר תלמודא לעיל משום דאתי לחם בהדה, וא"כ קשה אמאי מוקי עולה לפרטא וזבח למעט מנחה לימא איפכא כדמשמע גוף הברייתא, וי"ל משום דראוי לעשות פרט יותר ממה שנכתב מיד אחר הכלל ממה שנכתב לאחריו ועולה נכתב מיד אחר הכלל:

וא"ת א"כ דנוקי מה שנכתב ראשון סמוך לכלל לפרטא א"כ הוה לן לאוקמה זבח לפרט שני, וי"ל דלהכי לא מוקמינן ליה לפרט שני משום דא"כ לפלא למאי אתא שהרי למעט מנחה לא מצי אתי דאדרבא מנחה בכלל דלפלא, א"כ מאחר שנכתב לפלא צ"ל דנוקי ליה לפרט ולאוקמי זבח למעוטי מנחה, ועוד דאפי' אי לא כתיב אלא עולה וזבח לא הוה מוקמינן זבח לפרטא אלא למעוטי מנחה משום דטפי אית לן לאוקמי ליה למעוטי מנחה מלאוקמי ליה לפרטא דכל מה דנוכל לומר לאוקמי ליה למיעוטא ולומר דאין בו אלא פרט אחד יש לנו לומר כן מדנוקי ליה לפרט שני למעט הראשון דמאחר דמצינן לאוקמיה למעוטא אמאי נוקי ליה למעט מה שראוי לרבות מפרט ראשון הילכך אצטריך לפלא כדי לעשות פרט שני דע"כ אתי לפרט ולא למעט שאין לנו דבר שנאמר דאתא למעוטי ליה:

וא"ת אמאי דרים תלמודא לפלא לפרט ראשון כיון דנכתב שני, וי"ל דמפני שכולל יותר מפרט דעולה שהרי עולה בכלל דלפלא הוא הילכך נאמר דעולה בא למעט מפרט שמרבה יותר ממנו:

וזה שפי' הוי לפי מאי דפי' לעיל דאי לא כתיב אלא עולה הייינו מרבים מכעין הפרט דידיה כמו מלפלא דשקולין הם לדרוש ראשון ראשון והוצרכנו לטעם שפי' דלהכי דרים לפלא ראשון מפני שכולל יותר מחבירו:

אכן נוכל לתרץ דאי לא כתיב אלא עולה הוה מרבי' מיני' כל הבא בנדר ונדבה לבד ולא כל שאינו מחויב משום דהפרט הוי עולה ומרבה דדמי' ליה הילכך אצטריך לפלא דמשמע מיניה בלא כעין הפרט כל מידי דאתי בנדר ונדבה וא"כ לא אתי עולה לרבויי כעין הפרט דידיה בא בנדר ונדבה דממשמעות דלפלא חזי' ליה וכללות דמרבו נמי מלפלא רבוי מכעין הפרט דידיה ע"כ אתא לרבויי טפי מבנדר ונדבה שהרי נדר ונדבה מפרט דלפלא עצמו אתו וא"כ ע"כ צ"ל דלרבות שאינו בא על חטא אתי ואתי פרט דעולה לגרועי לרבוי דכעין הפרט דלפלא ולומ' מכעין פרט דידיה כל שאינו מחויי'. וא"ת הא משמ' במסקנא דתלמודא דעולה לפרטא וזבח למעוטי מנחה ובגוף הברייתא איפכא, דנפרש הברייתא דאלו לא נאמר קאמר, ור"ל אלו לא נאמרו הכללות דועשיתם, שהוא כלל ראשון וגם כלל שני דלעשות ריח ניחוח הייתי דורש עולה למעט מנחה ואו זבח לרבות זבח ותודה ולפלא למעט כל שאינו בא בנדר ונדבה, אבל השתא דאכתוב כללי ודרשינן להו בכלל ופרט וכלל מרבי' גם מה שאינו בנדר ונדבה כגון ולדות קדשים מכעין הפרט דלפלא ודעולה כדפי' וזבח ליתי למעוטי מנחה ואו לרבות תודה כדפרי', וכמוהו איתא בריש בב"ק על ושלח זה השן:

עוד נוכל לומר דעולה לעולם למעט מנחה אתיא כדאיתא בברייתא ומאי דקאמר תלמודא ת"ל עולה לאו דוקא עולה אלא מקרא דזבח קאמר ומאי דנקט עולה משום דקאי למאי דאקשי' ליה דלכתוב לפלא ולא בעי עולה ומעוט מנחה לייתי מזבח כדפי' לעיל ולהכי שני ליה דאס"ד אי לא דרשינן בכלל ופרט וכלל ולא מרבינן רק משמעות דלפלא דהיינו בא בנדר ונדבה ולא עוד אין הכי נמי דלא צריך לעולה אלא להכי אצטריך עולה משום דדרשינן ליה בכלל ופרט וכלל ומרבינן טפי ממשמעות דלפלא מכעין הפרטות הילכך אצטריך זבח לפרט שני וא"כ לא ילפינן מעוט במנחה אם לא נכתב עולה, ות"ל עולה דקאמר לא דאתיא לפרטא אלא ת"ל עולה למעוטא דלא נפיק מיעוטא דמנחה מזבח דאצטריך לפרטא, ומ"מ דעת ראשון נראה יותר פשוט דת"ל עולה משמע דר"ל דעולה אתיא לפרטא:

אך לדרשא, פי' דדרשינן לעיל או לרבות תודה:

סד"א אי אייתי נדר לחודיה. משום דלר' יונתן משמע כל אחד בפני עצמו ומשמע שניהם כאחד וכמו דמשמע כל אחד משמע נמי יחדיו הילכך הכי נמי נימא דמשמע דכל אחד בפני עצמו ליבעי נסכים וכשמביאם יחד ג"כ יפטרו בנסכים דחד הילכך מצטריך או לחלק לחייב על כל אחד, ולעולם לא נאמר שירצה לומר דוקא כל אחד ולא שניהם יחד עד שיכתוב או לחלק וג"כ לא נימא דר"ל דוקא שניהם יחד עד שיכתוב יחדו דמשמע תרוייהו הילכך כשרוצה לחלק ולומר דוקא כל אחד צריך שיכתוב או לחלק וכשירצה לומר שניהם יחד דוקא כתב יחדו:

אך במועדיכם למה לי, מאי קא בעי דבמועדיכם אוקימנא ליה בברייתא לרבות חובה דמועדות ואע"ג דמרבינן מכעין פרטי דלעיל גם מה שאינו במשמעות דלפלא מ"מ לא מרבי' אלא דבר שאינו מחויב הילכך אי לאו במועדיכם לא הוה מרבי' חובה דמועדות:

סד"א ה"מ כי מייתי עולה בנדר, הכי דרים להו או קמא דנדר או בנדבה לחלק דלא נימא דלסגי בשאר

קרבנות כגון עולה ושלמים חד נדר וחד נדבה בחד נסכים, וקמ"ל דתרי נינהו ובעי תרי נסכים, ואכתי נוכל לומר נדר ונדבה הוו תרי ובתרי מילי קרבנות בעו תרי נסכים אבל שני מיני קרבנות בנדר או בנדבה הוו חד, אי נמי נדר ונדבה בחד מין קרבן ליסגי בחד נסכים, להכי אצטריך או לחלק ומוקמינן או דמוקדם לחלק דהיכא דמייתי עולה ושלמים בנדר או בנדבה לומר דתרי הוו וכן משמע ליה הכי ולא דאתא לחלק במין קרבן אחד ובנדר ונדבה משום דבמוקדם בשני מיני קרבנות איירי כדדרשינן לעיל עולת ראיה ושלמי חגיגה אע"פ שהם חובה מ"מ באים בנדר ונדבה ומינייהו איכא למילף נמי לשני מיני קרבנות דעלמא דנדר או נדבה ובתר הכי מוקי או דוכי תעשה בן בקר עולה או זבח לחלק בין נדר ונדבה כמין קרבן אחד בעולה או שלמים דנהי דחזינן דשני מיני קרבנות חלוקים בין שיביא אחד בנדר וא' בנדבה בין שניהם בנדר או בנדבה מ"מ מין חד קרבן סד"א דלהוי חד אפי' חד מינייהו בנדר וחד בנדבה קמ"ל דקרא דאו דבקר לחלק גם בזה ואכתי לא ידענא לחלק חד מין קרבן בחד ענין בנדר או בנדבה כגון שתי עולות נדר או נדבה קמ"ל לפלא נדר או בנדבה וכל קרא קמא קמא מוקמינן ליה לחלק כמו שנראה יותר לחלק דראוי לחלק יותר שני מיני חתיכות בשני ענינים ואחר כן בענין אחד ואחר כן נראה לחלקם יותר מחד מין בשני ענינים ואחר כן אצטריך חד מין בחד ענין :

דף ל"ב ע"ב **ור'** יהודה למה ליה למעוטינהו מקרא והא אמר רבינא גמירי דאין אלא שתי סמיכות בצבור חסר כאן ומאי קשיא ליה להכי צריך למעוטינהו כי היכי דלא תרבינהו מרבויא דוסמך ידו על ראש השעיר ולא שעיר נחשון ולהכי אצטריך מיעוטא למעטינהו וגלי דרבויא אתי לשעיר נחשון, דאי משום דנימא מנ"ל הכי אימא איפכא דמיעוטא אתי לשעיר נחשון ורבויא לשעיר עבודת כוכבים ולא אהני מיעוטא לגלויי הכי. משום דסברא הוא למעט דבר שבא על חטא של צבור שהוא כמו פר העלם ושעיר המשתלח שבם כתובים המעוטי' ויש להם למעט דכוותייהו דהוא שעיר עבודת כוכבים ושעיר פנימי ולא שעיר נחשון הילכך אהני להכי מיעוטא לגלות הני דלא נרבה · וא"ת דאפ"ה לא צריך מיעוט ממילא ממעטי להו משום דגמירי שתי סמיכות בצבור ולא הני דהוו צבור, דז"א דאי מהלכתא לא ידעינן מאי נינהו כדקאמר בתר הכי נמי לר' שמעון דאי משום דאמר ר' יהודה דשעיר המשתלח כהנים מתכפרין בו והוו סמיכה בבעלים בצבור מ"מ נוכל לומר דלאו סמיכה דצבור הוא דאין הסמיכה אלא בשביל הודוי ואפ"ה ק"ל למאי קאמר למאי אצטריך למעטינהו אלא לפי מה שפי' ניחא דלא אצטריך מעוטא לגלויי הכי משום דבלאו מיעוטא אין לנו לאוקמי רבויא נ"ק בשעיר נחשון מטעמא דפרישי' :

קרבנו פירש"י שבא לשם רבוי איסורא. ר"ל שכן משמע לשון קרבנו שהוא מקריבו ברצונו ולא שהוא מחויב לכך אעפ"י שחטאת ואשם מחויב בו מ"מ לא היה קדוש קודם שהקריבו ואינו בא אלא בשבילו וקרבנו הוא אבל בכור בלא הוא קדוש ואינו קרוי קרבנו שלא הקדישו :

דף ל"ג ע"ב **לימד** על עולת חובה, והסיא דאהרן הובה היתה וה"ה לכל עולת חובה כגון עולת ראיה שאין לחלק בין חובה לחובה בעולה :

הדרן עלך פרק שתי המדות תלי"ת

פרק שתי הלחם

דף ל"ה ע"א **וזבין** ומצורעין משתלחין חוץ למחילתן, כו' דאשמועינן רבותא דאע"ג דכל קדשים נפסלין במסעות וקלעים כמאן דליתו דמו א"כ היה לנו לומר שנתבטלו דין מחנות ואין צריך שלוח מפני שאין שלוח מחנות נוהג אלא כשהמחילות בעמדן אבל כשנתבטלו אימא דליתו בדין מחילות ואפ"ה אשמועינן דלגבי דין שלוח קיימי מחילות שהדבר תלוי שאין לזב להכנס במחנה לויה ומצורע במחנה ישראל מפני הטומאה, א"כ גם כי ליתנהו למחנות אין למצורע לבא במחנה ישראל ולזבין במחנה לויה הילכך משתלחין מהם להיות כמשפטן :

דף ל"ו ע"א **ושומטן** ונותנן לארכן על שלחן, כו' דקאי ללחם הפנים דמערכת חדשה שנותן שם שנוטל ממנה הקנים בערב שבת ואחרי כן מחזיר הסדרים לארכן של שלחן :

דף ל"ז ע"ב **וגבולה** אל שפתה סביב לא שנא הכי ולא שנא הכי, פי' לא שנא הגבהה לא שנא בכניסה הכל באמת בת ה', ל"ה. יש בספרים ולא איכפת לן, פי' אם נאמר דאמה דבמדה דקרנות באמת בת ה' אע"ג דישאר טפח יתר, ואיכא להקשות דאיכא טפי מעשרים ושש דחשיב במתני' בין קרן לקרן כדמקשי לעיל משום דכיון דלא הוי עולה לשיעור אמה דמעיקרא הוי סבר דבין כניסת היסוד ובין כניסת סובב ובין כניסת מקום הקרנות היה באמת בת ה' ועלה אמה בין שלשתן קשיא דלחשיב עשרים ושבע אבל כאן דלא הוי אלא ארבע טפחים יותר על כ"ו משום דכניסה דיסוד באמת ו' איכא למימר כיון דלא הוי אמה לא קא חשיב :

ואא"ת אמאי מסני דיסוד באמת ו' והסובב באמת ה' נימא איפכא דיסוד באמת ה' והסובב באמת ו' משום דלא נפקא לן אלא שיהא אחת מהן באמת ו' כי היכי דלא נמעוט אמה כדפי' :

וי"ר ליסב קרא מוקי לה הכי דהא קרא קאמר באמת ה' דהיינו יסוד ורוחב נמי דהיינו סובב באמת ה' והקרנות א"כ צריך דנשכח בא' מכולם אמת ו' או בכניסה או בעליה ואי מוקמת דיסוד בין בכניסה בין בעליה באמת ה' א"כ אצטר' בסובב באמת ו' כדפי' דצריך אחת מהכניסה באמת ו' כי היכי דלא נרווח בהו אמה א"כ לא משתכח קרא דקאמר דסובב

באמת

באמת ה' לא בעליה ולא בכניסה הילכך לריך לאוקמי דכניס' דסובב באמת ה' כי היכי דלא לרווח אמה וקרא דקאמר דיסוד באמת ה' אאמה דעליה ודקרנות היינו יכולין לאוקמי קרא בעליה לבד ולא בכניסה ושיהיו נ' באמת ו' וכ"ש דניחא טפי דהשתא ליכא בין קרן לקרן אלא כ"ו אמה וב' טפחים אלא קאמר דלא איכפת לן דאף על גב דכניסה באמת ה' ונוקי לקרא בהו בין בעליה בין בכניסה לא קשי מדי משום דלא רווח אלא ד' טפחים כיון דלא הוה אמה לא חשיב אבל כ"ש אי נימא דלא הוי כניסה דידהו באמת ה' אלא באמת ו' דניחא טפי כדפי' דליכא אלא ב' טפחים יתרים :

ומ"מ קשה דאמאי פשיטא ליה דכניסה יסוד באמת ו' ודקרנות אפשר באמת ה' לימא איפכא דקרנות דאמת ו' ודיסוד אפשר שתהיה באמת ה' כמו שפי':

וי"ל דמתיק דייק כדקאמר בתר הכי כדשני קרא בדבורי' משמע דחיק לא קאי אלא אעליה ולא אכניסה אבל בקרנות לא משמע קרא דלהוי דוקא אעליה דאפשר דקאי גם אכניסה :

ומ"מ הכרח הוא גבי קרנות דהויא דעליה באמת ה' דליכא לאוקמי קרא באמת ו' ונימא דתהוי דוקא דכניסה באמת ה' ודעליה אפשר באמת ו' משום דאי הויא באמת ו' לא משכחת לה דעשאה למטה מרגליו אמה כשרה משום דגובה המזבח תמנין ותשעה ועד סובב עשרין וארבע ופלגא דמזבח כמה הוי כ"ע ואלי וכמה בליר לפלגא דמזבח ה' ואלי והוי למטה מפלגיה חלי טפח הילכך לריך שהקרנות בעליה באמה בת ה' והשתא דעד סובב ליכא אלא כ"ג ופלגא כ"ע והוו פלגיה אמה למטה מרגליו ולא איכפת לן אי באמה בת ו' דקאמר תלמודא לא קאי אלא אכניסה ולא אעליה מפני שהוא הכרח שתהא באמת ה' כדפי' :

ת"ר אלו נאמר כו', הפסוק הוא כך ואפית שתים עשרה חלות ושמת אותם שתים מערכות שש המערכת ר"ל שבכל מערכה מהשתים יש שש לחמים וזהו שש המערכת שהמערכת תהיה משש ולכך קאמר אלו נאמר י"ב חלות שתי' מערכות ולא נאמר שש הייתי אומר אחת של ד' ואחת של ח' מפני שלא אמר הכתוב מכמה תעשה המערכת אלא שתים מערכות לבד ולכך נוכל לומר שאינם שוות אלא אחת תהיה מד' ואחת מח' לכך הולרך לכתוב שש המערכת לומר שבכל מערכת מהשתים הנזכר תהיה משש ואלו נאמר שתים מערכות שש המערכת ולא נאמר שתים עשרה חלות הייתי אומר שלש של שש משום דשתים מערכות משמע תרין ושש המערכת משמע מערכת שלישית, כ"ל רש"י :

וקשיא מעט דאי שש המערכת פירושא דשתים מערכות ר"ל שבמערכת יהיה שש א"כ מנ"ל ג' מערכות, ואם נאמר דאינו פי' אלא ר"ל שתים מערכות ועוד מערכת של שש מנ"ל דהשתים להוו של שש אימא דלא :

וי"ל דלעולם לאו פי' הוא ומ"מ מדלא כתיב שתים מערכות ומערכת שש משמע דר"ל דגם השתים יהיו של שש ור"ל שש המערכת שכל המערכת יהיו של שש ומשמע נמי מערכת שלישית מדלא כתיב שתים מערכות של שש לכך נאמר שתים עשרה ומדקאמר שאין שם כי אם י"ב חלות שיעשה מהם ב' מערכות ושאחת מהם משש א"כ האחרת ג"כ משש אם נפרש שש המערכת דקאי לאחת וגם נוכל לפרש שכל אחת מהשתים תהיה משש :

וא"ת השתא נמי דכתיב י"ב חלות אימא אכתי דאיכא ג' מערכות הואיל ואמרת דמפרש' שתים מערכות תרין ושש המערכת מערכת שלישית כדקאמר אי לא כתיב י"ב חלות השתא ג"כ דכתיב י"ב חלות נפרש לה הכי דר"ל שלש מערכות ומ"מ לא יהיו של שש אלא אחת כדכתיב שש המערכת וב' של שלש :

וי"ל למאי דפרי' לעיל ניחא דמשמע דהשתים מערכות הוו של שש כמו אותה של שש המערכת אע"ג דנדרשי' לומר דבעי' שלש מערכות מדלא כתיב שתים מערכות ומערכת שש משמע דכולם משש וכיון דליכא שם אלא י"ב חלות א"כ ע"כ אין שם אלא ב' מערכות ולטרך עכ"פ דשש המערכת יהי' פי' אל המערכות מכמה הם כדפי' ואלו נאמר שתים עשרה ושש המערכת הייתי אומר שלש מערכות אחת של שש ושתים של שלש פי' משום דלא נימא דבעיא שש אלא במערכה אחת דכתיב שש המערכת אבל בהנך מערכות לא בעינן ו' וגם לא פי' כמה מערכות יעשה לכך הייתי אומר דיעשה מערכה משש דכתיב שש המערכת ומו' חלות הנשארות מהי"ב יעשה ב' מערכות של ג' ג' לכך הולרך לומר שתים מערכות לומר שלא יעשה רק שני מערכות וכיון דבאחת שש כדכתי' שש המערכת א"כ אידך של שש :

גם בספרים כתיב או אחת של ארבע ושתים של שש,

וקשיא דא"כ הוי י"ו והרי כתיב י"ב · וכ"ל הגירסא או אחת של ארבע ושתים ואחת של שש דהוו י"ב ויהיו המערכות נוספות כל אחת על חבירתה ב' חלות דראשונה ב' חלות ובשני' ד' הרי יתירה על חברתה ב' חלות ובשלישית ו' חלות ונוספת ב' חלות על של ב' :

וא"ת א"כ דלא פי' כמה מערכות נימא דיעשה אחת של שש כדכתיב ומו' הנשארות יעשה ג' מערכות של ב' ב', די"ל הכי אלו נאמר י"ב שש המערכת שיכתוב כן ואפית' אותם י"ב חלות ושמת אותם מערכות שש המערכת שהרי הכי משמע דלא קאמר דלשתוק אלא משתים לבד ולא ממערכות הילכך קאמר דמיעוט מערכות שתים ואותם שתים ו' ו', לכך נאמר שתים כדפרש"י דאין שם רק שני מערכות ואלו' נאמר י"ב ולא נאמר שנים ושש הייתי אומר שיעשה מהן ג' מערכות של ד' ד', וא"ת ואי לא כתיב אלא י"ב חלות לבד הייתי אומר שישים אותם על השלחן ביחד בלא מערכה וקי"ל לומר כן, לכ"כ מפירש"י דר"ל אי שתיק לבד משתים מערכות ושש המערכת אבל מ"מ משאר הכתוב לא היה שותק אלא היה כותב ואפית י"ב

חלות

אלות כדקאמר אלו נאמר י"ב וגם כתב ושמת אותם מערכות על השלחן וכן משמע דקאמר ולא נאמר שתים ושם משמע דר"ל דלא שתיק רק משתים ושם ולא משאר הפסוק דושמת אותם מערכות ולכך קאמר דהייתי אומר שיעשה ג' מערכות מד' ד' וגר' דה"ה דיכול לומר דיעשה ד' מג' ג':

הדרן עלך שתי הלחם תלי"ת

פרק המנחות והנסכים

דף ק"א ע"א **המתפים** תמימים לבדק הבית אינן נפדין אלא למזבח, פי' שימכרו לדמי קרבנות, וא"ת אמאי להדר שמואל והלא סייעתא היא דאעפ"י שהן תמימין וראוין למזבח אפ"ה נפדין כמו כן נימא שבמנחות ונסכים טהורים אעפ"י שראוין למזבח יפדו, ואי משום דהתם למזבח כמו כן הכא נימא דנפדין ויאמרו גם הן למזבח אי נמי ראוית מזבח גורם להם קדושת מזבח ולא קדושת הגוף להכי לא קדים קדושת הגוף עד שיקדשו בכלי, ועוד דליקשי טפי מהא דשמואל לדרבא דאמר [תמור' י"א ע"ב] הקדים זכר לדמיו אינו יוצא מידי קדושת מזבח קדים קדושת הגוף כשהקדישו למזבח לגופו, וא"כ דהני מנחות ונסכים טהורים שהקדישן למזבח ליקדש קדושת הגוף. וגם ליקשי לדרבא מברייתא דהכא דרבא אמר דקדוש קדושת הגוף והכא אמרי' דנפדה אלא שנאמר הדמים המזבח:

וי"ל דהאי ברייתא לא קשיא לדרבא משום דאיכא לתרוצי כדמשני תלמודא בפ"ק דשבועות הא דאמר לדמי עולה והא דאמר לדמי נסכים דרבא לא קאמר דקדוש קדושת הגוף אלא דוקא כשהקדישו לדמי עולה הואיל והוא ראוי לגופיה לעולה אבל לדמי נסכים נפדה וכ"ש לדמי בדק הבית דנפדה הכא, ומ"מ אתיא ברייתא לאשמועינן דאע"ג דנפדה דנשאר למזבח הואיל והי' הראוי למזבח וגם דשמואל לא קשיא לדרבא משום דהתם גבי קרבן בהמה כיון דאמר לדמי עולה דאיהו ראוי לעולה סבר דתפסה ביה קדושת הגוף משום דבהמה תלי קדושת גופא בהקדשא אבל במנחות דאע"ג דהקדשן למזבח אינן קדושין קדושת הגוף עד שיקדשו בכלי אעפ"י שקדושת הפה שלהן למזבח לא קדישי קדושת הגוף אלא של דמים ונפדין אפי' טהורים אבל מהא ברייתא מייתי שפיר דלהדר שמואל דהרי לא נחתא ביה קדושת הגוף מאחר שהקדישה לבדק הבית כדפי' לעיל לדמי נסכים וכ"ש לבדק הבית והלכך נפדין ואפ"ה אמרינן דמאחר שראויה למזבח דנשאר למזבח ואעפ"י שהקדישה לבדק הבית אלמא דגורם ראוית מזבח לומר דבדבר שקדוש קדושת דמים ולבדק הבית שאחר הפדיון יהיו למזבח מפני ראוית מזבח שהיה בו א"כ כ"ש שיש לנו לומר דבדבר שהקדיש קדושת דמים למזבח שיגרום ראוית המזבח שלא יפדה שיש לראוית מזבח יותר ממה שעושה ראוית מזבח כשהקדישו לבדק הבית ומשני דטעמא דבהמה אינה מפני ראוית המזבח שהיה בו כדפי' דודאי אם היה כן דלא יפדה כדפי' ואין ראוית המזבח גורם לו בקדושת דמים שישאר למזבח אלא הטעם משום דלא שכיחי תמימים ואינם בנמצא קרבנות תקנו כן שישאר למזבח לצרכי קרבנות, אבל במנחות נסכים דשכיחי כיון דקדושת דמים נינהו אין גורם להם הראוית לומר שלא יפדו שהרי נפדין, וגם אין בהם קפידא שנשארו למזבח:

דף ק"ב ע"א **מאי** לאו דפגל בזריקה דהיה ליה שעת הכושר קודם לכן, וקשיא דלשני דלא הויא ליה שהות למזרקיה קודם ולא היה לו שעת הכושר כדשני לעיל גבי לן ואע"ג דהוה מצי לפלוג וליתני בדידה כדפי' לעיל בעבור זה לא יניח דהשתא נמי דשני דפגל פריך ליה ושנויא דשני דפגל במנחה אצטריך ליה הוה יכול נמי לשנויי, ושמא נוכל לומר דעדיפא מיניה שני ליה דמיירי דפגל בשחיטה שלא היה הכשר שהפגול בא ברצוית העבודות:

ומ"מ קשה דאם היה יכול לשנויי שנויא דלית לו שהות לזרוק א"כ מאי הוה מקשה ליה והלא ראה דשני ליה הכי גבי לן והוה ליה למיסק אדעתיה. דלשני ליה נמי הכי גבי האי קושיא דפגול ואי משום קושיא דלפלוג ולתני בדידה דבתר הכי שאינו יכול לשנות כדלעיל הרי מ"מ משמע שאין עיקר קושייתו אלא מן הראשונה ולא מן השניה דלפלוג ולתני אלא מזו דפגול, וועוד דמסתמא מיירי לעולם דליכא שהות, א"ה א"כ נמלא, בכ"י,

תם ונשלם שבח לאל בורא עולם

3 1761 07286140 4